

วารสารบวรสหการศึกษา และมนุษยสังคมศาสตร์

JOURNAL OF BOVORN MULTI-EDUCATION AND
HUMAN SOCIAL SCIENCES (JOB_EHS)

ISSN : 2730-3233 (ONLINE)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2567) Vol. 5 No. 1 (January – April 2024)

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences

(JOB_EHS)

ISSN: 2730-3233 (Online)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2567)

Vol. 5 No. 1 (January – April 2024)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ (Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences : JOB_EHS) มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ ศาสนศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (นาม-ปี) รวมถึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารฯ และเป็นบทความที่ไม่มีความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนนในโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ โดยไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของวารสารฯ

กระบวนการพิจารณาบทความ :

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ
แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ
อย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)
แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ
อย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ เปิดรับตีพิมพ์ประเภทของบทความ คือ บทความวิจัย
(Research Article) บทความวิชาการ (Original Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทความ
วิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ภาษาที่รับตีพิมพ์ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ เปิดรับบทความที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดออก :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ มีกำหนดออกตีพิมพ์ 3 ฉบับ ต่อปี (ราย 4 เดือน) ดังนี้
ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน (กำหนดออก เดือนเมษายน)
ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม (กำหนดออก เดือนสิงหาคม)
ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม (กำหนดออก เดือนธันวาคม)

ที่ปรึกษา :

พระเดชพระคุณ พระครูภาวนาอินทวงศ์ (เถลิง อินทวิโส), ดร.
เจ้าอาวาสวัดหนองบัวหึง

บรรณาธิการ :

พระครูปลัดสุวรรณ์ สิริวฑฒโก (อุกฤษโชค), ดร.
Phrakrupalad Suravut Sirivaddhako (Ukitchock), Dr.

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :

ดร.ศุภกัญญา ศรีคำไทย
Dr. Sukpinya Srikomthai

กองบรรณาธิการ :

พระเมธาวิสัยรัส (สุเทพ พุทธจรรยา), รองศาสตราจารย์. ดร.
Phramedhavinaiyaros (Suthep Buddhachanya), Assoc. Prof. Dr.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University, Thailand

พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม, รองศาสตราจารย์ ดร.
Phramaha Mongkholkhan Khangphanom, Assoc. Prof. Dr.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
Phramaha Yannawat Thitavaddhano, Asst. Prof. Dr.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

รองศาสตราจารย์ ดร.อำนวย เดชชัยศรี
Assoc. Prof. Dr. Amnuay Detchaisri
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒผล
Assoc. Prof. Dr. Marut Patphol
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์
Asst. Prof. Dr. Booncherd Chamnisast
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ปวะบุตร
Asst. Prof. Dr. Sommai Pavaboot
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐิธรรม สำเนียง
Assistant Professor Dr. Patitham Samniang
มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
Rattana Bundit University

ดร.เสนห์ เดชะวงศ์
Dr. Saneh Dechawongse
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University, Thailand

ดร. กฤษณา นันทเพ็ชร
Dr. Krisda Nantapetch
มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University, Thailand

ดร.ลำพอง กลมกุล
Dr. Lampong Klomkul
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

ฝ่ายจัดการ :

นางสาวสาคร หาญแท้

นายชานนท์ วิเศษศิริ

ฝ่ายกฎหมาย :

นายณพกฤษ ทรัพย์แก้วยอด

เจ้าของวารสาร :

วัดหนองบัวหึ่ง ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 70140
โทรศัพท์ : 099-1916295

สำนักงานกองบรรณาธิการ :

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
วัดหนองบัวหึ่ง ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 70140
โทรศัพท์ : 099-1916295, 099-6166595, 095-5426695
E-mail: ukitchock@gmail.com
https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JOB_EHS

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences (JOB_EHS)

ISSN: 2730-3233 (Online)

บทบรรณาธิการ

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ (Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences: JOB_EHS) ฉบับนี้เป็น ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2567) ซึ่งนับว่าเป็นฉบับแรกของการเปลี่ยนแปลงเป็นปีละ 3 ฉบับ โดยเนื้อหาบทความในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ โดยกองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพวารสารตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารเป็นอย่างดีจึงได้คัดเลือกกลับกรอบบทความให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ ได้รับผลการพิจารณาคุณภาพวารสารเพื่อเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI พ.ศ. 2566 จากศูนย์ TCI ได้ถูกจัดให้เป็น วารสารกลุ่มที่ 2 (การรับรองคุณภาพของวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2566 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567) ซึ่งเป็นกำลังใจให้แก่กองบรรณาธิการในการพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป และเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับกลุ่มคุณภาพวารสารที่รอบใหม่ในปีนี้

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ ฉบับนี้ เป็นฉบับแรกที่ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงกำหนดการเผยแพร่วารสาร จากเดิมปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน, ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม โดยเปลี่ยนแปลงเป็น ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม, ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

นอกจากนี้ยังเป็นฉบับแรกที่ได้เริ่มเปลี่ยนนโยบาย เรื่อง กระบวนการพิจารณาบทความใหม่ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้เขียนบทความที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ และหวังว่าจะได้รับความสนใจจากผู้เขียนบทความทุกท่านในโอกาสต่อไป และกองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้อนุเคราะห์ในการอ่านประเมินต้นฉบับ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารจะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาใหม่ให้เกิดขึ้น หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณและยินดีปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

พระครูปลัดสุวรรณ์ สิริวิฑูรโก (อุกฤษไชย), ดร.
บรรณาธิการวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย (Research Articles)

- แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 1-14
ตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม
MANAGEMENT GUIDELINES IN SITUATION OF CORONA VIRUS EPIDEMIC 2019
ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLE OF PHRAPARIYATTIDHAM SCHOOL,
PALI DEPARTMENT, SANGHA COUNCIL, NAKHON PATHOM PROVINCE
พระมหาพิพัฒน์ วฑฒนสิริ Phramaha Pipat Watthanasiri
พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phakhrukittiyawisit
เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri
- การประเมินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม ACTIVE LEARNING สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา 15-28
โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี
EVALUATION OF THE PROJECT ON DRIVING ACTIVE LEARNING ACTIVITIES
INTO ELEMENTARY CLASSROOMS AT PATHUM THANI MUNICIPAL SCHOOL
ชญญานุช มานะเสน Chanyanuch Manasen
- ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก 29-44
มิตรภาพที่ 104
SATISFACTION OF STUDENT'S PARENTS TOWARDS EDUCATIONAL MANAGEMENT
OF BAN NA KOK SCHOOL FRIENDSHIP AT 104
ทิพวรรณ คำวัง Tipawan Kumwang
พระครูวาทีวรวัฒน์ Phrakru Wateeworawat
พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทนต์ Phrakhrusangharak Songphan Jayadatto
- รายงานการใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก 45-53
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
REPORT ON THE USE OF TEACHING MATERIALS ELECTRICITY AND MAGNETISM
COURSE ABOUT
เพ็ญสุดา มังกร Phensuda Mangkorn

สารบัญ

หน้า

ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง 54-63

THE NEEDS FOR EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION TOWARDS
INTERNATIONAL STANDARD SCHOOLS OF PRIVATE SCHOOLS UNDER
THE ANGTHONG PROVINCIAL EDUCATION OFFICE

วีรยุทธ วงษ์เขียว Weerayuth Wongkhiao

สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon

พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 64-75
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2

THE DEVELOPMENT GUIDELINES OF TRANSFORMATION LEADERSHIP BASED ON
BRAHMAVIHĀRA 4 PRINCIPLES OF SCHOOL UNDER SUPHANBURI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

พระสรศักดิ์ สมนต์ปาสาทิโก PhraSorrak Sak Samantapasathiko

เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri

พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 76-87
ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

THE REFLECTIVE COACHING MODEL FOR DEVELOPING 4.0 LEARNING MANAGEMENT SKILLS
AT WAT TUK MAHACHAYARAM (SAMUTKHUNAKON) MUNICIPAL SCHOOL,
MUEANG SAMUT SAKHON DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE

จำเนียร จูเจริญ Jumnain Jujaraun

การส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 ให้แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย 88-101
อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

THE WELL-BEING PROMOTION ACCORDING TO THE BHĀVANĀ 4 PRINCIPLE FOR
THE ELDERLY OF SANGHAS IN DONSAI SUB-DISTRICT, PAKTHO DISTRICT,
RATCHABIRI PROVINCE

พิชญ์ชัช หิรัญถาวรพัทธ์ Pithchicha Hirantawonpart

พระครูวิสุทธาันทคุณ Phrakhrū Wisutthantantakun

พระมหากังวาล ธีรธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhammo

สารบัญ

หน้า

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ 102-116

ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

PEOPLE'S SATISFACTION FOR USING ONLINE MEDIA FOR PROPAGATION
OF KHAO KUB INTHARAM TEMPLE, PAKTHO DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

วิลาวัลย์ พวงกฤษ Wirawan Puangkrit

พระครูวาทีวรวัฒน์ Phrakru Wateeworawat

พระครูวิสุทธิธานันทคุณ Phrakhru Wisutthanantakhun

การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 117-133

DEVELOPMENT OF BUDDHIST LEARNING INNOVATION AREAS

สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

ณัชชา อมราภรณ์ Natcha Amaraporn

วารี โสภเตีย Waree Suktai

อรุณรัตน์ วิลรัตน์กุล Aroonrad Wilairadtanakun

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภavana 4 134-147

โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

GUIDELINES TO DEVELOP INSTRUCTION IN THE NEW NORMAL ACCORDING TO 4 BHAVANA
PRINCIPLES THROUGH BANG PA-IN RACHANUKROH 1 SCHOOL, PHRA NAKORN SI AYUTTHAYA

ธนพล สูงกลาง Thanapon Sungklang

พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhu Kittianavisit

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ Phrakhrusangkharak Chakkrit Bhuripaño

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียน 148-165

โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF CHARACTERISTICS IN TERMS OF BEING SUFFICIENCY
ACCORDING TO THE FIVE VIRTUES OF STUDENTS IN OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 1

ศิริลักษณ์ ไตรวงษ์ Siriluck Triwong

พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhu Kittianavisit

พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

สารบัญ

หน้า

- การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี 166-181
PEOPLE'S LIVING IN ACCORDANCE WITH THE 5 PRECEPTS IN PAKTHO DISTRICT,
RATCHABURI PROVINCE
สาคร หาญแท้ Sakorn Hanthae
พระครูวิสุทธาณันทคุณ Phrakhru Wisutthanantakhun
พระมหากังวาล ธีรธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhammo
- การประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน 182-196
ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
APPLICATION OF IDDHIPĀDA DHAMMA TO PROMOTE THE MANAGEMENT OF TAI-YUAN TEXTILE
HANDICRAFTS AT DON RAE SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE
ศุภวรรณ คำปลื้ม Supawan Kumplum
พระครูวาทีวรวัฒน์ Phrakru Wateeworawat
พระครูวิสุทธาณันทคุณ Phrakhru Wisutthanantakhun
- การพัฒนาแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 197-207
A DEVELOPMENT MODEL OF BUDDHIST INNOVATION AREAS LEARNING
สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo
พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano
พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk
ยุทธีวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthavee Kaewthongyai
ณัชชา อมราภรณ์ Natcha Amaraporn
วารี โสภเตีย Watee Suktai
อรุณรัตน์ วิลรัตน์กุล Aroonrad Wilairadtanakun
- แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 208-219
ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2
APPROACHES TO DEVELOPING PARTICIPATORY LEADERSHIP IN THE NEW NOMAL ERA
ACCORDING TO THE FOUR PRINCIPLES OF BRAHMAVIHĀRA OF SCHOOL ADMINISTRATORS
IN LAMPHAYA SAHAWITTHAYA SUEKSA GROUP UNDER THE OFFICE OF
SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2
จีระ พุฒหอมโพธิ์ Jeera Puthompho
พระครูกิตติญาณวิสิฐ PhrakruKittianawisit
พระครูโสภาสนนทกิตติ PhrakruOpatnontakitti

สารบัญ

หน้า

- แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์
ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2
GUIDELINES FOR INTERNAL QUALITY ASSURANCE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS ACCORDING
TO THE PRINCIPLES OF DITTHADHAMMIKATTHA OF OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2
อนวัตร เลิศประวดี Anuwat Lertprawat
พระสุรชัย สุระชัย Phrasurachai Surachayo
พระมหาญาณวิวัฒน์ จิตตวฑฺฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano
220-232
- บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภopaktho จังหวัดราชบุรี
BUDDHIST SANGHA'S ROLE OF TOWARD YOUTH'S DEVELOPMENT
IN PAKTHO DISTRICT, RATCHABIRI PROVINCE
จิราพัชร วงศาโรจน์ Jiraphat Wongsaroj
พระครูวิสุทธาณันทคุณ Phrakhru Wisutthanantakhun
พระครูวาทีวรวัฒน์ Phrakhru Wateeworawat
233-243
- แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม
โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
GUIDELINES TO DEVELOP STUDENTS' COMPETENCY IN THE NEW NORMAL ERA
ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES, BANG PA-IN "RACHANUKROH 1" SCHOOL,
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE
ทรรศนันท์ อุดมฤทธิ Thatsanan Audomrit
พระครูวิรุฬห์สุตคุณ PhrakhruWirunsuttakun
อินฉา ศิริวรรณ Intha Siriwan
244-259
- แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATION ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF GOOD
GOVERNANCE IN WACHIRAPRAKARN SCHOOLS GROUP, PHRA NAKHON SI AYUTHAYA PROVINCE
กรรณิกา รุ่งแผน Kannika Rupan
พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk
สุทธิศ สวัสดิ์ Suthit Sawaddi
260-272

สารบัญ

หน้า

- แนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1 273-287
GUIDELINES FOR ACADEMIC AFFAIR ADMINISTRATION DURING CORONA VIRUS 2019
PANDEMIC ACCORDANCE WITH FOUR NOBLE TRUTH OF ADMINISTRATORS
UNDER PHRA NAKHON SI AYUTTHATA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
ชัตติยาพล ไชยชนะ Kattiyapon Chaiahana
เกษม แสงนนท์ Kasem Sangnont
สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai
- แนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินขั้นพื้นฐาน (O-NET)
ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี 288-300
THE GUIDELINES FOR ENHANCING THE ORDINARY NATIONAL EDUCATIONAL TEST (O-NET)
BASED ON THE FOUR NOBLE TRUTHS OF SECONDARY SCHOOLS OF SARABURI PROVINCE
ทศพล ภักดีลั่น Todsapol Pakdeelon
พระมหาอุดร อุตุโต Phramaha Udorn Uttaro
วินัย ทองมัน Winai Tongmun
- แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม 301-315
กลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ทิพย์ไฉไลมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี
GUIDELINES FOR SCHOOL MANAGEMENT IN THE DIGITAL ERA ACCORDING
TO BUDDHIST PRINCIPLES, SAHA THEPPARAT TEEPATTHAI CHALERM PRAKIET GROUP
PATHUM THANI PROVINCE
สุจินตนา พรหมพัย Sujintana Prompui
พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhrakittiyanavisit
สุทิศ สวัสดิ์ Suthit Sawaddi
เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri
- แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครูการศึกษาพิเศษ 316-326
จังหวัดอ่างทอง
APPROACHES TO DEVELOPING CREATIVITY ACCORDING TO THE 4 FOUNDATIONS OF
MINDFULNESS OF TEACHERS AT THE ANG THONG PROVINCIAL SPECIAL EDUCATION CENTER
ชูชัย นະนิตย์ Chuchai Nanit
พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk
บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

สารบัญ

หน้า

วิธีการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างเสมอภาคและความเท่าเทียม 327-340

ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

APPROACHES TO SCHOOL MANAGEMENT FOR EQUALITY AND FAIRNESS WAT TUK

MAHACHAYARAM (SAMUT KHUNAKORN) MUNICIPAL SCHOOL, MUEANG SAMUT SAKHON

DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE

จำเนียร จูเจริญ Jumnain Jujaraun

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการ 341-353

ของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี

APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES FOR ENHANCING THE QUALITY

OF SERVICE OF THE ROYAL SPONSORED FUNERAL SERVICE DIVISION

OF RATCHABURI PROVINCIAL CULTURAL OFFICE

เตวิช สุทธิประเสริฐ Tewit Sutthiprasoet

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตโต Phrakhrusangharak Songphan Jayadatto

พระครูวาทีวรวัฒน์ PhrakruWateeworawat

แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา 354-367

ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

THE GUIDELINES FOR GENERAL ADMINISTRATION BASED ON BRAHMAVIHARA 4 OF PRIMARY

SCHOOL ADMINISTRATOR IN MUANG DISTRICT, NAKHON SAWAN PROVINCE

สมศักดิ์ ไชยเดช Somsak Chaiyade

พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ Phrakhru Srisuthamniwith

พระมหาอุดร อุตุโร Phramaha Udorn Uttaro

แนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครู 368-388

กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

GUIDELINES FOR PROMOTING MOTIVATION FOR WORK ACCORDING TO THE PRINCIPLE OF

DITTHADHAMMIKATTHA VIEWS OF THE TEACHERS OF THE WANG CHOLASIN SCHOOL GROUP,

PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

สุภาพร กสิกร Supaporn Kasikorn

เกษม แสงนนท์ Kasem Sangnont

ณัชชา อมราภรณ์ Natcha Amaraporn

เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri

สารบัญ

หน้า

บทความวิชาการ (Academic Articles)

หลักพุทธธรรมกับกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 389-400

THE BUDDHISM PRINCIPLES AND STRATEGY FOR SUCCESS IN SCHOOL BASED MANAGEMENT

ไพโรจน์ กันตพงษ์ Phairoat Kanthapong

ณัฐนิชา ปัญญานิภา Natnicha Pannipa

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 401-408

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN THE 21ST CENTURY

พัชรินทร์ อักษรพอม Patcharin Augsonpom

สุนทรี วรรณไพเราะ Suntaree Wannapairo

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม
MANAGEMENT GUIDELINES IN SITUATION OF CORONA VIRUS EPIDEMIC 2019
ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLE OF PHRAPARIYATTIDHAM SCHOOL, PALI
DEPARTMENT, SANGHA COUNCIL, NAKHON PATHOM PROVINCE

^[1]พระมหาพิพัฒน์ วฑฒนสิริ Phramaha Pipat Watthanasiri
^[2]พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phakhrukittiyawisit ^[3]เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri
^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand
Corresponding Author E-mail: mahaphat2541@gmail.com

Article Received: August 27, 2023. Revised: January 11, 2024. Accepted: January 11, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและคณะครูภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม 165 รูป/คน ค่าสถิติวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม พบว่า ด้านการวางแผนมีการประชุมประจำปีตามวาระทุกปีการศึกษาโดยเข้าประชุมร่วมกันได้ด้วยช่องทางออนไลน์ ด้านการลงมือปฏิบัติ มีการนำมติเป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้เกิดเป็นผลลัพธ์ตามที่ผู้บริหารคาดหวัง ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ได้มีการรายงานผลการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรคที่พบ ด้านการปรับปรุงแก้ไขผู้บริหารและคณะครูได้ศึกษาในปัญหาและอุปสรรคจัดวางกลยุทธ์เพื่อที่จะต่อยอดสิ่งที่ดีและปรับปรุงสิ่งที่ต้องพัฒนาต่อไป และ 3) แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม เป็นการบูรณาการหลักพุทธธรรม คือ หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วย (1) การวางแผน คณะครูและผู้บริหารต้องมีการวางแผนการดำเนินการตามวาระในทุกปีการศึกษา มีความเคารพและปฏิบัติตนตามระเบียบของที่ประชุม และมีการวางแผนงานโดยคำนึงถึงระเบียบหรือแบบแผนที่พระมหาเถระผู้บริหารวางไว้เป็นรูปแบบในอดีตเบื้องต้นก่อน จนเกิดเป็นมติด้านเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีความเหมาะสมกับบริบท โปร่งใสและตรวจสอบได้ และตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนตามความเหมาะสม (2) การลงมือปฏิบัติ คณะครูได้ปฏิบัติงานโดยนำมติของที่ประชุมมาลงมือ

ปฏิบัติให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม (3) การตรวจสอบการปฏิบัติงาน คณะครูและผู้บริหารมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันและกัน มีการรายงานแนวปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคไปตามตรง รวมไปถึงการคอยรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียนเพื่อให้เกิดนำมาปรับปรุงและนำมารายงานในที่ประชุม (4) การปรับปรุงแก้ไข การที่คณะครูได้รับฟังความคิดเห็นจากผู้บริหารและคณะครูท่านอื่นจากที่ประชุมแล้วก็ดำเนินการแก้ไขแผนการปฏิบัติงานไปตามนั้น

คำสำคัญ: การบริหาร, การแพร่ระบาด, เชื้อไวรัสโคโรนา 2019, หลักพุทธธรรม, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

ABSTRACT

The objectives of this research article were: 1) to study the condition of Phrapariyattidham School management in Pali Department of Sangha in Nakhon Pathom Province , 2) to study the management guidelines in situation of Corona Virus Epidemic 2019 according to Buddhist Principle of Phrapariyattidham School, Pali Department of Sangha in Nakhon Pathom Province, and 3) to propose the guidelines for management guidelines in situation of Corona Virus Epidemic 2019 according to Buddhist Principle of Phrapariyattidham School, Pali Department of Sangha in Nakhon Pathom Province. The mixed research methods were used in the study. It was between quantitative and qualitative research. The sample group was 165 administrators and teachers in the school and the analytical statistics were percentage, mean and standard deviation. The qualitative data were collected by interviews with administrators and teachers in Phrapariyattidham School, Pali Department, Nakhon Pathom Province. The results of the study showed that: 1) The condition of Phrapariyattidham School management in Pali Department of Sangha in Nakhon Pathom Province in overall was at a high level. 2) The management guidelines in situation of Corona Virus Epidemic 2019 according to Buddhist Principle of Phrapariyattidham School, Pali Department of Sangha in Nakhon Pathom Province, it was found that in the aspect of planning, there was an annual meeting according to the agenda every academic year, which could be attended together via online channels. In terms of implementation, the resolutions of the meeting were used as guidelines for operations to produce results as expected by the executives. In terms of operational inspections, results of operations, problems and obstacles encountered were reported. In terms of improvement, administrators and teachers had studied problems and obstacles and set strategies in order to build on good things and improve things that need to be further developed. 3) The management guidelines in situation of Corona Virus Epidemic 2019 according to Buddhist Principle of Phrapariyattidham School, Pali Department of Sangha in Nakhon Pathom Province, as it was an integration of Buddhist principles, namely 7 Aparihāniyadhamma principle, in management in the situation of the spread of the coronavirus 2019, consisting of (1) planning, teachers and administrators must plan operations according to the agenda every academic year, respect and behave according to the rules of the meeting, planning work according to the rules or patterns set by the senior monks administrators before

creating a resolution that was a practice guideline which was appropriate to the context, transparent and verifying and meet the needs of administrators, teachers, and students as appropriate. (2) In terms of implementation, the teachers had worked by bringing the meeting resolutions into concrete action. (3) In terms of performance inspection, the teachers and administrators had been friends with each other, and directly reported the guidelines, problems and obstacles including listening to students' opinions in order to improve and report to the meeting. (4) Regarding improvement, the teachers listened to opinions from administrators and other teachers at the meeting and proceeded to revise the work planning accordingly.

Keywords: Administration, Epidemic, Coronavirus 2019, Buddhist Principles, Phrapariyattidhamma School, Pali Department.

บทนำ

ภาษาบาลี หรือภาษามคธ เป็นภาษาที่จารึกพระไตรปิฎกด้วยเป็นภาษาที่คนชมพูทวีปในสมัยพุทธกาลนิยมใช้กันทั่วไป จึงเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยนั้น หลังจากพุทธปรินิพพานมีการทำปฐมสังคายนา พระเถระได้ตกลงกันใช้ภาษาบาลีสำหรับจดจำพระไตรปิฎก พระสงฆ์สายเถรวาทจึงต้องศึกษาภาษาบาลีให้เข้าใจลึกซึ้งและสามารถเทียบเคียงสอบทานกับพระไตรปิฎกที่เก็บไว้ในสถานที่ต่างกันได้ เพื่อรักษาการแปลความหมายจากพระพุทธพจน์ในพระไตรปิฎกให้ถูกต้องไม่บิดเบือน และหน้าที่นี้ก็เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ในประเทศไทยเช่นเดียวกัน

พระสงฆ์ไทยน่าจะมีการศึกษาภาษาบาลีมาตั้งแต่สมัยเริ่มแรกที่พระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทย มีหลักฐานปรากฏในสมัยทวารวดี มีหลักฐานการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมบาลีอย่างเป็นระบบในสมัยอยุธยา การศึกษาบาลีรุ่งเรืองยิ่งในสมัยล้านนา มีการแต่งคัมภีร์บาลีขึ้นมากมาย คัมภีร์ที่แต่งในครั้งนั้นยังใช้เป็นหลักสูตรในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันด้วย การศึกษาภาษาบาลีตั้งแต่สมัยสุโขทัยสืบมานั้น มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นองค์อุปถัมภ์ให้การสนับสนุนตลอดมา มีการอุทิศพระราชมณเฑียรเป็นที่เล่าเรียนศึกษาของพระสงฆ์ มีการยกย่องและถวายนิยัตยัตถ์แก่พระสงฆ์ผู้มีความรู้ภาษาบาลี จนถึงแม้พระมหากษัตริย์ไทยบางพระองค์ ที่ทรงเป็นปราชญ์เชี่ยวชาญในภาษาบาลี สามารถลงบอกบาลี (สอน) แก่พระสงฆ์สามเณรด้วยพระองค์เองก็มีตลอดมาจนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การจัดสอบบาลีหรือการสอบสนามหลวงจัดว่าเป็นการวัดความรู้ชั้นสูงของคณะสงฆ์ไทยโดยพระบรมราชูปถัมภ์ สืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน

อนึ่ง การเล่าเรียนศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐให้ความสำคัญมาตลอด ดังที่ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพตรัสไว้ในอธิบายเรื่องการสอบพระปริยัติธรรมว่า “การสอบพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณร นับเป็นราชการแผ่นดินอย่างหนึ่ง ด้วยอยู่ในพระราชกิจของพระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นพุทธศาสนูปถัมภก” (การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, 2565)

ในปัจจุบันมีการจัดการศึกษาบาลีอย่างเป็นระบบ โดยแม่กองบาลีสนามหลวงรับผิดชอบดูแลโดยภายใต้การกำกับของมหาเถรสมาคม ในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล อีกทั้งทางรัฐบาลยังมีการตราพระราชบัญญัติรองรับ กล่าวคือ พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 โดยกล่าวถึงจุดประสงค์ของการศึกษา

พระปริยัติธรรมไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 5 ว่า 1) เพื่อให้การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นไปตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โบราณราชประเพณี และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ 2) เพื่อให้พระภิกษุและสามเณรมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และมีการรักษาพระธรรมวินัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงามโดยเคร่งครัด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป 3) เพื่อให้พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562, 2562) และกล่าวถึงการปลูกฝังคุณลักษณะของนักเรียนไว้ในมาตรา 17 ว่าต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้ 1) เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม 2) มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา 3) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์ 4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ 5) รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม 6) มีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 7) มีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมสนับสนุนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนา จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นการลดปัญหาความปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่หลังไหลเข้าสู่ประเทศไทยในสังคมที่เป็นยุคดิจิทัล ส่งผลให้นิยามในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนไทยบางส่วนไม่สามารถเลือกรับปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เป็นรากเหง้าของคนไทยถูกกลืนโดยวิถีชีวิตแบบใหม่ มีค่านิยมยึดตนเองเป็นหลักมากกว่าการคำนึงถึงสังคมส่วนรวม รักสนุกและความสบาย เชื่อข่าวลือ ขาดความอดทนและวินัย วัตถุนิยม ยอมรับคนที่ฐานะมากกว่าคนดีมีคุณธรรม มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหลายประการที่ลอกเลียนแบบวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ซึ่งเห็นว่าคนไทยยังขาดทักษะในการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีจากต่างประเทศมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ละทิ้งค่านิยมที่ดีงามอันเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยและลดคุณค่าของความเป็นไทย จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการปรับเปลี่ยนให้คนมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

โรงเรียนสหศึกษาบาลีตั้งอยู่ในวิหารคดระเบียงรอบระเบียงองค์พระปฐมเจดีย์ วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ได้ก่อตั้งและเปิดการเรียนการสอนเป็นครั้งแรกในเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2494 ตรงกับวันวิสาขบูชา ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 เวลา 13.00 น. โดยใช้สถานที่บริเวณพระวิหารคดระเบียงรอบองค์พระปฐมเจดีย์เป็นที่ตั้งโรงเรียน และจัดตั้งเป็นโรงเรียนส่วนกลางของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ทุกวัดในเขตจังหวัดนครปฐม สามารถที่จะจัดส่งพระภิกษุสามเณรในวัดของตนๆเข้ามาศึกษาได้ ต่อมาได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดนครปฐม แห่งที่ 1 ตามประกาศแม่กองบาลีสนามหลวง ลงวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2545 ซึ่งในปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) มีคณะผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่ รวมทั้งสิ้น 49 รูป/คน และทำการเปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นประโยค 1 – 2 (บาลีไวยากรณ์) จนถึงชั้นประโยค ป.ธ. 9 มีนักเรียนในทุกระดับชั้นทั้งหมด 162 รูป/คน โดยมีมูลนิธิโรงเรียนสหศึกษาบาลีเป็นผู้จัดหางบประมาณในการบริหาร และมีเจ้าอาวาสทุกวัดในจังหวัดนครปฐมเป็นคณะกรรมการผู้อุปถัมภ์ (พระพรหมเวที พร้อมคณะ, 2565)

นับตั้งแต่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แพร่ระบาดในประเทศไทย ทำให้รัฐบาลจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้อำนวยการ ซึ่งได้ออกมาตรการอันเป็นเครื่องป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไว้มากมายหลายประการ เช่น ให้ใส่หน้ากากอนามัยเมื่อออกสู่ภายนอก ให้เว้นระยะห่าง ล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ ตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย

ก่อนเข้าพื้นที่ เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อบุคคลในสังคมทุกช่วงวัย ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดวิธีการทำงานแบบ Work form home ขึ้น ซึ่งมีผลดีคือลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของไวรัส ประหยัดค่าใช้จ่าย พัฒนาทักษะด้านต่างๆ ของพนักงานในองค์กรเพิ่มความสะดวกสบายและเพิ่มทางเลือกอื่นๆในการทำงาน และทำให้งานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น แต่กลับมีข้อเสียคือ ติดต่อประสานงานได้ยาก สภาพแวดล้อมการทำงานไม่เหมาะสม ความปลอดภัยของข้อมูลลดลง ทำงานได้ช้าลง และอาจทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นกว่าปกติ (THAIWARE, 2565) ผลกระทบดังกล่าวมานี้ย่อมทำให้ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมต้องกำหนดวิธีการบริหารโรงเรียนใหม่เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์และบริบทของบ้านเมืองที่เปลี่ยนไป

ดังนั้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2564 เป็นต้นมา มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในขั้นรุนแรง การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมจึงพบกับอุปสรรคทั้งในด้านการประชุมวางแผนงาน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการติดตามและประเมินผลผู้สอนและนักเรียน เพราะผู้บริหารและคณะครูไม่สามารถที่จะรวมกลุ่มประชุมหรือจัดการเรียนการสอนได้ ณ บริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ ซึ่งเป็นประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดต่อกันมาของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม รวมไปถึงครูผู้สอนบางท่านเป็นผู้ไม่ถนัดใช้เทคโนโลยี ท่านเหล่านั้นจึงต้องทำการปรับตัวอย่างเร่งด่วนเพื่อให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงทางสถานการณ์

ดังปัญหาที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยในฐานะครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ได้เล็งเห็นถึงผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ซึ่งทำให้เกิดหลักการทำงานแบบใหม่ในยุคฐานชีวิตวิถีใหม่ดังกล่าวแล้วจึงมีความสนใจทำการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นการเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยใช้หลักพุทธธรรมมาเป็นหลักบูรณาการในการบริหารเพื่อบริหารหมู่คณะให้เกิดความเจริญไม่เสื่อมถอย และให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมและการสร้างคุณลักษณะนักเรียน ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูสอนพระปริยัติธรรม และพระสังฆาธิการที่เกี่ยวข้องของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม จำนวน 165 รูป/คน โดยวิธีสุ่มเลือกหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเปรียบเทียบที่สำเร็จรูปของ R.V. Krejcie & D.W. Morgan

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้บริหารระดับสูงของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม จำนวน 8 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยผ่านการพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม รูปแบบ ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.80-1.00 4) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) กับผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 สภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม จำนวน 4 ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-End Question)

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม

ที่	สภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การวางแผน (Plan)	3.72	0.99	มาก
2	การลงมือปฏิบัติ (Do)	3.60	0.97	มาก
3	การตรวจสอบการปฏิบัติงาน (Check)	3.39	1.02	ปานกลาง
4	การปรับปรุงแก้ไข (Act)	3.50	1.08	มาก
	ภาพรวม	3.55	0.96	

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผน (Plan) อยู่ในระดับมาก ด้านการลงมือปฏิบัติ (Do) ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน (Check) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน (Plan) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ารายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สามารถช่วยชี้แนะหรือแนะนำหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารสามารถใช้ภาวะผู้นำในการชักนำ สั่งการ เพื่อให้เกิดการทำงานของบุคลากรในองค์กรได้ 2) ด้านการลงมือปฏิบัติ (Do) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถกำหนดโครงสร้างของกลุ่มงานภายในได้อย่างเหมาะสม และกำหนดหน้าที่ให้แต่ละกลุ่มงานได้อย่างชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารสามารถระดมทรัพยากรทางการศึกษามาใช้ภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้อย่างเพียงพอ 3) ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน (Check) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ารายข้อทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการระบุวัตถุประสงค์และมีแนวทางในการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันพิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอนๆ โดยแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอนเทียบกับแผนที่วางไว้ 4) ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ารายข้อทุกข้ออยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันประชุมพิจารณาหาข้อบกพร่องของการดำเนินงานด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ คณะครูและบุคลากรมีความเชื่อมั่นว่าแนวทางที่ร่วมกันนำเสนอเพื่อแก้ไขความบกพร่องนั้นเป็นไปโดยแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุอย่างแท้จริง เมื่อพิจารณาจากผลการสำรวจจะเห็นได้ว่า ในด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) จะเห็นได้ว่ามีผลการปฏิบัติการที่น้อยกว่าปกติตามที่ควรจะเป็น ทางโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจึงควรที่จะเพิ่มแนวทางการดำเนินการในด้านการปรับปรุงแก้ไขนี้ให้มากกว่าเดิม โดยเพิ่มเติมเรื่องการค้นหาจุดเด่นและจุดด้อยของบุคลากรในแต่ละท่านภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม และส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมโครงการที่เป็นการเสริมสมรรถนะในด้านต่างๆของครูผู้สอนให้ดีขึ้น

2. วิธีการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม

2.1 การวางแผน (Plan) ตามหลักพุทธธรรม (หลักอปริหานิยธรรม 7)

1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ คือ ผู้บริหารและคณะครูมีการประชุมวางแผนการดำเนินงานกันตามวาระที่กำหนดในแต่ละปีการศึกษา
2. เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์จะต้องทำ คือ ผู้บริหารและคณะครูเมื่อเข้าประชุมก็มีการให้ความเคารพต่อที่ประชุม ปฏิบัติตามระเบียบของการประชุม
3. ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้แล้วสมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ คือ คณะครูและผู้บริหารเมื่อจะมีการวางแผนเพื่อปฏิบัติงานใดๆ จะไม่มีการยกเลิกระเบียบเดิมที่เคยมีและจะไม่บัญญัติสิ่งที่ขัดกับระเบียบที่มีอยู่เดิม
- 4.. ภิกษุเหล่าใด เป็นผู้ใหญ่เป็นประธานในสงฆ์ เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เชื่อฟังถ้อยคำของท่าน คือ คณะครูและผู้บริหารเมื่อจะวางแผนเพื่อปฏิบัติงานใดๆ จะยึดถือแนวทางที่ผู้อำนวยการหรืออดีตพระมหาเถระได้วางไว้ในเบื้องต้นก่อน และรับฟังความคิดเห็นของพระมหาเถระในปัจจุบันโดยเคารพ
5. ไม่ลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ คณะครูและผู้บริหารเมื่อจะมีการวางแผนเพื่อปฏิบัติงานใดๆ จะต้องมีความมั่นใจที่โปร่งใสตรวจสอบได้
6. ยินดีในเสนาสนะป่า คือ คณะครูและผู้บริหารจะมีการประชุมเพื่อกำหนดเลือกสถานที่ที่เหมาะสมกับแผนการดำเนินงานในการดำเนินการต่างๆ
7. ตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีลซึ่งยังไม่มาสู่อาวาส ขอให้มา ที่มาแล้วขอให้ อยู่เป็นสุข คือ คณะครูและผู้บริหารมีการวางแผนเพื่อส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่พระภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกาที่จะมาขอเข้าเรียนตามความเหมาะสม

2.2 ด้านการลงมือปฏิบัติ (Do) ตามหลักพุทธธรรม (หลักอภิธานิยธรรม 7)

1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ คือ ผู้บริหารและคณะครูรวมตัวกันปฏิบัติงานตามที่ได้วางแผนไว้อย่างมีความสามัคคีและเป็นไปในทางเดียวกัน
2. เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์จะต้องทำ คือ ผู้บริหารและคณะครูปฏิบัติงานตามแนวทางการปฏิบัติและกำหนดเวลาตามที่ได้วางแผนไว้
3. ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้แล้วสมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ คือ คณะครูและผู้บริหารจะยึดถือการปฏิบัติงานด้วยแนวทางตามที่ตกลงกันไว้เป็นมติของที่ประชุมเท่านั้น
- 4.. ภิกษุเหล่าใด เป็นผู้ใหญ่เป็นประธานในสงฆ์ เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เชื่อฟังถ้อยคำของท่าน คือ การนำนโยบายที่พระมหาเถระให้ไว้ในที่ประชุมมาใช้ดำเนินการโดยเชื่อฟัง
5. ไม่ลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ คณะครูและผู้บริหารจะดำเนินงานไปตามแนวทางอันเป็นมติของที่ประชุมเท่านั้น ไม่ดำเนินการตามใจตนเอง
6. ยินดีในเสนาสนะป่า คือ คณะครูและผู้บริหารใช้สถานที่ที่เหมาะสมกับการดำเนินงานด้านต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เหมาะสมในองค์กร
7. ตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีลซึ่งยังไม่มาสู่อาวาส ขอให้มา ที่มาแล้วขอให้ อยู่เป็นสุข คือ คณะครูและผู้บริหารร่วมด้วยช่วยกันประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการรับสมัครนักเรียนในโอกาสต่างๆ ที่ทำได้ รวมถึงมีการดำเนินการเพื่อส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่พระภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกาที่เข้าเรียนตามความเหมาะสม

2.3 ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน (Check) ตามหลักพุทธธรรม (หลักอภิธานิธรรม 7)

1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ คือ คณะครูมีการรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคต่อผู้บริหารอย่างเป็นขั้นเป็นตอนในการประชุมทุกครั้ง
2. เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงช่วยกันทำงานที่สงสัยจะต้องทำ คือ คณะครูและผู้บริหารมีการแสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคตามที่ได้รายงานไว้ในเบื้องต้น
3. ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้แล้วสมาทาน ศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ คือ ผู้บริหารเสนอแนวทางการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคที่เป็น การแก้ไขที่ต้นเหตุด้วยแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน
- 4.. ภิกษุเหล่าใด เป็นผู้ใหญ่เป็นประธานในสงฆ์ เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เชื่อฟังถ้อยคำของท่าน คือ การไม่นำเอาการแสดงความคิดเห็นของพระมหาเถระออกมาวิพากษ์วิจารณ์ในทางด้านลบโดยสาธารณะ หากต้องการตรวจสอบในแนวทางปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ ควรขอความคิดเห็นจากท่านโดยส่วนตัว
5. ไม่ลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ ผู้บริหารให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่คณะครูด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ไม่ใช่ด้วยการวางอำนาจหรือถือตัว
6. ยินดีในเสนาสนะป่า คือ คณะครูคอยสอบถามความพึงพอใจและความต้องการเพิ่มเติมของนักเรียนเพื่อใช้เป็นความคิดเห็นในการปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียน
7. ตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีลซึ่งยังไม่มาสู่อาวาส ขอให้มา ที่มาแล้วขอให้ อยู่เป็นสุข คือ คณะครูมีความห่วงใย สอบถามถึงสิ่งที่ยังต้องการความช่วยเหลือกับนักเรียน เพื่อให้ดำเนินการช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง

2.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) ตามหลักพุทธธรรม (หลักอภิธานิธรรม 7)

1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ คือ คณะครูมีการรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคต่อผู้บริหารเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการนำเสนอแนวทางการแก้ไขตามประสบการณ์ของแต่ละท่านที่พบเจอมา แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละชั้น
2. เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงช่วยกันทำงานที่สงสัยจะต้องทำ คือ คณะครูมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโดยหลักสามัคคีธรรมตามมติตามที่คณะผู้บริหารเสนอ
3. ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้แล้วสมาทาน ศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ คือ ผู้บริหารดำเนินการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคที่เป็น การแก้ไขที่ต้นเหตุด้วยแนวทางที่ถูกต้องตามมติที่ประชุมและเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน
- 4.. ภิกษุเหล่าใด เป็นผู้ใหญ่เป็นประธานในสงฆ์ เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เชื่อฟังถ้อยคำของท่าน คือ คณะครูมีความเคารพในการตัดสินใจของผู้บริหาร และมีการดำเนินการไปตามการตัดสินใจของท่านนั้น
5. ไม่ลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น คือ คณะครูและผู้บริหารร่วมปฏิบัติงานด้วยกันอย่างเป็นระบบด้วยบรรยากาศการทำงานที่ดี
6. ยินดีในเสนาสนะป่า คือ คณะครูและผู้บริหารออกนโยบายเพื่ออนุเคราะห์ให้บรรยากาศการเรียนการสอนมีความความสัปปายะแก่นักเรียนตามความเหมาะสม

7. ตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีลซึ่งยังไม่มาสู่อาวาส ขอให้มา แล้วขอให้ อยู่เป็นสุข คือ คณะครูและผู้บริหารออกนโยบายเพื่อช่วยเหลือและอนุเคราะห์ให้เกิดกำลังใจแก่นักเรียนตาม ความเหมาะสม

3. แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธ ธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการ พัฒนาการบริหารจากด้านที่มีผลการสำรวจน้อยที่สุด 2 ด้าน ดังนี้

3.1 การตรวจสอบการปฏิบัติงาน (Check) ตามหลักพุทธธรรม (หลักการบริหารนิยธรรม 7) ได้แก่ คณะครูและผู้บริหารมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันและกัน กล่าวคือ เมื่อคณะครูต้องมีการรายงานผล การดำเนินงาน ก็รายงานแนวปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคไปตามตรงต่อผู้บริหาร รวมไปถึงการคอยรับฟังความ คิดเห็นจากผู้เรียนเพื่อให้เกิดนำมาปรับปรุงและนำมารายงานในที่ประชุม เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูได้ร่วม เปิดใจระดมแนวคิดและแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินการแก้ไขไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม และ ควรจัดตั้งกรรมการตรวจสอบการดำเนินงานโดยเน้นให้มีการตรวจสอบสมรรถนะของบุคลากรภายในโรงเรียน พระปริยัติธรรมอีกด้วย

3.2 การปรับปรุงแก้ไข (Act) ตามหลักพุทธธรรม (หลักการบริหารนิยธรรม 7) การที่คณะครู ได้รับฟังความคิดเห็นจากผู้บริหารและคณะครูท่านอื่นจากที่ประชุมแล้ว ก็ดำเนินการแก้ไขแผนการปฏิบัติงาน ไปตามนั้น ไม่ใช่ความคิดตนเองเป็นใหญ่ เพื่อให้เกิดเป็นการปรับปรุงแผนการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางที่ ควรจะเป็นและทำให้เกิดบรรยากาศการดำเนินงานที่ดีเป็นสามัคคีธรรมในสำนักเรียน และควรร่วมกันพิจารณา หาจุดด้อยของบุคลากรและส่งเสริมให้มีโครงการเพื่อพัฒนาสมรรถภาพบุคลากรในด้านต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีความแน่วแน่ในอุดมการณ์มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถใช้วิสัยทัศน์นำการบริหารให้เท่าทัน สถานการณ์ในยุคปัจจุบันได้ จึงมีการวางแผนการบริหารไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีความชัดเจนใน ขั้นตอนการดำเนินงาน อีกทั้งยังมีภาวะผู้นำในการชี้แนะ สั่งการ เพื่อให้เกิดการทำงานของบุคลากรในองค์กรได้ ทำให้ตนเองและคณะครูมีความเข้าใจดีในปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาภักตินันท์ เสงสุกุล (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วยด้านบุคลากร พระสังฆาธิการระดับ ปกครองให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีการนิเทศการสอนภายในสำนักเรียน จัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ด้านเทคนิคการสอนการสอน มีการกำหนดโครงสร้างบุคลากรและขอบข่าย การทำงาน และอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ด้านงบประมาณ มีการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนสำนักเรียนบาลีในจังหวัดสมุทรสงครามอย่างเป็นระบบ มีคณะกรรมการดำเนินงาน ด้านงบประมาณอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน มีระบบการตรวจสอบบัญชีรายรับรายจ่ายตามแบบมาตรฐาน และมีประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมสนับสนุนการศึกษา ด้านอุปกรณ์เครื่องมือ มีสื่อการเรียนการสอนที่ สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน มีการใช้สื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่ในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดการ อบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่ มีหมั่นตรวจตราวัสดุและสื่อการเรียนการสอนเหล่านั้นอย่าง

สม่ำเสมอ ด้านการบริหารจัดการ มีคณะกรรมการในการดูแลเรื่องการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีการบริหารจัดการสำนักเรียนบาลีภายในจังหวัดให้มันนโยบายและทิศทางเดียวกัน พระสังฆาธิการระดับปกครองให้ความสำคัญมีการหมั่นตรวจเยี่ยมสำนักเรียนต่างๆ รับทราบถึงปัญหาอุปสรรคภายในสำนักเรียนต่างๆและร่วมแก้ไขกับเจ้าสำนักเรียนบาลี

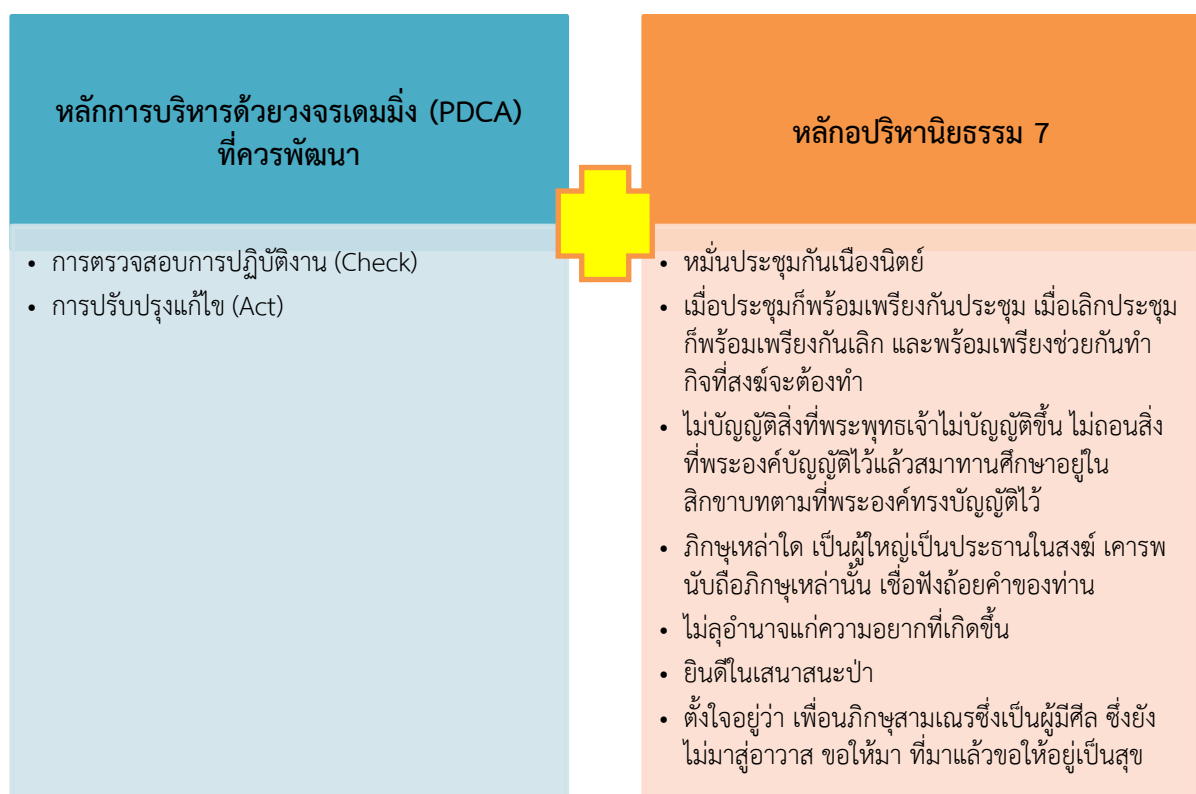
2. แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วยด้านการวางแผน มีการประชุมประจำปีตามวาระทุกปีการศึกษาโดยเข้าประชุมร่วมกันได้ด้วยช่องทางออนไลน์ ด้านการลงมือปฏิบัติมีการนำมติเป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้เกิดเป็นผลลัพธ์ตามที่ผู้บริหารคาดหวัง ด้านการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ได้มีการรายงานผลการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรคที่พบ ด้านการปรับปรุงแก้ไข ผู้บริหารและคณะครูได้ศึกษาในปัญหาและอุปสรรคจัดวางกลยุทธ์เพื่อที่จะต่อยอดสิ่งที่ดีและปรับปรุงสิ่งที่ต้องพัฒนาต่อไป ซึ่งผลการวิจัยบางประการมีความสอดคล้องกับแนวคิดพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2539) ที่ได้กล่าวถึงพุทธวิธีในการวางแผนไว้ว่าเป็นการใช้วิสัยทัศน์กำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และพันธกิจให้ชัดเจนเพื่อให้สมาชิกได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน มีความสอดคล้องกับแนวคิดของณัฐณิชา อ่อนตาม (2562) ที่ได้กล่าวถึงเทคนิคการบริหารงานแบบ PDCA (Deming Cycle) ควรมีการปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปตามแผน วิธีการ และขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้และจะต้องเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับสมุน อมรวิวัฒน์ พร้อมคณะ (2545) ที่ได้กล่าวถึงเรื่องการตรวจสอบ (check) ที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดตามและประเมินจะทำให้ทราบผลสำเร็จความก้าวหน้าหรือความล้มเหลวในการแก้ปัญหาที่มีการติดตามและประเมินผลเพื่อตรวจสอบและทบทวนการดำเนินการที่ผ่านมาโดยจัดทำตัวบ่งชี้และแบบประเมินผลที่ชัดเจน และมีความสอดคล้องกับพัชราภรณ์ ดวงชื่น (2565) ที่ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการศึกษาได้รับความปฏิกิริยาใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 พบว่า วิกฤต Covid-19 ครั้งนี้เป็นโอกาสสำคัญในการจัดการศึกษาตามวิถี New Normal ที่เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดครั้งใหญ่ที่ต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของเด็ก โดยควรดำเนินการ กระชับหลักสูตรปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด-19 และสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทราบเพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้

3. แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม เป็นการบูรณาการหลักพุทธธรรมคือ หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วย (1) การวางแผน คณะครูและผู้บริหารต้องมีการวางแผนการดำเนินการตามวาระในทุกปีการศึกษา มีความเคารพและปฏิบัติตามระเบียบของที่ประชุม และมีการวางแผนงานโดยคำนึงถึงระเบียบหรือแบบแผนที่พระมหาเถระผู้บริหารวางไว้เป็นรูปแบบในอดีตเบื้องต้นก่อน จนเกิดเป็นมติอันเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีความเหมาะสมกับบริบท โปร่งใสและตรวจสอบได้ และตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนตามความเหมาะสม (2) การลงมือปฏิบัติ คณะครูได้ปฏิบัติงานโดยนำมติของที่ประชุมมาลงมือปฏิบัติให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม (3) การตรวจสอบการปฏิบัติงาน คณะครูและผู้บริหารมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกันและกัน มีการรายงานแนวปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคไปตามตรง รวมไปถึงการคอยรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียนเพื่อให้เกิดนำมาปรับปรุงและนำมารายงานในที่ประชุม (4) การปรับปรุงแก้ไข การที่คณะครูได้รับฟังความคิดเห็นจากผู้บริหารและคณะครูท่านอื่นจากที่ประชุมแล้วก็ดำเนินการแก้ไขแผนการปฏิบัติงานไปตามนั้นและมีผลบางประการสอดคล้องกับงานวิจัยของทศพร น้อยสุขและคณะ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบูรณา

การหลักพุทธธรรมกับการบริหารการศึกษา พบว่า หลักการบริหารนิยธรรมทั้งหมดนี้หากประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเล็งเห็นคุณจากการปฏิบัติตามและโทษที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามในหลักการบริหารนิยธรรม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย คือ แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารด้วยวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ที่ควรพัฒนา (การตรวจสอบการปฏิบัติงาน และการปรับปรุงแก้ไข) และ 2) หลักการบริหารนิยธรรม 7 ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้การวิจัยมีอธิบายได้ดังนี้
แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ได้แก่

1. การตรวจสอบการปฏิบัติงาน (Check) ประกอบด้วยจัดตั้งกรรมการตรวจสอบการดำเนินงาน โดยเน้นให้มีการตรวจสอบสมรรถนะของบุคลากรภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีการรายงานผล ปัญหาและอุปสรรคตามที่เกิดขึ้น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทุกฝ่ายในสำนักเรียนด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

2. การปรับปรุงแก้ไข (Act) ประกอบด้วยร่วมกันพิจารณาหาจุดด้อยของบุคลากรและและส่งเสริมให้มีโครงการเพื่อพัฒนาสมรรถภาพบุคลากรในด้านต่างๆ นำความคิดเห็นที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มา

ปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้เกิเป็นรูปธรรม ปฏิบัติตามมติของที่ประชุมเป็นหลักและปรับลดทฤษฎีมานะ
ของตน รักษาความสามัคคีเพื่อส่วนรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ในด้านการวางแผน (Plan) พบว่า ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสำนักเรียนให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมให้ยิ่งขึ้น
 - 1.2 การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ในด้านการลงมือปฏิบัติ (Do) พบว่า ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อ สร้างเสริมศักยภาพในการดำเนินงานของบุคลากรในสำนักเรียนอันนำมาซึ่งศึกษาคราวตาซึ่งเป็นเหตุให้เจริญงอกงามในการศึกษา
 - 1.3 การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม ในด้านการปรับปรุงแก้ไข (Act) พบว่า ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อสร้างเสริมความเป็นกัลยาณมิตรของบุคลากรในสำนักเรียนอันนำมาซึ่งบรรยากาศที่ดีในสำนักเรียน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการศึกษา คณะสงฆ์ พ.ศ. 2562 ต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
 - 2.2 ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างกลยุทธ์ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ในการจัดเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
 - 2.3 ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืนภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธินพธ์ อ่อนตาม. (2562). เทคนิคการบริหารงานแบบ PDCA (Deming Cycle). วารสารสมาคมพัฒนา
วิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. 1. 44-45.
- ทศพร น้อยสุขและคณะ. (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารการศึกษา.วารสาร มจร กาญ
จนปริทรรศน์. 1(2). 130.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2539). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬ
าลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมเวที พร้อมคณะ. (2565). สหศึกษาบาลี สหสิกขามหาเจติยง. กาญจนบุรี: สหภาพพัฒนาการพิมพ์.

- พระมหากันดินันท์ เสงสุกุล. (2564). การบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*. 5(3). 726-727.
- พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 50. ก. หน้า 11. (16 เม.ย. 2562)
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น.(2565). การบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชชนน*. 9(6). 28-29.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2577*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุนัน อมรวิวัฒน์ และคณะ. (2545). *การพัฒนาการศึกษาด้วยกระบวนการ PDCA*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- THAIWARE. (2565). *5 ข้อดี-ข้อเสีย ของการทำงานจากที่บ้าน*. แหล่งที่มา <https://review.thaiware.com/2026.html> สืบค้นเมื่อ 6 ก.ย. 2565.

การประเมินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม ACTIVE LEARNING สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา
โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี
EVALUATION OF THE PROJECT ON DRIVING ACTIVE LEARNING ACTIVITIES INTO
ELEMENTARY CLASSROOMS AT PATHUM THANI MUNICIPAL SCHOOL

ชญานุช มานะเสน Chanyanuch Manasen
โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี Tedsaban Muang Pathumthani School, Thailand
Corresponding Author E-mail: manachancha@gmail.com

Article Received: February 29, 2024. Revised: April 16, 2024. Accepted: April 18, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยการประเมินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรม Active Learning ในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี 2) ศึกษาผลโครงการจัดกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี 3) ประเมินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถม ศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ใน 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต 4) ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ประเภทการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP โดยผู้ประเมินได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอน ที่ 1 การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรม Active Learning ในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินโครงการการจัดกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ขั้นตอนที่ 3 การประเมินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ใน 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรม Active Learning ในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ได้แก่ การเตรียมการก่อนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ ผลการดำเนินการจัดกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนพบว่า สามารถแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนได้ และได้ประโยชน์จากการจัดการดำเนินการจัดกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียน 2) ผลการประเมินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ใน 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต พบว่า ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ของครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี

ของครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านกระบวนการโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานีของครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านผลผลิตโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานีของครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี พบว่า ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องของโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning, รูปแบบการประเมินแบบ CIPP, โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี

ABSTRACT

The research article evaluating the project to drive Active Learning activities into primary school classrooms at Pathum Thani Municipality School had the objectives as follows: 1) to study the guidelines for organizing teaching and learning using Active Learning activities at the primary level of Pathum Thani Municipality School 2) to study the results of a project to organize Active Learning activities in classrooms at the primary level, Pathum Thani Municipality School. 3) to evaluate the project to drive Active Learning activities to classrooms at the primary level, Pathum Thani Municipality School in 4 areas: environmental, basically factors, process, and productivity, 4) to assess the satisfaction of project participants to drive Active Learning activities to classrooms at the primary level, Pathum Thani Municipality School. It was qualitative research type of Evaluation Research using the CIPP evaluation format. The evaluator proceeded sequence as follows: Step 1; Study of teaching and learning guidelines using Active Learning activities at the primary level, Pathum Thani Municipality School. Step 2 Implementation of the Active Learning Activities Project to Classrooms at the Primary Level, Pathum Thani Municipality School. Step 3 Evaluation of the project to drive Active Learning activities into classrooms at the primary level, Pathum Thani Municipality School 4 areas: environmental, basically factors, process, and productivity. Step 4: assessing the satisfaction of project participants to drive Active Learning activities into classrooms at the primary level, Pathum Thani Municipality School. The research results were as follows: 1) Guidelines for teaching and learning using Active Learning activities at the primary level of Pathum Thani Municipality School, included preparation before organizing study, evaluating learning results, results of organizing Active Learning activities into the classroom, it was found that this could solve the learning management problem of teachers and students and received benefit from Active Learning activities. 2) The results of the evaluation of the project to drive Active Learning activities into classrooms of primary school at Pathum Thani Municipality School in 4 areas:

environment, basically factors, process, and productivity. It was found that the results of the environmental assessment of the project drive Active Learning activities to primary school into classrooms at Pathum Thani Municipality School in overall, the opinions of teachers and directors of basic education institutions were at a high level. The evaluation results of preliminary factors in the project to drive Active Learning activities into primary school into classrooms at Pathum Thani Municipality School by teachers and directors of basic educational institutions in overall, the opinions were at a high level. The evaluation results of the process of the project to drive Active Learning activities into primary school into classrooms at Pathum Thani Municipality School by teachers in overall, the basic education institution committee and parents' opinions were at a high level. The evaluation result of the project to drive Active Learning activities into primary school classrooms at Pathum Thani Municipality School by teachers in overall, the opinions of the basic education institution committee members, parents, and students were at a high level. The evaluation results of the satisfaction of participants in the project to drive Active Learning activities to classrooms at the primary level at Pathum Thani Municipality School found that the satisfaction of those involved in the project to drive Active Learning activities to classrooms at the primary level, Pathum Thani Municipality School in overall, the opinions were at a high level.

Keywords: Driving Active Learning Activities, Assessment Model CIPP, Pathum Thani Municipality School

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนามนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทั้งในเชิงความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติ การจัดการศึกษาของประเทศจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่ไปสู่การจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรมและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุด เพื่อให้เกิดการพัฒนาลักษณะของคนไทยที่พึงปรารถนาคือดี เก่งและมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551) จากปรัชญาการศึกษาดังกล่าวประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนจากการเน้นครูเป็นเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการปรับปรุงหลักสูตรตั้งแต่ หลักสูตร พ.ศ. 2503 หลักสูตร พ.ศ. 2521 และหลักสูตร พ.ศ. 2533 ซึ่งยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้มีการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 22 ไว้อย่างชัดเจนว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

จากการศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรม Active Learning ศึกษาปรัชญาการศึกษาและจิตวิทยาการศึกษาสาขาต่างๆ

พบว่าปรัชญาการศึกษาและแนวคิดด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ต่างๆ ของนักวิชาการไทยและต่างชาติ พบว่ามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า Active Learning เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุด เนื่องจากเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสแก่ผู้เรียนได้ทำสิ่งต่างๆ และคิดถึงสิ่งที่กำลังทำอยู่ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทั้งในเชิงความคิด มนุษย์สัมพันธ์ และเทคนิควิธี (Kuh, G. D., Kinzie, J., Schuh, J. H., Whitt, E. J. & Associates, 2005) ทั้งนี้จากบทบาทเดิมของผู้สอนที่เคยเป็นผู้บอกความรู้ให้จบๆ ไป จะเปลี่ยนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกคือเป็นผู้เตรียมและเอื้ออำนวยในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และจากเดิมที่เคยคาดหวังให้ผู้เรียนจดจำความรู้ต่างๆ นานาเพื่อสามารถนำมาทวนซ้ำได้ก็ต้องเปลี่ยนมาหวังให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นที่น่าสังเกตว่า Active learning ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีนิสัยสนใจใฝ่หาความรู้เอง ด้วยว่าสาระความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้ามิใช่ความรู้ที่ได้รับจากผู้สอนแต่เพียงแหล่งเดียว และเหนืออื่นใดแนวโน้มในอนาคตของการศึกษานั้นจะมุ่งเน้นในรูปแบบที่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้นผู้เรียนมีแหล่งที่จะแสวงหาหรือค้นคว้าหาความรู้มากมาย (Gerlach, & Ely, 1971)

โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานีได้ดำเนินงานตามโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานีซึ่งประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ การจัดอบรมครูผู้สอน การฝึกปฏิบัติการ และการนิเทศติดตามตามลำดับ และจากการสัมภาษณ์ผู้ที่รับผิดชอบและการศึกษาเอกสารประเมินโครงการ พบว่า มีการประเมินความพึงพอใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานียังไม่ได้รับการประเมินอย่างเป็นระบบ และยังไม่มีมีการประเมินความเหมาะสมของโครงการในแต่ละด้าน ประเด็นที่ควรพิจารณาต่อไปจากการดำเนินการของสถานศึกษาที่ดำเนินการตามโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี มาช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วก็คือผลการดำเนินงานตามโครงการว่าประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไรด้วย การประเมินการศึกษามีความสำคัญต่อระบบการศึกษามากเพราะเป็นตัวบ่งชี้ให้ทราบถึงสถานการณ์การจัดการศึกษาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เข้าร่วม โครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ประสพผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ในระดับใด ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในผลการเรียนของผู้เรียนในระดับใด เป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องคำนึงถึง เพราะความพึงพอใจของผู้ปกครองที่สะท้อนกลับจะเป็นข้อมูลที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไปให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ประเมินจึงมีความประสงค์ทำการวิจัยเพื่อประเมินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี เพื่อนำผลการประเมินที่ได้เสนอต่อผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพ

การประเมินโครงการจะแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนการดำเนินงานในแต่ละกระบวนการจึงมีความสำคัญเพราะกระบวนการดำเนินการใดๆ หากต้องการจะทราบผลการปฏิบัติงานในการทำงานนั้นๆ จำเป็นต้องมีการประเมินผลผลิตเพื่อจะได้ทราบว่าดำเนินการนั้นๆ ประสพความสำเร็จหรือล้มเหลว การบริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกัน เมื่อต้องการทราบถึงผลการดำเนินงานนั้นว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ควรมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของการศึกษาในปีการศึกษาที่ผ่านมา และนอกจากนี้ยังต้องทำรายงานเพื่อประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาเพื่อจัดเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ

การประเมินผลกระบวนการดำเนินการในการบริหารการศึกษานั้นๆ และเมื่อมีการดำเนินการแล้วควรปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุง หาทางแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันทั่วทั้ง และไม่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาหรือผู้เรียน ตลอดจนมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน โดยมีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นองค์การมหาชนทำการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายสถานศึกษาให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองให้ทำการประเมินภายนอกสถานศึกษา กรณีที่ผลการประเมินภายนอกสถานศึกษาไม่ได้มาตรฐานที่กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานคุณภาพทางการศึกษาจัดทำข้อเสนอและการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551)

การที่จะทราบว่า โครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงไรหรือการจะตัดสินใจดำเนินโครงการต่อไปในปีการศึกษาหรือปีงบประมาณหน้าอีกหรือไม่ สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้คำตอบได้ คือ การประเมินโครงการ เพราะการประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบการดำเนินงานทั้งหมดในทุกขั้นตอนของการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านกระบวนการและผลผลิตที่เกิดขึ้นซึ่งมีรูปแบบของโมเดลการประเมินที่หลากหลาย โดยผู้ประเมินยึดรูปแบบการประเมินเชิงระบบเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถกำหนดกรอบการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถมองเห็นกระบวนการทำงานทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เนื่องจากสามารถสื่อสารกระบวนการทำงานทุกขั้นตอนกับทีมงานได้กระจ่างชัดซึ่งทำให้สามารถอธิบายหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ในมุมมองที่กว้าง ทำให้มองเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นหรือสิ่งที่กำลังปฏิบัติอยู่ ความผิดพลาดต่างๆ ที่เกิดจากระบบจะทำให้สามารถมองเห็นได้ชัดเจนและหาวิธีแก้ไขได้ถูกต้อง ทันทั่วทั้ง ซึ่งเป็นผลดีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพคือมีความถูกต้อง ประหยัดค่าใช้จ่าย ทันตามเวลาที่กำหนดและสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ องค์ประกอบในระบบประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้ ปัจจัยนำเข้า (Input) อาจได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ วัตถุดิบ แรงงาน เงินทุนทรัพยากรต่างๆ รวมไปถึงเวลาและสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่ เทคนิควิธี ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ ผลที่ได้รับหรือผลผลิต (Product) เป็นผลที่ได้รับจากปัจจัยนำเข้าและกระบวนการทั้งหมด ผลผลิตเป็นสิ่งที่ต้องการในขั้นสุดท้ายของระบบ (อัญชลี ธรรมะวิสิกุล, 2552)

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่สำคัญของการดำเนินโครงการ เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงและตัดสินใจเพื่อให้ทราบว่าจะดำเนินโครงการต่อหรือไม่ อย่างไร โครงการนั้นจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด จะได้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนา และตัดสินใจในการดำเนินโครงการต่อไป การประเมินโครงการยังมีประโยชน์ ทำให้มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่และคุ้มค่า เริ่มจากการวางแผน ดำเนินการตามแผนและประเมินผลทำให้เกิดการควบคุมคุณภาพของงานวิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลสารสนเทศประกอบในการตัดสินใจในการบริหารจัดการโครงการต่อไปผู้ประเมินในฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้อำนวยการโครงการได้ดำเนินการประเมินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning ผู้ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ในลักษณะการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) มาเป็นแนวทางการประเมิน เพราะรูปแบบการประเมินแบบซิปป เป็นแบบจำลองประเภทที่ไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ การประเมินด้าน

สภาวะแวดล้อม การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นการประเมินด้านกระบวนการ และการประเมินด้านผลผลิต ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้รับจากการประเมินไปปรับปรุง พัฒนาทักษะ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในระดับ ประถมศึกษาในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรม Active Learning ในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาผลโครงการจัดกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียน เทศบาลเมืองปทุมธานี
3. เพื่อประเมินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ใน 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้าน ผลผลิต
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยใช้รูปแบบการ ประเมินแบบ CIPP โดยผู้ประเมินได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรม Active Learning ใน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินโครงการการจัดกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับ ประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับ ประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ใน 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้าน กระบวนการ ด้านผลผลิต

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี และมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการประเมินครั้งนี้ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ดังนี้ ครู จำนวน 28 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน ผู้ปกครอง จำนวน 392 คน และนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 392 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 822 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเครื่องมือที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ได้แก่ 1) แบบ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรม Active Learning ใน ระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี 2) แบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 4 ฉบับ 3) แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ของโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนใน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จำนวน 8 ฉบับ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของ โครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมือง ปทุมธานี 5) แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 5 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ประเมินด้านสภาวะแวดล้อม

(Context Evaluation) ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์ประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ฉบับที่ 4 แบบสัมภาษณ์ประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) และฉบับที่ 5 แบบสัมภาษณ์แนวทางโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรม Active Learning ในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ได้แก่ 1) การเตรียมการก่อนการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การประเมินผลการเรียนรู้

2. ผลการดำเนินการจัดกิจกรรม Active Learning สู้ชั้นเรียนพบว่าสามารถแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ของ ครูและนักเรียนได้ประโยชน์จากการจัดการดำเนินการจัดกิจกรรม Active Learning สู้ชั้นเรียน

3. ผลการประเมินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู้ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ใน 4 ด้าน คือ ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต พบว่า ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู้ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานีของครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู้ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ของครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านกระบวนการโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู้ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานีของครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านผลผลิตโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู้ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานีของครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู้ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี พบว่า ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องของโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู้ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อมโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู้ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโครงการมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ชัดเจน มีเป้าหมายในการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู้ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา เหมาะสมกับโรงเรียน และเป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลเป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังคำกล่าวของวิชย วงษ์ใหญ่ (2558) ที่

ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินบริบท (Context Evaluation: C) คือการประเมินที่เป็นระบบและการวิเคราะห์ในภาพกว้าง (Macro Analytic) วัตถุประสงค์ในการประเมินส่วนนี้เพื่อให้ได้การกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ลักษณะการประเมินแบบนี้จะช่วยให้อธิบายและขยายความชัดเจนในสภาพแวดล้อม สภาพที่พึงปรารถนาและสภาพที่เป็นจริงบ่งชี้ถึงสภาพที่ต้องการการวิเคราะห์ปัญหาที่ขัดขวางไม่สามารถบรรลุความต้องการเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจซึ่งมีความสอดคล้องกับสมคิด พรหมจรรย์ (2550) ได้กล่าวถึงการบริหารโครงการ หมายถึง กระบวนการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับคงศักดิ์ สังขมรินทร์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในเขตตำบลลาดงา อำเภอสนา จังหวัดระนองศรีอยุธยา โดยใช้ CIPP Model เป็นตัวแบบในการประเมิน ผลการศึกษาพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ (Context) หมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง (M) ประกอบอาชีพรับจ้างและเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ย 5,000 -10,000 บาทต่อเดือน การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นสังคมเกษตรภาคกลาง ประชาชนมีความสนใจนโยบายรัฐบาล และสอดคล้องกับทวิศักดิ์ อริยวัฒน์วงศ์ (2551) ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการพัฒนานักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท (Context) หลักการวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการพัฒนานักเรียนมีความเหมาะสมในระดับมาก

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการอย่างหลากหลาย โรงเรียนมีการจัดทำแผนอย่างเป็นลำดับขั้นตอนเป็นอย่างดี และผู้บริหารเทศบาลให้การสนับสนุนโครงการเป็นอย่างดีในขณะเดียวกันโรงเรียนมีความพร้อมด้านบุคลากรทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีงบประมาณสนับสนุนตามแผนงานที่เพียงพอ มีการแบ่งหน้าที่ให้ครูเป็นคณะกรรมการรับผิดชอบในการดำเนินงานชัดเจนดีมาก ดังคำกล่าวในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญและกำหนดไว้ในมาตรา 25 ซึ่งสถานศึกษาจะต้องนำไปเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้อย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ (2558) ได้อธิบายไว้ว่า การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) การประเมินส่วนนี้มีวัตถุประสงค์การประเมินเฉพาะการวิเคราะห์ในระดับแคบ (Micro Analytic) การประเมินเพื่อให้ข้อมูลรายละเอียดสำหรับพิจารณาว่าจะใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อใช้ในการเลือกปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆ ในการวางแผนและการออกแบบการใช้หลักสูตร และมีความสอดคล้องกับคงศักดิ์ สังขมรินทร์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในเขตตำบลลาดงา อำเภอสนา จังหวัดระนองศรีอยุธยาโดยใช้ CIPP Model เป็นตัวแบบในการประเมิน ผลการศึกษาพบว่าด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ (Input) ผู้นำชุมชน คณะทำงานมีจำนวนพอเพียง เหมาะสม มีความรู้ความสามารถหลากหลาย งบประมาณที่ได้รับจากการจัดสรรไม่เพียงพอ หลักเกณฑ์ให้ประชาชนมาร่วมทำประชาคมไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของประชากรที่อาศัยอยู่จริงไม่เหมาะสม การเบิกจ่ายงบประมาณเหมาะสมมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน เอกสาร สื่อ/เครื่องมือสนับสนุนไม่เพียงพอในระยะเริ่มต้นและมีการสูญหายในระหว่างกรดำเนินโครงการ

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานีของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจน

ตามกิจกรรมย่อยของแต่ละกิจกรรมหลากหลายของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และดำเนินการได้อย่างเหมาะสม ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสอดคล้องกับคงศักดิ์ สังขมรินทร์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในเขตตำบลลาดงา อำเภอสโน จังหวัดระนองศรีอยุธยาโดยใช้ CIPP Model เป็นตัวแบบในการประเมิน ผลการศึกษาพบว่าด้านกระบวนการบริหารโครงการ (Process) การบริหารโครงการเป็นไปตามขั้นตอนของระเบียบ หลักเกณฑ์การคัดเลือกโครงการ การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารจัดการด้านการเบิกจ่ายเงิน การควบคุมการดำเนินงาน การตรวจสอบเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน สอดคล้องกับทวีศักดิ์ อริยวัฒน์วงศ์ (2551) ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านกระบวนการ (Process) กระบวนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรและการติดตามประเมินผลมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับเขมวันต์ สุวรรณทေးคุปต์ (2554) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการศูนย์พัฒนาชุมชน ตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของโครงการ ผลวิจัยพบว่า การประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้เข้าร่วมโครงการ โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของชูชัย นิลสันเทียะ (2554) ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนปากช่อง 2 ผลการศึกษาพบว่า ด้านกระบวนการ มีการแก้ปัญหาจากการบริหารงานโครงการตลอดจนการวางแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนรัดกุม มีระบบการดูแล ติดตามและการนิเทศการดำเนินงานหรือการบริหารโครงการอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการเรียนของลูกทำให้นักเรียนกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้มากขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคงศักดิ์ สังขมรินทร์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในเขตตำบลลาดงา อำเภอสโน จังหวัดระนองศรีอยุธยาโดยใช้ CIPP Model เป็นตัวแบบในการประเมิน ผลการศึกษาพบว่า ด้านผลผลิตของโครงการ (Product) งบประมาณส่วนใหญ่ใช้แก้ปัญหาด้านสาธารณูปโภค เช่น โครงการจัดให้น้ำสะอาดในหมู่บ้าน/ชุมชน การประปาหมู่บ้าน รองลงมาเป็นด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ เช่น การสร้างศาลาอเนกประสงค์เพื่อการฝึกอบรมอาชีพ การจัดซื้อเตนท์ โต๊ะ เก้าอี้เพื่อการจัดงาน ช่วยลดรายจ่ายในการเช่าจากเอกชน น้อยที่สุดคือการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการศึกษา ผลของโครงการทำให้บ้าน/ชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์เกิดการเรียนรู้แก้ไขปัญหาด้วยตนเองเพิ่มขึ้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานเป็นการสร้างแรงจูงใจอยากได้รับประโยชน์จากงบประมาณ เพราะสามารถแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชนได้ สอดคล้องกับทวีศักดิ์ อริยวัฒน์วงศ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิต (Product) ความคิดเห็นของครูต่อการพัฒนาวินัยของนักเรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับชูชัย นิลสันเทียะ (2554) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนปากช่อง 2 ผลการศึกษาพบว่า ด้านผลผลิตมีผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมจากการดำเนินโครงการ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด มีความสอดคล้องกับธนพล สุประดิษฐ์พงศ์ (2554) ทำการศึกษาเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน

กรณีศึกษาโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน ของหมู่บ้านสันทรายกอก ตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการประเมินผลผลิต สิ่งที่ได้จากโครงการไม่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชนซึ่งเหมือนกับไม่มีเปลี่ยนแปลงใดหลังจากมีการดำเนินโครงการไปในหมู่บ้านสันทรายต้นกอก และสอดคล้องกับงานวิจัยของบำเพ็ญขวัญเพชร (2554) ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก) เทศบาลนครสงขลาจังหวัดสงขลา ผลการศึกษา พบว่า การประเมินผลผลิตตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และผู้ปกครอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี โดยมีอธิบายรายละเอียดการประเมินทั้ง 4 ประเภท ได้แก่

1. การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินความต้องการ หรือความจำเป็นเพื่อจัดทำโครงการหรือจัดลำดับความสำคัญของโครงการและกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการต่างๆ การประเมินบริบททำได้โดยการศึกษาอิทธิพลหรือแรงกดดันต่างๆ ของสิ่งภายนอกโครงการว่ามีหรือไม่ อย่างไร การศึกษานโยบายการศึกษาของประเทศ ปัญหาของสังคมที่มีผลกระทบต่อโครงการ หรืออาจประเมินโครงการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของโครงการว่าสอดคล้องกับความจำเป็นและนโยบายหรือปรัชญาของสถาบันหรือหน่วยงานนั้นหรือไม่

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยที่เราต้องการมีอะไรบ้างพอเพียงหรือไม่ ภายใต้ปัจจัยนี้มีทางเลือกใดหรือโปรแกรมใดที่เราควรดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการการประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ จะช่วยให้ผู้ดำเนินการเลือกแผนจัดโปรแกรมได้อย่างเหมาะสม หรือถ้าประเมินโครงการไปแล้ว ผลจากการประเมินปัจจัยก็จะได้คำตอบว่า การดำเนินงานโครงการที่ทำไปนั้นได้ดำเนินการตามแผนที่เหมาะสมหรือไม่ ปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้พอเพียงหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินว่าได้นำโครงการไปปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินกระบวนการทำได้ 2 ลักษณะ คือ มีการประเมินการมาก่อนนำไปปฏิบัติจริง เป็นการวิเคราะห์ในเชิงความสัมพันธ์ตามหลักเหตุผลระหว่างจุดมุ่งหมาย กับแนวปฏิบัติ ซึ่งอาจได้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติได้ลักษณะที่สอง คือ การประเมินกระบวนการขณะปฏิบัติอยู่โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่คณะกรรมการการดำเนินโครงการอย่างมาก การให้ข้อติชมอย่างเหมาะสมและทันท่วงทีจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของโครงการในที่สุด

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่ได้ว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งอาจทำได้ทันทีที่โครงการสิ้นสุดและมีการติดตามผลการปฏิบัติงานต่อมาภายหลังอีก 6 เดือน เป็นต้น การประเมินผลผลิตช่วยให้การตัดสินใจเกี่ยวกับการรับรอง เลิกล้ม หรือปรับขยายโครงการถ้ากระทำต่อไป

สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา
โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 จากผลการประเมินสภาวะแวดล้อมโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ได้ขอเสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีการวิเคราะห์ความต้องการของโรงเรียนให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียนให้มากขึ้น เพื่อจะเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการอื่นๆ ต่อไป
 - 1.2 จากผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้น โครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ได้ขอเสนอแนะว่า โรงเรียนควรจะมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ให้มีความชัดเจน และปฏิบัติตามขั้นตอนเพื่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในโครงการ
 - 1.3 จากผลการประเมินกระบวนการโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ได้ขอเสนอแนะว่า โรงเรียนควรที่จะเพิ่มกิจกรรมย่อยของโครงการให้มากยิ่งขึ้น ผู้บริหาร และครูควรมีการติดตามในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานีอย่างต่อเนื่องและชัดเจนตามขั้นตอน
 - 1.4 จากผลการประเมินผลผลิตโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ได้ขอเสนอแนะว่า การนำรูปแบบและกระบวนการโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ไปพัฒนาและนำไปใช้ในปีต่อไปเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการในรูปแบบต่างๆ เช่น แบบคู่ขนาน แบบโครงงานหรือแบบโครงการ ที่ใช้เนื้อหาอื่นและมีการบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อไป
 - 2.2 ควรศึกษาความสอดคล้องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาต่างๆ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในปีการศึกษาปัจจุบัน จากการจัดกิจกรรมโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี
 - 2.3 ควรศึกษาความต้องการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของนักเรียน ในการจัดการเรียนรู้ตามโครงการขับเคลื่อนกิจกรรม Active Learning สู่ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ในครั้งต่อไป
-

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย. (2553). การเตรียมและการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 –2561). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- เขมวันต์ สุวรรณทေးคุปต์. (2552). การประเมินโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลบางโปร่ง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- คงศักดิ์ สังขมรินทร์. (2551). การประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน ในเขตตำบลลาดงา อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชูชัย นิลสันเทียะ. (2554). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปากช่อง 2. แหล่งที่มา <http://kroobannok.com> สืบค้นเมื่อ 5 ต.ค. 2554.
- ทวีศักดิ์ อริยวัฒน์วงศ์. (2551). การประเมินโครงการพัฒนานักเรียนโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนพล สุประดิษฐ์พงศ์. (2554). การประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน:กรณีศึกษาของหมู่บ้านสันทรายต้นกอก ตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ. (2555). การประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียงปี 2550-2553. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 32(1). 53-71.
- บำเพ็ญ ขวัญเพชร. (2554). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาล 5 (วัดหัวป้อมนอก). แหล่งที่มา http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=85343&bcat_id=16 สืบค้นเมื่อ 11 ต.ค. 2554.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2545). การบริหารโครงการ. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์
- เยาวดีรางชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2542). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2558). การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา. Veridian E-Journal, Silpakorn University. 8(1). 62-74.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2558). คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. 6(2). 1-13.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2542). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2550). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2551). รายงานการประชุมทางวิชาการเรื่องทิศทางการศึกษากับการศึกษาในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2541). การประเมินผลโครงการ: หลักการและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: เลี่ยงเชียง.
- สุพัตร์ พิบูลย์. (2551). ชุดเสริมทักษะการประเมินโครงการ. นนทบุรี: จตุพรดีไซน์.
- อัญชลี ธรรมะวิจิกุล. (2552). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา. แหล่งที่มา <http://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/supervision>. สืบค้นเมื่อ 11 ต.ค. 2554.
- Kuh, G. D., Kinzie, J., Schuh, J. H., Whitt, E. J., & Associates. (2005). **Student success in college: Creating conditions that matter**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Gerlach, V.S. & Ely, D.P. (1971). **Teaching and Media: A systematic approach**. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษา
ของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104
SATISFACTION OF STUDENT'S PARENTS TOWARDS EDUCATIONAL
MANAGEMENT OF BAN NA KOK SCHOOL FRIENDSHIP AT 104

^[1]ทิพวรรณ คำวัง Tipawan Kumwang ^[2]พระครูวาทีวรวัฒน์ Phrakru Wateeworawat

^[3]พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทนต์ Phrakhrusangharak Songphan Jayadatto

^[1] ^[2] ^[3]วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ratchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand

Corresponding Author E-mail: Tipawan086144@gmail.com

Article Received: August 06, 2023. Revised: January 12, 2024. Accepted: January 12, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 มีระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 จำนวน 110 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หลักสูตรและการสอน กิจกรรมนักเรียน การบริหารงานบุคคล อาคารสถานที่ และธุรการ ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และรายได้ มีความคิดเห็นที่มีต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล คือ อาชีพ มีความคิดเห็นที่มีต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3) ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ 1) ไม่มีหลักสูตรที่สร้างขึ้นเฉพาะโรงเรียนที่เน้นผู้เรียน ขาดการพัฒนาหลักสูตรที่พัฒนานักเรียนในชุมชน ไม่มีการสอนเสริมวิชาที่สำคัญ 2) ไม่มีกระบวนการสรรหาครูที่มีคุณภาพ ขาดความเป็นธรรมในการเลื่อนตำแหน่ง ขาดครูที่มีความเชี่ยวชาญวิชาเฉพาะด้าน 3) ขาดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการใช้ชีวิตและพัฒนากายสังคมจิต ปัญญา 4) ไม่มีการจัดการด้านการเงินอย่างถูกต้องโปร่งใส ขาดความทันสมัยในการจัดเก็บ ขาดระบบการ

ควบคุมวัสดุและครุภัณฑ์ที่สะดวกสบาย 5) อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ไม่ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ ขาดระบบป้องกันความปลอดภัย ไม่มีอาคารสถานที่เพียงพอและเหมาะสม 6) ขาดความร่วมมือของชุมชนในการวางแผนการกับโรงเรียน ไม่มีกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนและชุมชนที่ทำประโยชน์ให้สังคม และท้องถิ่น ขาดการประชาสัมพันธ์สื่อสารกิจกรรมของโรงเรียน ส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1) ควรพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการระหว่างวิชาต่างๆ ควรจัดหลักสูตรการเรียนรู้คู่ไปกับทักษะการใช้ชีวิตและหลักสูตรท้องถิ่น 2) ควรสรรหาบุคลากรให้ตรงกับวิชาที่ขาดและสรรหาครูที่มาจากชุมชน ควรพัฒนาทักษะครูและสร้างแรงจูงใจ ควรรักษาครูที่มีอยู่และลดภาระงานของครู 3) ควรส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนานักเรียนมีทักษะการเอาชีวิตรในยุคนปัจจุบัน ควรส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนานักเรียนมีทักษะแก้ไขปัญหาวิตชีวิต สังคม และจิตใจ 4) ควรจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมการใช้งานธุรการ ควรทำระบบหลักฐานรายรับรายจ่ายให้โปร่งใสและตรวจสอบได้ 5) ควรพัฒนาอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามความต้องการนักเรียนและชุมชน ควรมีการวางแผนพัฒนาอาคารพื้นที่ภายในโรงเรียน 6) ควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมในโรงเรียนแก่ผู้ปกครองและชุมชน ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนการจัดกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลต่อการทำงานและชีวิตประจำวันของผู้ปกครอง

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ผู้ปกครองนักเรียน, การจัดการศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the level of satisfaction of student's parents towards educational management of Ban Na Kok School, Friendship No. 104, 2) to compare the satisfaction of student's parents towards educational management of Ban Na Kok School, Friendship No. 104 by classifying according to personal factors and 3) to study problems, obstacles and suggestions of satisfaction of student's parents towards educational management of Ban Na Kok School, Friendship No. 104. The research methodology was a mixed method research. In part of the quantitative research, a questionnaire was used as a tool to collect field data from 110 people who were student's parents of Ban Na Kok School, Friendship at 104, data was analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing by t-test, F-test, and one-way ANOVA and in part of qualitative research, document analysis and the interview form were used as the tools for collecting field data from 9 key informants and analyzing the data with contextual content analysis techniques. The results showed that; 1) The level of satisfaction of student's parents towards educational management of Ban Na Kok School, Friendship No. 104, in general was at high level, when considering individually, it was found that they were at the highest level in all 6 aspects, namely, relationship between school and community, curriculum and teaching, student affairs, personnel management, buildings and administration, respectively. 2) The comparative results of satisfaction of student's parents towards educational management of Ban Na Kok School, Friendship No. 104 by classifying according to personal factors, it was found that personal factors such as gender, age, education and income had opinions towards the satisfaction of student's parents towards educational management of Ban Na Kok School,

Friendship No. 104 was no difference therefore, the research hypothesis was rejected. As for careers, it was showed that opinions towards the satisfaction of student's parents towards educational management of Ban Na Kok School, Friendship No. 104 was difference therefore, the research hypothesis was accepted. 3) The problems, obstacles and suggestions of satisfaction of student's parents towards educational management of Ban Na Kok School, Friendship No. 104 found that Problems and obstacles included: 1) there was no curriculum that was made only for schools that focused on students, lack of curriculum development that developed students in the community, no additional teaching in important subjects, 2) there was no process for recruiting quality teachers, lack of fairness in promoted, lack of teachers with specific expertise, 3) lack of activities that develop life skills and develop physical, social, mental, intellectual, 4) lack of proper, transparent financial management, lack of modern storage, lack of a convenient control system for materials and durable articles, 5) buildings and materials did not create an environment conducive to learning, lack of safety protection system, lack of adequate and suitable buildings and 6) lack of cooperation of the communities in planning with school, no volunteer mind activities of students and communities that benefit the society and the locality and lack of public relations to communicate on school activities. Suggestions included: 1) curriculum and teaching should be developed by integrating between different subjects, learning courses should be arranged in conjunction with life skills and local curriculums, 2) recruitment should match the lacking subjects and recruit teachers from the community, teacher skills should be developed and motivated, existing teachers should be retained and teachers' workload should be reduced, 3) should promote activities that develop students with life skills in modern times, should promote activities that students could solve their life, social and mental problems, 4) should provide suitable equipment for administrative use, should make a system of income and expenses evidence to be transparent and verifiable, 5) the building should be developed to maximize the benefits according to the needs of the students and the community, there should be a plan to develop the building and space within the school and 6) the activities in the school should be publicized to parents and the community, the community should be involved in planning, organizing activities and should not affect the parents' work and daily life.

Keywords: Satisfaction, Student's Parents, Educational Management

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ เพราะการศึกษาที่ดีจะทำให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งการศึกษาถือเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้และความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม

โรงเรียนจึงเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของสังคม ทำหน้าที่หลักในการศึกษาและอบรมสั่งสอนเพื่อพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม กล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จที่บุคคลนำมาพัฒนาความสามารถทั้งทางด้าน ทักษะและพฤติกรรมตามค่านิยมของสังคม รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ทั้งสายสามัญและอาชีพ ศีลธรรมและ วัฒนธรรม ที่สำคัญคือเป็นเครื่องชี้แนวทางให้ประพฤติปฏิบัติและใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมโดย ส่วนรวม อันเป็นเจตคติที่ดีงามทางด้านการมีความมั่นใจซึ่งการปฏิบัติต่อส่วนรวมในทางที่ดีก่อให้เกิดทักษะความ คล่อง ความชำนาญ ในการปฏิบัติตามในแนวทางที่เหมาะสมตามขอบเขตศีลธรรม ทั้งความประพฤติภายนอก และคุณธรรมภายใน (ประภาศรี สีหอำไพ, 2535)

จากวิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแผนที่วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพตาม เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) รัฐบาลจึงมุ่งพัฒนาระบบ และกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

โรงเรียนมีความสำคัญโดยฐานะเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดของสังคม และในการ ปฏิบัติงานจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีปัจจัยในการบริหารที่เป็นตัวสนับสนุนการบริหารสถานศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักสูตรและการสอน 2) การบริหารงานบุคคล 3) กิจกรรมนักเรียน 4) ธุรการ 5) อาคารสถานที่ และ 6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (สมศักดิ์ คงเที่ยง และคณะ, 2553) ซึ่งจะมีผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาได้โดยได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 38 วรรคสองและวรรค สาม ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธาน กรรมการ และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ซึ่งครอบคลุมโรงเรียน วิทยาลัย หรือหน่วยงานทาง การศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, 2546)

ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลที่สำคัญอีกบุคคลหนึ่ง เพราะสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตเด็ก คือ บ้านและ โรงเรียน ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการที่ถูกต้องจากโรงเรียน เมื่อได้รับการส่งเสริมสนับสนุนเป็นการ เสริมแรงจากผู้ปกครองเด็กจะเกิดความพร้อมในการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

โรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ตั้งอยู่หมู่ 4 ตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5 ปัจจุบัน เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

มีนักเรียนจำนวน 120 คน (ปีการศึกษา 2565) โรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 จัดการเรียนการสอนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควบคู่ไปกับการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม สุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี โดยมีปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมการบริหารการศึกษาทั้งในด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านกิจการนักเรียน ด้านธุรการ ด้านอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองบางส่วนยังไม่เข้าใจการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในเรื่องการสอน และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ฯลฯ เนื่องจากผู้ปกครองบางส่วน มีอาชีพรับจ้าง ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับการจ้างงาน บางวันหากไม่มีการจ้าง รายได้ก็ไม่มี เป็นต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 และสามารถเป็นสารสนเทศสำหรับประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 จำนวน 150 คน โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากรที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็น 9 กลุ่ม โดยจำแนกตามช่วงชั้น
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารหรือครูของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 กลุ่มที่ 2 กรรมการสถานศึกษาหรือตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 กลุ่มที่ 3 นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 รูปหรือคน ได้พิจารณาทั้งในด้านเนื้อหา สาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือ โดยมีผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 4) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) กับผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และ นำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.995) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อ การจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวม 6 ด้าน และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง นักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็น คำถามร่วมกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดย ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติ วิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้ มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

สรุปผลการวิจัย

1.ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 โดยภาพรวม และรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ในภาพรวม

ที่	ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	หลักสูตรและการสอน	4.89	0.34	มากที่สุด
2	การบริหารงานบุคคล	4.88	0.35	มากที่สุด

3	กิจการนักเรียน	4.88	0.33	มากที่สุด
4	ธุรการ	4.87	0.39	มากที่สุด
5	อาคารสถานที่	4.88	0.36	มากที่สุด
6	ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	4.90	0.35	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.88	0.34	มากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านอาคารสถานที่ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านธุรการ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการสอน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีตัวชี้วัดและเป้าหมายเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดขอบข่ายเนื้อหาของหลักสูตร 2) ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดระเบียบบุคคลให้เข้าทำงานตามความรู้ความสามารถของแต่ละคนให้มากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการธำรงรักษาบุคลากรครูที่มีความรู้ความสามารถให้คงอยู่ 3) ด้านการกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรมุ่งพัฒนาทักษะทางอารมณ์ สังคม ร่างกายและจิตใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการโดยจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญาแก่นักเรียน 4) ด้านธุรการ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการเรียกเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษาโดยถูกต้องตามระเบียบราชการ และมีการจัดการด้านการเงินอย่างถูกต้อง โปร่งใส เช่น การรับและเบิกจ่ายเงิน การควบคุม และตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินการบัญชีของโรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการดำเนินงานธุรการบนพื้นฐานของหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล 5) ด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีดูแลรักษาความสะอาดภายนอกห้องเรียนและต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบๆ บริเวณโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มุ่งบริหารอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน หรือกิจกรรมต่างๆ โรงเรียนจัดขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมมือกับชุมชนในการฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาออก มิตรภาพที่ 104 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานการวิจัย พบว่า

สมมติฐานที่ 1 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาออก มิตรภาพที่ 104 ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 2 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาออก มิตรภาพที่ 104 ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 3 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาออก มิตรภาพที่ 104 ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 5 ผู้ปกครองนักเรียนที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 พบว่า

3.1 ปัญหา อุปสรรค ของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ทั้ง 6 ด้านมีดังนี้

1. หลักสูตรและการสอน พบว่า 1) โรงเรียนไม่มีหลักสูตรที่ทำขึ้นเฉพาะโรงเรียนที่เน้นผู้เรียน 2) โรงเรียนขาดการพัฒนาหลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนและพัฒนาเด็กนักเรียน 3) ไม่มีการสอนเสริมบางวิชาที่สำคัญต่อการเรียนต่อ 4) ไม่มีการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนในชุมชนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) ไม่มีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เหมาะสมกับพื้นฐานของนักเรียนในชุมชนเพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

2. การบริหารงานบุคคล พบว่า 1) ไม่มีกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งครูที่มีคุณภาพตามความต้องการและความจำเป็น 2) ขาดความเป็นธรรมในการเลื่อนตำแหน่ง หรือพิจารณาความดีความชอบของครู 3) ขาดครูที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาเฉพาะด้าน เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ รวมถึงนาฏศิลป์ ดนตรี 4) ขาดครูที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน 5) ไม่มีระบบคุณธรรมและการธำรงรักษาบุคลากรครูที่มีความรู้ความสามารถให้คงอยู่

3. กิจกรรมนักเรียน พบว่า 1) ไม่มีการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนมีความหลากหลายมากและตรงตามความต้องการของผู้เรียนเท่าที่ควร 2) ขาดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะในการใช้ชีวิตในสังคมและพัฒนาทางด้านสติปัญญาแก่นักเรียน 3) มีกิจกรรมมากจนบางครั้งทำให้เกิดการกินเวลาเรียนของรายวิชาอื่น 4) กิจกรรมบางอย่างไม่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะที่ดีเข้ากับยุคสมัยและเป็นกิจกรรมที่เป็นสันถวนการมากกว่าทักษะประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม 5) ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของรักและผูกพันกับโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

4. ธุรการ พบว่า 1) ไม่มีการจัดการด้านการเงินอย่างถูกต้อง โปร่งใส เช่น การรับและเบิกจ่ายเงิน การควบคุม และตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินการบัญชีของโรงเรียน 2) ขาดความทันสมัยในการจัดเก็บทำให้เกิดความล่าช้าและความคลาดเคลื่อนได้ง่าย 3) ขาดระบบการควบคุมวัสดุและครุภัณฑ์ที่สะดวกสบาย 4) ไม่มีการพัฒนาบุคลากรที่ดูแลธุรการเกี่ยวกับระบบสารสนเทศออนไลน์ 5) ไม่ได้รับความสะดวกสบายในการเรียกเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษาโดยถูกต้องตามระเบียบราชการ

5. อาคารสถานที่ พบว่า 1) อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ไม่ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 2) ขาดระบบป้องกันคนนอกเข้าไปในโรงเรียนและการกวดขันความปลอดภัยของนักเรียน 3) โรงเรียนไม่มีอาคารสถานที่เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน 4) ขาดการดูแลรักษาความสะอาดภายนอกห้องเรียนและต้นไม้รอบพื้นที่โรงเรียน 5) ขาดพื้นที่ให้นักเรียนและชุมชนเข้ามาจัดกิจกรรมและประเพณีท้องถิ่น

6. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า 1) โรงเรียนขาดความร่วมมือของชุมชนในเรื่องของการร่วมประชุมและการวางแผนการเสนอโครงการของโรงเรียน 2) ไม่มีกิจกรรมจิตอาสาของ

นักเรียนและชุมชนที่ทำประโยชน์ให้สังคมและท้องถิ่น 3) ขาดการประชาสัมพันธ์สื่อสารกิจกรรมของโรงเรียนที่ทันต่อเหตุการณ์ 4) โรงเรียนขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมของชุมชน 5) ไม่มีกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนให้แก่ชุมชน

3.2 ข้อเสนอแนะของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอกมิตรภาพที่ 104 มีดังนี้

1. หลักสูตรและการสอน พบว่า 1) ควรส่งเสริมให้มีการจัดงบประมาณที่เพียงพอต่อการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนในทุกระดับชั้นอย่างเท่าเทียม 2) ควรพัฒนาหลักสูตรเพื่อลดช่องว่างทางการศึกษาและทำให้เกิดพัฒนาการในการเรียนรู้ที่สมวัยและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ควรจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ กับกิจกรรมที่หลายได้หลายเพื่อเป็นการจัดสรรเวลาได้อย่างเหมาะสมตรงตามหลักสูตร 4) ควรจะมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะของโรงเรียนเพื่อเป็นกรอบในการจัดทำกรเรียนการสอนและเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการให้เข้ากับกิจกรรมที่มี 5) ควรจัดหลักสูตรการเรียนรู้คู่ไปกับทักษะการใช้ชีวิตและนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด

2. การบริหารงานบุคคล พบว่า 1) ควรมีการจัดอบรมความรู้ที่จำเป็นต่อบุคลากรและส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถเพิ่มศักยภาพ 2) ควรมีการสรรหาบุคลากรให้ตรงกับด้านที่ขาดแคลนและคัดสรรหาครูที่มาจากชุมชนเพื่อป้องกันการย้ายกลับไปทำงานที่บ้านเกิดของตน 3) ควรมีการวางแผนพัฒนาทักษะของครูให้หลากหลายและเสริมสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง 4) ควรรักษาบุคลากรที่มีอยู่ให้อยู่ได้เป็นการให้โอกาสในการพัฒนาตนเองและลดภาระงานเพื่อเพิ่มความสะดวกในการศึกษาต่อของครู 5) ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเทคนิคหรือความรู้ใหม่ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน

3. กิจกรรมนักเรียน พบว่า 1) ควรส่งเสริมกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะด้านอารมณ์เพื่อให้เด็กนักเรียนมีการเรียนรู้ในการควบคุมอารมณ์เวลาเข้าสังคม 2) ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่สามารถมีทักษะในการเอาชีวิตรอดได้จริงในยุคปัจจุบัน 3) ควรส่งเสริมกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีทักษะที่ดีแก้ไข้ปัญหาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อเป็นคนที่ดีของสังคม 4) ควรมีการบูรณาการกิจกรรมที่มีกับรายวิชาต่างๆ รวมถึงการให้กิจกรรมมีความต่อเนื่องและต่อยอดได้ 5) ควรมีการจัดและเปลี่ยนแปลงรูปแบบกิจกรรมเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยของผู้เรียน เน้นความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลักเน้นทักษะที่สามารถใช้งานได้จริงและเหมาะสมกับปัจจุบัน

4. ธุรการ พบว่า 1) ควรแนะนำให้มีการจัดหาคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการใช้งานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้านเอกสารและบัญชี 2) ควรมีการทำระบบหลักฐานและรายละเอียดเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายของการเรียนของโครงการและกิจกรรมให้ตรวจสอบได้เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย 3) ควรมีการวางระบบให้โปร่งใสและตรวจสอบได้ด้วยสามารถเรียกดูข้อมูลได้อย่างละเอียด 4) ควรมีการพัฒนาระบบในการจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพให้มากขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) ควรมีการฝึกอบรมเพื่อให้บุคลากรมีความรู้และความสามารถในการใช้งานอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลและเพิ่มความเร็วในการใช้งานจากอุปกรณ์ที่ทันสมัย

5. อาคารสถานที่ พบว่า 1) ควรมีกิจกรรมจิตอาสาระหว่างนักเรียนและชุมชนเพื่อเข้ามาพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ให้มีความสะอาดสะอ้านอยู่ 2) ควรพัฒนาอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเน้นประโยชน์ความต้องการนักเรียนและชุมชน 3) ควรให้ความรู้เรื่องการใช้อาคารและความปลอดภัยให้แก่

นักเรียนเป็นประจำ 4) ควรเปิดให้นักเรียนและชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลอาคารและสถานที่ในโรงเรียนร่วมกัน 5) ควรมีการวางแผนพัฒนาอาคารพื้นที่ภายในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

6. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า 1) ควรมีการการประชาสัมพันธ์ของกิจกรรมในโรงเรียนผู้ปกครองและชุมชนทราบความสำคัญในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง 2) ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียนโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดการจัดกิจกรรมต่างๆ 3) ควรมีการจัดประชุมเพื่ออธิบายแผนของโรงเรียนที่เกี่ยวกับชุมชนในหลายๆ ด้าน 4) ควรจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์อย่างต่อเนื่องและกิจกรรมที่ไม่ส่งผลต่อการทำงานและชีวิตประจำวันของผู้ปกครองนักเรียน 5) ควรประชาสัมพันธ์สื่อสารกับชุมชนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งเพื่อให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการจัดกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 มีการบริหารจัดการที่ดีได้จัดการเรียนการสอนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควบคู่ไปกับการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม สุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี โดยมีปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาทั้งในด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านกิจการนักเรียน ด้านธุรการ ด้านอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่สพวชของ ศรีเคน (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดบำรุงธรรม) จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะของผู้ปกครองนักเรียนมีต่อการบริหารงานโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดบำรุงธรรม) จังหวัดสระบุรี มีดังนี้ 1) ด้านวิชาการ ควรให้โรงเรียนควรมีการจัดการเรียนการสอนเสริมภาษาอังกฤษ โรงเรียนควรจัดสอนพิเศษในช่วงปิดภาคเรียน และโรงเรียนควรกระตุ้นให้ครูจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ 2) ด้านการบริหารงานบุคคล ควรให้โรงเรียนควรจัดจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษามีอัตราส่วนตามเกณฑ์และตรงกับวิชาที่สอน และ ให้ครูประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน 3) ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โรงเรียนควรเพิ่มสถานที่พักผ่อนให้กับนักเรียนอย่างเพียงพอและเหมาะสม และปรับปรุงห้องน้ำห้องส้วมมีเพียงพอและถูกสุขลักษณะที่ดี และ 4) ด้านการให้บริการและการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนควรให้บริการข่าวสารข้อมูลและสามารถติดต่อสอบถาม ได้ทุกวันและการรายงานผลการเรียนที่รวดเร็วเมื่อผู้ปกครองต้องการทราบ

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานการวิจัย 5 ข้อพบผลการวิจัยว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากเงื่อนไขเกี่ยวกับเพศชายและเพศหญิงของประชาชนนั้นไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพ

ที่ 104 เพราะผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นเพศชายและเพศหญิงอาจมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องผลการวิจัยของสพวยซอง ศรีเคน (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดบำรุงธรรม) จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดบำรุงธรรม) ตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดบำรุงธรรม) จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องผลการวิจัยของพระอธิการปณิธิ อธิบุญโญ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น จากผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อมอำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากจำนวนอายุของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 เป็นสิ่งบ่งบอกประสบการณ์ บ่งบอกถึงสิ่งต่างๆ ที่บุคคลๆ นั้นประสบพบเจอมาจากการทำงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน และบ่งบอกถึงความเป็นมืออาชีพและศักยภาพในการทำงาน การตัดสินใจ ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในมุมมองที่กว้างไกล ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของสุวิชัย อินทกุล และพระครูอุภิตปริยัติโสภณ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี พบว่า นิสิตที่มีอายุที่ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนที่ไม่แตกต่างกัน และมีความสอดคล้องผลการวิจัยของพระประดิษฐ์ สุทธิญาณ (วิเศษวงษา) (2553) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอัมพวันศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองตามสมมติฐานที่ตั้งไว้พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 นั้นอาจไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษามากนัก เพราะอาจเกี่ยวข้องกับบริบทพื้นฐานที่แตกต่างกันทางการศึกษาเป็นสำคัญจึงทำให้เกิดความเห็นที่ไม่แตกต่างกันได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของสพวยซอง ศรีเคน (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดบำรุงธรรม) จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดบำรุงธรรม) ตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนที่มีการศึกษาต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดบำรุงธรรม) จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน

ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องผลการวิจัยของปัญญา สามัญ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานธุรการในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานธุรการในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยของบรรพชิตและคฤหัสถ์เกี่ยวกับการบริหารงานธุรการในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาออก มิตรภาพที่ 104 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาออก มิตรภาพที่ 104 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากอาชีพของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านนาออก มิตรภาพที่ 104 นั้นผู้ปกครองนักเรียนแต่ละล้วนมีอาชีพแตกต่างกันมาก เพราะอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับบริบทพื้นที่ที่ผู้ปกครองของนักเรียนล้วนอยู่ใบบนพื้นที่เดียวกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของชวลา กันทอง (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบุญจิตวิทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.5 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาออก มิตรภาพที่ 104 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาออก มิตรภาพที่ 104 ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากรายได้ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านนาออก มิตรภาพที่ 104 นั้นผู้ปกครองแต่ละคนแต่ละคนนั้นมีคุณค่าต่อจิตใจที่มากและน้อยย่อมแตกต่างกันเป็นปกติ ซึ่งส่งผลต่อความตระหนักในคุณค่าของการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่สำคัญเหมือนกัน และอาจเกิดจากผู้ปกครองของนักเรียนแต่ละคนเป็นคนพื้นที่ที่มีอาชีพเหมือนกับจึงแสดงผลการวิจัยออกมาดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของพระประดิษฐ์ สุธิธยาโณ (วิเศษวงษา) (2553) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอัมพวันศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองตามสมมติฐานที่ตั้งไว้พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องผลการวิจัยของสรพล ใจแสวงทรัพย์ (2548) ได้ศึกษาปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนวรวัฒน์วิทยา กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัวต่างกัน มีปัจจัยในการตัดสินใจทุกด้านไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย คือ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาออก มิตรภาพที่ 104 ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย คือ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย ดังนี้

การจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 เป็นการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่

1. การจัดการศึกษาด้านหลักสูตรและการสอน การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนา การเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด หลักสูตรและการสอนโดยทั่วไปเป็นการกำหนดมาตรฐานของเนื้อหาสาระและแนวทางในการปฏิบัติงานในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนโดยมีตัวชี้วัดและเป้าหมายเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดขอบข่ายเนื้อหา ซึ่งประกอบด้วยทักษะกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถบรรลุมาตรฐานตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนดไว้

2. การจัดการศึกษาด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานบุคคลเป็นการจัดการเกี่ยวกับบุคคลผู้ปฏิบัติในหน่วยงาน ตั้งแต่การสรรหาจนถึงพ้นจากตำแหน่งจึงต้องมีขอบเขตของการบริหารงานบุคคล คือ การสรรหา การเสริมสร้างความรู้ความสามารถทักษะประสบการณ์ การรักษาบุคลากร การจัดสวัสดิการ การเลื่อนยศเลื่อนตำแหน่ง การใช้บุคลากรที่เหมาะสมกับงาน ฯลฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้คนมีความรู้ความสามารถเข้าทำงานในองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และในอนาคตการบริหารงานบุคคลจะถูก

ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม การดูแลงานประจำต่างๆ เป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญในฐานะนักกลยุทธ์และที่ปรึกษา นักบริหารงานบุคคลจะต้องเข้าใจจิตวิทยา ติดตามข่าวสารรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และเป็นนักพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่เป็นที่ยอมรับของทุกคน งานที่เคยอยู่บนแบบฟอร์มต่างๆ จะถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยีที่สามารถให้บริการต่างๆ ได้ภายในพริบตาซึ่งภาพเหล่านี้จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างแน่นอน

3. การจัดการศึกษาด้านกิจการนักเรียน การดำเนินงานที่เกี่ยวกับนักเรียน เช่น การปฐมนิเทศนักเรียน การปกครองนักเรียน การจัดบริการแนะแนว การบริการเกี่ยวกับสุขภาพนักเรียน การจัดกิจกรรมและการบริการต่างๆ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนทางด้านอารมณ์ สังคม ร่างกาย และจิตใจ ขอบข่ายการบริหารกิจกรรมนักเรียนประกอบด้วยภารกิจการปกครองและเสริมสร้างระเบียบวินัย ภารกิจการบริหารกิจกรรมนักเรียนเกี่ยวกับงานสวัสดิการนักเรียน ภารกิจการบริหารกิจกรรมนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน และภารกิจบริหารกิจกรรมนักเรียนเกี่ยวกับการสอนโดยขอบข่ายงานของกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนทั้งหมดเป็นงานบริหารที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างหลากหลาย

4. การจัดการศึกษาด้านธุรการ การดำเนินงานที่เกี่ยวกับงานธุรการ งานที่เกี่ยวกับการบริการต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานอื่นๆ สามารถดำเนินไปได้โดยไม่มีอุปสรรค ทำให้งานคล่องตัวและเกิดประสิทธิภาพเป็นงานจัดหาปัจจัยสนับสนุนเพื่อให้การบริการและอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินงานฝ่ายต่างๆ ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักหลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักประหยัด และต้องมีการควบคุมตรวจสอบให้ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องการเงินการบัญชีของสถานศึกษาเป็นอย่างดีเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาดขึ้น

5. การจัดการศึกษาด้านอาคารสถานที่ การดำเนินงานที่เกี่ยวกับวัสดุครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ และงานบริการต่างๆ ที่สนับสนุนงานวิชาการ เป็นภารกิจในการจัดการสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ซึ่งจะเป็สิ่งหนึ่งซึ่งชักจูงให้นักเรียนเกิดความสนใจ และเกิดความกระตือรือร้น อยากเรียน ไม่เบื่อหน่าย เช่น จัดเป็นมุมพระพุทธศาสนาในห้องเรียน ระเบียบ อาคารเรียน หรืออาจจัดสวนหย่อมทางพระพุทธศาสนาโดยหาพันธุ์ไม้ที่ปรากฏในพุทธประวัติ เช่น ต้นจิก ต้นโพธิ์ ฯลฯ ซึ่งต้องคำนึงถึงความสะอาด ความมีระเบียบเรียบร้อย และรวมทั้งต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นสำคัญด้วย

6. การจัดการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การดำเนินงานที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ การสอนให้นักเรียนนำความรู้ที่เรียนไปใช้ และเผยแพร่แก่คนรอบข้าง การช่วยแก้ปัญหาในชุมชน หรือการเชิญผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาต่างๆ ในชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งจุดมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน อันจะช่วยให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือและความสะดวกในการดำเนินงานให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน ได้แก่ บุคคล วัสดุ และสิ่งแวดลอม รวมทั้งด้านการเงินและแรงงานเพื่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้ และชุมชนก็ได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและอื่นๆ อันจะเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ด้านหลักสูตรและการสอน พบว่า อันดับสุดท้าย คือ มีตัวชี้วัดและเป้าหมายเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดขอบข่ายเนื้อหาของหลักสูตร เหตุนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดแนวทาง

ประชุมวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย

1.2 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า อันดับสุดท้าย คือ มีการธำรงรักษาบุคลากรครูที่มีความรู้ความสามารถให้คงอยู่ เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสร้างแรงจูงใจให้ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ให้คงอยู่ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องยาวนาน

1.3 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ด้านการกิจการนักเรียน พบว่า อันดับสุดท้าย คือ มีการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญาแก่นักเรียน เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมวิชาการอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ด้านธุรการ พบว่า อันดับสุดท้าย คือ มีการดำเนินงานธุรการบนพื้นฐานของหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ธุรการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีการบริหารจัดการธุรการอย่างทันสมัยใหม่

1.5 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ด้านอาคารสถานที่ พบว่า อันดับสุดท้าย คือ มุ่งบริหารอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ให้มากขึ้น

1.6 ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ร่วมมือกับชุมชนในการฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนในทุกด้านอย่างเป็นประจำ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและแนวการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104

2.2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104

2.3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104

เอกสารอ้างอิง

- ชวาลา กันทอง. (2548). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบุญ
จิตวิทยา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2535). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา สามัญ. (2555). ศึกษาการบริหารงานธุรการในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอ
วังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- พระประดิษฐ์ สุทธิญาณ (วิเศษวงษา). (2553). ความพึงพอใจของผู้ ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษา
ปฐมวัยของโรงเรียนอัมพวันศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการปณิธิ อธิปัญญา. (2557). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังฆัตถุของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สพวยชอง ศรีเคน. (2558). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียน
เทศบาล 4 (วัดบำรุงธรรม) จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง และคณะ. (2553). การบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สรพล ใจแสวงทรัพย์. (2548). การตัดสินใจของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนนรวาวัฒน์
วิทยา กิ่งอำเภอสามร้อยยอต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรชาติ อินแปลง. (2550) การศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเลย เขต 1 : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านดัวน้อย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวิชัย อินทกุล และพระครูอุปกิจปริยัติโสภณ. (2563). ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอนของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี. รายงานการวิจัย,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2565-2567.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). คู่มือการสรรหาและการเลือกคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- โรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104. (2565). ประวัติความเป็นมาโรงเรียนบ้านนาคอก มิตรภาพที่ 104.
แหล่งที่มา <http://bannakokschoo.sci.dusit.ac.th/> สืบค้นเมื่อ 1 ต.ค. 2565.

รายงานการใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
REPORT ON THE USE OF TEACHING MATERIALS ELECTRICITY AND MAGNETISM
COURSE ABOUT ELECTROMAGNETISM MATHAYOM 5 LEVEL

เพ็ญสุดา มังกร Phensuda Mangkorn
โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี
Princess Chulabhorn Science High School Chonburi, Thailand
Corresponding Author E-mail: pakboongkohpai@gmail.com

Article Received: September 30, 2023. Revised: January 12, 2024. Accepted: January 12, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 72 คน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้รับผิดชอบในการสอน เครื่องมือที่ใช้ศึกษาได้แก่ 1) เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แผนจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (5E) 4)แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าซี (Z-test) แบบ One group และการทดสอบค่าซี (Z-test) แบบไม่อิสระจากกัน (Dependent) ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ 84.33/83.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2) ดัชนีประสิทธิผล มีค่าเท่ากับ 0.708 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 70.80 3) นักเรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้เอกสารประกอบการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้เอกสารประกอบการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, เอกสารประกอบการเรียน, ไฟฟ้าแม่เหล็ก

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to develop the teaching materials on Electricity and Magnetism subject: Electromagnetism for secondary 5 with efficiency according to the criteria 80/80, 2) to find out the effectiveness index of the teaching materials on Electricity and Magnetism subject: Electromagnetism for secondary 5, 3) to compare academic achievement before and after studying the Electricity and Magnetism subject: Electromagnetism for secondary 5, and 4) to study students' satisfaction with teaching materials on Electricity and Magnetism subject: Electromagnetism for secondary 5. The sample group in this research was 72 students in secondary 5 at Princess Chulabhorn Science High School Chonburi, who were currently studying in the 2nd semester of academic year 2017, 3 classrooms where the researcher was responsible for teaching. The tools used for the study included: 1) teaching materials on Electricity and Magnetism subject: Electromagnetism, 2) academic achievement test, 3) inquiry-based learning plan (5E), 4) satisfaction questionnaire. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, One sample Z-test and Dependent Z-test. The research results found that: 1) teaching materials on Electricity and Magnetism subject: Electromagnetism for secondary 5 had efficiency according to the criteria was 84.33/83.38, which was in accordance with the specified criteria, which was 80/80. 2) The effectiveness index was equal to 0.708, which indicated that students' knowledge had increased by 70.80 percent. 3) Students who studied with teaching materials had higher academic achievement after using teaching materials than before using learning materials, with statistical significance level at .01. 4) Analysis results of student satisfaction with the teaching materials in all aspects were at a high level.

Keywords: Academic Achievement, Study Documents, Electromagnetic

บทนำ

เอกสารประกอบการเรียนเป็นสื่อที่พัฒนาจากแผ่นปลิว (Sheet) ประกอบการเรียนของนักเรียน โดยนักเรียนอาจใช้ประกอบคำอธิบายของครู หรือใช้สำหรับทำกิจกรรมท้ายบทเรียนและใช้เป็นการบ้าน ช่วยให้นักเรียนที่เรียนยาก เป็นเรียนง่ายสำหรับนักเรียน มีหลักการสร้างโดยจัดลำดับประสบการณ์เป็นขั้นเป็นตอนจากง่ายไปหายาก ลักษณะทางเทคนิคมักประกอบด้วย คำนำ หน่วยต่างๆ แต่ละหน่วยกล่าวถึงจุดประสงค์ ประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรม และแบบฝึกหัด (กรมวิชาการ, 2545) เอกสารประกอบการสอนเป็นผลงานทางวิชาการประเภทหนึ่งซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษิตตามหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ในฐานะเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ทั้งการเรียนการสอนในชั้นเรียนและการศึกษาด้วยตนเองของนักเรียน และผู้สนใจทั่วไป การเขียนเอกสารประกอบการสอนโดยทั่วไปมีหลักการเขียนเช่นเดียวกับการเขียนผลงานทางวิชาการประเภทตำราหรือหนังสือ แต่แตกต่างกันในเรื่องขอบข่ายของเนื้อหาซึ่งยึดคำอธิบายรายวิชาเป็นหลักและรูปแบบซึ่ง มีแผนการเรียนรู้และกิจกรรมประกอบ ดังนั้น เอกสารประกอบการสอนนอกจากจะเป็นหนึ่งในเกณฑ์มาตรฐานของระบบประกันคุณภาพในด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นส่วนหนึ่งของการวัดความพึงพอใจของผู้เรียนต่อ

การสอนของครูแล้ว ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของครู (ชุตินา สัจจามันท์, 2542)

เนื่องจากหลักสูตรของสถานศึกษานั้นสอดคล้องกับโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ชลบุรี เป็นโรงเรียนที่มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในการจัดการเรียนการสอนนั้นได้มุ่งเน้นให้นักเรียนของโรงเรียนวิทยาศาสตร์ภูมิภาคไปสู่ความเป็นนักวิจัย นักประดิษฐ์ นักคิดค้น ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่มีความสามารถระดับสูงเยี่ยมเทียบเคียงนักวิจัยชั้นนำของนานาชาติ มีจิตวิญญาณ มุ่งมั่นพัฒนาประเทศชาติเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงความลึกซึ้งของเนื้อหาที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา การใช้เอกสารประกอบการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ชลบุรี (โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย ชลบุรี, 2554) มีความจำเพาะเจาะจงด้านหลักสูตรซึ่งได้พัฒนาหลักสูตรมาจากโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ทำให้ในรายวิชาฟิสิกส์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความลึกซึ้งเนื้อหามากกว่าตำราที่โรงเรียนทั่วไปที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องใช้เอกสาร คู่มือต่างๆ หลายเล่มมาประกอบการสอน ทำให้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่สะดวกผู้เรียนไม่มีตำราเรียน หนังสือเรียน หรือเอกสารการเรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรเพราะในการจัดการเรียนการสอนแต่ละครั้ง ครูไม่สามารถยืม เอกสาร หรือ คู่มือต่างๆ เพียงเล่มใดเล่มหนึ่งเพื่อใช้ประกอบการสอนได้ เนื่องจากหลักสูตรไม่สอดคล้องกับตำราเรียนเล่มใดเล่มหนึ่ง เช่นในหลักสูตรทั่วไปทำให้ไม่สะดวกในการใช้สอย และไม่สะดวกในการจัดการเรียนการสอน ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้พัฒนาเอกสารประกอบการเรียนที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรขึ้นมาเพื่อใช้ในการพัฒนาและจัดการเรียนการสอนให้มีผู้เรียนมีประสิทธิภาพ ใช้พัฒนานักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของโรงเรียน รวมถึงผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทำการศึกษาข้อมูลต่างๆ พบว่า เอกสารประกอบการเรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้อาจใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการสอนตามสภาพจริง ครอบคลุมเนื้อหาและหลักสูตร มีความเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนและโรงเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ชลบุรี จังหวัดชลบุรี ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ และเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนอันเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ผ่านตามเกณฑ์ที่โรงเรียนได้กำหนด ด้วยเหตุผลดังกล่าวเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554 สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังได้รับการเรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ใช้เวลาการเรียนรู้ทั้งสิ้น 20 คาบ แบ่งเป็นทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน 1 คาบ และหลังเรียน 1 คาบ รวมเป็น 2 คาบ และผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 18 คาบ ซึ่งอาจมีหัวข้อดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวน 144 คน ที่เรียนในรายวิชาฟิสิกส์ เรื่องสมบัติทางกายภาพของสสาร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ชลบุรี จังหวัดชลบุรี

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 72 คน ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทำการสอน ที่เรียนในรายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ชลบุรี จังหวัดชลบุรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีดังนี้

2.1 เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น 1 ชุด จำนวน 5 เรื่อง ประกอบด้วย 1) เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง แม่เหล็กและสนามแม่เหล็ก 2) เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง แรงแม่เหล็กที่กระทำต่อลวดตัวนำและทอร์ก 3) เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง กฎของบีโอด ซาวาร์ต และกฎของแอมแปร์ 4) เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง กฎของฟาราเดย์ และกฎของเลนส์ 5) เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง มอเตอร์ หม้อแปลง และวงจรแปลงกระแส

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 30 ข้อ

2.3 แผนจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 11 แผน

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียน ที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 20 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ใช้เวลาการเรียนรู้ทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง แบ่งเป็นทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน 1 ชั่วโมง และหลังเรียน 1 ชั่วโมง รวมเป็น 2 ชั่วโมง และผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 18 ชั่วโมง รูปแบบการทดลองใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้า-แม่เหล็ก ระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (The One Group Pretest – Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตามลำดับขั้นตอนดังนี้

4.1 ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน และบันทึกคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ลงโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.2 การวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้คือ 80/80 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ดังนี้ 1) การหาเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรก ดำเนินการดังนี้ 1) รวมคะแนนจากใบงานที่นักเรียนในกลุ่มประชากรฝึกปฏิบัติทั้งหมด 2) หาค่าเฉลี่ย คิดค่าเฉลี่ยที่หาได้เป็นร้อยละ 2) การหาเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง ดำเนินการดังนี้ 1) รวมคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มประชากร 2) หาค่าเฉลี่ยจากทดสอบหลังเรียน 3) คิดหาค่าเฉลี่ยที่หาได้เป็นร้อยละ

4.3 หาดัชนีประสิทธิผลของเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

4.4 การวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติพื้นฐานการทดสอบค่าซี (Z-test) แบบ One group และก่อนจัดการเรียนรู้กับหลังจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าซี (Z-test) แบบไม่อิสระจากกัน (Dependent)

4.6 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

คะแนนระหว่างจัดการเรียนรู้			คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้			ประสิทธิภาพ	E ₁ /E ₂
คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้เฉลี่ย	E ₁	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ยที่ได้	E ₂		
50	42.17	84.33	30	25.01	83.38	84.33/83.38	

จากตารางที่ 1 พบว่า เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80 โดยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.33/83.38

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็กเรื่องไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจาก จัดการเรียนรู้	μ	σ	$\bar{D}$	σ_D	Z
ก่อน	12.90	3.01	12.11	3.68	27.73**
หลัง	25.01	1.93			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็กเรื่องไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีผลต่อเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่องไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เกณฑ์ที่กำหนด (μ_0)	μ	σ	Z
3.50	4.47	.52	17.02

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีผลต่อเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\mu_0 = 3.50$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์คือ 84.33/83.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะ เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ผ่านกระบวนการสร้างอย่างมีระบบ เริ่มจากการศึกษาทฤษฎีแนวคิดในการสร้างเอกสารประกอบการเรียน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ทุกขั้นตอนผ่านการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนไปทดลองหาประสิทธิภาพ สอดคล้องกับชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540) ได้กล่าวว่า เอกสารประกอบชุดการสอนนั้นจะต้องครอบคลุมการกำหนดเนื้อหา ประสพการณ์ การกำหนดหน่วย การกำหนดเรื่องการกำหนดความคิดรวบยอด

จุดประสงค์ กิจกรรมและแนวทางการประเมินจุดประสงค์ กิจกรรมและแนวทางการประเมินผล ซึ่งเอกสารประกอบการสอนที่ผ่านกระบวนการผลิตดังกล่าวจึงเป็นเอกสารประกอบการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2. ดัชนีประสิทธิผลของเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.708 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.708 หรือคิดเป็นร้อยละ 70.80 ซึ่งจะเห็นได้ว่าเอกสารประกอบการเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุด เพราะเอกสารประกอบการเรียนที่จัดทำขึ้นเป็นภาพสีสวยงาม มีแบบฝึกหัดท้ายเล่มให้นักเรียนได้ฝึกฝน นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้ลงมือปฏิบัติจริง พร้อมทั้งมีการนำเสนอผลงานของตนเองจนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ซึ่งดูได้จากผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียน และเอกสารประกอบการเรียนได้ผ่านการหาประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบและมีการนำไปปรับปรุงแก้ไข โดยดูได้จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.64$) แสดงว่า เนื้อหามีความเหมาะสมจึงทำให้ร้อยละของผู้เรียนนั้นสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Hovland Lumsdaine and Sheffield (1949) ได้เสนอวิธีการหาประสิทธิภาพของสื่อโดยการศึกษาดัชนีประสิทธิผลซึ่งได้จากการหาความแตกต่างของการทดสอบก่อนการทดลองและการทดสอบหลังการทดลองด้วยคะแนนสูงสุดที่สามารถทำเพิ่มขึ้นได้ โดยเสนอว่า ค่าความสัมพันธ์ของการทดลองจะสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องแน่นอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) และคะแนนที่สามารถได้สูงสุด ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวชี้ถึงขอบเขต และประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อ เพราะเอกสารประกอบการเรียนที่จัดทำขึ้นเป็นภาพสีสวยงามมีแบบฝึกหัดท้ายเล่มให้นักเรียนได้ฝึกฝนนอกจากนี้ยังได้ลงมือปฏิบัติจริงพร้อมได้นำผลงานของตนเองได้นำเสนอในระดับต่างๆ จนเกิดความภูมิใจในผลงานของตนเองและเอกสารประกอบการสอนได้ผ่านการหาประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบและมีการนำไปปรับปรุงแก้ไข

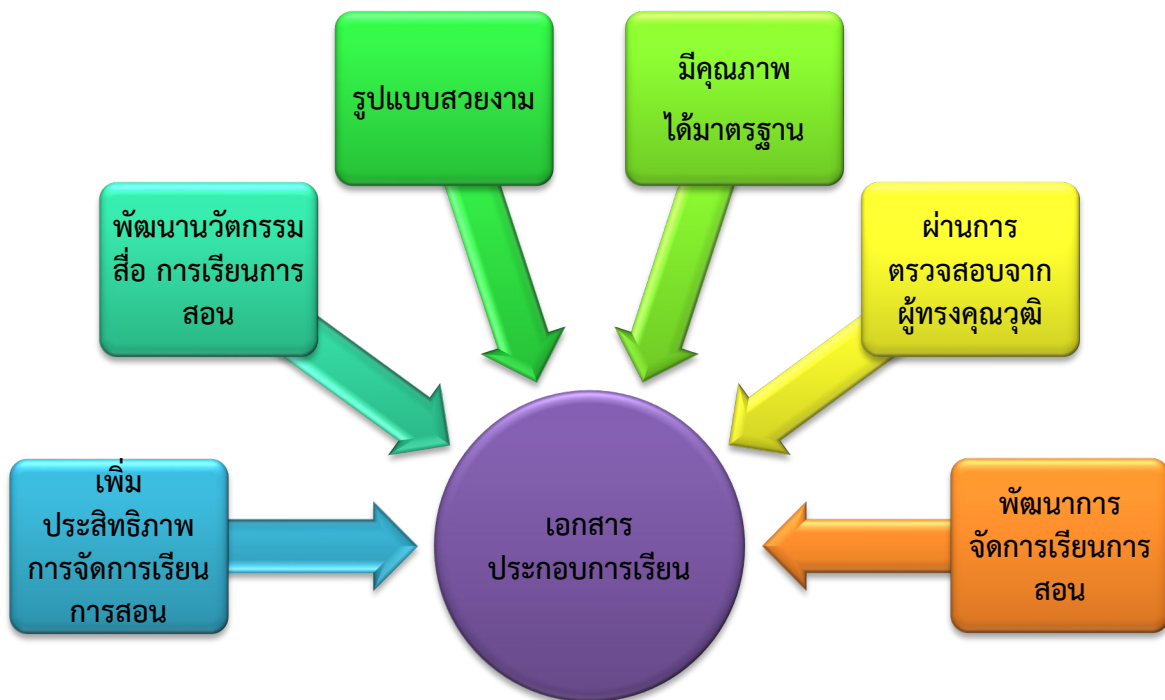
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการใช้เอกสารประกอบการเรียนที่สร้างขึ้นสูงกว่าก่อนการใช้เอกสารประกอบการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าเอกสารประกอบการเรียนเป็นเอกสารที่สนับสนุนและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียน และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปในทางที่คาดหวังดัง สอดคล้องกับวิชย วงษ์ใหญ่ (2525) ที่กล่าวว่า เอกสารประกอบการสอนมีประโยชน์ต่อครูและผู้เรียน คือ ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาวิชาที่มีลักษณะเป็นนามธรรมและประสบการณ์ที่ซับซ้อน ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยาย ได้ให้นักเรียนได้อ่านและศึกษาทำความเข้าใจด้วยตนเองและง่ายยิ่งขึ้น เป็นแนวทางให้ผู้สอนจัดกิจกรรมและประสบการณ์ สำหรับผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้นักเรียนมีเอกสารศึกษาทำความเข้าใจบทเรียนและฝึกปฏิบัติกิจกรรมการเรียน ช่วยสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีความรู้ความสนใจใฝ่รู้ และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

4. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) เป็นเพราะเอกสารประกอบการเรียนเป็นสื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียนเนื้อหาสาระเป็นเรื่องที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ และอยู่ในชีวิตประจำวันของนักเรียน อีกทั้งนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่มีในเอกสารประกอบการเรียนชุดนี้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียน ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และเนื้อหาวิชามีความเหมาะสมกับวัย จึงเป็นสาเหตุให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียนในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภณ ณ พัทลุง (2537) ที่ผลการวิจัยพบว่า

ความสำคัญของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นความพึงพอใจก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การหรือหน่วยงานเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ มีการรวมพลังเพื่อกำจัดปัญหาในองค์การร่วมกัน ก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ร่วมกันปฏิบัติงาน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 5 เล่ม มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ซึ่งได้ผ่านการทดลองใช้อย่างเป็นระบบมาเป็นอย่างดีนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ทำการเรียนรู้ก็ประสบผลสำเร็จด้วยดี จึงทำให้ครูที่นำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ผ่านการตรวจสอบผู้ทรงคุณวุฒิ มีคุณภาพได้มาตรฐาน เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีรูปแบบที่สวยงาม เป็นการพัฒนานวัตกรรม สื่อ การเรียนการสอน เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนรายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่องไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ข้อเสนอแนะ

- ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 จากผลการวิจัย พบว่า เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงขึ้นจึงควรนำรูปแบบการสอนดังกล่าวไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้กับหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ ที่สามารถปรับใช้ได้

1.2 การใช้เอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครูผู้สอนควรเตรียมความพร้อมด้วยตนเอง โดยศึกษาเนื้อหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่สอน แนะนำการใช้เอกสารประกอบการเรียน จัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อการเรียน และความพร้อมของนักเรียน โดยอธิบายให้นักเรียนมีความเข้าใจในการทำกิจกรรม และวางข้อตกลงในการใช้

1.3 ผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์ของเอกสารประกอบการเรียน รายวิชาไฟฟ้าและแม่เหล็ก เรื่อง ไฟฟ้าแม่เหล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนของการทำกิจกรรม แต่ละขั้นอย่างละเอียดเพื่อประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์สูงสุดที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างเอกสารประกอบการเรียนประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับหน่วยการเรียนรู้ต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาลักษณะการจัดการเรียนรู้โดยเอกสารประกอบการเรียนที่มีผลกับตัวแปรอื่นๆ เช่น เจตคติต่อการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2540). เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เล่ม 1 หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชุติมา สัจจานันท์. (2542). เทคนิคการเขียน การพิมพ์ และการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี (2554). หลักสูตรโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2554. ชลบุรี: โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- โสภณ ณ พัทลุง. (2537). การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของตำรวจ สังกัดกองบัญชาการตำรวจภูธร 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- Hovland, C. T. Lumsdaine, A. A. and Sheffield, T. A. (1949). The Effectiveness Index as in Educational Technology. *Educational Technology*. 20(9). 30-34.

ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง

THE NEEDS FOR EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION TOWARDS
INTERNATIONAL STANDARD SCHOOLS OF PRIVATE SCHOOLS UNDER THE
ANGTHONG PROVINCIAL EDUCATION OFFICE

^[1]วีรยุทธ วงษ์เขียว Weerayuth Wongkhiao

^[2]สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon ^[3]พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: weerayuth@gmail.com

Article Received: March 12, 2024. Revised: April 09, 2024. Accepted: April 16, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียนของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้ตารางของ Krejcie & Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 365 คน เครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}$ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง มีความต้องการจำเป็นทุกด้านอยู่ระหว่าง 0.272-0.285 ในภาพรวม $PNI_{Modified} = 0.277$ ด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญอันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ รองลงมาอันดับที่ 2 คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากล และอันดับที่ 3 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเทียบเคียงหลักสูตรมาตรฐานสากล ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนมาตรฐานสากล, โรงเรียนเอกชน

ABSTRACT

The objective of this research article was to study the necessary needs of educational institution administration towards international standard schools of private schools under the Ang Thong Provincial Education Office. It was quantitative research. The sample group consisted of teachers, parents, and students of private schools under the Ang Thong Provincial Education Office. Using the sample size calculation formula by Krejcie & Morgan's table, the sample size was 365 people. The research tool was a questionnaire. Data were analyzed by statistics, percentage, mean, standard deviation, and required $PNI_{Modified}$. The research results found that: Necessary needs of educational institution administration towards international standard schools of private schools under the Ang Thong Provincial Education

Office were necessary needs in every aspect between 0.272-0.285 in overall, $PNI_{Modified} = 0.277$. The aspect with the first important need was management with a quality system, followed by the second was the organization of teaching and learning activities using formats that were international standards, and the third was the development of educational institution curricula by comparing with international standard curricula, respectively.

Keywords: Educational Institution Administration, International Standard Schools, Private Schools

บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยได้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างมาก หลายด้านส่งผลกระทบต่อการพัฒนา และเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศ การรู้เท่าทันและเตรียมความพร้อมในด้านของการพัฒนาประเทศและแก้ไขข้อจำกัดอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งสำคัญ การจัดการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และต้องเป็นการจัดการศึกษาในการก่อให้เกิดการพัฒนาของประเทศไทยที่ยั่งยืน สภาการศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ในแผนการศึกษาชาติโดยมีจุดหมายสำคัญ คือ เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานสำคัญในการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) เป็นนวัตกรรมจัดการศึกษาที่ใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนายกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ผู้เรียนมีศักยภาพและความสามารถทัดเทียมกับผู้เรียนนานาชาติประเทศ

โรงเรียนมาตรฐานสากล (World class standard school) หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะพึงประสงค์ (Learner Profile) เทียบเคียงมาตรฐานสากล (World class standard) ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก (World citizen) เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพจัดการเรียนการสอนและการจัดการด้วยระบบคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นมาตรฐานสากลเป็นการต่อยอดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นมาตรฐานชาติ (ตามที่โรงเรียนทุกโรงจะต้องดำเนินการ เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาโดย สมศ. ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยภาพรวมคุณลักษณะที่พึงประสงค์พื้นฐานของทั้งสองมาตรฐานเหมือนกัน คือ การจัดการศึกษาให้คนในชาติเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข ตามปณิธานว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO โดยในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศได้มีการพัฒนาและใช้หลักสูตรการศึกษาที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้ Learn to know , Learn to be , Learn to do, เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองของชาติ และ Learn to live together เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลโลก (มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก) โรงเรียนมาตรฐานสากลมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลกโดยมุ่งหวังที่จะให้โรงเรียนได้พัฒนาต่อยอดคุณลักษณะของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ มีสมรรถนะ ทักษะและความรู้ พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม

รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

การกำกับติดตามของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลที่ผ่านมาพบปัญหาอุปสรรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนมาตรฐานสากล ซึ่งดำเนินการกิจตามแนวทางคู่มือการดำเนินการที่กำหนดให้ ซึ่งเป้าหมายด้านผู้เรียนหลายข้อได้ระบุด้วยว่ามีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของนักเรียนของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ให้อยู่ในระดับเดียวกับนักเรียนของประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาสูง เมื่อเปรียบเทียบผลประเมินความสามารถในการแข่งขันของนักเรียนไทยในโครงการ (Programmed for International Student Assessment: PISA) ในปี 2015 มีคะแนนเฉลี่ยลดลง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559) นอกจากนี้ จากผลการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ระดับนานาชาติ พ.ศ. 2558 (Trends in International Mathematics and Science Study 2015: TIMSS 2015) ซึ่งน้อยกว่าค่ากลางของการประเมินที่กำหนดไว้ นักเรียนไทยส่วนใหญ่ยังมีระดับความสามารถทางการเรียนในระดับต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลพรณ์ เสรีวัฒน์ (2555) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า กระบวนการพัฒนาการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนมาตรฐานสากล มีนโยบายยังไม่ชัดเจนมีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลาควรปรับปรุง แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันและวางแผนพัฒนาการบริหารหลักสูตรการบริหารจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบความสามารถในการเทียบโอนผลการเรียนกับสถานศึกษาระดับต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศยังไม่มี ความชัดเจนโรงเรียนในต่างจังหวัดยังไม่สามารถทำได้ และสอดคล้องกับดิเรก วรณเศียร (2554) ได้กล่าวว่า โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลมีแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่ดี หากโครงการบรรลุเป้าหมายจะทำให้เกิดการก้าวกระโดดในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล และการบริหารจัดการคุณภาพอันจะส่งผลต่อเนื่องไปยังผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลกและจากงานวิจัยของภาวิรินทร์ ณ พัทลุง (2560) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเอกชนสู่มาตรฐานสากล โดยภาพรวมมีองค์ความรู้หลากหลายทั้งด้านการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาและด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ แต่เนื่องจากบริบทเฉพาะของแต่ละสถานศึกษาทำให้มีการบูรณาการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงมีระดับการปฏิบัติค่อนข้างน้อย

โรงเรียนเอกชนในจังหวัดอ่างทอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีจำนวน 7 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนวรดิษฐ์วิทยาประสุทน์ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) โรงเรียนสนิทธิวิทยา เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น 3) โรงเรียนสนามชัยสิทธิธรรม เปิดสอนระดับเตรียมอนุบาล ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา 4) โรงเรียนอมราวินยาภูมิ เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น 5) โรงเรียนวัดสระแก้ว (รุ่งโรจน์ธนกุลอุปถัมภ์) เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย 6) โรงเรียนอนุบาลพูนสุข เปิดสอนระดับเตรียมอนุบาล และชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ตั้งแต่อายุ 2 ปี ถึง 6 ปี ปัจจุบันโรงเรียนจัดการศึกษาอยู่ในมาตรฐานการศึกษา ระดับคุณภาพดีเลิศ 7) โรงเรียนอนุบาลวงศ์สวัสดิ์วิทยา เปิดสอนระดับเตรียมอนุบาล อนุบาล ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล และเร่งหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะและความสามารถ

ต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่จะเติบโตเป็นคนไทยที่มีความคิดเป็นสากล มีความสามารถในการร่วมมือทำงานและแข่งขันกับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดอ่างทอง อันจะเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์เพื่อให้โรงเรียนได้พัฒนาระดับคุณภาพจัดการเรียนการสอน และการจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นมาตรฐานสากล ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดอ่างทอง ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน รวม 7,145 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดอ่างทอง ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 365 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเฉพาะผู้ตอบแบบสอบถาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) สร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดอ่างทอง โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแปดค่าเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (1967) 2) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปริญญาดุษฎีนิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปริญญาดุษฎีนิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา ด้วยการตรวจและประเมินดัชนีความสอดคล้องใน 3 ระดับ คือ มีความเหมาะสม ไม่แน่ใจ ไม่เหมาะสม โดยใช้สูตรในการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ซึ่งถือเกณฑ์ IOC มากกว่า 0.5 จึงยอมรับว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.5-1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 4) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 ท่าน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach (1971) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีค่ามากกว่า 0.7 ถือว่าแบบสอบถามผ่านเกณฑ์เชื่อถือได้ และ 5) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการเก็บเครื่องมือวิจัย ใช้แบบสอบถามทดสอบเครื่องมือวิจัยและใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้วิธีการส่งแบบสำรวจออนไลน์ในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง ด้วยแบบสอบถามที่สร้างจาก google form (<https://shorturl.asia/C79DR>)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของ Best (1997, อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

4.2 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2542) ซึ่งสุวิมล ว่องวานิช (2558) ได้ปรับปรุงสูตรการคำนวณมาจากดัชนี PNI โดยการหารค่าผลต่างของ (I-D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น ได้ดังนี้ ($Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified} = (I-D)/D$)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดอ่างทอง ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดอ่างทอง

ที่	ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดอ่างทอง ในภาพรวม	I	D	$PNI_{Modified}$	อันดับ
1	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเทียบเคียงหลักสูตรมาตรฐานสากล	4.44	3.49	0.272	3
2	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากล	4.41	3.46	0.274	2
3	การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ	4.34	3.38	0.285	1
	ภาพรวม	4.40	3.44	0.277	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกขั้นตอน $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.272 - 0.285 ในภาพรวม $PNI_{Modified} = 0.277$ ด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญอันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ $PNI_{Modified} = 0.285$ รองลงมาอันดับที่ 2 คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากล $PNI_{Modified} = 0.274$ อันดับที่

3 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเทียบเคียงหลักสูตรมาตรฐานสากล $PNI_{Modified} = 0.272$ ตามลำดับ และเมื่อวิเคราะห์รายด้านพบผลการวิจัย ดังนี้

ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น ด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเทียบเคียงหลักสูตรมาตรฐานสากล $PNI_{Modified} = 0.272$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ จัดการฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับสังคมและชุมชนรอบตัวตามวุฒิภาวะของผู้เรียน รองลงมา คือ จัดการฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้มาสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ จัดการฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้และสารสนเทศ หรือข้อมูลที่ได้จากการแสวงหาความรู้ มาแลกเปลี่ยน อภิปราย เพื่อสรุปและสร้างองค์ความรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ให้สำรวจความพึงพอใจ ความคิดเห็น ความต้องการของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น ด้านที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากล $PNI_{Modified} = 0.274$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ความเป็นสากล รองลงมา คือ ให้สร้างกระบวนการจัดการความรู้และเทคโนโลยีของบุคลากรอย่างเป็นขั้นตอนตามมาตรฐานสากล รองลงมา คือ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศอย่างเต็มศักยภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ควรแบ่งปันความรู้ในด้านการดำเนินการและเทคนิคการปฏิบัติงานที่ดีเลิศให้บุคลากร

ความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็น ด้านที่ 3 ด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ $PNI_{Modified} = 0.285$ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ให้มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล รองลงมา คือ โรงเรียนต้องแสวงหา สร้าง พัฒนา และใช้ องค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดนวัตกรรมของหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้และการบริการให้กับผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้รับบริการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ รองลงมา คือ ให้มีการมุ่งเน้นบุคลากรสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีบทบาทในการรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนด้วยการมุ่งเน้นการดูแลสุขอนามัย สภาพแวดล้อมของชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน รวมทั้งบุคลากรของโรงเรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีจริยธรรมและจรรยาบรรณต่อสาธารณะ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญอันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากล และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเทียบเคียงหลักสูตรมาตรฐานสากลตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก คือ มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล รองลงมา คือ โรงเรียนต้องแสวงหา สร้าง พัฒนา และใช้ องค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อให้เกิด

นวัตกรรมของหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้และการบริการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้รับบริการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ รองลงมา คือ ให้มีการมุ่งเน้นบุคลากรสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ทั้งนี้เป็นเพราะ การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ คือ ระบบที่จะพัฒนาองค์กรให้มีผลการดำเนินงานเป็นเลิศมาพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้มีวิถีปฏิบัติและผลการดำเนินการในระดับมาตรฐานโลก การที่สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมจะช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสากล ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จและความเป็นเลิศของโรงเรียนในระยะยาว เป็นการกำหนดทิศทางการทำงานที่ชัดเจนและมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้และการบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียช่วยเพิ่มคุณค่าและมีความแตกต่างในการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญที่เหมาะสมกับมาตรฐานสากลจะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพสูงขึ้น มีความสอดคล้องกับการวิจัยของ Pedder (2006) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าระบบบริหารเชิงคุณภาพที่สำคัญเพื่อชี้ให้เห็นถึงความเป็นมาและความสำคัญของการนำระบบการบริหารเชิงคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล และได้นำเสนอระบบการบริหารเชิงคุณภาพที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กรเพื่อความเป็นเลิศ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) แผนงาน 3) มุ่งเน้นลูกค้าและการตลาด 4) ข้อมูลข่าวสารและการวิเคราะห์ 5) มุ่งเน้นทรัพยากรมนุษย์ 6) กระบวนการบริหารจัดการ ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพร รินทะ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่าการวางแผนเชิงกลยุทธ์โรงเรียนเมืองคง มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน และมีการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอที่จะทำให้แผนปฏิบัติการบรรลุความสำเร็จสอดคล้องตรงตามเป้าหมายของโรงเรียน มีกระบวนการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนและเป็นขั้นตอน นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับการวิจัยของสิริกานต์ เอื้อธรากุล (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ด้านการนำองค์กร (Leadership) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนทุนเพื่อการวิจัยเพื่อพัฒนาและสร้างนวัตกรรมสำหรับการจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสจัดเวทีให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการปฏิบัติงานสู่ความเป็นเลิศ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยมวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาไปสู่สถานศึกษามาตรฐานสากลและ ผู้บริหารสถานศึกษากระจายอำนาจตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดการทำงานจงใจให้คนร่วมกัน มุ่งมั่นพัฒนาสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tenner, A.R., & Detoro, I.J (1992) ได้ศึกษารูปแบบของการปฏิรูปการศึกษาสู่การบริหารโรงเรียนคุณภาพโดยมุ่งเน้นไปที่บุคลากร ผลสำรวจจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้และการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากทั้งนี้โดยไม่ขึ้นอยู่กับประเภทของงานที่ได้รับมอบหมาย ประสบการณ์ในการทำงานหรือประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งการที่บุคลากรส่วนใหญ่ที่ได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และการสร้างแรงจูงใจอยู่เสมอ ทำให้รู้ได้ตนเองมีส่วนสำคัญในการดำเนินงาน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยคือความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง โดยเป็นแนวคิดในการจัดการบริหารสถานศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ในการนำสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) ซึ่งเป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วนในการยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ผู้เรียนมีศักยภาพและความสามารถแข่งขันทัดเทียมกับผู้เรียนของนานาชาติ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเทียบเคียงหลักสูตรมาตรฐานสากล คือ การนำจุดเด่นจากหลักสูตรต่างๆ มาประยุกต์ปรับใช้ปรับเนื้อหาวิชาพื้นฐานต่างๆ ให้มีความเข้มข้นเทียบเคียงกับมาตรฐานสากล และจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากล คือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องมาตรฐานสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย 3) การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล ซึ่งจะทำให้เกิดคุณลักษณะต่อการจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลกระทบต่อนักเรียนอันเป็นเป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษาสรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง พบผลการวิจัยที่นำมาเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเทียบเคียงหลักสูตรมาตรฐานสากล พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 คือ จัดการฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับสังคมและชุมชนรอบตัวตามวิถีภาวะของผู้เรียน ดังนั้น ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นประโยชน์และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ให้เข้าใจง่ายโดยการใช้เครื่องมือการสอนที่น่าสนใจ เช่น การใช้มัลติมีเดีย การใช้เกมการเรียนรู้ หรือการใช้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากล พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 คือ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ความเป็นสากล ดังนั้น ควรตรวจสอบมาตรฐานของหลักสูตรและตัวบทเรียนเพื่อหาว่ามีเนื้อหาใดที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามรูปแบบที่เป็นมาตรฐานสากล และจัดเรียงลำดับเนื้อหาและกำหนดเวลาในการเรียนรู้ให้เหมาะสม

1.3 ด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ พบว่า ข้อที่มีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 คือ ให้มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์สู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ดังนั้น ผู้บริหารควรวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง และจุดอ่อน รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมและสนับสนุนในการดำเนินงานตามกลยุทธ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ดังนั้น ควรศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง

2.2 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอ่างทอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **คู่มือบริหารจัดการระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ดิเรก วรรณเศียร. (2554). การจัดการศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล. **วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต**. 7(1). 217-220.
- ภาวินทร์ ณ พัทลุง. (2560). **การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- วิไลพรรณ เสรีวัฒน์. (2555). **การประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศศิพร รินทะ. (2554). **การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการมาตรฐานสากล :กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองคง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีนิพนธ์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). **สรุปผลการวิจัยโครงการ TIMSS 2015**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการศึกษา (พ.ศ. 2551-2555)**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟิก.
- สิริกันต์ เอื้อธารกุล. (2566). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล**. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 11(2). 543-558.

- สุวิมล ว่องวานิช. (2542). การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในนิติคณะครู
ศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, Lee J. (1971). **Essentials of psychological testing**. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale**, in **Reading in Attitude Theory and Measurement**. New York: Wiley & Son.
- Pedder, D. (2006). Organizational conditions that foster successful classroom promotion of learning how to learn. **Research Papers in Education**. 21(2). 171-200.
- Tenner, A.R., & Detoro, I.J. (1992). **Total Quality Management: There Step to Continuous Improvement**. Addison-Wesley.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2
THE DEVELOPMENT GUIDELINES OF TRANSFORMATION LEADERSHIP BASED ON
BRAHMAVIHĀRA 4 PRINCIPLES OF SCHOOL UNDER SUPHANBURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

^[1]พระสรศักดิ์ สมนต์ปาสาทิโก PhraSorrarak Samantapasathiko

^[2]เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri ^[3]พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

^{[1], [2] [3]}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand

Corresponding Author E-mail: Ayakami001@gmail.com

Article Received: August 31, 2023. Revised: January 12, 2024. Accepted: January 12, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 เป็นการวิจัยวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสำหรับตอบแบบสอบถาม ทำการสุ่มโดยใช้สูตรของ Taro Yamane จากผู้บริหารโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน จำนวน 102 ราย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 9 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.97 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งสองฉบับ เท่ากับ 0.846 และ 0.878 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 ความคิดเห็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านเมตตา 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ได้แก่ (1) ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและปรารถนาดีต่อผู้ร่วมงาน มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ สร้างแรงจูงใจภายในให้บุคลากรทางการศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในการทำงานตามวิสัยทัศน์และเป้าหมาย (2) ควรมีการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ให้ความรักความปรารถนาดีต่อองค์กร สร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรมีความอดทนและเสียสละ (3) ควรมุ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานเป็นสำคัญ เคารพยินดีในสิทธิของผู้ร่วมงาน มีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจ การบำเพ็ญความชอบบุคลากรต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และ(4) ควรให้คำแนะนำการปฏิบัติงานแก่บุคลากรอย่างถูกต้องตามกฎหมายให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ยอมรับความแตกต่างของบุคคล มีความมั่นคงในอารมณ์ รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นด้วยความยินดีและใช้ปัญญาพิจารณาตัดสินอย่างเที่ยงธรรม

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, หลักพรหมวิหาร 4

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the state of transformational leadership development according to the Brahmvihāra 4 principles, 2) to study the methods for developing transformational leadership according to the Brahmvihāra 4 principles, and 3) to propose a guideline for transformational leadership development according to the Brahmvihāra 4 principles of School under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2. It was a mixed method research between quantitative and qualitative research. The sample group was divided into 2 groups: a questionnaire group; randomization was done by using Taro Yamane's formula from 102 school administrators and school committee members, community leaders, and 9 key informants using a random sampling method. The research tools were interviews and questionnaires with content validity equal to 0.97, reliability values for both versions equal to 0.846 and 0.878, respectively. Data were analyzed by statistics, percentage, mean, and standard deviation, Pearson correlation coefficient and inductive content analysis method. The results of the research were as follows: 1) The state of development of transformational leadership according to Brahmvihāra 4 principles of schools under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2, in overall and individual opinions were at the highest average level, for example, intellectual stimulation. 2) The methods for developing transformational leadership according to the Brahmvihāra 4 principles, in overall opinions were at a high average level, including kindness. 3) The guideline for transformational leadership development according to the Brahmvihāra 4 principles from semi-structured interviews were: (1) behaving as a good role model and wishing well to colleagues, having a vision, mission, creating internal motivation for educational personnel to realize and see the importance of working according to their vision and goals, (2) skills should be developed in the use of digital technology, giving love and good wishes to the organization, build morale for personnel to have patience and sacrifice, (3) should focus on work efficiency and effectiveness as a priority, respect the colleagues' rights, having motivational skills, personnel gratuities must be in accordance with good governance principles and (4) should provide operational guidance to personnel in accordance with the law, allowing all sectors to participate in the administration of educational institutions, accepting individual differences, having stability in emotions, and listening to others' opinions with pleased and using wisdom in considering a fair judgments.

Keywords: Development Guidelines, Transformation Leadership, Brahmvihāra 4 principles

บทนำ

ในภาวะกระแสการเปลี่ยนแปลงในทุกบริบทของสังคมย่อมส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อระบบการบริหารการศึกษา มีสถานศึกษาหลายแห่งต้องตกอยู่ในสภาพที่มีการแข่งขันสูง เพราะโลกในอนาคตจะเปิดพื้นที่ไว้สำหรับมนุษย์ที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงคือ 1) โอกาสที่จะเกิด (likelihood) 2) ผลกระทบ (impact) และ 3) ระดับของความเสี่ยง (degree of risk) (สุพริศร์ สุวรรณิก, 2565) รวมทั้งร่วมคิด ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผลและร่วมในการนำผลการประเมินไปวางแผนปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมดังกล่าวไปสู่เป้าหมายได้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำ (Leadership) ซึ่งมีความสำคัญมากกว่าการจัดการ (Management) สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับวิวัฒนาการของโลก เพื่อสามารถนำองค์ความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและอนาคต สามารถปฏิบัติพันธกิจในการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และเป็นไปอย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน หัวใจสำคัญคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Michelle Holverson, 2020 อ้างใน อรพรรณ ภัทรดำเนินสุข, 2564) ต้องใช้กระบวนการและกลยุทธ์ในการเป็นภาวะผู้นำ จูงใจหรือผู้ร่วมงานทุกคน ให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความร่วมมือและร่วมใจปฏิบัติภารกิจต่างๆ ของสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ ส่งผลให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีตามเป้าหมาย แรงจูงใจจึงมีความสำคัญต่อการทำงานของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง เพราะการทำงานใดก็ตามถ้าจะให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ความสามารถหรือทักษะในการทำงาน 2) การจูงใจ เป็นการโน้มน้าวบุคคลให้ใช้ความสามารถหรือทักษะในการทำงาน (Victor H. Vroom, 1970) จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำถือเป็นสิ่งสำคัญในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จ โดยผู้นำต้องสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้นำและผู้ตามที่จะร่วมกันทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ผ่านการให้กำลังใจ การจูงใจ การชี้แนะแนวทาง และการโน้มน้าวจิตใจ ซึ่งเป็นศิลปะส่วนบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่นำพาสถานศึกษาไปสู่ความมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ มีความซับซ้อนมากขึ้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อผลักดันให้บุคลากรในหน่วยงานของตนมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานในบริบทที่มีการแข่งขันสูง และในสถานะที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและต่อเนื่อง ต้องกระตุ้นจูงใจให้ผู้ที่บังคับบัญชาได้แสดงความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพเพื่อผลงานที่มีประสิทธิผล ต้องเป็นผู้รับผิดชอบให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ สำเร็จได้ด้วยดีและสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นได้กับทั้งบุคลากรและหน่วยงานโดยรวม ผู้นำต้องสามารถทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ด้วยการสร้างความพร้อมให้กับผู้ตามของตนเองผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง” (มัทนา วังถนอมศักดิ์, 2561)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการปรับบทบาทในการขับเคลื่อนให้บุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะเต็มตามศักยภาพแห่งตน ดังแนวคิดของ Bass, B.M. & A Volio, B.J. (1999) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีแนวโน้มกระตุ้นให้ผู้ตามให้ปฏิบัติงานสูงขึ้นจากที่คาดหวังและเป็นภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในสถานะการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและสอดคล้องกับแนวคิดของ Yukl, Gary A (2010) ที่ระบุว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลจะส่งผลต่อการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับงานวิจัยของอรอุษา มหาสุวรรณ (2559) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกมากที่สุดในการสร้าง

แรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา เป็นต้น และส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 68,70 ในด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ เป็นต้น

จากการศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 (2565) พบว่า มีพื้นที่ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาครอบคลุม 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอสองพี่น้อง อำเภออู่ทอง และอำเภอดอนเจดีย์ มีสถานศึกษาจำนวน 133 แห่ง มีจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1,231 ราย นักเรียนจำนวน 20,560 ราย เมื่อวิเคราะห์ตามความแห่งมาตรา 39 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพันธกิจของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดนโยบายการบริหารงานทั้ง 4 งานให้ขับเคลื่อนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษา เช่น งานด้านวิชาการ ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระทุกระดับชั้นให้มีมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา มาตรฐาน สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตร โดยให้ครูทุกคนดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานหลักสูตร

แม้จะมีผลรายงานการวิจัยของดวงนภา เกียรติเมธี และนพดล เจริญอักษร (2562) ที่พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการบริหารด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยที่ 4.55 และ 4.50 ตามลำดับมีค่าเฉลี่ยในลำดับที่น้อยกว่าทุกด้าน และงานวิจัยของนุชจรี จันทวาท, สมใจ เดชบำรุง และสมบัติ เดชบำรุง (2562) พบว่า การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงและด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยที่ 4.12 และ 4.13 ตามลำดับ อาจสรุปได้ว่า มีผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนที่ยังไม่เข้าถึงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การให้ความสำคัญด้านการบริหารวิชาการในสัดส่วนที่น้อยกว่าด้านอื่นๆ และการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ซึ่งมีความสำคัญในการแสดงคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผ่านกลไกการสร้างแรงจูงใจและการสร้างขวัญกำลังใจให้ครูปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มศักยภาพ

จากประเด็นความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) ศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณเป็นงานวิจัยหลัก และศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานวิจัยสนับสนุนโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1. ประชากรที่ใช้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 กลุ่มที่ 8 สุวรรณสาธุกิจ จำนวน 137 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยได้ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากรโดยคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้จำนวน 102 ราย

1.2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 กลุ่มที่ 8 สุวรรณสาธุกิจ จำนวน 3 ราย 2) ครูกลุ่มที่ 8 สุวรรณสาธุกิจ จำนวน 3 ราย 3) บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 3 ราย ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงรวมทั้งสิ้นจำนวน 9 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารสถานศึกษา หลักพรหมวิหาร 4 การบูรณาการ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและนำเนื้อหาสาระตามกรอบแนวคิดในการวิจัยมาบูรณาการกับสาระการบริหารสถานศึกษา ตามความแห่งมาตรา 39 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อนำไปใช้ในการสร้างแบบสอบถาม 2) ร่างแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าเพื่อวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 กรอบแนวคิด ในการคัดเลือกข้อคำถามใช้การวิเคราะห์ข้อคำถามตามทฤษฎีการสนองตอบข้อคำถาม (Item Response Theory) 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) นำร่างแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษาและพิจารณาว่าแบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่ โดยการ คำนวณดัชนีความสอดคล้อง (index of congruence: IOC) ผลการหาค่าความสอดคล้อง IOC ตอนที่ 2 (ชุดคำถามที่ 1) และตอนที่ 4 (ชุดคำถามที่ 2) มีค่าเฉลี่ย 0.๙7 ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าคำถามแต่ละข้อมีความตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำแบบทดสอบนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่นต่อไป 5) นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (tryout) กับสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลการหาค่าความเชื่อมั่น ตอนที่ 2 (ชุดคำถามที่ 1) มีค่าเท่ากับ 0.846 และตอนที่ 4 (ชุดคำถามที่ 2) มีค่าเท่ากับ 0.878 ตามลำดับ 6) มีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการ

พัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) โดยมีการสร้างแบบสัมภาษณ์ดังนี้ 1) ผู้วิจัยได้วางแผน เช่น วิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนก่อนวิธีการสัมภาษณ์ นำกระบวนการบริหารสถานศึกษา โดยใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 มาสร้างเป็นชุดคำถามแบบมีโครงสร้าง มีการดำเนินงานแบบเป็นทางการภายใต้กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 2) นำเสนอให้คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจประเด็นคำถามในภาพรวมด้านเนื้อหาภาษาและความครอบคลุมตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) ดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลผ่านระบบ Zoom Meeting

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการดังนี้ 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) 2) ทำการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น (1) ปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยค่าร้อยละ (2) วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพการ พัฒนาและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยการใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การ วิจัย จัดกลุ่มข้อมูลที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ตัดข้อความที่ไม่สัมพันธ์กับคำถามออกไป แล้วนำมาสรุปเนื้อหา ให้กระชับ ทำการสังเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูลในภาพรวมด้วยวิธีการพรรณนา ทั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักในความแตกต่างระหว่างบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมในระดับความคิดเห็นมากที่สุดทั้งหมด ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ในภาพรวม

ที่	สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การกระตุ้นทางปัญญา	4.66	0.53	มากที่สุด
2	การสร้างแรงบันดาลใจ	4.63	0.51	มากที่สุด
3	การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.59	0.55	มากที่สุด
4	การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.57	0.64	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.61	0.55	มากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.61 ค่า S.D. เท่ากับ 0.55 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นเฉลี่ยสูงเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านที่มีความคิดเห็นเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งจะนำเสนอผลการวิเคราะห์เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ความคิดเห็นในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.66 ค่า S.D. เท่ากับ 0.53 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารช่วยกระตุ้นให้ครูรู้สึกว่าการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งท้าทายความสามารถมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารช่วยกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.63 ค่า S.D. เท่ากับ 0.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจภายในกระตุ้นครูให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ และเป้าหมาย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องคอยสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูตลอดเวลา 3) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.59 ค่า S.D. เท่ากับ 0.55 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อ ผู้บริหารมีไหวพริบ มีความเฉลียวฉลาดเชื่อมั่นในตนเอง มีความแน่วแน่ในอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังครูในการทำงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.57 ค่า S.D. 0.64 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อผู้บริหารมอบหมายให้ครูทุกคนปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถและความถนัดอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ผู้บริหารให้การดูแลเอาใจใส่ครูเป็นรายบุคคล

2. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เท่ากับ 4.48 ค่า S.D. 0.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเมตตา (รักใคร่เยื้อใยไมตรี) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านอุเบกขา (จิตประมณีไม่หวั่นไหว) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.44 ได้แก่ กรุณา (เกื้อกูลหวังดีทุกท่าน) ซึ่งจะนำเสนอผลการวิเคราะห์เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านเมตตา (รักใคร่เยื้อใยไมตรี) ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อผู้บริหารคอยเป็นพี่เลี้ยงและเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของครูและดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานและสนับสนุนบุคลากรให้มีความเจริญก้าวหน้า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อผู้บริหารสร้างแรงจูงใจภายในกระตุ้นให้ครูตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ และเป้าหมายบ่งบอกถึงความรักใคร่ มีจิตไมตรีและเป็นประโยชน์กับผู้ร่วมงาน

2.2 ด้านอุเบกขา (จิตประมณีไม่หวั่นไหว) ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองให้มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีการแสดงออกถึงความวางใจเป็นกลาง เที่ยงตรงไม่เอื้อเอียง มีความซื่อสัตย์และใช้หลักจิตวิทยาในการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ผู้บริหารให้การดูแลเอาใจใส่ครูเป็นรายบุคคล ให้ความอนุเคราะห์กับผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไปตามสมควรแก่ฐานะ

2.3 ด้านมุทิตา (ก่อกุศลสุราญทุกที) ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อผู้บริหารช่วยกระตุ้นให้ครูรู้สึกว่าการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งท้าทายความสามารถ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานและความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา มีการ

ปรับตัวให้เข้ากับผู้ร่วมงานและไม่สร้างความลำบากใจกับผู้ร่วมงานและข้อ 5.ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองในระดับสูงด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของเพื่อนผู้ร่วมงาน ตามลำดับ

2.4 ด้านกรุณา (เกื้อกูลหวังดีทุกท่าน) ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้เสนอแนะวิธีการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหาและคอยชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์หรือโทษให้กับครูอย่างจริงจัง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงการจัดการหรือการทำงานที่ตั้งใจและทุ่มเทในการปฏิบัติงานตามภารกิจ มีการแสดงออกถึงความรักความปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมงานอย่างจริงจัง

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ประกอบด้วย 1) มีความเชื่อในเหตุและผล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเชื่อ ในกฎแห่งกรรม การเป็นแบบอย่างที่ดีและมีจิตเมตตาเป็นพื้นฐาน สร้างแรงจูงใจภายใน กระตุ้นให้ครูตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ และเป้าหมายและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารงาน 2) มีความ پاکเพียรพัฒนาตนและผู้ร่วมองค์กร หมายถึง ควรมีความ پاکเพียรพัฒนาตนเองและผู้ร่วมงานให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย สร้างขวัญกำลังใจให้มีความเข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอย 3) มีจิตเมตตาและสังวรต่อพันธกิจ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานเป็นสำคัญ การเคารพสิทธิของผู้ร่วมงาน มีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจและยึดหลักธรรมมาภิบาล 4) ความเป็นกัลยาณมิตรและฉลาดรู้อยู่เสมอ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแนะนำวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา เคารพความแตกต่างของสถานภาพบุคคล รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นโดยใช้ปัญญาพิจารณาอย่างเที่ยงธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีกระบวนการบริหารและการจัดการอย่างเป็นระบบในแต่ละปีการศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระยะสั้นและยาว และแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติไปสู่เป้าหมายอย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีภาวะการเป็นผู้นำมีความรู้ความสามารถและมีทักษะการบริหารที่สัมพันธ์กับบริบทของโรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ในเขตวัด มีการใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของสมศรี เณรจาที และวัชร ชูชาติ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน ได้แก่ 1) การวางระบบการบริหารและพัฒนางานอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 2) การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้โดยมีวิจัยเป็นฐาน 3) จัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร และ 5) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณ และสอดคล้องกับแนวคิดของสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550) ที่ได้เสนอไว้ว่า พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกด้วยการกระตุ้นให้เกิดการเริ่มการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยการใช่วิธีการฝึกคิดทบทวนกระแส ความเชื่อและค่านิยมเดิมของตนหรือผู้นำหรือขององค์กร ผู้นำจะสร้างความรู้สึกรู้สึกทำให้

เกิดขึ้นแก่ ผู้ตามและจะให้การสนับสนุนหากผู้ตามต้องการทดลองวิธีการใหม่ๆ ของตน หรือต้องการริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่เกี่ยวกับงาน องค์การส่งเสริมให้ผู้ตามแสวงหาทางออกและวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง

2. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากวิถีชีวิตของผู้บริหารโรงเรียนยึดโยงกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยผ่านการเพาะบ่มตั้งแต่เยาว์วัยจากบิดามารดาหรือปู่ย่าตายาย เมื่อเข้าโรงเรียนก็ได้เพาะบ่มหลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นวัฒนธรรม ประเพณี เมื่อดำรงในตำแหน่งผู้บริหารก็มาปฏิบัติอยู่ในเขตวัดจึงทำให้มีจิตใจอ่อนโยน มีพรหมวิหาร 4 ผ่องใสสันดาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2550) ได้กล่าวว่า พรหมวิหารธรรม หมายถึง คุณธรรม สำหรับผู้ใหญ่ นักปกครองหรือผู้บริหาร 4 ประการ มีความสอดคล้องกับการวิจัยของบุญญาพงษ์ ดวงมาลย์, พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส และสุนทร สายคำ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของนันทพร ทองเชื้อ, มิตรภาณี พุ่มกล่อม และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับรายงานวิจัยของธวัชชัย ตีรวิรัชย์ และคณะ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรีเขต 2 อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับโลกยุคดิจิทัลและสังคม Generation y และ Generation z โดยแบ่งเป็น 4 องค์ความรู้ ดังนี้

1. การเรียนรู้และศึกษาเพิ่มเติม (Learning and Plus Education) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการจะขับเคลื่อนโรงเรียนให้สามารถปรับตัวตามเทคโนโลยีใหม่นั้น ผู้บริหารต้องพร้อมที่จะรู้จักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ สิ่งที่ทำหายหลักของการเรียนรู้ก็คือเทคโนโลยี เพราะเทคโนโลยีแต่ละชนิดมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การมีความรู้เทคโนโลยีในอดีตบางอย่างไม่สามารถทดแทนกันได้ หมายความว่า ความรู้หรือทักษะที่เรียนรู้ในอดีต ไม่อาจนำมาใช้ในปัจจุบันหรืออนาคตได้เต็มศักยภาพ เพราะบางอย่างได้ยกเลิกไปแล้ว เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพร้อมที่จะเปิดใจและรู้จักที่จะเรียนรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลา

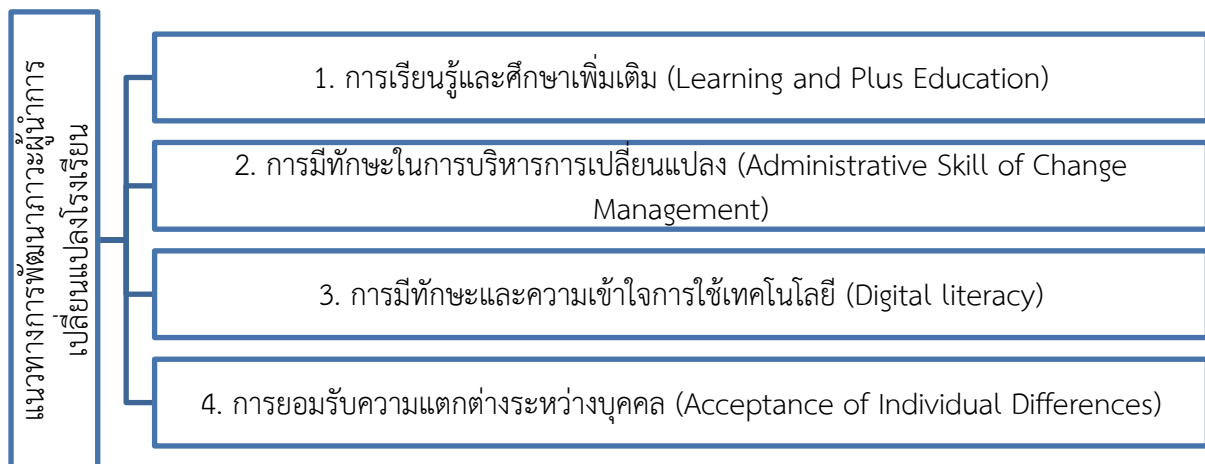
2. การมีทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Administrative Skill of Change Management) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเพิ่มพลังอำนาจภายในตนเอง การมุ่งใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเกิดการยอมรับเป้าหมายร่วมกัน ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีจะเป็นตัวผลักดันให้สถานศึกษามีพัฒนาการที่ดี แต่ครู/บุคลากรทางการศึกษาคือฟันเฟืองหลักที่จะใช้ผลักดันเทคโนโลยี ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้บริหารความเปลี่ยนแปลง ควรสร้างโอกาสให้ครู/บุคลากรทางการศึกษาทุกคนได้มีการฝึกฝน อบรม หรือพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน จึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้

3. การมีทักษะและความเข้าใจการใช้เทคโนโลยี (Digital literacy) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ได้อย่างสมบูรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา การ

สื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ โดยมีทักษะความสามารถในการ ใช้ เข้าใจ สร้าง และเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Acceptance of Individual Differences) พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องยอมรับว่าครู/บุคลากรทางการศึกษา มีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการความหลากหลายของทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถอยู่และร่วมกันอย่างเท่าเทียม ทำงานอย่างมีความสุข โดยการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาบูรณาการกับ 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความหลากหลาย เช่น อายุ เพศ วัฒนธรรม เป็นต้น 2) ความเท่าเทียม เช่น อัตราค่าตอบแทน การพัฒนาศักยภาพ การเลื่อนขั้น สภาพการทำงาน และ 3) การมีส่วนร่วม เช่น การส่งเสริมและให้คุณค่ากับความแตกต่างของบุคลากร การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย คือ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรีเขต 2 ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย มีอธิบายว่า เมื่อนำหลักพรหมวิหาร 4 แต่ละด้านไปขับเคลื่อนวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีทักษะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคดิจิทัลโดยเน้นไปที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเรียนรู้และศึกษาเพิ่มเติมหาความรู้ใหม่ๆ อยู่อย่างต่อเนื่อง การมีทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลง การมีทักษะและความเข้าใจการใช้เทคโนโลยี และการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยการนำพุทธธรรมมาเป็นมรรควิธีกำกับ กาย วาจา และใจ ให้มีความเป็นปกติสุข โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่ส่งผลให้ผู้ประพฤติโดยสมบูรณ์แล้วเป็นผู้มีใจอันประเสริฐยิ่งและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้เรียนรู้และศึกษาเพิ่มเติม พร้อมทั้งจะเปิดใจและรู้จักที่จะเรียนรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลา เพราะเทคโนโลยีแต่ละชนิดมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
 - 1.2 ควรมีการส่งเสริมทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลง เช่น ควรเพิ่มพลังอำนาจภายในตนเอง การจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ เกิดการยอมรับเป้าหมายร่วมกัน ควรสร้างโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนได้มีการฝึกฝน อบรม หรือพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน
 - 1.3 ควรมีทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ได้อย่างสมบูรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา การสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน โดยมีทักษะความสามารถในการใช้ เข้าใจ สร้าง และเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.4 ควรมีการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการความหลากหลายของทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถอยู่และร่วมกันอย่างเท่าเทียม ทำงานอย่างมีความสุข โดยการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาบูรณาการกับ 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความหลากหลาย เช่น อายุ เพศ วัฒนธรรม เป็นต้น 2) ความเท่าเทียม เช่น อัตราค่าตอบแทน การพัฒนาศักยภาพ การเลื่อนขั้น สภาพการทำงาน และ 3) การมีส่วนร่วม เช่น การส่งเสริมและให้คุณค่ากับความแตกต่างของบุคลากร การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นต้น
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการนำหลักการบริหารจัดการในทศียปาปนิกสูตรมาบูรณาการกับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
 - 2.2 ควรมีการนำหลักพุทธธรรมอื่นๆ เช่น สาราณียธรรม อปริหานิยธรรม เป็นต้น มาบูรณาการกับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- ณัชชา คุ่มเงิน. (2564). ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธวัชชัย ตีรวัชรชัย และคณะ. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเหล่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารปรัชญาปริทรรศน์. 23(1). 71-81.
- นันทพร ทองเชื้อ, มิตาภาณี พุ่มกล่อม และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2565). การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1. Journal of Roi Kaensarn Academi. 7(1). 90-102.

- นุชจรี จันทวาท, สมใจ เดชบำรุง และสมบัติ เดชบำรุง. (2560). การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษาชั้น พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*. 7(3). 77-90.
- บุญญาพงษ์ ดวงมาลย์, พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส และสุนทร สายคำ. (2564). การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *Journal of Modern Learning Development*. 6(1). 250-262.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2550). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มัทนา วังนอมศักดิ์. (2561). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎี และการปฏิบัติ*. นครปฐม: เพชรเกษมพรินติ้งกรุ๊ป.
- วงษา เกียรติเมธี และนพดล เจนอักษร. (2562). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 10(1). 204-214.
- สมศรี เณรจาที และวัชร ชูชาติ. (2560). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*. 14(27). 1-11.
- สามารถ อัยกร. (2558). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง: วิถีปฏิบัติของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. 2(1). 117-142.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพรส.
- สุพริศร์ สุวรรณิก. (2565). *ว่าด้วยความไม่แน่นอนและการจัดการความเสี่ยง*. แหล่งที่มา https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_10Jul2021.pdf สืบค้นเมื่อ 2 ก.พ. 2565.
- อรรธรณ ภัทรดำเนินสุข. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- อรอุษา มหาสุวรรณ. (2559). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์*.
- Bass, B.M. & A Volio, B.J. (1999). *Transformational Leadership*. 2nd ed. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Victor H. Vroom. (1970). *Management of Behavioral and Motivation*. Baltimore: Penguin.
- Yukl, Gary A. (2010). *Leadership in Organizations*. 7th ed. New Jersey: Prentice-Hall.

รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของ
โรงเรียนเทศบาลวัดตึกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
THE REFLECTIVE COACHING MODEL FOR DEVELOPING 4.0 LEARNING MANAGEMENT
SKILLS AT WAT TUK MAHACHAYARAM (SAMUTKHUNAKON) MUNICIPAL SCHOOL,
MUEANG SAMUT SAKHON DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE

จำเนียร จูเจริญ Jumnain Jujaraun
โรงเรียนเทศบาลวัดตึกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร)
Wat Tuk Mahachayaram (Samutkhunakon) Municipal School, Thailand
Corresponding Author E-mail: jumnian.bum@gmail.com

Article Received: March 01, 2024. Revised: April 16, 2024. Accepted: April 16, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 2) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 และ 4) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R1) เป็นการศึกษาข้อมูล พื้นฐาน สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Design and Development : D&D) เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R2) เป็นการนำรูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ไปทดลองใช้ (Implementation : I) ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D2) เป็นการประเมินผล (Evaluation : E) ประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดตึกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) พบว่า สภาพชุมชนโดยรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง อาชีพหลักของชุมชนคืออาชีพรับจ้างและอาชีพค้าขาย ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ อาชีพหลักคือรับจ้าง ค้าขาย ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน โรงเรียนมีโอกาสที่เอื้อต่อการพัฒนาเนื่องจากเป็นโรงเรียนในสังกัดเทศบาลที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ฐานะยากจนโดยได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาจากคนในชุมชน ผู้นำทางศาสนาและหน่วยงานใกล้เคียงเพื่อช่วยเหลือนักเรียน นอกจากนี้โรงเรียนอยู่ใกล้วัดจึงได้รับการส่งเสริมจากวัดด้านแหล่งเรียนรู้ 2) รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดตึกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ เท่ากับ 82.14/89.07 3) หลังการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 โรงเรียนเทศบาลวัดตึกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) เพิ่มขึ้น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดรวบยอด และทักษะการเรียนรู้ยุค 4.0 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิด, ทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0, โรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร)

ABSTRACT

This research article aims to 1) study and analyze the basic data on the problems and needs of using the reflective coaching model to develop 4.0 learning management skills, 2) create and develop a reflective coaching model for developing 4.0 learning management skills, 3) carry out an experiment the reflective coaching model for developing 4.0 learning management skills, 4) evaluate the results of using the reflective coaching model for developing 4.0 learning management skills. The R&D process consisted of four steps 1. Research (R₁); studied the basic data, current situation, problems, and needs for developing the reflective coaching model for developing 4.0 learning management skills. 2. Design and Development (D&D); developed and tested the efficiency of the reflective coaching model for developing 4.0 learning management skills. 3. Research (R₂); carried out an experiment on the reflective coaching model for developing 4.0 learning management skills. 4. Development (D₂); evaluated and revised the reflective coaching model for developing 4.0 learning management skills. The findings were as follows; 1) The study and analysis of the basic data on the problems and needs of using the reflective coaching model to develop 4.0 learning management skills at Wat Tuk Mahachayaram (Samutkhunakon) Municipal School revealed that the surrounding community was an urban community. The main occupations of the community were wage earners and traders. Most parents had an educational background below Grade 12 or a vocational certificate. The school had opportunities for development as it was opportunity expansion school under municipality to help the burden of parents, most of whom had low income and were poor. The school was located near a temple and therefore, it had been supported by the temple in terms of learning resources. 2) The reflective coaching model for developing 4.0 learning management skills at Wat Tuk Mahachayaram (Samutkhunakon) Municipal School had an effective average of 82.14/89.07. 3) After using the reflective coaching model for developing 4.0 learning management skills, the 4.0 learning management skills of teachers at Wat Tuk Mahachayaram (Samutkhunakon) Municipal School were significantly improved at a statistical level of .05. 4) The evaluation results of the use of the reflective coaching model for developing 4.0 learning management skills at Wat Tuk Mahachayaram (Samutkhunakon) Municipal School in all 4 aspects, namely analytical thinking skills, creative thinking skills, critical thinking skills, and 4.0 learning skills, were at the highest level.

Keywords: Reflective Coaching Model, 4.0 learning Management Skills, Wat Tuk Mahachayaram (Samutkhunakon) Municipal School

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่โมเดลประเทศไทย 1.0 ที่เน้นภาคการเกษตรไปสู่โมเดลประเทศไทย 2.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา พัฒนาสู่โมเดลประเทศไทย 3.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก ภายใต้โมเดลประเทศไทย 3.0 ได้เผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความไม่สมดุลในการพัฒนาด้านต่างๆ ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษาเพื่อก้าวไปสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2500-2579) ขึ้นโดยได้เชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งที่มาของปัญหาในการกำหนดแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คือ ปัญหาการพัฒนาประเทศที่ขาดความต่อเนื่อง การกำหนดแผนพัฒนาและแผนยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย มีการจัดสรรและใช้งบประมาณแบบแยกส่วนทำให้ขาดความสมดุลและขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) กำหนดให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาไปสู่การทำให้คนไทยเป็นผู้มีความสุขตอบสนองการบรรลุผลประโยชน์แห่งชาติที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงและสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม สามารถแข่งขันระบบเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆ ได้ตามโมเดลประเทศไทย 4.0 เป็นความมุ่งมั่นที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนนวัตกรรม การขับเคลื่อนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรมเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

การศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 เป็นการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรม เนื่องจากการเรียนการสอนในปัจจุบันยังเป็นการสอนให้ทำโจทย์ ผู้เรียนยังไม่ได้คิดเองทำเอง การนำเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์สำหรับนักเรียนเป็นความท้าทายของครูในยุคนี้ การเรียนในยุค 4.0 นักเรียนจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออกแต่ต้องอยู่ในกรอบที่สังคมยอมรับได้และมีความคิดสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าเป็นความผสมผสานระหว่างการใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) ให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการค้นหาความรู้ เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ การศึกษาจึงต้องสนับสนุนให้นักเรียนเข้าถึง Internet ได้ง่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) สถาบันการศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานในการใช้อินเทอร์เน็ตการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นการคิดนอกกรอบหลักสูตรการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนกล้าคิดนอกกรอบและรู้จักต่อยอดความคิดจากตำราเรียน และการมีปฏิสัมพันธ์ (Society Interaction) เพื่อสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของสังคมได้ ควรมีกิจกรรมที่สนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่ม การทำงานเป็นทีมเพื่อการทำงานร่วมกันและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสร้างสรรค์ การเตรียมการศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องเตรียมพัฒนาในหลายด้านที่สำคัญคือบุคลากรทางการศึกษาซึ่งมีอยู่อีกเป็นจำนวนมากที่ยังอยู่ในโมเดลยุค 1.0, 2.0 และ 3.0 กระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มปฏิรูปโดยกำหนดให้มีการเรียนแบบ 2 ภาษา (Bilingual Policy) และสร้างทักษะด้านวิชาชีพเพื่อเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรมและมีการพัฒนาความสามารถด้านการศึกษา จัดให้มีโรงเรียน คิดวิเคราะห์ (Thinking School) มีหลักการที่สำคัญคือการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาของการศึกษา การใช้วิทยาศาสตร์เพื่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รวมทั้งการใช้คณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา ด้านการคิดการใช้เหตุผล ใช้หลักสูตรคณิตศาสตร์ที่เน้นการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์การเตรียมการศึกษาจะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน จัดหลักสูตรให้ครอบคลุมทุกคนทุกกลุ่มพร้อมทั้งปรับปรุงตำราให้สอดคล้องกับหลักสูตรโดยต้องเปลี่ยนระบบการประเมินเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรโดยเฉพาะการคิดเป็น แก้ปัญหาเป็นการวิเคราะห์เป็นตามทักษะในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทักษะการ

จัดการเรียนการสอนของครูให้ตรงกับการนำความรู้ไปใช้และการพัฒนานักเรียน ให้รู้จักคิดเป็นสามารถสร้างนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ต้องดำเนินการควบคู่กันไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ยุคใหม่โดยการใส่ใจของผู้นิเทศซึ่งแนวคิดการจัดการเรียนรู้ลักษณะดังกล่าวนี้ต้องกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจนการจัดการเรียนรู้ต้องตอบสนองธรรมชาติของนักเรียนเป็นสำคัญ เน้นผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของนักเรียน มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการแสวงหาความรู้ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และมีการประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เฉพาะห้องสี่เหลี่ยมเป็นการเรียนรู้แบบรอบตัว เกิดที่ชุมชนหรือที่บ้าน สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงจุดเน้นของการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้จากรากเหง้า รู้เท่าทันโลกาภิวัตน์ (รัตนภรณ์ วามะสุรีย์, 2550)

ลักษณะการจัดการห้องเรียนเปลี่ยนไปเป็น Learning Innovative Center (LIC) ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน บางครั้งจะเข้าไปเรียนในพื้นที่เพื่อหาข้อเท็จจริงและความรู้ในพื้นที่หรือใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดนี้สิ่งที่นักเรียนต้องการมากที่สุดคือการแลกเปลี่ยนกับรูปแบบการบริหารและการนิเทศเมื่อมีปัญหาติดขัดหรือต้องการความช่วยเหลือเพื่อเสริมสร้างนวัตกรรมหรือการแก้ปัญหาของสังคมในลักษณะต่างๆ เช่น การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

หลักการนิเทศเพื่อการรู้คิดหรือการการนิเทศแบบสะท้อนคิดเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนที่ได้รับการรูปแบบการบริหารและการนิเทศปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดและหาคำตอบที่ถูกต้องเพื่อพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้โดยไม่ใช้การบอกคำตอบให้กับนักเรียนลักษณะที่สำคัญของการรูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเป็นดังนี้ 1) กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความต้องการ ทำให้มีแรงจูงใจ มีความปรารถนาที่จะพัฒนาความรู้ ทักษะ และกระบวนการคิดที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Transformative Learning) 2) ใช้วิธีตั้งคำถามด้วยเทคนิคต่างๆ เพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่จะนำไปสู่การวางแผนและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาตนเองได้มีการวางแผนและประเมินผล 4) มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียนที่เป็นจุดเน้นของการรูปแบบการบริหารและการนิเทศในแต่ละครั้ง 5) ประยุกต์เทคนิคการสอนต่างๆ มาใช้ในการรูปแบบการบริหารและการนิเทศนักเรียนให้เหมาะสมกับธรรมชาติและความต้องการของแต่ละคนในลักษณะการสร้างเครื่องมือช่วยเหลือผู้เรียน (Scaffolding) ขึ้นช่วยเหลืออย่างเหมาะสม 6) ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเชื่อมั่น มุ่งมั่นในการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น 7) ดำรงรักษาสิ่งที่ดีๆ ต่างๆ ของนักเรียน ให้การสนับสนุนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ตัดสิน วิพากษ์วิจารณ์ หรือจับผิด 8) ประเมินผลการใช้การนิเทศแบบสะท้อนคิดด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริงและนำเสนอสารสนเทศมาพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 9) ดำเนินการนิเทศบนพื้นฐานของการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความเชื่อของผู้ได้รับการรูปแบบการบริหารและการนิเทศ (รัตนภรณ์ วามะสุรีย์, 2550)

การใช้คำถามที่ทรงพลังในการการนิเทศสะท้อนคิดเป็นวิธีการที่จะช่วยกระตุ้นการคิดและนำไปสู่การเรียนรู้ การใช้คำถามแบบเปิด การตั้งใจฟังการเปิดโอกาสรับฟัง การรอคอย และการรับฟังอย่างจริงจังเป็นกลยุทธ์ที่จะระดมพลังความคิดของผู้ได้รับการรูปแบบการบริหารและการนิเทศซึ่งกลยุทธ์ในการตั้งคำถามที่ทรงพลังทำได้ดังนี้ 1) วางแผนการตั้งคำถามล่วงหน้าโดยเป็นคำถามที่ต้องตอบสนองต่อจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการถามในเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ 2) หลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่ขึ้นคำตอบ (Leading Question) เพราะจะทำให้ นักเรียนไม่ต้องใช้ความคิด 3) เว้นระยะเวลาให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบ โดยการตั้งคำถามแต่ละคำถามจะต้องเว้นช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ นักเรียนได้คิดแสวงหาคำตอบ 4) ไม่ย้าคำถาม การย้าคำถามหรือการถามซ้ำจะทำให้

นักเรียนขาดความสนใจในคำถามของผู้นิเทศเพราะเกิดการเรียนรู้ว่าผู้นิเทศจะต้องถามซ้ำ ๆ ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องสนใจคำถามของผู้นิเทศ 5) ด้วยคำถามที่ชัดเจน (Clear) มีความเฉพาะเจาะจง (Specific) เพราะคำถามที่ชัดเจนและเฉพาะเจาะจงจะทำให้ให้นักเรียนมีประเด็นการคิดหาคำตอบ การตั้งคำถามที่กว้างเกินไปทำให้ผู้เรียนสับสนว่ารูปแบบการบริหารและการนิเทศต้องการอะไร 6) ถามครั้งละหนึ่งคำถามไม่ถามหลายคำถามในคราวเดียวกันเพราะจะทำให้คำถามลดความสำคัญลง และยังทำให้นักเรียนเกิดความสับสนด้วย 7) ใช้คำถามที่หลากหลายได้แก่คำถามปลายปิด คำถามปลายเปิดตลอดจนการเชื่อมโยงสาระที่ทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริงเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียนซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนให้ความสนใจมากขึ้น (พนัส หันนาคินทร์, 2523)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราชาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวนโยบายการพัฒนาการศึกษายุค 4.0 ให้นักเรียนมีพื้นฐานการคิด การวิเคราะห์ การใช้เหตุผล มีแนวคิดที่เป็นระบบเชิงวิทยาศาสตร์ และมีความตั้งใจที่จะพัฒนาครูให้มีแนวคิดทันสมัยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภายใต้กรอบแนวคิดพัฒนาการศึกษายุค 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 ด้วยการฝึกให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยวิธีคิดริเริ่ม รู้จักเก็บใจความจากคลิป สามารถคิดต่อยอดมีการฝึกเขียนบันทึกจดบันทึก เขียน Mind Map เป็นต้น การใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราชาราม (สมุทรคุณากร) เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อพัฒนาครูให้มีทักษะในการจัดการเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ตามนโยบายพัฒนาการศึกษายุค 4.0 ของรัฐบาล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราชาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราชาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราชาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
4. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราชาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราชาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R1) เป็นการศึกษาข้อมูล พื้นฐาน สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราชาราม (สมุทรคุณากร)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Design and Development : D&D) เป็นการพัฒนาหาประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราชาราม (สมุทรคุณากร)

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R2) เป็นการนำรูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) ไปทดลองใช้ (Implementation : I)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D2) เป็นการประเมินผล (Evaluation : E) ประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) ที่ปฏิบัติการสอนปีการศึกษา 2565 จำนวน 50 คน และนักเรียนชั้นระดับอนุบาล 1 ห้อง ระดับประถมศึกษา 1 ห้อง และระดับมัธยมศึกษา 1 ห้อง จำนวนระดับชั้นละ 35 คน รวมทั้งสิ้น 105 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบวิเคราะห์และสรุปเอกสารข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 การปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 2) แบบสัมภาษณ์ครูเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 3) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อสำรวจความคิดเห็นในการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 4) รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 5) คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 6) แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 7) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า T-Test แบบ Development Samples

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า สภาพชุมชนโดยรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง มีประชากรประมาณ 160,000 คน บริเวณโดยรอบโรงเรียนมีวัด ตลาด ห้างสรรพสินค้า อาชีพหลักของชุมชนคืออาชีพรับจ้างและอาชีพค้าขาย ประชากรนับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ประเพณีชักพระ ประเพณีวันสารทเดือนสิบ ประเพณีสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีน และฮารีรายอ ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ อาชีพหลักคือรับจ้าง ค้าขาย ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจนรายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปี 65,000 บาท โรงเรียนมีโอกาสที่เอื้อต่อการพัฒนาเนื่องจากเป็นโรงเรียนในสังกัดเทศบาลที่เป็น

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ฐานะยากจน โดยได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาจากคนในชุมชน ผู้นำทางศาสนาและหน่วยงานใกล้เคียงเพื่อช่วยเหลือนักเรียน นอกจากนี้โรงเรียนอยู่ใกล้วัดจึงได้รับการส่งเสริมจากวัดด้านแหล่งเรียนรู้ สำหรับข้อจำกัดในการบริหารงานของสถานศึกษาคือต้องดำเนินการบริหารตามนโยบายของเทศบาลจึงทำให้สถานศึกษาไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมที่นอกเหนือจากนโยบายได้มากนัก รวมทั้งชุมชนมีการโยกย้ายถิ่นฐานการประกอบอาชีพจึงทำให้นักเรียนต้องย้ายสถานศึกษาซึ่งส่งผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนในบางครั้ง โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณาร) จัดสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จัดการเรียนการสอน 3 ระดับประกอบด้วย ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

2. รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณาร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.14/89.07 โดยรูปแบบฯ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ การเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ การเผชิญสถานการณ์การศึกษาจากตัวอย่าง และการฝึกปฏิบัติร่วมกับการพัฒนาวิชาชีพด้วยการรูปแบบการบริหารและการนิเทศและการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำอย่างต่อเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญไปสู่การส่งเสริมสมรรถนะครูประถมศึกษา 2) วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูประถมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพระดับความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และคุณลักษณะเฉพาะของครูประถมศึกษา 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ขั้น คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparing: P) 2) ขั้นเสนอความรู้หรือทักษะ (Presenting Knowledge or Skills: P) 3) ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practicing: P) 4) ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ (Concluding and Applying: CA) 4) การวัดและประเมินผล 3 ด้าน คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูประถมศึกษา ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และด้านคุณลักษณะเฉพาะของครูประถมศึกษา และ 5) เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

3. หลังการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 โรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณาร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณาร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

4.1 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณาร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ทั้ง 4 ด้านประกอบด้วย ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดรวบยอด และทักษะการเรียนรู้ยุค 4.0 อยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณาร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณาร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีประสิทธิภาพของรูปแบบโดยภาพรวมเท่ากับ 82.14/89.07 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าจะเป็นผลเนื่องมาจากโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม

ราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นโรงเรียนระดับการศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา (มาตรฐานที่ 14) คือผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษามีการจัดระบบการบริหารงานสถานศึกษาเป็น 3 ฝ่าย ประกอบด้วยฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครองและบริการ ซึ่งครอบคลุมโครงสร้างการบริหาร 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานกิจการนักศึกษา งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานธุรการ งานการเงินและพัสดุและงานชุมชนสัมพันธ์ ตามหลักการบริหารจัดการศึกษา มีการบริหารงานโครงการต่างๆ ตามแผนงานที่กำหนดไว้ตามกระบวนการ PDCA

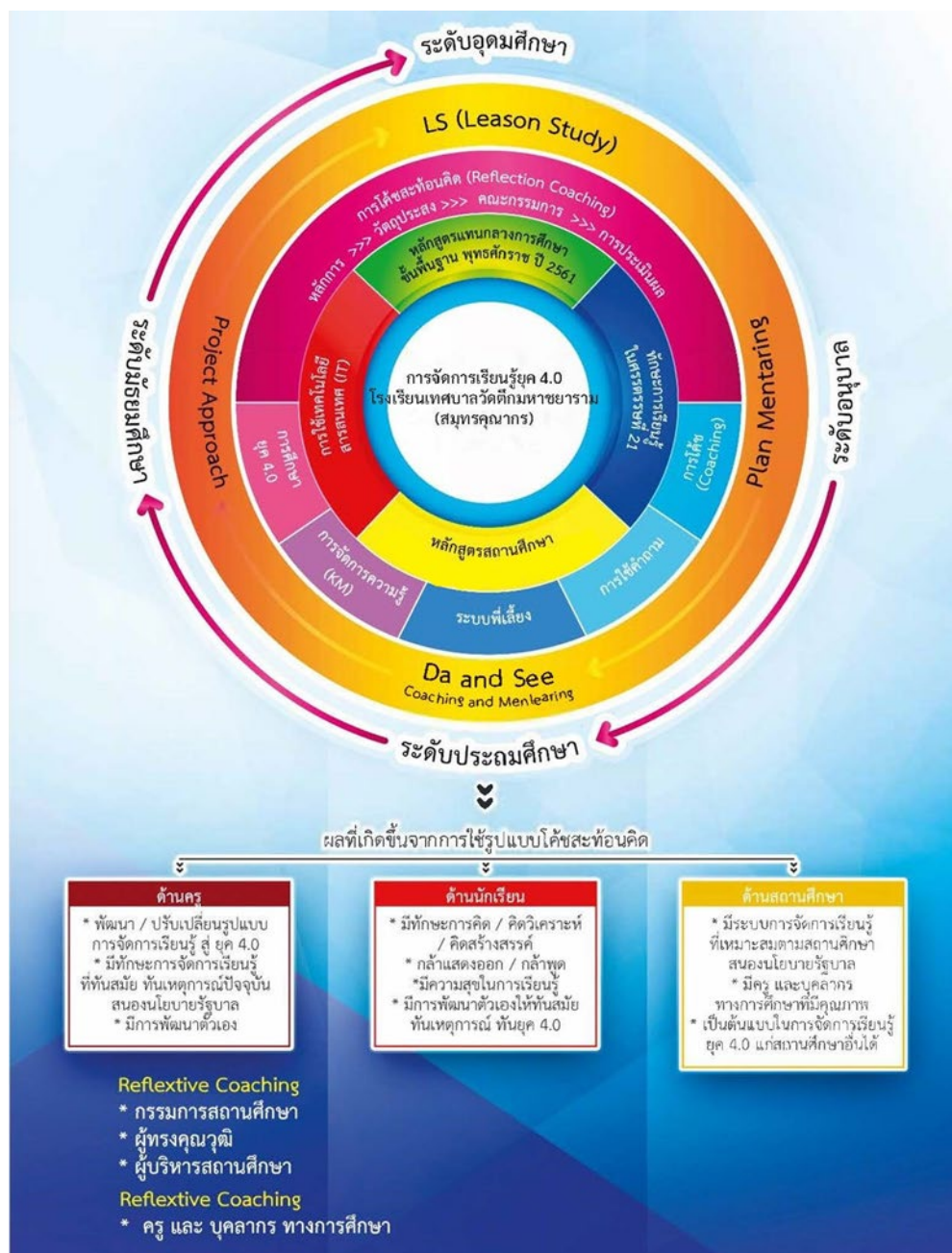
2. หลักการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) พบว่า ครูมีทักษะในการจัดการทักษะการเรียนรู้ยุค 4.0 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการรูปแบบการบริหารและการนิเทศและการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูประถมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครู มีชื่อว่า “3P-CA Model” มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ การเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ การเผชิญสถานการณ์การศึกษาจากตัวอย่าง และการฝึกปฏิบัติร่วมกับการพัฒนาวิชาชีพด้วยการรูปแบบการบริหารและการนิเทศและการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำอย่างต่อเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญไปสู่การส่งเสริมสมรรถนะครูประถมศึกษา 2) วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูประถมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครูในด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และคุณลักษณะเฉพาะของครูประถมศึกษา 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparing: P) 2) ขั้นเสนอความรู้หรือทักษะ (Presenting Knowledge or Skills: P) 3) ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practicing: P) 4) ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ (Concluding and Applying: CA) 4) การวัดและประเมินผล 3 ด้าน คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูประถมศึกษา ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และด้านคุณลักษณะเฉพาะของครูประถมศึกษา และ 5) เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านผู้สอน มีความเข้าใจองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนและกระบวนการต่าง ๆ ทุกขั้นตอน มีความรู้ในด้านวิธีสอนที่ใช้ในรูปแบบการเรียนการสอน มีความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่สอนเป็นอย่างดี

3. หลังการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 โรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษามีพัฒนาการด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก คุณลักษณะเฉพาะของครูประถมศึกษามีพัฒนาการสูงขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อยู่ในระดับมากที่สุดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้เรียนรู้สาระวิชาทั้ง 8 สาระโดยใช้วิธีการกระตุ้นให้คิดด้วยการใช้คำถามที่ทรงพลังทำให้นักเรียนมีความตื่นตัวที่จะเรียนรู้ สนุกในการเรียนรู้ ไม่เบื่อในการเรียนนักเรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และมีทักษะในการเรียนรู้ยุค 4.0 ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ดีขึ้น โดยผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดรวบยอดและทักษะด้านการเรียนรู้ยุค 4.0 เพิ่มขึ้นร้อยละ 87.06 หลังการเรียนโดยใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราชาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparing: P) 2) ขั้นเสนอความรู้หรือทักษะ (Presenting Knowledge or Skills: P) 3) ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practicing: P) 4) ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ (Concluding and Applying: CA) 4) การวัดและประเมินผล และ 5) เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ สรุปผลดังภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราชาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) การผลักดันนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิด ไปใช้อย่างจริงจังและเห็นผลโดยจัดงบประมาณประจำปีเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ตามแนวคิดการนำรูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ให้เพียงพอเพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 โรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) ควรนำรูปแบบรูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิดที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและทำความเข้าใจแนวคิด หลักการ และขั้นตอนของรูปแบบอย่างละเอียดก่อนเริ่มดำเนินการใช้รูปแบบ เมื่อมีความเข้าใจอย่างแท้จริงแล้วจะสามารถขับเคลื่อนรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2.2 ควรจัดให้มีการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูทุกสาระวิชา และบุคลากรทางการศึกษาทั้งหมดเพื่อเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาศักยภาพร่วมกันโดยให้ความสำคัญกับการรูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิด (Reflective Coaching) ให้สามารถถอดบทเรียนภายใต้การรูปแบบการบริหารและการนิเทศสะท้อนคิด

2.3 ควรจัดให้มีการนำระบบการรูปแบบการบริหารและการนิเทศในการใช้รูปแบบให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมขององค์กรได้แก่การรูปแบบการบริหารและการนิเทศโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Coach) การรูปแบบการบริหารและการนิเทศโดยผู้บริหาร (Administrator coach) การรูปแบบการบริหารและการนิเทศโดยเพื่อนร่วมงาน (Peer Coach) และการรูปแบบการบริหารและการนิเทศตนเอง (Self-Coach)

2.4 การดำเนินการใช้รูปแบบจำเป็นต้องมีการวางแผนระยะยาว มีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถเป็นที่ยอมรับและศรัทธา เพื่อให้พื้นที่ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สามารถเรียนรู้ร่วมกับรูปแบบการบริหารและการนิเทศผู้เชี่ยวชาญได้อย่างราบรื่น

2.5 ควรนำแนวคิด วิธีการใช้รูปแบบการบริหารและการนิเทศแบบสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ยุค 4.0 ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) ไปเผยแพร่ทางวิชาการให้โรงเรียนในเครือข่ายเทศบาลได้ทราบเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **การประชุมปฏิบัติการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนบูรณาการในโรงเรียนขนาดเล็กตามจุดเน้น สพฐ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **ครูไทย 4.0**. แหล่งที่มา [Http://www.moe.go.th](http://www.moe.go.th) สืบค้นเมื่อ 24 ม.ค. 2560.
- กองบริหารและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). **พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน**. แหล่งที่มา www.libarts.up.ac.th สืบค้นเมื่อ 20 เม.ย. 2560.
- กำพล วิลาลัย. (2549). **การศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). **อนาคตใหม่ของการศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0**. แหล่งที่มา www.li.mahidol.ac.th สืบค้นเมื่อ 24 ม.ค. 2560.
- เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย. (2552). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มี**
แววความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนิตว์สรณ์ ตรีวิทยาภูมิ. (2558). **นิยามธุรกิจ: การบริหารทรัพยากรมนุษย์ TPI**. แหล่งที่มา <http://www.uptraining.co.th> สืบค้นเมื่อ 28 ก.พ. 2558.
- ดิเรก พรสีมา. (2559). **ครูไทย 4.0**. แหล่งที่มา <http://www.moe.go.th> สืบค้น 25 ม.ค. 2560.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). **Education Reform & Entrance 4.0**. แหล่งที่มา <http://www.chiangmainews.co.th> สืบค้น 25 ม.ค. 2560.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). **การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ประชุมวายุภักษ์โรงแรมเซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์แจ้ง.
- นพพงษ์ บุญจิตรดล. (2540). **ก้าวเข้าสู่ผู้บริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- นิพนธ์ กินาวงศ์. (2543). **หลักการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก: ตระกูลไทย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เจริญผลการพิมพ์.
- ประเวศ วะสี, สันนต โรภิกขุ, พรชัย พชรินทร์ตนะกุล, บัญชา ธนบุญสมบัติ, สมเกียรติ ตั้งกิจวานิช, วิสุทธิ ไบไม้,
อนุชาติ พวงสำลี, ศรีศักรวัลลิโภดม และประสาน ต่างใจ. (2547). **ธรรมชาติของสรรพสิ่ง: การเข้าถึง**
ความถึงทั้งหมด. กรุงเทพมหานคร: ร่วมด้วยช่วยกัน.
- ปวีณา หมตราคี. (2547). **ผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนที่มีต่อความสามารถในการจัดการเรียน**
การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนัส หันนาคินทร์. (2523). **หลักการบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- พัชรี สร้อยสกุล. (2559). **การพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในเขตพัฒนา**
อุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2557). **โรงเรียนผลิตภาพ: สัตตทัศน์เพื่อการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2559). **เอกสารประกอบการบรรยาย การศึกษาไทย 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา**. แหล่งที่มา <http://www.dpu.ac.th> สืบค้นเมื่อ 7 เม.ย. 2560.
- ไพโรจน์ บุญลักษณ์ศิริ. (2549). **ความพึงพอใจของนักศึกษาแพทย์กับการเรียนกลุ่มย่อยแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก**
ร่วมกับการใช้ทักษะการแพทย์เชิงประจักษ์. *สงขลานครินทร์เวชสาร*. 24(5). 389-393.
- ไพศาล หวังพานิช. (2523). **การวัดผลการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ภิญโญ สาธร. (2519). **หลักการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- เมธี ปิลันนันทน์. (2525). **การบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: เมธีปัส.
- ยอดหทัย เทพธรรณท์. (2552). **Mentor-mentee-mentoring**. แหล่งที่มา <http://meeting.trf.or.th> สืบค้น
เมื่อ 3 มี.ค. 2558.
- รัตนภรณ์ วามะสุรีย์. (2550). **การศึกษาการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร**
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจ
ราชการที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งทิวา จักรกร. (2528). **การบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรือง.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2531). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2531). **หลักการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศึกษาพร.
- วชิรา เครือคำอ้าย. (2552). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรรณวรงค์ ทัพเสนีย์. (2553). **กระแสนคน กระแสโลก (เปิดโลกความรู้พัฒนาทุนมนุษย์)**. แหล่งที่มา <http://www.uptraining.co.th> สืบค้นเมื่อ 5 มี.ค. 2558.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). **การจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 2**. แหล่งที่มา www.scbfoundation.com สืบค้นเมื่อ 14 พ.ค. 2556.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: ตาปลาพับลิเคชั่น.
- สมคิด บางโม. (2544). **การบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร.
- สาวิตรี ลำดับศรี. (2558). **ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนสระบุรี ภูมิทัศน์การพัฒนาชุมชน**. แหล่งที่มา <http://www.acn.ac.th> สืบค้นเมื่อ 10 มี.ค. 2558.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2540). **เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุรเชษฐเวชชพิทักษ์. (2555). **รากฐานแห่งชีวิต วัฒนธรรมชนบทกับการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สุรพล ธรรมมดี, ศนิย์ จันอินทร์ และคงกฤษ ไตรยางค์. (2553). **อาศรมศิลป์วิจัย: การวิจัยและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้แนวจิตตปัญญา**. นครปฐม: เอมีเอ็นเตอร์ไพรส์.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2552). **สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วี.ที. ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- อนงค์ศิริ วิชาลัย. (2554). **แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น**. เชียงใหม่: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อัญชลี ธรรมะวิสิฏกุล. (2558). **เทคนิคการนิเทศ : ระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษาเป็นวิทยากร**. แหล่งที่มา <https://panchalee.wordpress> สืบค้นเมื่อ 10 มี.ค. 2558.
- อารมณ สนานภู. (2539). **ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- อำนวยการรัฐมี. (2525). **การสอนวิทยาศาสตร์แบบก้าวหน้า**. มหาสารคาม: ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- Britton, Linda R., and Kenneth A Anderson. (2009). Peer coaching and pre-service teachers : Examination an underutilized concept. **Teaching and eacher Education**. 1-9. Doi: 10.1016/j.2009.03.008.
- Zwart et al. (2008). Teacher learning through reciprocal peer coaching: An Analysis of activity sequences. **Teaching and Teacher Educaion**. 24. 982-1002.

การส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 ให้แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย
อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
THE WELL-BEING PROMOTION ACCORDING TO THE BHĀVANĀ 4 PRINCIPLE FOR
THE ELDERLY OF SANGHAS IN DONSAI SUB-DISTRICT, PAKTHO DISTRICT,
RATCHABURI PROVINCE

^[1]พิชญ์ชัช หิรัญถาวรพัทธ์ Pithchicha Hirantawonpart

^[2]พระครูวิสุทธาณันทคุณ Phrakhru Wisutthanantakhun

^[3]พระมหากังวาล ธีรธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhammo

^[1] ^[2] ^[3]วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ratchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand

Corresponding Author E-mail: Hirantawonpart@gmail.com

Article Received: August 06, 2023. Revised: January 12, 2024. Accepted: January 19, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 2) เปรียบเทียบการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 384 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ภาวนา ปัญญาภาวนา จิตภาวนา และศีลภาวนา 2) ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ มีความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน จึงยอมรับตามสมมติฐานการวิจัย 3) ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ ไม่มีการตรวจคัดกรองค้นหาภาวะเสี่ยงต่อสุขภาพ ขาดการเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกาย ขาดการนอนหลับที่เพียงพอ ขาดการมีความรู้ความเข้าใจด้านหลักศีลธรรมและ

คุณธรรมทางพระพุทธศาสนา ขาดการตั้งเครือข่ายผู้สูงอายุ ไม่มีกิจกรรมนันทนาการช่วยบำบัดความเครียดและคลายความกังวล ขาดการเข้าร่วมฟังเทศน์ สวดมนต์ไหว้พระ และการเจริญสติ และข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรให้ความรู้เรื่องอาหารและการออกกำลังกายตามคำแนะนำของแพทย์ ควรจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีกิจกรรมการทำสมาธิเพื่อการรักษาจิตใจ ควรรู้จักการแก้ปัญหาความทุกข์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: การส่งเสริมสุขภาพ, หลักภavana 4, ผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The objectives of this research article were (1) to study the level of well-being promotion according to the Bhāvanā 4 for the elderly of Sangha in Donsai Sub-District, Paktho District, Ratchabiri Province, (2) to compare the well-being promotion according to the Bhāvanā 4 for the elderly of Sangha in Donsai Sub-District, Paktho District, Ratchabiri Province by classifying according to personal factors and (3) to study problems, obstacles and suggestions for well-being promotion according to the Bhāvanā 4 for the elderly of Sangha in Donsai Sub-District, Paktho District, Ratchabiri Province. The research methodology was a mixed method research. In part of quantitative research, a questionnaire was used as a tool to collect field data from 384 people who were over 18 years old and domiciled in Don Sai Sub-district, and data was analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing by t-test, F-test, one-way ANOVA and in part of qualitative research, document analysis and interview forms were used as the tools to collect field data from 9 key informants and analyzed the data using contextual content analysis techniques. The results showed that; 1) The level of well-being promotion according to the Bhāvanā 4 principle for the elderly of Sangha in Donsai Sub-District, Paktho District, Ratchabiri Province, in general, the practice was at high level and when considering individually, it was found that the practice with high level in all 4 aspects, namely, Kāya-bhāvanā, Paññā-bhāvanā, Citta-bhāvanā and Sīla bhāvanā. 2) The comparative results of well-being promotion according to the Bhāvanā 4 principle for the elderly of Sangha in Donsai Sub-District, Paktho District, Ratchabiri Province by classifying according to personal factors, it was found that personal factors such as gender had opinions towards the well-being promotion according to the Bhāvanā 4 principle for the elderly of Sangha in Donsai Sub-District, Paktho District, Ratchabiri Province was no difference therefore, the research hypothesis was rejected. As for ages, educations, careers and incomes, it was showed that opinions towards well-being promotion according to the Bhāvanā 4 principle for the elderly of Sangha in Donsai Sub-District, Paktho District, Ratchabiri Province was difference therefore, the research hypothesis was accepted. 3) The problems and obstacles such as lack of screening tests for health risks, lack of participation in physical activities, lack of adequate sleep, lack of knowledge and understanding of Buddhist morality and virtues, lack of elderly network, no meditation activities to relieve stress and anxiety, lack of participation in listening

to Buddhist teaching, praying and practicing mindfulness and suggestions were to provide knowledge about diet and exercise according to the doctor's advice, establish an elderly club to build an elderly network, organize meditation activities for healing mind and should know how to solve problems.

Keywords: Well-Being Promotion, Bhāvanā 4 Principle, Elderly

บทนำ

ช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา การพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม และด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งผลของความเจริญก้าวหน้าต่างๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขทำให้เกิดการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ช่วยรักษาโรคร้ายแรงหรือโรคอื่นๆ ที่คร่าชีวิตของประชาชนในสังคมและตลอดระยะเวลา 100 ปีที่ผ่านมา ประชากรในสังคมจึงมีอายุยืนยาวมากขึ้นเพราะมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้นเป็นอย่างมาก ซึ่งความเจริญก้าวหน้าในสังคมไทยก่อให้เกิดการพัฒนาที่ส่งผลดีและผลกระทบต่อสังคม โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยสาเหตุของการมีอายุที่ยืนยาวขึ้นทำให้อัตราการเสียชีวิตของประชากรที่ต่ำลง อัตราประชากรกลุ่มวัยสูงอายุจึงมีจำนวนเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันอัตราการเกิดของประชากรก็ลดลง ทำให้ประชากรกลุ่มวัยเด็กที่จะเป็นกำลังแรงงานในภายภาคหน้ากลับมีน้อยลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน (จุฑารัตน์ แสงทอง, 2560)

การนี้ สังคมไทยนับว่ามีความโชคดี ด้วยเหตุที่พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาตินั้น มีองค์ความรู้หรือหลักธรรมสำหรับการพัฒนาคนทุกเพศทุกวัย ดังกล่าวนั้น คือ หลักภavana 4 (อง.ปญจก. (ไทย) 22/79/121) ที่เป็นคุณสมบัติของบุคคล และเป็นหลักการพัฒนาตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ได้แก่ 1) ภาวนา ได้แก่ การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกายให้รู้จักติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดีและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) สีสภาวนา ได้แก่ การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน 3) จิตตภาวนา ได้แก่ การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียรอดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น และ 4) ปัญญาภาวนา ได้แก่ การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2553)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ท้าทายที่สำคัญยิ่งของการเป็นสังคมผู้สูงอายุก็คือจะอย่างไรให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะผลการสำรวจไม่ว่าจะเป็นการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติและอื่นๆ พบว่าผู้สูงอายุมากกว่า 80% มีเงินไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพในวัยหลังเกษียณ แหล่งรายได้ที่สำคัญของผู้สูงอายุ คือ การเกื้อหนุนทางการเงินจากบุตรซึ่งก็มีแนวโน้มลดลงด้วยเช่นกัน อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เดิมประเทศไทยเป็นครอบครัวขยายที่อยู่ร่วมกัน อันประกอบด้วย รุ่นปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ลูกหลานที่มีการพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจที่พ่อแม่เลี้ยงลูก และเมื่อสูงวัย ลูกที่ทำงานก็เลี้ยงพ่อแม่สืบต่อกันมา ก็จะเปลี่ยนแปลงไป เพราะครอบครัวก็จะมีขนาดเล็กลงที่ครอบครัวจะแยกไปอยู่กันเป็นพ่อแม่ ลูก และมี

การไปมาหาสู่พ่อแม่เป็นครั้งคราว ดังนั้น การหวังพึ่งพาทางการเงินจากลูกหลานจึงลดน้อยลง (ชัยพัฒน์ พุ่มซ้อน และกันตพัฒน์ พรศิริวัชรสิน, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยเป็นสารสนเทศสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาวะของผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภavana 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 9,677 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดราชบุรี, 1564) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน (อายุ 18 ปีขึ้นไป) ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีโดยแบ่งประชากรออกเป็น 9 กลุ่ม โดยจำแนกสังกัดหมู่บ้าน แล้วจึงแบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 384 คน ออกเป็น 9 กลุ่ม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น จำนวน 9 รูปหรือคน กลุ่มที่ 1 ผู้นำชมรมผู้สูงอายุตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข 4) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ 5) นำ

เครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านได้พิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จากนั้นจึงได้นำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) กับผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) (ประกอบ กรณสูตร, 2542) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) นี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวม 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกายภาวนา มีคำถามจำนวน 8 ข้อ 2) ด้านสติภาวนา มีคำถามจำนวน 8 ข้อ 3) ด้านจิตภาวนา มีคำถามจำนวน 8 ข้อ 4) ด้านปัญญาภาวนา มีคำถามจำนวน 8 ข้อ และข้อตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด

3.2 สัมภาษณ์ใช้ประเด็นคำถามที่มีโครงสร้าง เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) (นิภา เมธาวีชัย, 2543)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม และรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

ที่	การส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 ด้านกายภาวนา	4.29	0.22	มาก
2	การส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 ด้านสติภาวนา	4.11	0.30	มาก

3	การส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 ด้านจิตภาวะ	4.24	0.25	มาก
4	การส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 ด้านปัญญา ภาวะ	4.24	0.21	มาก
	ภาพรวม	4.22	0.16	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านกายภาวนาอยู่ในระดับมาก มีรองลงมา ด้านปัญญาภาวนาอยู่ในระดับมาก ด้านจิตภาวนาอยู่ในระดับมาก และด้านศีลภาวนาอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ปัญหา อุปสรรค ในการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

1. ด้านกายภาวนา 1) มีวัดอีกหลายวัดที่ไม่สามารถรองรับผู้สูงอายุได้ ไม่มีการทำกิจกรรมใดหรือส่งเสริมให้มีกิจกรรมอะไรเป็นวัดเสียบๆ 2) ไม่มีการตรวจคัดกรองค้นหาภาวะเสี่ยงต่อสุขภาพผู้สูงอายุที่สถานบริการประจำ 3) ผู้สูงอายุขาดการรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ รับประทานผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ในปริมาณที่พอเหมาะกับสุขภาพผู้สูงอายุสม่ำเสมอ 4) ผู้สูงอายุขาดเข้ารับบริการสาธารณสุขที่บุคคลมีสิทธิได้รับครอบคลุมบริการด้านสุขภาพทุกๆ ครั้งตามหน่วยบริการสาธารณสุข 5) ผู้สูงอายุขาดการเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกายเคลื่อนไหวร่างกายเป็นประจำ ตามผู้นำชุมชนจัดขึ้น 6) ผู้สูงอายุขาดการนอนหลับที่เพียงพอ เพื่อให้

ร่างกายพักผ่อน 7) ขาดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันการเจ็บป่วยจากโรคเพื่อป้องกันการเจ็บป่วยประจำ

2. ด้านศีลภาวนา 1) ขาดพระสงฆ์ที่จะเข้ามาพูดคุยหรือมาแนะนำแก่ผู้สูงอายุในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติตามศีล เพื่อให้ตนเองมีความสุข การดำเนินชีวิตด้วยหลักธรรมต้องทำอะไร 2) ผู้สูงอายุขาดการมีความรู้ความเข้าใจด้านหลักศีลธรรมและคุณธรรมทางพระพุทธศาสนา 3) ขาดทำนอดิเรกร่วมกันของผู้สูงอายุในชุมชน 4) ขาดการออกกำลังกายด้วยการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสร้างประสบการณ์ชีวิต 5) ขาดการตั้งเครือข่ายผู้สูงอายุเพื่อการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนหมู่บ้านร่วมกัน

3. ด้านจิตภาวนา 1) มีวัดที่ไม่สามารถรองรับผู้ที่มาปฏิบัติธรรม ถือศีลในวันพระ มองว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก และไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ก็มาทำบุญแล้วกลับ หรือมาเวียนเทียนก็พอแล้ว 2) ขาดการเข้าร่วมกิจกรรมถ่ายทอดวัฒนธรรม อารมณ์ดี ส่งผลให้จิตใจดี 3) ขาดวิทยากรให้ความรู้เรื่องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 4) ไม่มีส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมนันทนาการช่วยบำบัด

4. ด้านปัญญาภาวนา 1) ขาดการนำเอาภูมิปัญญา ความรู้ของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดแก่คนรุ่นหลังเนื่องจากขาดคน หรือหน่วยงานในการเชื่อมโยง วัดเองก็อาจจะมองไม่เห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นมากนัก 2) ขาดการสร้างเสริมพฤติกรรมตามคำแนะนำและการให้ความรู้สุขภาพผู้สูงอายุ 3) ขาดการเข้าร่วมกิจกรรมฟิงเทคตามวัดต่างๆ ที่ทางวัดจัดขึ้นหรือหน่วยอื่นที่จัดให้มีกิจกรรมฟิงเทคเป็นประจำ 4) ขาดการสร้างเสริมพฤติกรรมตามคำแนะนำและการให้ความรู้สุขภาพผู้สูงอายุ 5) ขาดการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมอ่านหนังสือพิมพ์ ธรรมะ ชีวประวัติ เขียนบทประพันธ์

3.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมสุขภาพตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

1. ด้านกายภาวนา 1) วัดควรจะมีการจัดสถานที่เพื่อให้มีการปฏิบัติธรรมถือนิสสัยโบสถ์เป็นกิจกรรมประจำเพื่อให้เกิดเป็นกิจกรรมของคนในชุมชน ที่จะพากันมาปฏิบัติธรรมเรียนรู้ศึกษาธรรม 2) ควรเน้นเรื่องที่เขาใจง่าย สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ตามความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ เน้นเรื่องสุขภาพ ยาสมุนไพร การปลูกสมุนไพรเล็ก ๆ น้อย การได้รวมกลุ่มพูดคุยให้จิตใจเบิกบาน 3) ควรให้ผู้สูงอายุมีการรักษาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงไม่ก่อให้เกิดโทษไม่เสียดสีของมีนเมา 4) ควรให้ความรู้เรื่องอาหารแก่ผู้สูงอายุและการออกกำลังกายตลอดถึงการให้คำแนะนำเรื่องสุขภาพตามคำแนะนำของแพทย์ 5) ควรให้ออกกำลังกายและสอนวิธีการออกกำลังกายแก่ผู้สูงอายุ 6) ควรหาแนวทางให้ความรู้เรื่องอาหารแก่ผู้สูงอายุและการออกกำลังกาย 7) ผู้สูงอายุควรรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายที่เหมาะสม

2. ด้านศีลภาวนา 1) เจ้าอาวาสควรจะมีการอบรมให้พระในวัดมีความรู้เบื้องต้นในเรื่องข้อปฏิบัติของการรักษาศีล การให้ความรู้เรื่องธรรมะแก่บุคคลต่างๆ ที่หลากหลาย 2) ควรให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่มีความเอื้อเฟื้อสงเคราะห์กันไม่เห็นแก่ตัวมากเกินไปเพื่อการร่วมกับผู้อื่นด้วยความเกื้อกูลต่อผู้อื่น 3) ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกับชุมชน หรือกลุ่มทางสังคมทั้งภาครัฐและเอกชน 4) ควรจัดตั้งชมรมกลุ่มผู้สูงอายุหรือจัดตั้งเครือข่ายผู้สูงอายุประจำหมู่บ้านหรือระดับตำบลขึ้นแก่ผู้สูงอายุได้ร่วมกันทำกิจกรรม 5) ควรจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อสร้างเครือข่ายหรือชมรมผู้สูงอายุประจำหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่ม 6) ควรพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีความประพฤติเรียบร้อยดีงามอยู่ในศีลธรรม

3. ด้านจิตภาวนา 1) วัดควรมีกิจกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมเนื่องในวันสำคัญต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น วันวิสาขบูชา วันพ่อ วันแม่ เป็นต้น 2) พระควรมีวิธีในการสอนเรื่องของการทำสมาธิเบื้องต้นแบบง่ายๆ แก่ผู้สูงอายุ เพราะถ้ามีขั้นตอนมากเกินไปเข้าใจยากเขาก็จะไม่ทำเพราะทำไม่ได้ 3) ควรจัดให้มี

กิจกรรมการทำสมาธิเพื่อการรักษาจิตใจและให้คำปรึกษาปัญหาแก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง 4) ควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ฝึกสมาธิกำหนดลมหายใจเข้าออกเพื่อให้มีจิตใจสดชื่นไม่เครียด 5) ควรหาวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้เรื่องการทำสมาธิ 6) ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทำบุญ ฟังเทศน์ตามวัดควรจัดให้มีกิจกรรมการทำสมาธิเพื่อรักษาจิตใจ

4. ด้านปัญญาภาวนา 1) วัดควรเป็นสื่อกลางระหว่างชุมชนและหน่วยงานของชุมชน เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างระหว่างกันชุมชน 2) พระควรส่งเสริมแนวทางในการคิด คือ คิดในสิ่งที่ควรคิด การคิดในแง่ดี 3) ควรพัฒนาผู้สูงอายุให้รู้จักการใช้เหตุผลในการทำงานไม่มั่งงายและทำงานอย่างมีความสุข 4) ควรพัฒนาผู้สูงอายุให้สามารถอยู่ร่วมกันกับเพื่อนในสังคมสามารถปฏิบัติตนให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ 5) ควรพัฒนาผู้สูงอายุให้เรียนรู้เข้าใจหลักโลกธรรม 8 และหลักไตรลักษณ์เพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน 6) ควรพัฒนาผู้สูงอายุได้การเรียนรู้ความจริงของชีวิต เช่น การเข้าใจการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า หลักภาวนา 4 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุไปสู่การดำเนินชีวิตที่ดีงาม เพราะผลลัพธ์จากการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ ความสุขที่เกิดจากการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมอย่างแท้จริง (ภัสสร กิมสุวรรณวงศ์, 2557) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านกายภาวนา อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านปัญญาภาวนา อยู่ในระดับมาก ด้านจิตภาวนาอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านศีลภาวนา อยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

1.1 ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า กายภาวนา หรือการพัฒนากาย คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หรือทางวัตถุ ให้รู้จัก “กิน อยู่ ดู ฟัง” เป็น สามารถเสพลสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณที่ไม่ให้เกิดโทษ รู้จักควบคุมไม่ให้เกิดความต้องการที่ฟุ่มเฟือยหรือเกินความจำเป็นที่มนุษย์ควรจะใช้ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2544) การพัฒนากายหรือทำให้เจริญงอกงามนั้นทำอย่างไรในความหมายที่ง่ายที่สุด คนทั่วไปก็จะนึกถึงการทำให้ร่างกายเจริญเติบโตแข็งแรงหรือการมีสุขภาพกายที่ดี ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ พระกองสี ญาณโร (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์การดำเนินชีวิตตามหลักภาวนา 4 ในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักภาวนา 4 ในพระพุทธศาสนา พบว่า การดำเนินชีวิตในขั้นของกายภาวนา คือ การพัฒนาอินทรีย์ ที่ต้องติดต่อกับสิ่งภายนอกอย่างขานฉลาด ไม่เป็นทุกข์เพราะการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านั้น

1.2 ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ด้าน ศีลภาวนา ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การเจริญศีลพัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2544) การพัฒนาคนให้มีระเบียบในการดำเนินชีวิต และในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม กล่าวคือ ระดับต้นที่เป็นพื้นฐาน คือ ความมีระเบียบระบบในการเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิต โดยที่ไม่ให้มีการเบียดเบียนกัน จะเห็นได้ว่า หลักศีลขั้นแรกทีเดียวก็มุ่งที่การไม่เบียดเบียน ศีลที่เราเรียกกันง่ายคือศีล 5 ซึ่งเป็นศีลพื้นฐาน ซึ่งเป็นเรื่องของการไม่เบียดเบียนกันทั้งนั้น

กล่าวคือ ไม่เบียดเบียนต่อกันในทางชีวิตร่างกาย ในทางทรัพย์สิน ในทางคู่ครอง ในการใช้วาจา ตลอดจนในเบียดเบียนสติสัมปชัญญะของตนเอง โดยเริ่มต้นคิดจึงเป็นเรื่องของการมีระเบียบในระดับของการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

1.3 ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี ด้านจิตภาวนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า จิตภาวนาคือการเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญองกามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีการเมตตา มีฉันทะ ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิและสดชื่นเบิกบานเป็นสุขผ่องใส เป็นต้น (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2544) เมื่อพัฒนาจิตได้ก็ส่งผลดีออกมาต่อร่างกาย เช่น ใจไม่โกรธ ไม่เครียด ช่วยให้มีความสุขผ่องใส และมีผลในการสัมพันธ์หรืออยู่ร่วมในสังคมด้วย ทำให้การสัมพันธ์กับโลกและสภาพแวดล้อมพลอยดีไปด้วย และการพัฒนาจิตใจนั้นเมื่อมีสมาธิ จิตใจไม่ว้าวุ่นก็เป็นฐานให้การพัฒนาปัญญาต่อไป

1.4 ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี ด้านปัญญาภาวนา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ปัญญาภาวนาคือ การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญาความหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนานั้นต้องพัฒนาร่วมกันหลายอย่าง เช่น การพัฒนากาย การพัฒนาจิต การพัฒนาปัญญา เข้าด้วยกันจึงจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยไม่เน้นอย่างใดอย่างหนึ่ง (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2544) การพัฒนาปัญญานี้มีหลายระดับ ถ้ามองง่าย ๆ ทั่วไป ก็คงจะนึกเรื่องของการเรียนรู้วิชาการต่างๆ ก่อน หรืออย่างน้อยก็ถึงการที่เราไปพบประสบสิ่งใดก็ตาม แล้วมีความเข้าใจในสิ่งนั้น อย่างนี้ก็เรียกว่ามีปัญญา อะไรก็ตามที่เราเข้าไปเกี่ยวข้องจะต้องจัด ต้องทำ ก็ต้องรู้ ต้องเข้าใจในสิ่งนั้น ตลอดถึงการเรียนรู้วิชาการต่างๆ ก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิชาการเหล่านั้น รวมทั้ง ความรู้เหตุ รู้ผลต่าง ๆ เหล่านั้นก็เป็นเรื่องของการพัฒนาปัญญาในระดับที่แตกต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานการวิจัย 5 ข้อ มีผลการอภิปรายดังนี้

2.1. ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากเงื่อนไขเกี่ยวกับเพศชายและเพศหญิงของประชาชน อาจเป็นปัญหาต่อความคิดเห็นศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดอำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี เพราะประชาชนที่เป็นเพศชายและเพศหญิงอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้เป็นปกติสามัญอยู่แล้ว

2.2. ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวะ 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากโดยปกติ จำนวนอายุบ่งบอกประสบการณ์ บ่งบอกถึงสิ่งต่างๆ ที่บุคคลๆ นั้นประสบพบเจอมาจากการทำงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน และบ่งบอกถึงความเป็นมืออาชีพ

และศักยภาพในการทำงานการตัดสินใจ ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งในมุมมองที่กว้างไกล ดังนั้น อายุที่แตกต่างกันของบุคคล จึงทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่างกัน

2.3. ปัจจัยส่วนบุคคล คือ การศึกษา ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์นั้นจะใช้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเฉพาะที่มีบริบทแตกต่างจากหลักสูตรอื่นในสถานศึกษาทั่วไป โดยหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมสำหรับพระภิกษุสามเณรมี 3 ระดับ ได้แก่ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก โดย ก.พ. เทียบวิทยฐานะนักธรรมชั้นตรีให้เท่ากับประโยคประถมศึกษาตอนต้น (ป.4) นักธรรมชั้นโท เท่ากับประโยคประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5) และนักธรรมชั้นเอก เท่ากับประโยคประถมศึกษาตอนปลาย (ป.6) ดังนั้น การศึกษาที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่างกันได้

2.4. ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อาชีพ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากอาชีพผู้ปกครองของประชาชนแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน บางครอบครัวอาจเป็นครอบครัวผู้ยากไร้ที่ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก หรือร่ำรวย และมีการประกอบอาชีพตามที่ตนถนัดและสามารถเกิดเป็นรูปธรรมได้มากขึ้นเรื่อยๆ

2.5. ปัจจัยส่วนบุคคล คือ รายได้ ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากรายได้ของประชาชนแต่ละคนนั้นมีคุณค่าต่อจิตใจที่มากและน้อยย่อมแตกต่างกันเป็นปกติ ซึ่งส่งผลต่อความตระหนักในคุณค่าของการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุที่สำคัญได้อีกเช่นเดียวกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยคือการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี เป็นการสนับสนุนทางสุขภาวะแก่บุคคลให้มีการปฏิบัติและยกระดับสุขภาพ ตลอดจนการจัดการสิ่งแวดล้อมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ได้แก่

1. กายภาวนา คือ การพัฒนาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงสมวัย ซึ่งเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การพัฒนากายในความหมายที่แท้จริงคือการพัฒนาอินทรีย์ อินทรีย์ของเรามี ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้สำหรับสัมพันธ์กับโลกภายนอก เป็นช่องทางที่เราสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางวัตถุ และทางธรรมชาติทั้งหมด การฝึกฝนพัฒนาอินทรีย์นั้นมีความหมายคลุมไปถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับสภาพแวดล้อมทั้งหมด ทั้งธรรมชาติและวัตถุต่างๆ เนื่องจากการใช้อินทรีย์ทั้งหลายนั้นเอง คนเราจึงสัมพันธ์กับธรรมชาติแวดล้อมหรือสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ เราจะใช้อินทรีย์ต่างๆ

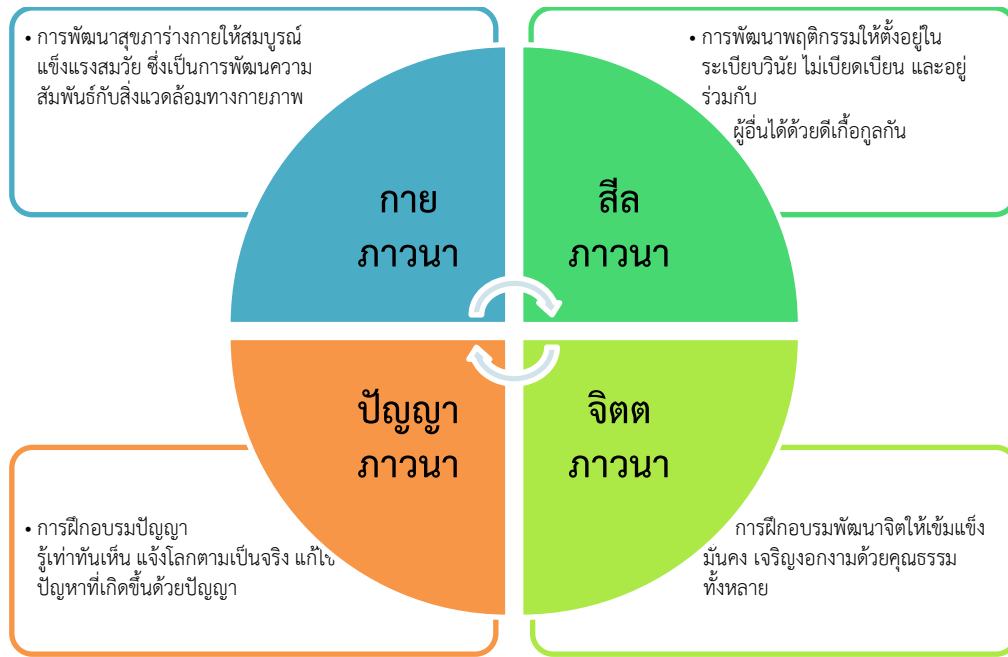
ไปสัมพันธ์กับโลกภายนอกให้ได้ผลดีก็ต้องมีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น ต่อจากนั้นจึงเกิดเป็นภาวีกายมีกายที่พัฒนาแล้ว (การมีกายภาวนา) คือมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพในทางที่เกื้อกูลและได้ผลดีเริ่มแต่รู้จักใช้อินทรีย์เช่นตาหูฟังเป็นต้นอย่างมีสติดูเป็นฟังเป็นให้ ได้ปัญญาบริโภคปัจจัย4และสิ่งของเครื่องใช้ตลอดจนเทคโนโลยีอย่างฉลาดได้ผลตรงเต็มตามคุณค่า

2. สิลภาวนา คือ การพัฒนาพฤติกรรมให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลกัน การพัฒนาคนให้มีระเบียบในการดำเนินชีวิต และในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม กล่าวคือระดับต้นที่เป็นพื้นฐาน คือ ความมีระเบียบระบบในการเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิต โดยที่ไม่ให้มีการเบียดเบียนกัน จะเห็นได้ว่า หลักศีลขั้นแรกทีเดียวก็มุ่งที่การไม่เบียดเบียน ศีลที่เราเรียกกันง่าย ๆ คือ ศีล 5 ซึ่งเป็นศีลพื้นฐาน ซึ่งเป็นเรื่องของการไม่เบียดเบียนกันทั้งนั้น กล่าวคือ ไม่เบียดเบียนต่อกันในทางชีวิตร่างกาย ในทางทรัพย์สิน ในทางคู่ครอง ในการใช้วาจา ตลอดจนในเบียดเบียนสติ-สัมปชัญญะของตนเอง โดยเริ่มต้นศีลจึงเป็นเรื่องของการมีระเบียบในระดับของการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เมื่อไม่เบียดเบียนกันแล้ว ความหมายก็ขยายออกไปถึงความสุจริต ต่อจากนั้นจึงเกิดเป็นภาวีกายมีศีลที่พัฒนาแล้ว (การมีศีลภาวนา) คือมีพฤติกรรมทางสังคมที่พัฒนาแล้วไม่ เบียดเบียนก่อความเดือดร้อนแหวงภัยตั้งอยู่ในวินัยและมีอาชีวะที่สุจริตมีความสัมพันธ์ทางสังคมใน ลักษณะที่เกื้อกูลสร้างสรรค์และส่งเสริมสันติสุข

3. จิตตภาวนา คือ การฝึกอบรมพัฒนาจิตให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญองกามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคง เจริญองกามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีการเมตตา มีฉันทะ ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิและสดชื่นเบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น เมื่อพัฒนาจิตใจดี ก็ส่งผลดีออกมาต่อร่างกาย เช่น ใจไม่โกรธ ไม่เครียด ช่วยให้มีสุขภาพดี และมีผลในการสัมพันธ์หรืออยู่ร่วมในสังคมด้วย ทำให้การสัมพันธ์กับโลกและสภาพแวดล้อมพลอยดีไปด้วย และการพัฒนาจิตใจนั้นเมื่อมีสมาธิจิตใจไม่ว้าวุ่นก็เป็นฐานให้การพัฒนาปัญญาต่อไป ต่อจากนั้นจึงเกิดเป็นภาวีกายมีจิตที่พัฒนาแล้ว (การมีจิตภาวนา) คือมีจิตในที่ฝึกอบรมดีแล้วสมบูรณ์ด้วย คุณภาพจิตคือประกอบด้วยคุณธรรมเช่นมีเมตตากรุณาเอื้ออารีมีมุทิตามีความเคารพอ่อนโยนซื่อสัตย์ กตัญญูเป็นต้นสมบูรณ์ด้วยสมรรถภาพจิตคือมีจิตใจเข้มแข็งมั่นคงมีความเพียรพยายามกล้าหาญ อดทนรับผิดชอบมีสติมีสมาธิเป็นต้นและสมบูรณ์ด้วยสุขภาพจิตคือมีจิตใจที่ร่าเริงเบิกบานสดชื่นเอิบ อิ่มผ่องใสและสงบเป็นสุข

4. ปัญญาภาวนา คือ การฝึกอบรมปัญญา รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกตามเป็นจริง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยปัญญา การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ต่อจากนั้นจึงเกิดเป็นภาวีกายปัญญามีปัญญาที่พัฒนาแล้ว (การมีปัญญาภาวนา) คือรู้จักคิดรู้จักพิจารณารู้จัก วินิจฉัยรู้จักแก้ปัญหาและรู้จักจัดทำดำเนินการต่างๆด้วยปัญญาที่บริสุทธิ์ซึ่งมองดูรู้เข้าใจเหตุปัจจัย มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงหรือตามที่มีนเป็นปราศจากอคติและแรงจูงใจแอบแฝงเป็นผู้ที่กิเลส ครอบงำบัญชาไม่ได้เป็นอยู่ด้วยปัญญารู้เท่าทันโลกและชีวิตเป็นอิสระไร้ทุกข์

ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อันดับสุดท้ายคือพระสงฆ์ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุออกกำลังกายให้มากขึ้น และลดการติดกับการนอนพักผ่อนที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็นของร่างกาย เหตุ นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการนอนหลับและการพักผ่อนให้มากขึ้น

1.2 ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อันดับสุดท้าย คือ พระสงฆ์ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุปรับตัวตาม ภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัว เหตุ นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ เกี่ยวกับการปรับตัวตามภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัวมากขึ้นกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1.3 ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อันดับสุดท้าย คือ พระสงฆ์ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วม กิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เหตุ นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีเวลา และโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น โดยการเพิ่มการประชาสัมพันธ์และการ รับส่งเพื่อความสะดวกในการเดินทางมากขึ้น

1.4 ระดับการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า อันดับสุดท้าย คือ พระสงฆ์ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมตามสภาวะธรรม เหตุ นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมี ความรู้เกี่ยวกับสภาวะธรรมเรื่องหลักไตรลักษณ์เพื่อการรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมตามเป็นจริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการส่งเสริมสุขภาพตามหลักภวนา 4 หรือหลักธรรมอื่นๆ แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และที่อื่นๆ
 - 2.2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสุขภาพตามหลักภวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
 - 2.3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มศักยภาพของพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่การส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุด้วยการใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์
-

เอกสารอ้างอิง

- กุลวรา พิมพ์ใจใส. (2558). การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุตามหลักภวนา 4 ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จิตรพงษ์ มาลี. (2561).เตรียมความพร้อมภาครัฐสู่สังคมสูงอายุ: เกระรอยยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ. วารสารข้าราชการ (สำนักงาน ก.พ.). 60(4). 10.
- จุฑารัตน์ แสงทอง. (2560). สังคมผู้สูงอายุ (อย่างสมบูรณ์) : ภาวะสูงวัยอย่างมีคุณภาพ. วารสารกึ่งวิชาการ เอื้อนเฮาส์. 38(1). 7-8.
- ชัยพัฒน์ พุฒซ้อน และกนต์พัฒน์ พรศิริวัชรสิน. (2561). แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 1(1). 26.
- ณัฏฐารงค์ วงศ์สุภาภรณ์. (2558). การประยุกต์ใช้หลักภวนา 4 ในการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิภา เมธาวีชัย. (2543). วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ปภัสสร กิมสุวรรณวงศ์. (2557). การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของผู้สูงอายุตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา. วารสาร MFU CONNEXION. 3(2). 20.
- ประกอบ กรรณสูตร.(2554). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- พระกองสี ญาณธโร. (2560). ศึกษาวิเคราะห์การดำเนินชีวิตตามหลักภวนา 4 ในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2544). พุทธธรรม (ฉบับเดิม). พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: ดวงแก้ว.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2553). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 18. นนทบุรี: โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- พระภุชงค์สร หนูมาก. (2548). กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระวุฒิกัทร อาทโร. (2555). บทบาทของพระสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดราชบุรี. (2564). **ข้อมูลการปกครอง/จำนวนประชากรและ
จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดราชบุรี**. แหล่งที่มา <https://www.ect.go.th> สืบค้นเมื่อ 1 ต.ค.
2564.

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์
ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
PEOPLE'S SATISFACTION FOR USING ONLINE MEDIA FOR PROPAGATION OF
KHAO KUB INTHARAM TEMPLE, PAKTHO DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

^[1]วิลาวัลย์ พวงกฤษ Wirawan Puangkrit ^[2]พระครูวาทิวัณณ Phrakru Wateeworawat

^[3]พระครูวิสุทธิฐานันท์คุณ Phrakhru Wisutthanantakhun

^[1] ^[2] ^[3]วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ratchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand

Corresponding Author E-mail: Toesnook2828@gmail.com

Article Received: December 30, 2023. Revised: April 07, 2024. Accepted: April 07, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนในตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 370 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจต่อเสียง ด้านความพึงพอใจต่อภาพวิดีโอ ด้านความพึงพอใจต่อ ด้านความพึงพอใจต่อภาพเคลื่อนไหว และด้านความพึงพอใจต่อเนื้อความหรือตัวอักษร ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อาชีพ และรายได้มีความคิดเห็นที่มีต่อความพึงพอใจต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ และการศึกษามีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3) ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ ขาดการยกพุทธพจน์ตามหลักพระไตรปิฎก เนื้อหาส่วนใหญ่ยกหลักธรรมลึกลับซึ่งเกินไป ขาดงบประมาณในการสนับสนุนการเผยแพร่ ขาดสื่อภาพนิ่งที่น่าสนใจและทันสมัย ผู้เผยแพร่ไม่สามารถสื่อหลักธรรมที่เข้าใจง่ายให้เหมาะสม ขาดเทคนิคในการพูดสื่อสาร ขาดนักเผยแพร่ นักเทศน์ และนักจัดรายการที่มีชื่อเสียงและประสบการณ์ สื่อที่เผยแพร่

ไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ไม่ผลิตสื่อเสียงที่เหมาะสมกับปัจจุบัน ขาดบุคลากรและจิตอาสาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านภาพวีดิโอเผยแพร่ และข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีเนื้อหาสาระที่ดีเหมาะสมกับผู้ฟัง มีคำคมคำกลอนเพื่อจูงใจผู้ฟัง มีถ้อยคำสุภาพไพเราะ อักษรชัดเจน มีบทสรุป มีงบประมาณในการเผยแพร่ พัฒนาสื่อด้านภาพนิ่งเกี่ยวกับนิทานธรรมะ พุทธสุภาษิต คำคมคำกลอน ใช้สื่อธรรมชาติสาธิตได้ แสดงธรรมะแบบเทศนาโวหาร ควรใช้สื่อทางเสียงบทเพลงธรรมะ พัฒนาสื่อเสียงเกี่ยวกับบทพระธรรมเทศนา อธิบายธรรมะแบบผสมผสาน การแปล เทศน์มหาชาติ พัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตัดต่อภาพวีดิโอ จัดหาพระนักเผยแผ่ที่มีลีลามือธรรม

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, การเผยแพร่พระพุทธศาสนา, สื่อออนไลน์

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the level of people's satisfaction for using online media for propagation of Khao Kub Intharam Temple, Paktho District, Ratchaburi Province, 2) to compare the people's satisfaction for using online media for propagation of Khao Kub Intharam Temple, Paktho District, Ratchaburi Province by classifying according to personal factors and 3) to study problems, obstacles and suggestions of people's satisfaction for using online media for propagation of Khao Kub Intharam Temple, Paktho District, Ratchaburi Province. The research methodology was a mixed method research. In part of the quantitative research, a questionnaire was used as a tool to collect field data from 370 people who lived in Ang-Hin Sub-district, Paktho District, Ratchaburi Province, data was analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing by T-test, F-test, and one-way ANOVA and in part of qualitative research, document analysis and the interview form were used as the tools for collecting field data from 9 key informants and analyzing the data with contextual content analysis techniques. The results showed that; 1) The level of people's satisfaction for using online media for propagation of Khao Kub Intharam Temple, Paktho District, Ratchaburi Province in general, the opinion was at the highest level, when considering individually, it was found that they were at the highest level in all 5 aspects, namely, satisfaction with sound, satisfaction with video images, satisfaction with slides, satisfaction with moving images, and satisfaction with content or letter, respectively. 2) The comparative results of people's satisfaction for using online media for propagation of Khao Kub Intharam Temple, Paktho District, Ratchaburi Province by classifying according to personal factors, it was found that personal factors such as gender, career and income had opinions towards the people's satisfaction for using online media for propagation of Khao Kub Intharam Temple, Paktho District, Ratchaburi Province was no difference therefore, the research hypothesis was rejected. As for age and education, they were significantly different at 0.01 therefore, the research hypothesis was accepted. 3) The problems and obstacles included lack of mention of the Buddha's words according to the Tipitaka principles, most of the doctrine contents were too profound, and lack of budget to support

the propagation, lack of interesting and modern slides, inability to communicate principles that were easy to understand appropriately, lack of communication techniques, lack of famous and experienced propagators, media was not suitable for target groups, not producing sound media suitable for the present, lack of personnel and volunteers who have expertise in video propagation and suggestions were having good content that suitable for the listeners, quotes and poems to motivate the listeners, use kind and polite words, clear characters, having a conclusion, having a propagation budget, develop the slides of Buddhist storytelling, Buddhist proverbs, quotes and poems, use natural media to demonstrate, teaching Dhamma in a sermon style, use the audio media of Dhamma songs, developing audio media about the sermon, explain the Dhamma in combination, intone, Thet Maha Chat, develop personnel with knowledge and expertise in video editing and provide the propagate monks with style and enjoyment.

Keywords: Satisfaction, Buddhist Propagation, Online Media

บทนำ

ครั้งพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการเผยแผ่ที่มีความแตกต่างกันมากมายหลากหลายวิธี แต่ไม่ว่าจะทรงใช้วิธีไหนก็ประสบผลสำเร็จเสมอ ความสำเร็จเช่นว่านี้ไม่ใช่เป็นเหตุผลเฉพาะยุคสมัยเท่านั้น แต่ยังอาศัยบารมีธรรมที่ทรงสร้างเพื่อจะทำหน้าที่ของพระศาสดา ทรงได้แสดงไว้ในสถานที่ต่างๆ iva พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นที่พึ่งของโลก ทรงบำเพ็ญบารมีให้บริบูรณ์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่สิ่งมีชีวิตทั้งหลาย พระองค์ได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว เอกบุคคคลเมื่อบังเกิดขึ้นในโลก ย่อมบังเกิดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ต่อชาวโลก เอกบุคคคนั้นคือพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังที่พระพุทธองค์ทรงมีเจตนารมณ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่าเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย (พระราชธรรมนิเทศ, 2540)

แต่ในปัจจุบัน โลกมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารในด้านต่างๆ ทำให้วิถีชีวิตประจำวันของผู้คนก็เปลี่ยนไป เหตุนี้ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการและเป้าหมายไปตามวิถีชีวิต ตามค่านิยมของผู้คนในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อไม่ให้ผู้คนเห็นว่าพระพุทธศาสนานั้นล้าสมัย การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน จึงมีวิธีเน้นการสอนโดยการแสดงธรรมเป็นส่วนใหญ่ การแสดงธรรมในปัจจุบันมีวิธีการต่างๆ อาทิเช่น 1) การปาฐกถา คือ การแสดงธรรมโดยการยืนหรือนั่ง แต่ไม่ได้อ่านคัมภีร์ 2) ผู้บรรยาย คือ เป็นผู้รับดำเนินรายการทางสื่อมวลชน เพื่อบรรยายในรายการทางสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์ 3) การเขียนบทความผ่านทางสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์ มีการเผยแผ่แนวคิด ข้อธรรมผ่านบทความ โดยผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ 4) การเขียนบทความลงวารสารหรือหนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ทุกชนิด เป็นต้น (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, 2545) ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันยังคงเป็นการดำเนินการตามแนวทางของพระพุทธเจ้าที่ทรงใช้กระบวนการพัฒนาปัญญาเป็นสื่อในการถ่ายทอด และกระบวนการพัฒนาทางปัญญานั้นจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบทั้งสามส่วน ได้แก่ ปัจจัยภายนอกหรือ ปรโตโมสะ คือ การกระตุ้น การแนะนำ การสั่งสอน ปัจจัยภายในหรือโยนิโสมนสิการ คือ กระบวนการคิดและการฝึกอบรมตามมรรควิธี คือ การฝึกอบรมกาย จิต ตามแนวไตรสิกขา (วนิช สุธารัตน์, 2547)

ยุคปัจจุบันการสื่อสารในอินเทอร์เน็ตเปลี่ยนสู่ยุคไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext Mode) หรือที่รู้จักกันในนามของเวิร์ด ไวด์ เว็บ (World Wide Web) เป็นการสื่อสารผ่านรูปแบบของสื่อประสม (Multimedia) ผ่านรูปภาพ เสียง สี สัน ภาพเคลื่อนไหว และกราฟิกที่สวยงามดึงดูดตา และยังเอื้ออำนวยต่อการเชื่อมโยง (link) ข้อมูลจากเว็บไซต์หนึ่งไปยังเว็บไซต์หนึ่งได้ด้วย ทำให้การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันเป็นที่สนใจ แม้แต่เรื่องของศาสนาเองก็ตาม

อย่างไรก็ตาม กระแสจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น มีผลกระทบทั้งต่อพุทธศาสนาและสังคมโลกโดยรวม อันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างไม่ระมัดระวังย่อมเกิดผลกระทบต่าง ๆ นานัปการ คือ 1) ผลกระทบด้านศีลธรรม ยุคสมัยการติดต่อสื่อสารแบบรวดเร็วของระบบเครือข่ายมีผลก่อให้เกิดโลกที่ไร้พรหมแดน หากเมื่อพิจารณาศีลธรรมของแต่ละประเทศ พบว่า มีความแตกต่างกันประเทศต่าง ๆ บุคคลผู้อยู่ร่วมกันได้ด้วยจารีตประเพณีโดยมีศีลธรรมความดีงามของแต่ละประเทศนั้น ๆ มีการแพร่ภาพหรือข้อมูลข่าวสารที่ไม่ดีไปยังประเทศต่าง ๆ ย่อมมีผลกระทบต่อความรู้สึกของบุคคลในประเทศนั้น ๆ ที่นับถือศาสนาอันแตกต่างกันออกไป 2) ผลกระทบการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล เพราะการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลหรือรูปภาพต่อสาธารณะชนอาจเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นจริง หรือยังไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องออกสู่สาธารณะชนได้ 3) ผลกระทบการมีส่วนร่วมของบุคคลในสังคมลดน้อยลง ในปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วจากการสื่อสารและจากการทำงานในระบบต่าง ๆ ที่สำคัญยังมีอีกด้านหนึ่งกับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมทางด้านสังคมย่อมมีการพบปะสังสรรค์กันนั้น โอกาสอาจน้อยลงไปเรื่อย ๆ (4) ผลการก่ออาชญากรรมบนระบบเครือข่าย จะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ก่อเกิดปัญหาอาชญากรรมรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรมทางด้านการขโมยข้อมูลสารสนเทศ การขโมยความลับ การหลอกลวง รวมถึงการบ่อนทำลายข้อมูลจากการใช้โปรแกรมไวรัสหลากหลายรูปแบบ และ 5) ผลต่อการรับวัฒนธรรมโดยการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของบุคคลในสังคมโลก ทำให้เกิดการมอมเมาเยาวชนในรูปแบบของการเล่นเกมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งส่งผลกระทบการพัฒนาอารมณ์ ด้านจิตใจของเยาวชน ทำให้เกิดการกลืนวัฒนธรรมวิถีเดิมของแต่ละประเทศซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของสังคมนั้น (พระไพศาล วิสาโล อ้างใน เมธี เชษฐวิสุต, 2562)

วัดเขาภูอินทาราม เป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ตั้งวัด เมื่อ 19 กันยายน พ.ศ. 2505 และได้พระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2506 ปัจจุบัน มี พระครูสุนทรสารวาที (ทองดี ญาณสาโร) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเชิงรุก ผ่านช่องทางต่างๆ รวมถึงช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นระบบการประชาสัมพันธ์และเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยใหม่ที่ยุคสมัย โดยเว็บเพจของวัดเขาภูอินทาราม จะมีรายละเอียดต่างๆ อาทิ ประวัติ ข่าวประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของทางวัด สิ่งสำคัญภายในวัด ทำเนียบเจ้าอาวาส ทำเนียบพระสงฆ์ ทำเนียบสามเณร คณะกรรมการวัด วัดอุ้มคง ปฎิทินกิจกรรม สมุดเยี่ยมวัด เอกสารดาวน์โหลด และกระดานสนทนาติดต่อวัด อีกด้วย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยเป็นสารสนเทศสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่อยู่ในตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 4,883 คน โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 รูป/คน จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 พระสงฆ์ในตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี กลุ่มที่ 2 หัวหน้าหน่วยงานราชการในตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี กลุ่มที่ 3 ผู้นำชุมชนในตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยผ่านการพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม รูปแบบ ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 4) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) กับผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวม 5 ด้าน และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-End Question)

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

ที่	ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ความพึงพอใจต่อเนื้อความหรือตัวอักษร	4.70	0.41	มากที่สุด
2	ความพึงพอใจต่อภาพนิ่ง	4.77	0.37	มากที่สุด
3	ความพึงพอใจต่อภาพเคลื่อนไหว	4.75	0.38	มากที่สุด
4	ความพึงพอใจต่อเสียง	4.82	0.36	มากที่สุด
5	ความพึงพอใจต่อภาพวิดีโอ	4.79	0.37	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.77	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านความพึงพอใจต่อเสียงอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจต่อภาพวิดีโอ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความพึงพอใจต่อภาพนิ่ง อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความพึงพอใจต่อภาพเคลื่อนไหว อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ด้านความพึงพอใจต่อเนื้อความหรือตัวอักษร อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับโดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้ 1) ความพึงพอใจต่อเนื้อความหรือตัวอักษร (Text) มีระดับความคิดเห็นอยู่ใน

ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัดใช้เนื้อความหรือตัวอักษรที่ทำให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรมง่ายและลึกซึ้ง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วัดมีรูปแบบการใช้เนื้อความหรือตัวอักษรนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างน่าสนใจ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความพึงพอใจต่อภาพนิ่ง (Still Image) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัดมีรูปแบบการใช้รูปภาพที่เหมาะสมประกอบนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วัดมีรูปแบบการใช้รูปภาพประกอบนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างน่าสนใจ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความพึงพอใจต่อภาพเคลื่อนไหว (Animation) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัดมีการใช้เนื้อความหรือตัวอักษรประชาสัมพันธ์กิจกรรม โครงการของวัด ให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจง่าย อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วัดมีรูปแบบการใช้ภาพเคลื่อนไหวประกอบนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างน่าสนใจและวัดใช้ภาพเคลื่อนไหวที่มีเนื้อความ คติธรรม คำสอน แนวคิดอย่างน่าสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ความพึงพอใจต่อเสียง (Sound) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัดมีรูปแบบการใช้เสียงที่เหมาะสมประกอบนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และวัดใช้เสียงที่ทำให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรมง่ายและลึกซึ้ง อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วัดมีรูปแบบการใช้เสียงที่คมชัดประกอบนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมากที่สุด 5) ด้านความพึงพอใจต่อภาพวิดีโอ (Video) มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัดมีการใช้สื่อออนไลน์ประชาสัมพันธ์กิจกรรม โครงการของวัด ให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจง่าย อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วัดมีรูปแบบการใช้สื่อออนไลน์ที่คมชัดประกอบนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

3.1 ปัญหา อุปสรรค ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ทั้ง 5 ด้านมีดังนี้

1. ด้านเนื้อความหรือตัวอักษร (Text) พบว่า การยกกระทู้ธรรม หรือพุทธพจน์นิทาน ธรรมบทที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ขาดการยกพุทธพจน์มาขยายตามหลัก พระไตรปิฎก เนื้อหาที่เผยแพร่ที่เน้นเนื้อหาธรรมะไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ฟัง เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นไปใน แบบลึกลับซึ่งทำให้เข้าใจยากจึงฟังไม่เข้าใจ ยกหลักธรรมที่ยากจนไม่สามารถนำมาบูรณาการในการดำเนินชีวิต ของประชาชนได้

2. ด้านภาพนิ่ง (Still Image) พบว่า ควรจะมีนิทานธรรมะที่เป็นรูปภาพ สื่อพิมพ์ และสื่อ อิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ ประชาชนไม่สนใจการเผยแพร่ด้วยภาพนิ่ง ขาดงบประมาณในการสนับสนุนการเผยแพร่ ด้วยภาพนิ่ง ขาดสื่อภาพนิ่งที่น่าสนใจและทันสมัยในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พระผู้เผยแผ่นำภาพที่ไม่ เหมาะสมกับสมณสาธูปขัดต่อหลักพระธรรมวินัยมาโพสต์

3. ด้านภาพเคลื่อนไหว (Animation) พบว่า พระเผยแพร่ไม่สามารถสื่อหลักธรรมที่ยากให้ เข้าใจง่ายให้เหมาะสมแก่ประชาชน ผู้เผยแพร่ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ใช้การสื่อสารที่เข้าใจยากเกินไป พระเผยแพร่พระพุทธศาสนาขาดเทคนิคในการพูดสื่อสาร ควรจะมีนิทานธรรมะที่เป็นรูปเคลื่อนไหวที่เหมาะสม กับผู้รับฟัง ขาดพระภิกษุสามเณรที่เป็นนักเผยแผ่ นักเทศน์ และนักจัดรายการที่มีชื่อเสียงและประสบการณ์

4. ด้านเสียง (Sound) พบว่า คลื่นเสียงในการรับฟังหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไม่ชัด ทำให้น่าเบื่อ สื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายของผู้ฟัง ไม่มีการผลิตสื่อและการฝึกใช้ โสตทัศนูปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย สื่อเสียงที่ใช้เผยแพร่พระพุทธศาสนามีจำนวนน้อยเพราะขาดผู้อุปถัมภ์ ขาดผู้มีความรู้ความสามารถในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาสู่ประชาชน

5. ด้านภาพวิดีโอ (Video) พบว่า ควรจะมีนิทานธรรมะที่เป็นภาพวิดีโอที่ตอบสนองกับ ประชาชน ขาดงบประมาณที่จะนำมาสนับสนุนการเผยแพร่ด้วยภาพวิดีโอ ขาดแคลนบุคลากรและจิตอาสาที่จะ มาช่วยพัฒนาการเผยแพร่ด้านภาพวิดีโอ พระผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นเจ้าของที่มีภาระงานหลายด้าน พระผู้เผยแผ่ขาดการฝึกอบรมด้านวาทศิลป์และศาสตร์แห่งความรู้ด้านพระพุทธศาสนา

3.2 ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ทั้ง 5 ด้าน มีดังนี้

1. ด้านเนื้อความหรือตัวอักษร (Text) พบว่า ควรมีเนื้อหาสาระที่ดี เหมาะสมกับผู้ฟัง มีคำคมคำกลอนเพื่อจูงใจผู้ฟัง ควรมีการใช้ถ้อยคำสุภาพไพเราะ อักษรชัดเจน มีบทสรุป มีคติธรรม ประกอบการเผยแพร่ ควรมีสโลแกนหรือคำขวัญประจำรายการให้ติดหูติดตา ควรอธิบายหลักธรรมให้ผู้ฟังเกิด ความเข้าใจและแทรกภาษาที่ทันสมัย ควรมีเนื้อหาสาระควรหลากหลายน่าสนใจทันสมัยทันเหตุการณ์

2. ด้านภาพนิ่ง (Still Image) พบว่า ควรพัฒนาสื่อด้านภาพนิ่งในการเผยแพร่ เช่น แผ่นติด ท้ายรถ ป้ายข้อความ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ควรจะมีนิทานธรรมะที่เป็นรูปภาพ สื่อพิมพ์ และสื่อ อิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการเผยแพร่ด้วยภาพนิ่งเพื่อลดภาระแก่วัด ควรพัฒนาสื่อภาพนิ่งที่ทันสมัยที่ช่วยในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและการนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ควรพัฒนาสื่อภาพนิ่งเกี่ยวกับพุทธสุภาษิต คำคมคำกลอน คำคม ให้แพร่หลายมากขึ้น

3. ด้านภาพเคลื่อนไหว (Animation) พบว่า ควรใช้สื่อธรรมชาติใกล้ตัวสาธิตให้ดูได้ขณะ แสดงธรรมะ ผู้ดำเนินรายการต้องมีความรู้หลักธรรมมีการเสริมศรัทธาให้แก่ผู้ฟังด้วยการใช้นิทานธรรมะ ควรจัดเวทีให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ดำเนินรายการและประชาชน ควรพัฒนาผู้เผยแผ่ที่ ความรู้ที่ดีและจิตอาสาที่จะทำหน้าที่ในการเผยแพร่ธรรม ควรแสดงธรรมะแบบเทศนาโวหาร พูดให้ความรู้ในสิ่ง ที่ผู้ฟังไม่เคยรู้ให้เข้าใจ

4. ด้านเสียง (Sound) พบว่า ควรใช้สื่อทางเสียงบทเพลงธรรมะมาเป็นเครื่องนารายการหรือคั่นรายการ ควรมีการพัฒนาสื่อเผยแพร่ด้านเสียงให้มีความชัดเจนและรับฟังได้ง่าย ควรพัฒนาสื่อเสียงเกี่ยวกับบทพระธรรมเทศนา อธิบายธรรมะแบบผสมผสาน การแปล เทศน์มหาชาติ ผู้เผยแพร่ควรมีการใช้คำพูดภาษา อักษรชัดเจน มีความสุภาพ สำเนียงไพเราะ นุ่มนวล ผู้เผยแพร่ควรมีการใช้น้ำเสียงในการเผยแพร่และมีการอบรมเทคนิคให้มากขึ้น

5. ด้านภาพวิดีโอ (Video) พบว่า ควรมีการพัฒนาบุคลากรสนับสนุนการเผยแพร่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตัดต่อภาพวิดีโอ ควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาสื่อวิดีโอเพื่อใช้เผยแพร่พระพุทธศาสนาสู่ประชาชนมากขึ้น ควรอบรมพระที่มีหน้าที่เผยแพร่ด้านวาทศิลป์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา และเทคนิคการเผยแพร่ ควรมีการวางแผนการจัดสื่อวิดีโอที่มีเนื้อหาและระยะเวลาการจัดรายการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ควรจัดหาพระนักเทศน์พระนักเผยแผ่ที่มีลีลา มีอรรถรสในการจัดทำวิดีโอเผยแพร่

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขากูปินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า วัดเขากูปินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ ด้วยการประกาศธรรมะหรือหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาให้แพร่ขยายออกไปให้ผู้อื่นได้รับทราบ หากผู้รับฟังเกิดความสนใจจะน้อมนำหลักธรรมคำสอนนั้นไปประพฤติปฏิบัติก็ต้องเป็นไปด้วยความเต็มใจ ไม่บังคับหรือไม่เกิดจากความเชื่อที่ปราศจากปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง เพราะการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นการบอกความจริงแก่ผู้ฟัง มิใช่การโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งการเผยแพร่พระพุทธศาสนาสมัยปัจจุบันนี้ได้ให้ความสำคัญต่อศาสนทายาทคือพระภิกษุสงฆ์ผู้ออกเผยแผ่ธรรมเป็นอย่างยิ่ง และต้องพึงพาอาศัยบุคคลภายนอกที่เป็นคฤหัสถ์เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุน เป็นกลุ่มคนที่สำคัญต่อพระพุทธศาสนาสืบเรื่อยมา ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับที่ พระวุฒิกัทร อาทโร (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ด้านการศึกษาอบรม ควรเพิ่มการจัดอบรมและเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้แก่พระสงฆ์ให้มากกว่านี้ เพื่อให้พระสงฆ์สามารถเผยแผ่ได้ถูกต้อง ควรตั้งทุนมูลนิธิเพื่อเตรียมดำเนินการเผยแผ่ไว้โดยเฉพาะ ควรจัดหาบุคลากรด้านการเผยแพร่เพิ่มเติม เริ่มสร้างทีมงานในกลุ่มพระเผยแผ่ด้วยกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน ควรมีการฝึกฝนอบรมในเรื่องอาจารย์ความประพฤติตลอดถึงฝ่ายปกครองก็ต้องดูแลพระสงฆ์อย่างเคร่งครัด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านความพึงพอใจต่อเสียงอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า วัดเขากูปินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ ด้านเสียง (Sound) เสียงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของมัลติมีเดีย โดยจะถูกจัดเก็บในรูปของสัญญาณดิจิทัลซึ่งสามารถเล่นซ้ำกลับไปกลับมาได้เสียง หากในงานมัลติมีเดียมีการใช้งานเสียงที่เราใจและสอดคล้องกับเนื้อหาในการนำเสนอ ช่วยสร้างความน่าสนใจน่าติดตามในเรื่องราวต่างๆ ได้เป็นอย่างดี การใช้เทคโนโลยีเสียงที่ทำให้สามารถสนทนากันได้โดยผ่านเครือข่ายต่างๆ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงต้องปรับวิธีการในการเผยแพร่ เพื่อให้สอดคล้องกับโลกในยุคปัจจุบัน (ธีรวัส บำเพ็ญบุญบารมี, 2550) ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับที่ พระมหาชูชาติ จิรสุทโธ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ

พระสงฆ์ในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและแนวทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ ประกอบด้วยเผยแพร่พระพุทธศาสนาในช่องทางโซเชียลมีเดียเฟสบุ๊ก (Facebook) โดยใช้เป็นทำภาพนิ่งหรือเป็นสื่อวิดีโอสด (Live) และยูทูบ (Youtube) เป็นกิจกรรมที่พระสงฆ์ได้จัดงาน เช่น งานบรรพชาสามเณร งานอุปสมบท งานวันมาฆบูชา งานวันวิสาขบูชา งานสวดมนต์ข้ามปี โดยสอดแทรกหัวข้อธรรมนั้นๆ และขยายใจความในหัวข้อธรรมให้เข้าใจง่าย โดยใช้ภาษาในการสื่อสารแบบร่วมสมัย และเปิดช่องทางให้มีการถามตอบทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้กับความต้องการของผู้รับสาร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ความพึงพอใจต่อเนื้อหาหรือตัวอักษร แสดงให้เห็นว่า วัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ เนื้อหาหรือตัวอักษร (Text) ข้อความหรือตัวอักษรถือว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของมัลติมีเดีย ระบบมัลติมีเดียที่นำเสนอผ่านจอภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ นอกจากจะมีรูปแบบและสีของตัวอักษรให้เลือกมากมายตามความต้องการแล้วยังสามารถกำหนดลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ ได้ตอบในระหว่างการนำเสนอได้อีกด้วยโดยการเผยแพร่พระพุทธศาสนาต้องเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมและตามทันความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์จึงจะทำให้กลายเป็นเครือข่ายสังคมพระพุทธศาสนาโดยไม่ได้กระทบต่อหลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนาแต่อย่างใด เพราะผู้รับสารสามารถเลือกรับสารได้ตามความสะดวกของผู้รับสารเองหรือหากมีข้อสงสัยในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาก็สามารถใช้โทรศัพท์มือถือ เปิดดูทางเว็บไซต์ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในอนาคตควรมีหลายภาษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างทั่วถึง หากยังคิดว่าพระไตรปิฎกยังเป็นหลักคำสอนที่ยากแก่การทำความเข้าใจ องค์การสงฆ์หรือคณะสงฆ์ก็ต้องหาทางปรับปรุงเปลี่ยนแปลงภาษาให้ทันสมัยเหมาะสมแก่ยุคสมัยซึ่งการปรับปรุงนี้ได้ทำให้หลักธรรมดั้งเดิมมีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ภาษาที่เหมาะสมกับคนในสื่อสังคมออนไลน์ควรเป็นข้อความที่สั้น กระชับง่าย เข้าใจได้ทันทีซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับที่ พระมหาชูชาติ จิรสุโข (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและแนวทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อออนไลน์ของพระสงฆ์ ประกอบด้วยเผยแพร่พระพุทธศาสนาในช่องทางโซเชียลมีเดียไลน์แอด (Line @) โดยใช้เป็นทำภาพนิ่งหรือเป็นสื่อวิดีโอสดเป็นกิจกรรมที่วัดนั้นๆ ได้จัดงานโดยสอดแทรกหัวข้อธรรมนั้นๆ และขยายใจความในหัวข้อธรรมให้เข้าใจง่ายโดยใช้ภาษาในการสื่อสารแบบร่วมสมัย

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานการวิจัย 5 ข้อ มีผลการอภิปรายดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย อาจเป็นเพราะประชาชนในตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่แตกต่างกันทางเพศชายและเพศหญิงนั้นได้รับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่เป็นเนื้อหาเดียวกันจึงปรากฏผลการวิจัยออกมาเช่นนี้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของพระอธิการปณิธิ อธิปัญโญ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบ

สมมุติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องผลการวิจัยของดาบตำรวจวัฒนา ภัคสังข์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานีตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ จากผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว บุคคลที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมุติฐานการวิจัย เนื่องจากจำนวนอายุที่ต่างกันของประชาชนในตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่ได้รับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จึงส่งผลออกมาว่ามีความแตกต่างกันตามสมมุติฐานการวิจัย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องผลการวิจัยของดาบตำรวจวัฒนา ภัคสังข์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานีตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ จากผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว บุคคลที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ สอดคล้องผลการวิจัยของพระมหาเอก เมธิกัญญาโณ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ตัวแปร สถานภาพอายุที่ต่างกันมีผลกระทบจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน (ยอมรับสมมุติฐาน) และสอดคล้องผลการวิจัยของพระธงชัย สุนทรจาโร (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมุติฐานการวิจัย

2.3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมุติฐานการวิจัย เนื่องจากระดับการศึกษาของประชาชนในตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ที่มีความต่างกัน จึงทำให้ได้รับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องผลการวิจัยของพระอธิการปณิธิ อธิปัญโญ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการ

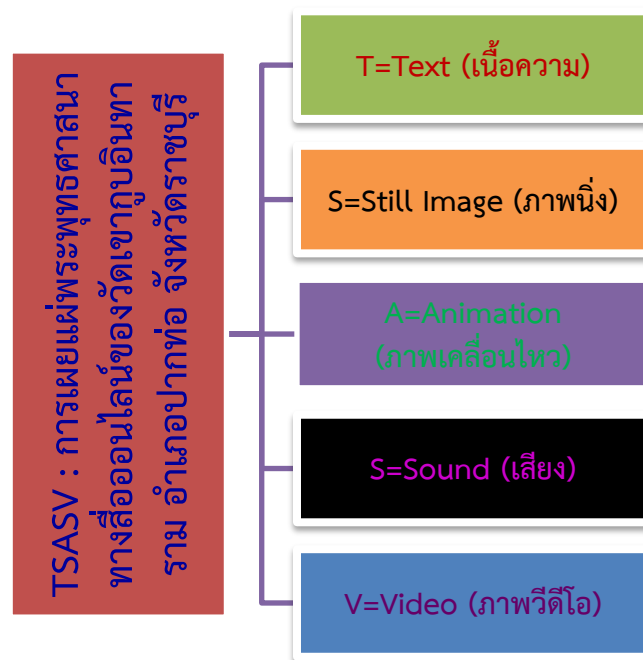
ให้บริการตามหลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น จากผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่นแตกต่างกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากอาชีพของประชาชนในตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่ล้วนมีอาชีพที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพบผลการวิจัยเช่นนี้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องผลการวิจัยของพระอธิการปณิธิ อธิปัญโญ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องผลการวิจัยของวัฒนา ภัทสังข์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานีตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว บุคคลที่มีอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.5 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากรายได้ของประชาชนในตำบลอ่างหิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แต่ละคนนั้นมีรายได้ไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะอยู่ในตำบลเดียวกันจึงทำให้ปรากฏผลออกมาเช่นนี้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องผลการวิจัยของพระครูสังฆรักษ์พิทย ญาณโร (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับสังคมดิจิทัลของพระสงฆ์ไทยผ่านทางช่องทางเฟสบุ๊ค (Facebook) ยูทูบ (Youtube) เว็บไซต์ (Website) ใช้การอัดโหลดรูปภาพ วิดีโอ และการตอบปัญหาเป็นไปในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย เช่น การปาฐกถา การบรรยาย การสัมมนา การสัมภาษณ์ ฯลฯ แล้วนำเสนอพุทธธรรมด้วยการอัดโหลดวิดีโอตามช่องทางสื่อสารต่างๆ เพื่อให้ผู้ฟังจะได้รับฟังธรรมผ่านช่องทางดิจิทัล เพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับบุคคลที่ไม่มีเวลาในการเข้าวัด ฟังธรรม เพื่อเป็นข้อคิดธรรมะสะกิดใจ หรือปลูกให้ตื่นเพื่อจะได้ละเว้นจากการทำความชั่วหรือได้กลับมาประพฤติปฏิบัติธรรม เป็นต้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยคือความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี สรุปเป็น “TSASV” ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย TSASV

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขากูปินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย ดังนี้

TSASV เป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ 5 ด้าน คือ เนื้อความ (Text) ภาพนิ่ง (Still Image) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) เสียง (Sound) ภาพวิดีโอ (Video) อันเป็นการดำเนินงานของวัดเขากูปินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ เพื่อให้หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแพร่หลาย แพร่ออกไป กว้างออกไป ให้ประชาชนได้รับรู้และเกิดความพึงพอใจจากการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ โดยมีรายละเอียดของ TSASV ดังนี้

T=Text (เนื้อความ) การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ด้วยเนื้อความหรือตัวอักษร ความคมชัดของเนื้อความหรือตัวอักษร ความเหมาะสมของเนื้อความหรือตัวอักษร ความสะดวกต่อการใช้งานของเนื้อความหรือตัวอักษร ความง่ายต่อการทำความเข้าใจของเนื้อความหรือตัวอักษร และคุณภาพในการสื่อสารพุทธธรรมหรือหลักธรรมของเนื้อความหรือตัวอักษร

S=Still Image (ภาพนิ่ง) การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ด้วยภาพนิ่ง ความคมชัดของภาพนิ่ง ความเหมาะสมของภาพนิ่ง ความสะดวกต่อการใช้งานของภาพนิ่ง ความง่ายต่อการทำความเข้าใจของภาพนิ่ง และคุณภาพในการสื่อสารพุทธธรรมหรือหลักธรรมของภาพนิ่ง

A=Animation (ภาพเคลื่อนไหว) การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ด้วยภาพเคลื่อนไหว ความคมชัดของภาพเคลื่อนไหว ความเหมาะสมของภาพเคลื่อนไหว ความสะดวกต่อการใช้งานของภาพเคลื่อนไหว ความง่ายต่อการทำความเข้าใจของภาพเคลื่อนไหว และคุณภาพในการสื่อสารพุทธธรรมหรือหลักธรรมของภาพเคลื่อนไหว

S=Sound (เสียง) การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ด้วยเสียง ความต่อเนื่องของเสียง ความเหมาะสมของเสียง ความสะดวกต่อการใช้งานของเสียง ความง่ายต่อการทำความเข้าใจของเสียง และคุณภาพในการสื่อสารพุทธธรรมหรือหลักธรรมของเสียง

V=Video (ภาพวิดีโอ) การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ด้วยภาพวิดีโอ ความคมชัดของภาพวิดีโอ ความเหมาะสมของภาพวิดีโอ ความสะดวกต่อการใช้งานของภาพวิดีโอ ความง่ายต่อการทำความเข้าใจของภาพวิดีโอ คุณภาพในการสื่อสารพุทธธรรมหรือหลักธรรมของภาพวิดีโอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ด้านความพึงพอใจต่อเนื้อหาหรือตัวอักษร (Text) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ วัดมีรูปแบบการใช้เนื้อหาหรือตัวอักษรนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่น่าสนใจ เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรอบรมพัฒนาวัดให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั้งด้านเนื้อหาและอักขรมากขึ้น

1.2 ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ด้านความพึงพอใจต่อภาพนิ่ง (Still Image) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ วัดมีรูปแบบการใช้รูปภาพประกอบนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่น่าสนใจ เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรเกี่ยวกับเครื่องมือเผยแพร่พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับภาพนิ่ง

1.3 ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ด้านความพึงพอใจต่อภาพเคลื่อนไหว (Animation) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ วัดมีรูปแบบการใช้ภาพเคลื่อนไหวประกอบนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่น่าสนใจ และวัดใช้ภาพเคลื่อนไหวที่มีเนื้อหา ความดีธรรม คำสอน แนวคิดที่น่าสนใจ เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมพัฒนาวัดให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการตัดต่อภาพเคลื่อนไหว

1.4 ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ด้านความพึงพอใจต่อเสียง (Sound) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ วัดมีรูปแบบการใช้เสียงที่คมชัดประกอบนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการนำไปซื้ออุปกรณ์เสียงในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

1.5 ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ด้านความพึงพอใจต่อภาพวิดีโอ (Video) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ วัดมีรูปแบบการใช้สื่อออนไลน์ที่คมชัดประกอบนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมพัฒนาวัดให้มีบุคลากรที่สามารถใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและแนวการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของ
วัดเขาภูอินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ของวัดเขาภู
อินทาราม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวิศ บำเพ็ญบุญบารมี. (2550). การเผยแพร่พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเบญจกนิยา.
- พระครูสังฆรักษ์พิทย ญาณธโร. (2561). ศึกษาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยยุคดิจิทัล.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธงชัย สุนทรธาดา. (2561). แนวทางการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์
อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาชูชาติ จิรสุทโธ. (2564). การบูรณาการการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคม
ออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเอก เมธิกญาโณ. (2563). พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระภิกษุระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตญาโณ). (2540). พุทธวิธีเผยแพร่พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระวุฒิกัทร อาทโร. (2555). บทบาทของพระสงฆ์ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอำเภอดอนตูม จังหวัด
นครปฐม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการปณิธิ อธิบุญโญ. (2556). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น. (2545). คู่มืออบรมนักเทศน์. ขอนแก่น: คลัง
น่านวิทยา.
- วนิช สุธารัตน์. (2547). ความคิดและความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วัฒนา ภัคสังข์. (2555). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานี
ตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ DEVELOPMENT OF BUDDHIST LEARNING INNOVATION AREAS

^[1]สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo ^[2]พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk
^[3]พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano
^[4]บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart ^[5]ณัชชา อมราภรณ์ Natcha Amaraporn
^[6]วารี โศกเตี้ย Watee Suktai ^[7]อรุณรัตน์ วิไลรัตนกุล Aroonrad Wilairadtanakun
^{[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7]}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: yannawat9@gmail.com

Article Received: March 13, 2024. Revised: April 16, 2024. Accepted: April 16, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 3) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 4) เพื่อสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 5) เพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 6) เพื่อบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการวิจัยคุณภาพ ทำการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อ ควบคู่กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการภาคสนาม (Action Research) มุ่งเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิจากชุมชน รวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนชุมชน ประชาชนชาวบ้าน นักวิชาการกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และครู จำนวน 50 รูป/คน สอบถามผู้บริหาร ครู และนักเรียน จำนวน 351 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา พบว่า มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และนวัตกรรม 5 ด้านได้แก่ (1) การสอนและการเรียนรู้ (2) วัฒนธรรม (3) วิถีพอเพียง (4) การฝึกภาวนาวิถีพุทธ (5) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และการดำเนินการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาสามารถสรุปเป็น Model : 6744-Model 2) การพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ได้รูปแบบกิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงใช้น้ำอย่างคุ้มค่า และวิถีเกษตรยั่งยืน รูปแบบกิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ และรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธตามแผนงานกิจกรรม ใช้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐานในการเรียนรู้ 3) การพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการรปลุกฝัง อบรม ฝึกฝนเยาวชน ตามวิธีการของพระพุทธศาสนา โดยเน้นบูรณาการตามหลักไตรสิกขา อันมี ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน เรียนรู้ผ่านการพัฒนา "การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น" มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่า และการปลุกฝัง การฝึกฝน ให้เยาวชนได้นำหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันจะทำให้เยาวชนมีคุณธรรมนำความรู้ พัฒนตนเองเต็มตามศักยภาพเป็นคนดี คนเก่งของสังคม ดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข 4) การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้จากกิจกรรมการพัฒนาการทั้ง 4 ด้านคือ (1) เครือข่ายด้านสังคม ได้ฝึกฝนมารยาทไทย การอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น (2) เครือข่ายด้านใจ การฝึกฝนจิตใจ ให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สอนให้กตัญญูกตเวทต่อผู้มีพระคุณ (3) เครือข่ายด้านสติปัญญา สอนให้รู้จักพิจารณาว่า อะไรคือสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อสังคม

ได้ (4) เครือข่ายด้านร่างกาย พัฒนากล้ามเนื้อด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 5) การขับเคลื่อนเครือข่ายพื้นที่ นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ประกอบด้วย (1) ขับเคลื่อนเชิงนโยบาย เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ (2) ขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ มีการจัดด้านกายภาพ ส่งเสริมการบริหารจิต เจริญปัญญา (3) การขับเคลื่อนด้วยกิจกรรม กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธด้วยกระบวนการไตรสิกขา กิจกรรมเดินด้วยเท้าก้าวไปบุญ กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ วิถีพุทธ (4) การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นเครื่องมือมาผนวกรวมกับแนวทางการ ขับเคลื่อนนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 6) การบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เชื่อมโยงพื้นที่ นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้หลักศรัทธากับปัญญาผ่าน 5 กิจกรรมทั้ง 6 โรงเรียนเพื่อให้เกิดการ ประพฤติปฏิบัติตนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต เก่ง ดี มีสุข และสามารถนำหลักธรรมคำสอนที่ได้รับไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

คำสำคัญ: พื้นที่นวัตกรรม, นวัตกรรมการเรียนรู้, การเรียนรู้วิถีพุทธ

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the guidelines for the development of Buddhist learning innovation areas, 2) to develop a form of Buddhist learning innovation areas, 3) to develop the knowledge in the Buddhist learning innovation areas, 4) to create a network of the Buddhist learning innovation areas, 5) to drive the Buddhist learning innovation areas, 6) to integrate Buddhist learning innovation areas. It was an action research by quality research studying information from the source along with field action research, the focus was on participatory action research from primary data sources in the community. Data were collected from interviews with groups of monks, groups of community leaders, groups of community representatives, local philosophers, scholars, groups of school administrators and teachers, totaling 50 people and by asking 351 administrators, teachers, and students. The research results found that: 1) A study of guidelines for developing educational innovation areas was found that teaching and learning processes and innovations were developed in 5 areas, namely (1) teaching and learning, (2) culture, ๓3) sufficiency way, (4) practicing Buddhist meditation, ๔5) organizing online teaching and learning and the implementation of educational innovation areas could be summarized as Model: 6744-Model. 2) Development of the Buddhist learning innovation areas, there was a form of activities in the Buddhist Sufficiency Way, using water wisely and sustainable agriculture, a form of walking with feet leading to merit, and a form of transferring knowledge in the Buddhist way according to the activity plan using the Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University as a center of learning using precepts, concentration, and wisdom as the learning base. 3) Development of the Buddhist learning innovative knowledge, it was a way to cultivate and train young people according to Buddhist methods, emphasizing the integration of the Threefold Principles with precepts, concentration, and wisdom as the base. Learning through the development of "eating, living,

watching, listening", having wisdom to realize the values, and cultivate and train youth to apply the teachings of the Lord Buddha to practice in their daily lives, this would bring morality to youth, able to use knowledge to develop their full potential, be good people and skilled people for society, live according to the principles of sufficiency economy, having desirable characteristics and be able to live happily. 4) Creating a network of Buddhist learning innovation areas arising from learning management from development activities in 4 areas: (1) Social network; practiced Thai etiquette, coexistence, behavior towards others, (2) Mind network; mind training to be humble, gratitude to the benefactor, (3) Intellectual network; teaching how to consider and choose things that would be benefit for oneself and society, (4) Physical network; developing muscles with Buddhist learning activities. 5) Driving the network of Buddhist learning innovation areas, consisted of: (1) driving policy to raise the quality of education and reduce inequality, (2) spatially driven; there was physical organization, promoting mental management and intellectual development, (3) activity-driven; the Buddhist Sufficiency Way, using water wisely and sustainable agriculture, a form of walking with feet leading to merit, and a form of transferring knowledge in the Buddhist way, (4) driven by technology; digital technology as a tool to integrate with the guidelines to drive Buddhist learning innovation. 6) Integration of Buddhist learning innovation areas; connecting the Buddhist learning innovation areas by following the principles of faith (Saddhā) and wisdom (Paññā) through 5 activities in 6 schools in order to have the skills to lead a smart, good, happy life and be able to apply the teachings in daily life.

Keywords: Innovation Areas, Learning Innovation, Buddhist Learning

บทนำ

องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเป็นสถานที่เรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน นักศึกษา ประชาชนเพื่อส่งเสริมคนไทยให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับวิถีพุทธ เช่น ผู้สูงอายุมีการดูแล ส่งเสริมสุขภาวะที่มาปฏิบัติธรรม มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย และสถานตรวจสุขภาพ ตลอดจนการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิต ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้มีนโยบายเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นรากฐานของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีความใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายได้ มีความเท่าทันโลก มีทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน และให้รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง จึงได้จัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้นเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษา เพื่อเป็นการนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีการขยายผลนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและวิธีการปฏิบัติที่ดีไปใช้ในสถานศึกษาอื่น

เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2562 ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่ พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่นั้นถัดจากประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เป็นระยะเวลา 7 ปี มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รักษาการ โดยให้การขยายเวลาบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ให้การกระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และให้กระทำได้เพียงครั้งหนึ่งไม่เกิดเจตปรี มีจำนวน 51 มาตรา ใน 5 หมวด ประกอบด้วย หมวด 1 การจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หมวด 2 คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หมวด 3 การบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หมวด 4 สถานศึกษานำร่อง หมวด 5 การประเมินผล โดย“นวัตกรรมการศึกษา” หมายความว่า แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน หรือการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ ซึ่งได้มีการทดลองและพัฒนาจนเป็นที่น่าเชื่อถือว่าสามารถส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษา และให้หมายความรวมถึงการนำสิ่งดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาด้วย (พระราชบัญญัติ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562, 2562)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์การวิจัยและการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อให้การพัฒนาประเทศเท่าทันการเปลี่ยนแปลงโลก โดยมีวิสัยทัศน์เป็นองค์การนำเพื่อขับเคลื่อนการอุดมศึกษาไทย วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ไปสู่มาตรฐานในระดับสากล และเพิ่มอันดับความสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติอย่างยั่งยืน ภายใน ปี พ.ศ. 2580 การจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นการปฏิรูประบบราชการ โดยมีเหตุผลในการประกาศ คือ ด้วยการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของโลกที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สมควรจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ขึ้น เพื่อให้มีการบูรณาการ การเรียนการสอน การวิจัย และการสร้างสรรค์นวัตกรรม ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์เข้าด้วยกัน และให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันวิจัยในทิศทางที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผน และนโยบายในการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งถือว่าเป็นการผลักดันแนวนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่างๆ เพื่อตอบโจทย์การขับเคลื่อนประเทศ ผ่านการสร้างเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม และการเตรียมคนไทย เพื่อรองรับโจทย์ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ยังเป็นการปรับปรุงอำนาจหน้าที่และการบริหารงาน โดยจัดส่วนราชการที่ปฏิบัติงานสัมพันธ์กันรวมไว้เป็นกลุ่มงานเดียวกัน เพื่อให้สามารถปรับระบบการทำงานร่วมกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิภาพ ตามเป้าหมายและทิศทางของการปฏิรูประบบราชการ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนส่วนรวม (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2557) โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้มีพันธกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม คือ การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยและค้นคว้า เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในพระไตรปิฎก โดยวิธีสหวิทยาการแล้วนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ศีลธรรม และจริยธรรมของสังคม รวมทั้งพัฒนาคุณภาพงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนาโดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพนักวิจัยและงานวิจัยให้มีคุณภาพและความเป็นสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ตามปณิธานการจัดตั้งมหาวิทยาลัย ด้วยการปรับปรุงกิจกรรม

ต่างๆ ให้ประสานสอดคล้อง เอื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุนกิจการคณะสงฆ์สร้างความรู้ความเข้าใจหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน โดยการจัดประชุม สัมมนาและฝึกอบรม เพื่อพัฒนาพระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนา ให้มีศักยภาพในการธำรงรักษา เผยแผ่หลักคำสอน และเป็นแกนหลักในการพัฒนาจิตใจในวงกว้าง

การศึกษาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธจากการศึกษาพบว่ามีหลากหลายนวัตกรรม เช่นองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ เศรษฐศาสตร์วิถีพุทธ การฝึกสติภาวนา วัฒนธรรม/มารยาท ประจำท้องถิ่น นวัตกรรมเด่นประจำโรงเรียน ความคิดสร้างสรรค์เชิงบวก กิน อยู่ ดู ฟังเป็นแนววิถีพุทธ จึงสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยดังกล่าว และเป็นการผสมผสานระหว่างนวัตกรรมการเรียนรู้และวิถีพุทธศาสนาซึ่งเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีความสอดคล้องกับพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น การดำเนินชีวิตตลอดถึงการเรียนรู้ทางด้านวิถีพุทธของคนในสังคมได้เลือนหายไปซึ่งจะเห็นได้จากปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นมากมาย เช่น ขาดความตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณี ศิลปะอันดีงามของชาติที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ภาพสะท้อนดังกล่าวของเยาวชนและสังคมไทยจึงควรสร้างความตระหนักและนวัตกรรมให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้วิถีพุทธหลากหลาย นวัตกรรมที่สำคัญที่ขาดหายไปเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมเหล่านี้ให้สังคมกลับมาสนใจพื้นฐานพัฒนาจิตใจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันให้มีความสุข มั่นคง ยั่งยืนตลอดไป

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่กำลังขับเคลื่อนพัฒนาคน สถานศึกษาให้เรียนรู้ในภาวะเศรษฐกิจที่มีผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ทั่วโลกและในประเทศไทยได้รับผลกระทบที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยศึกษาชุดการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ พัฒน่องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ สร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ และการบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเพื่อส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีพุทธที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
3. เพื่อพัฒน่องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
4. เพื่อสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
5. เพื่อขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
6. เพื่อบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการวิจัย โดยการการศึกษาในเชิงเอกสาร รวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องจาก

พระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2539 อรรถ ถา หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ รูปแบบ ความสัมพันธ์ การพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ การลงพื้นที่เชิงปฏิบัติการนั้นผู้วิจัยแบ่งพื้นที่การศึกษา การดำเนินการวิจัยเป็นโครงการ จำนวน 6 โครงการ ดังนี้

โครงการชุดที่ 1 ศึกษาจากพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ 1) ภาคเหนือ ได้แก่ โรงเรียนชานาพุทธ เศรษฐศาสตร์ จังหวัดเชียงราย 2) ภาคกลาง ได้แก่ 1) โรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี 2) โรงเรียนรุ่งอรุณ กรุงเทพมหานคร 3) โรงเรียนวัดสุทธิวาราม กรุงเทพมหานคร 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1) วิทยาลัยจุลลณีศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

โครงการชุดที่ 2 และ 3 ศึกษาจากพื้นที่สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ณ ห้อง C 500 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โครงการชุดที่ 4 ศึกษาจากพื้นที่เครือข่ายนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จำนวน 6 แห่ง 1) โรงเรียนวัดบางกระดี กรุงเทพมหานคร 2) โรงเรียนพระอินทร์ศึกษา (กลุ่มสกุลอุทิศ) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) โรงเรียนสามโก้วิทยาคม จังหวัดอ่างทอง 4) โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน จังหวัดปทุมธานี 5) โรงเรียนวัดจันทร์ (ผาดไสวประชาอุทิศ) จังหวัดนนทบุรี 6) โรงเรียนวัดพิรุณศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี

โครงการชุดที่ 5 ศึกษาจากพื้นที่การขับเคลื่อนนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสถานศึกษา จำนวน 6 แห่ง 1) โรงเรียนวัดบางกระดี กรุงเทพมหานคร 2) โรงเรียนพระอินทร์ศึกษา (กลุ่มสกุลอุทิศ) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) โรงเรียนสามโก้วิทยาคม จังหวัดอ่างทอง 4) โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน จังหวัดปทุมธานี 5) โรงเรียนวัดจันทร์ (ผาดไสวประชาอุทิศ) จังหวัดนนทบุรี 6) โรงเรียนวัดพิรุณศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี

โครงการชุดที่ 6 บูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้

1. ประชากรศึกษาเป็นกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลที่ โดยกำหนดเกณฑ์ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษา และเป็นผู้ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึกถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามบริบทของพื้นที่ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลที่สำคัญ โดยกำหนดเกณฑ์ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษา และเป็นผู้ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึกถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามบริบทของพื้นที่ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ 1) กลุ่มพระสงฆ์ 2) กลุ่มผู้นำชุมชน 3) กลุ่มตัวแทนชุมชน/ปราชญ์ชาวบ้าน/นักวิชาการ 4) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และครู รวม 50 รูป/คน

1.2 พื้นที่สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จำนวน 400 รูป/คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จำนวน 400 รูป/คน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ (กลุ่ม บวร) จำนวน 13 รูป/คน

1.3 พื้นที่เครือข่ายนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนในอำเภอดำรงวิทยะนัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดปทุมธานี 1) โรงเรียนวัดบางกระดี่ กรุงเทพมหานคร 2) โรงเรียนพระอินทร์ศึกษา (กลุ่มสกลอุทิศ) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) โรงเรียนสามโกวิทวิทยา กรุงเทพมหานคร 4) โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน จังหวัดปทุมธานี 5) โรงเรียนวัดจันทร์ (ผาดไสวประชาอุทิศ) จังหวัดนนทบุรี 6) โรงเรียนวัดพิรุณศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี รวม 4,215 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนในอำเภอดำรงวิทยะนัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดปทุมธานี จำนวน 351 คน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ (กลุ่ม บวร) จำนวน 30 รูป/คน

1.4 พื้นที่การขับเคลื่อนเครือข่ายนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนพื้นที่เครือข่ายนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 1) โรงเรียนวัดบางกระดี่ กรุงเทพมหานคร 2) โรงเรียนพระอินทร์ศึกษา (กลุ่มสกลอุทิศ) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) โรงเรียนสามโกวิทวิทยา กรุงเทพมหานคร 4) โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน จังหวัดปทุมธานี 5) โรงเรียนวัดจันทร์ (ผาดไสวประชาอุทิศ) จังหวัดนนทบุรี 6) โรงเรียนวัดพิรุณศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี รวม 4,215 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนพื้นที่เครือข่ายนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จำนวน 351 คน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ (กลุ่ม บวร) จำนวน 30 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นต่างๆ ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่และดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างนี้ จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพิ่มมากขึ้นโดยผู้วิจัยจะเตรียมแนวคำถามอย่างกว้างๆ มาล่วงหน้า

2.2 การอภิปรายกลุ่มย่อย โดยนำการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธที่พบในการสัมภาษณ์มาทำการสนทนากลุ่มเพื่อสร้างการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการสนทนาที่เกิดขึ้นได้โดยทั่วไป

2.3 ใช้การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ซึ่งชุดกิจกรรมประกอบด้วย 1) การสนทนากลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ (กลุ่ม บวร) รวม 50 รูป/คน 2) การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกันของกลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ (กลุ่ม บวร) เพื่อสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 3) สร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จากนั้นทำการสรุปผลผ่านเวทีแสดงความคิดเห็น 4) สร้างข้อตกลงร่วมกันผ่านเวทีแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

3. การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยทำการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) การกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ 2) ร่างเครื่องมือการวิจัยตามประเด็นที่กำหนดให้ครบถ้วนทุกตอน 3) นำเครื่องมือมาตรวจสอบ 4) แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 5) ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and Development) เพื่อประมวลองค์ความรู้ ศึกษาแนวคิด หลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดทั้งงานวิจัยที่มีผู้รู้ได้ศึกษาไว้ รวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น ในส่วนของการวิจัยในภาคสนามเพื่อพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในลักษณะของการวิจัยในภาคสนาม (Field Study) โดยดำเนินการใน 6 ลักษณะ คือ

4.1 ศึกษารวบรวมเอกสาร ชุดความรู้ และความเป็นมาเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ การการพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธจากกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ เศรษฐศาสตร์วิถีพุทธ การฝึกสติภาวนา วัฒนธรรม/มรยาท ประจำท้องถิ่น นวัตกรรมเด่นประจำโรงเรียน ความคิดสร้างสรรค์เชิงบวก กิน อยู่ ดี พังเป็นแนววิถีพุทธ

4.2 การวิเคราะห์กระบวนการสร้างองค์ประกอบและเกณฑ์ชี้วัดในการสร้างพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเพื่อนำไปสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ที่ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4.3 การบูรณาการการพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยศึกษาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ พัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธและนำเสนอชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

4.4 การพัฒนาชุดนวัตกรรมพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้เครือข่ายเป็นตัวเชื่อมโยง โดยใช้การวิเคราะห์จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในระดับสถานศึกษา

4.5 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สอนทนากลุ่มในแต่ละพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จัดเวทีแสดงความคิดเห็นที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4.6 จัดทำผลสรุปจากการวิจัยและประมวลองค์ความรู้และข้อคิดเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร(Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

การจัดพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย ด้านกายภาพคือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและด้านกิจกรรมบนพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอนด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนิสิต และด้านการบริหารจัดการ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาต่อเนื่องซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้าน จะมุ่งเพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามระบบไตรสิกขา ดำเนินได้อย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพ และจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่สอดรับด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมที่ชวนให้มีจิตใจสงบ ส่งเสริมปัญญา กระตุ้นการพัฒนาศรัทธา และศีลธรรม กิจกรรมพื้นฐาน วิถีชีวิต กระตุ้นให้การกิน อยู่ ดู ฟัง ดำเนินด้วยสติสัมปชัญญะ บูรณาการหลักไตรสิกขา

2. ผลการพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การจัดพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย ด้านกายภาพคือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมบนพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนิสิต และด้านการบริหารจัดการ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้าน จะมุ่งเพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามวิถีพุทธ หรือตามระบบไตรสิกขา ดำเนินได้อย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพ และจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่เพื่อให้สอดรับด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมที่ชวนให้มีจิตใจสงบ ส่งเสริมปัญญา กระตุ้นการพัฒนาศรัทธา และศีลธรรม กิจกรรมพื้นฐาน วิถีชีวิต กระตุ้นให้การกิน อยู่ ดู ฟัง ดำเนินด้วยสติสัมปชัญญะ บูรณาการหลักไตรสิกขา

3. ผลการพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การสร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธทางคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเพื่อนำมาบูรณาการกับพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อย่างคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และการสร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธคณะผู้วิจัยได้มีกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธใน 3 กิจกรรมหลักนั้น โดยนำกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม จัดสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ การพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการปลูกฝัง อบรม ฝึกฝนเยาวชน ตามวิธีการของพระพุทธศาสนา โดยเน้นบูรณาการตามหลักไตรสิกขา อันมี ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน เรียนรู้ผ่านการพัฒนา "การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น" มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่า และการปลูกฝัง การฝึกฝน ให้เยาวชนได้นำหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันจะทำให้เยาวชนมีคุณธรรมนำความรู้ พัฒนตนเองเต็มตามศักยภาพเป็นคนดี คนเก่งของสังคม ดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

4. ผลการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการการเรียนการสอนและส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักไตรสิกขามาใช้ในการพัฒนา ผู้เรียน และแสดงถึงความพยายามนำหลักพุทธธรรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการ “สร้างเครือข่ายพุทธนวัตกรรมการ” สามารถ

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้จากกิจกรรมการพัฒนาการทั้ง 4 ด้านคือ

4.1 เครือข่ายด้านสังคม ได้ฝึกฝนมารยาทไทย การอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น การเจรจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ กล่าวขอบคุณ และกล่าวคำว่าขอโทษ การกราบผู้ใหญ่ การแบ่งปันและ ความอดทนต่างๆ

4.2 เครือข่ายด้านใจ การฝึกฝนจิตใจ ให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน โดยการสมาธิ แผ่เมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายตลอดถึงเจ้ากรรมนายเวร ปฏิบัติ เริ่มฝึกจิตใจแบบง่ายๆ ด้วยการเดินจงกรม นั่งสมาธิ ฝึกความสงบ ดูลมหายใจเข้า ลมหายใจออก สอนให้กตัญญูทวดต่อผู้มีพระคุณ เช่น พ่อ แม่ครู ปู่ย่าตายาย ฝึกให้เห็นความงามของธรรมชาติ ฝึกการอยู่ร่วมกันแบบง่ายๆ คือการปฏิบัติธรรมกัน

4.3 เครือข่ายด้านสติปัญญา สอนให้รู้จักพิจารณาว่า อะไรคือสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อสังคมได้ เช่น ฝึกให้เด็กทานข้าวร่วมกันแบบง่ายๆ อาจจะเป็นข้าวกล้อง สอนให้เด็กเรียนรู้การบันทึกรายการประจำวัน ฝึกสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงธรรมชาติ สรุปลักษณะแต่ละช่วงกิจกรรมที่เกิดขึ้น เด็กได้มีส่วนร่วมอย่างน้อยแค่ไหน ซึ่งจะ让孩子เข้ามามีกิจกรรมเหล่านี้ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือการพัฒนาด้านสติปัญญา

4.4 เครือข่ายด้านร่างกาย พัฒนากล้ามเนื้อด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เช่น กิจกรรมการทำเกษตร การรักษาสีงแวดล้อมผ่านรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทสังคม ศาสนาวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เด็กมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ดีและการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

5. ผลการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ประกอบด้วย 1) ขับเคลื่อนเชิงนโยบาย เป็นการนำร่องการส่งเสริมการบริหารและการจัดการการเรียนรู้วิถีพุทธให้อิสระ มีความคล่องตัวในการคิดค้นและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ 2) ขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ มีการจัดด้านกายภาพ จัดสภาพใกล้ชิดธรรมชาติ ชวนมีจิตใจสงบและส่งเสริมการบริหารจิต เจริญปัญญา 3) การขับเคลื่อนด้วยกิจกรรม กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธด้วยกระบวนการไตรสิกขา กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ 4) การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อน หลักคิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาผนวกรวมกับแนวทางการขับเคลื่อนนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

6. เพื่อบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธใช้วิธีการบูรณาการ 2 แบบ ได้แก่ บูรณาการเชิงเนื้อหาวิชา และบูรณาการเชิงวิธีการใน 4 กิจกรรม ได้แก่

6.1 กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน การออกแบบการเรียนรู้บนฐานพุทธธรรมใช้กรอบแนวคิดการออกแบบตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยใช้ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน เป็นแกนกลางฐานในการคิดเชื่อมโยงสู่กิจกรรมองค์ความรู้การใช้น้ำอย่างคุ้มค่า วิถีเกษตรยั่งยืน ระบบการเกษตรที่เน้นการเรียนรู้ ความยั่งยืนทางความคิดและสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ โดยเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เคารพต่อ ศักยภาพทางธรรมชาติของ พืช สัตว์ และนิเวศและพัฒนาองค์ความรู้กิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ ด้วยการเจริญสติภาวนา

6.2 กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน มีการบูรณาการและการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ มีชื่อเสียงและเกียรติคุณทางการจัดการ

การศึกษาและการบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาทั้งในและต่างประเทศ มีหลักสูตรการจัดการศึกษามีเนื้อหาสาระครอบคลุมวิชาการด้านพระพุทธศาสนาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และการสร้างความสมานฉันท์ทางพุทธศาสนาและวัฒนธรรม การประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษา การประชุมสัมมนาวิชาการด้านพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ

6.3 เดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญสำหรับเยาวชน เป็นการพัฒนาจิตใจ การให้ทาน รักษาศีล เจริญสติภาวนาและการเดินจงกรม เกิดเป็นบุญกุศล แต่ข้อสำคัญอยู่ที่จิตใจ แต่เมื่อต้องการให้จิตใจผ่องใสหรือด้วยจิตใจ ที่มีความเลื่อมใสตั้งใจไปด้วยศรัทธา จิตใจของเราก็ตึงด้วย ความสงบ มีความสดชื่น เบิกบาน ผ่องใส มีความอิ่มใจ ตอนนี้ จะเดินเท้า ก้าวไปในบุญทุกอริยาบส

6.4 กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธตามแผนงานกิจกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบกิจกรรมเชื่อมโยงถึงวิถีชีวิตความเป็นจริง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรม จะมีลักษณะ เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์เส้นตรง ถ่ายทอดความรู้ผ่านกิจกรรมส่งเสริมจิตต ศึกษาศึกษา และนักเรียน จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งการถ่ายทอดกิจกรรมวิถีพุทธนั้น จะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับรูปแบบการถ่ายทอดและระยะเวลา ความรู้ที่นั้น ก็จะมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมตามที่ผู้จัดทำหวังไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การจัดพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วยด้านกายภาพคือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและด้านกิจกรรมบนพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอนแผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนิสิต และด้านการบริหารจัดการ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ต่อเนื่องซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้าน จะมุ่งเพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามระบบไตรสิกขา ดำเนินได้อย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพ และจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่สอดคล้องด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมที่ชวนให้จิตใจสงบ ส่งเสริมปัญญา กระตุ้นการพัฒนาศรัทธาและศีลธรรม กิจกรรมพื้นฐาน วิถีชีวิต กระตุ้นให้การกิน อยู่ ดู ฟัง ดำเนินด้วยสติสัมปชัญญะ บูรณาการหลักไตรสิกขา ทั้งนี้เป็นเพราะ กระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาคือการสร้างและพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ในการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยเครื่องมือ นวัตกรรมการศึกษาและหลักพุทธธรรมเข้าด้วยกันเกิดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการเชื่อมโยงสู่หลักไตรสิกขา โดยผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระพน ภาณุรักษ์ และคณะ (2559) ที่พบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นออนไลน์ เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการฝึกปฏิบัติของทุกกลุ่ม โดยรวมเท่ากับ 99.203 ผลการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรมมีคะแนนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนเกณฑ์ร้อยละ 804 ผลการประเมินคุณภาพเว็บไซต์แหล่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินสื่ออิเล็กทรอนิกส์นำเสนอองค์ความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 5) ผลการติดตามการเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้ มีผลด้านการยอมรับและใช้เทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ การจัดพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วยด้านกายภาพคือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมบนพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนิสิต และด้านการบริหารจัดการ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ต่อเนื่อง ซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้าน จะมุ่งเพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามวิถีพุทธ หรือตามระบบไตรสิกขา ดำเนินได้อย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพ และจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่เพื่อให้สอดคล้องด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมที่ชวนให้มีจิตใจสงบ ส่งเสริมปัญญา กระตุ้นการพัฒนาศรัทธา และศีลธรรม กิจกรรมพื้นฐาน วิถีชีวิต กระตุ้นให้การกิน อยู่ ดู ฟัง ดำเนินด้วยสติสัมปชัญญะ บูรณาการหลักไตรสิกขา ทั้งนี้เป็นเพราะคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้กิจกรรมวิถีพุทธ เป็นมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทยที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ตั้งอยู่ในพื้นที่ชานเมืองท่ามกลางพื้นที่เกษตรกรรม และมีวิทยาลัยเขต วิทยาลัยสงฆ์ หน่วยวิทยบริการกระจายอยู่ทั่วประเทศ ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากคณะสงฆ์และประชาชนทั่วไปให้เปิดการศึกษาเพื่อพัฒนาคณะสงฆ์และประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ รวมทั้งมีพันธมิตรเครือข่ายโรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ร่วมเป็นเครือข่ายการเรียนกิจกรรมวิถีพุทธ โดยพื้นที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและขยายผลสู่ต่างประเทศ จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของพระครูพัฒนสุตานุกุล (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า วัดที่จะจัดการให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ควรมีลักษณะที่ผสมผสานกันระหว่างวัดในสมัยพุทธกาลและวัดในปัจจุบันโดยการศึกษาสภาพการจัดการวัดที่จัดการให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีแล้วและศึกษาจากวัดพัฒนาดีเด่นในปัจจุบัน เพื่อการวางรูปแบบที่เหมาะสมของวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องการบริหาร การจัดการความรู้ การพัฒนา และพุทธวิถีการบริหาร และสอดคล้องกับการวิจัยของพระครูขันตวิโรภาส (ขาว ขนติโก) (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาวัดในกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งเรียนรู้แหล่งเรียนรู้องค์ประกอบด้านศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) จิตรกรรม เป็นทัศนศิลป์เกี่ยวกับภาพเขียนที่บอกเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับพุทธประวัติ นรก สวรรค์ วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน 2) ประติมากรรม เป็นงานศิลปกรรมที่มีรูปทรงทั้ง 2 มิติ 3 มิติ แบบลอยตัว ที่บอกเรื่องราวความงดงามทางช่างในแต่ละยุคสมัย 3) สถาปัตยกรรม ที่แสดงออกด้วยสิ่งก่อสร้างที่เป็นอาคาร กุฏิ วิหาร โบสถ์ เช่น วิหารของวัดโพธิ์ กุฏิทรงไทยวัดอรุณ เป็นต้น ขนบธรรมเนียมประเพณี แสดงออกในทางพฤติกรรมกรปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ แหล่งเรียนรู้หลักธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตเชิงพุทธ เป็นการใช้กิจกรรมต่างๆ ที่วัดจัดขึ้นอยู่แล้ว แต่ปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและต่อเนื่อง ให้เข้ากับ ความสนใจของผู้ที่เข้าไปเที่ยวชมวัด เช่น กิจกรรมบวชนกขัมม บวชชี พรหมณ์ กิจกรรมพาน้องเข้าวัด ไหว้พระสวดมนต์ เจริญวิปัสสนากรรมฐาน เป็นต้น

3. องค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ การสร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธทางคณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเพื่อนำมาบูรณาการกับพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ยังคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และการสร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธคณะผู้วิจัยได้มีกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธใน 3 กิจกรรมหลักนั้น โดยนำกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม จัดสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการปลูกฝัง อบรม ฝึกฝนเยาวชน ตามวิธีการของพระพุทธศาสนา โดยเน้นบูรณาการตามหลักไตรสิกขา อันมี

ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่า และการปลูกฝัง การฝึกฝน ให้เยาวชนได้นำหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันจะทำให้เยาวชนมีคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพเป็นคนดี คนเก่งของสังคม ดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้เป็นเพราะการสร้างชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ตามหลักไตรสิกขาจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจและมีความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่อสร้างชีวิตที่มีคุณค่าและมีสุขภาพจิตอย่างแท้จริงตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับการวิจัยของเสาวภา ไพทยวัฒน์ และคณะ (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามเป็นแหล่งการเรียนรู้ศิลปกรรมไทยและพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์ร่วมในการสร้างความจิตวิตรพิสดารให้กับคนไทยในยุคที่ผ่านมาเกี่ยวกับพุทธศิลปกรรมไทยจิตรกรรมไทยประติมากรรมไทย การจัดพิพิธภัณฑ์การนำความรู้แบบตะวันตกมาใช้ในการสร้างเป็นต้นแบบในการเปิดพื้นที่ใหม่ด้วยการนำศิลปกรรมของโลกตะวันตกมาผสมกลมกลืนกับศิลปกรรมไทยและนำมิติทางวัฒนธรรมมาอธิบายการอยู่ร่วมกันของคนระหว่างโลกตะวันตกกับโลกตะวันออก และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของพื้นที่เขตดุสิตที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของวัดและประชาชน

4. การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ การพัฒนารูปแบบของเครือข่ายพื้นที่เป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเรียนการสอนและส่งเสริมให้ดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักไตรสิกขามาใช้ในการพัฒนา ผู้เรียน และแสดงถึงความพยายามนำหลักพุทธธรรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครือข่ายพุทธนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้จากกิจกรรมการพัฒนาการทั้ง 4 ด้านคือ 1) เครือข่ายด้านสังคม ได้ฝึกฝนมารยาทไทย การอยู่ร่วมกัน 2) เครือข่ายด้านใจ การฝึกฝนจิตใจ ให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 3) เครือข่ายด้านสติปัญญา สอนให้รู้จักพิจารณาว่า อะไรคือสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อสังคมได้ 4) เครือข่ายด้านร่างกาย พัฒนากล้ามเนื้อด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ทั้งนี้เป็นเพราะ การสร้างเครือข่ายทั้ง 4 ด้านนี้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและร่วมสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการเติบโตทางสติปัญญาและเป็นประโยชน์ต่อสังคมในระยะยาว ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของสมชาย บุญสุน (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดให้เหมาะสมและมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไตรสิกขาให้มากที่สุด ทั้งที่ผ่านระบบการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาและผ่านการเรียนรู้วิถีชีวิตจริงจากการกิน อยู่ ดู ฟังเป็นในชีวิตประจำวัน โดยรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาในโรงเรียนวิถีพุทธคือการจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนอย่างเป็นกัลยาณมิตรโดยมีไตรสิกขาเป็นกระบวนการผ่านบ้าน วัด โรงเรียน และนำมาบูรณาการเพื่อนำไปสู่การที่เด็กเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมีความทันสมัย พัฒนาการจัดระบบประมาณให้สอดคล้องกับแผนโครงการและเพียงพอ ได้แก่ พัฒนาการจัดการ และการกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

5. การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ประกอบด้วย 1) ขับเคลื่อนเชิงนโยบาย เป็นการนำร่องการส่งเสริมการบริหารและการจัดการการเรียนรู้วิถีพุทธ ให้อิสระ มีความคล่องตัวในการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ 2) ขับเคลื่อนเชิงพื้นที่

มีการจัดด้านกายภาพ จัดสภาพใกล้ชิดธรรมชาติ ชวนมีจิตใจสงบและส่งเสริมการบริหารจิต เจริญปัญญา 3) การขับเคลื่อนด้วยกิจกรรม กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธด้วยกระบวนการไตรสิกขา กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ 4) การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อน หลักคิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาผนวกรวมกับแนวทางการขับเคลื่อนนวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ทั้งนี้เป็นเพราะการขับเคลื่อนเชิงนโยบายการใช้รูปแบบการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมวิถีพุทธแบบเดียวกัน เป็นการสร้างผลสัมฤทธิ์ที่ดีและลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาของผู้เรียน เป็นต้นแบบของการจัดการศึกษาในรูปแบบของพุทธที่ใช้ได้จริงมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นได้ รวมทั้งการร่วมมือกันส่งเสริมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเป็นองค์กรรวม ทั้งเชิงนโยบาย เชิงพื้นที่ กิจกรรม และเทคโนโลยี จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการวิจัยของวันเพ็ญ ระวิพันธ์ (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ รู้จักวิธีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และจัดกิจกรรมบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อกระตุ้นผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในการผลิตผลงาน ตลอดจนสร้างชิ้นงานที่จับต้องได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คิดสิ่งใหม่ได้ (invention) และนำมาพัฒนาจนเป็นนวัตกรรมขึ้นมา (INNOVATION) จากการลงมือและสร้างผลผลิตได้ (production) และเน้นวางรากฐานการศึกษาด้วยความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ (imagination) จำเป็นต้องใช้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศจัดการเรียนรู้

6. การบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธใช้วิธีการบูรณาการ 2 แบบ ได้แก่ บูรพาการเชิงเนื้อหาวิชาและบูรพาการเชิงวิธีการใน 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน การออกแบบการเรียนรู้บนฐานพุทธธรรมใช้กรอบแนวคิดการออกแบบตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยใช้ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐานเป็นแกนกลางฐานในการคิดเชื่อมโยงสู่กิจกรรมองค์ความรู้การใช้น้ำอย่างคุ้มค่า 2) กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน มีการบูรณาการและการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ 3) เดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญสำหรับเยาวชน เป็นการพัฒนาจิตใจ การให้ทาน รักษาศีล เจริญสติ ภาวนาและการเดินจงกรม เกิดเป็นบุญกุศล 4) กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธตามแผนงานกิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบกิจกรรมเชื่อมโยงถึงวิถีชีวิตความเป็นจริง ทั้งนี้เป็นเพราะ การบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยใช้ไตรสิกขาผ่านกิจกรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนาจิตใจและการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อผู้เรียนฝึกฝนตามหลักไตรสิกขาของพระพุทธศาสนาผ่านกิจกรรมต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและมีผลที่ดีต่อการพัฒนาทั้งด้านจิตใจและการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูขันตวิโรภาส (ขาว ขนติโก) (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาวัดในกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งเรียนรู้แหล่งเรียนรู้อองค์ประกอบด้านศิลปวัฒนธรรม จิตกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี แสดงออกในทางพฤติกรรม การปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ แหล่งเรียนรู้หลักธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตเชิงพุทธเป็นการใช้กิจกรรมต่างๆ ที่วัดจัดขึ้นอยู่แล้ว แต่ปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและต่อเนื่อง ให้เข้ากับคามสนใจของผู้ที่เข้าไปเที่ยวชมวัด เช่น กิจกรรมบวชนกขัมม์ บวชชีพรามณ์ กิจกรรมพาน้องเข้าวัด ให้อาหารพระสงฆ์ เจริญวิปัสสนากรรมฐาน เป็นต้น และสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) (2540) ที่กล่าว

ไว้ว่า การทำให้หน่วยย่อยที่มีอยู่ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกันเข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนให้เป็นองค์รวมหนึ่ง เดียวที่มีความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการศึกษาชุดการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ พัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ สร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ และการบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เพื่อส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีพุทธที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืนต่อไป สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลวิจัยได้การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเป็นการปลูกฝัง อบรม ฝึกฝนเยาวชนตามวิธีการของพระพุทธศาสนา โดยเน้นบูรณาการตามหลักไตรสิกขา อันมี ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่า และการปลูกฝัง การฝึกฝน ให้เยาวชนได้นำหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันจะทำให้เยาวชนมีคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพเป็นคนดี คนเก่งของสังคม ดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรนำชุดองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธสู่การเรียนรู้ในสังคมไทยท่ามกลางภาวะวิกฤติ

2.2 ควรศึกษาต่อยอดชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี

2.3 ควรศึกษาเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธแบบบูรณาการเชื่อมโยงเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาประเทศในมิติองค์กรร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- จิณห์นิภา ชูใจ. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยเซนต์หลุยส์.
- ธวัชชัย อินทสุวรรณ์. (2555). **ผลการจัดการเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกิจกรรมชุมชนพอเพียงภารกิจพิชิตฝันสำหรับนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- พระครูขันตวิโรภาส (ขาว ขนติโก). (2559). **รูปแบบการพัฒนาวัดในกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิธานสุตานุภณ. (2557). **กระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคณะสงฆ์ไทย**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2540). **พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม**. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง.
- พระราชบัญญัติ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก หน้า 102 (30 เม.ย. 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันเพ็ญ ระวิพันธ์ และคณะ. (2562). **แนวทางการใช้วัดธรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 6(1). 116-128.
- วีระพน ภาณุรักษ์ และคณะ. (2559). **รูปแบบการเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์ เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 10(ฉบับพิเศษ). 800-813.
- สมชาย บุญสุน. (2561). **การจัดการศึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาในโรงเรียนวิถีพุทธ**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2557). **ประวัติหน่วยงาน.** แหล่งที่มา <https://www.ops.go.th/th/aboutus/history> สืบค้นเมื่อ 21 ต.ค. 2560.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2558). **การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครนายก.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เสาวภา ไพทยวัฒน์ และคณะ. (2553). **การเปลี่ยนแปลงในชีวิตของสังคมเมืองกับการสร้างรูปแบบศรัทธา การมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย : กรณีศึกษา วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม.** รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวนา 4 โรงเรียนบางปะอิน
“ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
GUIDELINES TO DEVELOP INSTRUCTION IN THE NEW NORMAL ACCORDING TO
4 BHAVANA PRINCIPLES THROUGH BANG PA-IN RACHANUKROH 1 SCHOOL,
PHRA NAKORN SI AYUTTHAYA

^[1]ธนพล สูงกลาง Thanapon Sungklang ^[2]พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhu Kittianavisit
^[3]พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญโญ Phrakhrusangkharak Chakkrit Bhuripaño
^{[1] [2] [3]}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: tanapon.ss2537@gmail.com

Article Received: September 06, 2023. Revised: January 09, 2024. Accepted: January 09, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวนา 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวนา 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธีคือการวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ราย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาการวิจัยเชิงปริมาณใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จำนวน 86 ราย สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนยุคปกติวิถีใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจะเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน รูปแบบ On-demand การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร และลำดับสุดท้ายรูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 2) ผลการศึกษาวิธีการพัฒนากิจการเรียนการสอนยุคปกติวิถีใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีกระบวนการการจัดการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิด ภายภาวนา ผู้เรียนและครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ผสานรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ โดยเน้นจัดกิจกรรมแบบ Active Learning ปรับเนื้อหาการสอนให้กระชับ ตรงประเด็น เข้าใจง่าย ใช้เกมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนและยังช่วยลดความตึงเครียดในการเรียนออนไลน์ ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัย เอาใจใส่ มีความเพียร และตรงต่อเวลา ออกแบบเนื้อหาแบบฝึกหัด แบบทดสอบ ให้กระชับ เข้าใจง่ายผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้เรียนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านภาวนา ควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนในยุคปกติวิถีใหม่ 3) แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวนา 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต โดยใช้วิธีการสลับวันมาเรียน เลขที่คู่มาเรียนวันคู่ เลขที่คี่เรียนออนไลน์ที่บ้าน เลขที่คี่มาเรียนวันคี่เลขที่คู่เรียนออนไลน์ที่บ้าน นักเรียนที่มาเรียนรูปแบบ On-site สถานศึกษาต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของทั้งผู้เรียนและครูผู้สอนเป็นสำคัญ มีแนวปฏิบัติระหว่างกาเปิดภาคเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควิด 2019 (Covid-19) ได้แก่ การคัดกรอง การสวมหน้ากาก การล้างมือ การเว้นระยะห่าง อย่างน้อย 1 - 2 เมตร รวมถึงการจัดเว้นระยะห่างของสถานที่ การทำความสะอาดพื้นผิวสัมผัสของโต๊ะ เก้าอี้ วัสดุอุปกรณ์ เปิดประตู หน้าต่าง ให้อากาศถ่ายเท และลดการแออัด หรือหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้มาเรียนที่โรงเรียนสามารถเรียน รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ครูผู้สอนจัดทำบทเรียนออนไลน์บนแพลตฟอร์ม Racha1-online หรือทำสื่อการเรียนรู้ผ่านช่องทางอื่น ๆ ครูผู้สอนสามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านช่องทางดังกล่าว หากผู้เรียนไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ในการเรียน รูปแบบ On-line ผู้บริหาร ครูต้องจัดหาอุปกรณ์เพื่อใช้ในการเรียนการสอน หรือให้ผู้เรียนเรียนรูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร ครูต้องกำกับ ติดตามให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางแก่นักเรียนอยู่เสมอ ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ปรับเนื้อหาการสอนให้กระชับ ตรงประเด็น เข้าใจได้ง่าย ให้ผู้เรียนได้สืบค้น และแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ใช้เกมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนและยังช่วยลดความตึงเครียดในการเรียนออนไลน์ ทั้งนี้ควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในการทดสอบแบบออนไลน์เพื่อป้องกันการทุจริต จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-line มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับยุคปทวิวัตินี้

คำสำคัญ: การพัฒนา, การเรียนการสอน, ยุคปทวิวัตินี้, โรงเรียน

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the conditions of instruction in the new normal era through Bang Pa-In Rachanukroh 1 School, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 2) to study the guidelines for developing instruction in the new normal era according to 4 Bhāvanā principle through Bang Pa-In Rachanukroh 1 School, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 3) to propose the guidelines to develop instruction in the normal era according to the 4 Bhāvanā principle at Bang Pa-In Rachanukroh 1 School Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. It was a mixed methods research. In term of qualitative research, interviewed with 5 experts then using content analysis, quantitative research by asking a sample group of 86 government teachers and education personnel at Bang Pa-in Rachanukroh 1 School, statistics used were percentage, mean and standard deviation. The research results shown that 1) the conditions of instruction in the new normal era at Bang Pa-In Rachanukroh 1 School, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province as they were arranged from most to least: On-line format; learning via the internet, On-site format; studying at school, On-demand format; teaching and learning via electronic media, On-hand format; studying at home with documents and the last one was the On-air format; studied through the distance learning foundation via satellite. 2) The study results of guidelines to develop instruction in the new normal era according to 4 Bhāvanā principle through Bang Pa-In Rachanukroh 1 School, Phra Nakhon Si Ayutthaya

Province, there was a process for organizing instruction in the new normal era, arranging an environment conducive to learning, creating a learning atmosphere that created physical development, students and teachers had a good interaction between each other, integrating online teaching formats with emphasis on organizing Active Learning activities, adjusting teaching content to be concise, be relevant, easy to understand, using games to measure and evaluate learning outcomes to arouse students' interest and also it helped to reduce stress in online learning, cultivating students to be responsible, disciplined, attentive, diligent, and punctual, design exercise or test content to be concise, easy to understand, and be able to search for information on their own, promoting and supporting teachers in creating an environment that was conducive to learning and having a variety of teaching techniques depending on the student differences in order to create good interactions between teachers and students, which would affect the physical development and mental development along with the intellectual development of students in the new normal era. 3) Guidelines to develop instruction in the normal era according to the 4 Bhāvanā principle at Bang Pa-In Rachanukroh 1 School Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, It was found that organizing teaching and learning in an on-site format along with an online format by using the method of alternating days. Even numbers came to study on even days while odd numbers studied online at home, on the other hand, odd numbers came to study on odd days while even numbers studied online at home. Students who came to study in an on-site format, educational institutions must consider the safety of both students and teachers as important. There were guidelines during the opening of the semester to prevent the spread of Covid-19, including screening, wearing masks, washing hands, keeping a distance of at least 1 - 2 meters, including arranging the place distancing, cleaning the contact surfaces of tables, chairs, materials and equipment, opening doors and windows to allow ventilation and reducing crowding or avoiding group activities. As for students who study online at home, teachers had created online lessons on the Racha1-online platform or creating learning media through other channels which teachers could measure and evaluate student learning. If students were not ready with equipment for online learning, administrators and teachers must provide those equipment for them or studying in On-hand format, with teacher supervision, always following up and giving advice and guidance to students. Teachers must organize active learning activities, adjusting teaching content to be concise, be relevant, and easily understandable so that students could search and solve problems on their own, using games to measure and evaluate learning results to stimulate student's interest and also reducing stress in online learning, morality and ethics should be promoted in online testing to prevent corruption, this would help organize teaching and learning in an efficient online format which suitable for the new normal era.

Keywords: Development, Instruction, The New Normal, School

บทนำ

เมื่อการศึกษาคือรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวะ 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มุ่งเน้นพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัย หลากหลาย และเหมาะสมกับยุคสมัย มีเป้าหมายสำคัญ คือ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต บ่มเพาะความคิด การเรียนรู้ที่ปลูกฝังให้มีจิตสาธารณะ เป็นคนที่พึ่งพาตัวเองได้และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีความสมดุลในชีวิตคือมีทั้งความรู้และศีลธรรมจึงได้บูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการเรียนรู้ เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของหลักพุทธธรรมที่จะทำให้การเรียนรู้มีศักยภาพ ดังนั้น ในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่มีความหมายว่าทำให้เจริญงอกงามหรือฝึกฝนให้เจริญยิ่งขึ้นไป ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกับพัฒนา ได้แก่ หลักภาวะ 4 ถ้าพัฒนาสิ่งที่เป็นรูปธรรม ภายนอก เช่น พัฒนาวัตถุ พัฒนาสังคม พัฒนาบ้านเมือง พัฒนากิจการต่างๆ ก็ใช้คำว่า พัฒนา ถ้าพัฒนาชีวิต หรือพัฒนาคน พัฒนามนุษย์ก็ใช้คำว่า ภาวะ แปลว่า การทำให้เป็นให้ มี หมายถึง อันไหนที่ไม่เป็นก็ทำให้เป็นขึ้น อันไหนที่ไม่มีก็ทำให้มีขึ้น และยังหมายความว่าไปถึงการทำให้เพิ่มพูนขึ้นเรียกว่าภาวะ 4 คือ กายภาวะ ศีลภาวะ จิตภาวะ และปัญญาภาวะ (ภุริภัทร ห้วยหงษ์ทอง, 2561) แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) เด็กนักเรียน นักศึกษาทั่วโลก มากกว่า 1,500 ล้านคนต้องหยุดการเรียนการสอนในโรงเรียน (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2565) ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนได้ ทั้งครูและนักเรียนต้องมีการปรับตัวกับรูปแบบการเรียนการสอน ดังนั้นจึงต้องอาศัยทักษะที่มีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจในเนื้อหา และต้องพัฒนา ตัวเองให้ทันกับเทคโนโลยีของครู ที่จะสามารถปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีการสอน ให้แก่นักเรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาในปัจจุบันนี้

ในปีการศึกษา 2563 สถานศึกษาหลายแห่ง ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากเพราะ ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงจนทำให้เป็นพื้นที่สีแดง ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนได้ทำให้ครูต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ ออนไลน์ หรือการให้นักเรียนนำใบงานกลับไปทำที่บ้าน ทำการบ้านที่บ้าน โดยมีผู้ปกครองดูแลอย่างใกล้ชิด และในปีการศึกษา 2564 สถานการณ์การแพร่ระบาดก็ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นจนทำให้ กระทรวงศึกษาธิการต้องมีการเลื่อนการเปิดภาคเรียนออกไปจากวันที่ 16 พฤษภาคม 2564 กลายเป็นวันที่ 1 มิถุนายน 2564 และเลื่อนต่อไปเป็นวันที่ 14 มิถุนายน 2564 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

การเลื่อนการเปิดภาคเรียนออกไปนั้นทำให้ระบบการศึกษามีปัญหาหลายด้านด้วยกัน เช่น การนับเวลาเรียนจำนวน 100 วันต่อ 1 ภาคเรียน ความไม่ต่อเนื่องของเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณรายหัวนักเรียน การจัดสรรงบอาหารกลางวัน ทำให้ไม่สามารถ ที่จะเลื่อนการเปิดภาคเรียนต่อไปได้อีก ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีแนวการปฏิบัติในการจัดการ เรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ด้วยกัน 5 รูปแบบ คือ 1) การจัดการศึกษารูปแบบ On-site 2) การจัดการศึกษารูปแบบ On-air คือ การเรียนรู้ผ่าน DLTV (Distance Learning Television) หรือการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียม 3) การจัดการศึกษารูปแบบ On-demand คือ การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน

ต่างๆ 4) การจัดการศึกษารูปแบบ Online คือ การเรียนรู้โดยให้ครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอน 5. การจัดการศึกษารูปแบบ On-hand คือ การเรียนรู้ที่บ้านโดยครูจัดทำเอกสาร หรือไปงานให้กับนักเรียน จากรูปแบบการจัดการเรียนทั้ง 5 รูปแบบดังกล่าว สถานศึกษาสามารถตัดสินใจโดย เลือกจัดการเรียนการสอนตามบริบทของจังหวัด และความพร้อมของสถานศึกษาได้ โดยต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ และความปลอดภัยของนักเรียนเป็นหลัก ตามหนังสือสั่งการของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และคำสั่งหรือมาตรการต่างๆ ที่ สบค. จังหวัด กำหนด (มิตชนมศิริ, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวะ 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผลการวิจัยที่ได้จะส่งผลให้ข้าราชการครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่เตรียมเป็นที่ยอมรับสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวะ 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวะ 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นรูปแบบงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวะ 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้จากกลุ่มประชากรโดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จากการคำนวณที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ± 5 จำนวน 86 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ดังนี้ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวะ 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีการแปลผลคะแนน สำหรับการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย () และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยยึดเกณฑ์ระดับการให้คะแนนของของบุญชม ศรีสะอาด (2558)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภานา 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การสัมภาษณ์ข้อมูลหลัก 5 คน คน โดยสัมภาษณ์เจาะจงด้วยคุณสมบัติ ได้แก่ เป็นผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและมีครูผู้มีความรู้ประสบการณ์การสอนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี และทำการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การคิดแบบอุปนัย

ขั้นตอนที่ 3 เสนอแนวการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภานา 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผลการวิเคราะห์เอกสารผลการสอบถาม และผลการสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นคำถามสำคัญเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภานา 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ด้านหลักสูตร/เนื้อหา, ด้านผู้เรียน, ด้านผู้สอน, ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน, ด้านการวัดและประเมินผล, ด้านปัจจัยเกื้อหนุน และทำการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เอกสารใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนยุคปกติวิถีใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนยุคปกติวิถีใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาพรวม

สภาพการจัดการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน	4.38	0.49	มาก	2
2. รูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	2.88	1.46	ปานกลาง	5
3. รูปแบบ On-demand การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.90	1.00	มาก	3
4. รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต	4.43	0.57	มาก	1
5. รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร	3.75	1.90	มาก	4
ภาพรวม	3.87	0.64	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จำนวน 86 คน มีระดับความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนยุคปกติวิถีใหม่โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 รายด้านมี 5 ด้าน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุคปกติวิถีใหม่ อยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง ระดับความคิดเห็นรายข้ออยู่ในระดับมาก ได้แก่ รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เท่ากับ 0.57 รองลงมา รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 รูปแบบ On-demand การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00 รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.90 ตามลำดับ ระดับความคิดเห็นรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ รูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.46

2. วิธีการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักทฤษฎี 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 การจัดการศึกษารูปแบบ On-Line ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ On-line ครูควรปรับเนื้อหารายวิชา ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับยุคปกติวิถีใหม่ สร้างบรรยากาศในห้องเรียนออนไลน์ โดยเน้นจัดกิจกรรมแบบ Active Learning ปรับเนื้อหาการสอนให้กระชับ ตรงประเด็น เข้าใจง่าย ใช้เกมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนและยังช่วยลดความตึงเครียดในการเรียนออนไลน์ ทั้งนี้ควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในการทดสอบแบบออนไลน์เพื่อป้องกันการทุจริต ก็จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-line มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับยุคปกติวิถีใหม่

2.2 การจัดการศึกษารูปแบบ On-Site ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ On-site ในยุคปกติวิถีใหม่ ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับยุคปกติวิถีใหม่ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิด ภาวะทฤษฎี 4 โรงเรียนบางปะอิน ผู้เรียนและครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เกิดการพัฒนาทั้งทางกายควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญา โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของทั้งผู้เรียนและครูผู้สอนเป็นสำคัญ

2.3 การจัดการศึกษาแบบ On-Demand ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ On-demand จะให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ครูผู้สอนจะต้องการสร้างบรรยากาศให้เกิดสภาวะทฤษฎี 4 โรงเรียนบางปะอิน ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัย เอาใจใส่ มีความเพียร และตรงต่อเวลา การเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นครูผู้สอนต้องขยันหมั่นเพียรจัดทำสื่อการเรียนการสอนและกำกับติดตามการส่งงานของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.4 การจัดการศึกษารูปแบบ On-Hand ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-hand ในยุคปกติวิถีใหม่ ครูผู้สอนต้องออกแบบเนื้อหาแบบฝึกหัด แบบทดสอบ ให้กระชับ เข้าใจง่ายผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนต้องสร้างความสัมพันธ์อันเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับผู้ปกครอง กำกับติดตาม งานที่มอบหมาย สอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง โรงเรียนนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการสอนของครู โดยครูรายงานความก้าวหน้าของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่เสมอเพื่อให้สามารถปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาผู้เรียนต่อไป

2.5 การจัดการศึกษารูปแบบ On-Air ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ On-air ในยุคปกติวิถีใหม่ ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้เรียนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านกายภาวนาควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนในยุคปกติวิถีใหม่

3. แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักทฤษฎี 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 การจัดการศึกษารูปแบบ On-Site ในยุคปกติวิถีใหม่ ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับยุคปกติวิถีใหม่ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ ผู้เรียนและครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี

ระหว่างกัน ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดการพัฒนาทั้งทางกายควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญา โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของทั้งผู้เรียนและครูผู้สอนเป็นเป็นสำคัญทั้งนี้มีการผสมผสานระหว่าง รูปแบบ On-site และ On-Line โดยจัดการเรียนการสอนแบบแบ่งกลุ่มนักเรียน ออกเป็น 2 กลุ่ม สลับวันมาเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบรักษาระยะห่างได้ หรือเลือกวิชาที่มีการปฏิบัติหรือเรียนรู้ร่วมกันมาจัดการเรียนที่ห้องเรียน และวิชาอื่นให้จัดการเรียนการสอนผ่านออนไลน์

3.2 การจัดการศึกษารูปแบบ On-Air ในยุคปกติวิถีใหม่ ได้แก่ 1) ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านกายภาพ ควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนในยุคปกติวิถีใหม่ 2) นักเรียนที่ไม่มีอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนทางไกล หรือมีอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนทางไกลไม่เพียงพอ เช่น ครอบครัวยากมีบุตรหลาน 2 คนแต่มีโทรทัศน์ 1 เครื่อง เป็นต้น 3) นักเรียนที่ไม่มีผู้ปกครองดูแลในขณะที่เรียนทางไกลอยู่ที่บ้าน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักเรียน 4) จำเป็นต้องมีการเชื่อมต่อสัญญาณดาวเทียมหรือสัญญาณอินเทอร์เน็ตสำหรับการรับชม รายการที่ผลิตเก็บไว้หลายปี จึงอาจมีเนื้อหาบางส่วนที่ไม่สัมพันธ์กับปัจจุบัน 5) ผู้เรียนยังขาดวินัย และสมาธิในการเรียนจากที่บ้าน

3.3 การจัดการศึกษาแบบ On- Demand ในยุคปกติวิถีใหม่ ได้แก่ 1) ครูผู้สอนจะต้องการสร้างบรรยากาศให้เกิด สีสาวนา ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัย เอาใจใส่ มีความเพียร และตรงต่อเวลา การเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นครูผู้สอนต้องขยันหมั่นเพียรจัดทำสื่อการเรียนการสอนและกำกับติดตามการส่งงานของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ 2) ครูผู้สอนและนักเรียนเลือกใช้เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันในการเรียนรู้ร่วมกันได้ 3) ปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่าย ครูผู้สอนควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จัดทำสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับยุคปกติวิถีใหม่ นำสื่อการสอนเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ อาทิ เช่น Facebook YouTube Google Classroom แพลตฟอร์ม Racha1- online หรือแพลตฟอร์มอื่นๆ 4) แพลตฟอร์มสนับสนุนเพื่อการพัฒนาครูอย่างยั่งยืน ทั้งแบบที่มีความเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ระบบพี่เลี้ยง แพลตฟอร์มการให้ คำปรึกษาสำหรับบุคลากรทางการศึกษาและผู้ปกครอง เป็นการพัฒนาครูให้มีความพร้อมสู่การเป็นครูยุคใหม่ 5) วิเคราะห์แพลตฟอร์มและวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งแพลตฟอร์มการเรียนรู้ อาจจะเป็นการเรียนรู้ออนไลน์ การเรียนรู้ที่โรงเรียน การเรียนรู้ที่บ้าน หรือการเรียนรู้ที่ชุมชนก็ได้แต่ควรเน้นวิธีการเรียนรู้ แบบแอ็กทีฟเลิร์นนิ่งในทุกแพลตฟอร์ม

3.4 การจัดการศึกษารูปแบบ On-Line ในยุคปกติวิถีใหม่ ได้แก่ 1) ครูผู้สอนเป็นผู้จัดการเรียนการสอนต่อหน้าผู้เรียนโดยผ่านเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันสำหรับการสื่อสารออนไลน์ต่างๆ หรือผ่านบริการออนไลน์ที่ทางโรงเรียนได้ดำเนินการในการ กระจายการเรียนรู้ไปสู่ผู้เรียน ซึ่งนับว่าวิธีการเป็นรูปแบบที่ถูกใช้ในการจัดการเรียนการสอนจำนวนมากในปัจจุบัน 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้เหมาะสมกับโรงเรียนที่มีความพร้อมทั้ง ด้านระบบการ เรียนการสอน และหลักสูตรผ่านระบบออนไลน์ อีกทั้งผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนผ่าน ระบบออนไลน์ ผู้ปกครองมีความพร้อมในการช่วยเหลือสนับสนุน รวมทั้งมีเครื่องมือสนับสนุนการเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน และอินเทอร์เน็ต 3) การเรียนผสมผสานแบบออนไลน์และออนไซต์ การจัดการเรียนการสอนแบบนี้เหมาะกับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียนจำนวนมากและยังไม่ค่อยมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มาก่อน โดยอาจจัดการเรียนการสอนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียน ออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อสลับวันกันมาเรียน เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบรักษา ระยะห่างได้ หรือโรงเรียนเลือกวิชาที่มีการปฏิบัติหรือต้องเรียนรู้ร่วมกันมาจัดการ

เรียนที่ห้องเรียน และวิชาอื่น ให้จัดการเรียนการสอนผ่านออนไลน์ 4) ผู้สอนและผู้เรียนได้รับประโยชน์อย่างจริงจัง โดยวิธีการจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่นั้นมีหลายสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ด้านสถานที่ การสอนออนไลน์ทำให้สามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา และไม่ได้ทำให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ลดลง อีกทั้งผู้เรียนและผู้สอนยังสามารถโต้ตอบกันได้อย่างเต็มที่เหมือนเดิมเพียงเปลี่ยนสถานที่จากโรงเรียน มาเป็นที่บ้าน ในรถ หรือสถานที่ต่างๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้สอนจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และมีการเสริมกิจกรรมสนทนา การต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น แบบเดิมหรือแบบความปกติใหม่ โดยผู้สอนอาจเพิ่มสื่อต่างๆ ให้หลากหลายมากขึ้น เช่น คลิปวิดีโอ หรือผ่าน การบรรยาย ผสมผสานการถามตอบแบบเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน หรือผู้สอนกับผู้สอน

3.5 การจัดการศึกษารูปแบบ On-Hand ได้แก่ ในยุคปกติวิถีใหม่ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนทางไกลในรูปแบบอื่น โดยการนำหนังสือเรียน แบบฝึกหัด ใบงาน และสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ไปให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่บ้าน ภายใต้ความดูแลช่วยเหลือของผู้ปกครองในขณะที่เรียนรู้ โดยครูผู้สอนจัดทำใบงานให้กับนักเรียน เป็นลักษณะของแบบฝึกหัดหรือแบบเรียนสำเร็จรูป ให้นักเรียนไปเรียนรู้ด้วยตัวเองและทำเป็นการบ้าน โดยครูผู้สอนอาจไปเยี่ยมเพื่อแนะนำนักเรียนในการทำใบงาน บ้างเป็นครั้งคราว หรืออาจให้ผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและช่วยเหลือ นักเรียนก็ได้หนังสือ หรือสื่อบันทึกจากอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง สร้างความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับผู้ปกครองและสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองช่วยกำกับดูแลนักเรียน เปรียบเสมือนเป็นครูที่บ้าน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยมาเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพจัดการเรียนการสอนยุคปกติวิถีใหม่โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต รองลงมา รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน รูปแบบ On-demand การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร ระดับความคิดเห็นระดับปานกลาง ได้แก่ รูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทียน ทองแก้ว ได้วิจัยเรื่อง “การออกแบบการศึกษาในฐานะวิถีชีวิตใหม่ ผลกระทบ จากการแพร่ระบาดของ COVID-19” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนและเทคโนโลยี สารสนเทศ การออกแบบหลักสูตร เป็นเรื่องสำคัญควรเป็นหลักสูตรที่สนองตอบต่อสังคมในอนาคต และความต้องการของผู้เรียน การศึกษาที่รับปริญญามีความสำคัญน้อยลง คนรุ่นใหม่มีความคิดและ ความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากโซเชียลมีเดียจะจัดห้องเรียนอย่างไรที่สอดคล้องกัน ห้องเรียนห้องเล่นเป็นห้องเดียว หรือห้องเรียน ห้องสมุด ห้องทำงานเป็นห้องเดียวกันที่ไม่มีหนังสือ (e-Library) ห้องทำงานอยู่ใน Café (Co-working space) รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น ลานกิจกรรม และลานสุขภาพอนามัย เป็นต้น ครูและผู้ปกครองก็ต้องปรับบทบาทมาเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้มากกว่าเป็นผู้สอน การเรียนการสอนจะมีลักษณะการผสมผสานหลากหลายวิธี (Blended Learning) ตามความต้องการของผู้เรียนและสังคมที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา ความสามารถในการยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลง (Resilience and Flexibility) ของครูจึงมีความท้าทาย นโยบายของ สถานศึกษาจึงเป็นกรอบสนับสนุนการจัดการศึกษาที่ให้แนวปฏิบัติที่ชัดเจน รวมทั้งการวัดผลเพื่อเน้นพัฒนาการ (Formative Evaluation) ที่นำระบบเทคโนโลยีมาใช้ เมื่อประเมินออกมาแล้ววิเคราะห์ได้ว่า บทพร่องเรื่องใดจะศึกษาเพิ่ม

ได้จากเอกสารอะไร หรือสื่ออะไร ในประเด็นอะไร เป็นต้น เทคโนโลยีสารสนเทศ มีแนวโน้มจะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาในอนาคตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ก็จะมีงบประมาณ ค่าใช้จ่ายและต้องมีผู้เชี่ยวชาญ แม้จะทราบว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต แต่การขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน ความมีวินัยของผู้เรียน ความเชี่ยวชาญของครู ผลจากการทดลองใช้ในช่วงล็อกดาวน์ที่ผ่านมา การสอนออนไลน์ยังมีปัญหาที่ต้องปรับปรุงหลายประการ เช่น รูปแบบการสอน เครื่องมือของครู เครื่องมือของนักเรียน การกำกับ ติดตามและการประเมินผล อาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากขึ้น ครูหรือผู้บริหาร รวมทั้งสถาบันผลิตครู อาจต้องพิจารณาใช้การเรียนการสอนทางไกลจากมูลนิธิ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์-DLTV เสริมจุดอ่อน หรือวิธีการอย่างอื่นเพิ่มเติม

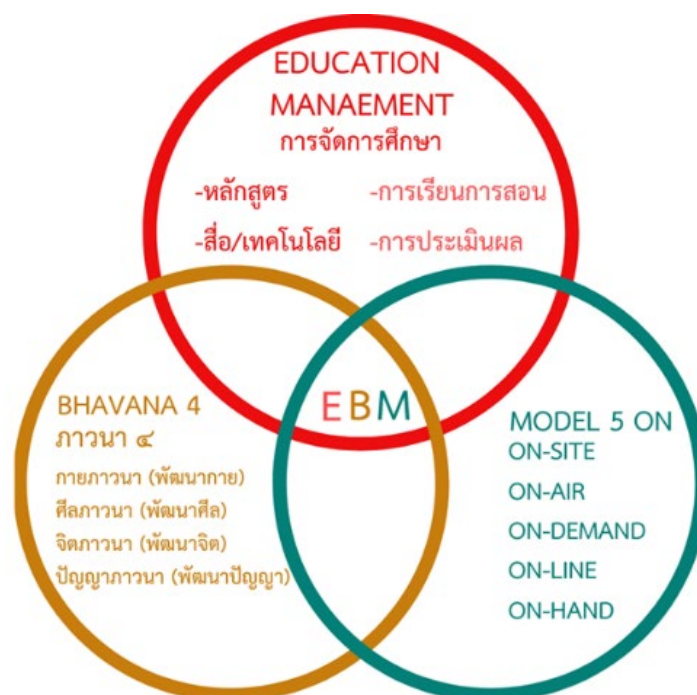
2. วิธีการพัฒนาการเรียนการสอนยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวะ 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การจัดการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิด ภาวะภาวะ 4 ผู้เรียนและครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ผสานรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ โดยเน้นจัดกิจกรรมแบบ Active Learning ปรับเนื้อหาการสอนให้กระชับ ตรงประเด็น เข้าใจง่าย ใช้เกมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนและยังช่วยลดความตึงเครียดในการเรียนออนไลน์ ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัย เอาใจใส่ มีความเพียรและตรงต่อเวลา ออกแบบเนื้อหาแบบฝึกหัดแบบทดสอบให้กระชับเข้าใจง่ายผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้เรียนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านกายภาวณาคบคู่กับการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนในยุคปกติวิถีใหม่ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ระบุไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประสบการณ์เรียนรู้ให้ยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นต้องจัดสภาวะแวดล้อมหรือบรรยากาศรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้หลากหลาย เพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจเหมาะสมแก่วัยและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและเป็นการเรียนรู้กันและกัน อันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองชุมชน สังคม และประเทศชาติโดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง บุคคล ชุมชน และทุกส่วนของสังคม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2545)

3. แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปกติวิถีใหม่ตามหลักภาวะ 4 โรงเรียนบางปะอิน โรงเรียน ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (Covid-19) สถานศึกษาจึงใช้วิธีการสลับวันมาเรียน เลขที่คู่มาเรียนวันคู่ เลขที่คี่เรียนออนไลน์ที่บ้าน เลขที่คี่มาเรียนวันคี่เลขที่คู่เรียนออนไลน์ที่บ้าน นักเรียนที่มาเรียนรูปแบบ On-site สถานศึกษาต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของทั้งผู้เรียนและครูผู้สอนเป็นสำคัญ มีแนวปฏิบัติระหว่างเปิดภาคเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (Covid-19) ได้แก่ การคัดกรอง (Screening) การสวมหน้ากาก (Mask) การล้างมือ (Hand Wash) การเว้นระยะห่าง (Social distancing) อย่างน้อย 1 - 2 เมตร รวมถึงการจัดเว้นระยะห่างของสถานที่ การทำความสะอาด (Cleaning) พื้นผิวสัมผัสของโต๊ะ เก้าอี้ วัสดุอุปกรณ์ เปิดประตู หน้าต่าง ให้อากาศถ่ายเท และลดการแออัด (Decrease) หรือหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้มาเรียนที่โรงเรียนสามารถเรียนรูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ครูผู้สอนจัดทำบทเรียนออนไลน์บนแพลตฟอร์ม Rachal-

online หรือทำสื่อการเรียนรู้ผ่านช่องทางอื่นๆ ครูผู้สอนสามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านช่องทางดังกล่าว หากผู้เรียนไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ในการเรียน รูปแบบ On-line ผู้บริหาร ครูต้องจัดหาอุปกรณ์เพื่อใช้ในการเรียนการสอน หรือให้ผู้เรียนเรียนรูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร ครูต้องกำกับ ติดตามให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางแก่นักเรียนอยู่เสมอ ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ปรับเนื้อหาการสอนให้กระชับ ตรงประเด็น เข้าใจได้ง่าย ให้ผู้เรียนได้สืบค้น และแก้ไข ปัญหาได้ด้วยตนเอง ใช้เกมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนและยังช่วยลดความตึงเครียดในการเรียนออนไลน์ ทั้งนี้ควรส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในการทดสอบแบบออนไลน์เพื่อป้องกันการทุจริตจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-line มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับยุคปฎิวัติใหม่ รวมถึงการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยี ในสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 ด้วยมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing) การปรับวิธีการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะบุคคลไม่สามารถทำกิจกรรมในลักษณะแบบ Face to Face ได้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นหนึ่งตัวช่วยในการทำให้บุคคลสามารถทำกิจกรรมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์ข้อจำกัด

องค์ความรู้การวิจัย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง แนวการจัดการเรียนการสอนยุคปฎิวัติใหม่ตามหลักภาวนา 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย “EBM”

จากภาพที่ 1 สามารถสรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนยุคปฎิวัติใหม่ตามหลักภาวนา 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นกระบวนการบูรณาการตามหลักพุทธธรรม คือ ภาวนา 4 กับการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน สรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็น EBM อธิบายได้ดังนี้

E = Education Management เป็นการจัดการศึกษา 5 รูปแบบ คือ 1) การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน 2) การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม 3) การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-demand เรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 4) การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต และ 5) การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร

B = BHAVANA 4 เป็นแนวทางการนำเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนยุคปทวิธิใหม่ตามหลักภาวนา 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) กายภาวนา (การพัฒนากาย) 2) ศิลภาวนา (พัฒนาศิลปะ) 3) จิตภาวนา (พัฒนาจิต) และ 4) ปัญญาภาวนา (พัฒนาปัญญา)

M = Model 5 ON เป็นกระบวนการบูรณาหลักพุทธธรรม คือ ภาวนา 4 กับการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน การบูรณาหลักพุทธธรรม คือ กายภาวนา (การพัฒนากาย) 2) การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การบูรณาหลักพุทธธรรม คือ กายภาวนา (การพัฒนากาย) 3) การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-demand เรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การบูรณาหลักพุทธธรรม คือ ศิลภาวนา (พัฒนาศิลปะ) 4) การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต การบูรณาหลักพุทธธรรม คือ จิตภาวนา (พัฒนาจิต) และ 5) การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร การบูรณาหลักพุทธธรรมคือปัญญาภาวนา (พัฒนาปัญญา)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาแนวการจัดการเรียนการสอนยุคปทวิธิใหม่ตามหลักภาวนา 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

1.1 การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-site เรียนที่โรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนและครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ถือเป็นการพัฒนากายควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญา

1.2 การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ จะประสบผลสำเร็จได้โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบ On-air ครูผู้สอนควรสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านกายภาวนาควบคู่กับการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนในยุคปทวิธิใหม่

1.3 การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-demand เรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนต้องหมั่นจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่มีความน่าสนใจ มีเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย กำกับ ติดตาม การส่งงานของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่กับการสร้างบรรยากาศให้เกิด ศิลภาวนา ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัย เอาใจใส่ มีความเพียร และตรงต่อเวลา จึงจะประสบผลสำเร็จได้ในยุคปทวิธิใหม่

1.4 การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมในยุคปฏิกิริยาใหม่ นักเรียนต้องมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์และเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การเรียนการสอนในรูปแบบนี้มีความสะดวกและสามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา ครูควรปรับเนื้อหาวิชาให้กระชับ ตรงประเด็น เข้าใจง่ายให้สอดคล้องและเหมาะสมกับยุคปฏิกิริยาใหม่ สร้างบรรยากาศในห้องเรียนออนไลน์โดยเน้นจัดกิจกรรมแบบ Active Learning ใช้เกมในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนและยังช่วยลดความตึงเครียดในการเรียนออนไลน์ ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-line จึงเกิดประสิทธิภาพเหมาะสมกับยุคปฏิกิริยาใหม่

1.5 การจัดการเรียนการสอน รูปแบบ On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร เป็นการจัดการเรียนการสอน ที่ครูผู้สอนออกแบบเนื้อหาแบบฝึกหัด แบบทดสอบ ให้กระชับ เข้าใจง่าย ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง ครูผู้สอนสร้างความสัมพันธ์อันเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับผู้ปกครอง กำกับ ติดตาม งานที่มอบหมาย สอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง โรงเรียนนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู โดยครูรายงานความก้าวหน้าของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อบกพร่อง กรอบแนวคิด และข้อคำถามแบบสอบถาม ยังไม่ครอบคลุมและชัดเจนในการดำเนินการวิจัย และให้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ให้มีความหนักแน่นในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป

2.2 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับต้องเป็น Out come สิ่งที่ได้คาดว่าจะได้/ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ โดยเป็นความคาดหวังข้างหน้าจะได้แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนยุคปฏิกิริยาใหม่ตามหลักทฤษฎี 4 โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถเผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ แก้ไขปัญหาหรือได้ผลอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา สุขมาก. (2535). **หลักการสอบภาควิชาหลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพมหานคร: ครูศาสตร์วิทยาลัย
ครูสวนสุนันทา สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2532). **หลักการและการจัดการประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทิตินา แคมมณี. (2546). **รูปแบบการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. พิมพ์ครั้งที่ 15.
นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี และปัทมา สังขชาติ. (2564). 5 รูปแบบสำหรับการจัดการการสอนในสถานการณ์โรคอุบัติใหม่. **วารสารวิชาการรัตนบุศย์**. 3(3). 66-73.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2534). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: อนงค์ศิลป์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- ประเวศ วะสี. (2545). **ภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: อุกาการพิมพ์.
- ประเสริฐ ธรรมโวหาร. (2542). **หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรม. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสีหิ). (2536). มงคล 38. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการวิปัสสนาธุระ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มารุต พัฒนา. (2561). การประเมินการเรียนรู้ใน New Normal. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: แอลทีเพรส.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2561). การออกแบบการเรียนรู้ใน New Normal. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2545). พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมิตร คุณานุกร. (2527). หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นิตยสยาม.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2527). หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: อนงค์ศิลป์การพิมพ์.

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยาย
โอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF CHARACTERISTICS IN TERMS OF BEING
SUFFICIENCY ACCORDING TO THE FIVE VIRTUES OF STUDENTS IN
OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI
AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 1

^[1]ศิริลักษณ์ ไตรวงษ์ Siriluck Triwong ^[2]พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhu Kittiyanaavit
^[3]พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano
^{[1] [2] [3]}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Sirilung19@gmail.com

Article Received: March 06, 2024. Revised: April 16, 2024. Accepted: April 16, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 201 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่มีความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ ความมีเหตุผล รองลงมาคือ ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความพอประมาณ ความรู้ และคุณธรรม ตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย (1) ความพอประมาณด้วยการยึดหลักสติสัมปชัญญะคือฝึกตนมิให้ประมาทในการใช้ชีวิตปัจจุบัน ประมาทตน ปลุกฝังให้รู้จักเลือกใช้จ่ายแต่สิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน (2) ความมีเหตุผลด้วยการใช้หลักสติสัมปชัญญะคือฝึกตนมิให้ประมาท ผ่านการมีสติรอบคอบรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา (3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีด้วยการใช้หลักสติสัมปชัญญะคือการไม่ประมาทมีความรอบคอบ (4) ความรู้ด้วยการใช้หลักเบญจธรรมเป็นคุณธรรมอันดีงามที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม (5) คุณธรรมด้วยการใช้หลักเบญจธรรมเพื่อเสริมสร้างในพื้นฐานทั้งด้านจิตใจ การกระทำ และการปฏิบัติและประพฤติตนให้ดี และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย (1) ความพอประมาณโรงเรียนส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ความพอประมาณในการดำเนิน

ชีวิตประจำวัน ตลอดถึงการเลี้ยงชีวิตอย่างสุจริต เพื่อสร้างคุณธรรม จริยธรรม และสร้างจิตสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) ความมีเหตุผล โรงเรียนพัฒนานักเรียนให้มีการจัดระบบความคิดของตนเองด้วยหลักการคิดวิเคราะห์และการเผชิญสถานการณ์ สร้างความเข้าใจในการดำเนินชีวิตการทำงาน (3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี โรงเรียนส่งเสริมการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและให้ฝึกนักเรียนรู้จัก รู้ทำ ฝึกตนไม่ให้ประมาท มีสติรอบคอบและการวางแผนการใช้ชีวิต (4) ความรู้ โรงเรียนส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังนักเรียนให้มีความรู้เรื่องคุณลักษณะความพอเพียง ในการดำเนินชีวิตซึ่งสอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (5) คุณธรรม โรงเรียนส่งเสริมการจัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนที่ดีตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ: การพัฒนา, คุณลักษณะความพอเพียง, หลักเบญจธรรม, โรงเรียนขยายโอกาส, โรงเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the need of characteristics in sufficiency of students in opportunity expansion schools, 2) to study the methods for development of characteristics in sufficiency of students in opportunity expansion schools according to the principles of Five Virtues, and 3) to propose guidelines for development of characteristics in sufficiency according to the principles of Five Virtues of students in opportunity expansion schools under the Office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 1. The mixed research methods were used in the study: 1) the quantitative data were collected by questionnaires from 201 students studying Matthayom 1-3 and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and $PNI_{Modified}$ and, 2) the qualitative data were collected by in-depth interviews with 5 key-informants obtained by purposive selection and then analyzed by content analysis. The results of the study revealed that: 1) the need of characteristics in sufficiency of students in opportunity expansion schools indicated that reasonableness came first, followed by self-immunity, moderation, knowledge and virtues respectively. 2) The methods for development of characteristics in sufficiency of students in opportunity expansion schools according to the principles of Five Virtues consisted of: (1) Moderation based on mindfulness and awareness in living and daily expenditure, (2) reasonableness by self-training in carefulness with mindfulness and awareness all the time, (3) self-immunity based on mindfulness and awareness, (4) knowledge in mental training with the principles of Five Virtues, and (5) virtue based on the principles of Five Virtues in strengthening one's own mind, action, practice and behaving. 3) The guidelines for development of characteristics in sufficiency according to the principles of Five Virtues of students in opportunity expansion schools under the Office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 1 consisted of: (1) moderation strengthened by activities in student development, sufficiency learning in daily life, and right livelihood in order to build virtue, ethics and conscious mind in sufficiency economy philosophy,

(2) reasonableness developed by organizing the thoughts through analytical thinking, real situations and understanding in work-life, (3) self-immunity strengthened by training in income and expenses account, carefulness in living a life and life-planning, (4) knowledge developed and trained in living a life in accordance with the sufficiency economy philosophy, and (5) virtues developed and promoted by morality and ethic camp activities.

Keywords: Development, Characteristics in Terms of Being Sufficiency, Five Virtues, Opportunity Expansion Schools, Primary Schools

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยยุทธศาสตร์ใหม่สำหรับการพัฒนาสังคมไทยนั้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของเด็กไทยซึ่งเป็นที่ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีผลต่อความสำเร็จของประเทศชาติจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของเด็กไทยในทุกมิติอย่างสมดุลทั้งร่างกายจิตใจ ความรู้ และทักษะความสามารถ และในการพัฒนานั้นจำเป็นต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบควบคู่กันไปทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ประพฤติและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมถึงงามและพร้อมเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพของประเทศชาติ (วาริน จำรัส, 2555)

ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีประเด็นความท้าทายการพัฒนาในหลายมิติ ทั้งในมิติเศรษฐกิจที่โครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมอย่างเต็มที่ ผลผลิตการผลิตของภาคบริการและภาคเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ คุณภาพและสมรรถนะของแรงงานที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ มิติทางสังคมที่การยกระดับรายได้ของประชาชน การแก้ปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการและการขยายโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการสาธารณะยังคงมีช่องว่างที่สามารถพัฒนาต่อไปได้ มิติสิ่งแวดล้อมที่การฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และมิติของการบริหารจัดการภาครัฐที่ยังขาด ความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการในการแก้ปัญหาของประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

วิสัยทัศน์ประเทศคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศคือ “ประเทศไทยมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย 1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย 2) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ 4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม 5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ 6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2562)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยโดยยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาอารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวคือ มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดีมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ มุ่งเน้นในการพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ต้องอาศัยองค์ประกอบด้วยกันหลายด้านทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษา บุคลากร ทั้งในและนอกสถานศึกษาที่จะมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้นแล้วส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (จิตตินันท์ ดีหลาย, 2561) โดยเฉพาะคุณลักษณะความพอเพียง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านความพอประมาณ 2) องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล 3) องค์ประกอบด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) องค์ประกอบด้านความรู้ 5) องค์ประกอบด้านคุณธรรม (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2549)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ทั้งนี้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เก่งดีมีความสุขนั้นสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักเบญจธรรม หมายถึง ธรรมอันงาม 5 ประการที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม และเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่การประพฤติเบญจศีล หรือศีล 5 ให้สมบูรณ์ผ่องใสยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) เมตตากรุณา 2) สัมมาอาชีวะ 3) กามสังวร 4) สัจจะ 5) สติสัมปชัญญะ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2556) และเป็นคุณธรรม 5 ประการคู่กับเบญจศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ผู้รักษาเบญจศีลควรมีเบญจธรรมไว้ประจำใจ นอกจากนี้ เบญจธรรมยังเป็นคุณธรรมที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม สร้างนิสัยที่ดีประกอบด้วย 1) เมตตากรุณา หมายถึง ความคิดปรารถนาให้

ผู้อื่นเป็นสุขและความสงสารปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นปราศจากความทุกข์ 2) สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ 3) กามสังวร หมายถึง ความสำรวมในกาม 4) สัจจะ หมายถึง ความจริงใจ ซื่อตรง ความมีสัตย์ ทั้งคำพูดและการกระทำ และ 5) สัมมาสติ หมายถึง ความมีสติตรองจตรว ไม่เลินเล่อ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2559) เป็นคุณธรรมอันดีงามที่เป็นหลักปฏิบัติของภิกษุสงฆ์ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2553) อันทำให้บุคคลเป็นผู้ดงาม เป็นข้อปฏิบัติพิเศษยิ่งขึ้นไปกว่าศีลและส่งเสริมให้ประพฤติศีลมั่นคง (พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์), 2550)

แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้กับผู้เรียนควบคู่ไปกับหลักเบญจธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ในหมวด 1 บททั่วไปมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนที่จะเติบโตเป็นอนาคตของชาติให้ได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักเบญจธรรม และพัฒนาให้เป็นคนเก่ง คนดี และเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอบางบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 7 โรงเรียนคิดเป็นจำนวน 413 คน โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเปิดตารางเปรียบเทียบสำเร็จรูปของ R.V. Krejcie & D.W. Mogan ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรเช่นเดียวกัน และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 201 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบ ลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการใช้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา การบริหารสถานศึกษา และหลักพุทธธรรม จำนวน 5 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 2) กำหนดนิยามปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยอาศัยฐานทฤษฎีและงานวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยจะคำนึงถึงการสร้างแบบสอบถามให้เป็นไปตามหลักวิชาการที่ถูกต้องและการได้แบบสอบถามที่ดีมีคุณภาพมีความตรงทั้งในเชิงโครงสร้าง (construct validity) และความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) รวมทั้งความเชื่อมั่น (reliability) 4) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษาและพิจารณาว่าแบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่โดยการหาดัชนี (index of congruence: IOC) เท่ากับ 0.8-1.00 4) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.952 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา และโรงเรียนที่กำลังศึกษา ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.2 แบบสัมภาษณ์ โดยมีการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวข้องทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรม เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษา กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 4) สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามระเบียบวิธีวิจัยให้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับศึกษาแนวการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 5) นำเสนอโครงร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Validity) 6) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ 7) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้จริงเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยเพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา และโรงเรียนที่กำลังศึกษา ในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) หาค่าเฉลี่ยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยวิธี Priority Needs Index (PNI) เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดย นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2558) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาและการอ้างอิงคำพูดบุคคล เกี่ยวกับวิธีการและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต1สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังในตารางที่ 1.

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

คุณลักษณะความพอเพียง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความแตกต่าง	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	PNI	อันดับ
1. องค์ประกอบด้านความพอประมาณ	3.15	0.63	ปานกลาง	4.47	0.44	มาก	0.419	3
2. องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล	2.59	0.42	ปานกลาง	4.20	0.51	มาก	1.621	1
3. องค์ประกอบด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	3.33	0.57	ปานกลาง	4.73	0.38	มากที่สุด	1.420	2
4. องค์ประกอบด้านความรู้	3.57	0.62	มาก	4.75	0.35	มากที่สุด	0.330	4
5. องค์ประกอบด้านคุณธรรม	3.73	0.46	มาก	4.65	0.35	มากที่สุด	0.246	5
ภาพรวม	3.27	0.41	ปานกลาง	4.56	0.33	มากที่สุด	0.41	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามรายด้าน พบว่ามีระดับความคิดเห็นมากที่สุดโดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ องค์ประกอบด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมาก องค์ประกอบด้านความรู้ อยู่ในระดับมาก องค์ประกอบด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีสภาพปัจจุบัน อยู่ใน

ระดับปานกลาง องค์ประกอบด้านความพอประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง และองค์ประกอบด้านความมีเหตุผล อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จำแนกตามรายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดโดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบด้านความพอประมาณอยู่ในระดับมาก และองค์ประกอบด้านความมีเหตุผลมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล ($PNI_{modified}=1.621$) องค์ประกอบด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ($PNI_{modified}=1.420$) องค์ประกอบด้านความพอประมาณ ($PNI_{modified}=0.419$) องค์ประกอบด้านความรู้ ($PNI_{modified}=0.330$) และองค์ประกอบด้านคุณธรรม($PNI_{modified}=0.246$)

2. การศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา การบริหารสถานศึกษา และหลักพุทธธรรม จำนวน 5 รูป/คน สรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

2.1 ด้านความพอประมาณ โรงเรียนมีกระบวนการพัฒนาการคิด พุด การกระทำนั้นนักเรียนต้องปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงให้เกิดความพอดี พอเหมาะ พอควร โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่น โดยโรงเรียนควรเริ่มต้นจากให้ความรู้ครูผู้สอนได้สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความพอประมาณให้นักเรียนได้ และทางโรงเรียนควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ความพอประมาณในการดำเนินชีวิตประจำวันให้สอดคล้องกับรายรับ-รายจ่ายของครอบครัวและนักเรียนเอง ตลอดจนการเลี้ยงชีวิตอย่างสุจริต เพื่อสร้างคุณธรรม จริยธรรม และสร้างจิตสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ รู้จักเสียสละ รู้จักการ รู้จักพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อสร้างลักษณะนิสัยที่ดีที่พึงประสงค์ต่อตนเองและสังคม

2.2 ด้านความมีเหตุผล โรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีสติสัมปชัญญะวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นมีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการใช้สติสัมปชัญญะฝึกตนมิให้ประมาท ผ่านการมีสติรอบคอบรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์สูงสุดในการดำรงชีวิตประจำวัน

2.3 ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี โรงเรียนมีการส่งเสริมการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตแบบพอเพียงไว้ใช้จ่ายในครอบครัวในยามที่จำเป็นและให้ฝึกนักเรียนรู้จัก รู้ทำ ฝึกตนมิให้ประมาท ควรมีสติ มีความรอบคอบและการวางแผนการใช้ชีวิตและการศึกษาฝึกให้นักเรียนมีสติยั้งคิด ยังทำ รู้จักวางแผนก่อนการลงมือทำจริง ใช้สติสัมปชัญญะเพื่อความไม่ประมาท การมีสติยั้งคิด ยังทำ ไม่บ่มบ่าม รู้จักวางแผนก่อนการลงมือทำจริง ศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นประกอบกับการตัดสินใจในทุกเรื่อง ไม่นำพาชีวิตเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข เพราะมีผลต่อการตัดสินใจเพื่อเป็นการป้องกันตัวเอง ควรถอยห่างจากแหล่งสังคมอบายมุขต่างๆ จะทำให้ตนเองมีภูมิคุ้มกันที่ดี

2.4 ด้านความรู้ โรงเรียนมีการปลูกฝังนักเรียนให้มีความรู้เรื่องคุณลักษณะความพอเพียง ในการดำเนินชีวิตซึ่งสอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนัก

ถึงความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรู้ตามหลักเบญจธรรม จึงควรใช้องค์ประกอบหลักเบญจธรรมทั้ง 5 ประการเนื่องจากหลักเบญจธรรมเป็นคุณธรรมอันงามที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม พร้อมด้วยความรู้และความประพฤติ โดยเฉพาะความรู้คู่คุณธรรม เนื่องจากในปัจจุบันมีความรู้เพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีหลักธรรมในใจ เพราะคนจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีธรรมะในใจ ใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิต เพราะถ้าเก่งแต่ขาดซึ่งศีลก็ไม่มีทางสำเร็จได้อย่างแท้จริง

2.5 ด้านคุณธรรม โรงเรียนมีการกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนที่ดีและดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรม โดยใช้กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้นักเรียนมีจิตใจใฝ่คุณธรรมเพื่อคุณลักษณะตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านคุณธรรมตามหลักเบญจธรรม จึงควรใช้องค์ประกอบหลักเบญจธรรมทั้ง 5 ประการ เพื่อเสริมสร้างในพื้นฐานทั้งด้านจิตใจ การกระทำ และการปฏิบัติและประพฤติตนให้ดี ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรม ละอายในการทำชั่ว รู้จักผิดชอบชั่วดี มีการตั้งมั่นในความดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้นักเรียนสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. การเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.1 ด้านความพอประมาณ โรงเรียนควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ความพอประมาณในการดำเนินชีวิตประจำวันให้สอดคล้องกับรายรับ-รายจ่ายของครอบครัวและนักเรียนเอง ตลอดจนการเลี้ยงชีวิตอย่างสุจริต เพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรม และสร้างจิตสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ รู้จักเสียสละ รู้จักพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการพัฒนาศักยภาพตามบริบทของสถานศึกษา

3.2 ด้านความมีเหตุผล โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีการจัดระบบความคิดของตนเอง ด้วยหลักการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ได้ สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นทั้งการดำเนินชีวิต การทำงาน ด้วยหลักความมีเหตุผล สามารถคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าในการดำรงชีวิตประจำวัน

3.3 ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี โรงเรียนควรส่งเสริมการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตแบบพอเพียงไว้ใช้จ่ายในครอบครัวยามที่จำเป็นและให้ฝึกนักเรียนรู้จัก รู้ทำ ฝึกตนไม่ให้ประมาท ควรมีสติ มีความรอบครอบและการวางแผนการใช้ชีวิตและการศึกษา ฝึกให้นักเรียนมีสติยั้งคิด ยังทำ รู้จักวางแผนก่อนการลงมือทำจริง ซึ่งสอดคล้องกับหลักสติสัมปชัญญะตามหลักเบญจธรรม

3.4 ด้านความรู้ โรงเรียนควรส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังนักเรียนให้มีความรู้เรื่องคุณลักษณะความพอเพียง ในการดำเนินชีวิตซึ่งสอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

3.5 ด้านคุณธรรม โรงเรียนควรส่งเสริมการจัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนที่ดีและดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรม โดยใช้กิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้นักเรียนมีจิตใจใฝ่คุณธรรม

จากผลการศึกษาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สามารถสรุปได้ตามประเด็นของความพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีความรู้ คุณธรรม และคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนตามหลักเบญจธรรม 5 ประการ เพื่อเสริมสร้างในพื้นฐานทั้งด้านจิตใจ การกระทำ การปฏิบัติ และประพฤติตนให้ดี ละอายในการทำชั่ว รู้จักผิดชอบชั่วดี มีการตั้งมั่นในความดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การใช้สติสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ รู้จักเสียสละ รู้จักพึ่งพาตนเอง สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างลักษณะนิสัยที่ดีที่พึงประสงค์ต่อตนเองและสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่า สภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนจะต้องมีด้านความภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และมีความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุดในเรื่องความรู้หลักเบญจธรรมเพื่อเสริมสร้างในพื้นฐานทั้งด้านจิตใจการกระทำ และการปฏิบัติและประพฤติตนให้ดีด้วยความตระหนักในคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิช นิภาวรรณ (2550) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงไว้ว่า ความพอเพียง หมายถึง การที่ประชาชนและชุมชนเน้นการผลิตและบริโภคโดยยึดถือทางสายกลางความพอประมาณ และความพอดีในเวลาเดียวกันและก้าวทันในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งหมายความว่ารวมถึงความพอเพียงในด้านต่างๆ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักเก็บออมเงิน กินใช้ตามฐานะความเป็นอยู่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ตามลำดับความสำคัญของคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ดังนี้

ด้านความพอประมาณอยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่าคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ดำรงชีวิตตามฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย และลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ ราคาไม่แพงเหมาะสมกับเงินที่ได้รับจากผู้ปกครองใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายเหมาะสมกับชีวิตการเป็นอยู่ของตนเองมากที่สุดสอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2528) ได้กล่าวถึงเบญจธรรม หรือเบญจกัลยาณธรรมว่าเป็นธรรม 5 ธรรมอันดีงาม 5 อย่าง คุณธรรม 5 ประการคู่กับเบญจศีล เป็นเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ผู้รักษาศีลควรมีเบญจธรรมไว้ประจำใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตินันท์ ปันนาก (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า จากผลการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่ามีองค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ 40 ตัวบ่งชี้ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้มีการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งคุณลักษณะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการจะมีทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นพลเมืองดี รักษาชาติ

ศาสน กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ด้านความมีเหตุผลอยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่านักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นักเรียนคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัดความคุ้มค่าและมีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น มีสภาพปัจจุบัน และคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัดความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรตยา นาคมิตร (2551) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ก่อนการพัฒนามีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาในการแก้ปัญหานักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ตามกรอบการศึกษา ค้นคว้าที่กำหนดไว้ 6 ด้านคือด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความประหยัด ด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ด้านภูมิใจในความเป็นไทย และด้านการหลีกเลี่ยงยาเสพติด

ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดีอยู่ในระดับมาก เพราะนักเรียนมีการใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดเพื่อช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภท มีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเองและใช้จ่ายอย่างประหยัดลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในทุกด้านเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อจำเป็นสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของพลกษท ชำนาญ (2552) ได้วิจัยเรื่องศึกษาการพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนคอนสารวิทยาคม อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ก่อนดำเนินการครูขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่สามารถที่จะดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบให้เป็นระบบมีความต่อเนื่องการทำงานเป็นทีมไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนไม่เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ผู้ปกครองรวมทั้งครูอาจารย์ ขาดความรับผิดชอบ หลังดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ในการพัฒนา ได้แก่ การประชุมระดมความคิดการเรียนรู้แบบบูรณาการในชั้นเรียนและคลินิกพฤติกรรม ผลการดำเนินงานพบว่าการดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบตามกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบเป็นอย่างดี สามารถดำเนินงานกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในชั้นเรียนและกิจกรรมคลินิกพฤติกรรม ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบมีความตระหนักและมีพฤติกรรมที่เหมาะสมนักเรียนได้รับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคิดเป็นร้อยละ 100 ได้รับการพัฒนาเป็นที่น่าพอใจ

ด้านความรู้อยู่ในระดับมาก เพราะนักเรียนมีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต นำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ เช่นการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น และมีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพลแก้ว หนองแสง (2554) ได้วิจัยเรื่องศึกษาการดำเนินการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงโรงเรียนบ้านโนนพุทรา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงรอบ พบว่า เมื่อดำเนินการในวงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์กระบวนการประชุมแบบระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ AIC และการนิเทศทำให้คณะครูมีความรู้ความเข้าใจ

สามารถดำเนินการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับ 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมคลินิกพฤติกรรม กิจกรรมประกวดเยาวชนเพียงพอรอบตามรอยพ่อหลวง ตลอดทั้งมีการนิเทศติดตามโดยใช้แบบประเมินแบบสังเกตแบบสอบถามและแบบบันทึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนส่วนน้อยที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมจึงต้องมีการพัฒนาในรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การเยี่ยมบ้านและกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกผลในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนด้านคุณธรรมนั้น นักเรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และมารยาททางสังคม จะกระทำการต่างๆ โดยยึดหลักความอดทน ความเพียร ตั้งใจทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จ และยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม และนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต และเคารพกราบไหว้บูชาครู อาจารย์ ขณะที่พบเจอทุกครั้ง และช่วยเหลือเพื่อนๆ เสมอ มีความรักเคารพต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณีให้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของชูลีพร รัตนะเจริญธรรม (2557) ได้วิจัยเรื่องศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 381 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีจริยธรรมสูง 6 ด้านอันมีความซื่อสัตย์อยู่ด้วย และมีจริยธรรมปานกลาง 5 ด้านอันมีความเมตตากรุณาอยู่ด้วยเช่นกัน ในขณะที่เดียวกันนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีจริยธรรมแตกต่างกันทั้ง 11 ด้าน คือความรับผิดชอบ ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความมีระเบียบวินัยความเสียสละ ความสามัคคี ความมีเหตุผล ความอดสาหัส ความกตัญญูทวดเวที ความยุติธรรม และความเมตตากรุณา

2. วิธีการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านความพอประมาณ ในการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ควรให้ความสำคัญกับการใช้ความเมตตากรุณา มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตต่อผู้อื่นในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และควรยึดหลักสติสัมปชัญญะ คือฝึกตนมิให้ประมาทในการใช้ชีวิต รู้ปัจจุบัน ประมาทตน ปลุกฝังให้รู้จักเลือกใช้สิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน การใช้จ่ายตามฐานะ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกวิทย์ นันทศรี (2565) ที่ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพบว่า ในด้านความพอประมาณ ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นผู้อยู่อย่างพอเพียงตามหลักเบญจธรรม เพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรมและสร้างจิตสำนึกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ รู้จักเสียสละ รู้จักการ รู้จักพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการพัฒนาศักยภาพตามบริบทของสถานศึกษาอีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชูลีพร รัตนะเจริญธรรม (2557) ที่ศึกษาเรื่องจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาขอนแก่น และพบว่า ความเมตตากรุณา มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักเบญจธรรม

2.2 ด้านความมีเหตุผล ในการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ควรใช้หลักสติสัมปชัญญะ

คือฝึกตนมิให้ประมาท ผ่านการมีสติรอบคอบรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ การรู้คิด รู้ทำ และนำไปใช้ และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์สูงสุด ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Caroline Koh (2012) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและเพิ่มความสนใจในนักเรียนในการศึกษาคุณธรรมศึกษาในประเทศสิงคโปร์ที่การพัฒนาคุณธรรมมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาแรงจูงใจในตนเองของนักเรียนให้มีความมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต

2.3 ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ควรใช้หลักสติสัมปชัญญะ คือ การไม่ประมาท ไม่เสี่ยง มีความรอบคอบ เตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ควรต้องพัฒนาด้านสติสัมปชัญญะ การมีสติยังคิด ยังทำ ไม่บ่มบ่าม รู้จักวางแผนก่อนการลงมือทำจริง ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกวิทย์ นันทศรี (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพบว่า การพัฒนาความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ควรส่งเสริมพัฒนานักเรียนใช้สติสัมปชัญญะตามหลักเบญจธรรม รู้คิด รู้ทำและการวางแผนการใช้ชีวิตและการศึกษา

2.4 ด้านความรู้ ในการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ควรใช้องค์ประกอบหลักเบญจธรรมทั้ง 5 ประการเนื่องจากหลักเบญจธรรมเป็นคุณธรรมอันงามที่อบรมและตกแต่งจิตใจให้งดงาม พร้อมด้วยความรู้และความประพฤติ โดยเฉพาะความรู้คู่คุณธรรม เนื่องจากในปัจจุบันมีความรู้เพียงอย่างเดียวไม่ได้ต้องมีหลักธรรมในใจ เพราะคนจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีธรรมะในใจ ใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิต เพราะถ้าเก่งแต่ขาดซึ่งศีลก็ไม่มีทางสำเร็จได้อย่างแท้จริง ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีรธรรมธัมมธีโร (บุญเสริม) (2559) ที่ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และพบว่า การบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมด้านความรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียน

2.5 ด้านคุณธรรม ในการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ควรใช้องค์ประกอบหลักเบญจธรรมทั้ง 5 ประการ เพื่อเสริมสร้างในพื้นฐานทั้งด้านจิตใจ การกระทำ และการปฏิบัติและประพฤติตนให้ดี ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรม ละอายในการทำชั่ว รู้จักผิดชอบชั่วดี มีการตั้งมั่นในความดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้นักเรียนสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกวิทย์ นันทศรี (2565) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และพบว่า ในด้านคุณธรรมโรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม กิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนที่ดีและดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้นักเรียนมีจิตใจใฝ่คุณธรรม

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) ความรู้ 5) คุณธรรม โดยผู้วิจัยสามารถนำเสนอสังเคราะห์

เป็นภาพรวมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสตามประเด็นของความพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ คุณธรรม มีความสอดคล้องบางประการกับแนวคิดของสุเมธ ตันติเวชกุล (2549) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative self sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อนโดยต้องสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจของตนเองให้ดี เสียก่อนคือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ใช้ชีวิตพอเพียงพอประมาณไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียวรู้จักวิธีเก็บออมย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นไป และคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนตามหลักเบญจธรรม 5 ประการ เพื่อเสริมสร้างในพื้นฐานทั้งด้านจิตใจการกระทำ และการปฏิบัติและประพฤติตนให้ดี ประกอบด้วยความตระหนักในคุณธรรม ละอายในการทำชั่ว รู้จักผิดชอบชั่วดี มีการตั้งมั่นในความดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การใช้สติสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ รู้จักเสียสละ รู้จักการ รู้จักพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อสร้างลักษณะนิสัยที่ดีที่พึงประสงค์ต่อตนเองและสังคมการเปลี่ยนแปลง และผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี) (2558) ได้กล่าวถึงเบญจศีลและเบญจธรรมว่า เบญจศีลเบญจธรรมนี้เป็นข้อปฏิบัติที่คู่กันอยู่เสมอ ซึ่งการจะรักษาเบญจศีลหรือศีล 5 นั้นจำเป็นต้องมีธรรมอันเป็นพื้นฐานมาสนับสนุนหรือมาคอยกำกับให้การรักษาเป็นไปด้วยดี ไม่ต่าง ไม่พร้อย ธรรมนั้นก็คือเบญจธรรม ซึ่งจัดว่าเป็นคู่แฝดของศีล คือเป็นไปอิงอาศัยกันและกัน ไม่แยกจากกัน อันเบญจธรรม 5 ประการ ที่มาสนับสนุนนั้นคือมีเมตตาและกรุณาเป็นคู่กับสัมมาอาชีวะเป็นคู่กับกามสังวรเป็นคู่กับสัจจะ เป็นคู่กับสติสัมปชัญญะหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาชั้นสามัญที่เรียกว่า เบญจศีล คือ ศีล 5 และธรรม 5 ซึ่งพระพุทธศาสนาสอนไว้ในแง่เว้นความชั่วและแง่ทำความดี เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการครองชีวิต เบญจศีลเบญจธรรมนั้น ศีล หมายถึง การเว้นความชั่ว ธรรม หมายถึง การเพิ่มพูนความดี

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยคือแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อันเป็นการวิเคราะห์สภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับความพอประมาณ คือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจกับระดับความพอเพียงนั้น พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ด้วยเงื่อนไขความรู้ รอบรู้เกี่ยวกับความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อวางแผนในการปฏิบัติ และคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักเบญจธรรม 5 ประการ คือ เมตตา กรุณา มีความรัก ความปรารถนาดีกับเพื่อนในโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน มีสัมมาอาชีวะ คือ การประกอบอาชีพสุจริต ดำเนินชีวิตตามกามสังวร คือ การสำรวมในกาม การพูดจาด้วย สัจจะ คือ พูดความจริง และสติสัมปชัญญะ คือ ความระลึกได้และความรู้ตัวก่อนการใช้จ่ายในการเลี้ยงชีวิตอย่างมีความพอเพียงให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบันกับสภาพต้องการจำเป็นของนักเรียนในการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ตามความจำเป็นของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนให้ความเห็นอยู่ในระดับมาก

จากผลแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ และคุณธรรม ในการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนประกอบด้วยเมตตากรุณา มีความรัก ความปรารถนาดีกับเพื่อนๆ ในโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน มีสัมมาอาชีวะ ประกอบอาชีพสุจริต กามสังวร สำรวมในกาม สัจจะ พูดความจริง และสติสัมปชัญญะ ความระลึกได้ก่อนการใช้จ่ายอย่างมีความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

1. ความพอประมาณ คือ นักเรียนสามารถดำรงชีวิตได้เหมาะสม มีความพอประมาณ สามารถเลือกใช้เครื่องอุปโภคและบริโภคที่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ ทั้งการหารายได้ และพอประมาณในการใช้จ่าย โดยตั้งใจทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต มีความพอต่อความจำเป็น และเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2. ความมีเหตุผล คือ นักเรียนมีการคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งจำเป็นต้องมีการตัดสินใจตลอดเวลา ซึ่งการตัดสินใจที่ดี ควรตั้งอยู่บนการไตร่ตรองถึงเหตุ รวมทั้งคำนึงถึงผลที่อาจตามมาจากการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ไม่ใช่ตัดสินใจตามอารมณ์โดยปราศจากการวิเคราะห์ ต้องเป็นผู้คิดดี ทำดี พูดดี ประพฤติดี และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล

3. ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ นักเรียนควรฝึกตนไม่ให้ประมาท ควรมีสติ มีความรอบครอบ มีการวางแผนก่อนลงมือทำ และการรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา ตั้งตนอยู่บนความไม่ประมาท ด้วยการใช้ความรู้และ

คุณธรรม เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตัวเองได้ และสามารถนำไปปรับใช้ได้ทั้งในชีวิตการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวัน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4. ความรู้ คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ โดยมีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ ควรเตรียมตัวให้พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลง โดยใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. คุณธรรม คือ การเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้นักเรียนมีความตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องเหมาะสมในการดำเนินชีวิต ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ช่วยเหลือ เอื้ออาทรต่อผู้อื่น และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีสภาพปัจจุบันที่แตกต่างกับสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในทุกด้าน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะในทุกด้านต่อไป โดยอาจส่งเสริมเป็นกิจกรรมอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น กิจกรรมแนะแนว เป็นต้น เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ในหลายรูปแบบ

1.2 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการกล่าวถึงเรื่องความแตกต่างของนักเรียน ที่อาจส่งต่อการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ดังนั้น จึงควรมีการใช้เครื่องมือมาคัดกรองนักเรียนในช่วงต้นของปีการศึกษา เพื่อครูที่ปรึกษาจะได้ทราบปัญหา และการเยี่ยมบ้านของนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลของนักเรียนอย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น

1.3 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการกล่าวถึงเรื่องบรรยากาศภายในสถานศึกษาที่ช่วยพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหารและครูจึงควรแสดงออกถึงการพัฒนารายการของโรงเรียนโดยยึดหลักความพอเพียง เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการรู้จักเลือกสิ่งของมาประดับตกแต่งตามความต้องการของตนเองให้มีความคุ้มค่า และไม่ใช้จ่ายเงินกำลังทรัพย์ที่ตนเองมี

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรมด้านความมีเหตุผล มีสภาพปัจจุบันในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและครูจึงควรมีการทำตนให้เป็นตัวอย่างในการเลือกซื้อของในชีวิตประจำวัน และอธิบายถึงประโยชน์และความจำเป็นของสิ่งของที่ได้เลือกซื้อ เพื่อแสดงออกความมีเหตุผล และการพิจารณาก่อนการตัดสินใจใช้เงิน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรม โดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัย และเครื่องมือการวิจัยชุดเดิม แต่กำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างใหม่เป็นโรงเรียนที่มีการจำแนกนักเรียนชัดเจน ทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาวิจัยในเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่างวัยกัน

2.2 ควรดำเนินการวิจัยในลักษณะการถอดบทเรียน โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรม ทั้งในมุมมองเชิงปฏิบัติของครูผู้สอน มุมมองการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร เพื่อใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงให้นักเรียนในโรงเรียนอื่นที่สนใจ

2.3 ควรดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียงตามหลักเบญจธรรม เพื่อค้นหาปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน เสนอต่อผู้บริหารให้มีความสำคัญกับงานได้ตรงตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิตตินันท์ ดีหลาย. (2561). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนไสวัญนทวิทย์ จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2549). เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 4(3). 27–28.
- ชูลีพร รัตนะเจริญธรรม. (2557). การศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฐิตินันท์ ปันมาก. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระกิตติสารเมธี (สมคิด เขมจารี). (2528). ขอธรรมเตือนจิตเพื่อชีวิตที่ดีงาม. กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการพิมพ์.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2553). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์คำวัด. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2556). ปรัชญาการศึกษาของไทย ภาคพุทธธรรม: แก่นนำการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ผลิติธี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีรธรรม ธมมธีโร (บุญเสริม). (2559). รูปแบบการบริหารการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเบญจธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี). (2558). ศิล 5 รักษาโลก. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์). (2551). เบญจศีลเบญจธรรม อุดมชีวิตของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: ต้นบุญ.
- พฤกษทล ชำนาญ. (2552). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนคอนสารวิทยาคม อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- วาริน จำรัส. (2555). รายงานผลการสังเคราะห์ผลการดำเนินงานการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์. รายงานวิจัย. ระยอง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.
- วิรัช นิภาวรรณ. (2550). การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: โพรเพซ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). กรอบทิศทางพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุพลแก้ว หนองแสง. (2554). การพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างพอเพียงโรงเรียนบ้านโนนพุทรา อำเภอฟิมา ย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (7 มี.ค. 2549). จิตวิทยากับคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง. มติชน. 7. 13.
- สุรัตยา สาคมิตร. (2551). การพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เอกวิทย์ นันทศรี. (2565). การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักเบญจธรรมของนักเรียนโรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Caroline Koh. (2012). Moral development and student motivation in moral education: A Singapore study. *Australian Journal of Education*. 56(1). 83-101.

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี
PEOPLE'S LIVING IN ACCORDANCE WITH THE 5 PRECEPTS IN PAKTHO DISTRICT,
RATCHABURI PROVINCE

^[1]สาคร หาญแท้ Sakorn Hanthae ^[2]พระครูวิสุทธาณันทคุณ Phrakhrū Wisutthanantakhun

^[3]พระมหากังวาล ธีรธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhammo

^[1] ^[2] ^[3]วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ratchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand

Corresponding Author E-mail: sakornhanthae62@gmail.com

Article Received: August 08, 2023. Revised: January 12, 2024. Accepted: January 19, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) สภาพการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาในชุมชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี จำนวน 318 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ด้านหลักประกันสุขภาพ ด้านหลักประกันครอบครัว ด้านหลักประกันชีวิต และ ด้านหลักประกันสังคม ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุรายได้ มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ การศึกษา อาชีพ มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการทำมาหากิน บางคนเลี้ยงหมูฆ่าหมูหาปลา แต่ก็เป็นการทำเพื่อนำไปเป็นอาหาร การเบียดเบียนสัตว์เนื่องจากประเพณีนิยม เช่น ชนไก่ วัวลาน จนนำไปสู่การส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ปัญหาของครอบครัวที่เกิดจากการขาดความเอาใจใส่ ไม่เห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากทำให้ครอบครัวของตนเองและผู้อื่นแตกแยก การขาดความยับยั้งชั่งใจ ที่สำคัญคือ ไม่คิดถึงผลเสียที่จะตามมา ส่วนใหญ่จะเป็นคนในช่วงอายุน้อย วัยเรียนแต่ไม่เรียน ปัญหายาเสพติดในเยาวชนยังเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนเป็นอย่างมาก เป็นบ่อเกิดของปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอาชญากรรมต่างๆ

และข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรส่งเสริมให้คนในชุมชน ดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 โดยการสร้างความร่วมมือกันเป็นเครือข่าย สร้างกิจกรรมโครงการต่างๆ ให้กับชุมชน ไม่ว่าจะเป็น ชุมชนเอง วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ในข้อปฏิบัติตามหลักศีล 5 เช่น ส่งเสริมหลักเมตตากรุณาต่อสมาชิกในชุมชน งดเว้นการทำร้ายสิ่งมีชีวิต ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น กิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ วัดเป็นผู้นำด้านการจัดกิจกรรมทางศาสนา จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม ในช่วงวันพระ หรือวันหยุดสำคัญ เช่น ช่วงวันพ้อ วันแม่ วันวิสาขบูชา เพื่อเป็นโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามาศึกษาและทำความเข้าใจในศีล อาจจะมีการเน้นกิจกรรมในการฟังเทศน์ ควรจะมีการบรรยายอธิบายหลักการประพฤติปฏิบัติในหลักประกันชีวิตให้โยมเข้าใจได้ง่ายขยายความให้เห็นในเชิงรูปธรรมมากขึ้น ควรเน้นการสร้างความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่พอเพียง ให้กับคนในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความรัก ความพอใจในของๆ ตน

คำสำคัญ: การดำเนินชีวิต, หลักศีล 5, ประชาชน

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the level of people's living in accordance with the 5 Precepts in Ban Nong Bua Hing, Paktho District, Ratchaburi Province, 2) to compare the people's living in accordance with the 5 Precepts in Ban Nong Bua Hing, Paktho District, Ratchaburi Province by classifying according to personal factors and 3) to study problems, obstacles and suggestions of people's living in accordance with the 5 Precepts in Ban Nong Bua Hing, Paktho District, Ratchaburi Province. The research methodology was a mixed method research. In part of the quantitative research, a questionnaire was used as a tool to collect field data from 318 people who were over 18 years old and domiciled in Ban Nong Bua Hing, Paktho District, Ratchaburi Province. The data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing by t-test, F-test, and one-way ANOVA. In part of qualitative research, document analysis and the interview form were used as the tools for collecting field data from 9 key informants and analyzing the data with contextual content analysis techniques. The results showed that; 1) The level of people's living in accordance with the 5 Precepts in Ban Nong Bua Hing, Paktho District, Ratchaburi Province, in general was at the highest level and when considering individually, it was high level in all 5 aspects, namely, property security, health security, family security, life security and social security, respectively. 2) The comparative results of the people's living in accordance with the 5 Precepts in Ban Nong Bua Hing, Paktho District, Ratchaburi Province by classifying according to personal factors, it was found that personal factors such as age and income had the living in accordance with the 5 precepts of people in Ban Nong Bua Hing, Paktho District, Ratchaburi Province, they were significantly different at 0.01. As for gender, education and career had the living in accordance with the 5 precepts of people in Ban Nong Bua Hing, Paktho District, Ratchaburi Province was no difference. 3) The problems and obstacles included killing animals in terms of livelihood, some raising pigs to kill, fishing, but it was done for food, animal oppression due to traditions such as cockfighting, cow yard,

leading to generation after generation, family problems caused by lack of attention, not foreseen the consequences if one's own family and others break up, lack of restraint, most importantly, not to think about the consequences, most of them were young, drug problem among young people was still a major problem that had a very negative effect on the community, causing many problems, especially crime. The suggestions, for example, encourage people in the community to live according to the 5 precepts by creating cooperation as a network, creating various projects for the community, whether it was the community itself, temples and schools to promote knowledge and understanding of practices according to the 5 precepts, for example, promoting the benevolence to community members, refraining from harming living beings, nature and the environment through various community activities such as local development activities in various fields, temples were leaders in organizing religious activities organize Dhamma practice activities during Buddhist holy days or important holidays such as Father's Day, Mother's Day, and Vesak Day as an opportunity for people in the community to study and understand the precepts, there may be an emphasis on activities in listening to sermons, there should be lectures explaining the principles of life insurance practices to make it easier for people to understand and expand on concrete views, emphasizing on building an understanding of how to lead a self-sufficient life for people in the community to create love and contentment in their own things.

Keywords: Living, 5 Precepts, Population

บทนำ

ประเทศไทยนั้นมีการนับถือพระพุทธศาสนาเป็นเวลานาน โดยถือเป็นสถาบันหลักและเอกลักษณ์ของชนชาติไทยเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยมาเป็นเวลานาน ซึ่งหลักคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นมุ่งส่งเสริมให้มีการคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านร่างกายจิตใจและสังคมจึงมีหลักการที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก สุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้ใดมีสุขภาพสมบูรณ์ สามารถควบคุมร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดี จิตจะทำหน้าที่ควบคุมและสั่งการงานทุกอย่างของร่างกายให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552)

ในทางพระพุทธศาสนามนุษย์จะงามได้ ต้องมีศีล ศีลเป็นบ่อเกิดของการดำเนินชีวิตให้มนุษย์เจริญด้วยการศึกษา เพราะศีลเป็นหลักพื้นฐานในการควบคุมกาย วาจา ส่งผลให้คุณธรรมประจำตัวปัจเจกบุคคลเจริญขึ้น และไม่ตกไปในที่ชั่ว ดังนั้น สังคมมนุษย์ทั่วไป พระพุทธศาสนาจึงแนะนำสั่งสอนหรือเสนอหลักธรรมหมวดที่นิยมเรียกว่า ศีล 5 ไว้เป็นข้อกำหนดอย่างต่ำ หรือหลักความประพฤติอย่างน้อยที่สุดในระดับศีล (รังสรรค์ แสงสุข และคณะ, 2554)

ศีล 5 ประกอบด้วย ปาณาติปาตา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ อทินนาทานา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการลักทรัพย์ กาเมสุมิฉฉาจา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องจากการประพฤติดินาม มุสาวาทา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการพูดเท็จ และสุราเมรัยเมชขมาทักฐานา เวรมณี

เจตนาเป็นเครื่องจูงใจจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (ที.ปา (ไทย) 11/315/302-303) โดยนัยนี้ ศีล 5 จึงเป็นหลักประกันของชีวิต คือ หลักเพื่อความมั่นคงในการดำเนินชีวิต พระพุทธศาสนาได้ให้หลักประกันในการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนที่ได้ปฏิบัติตามหลักคำสอนของ พระพุทธศาสนาเพื่อสามารถให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขความสามัคคี ความเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือ

ศีลข้อที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี หรือ หลักประกันชีวิต คือ หลักปฏิบัติที่มุ่งจูงใจจากการฆ่าสัตว์ หรือใช้ให้ฆ่า หรือเบียดเบียนข่มเหงรังแกผู้อื่น

ศีลข้อที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี หรือ หลักประกันทรัพย์สิน คือ หลักปฏิบัติที่มุ่งจูงใจจากการลัก ทรัพย์ หรือการใช้ให้ลัก หรือการถือเอา หรือการฉกฉวยสิ่งของผู้อื่น

ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจจาจारा เวรมณี หรือ หลักประกันครอบครัว คือ หลักปฏิบัติที่มุ่งจูงใจจากการประพฤติดังผิดทางกาม หรือนอกใจคู่ครอง

ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี หรือ หลักประกันสังคม คือ หลักปฏิบัติที่มุ่งจูงใจจากการพูดเท็จ หรือ การพูดโกหกหลอกลวง

ศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยเมฆัชปะมาทัฏฐานา เวรมณี หรือ หลักประกันสุขภาพ คือ หลักปฏิบัติที่มุ่ง จูงใจจากการดื่มของมึนเมา หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ

ศีล 5 จึงเป็นข้อกำหนดอย่างต่ำ หรือหลักความประพฤติอย่างน้อยที่สุด ในระดับศีล เพื่อให้มนุษย์ ได้มีจิตใจที่สูงขึ้นกว่าสัตว์ทั้งหลาย เนื่องจากมนุษย์จะเรียกว่ามนุษย์ได้ต้องเป็นผู้มีจิตใจสูงคือไม่เป็นทาสกิเลสที่ ไหลบ่าเข้ามาทาง ตา หู จมูก ลิ้น และจากการได้สัมผัส ถ้าหากจิตใจไม่มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งก็จะกระทำตาม ความต้องการตามความอยากของตนในแนวทางที่ไม่ถูกต้องอยู่เรื่อยไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2553)

บ้านหนองบัวหึ่ง เป็นชุมชนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ที่ หมู่ 3 ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัด ราชบุรี ประชากรในพื้นที่ ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้างทั่วไป ส่วนอาชีพรอง คือ เกษตรกรรม ปศุสัตว์ ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา และเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญทางศาสนา และกิจกรรมสำคัญของชุมชน อาทิเช่น ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประมาณเดือนมกราคม ประเพณีวันสงกรานต์ ประมาณเดือนเมษายน ประเพณีลอยกระทง ประมาณเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน และประเพณีวันเข้าพรรษา ออกพรรษา ประมาณเดือนกรกฎาคม-พฤศจิกายน ของทุกปี

อย่างไรก็ตาม ทุกวันนี้ พฤติกรรมและอารมณ์ของบุคคลในสังคมมีปัญหาขั้นรุนแรง เพราะขาดการ พัฒนาทางด้านพฤติกรรมทางด้านร่างกาย และจิตใจ (สุพัตรา สุภาพ, 2549) ถ้าเราได้ดูข่าวจากหน้า หนังสือพิมพ์ ฟังจากวิทยุโทรทัศน์ ก็มักจะพบเรื่องวุ่นวายนานัปการ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง การว่างงาน การลักขโมยการฆ่าข่มขืนกระทำชำเรา ประกอบอาชญากรรม การทำร้าย อัตตะวินาติตนเอง และ การติดสิ่งเสพติด การฉ้อโกง การขายบริการทางเพศในเด็ก วัยรุ่นนรกพวกตีกัน นักศึกษาขกพวกตีกัน (จำลอง ดิษยวณิช, 2554) กล่าวโดยสรุปว่า สาเหตุที่โลกมีปัญหาอยู่ในปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาระดับไหนก็ตาม ส่วนมากเกิดมาจากการขาดมนุษยธรรม จึงมีการกดขี่เอารัดเอาเปรียบกันใช้อำนาจทำการประพฤติดังนี้ จึงทำ ให้สังคมเดือดร้อน ครอบครัวเกิดการหย่าร้างเพราะสามีภรรยาไม่ประพฤติปฏิบัติอยู่ในหลักศีล 5 แล้วก็ทำให้เกิดปัญหาแก่บุตรก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาอีกมากมาย (พวงเพชร ทองหมื่นไวย, 2559) จึงสมควร อย่างยิ่งที่จะต้องเร่งแก้ไขอย่างเร่งด่วน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับที่ผู้วิจัยมีภูมิลำเนาในพื้นที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จึงสนใจศึกษาเรื่อง การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาในชุมชนบ้านหนองบัวหึง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 1,531 คน โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 รูป/คน จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชน 2 ครู/อาจารย์ของสถานศึกษาในพื้นที่ กลุ่มที่ 3 พระสงฆ์ฆาธิการ/นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยผ่านการพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม รูปแบบ ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 4) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) กับผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.889 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวม 5 ด้าน และตอนที่ 3 เป็น

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-End Question)

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางของการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติที่มีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมในระดับปฏิบัติมากที่สุด ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติที่มีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

ที่	การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	หลักประกันชีวิต	4.44	0.40	มาก
2	หลักประกันทรัพย์สิน	4.74	0.35	มากที่สุด
3	หลักประกันครอบครัว	4.61	0.38	มากที่สุด
4	หลักประกันสังคม	4.43	0.38	มาก
5	หลักประกันสุขภาพ	4.66	0.40	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.58	0.30	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักประกันทรัพย์สิน รองลงมา คือ ด้านหลักประกันสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านหลักประกันครอบครัว อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านหลักประกันชีวิต อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านหลักประกันสังคม อยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านหลักประกันชีวิต อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านดำเนินชีวิตโดย

ยึดถือการปฏิบัติศีลข้อที่หนึ่งเป็นหลักประกันชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านไม่เจตนาในการทำร้ายร่างกายของผู้อื่นทั้งที่เป็นคนและสัตว์ อยู่ในระดับมาก 2) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านมีความมั่งคั่งและไม่สนับสนุนให้ผู้อื่น สับเปลี่ยน แอบสลับเอาของผู้อื่น ซึ่งมีค่าสูงกว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านหลักประกันครอบครัว อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านไม่เคยหรือสนับสนุนการร่วมประเวณีกับผู้ขายบริการทางเพศ และท่านมีความเชื่อมั่นในอันสงฆ์ของศีลข้อที่สามที่ทำให้คนในครอบครัวอยู่รวมกันด้วยความผาสุก อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านมีความซื่อสัตย์จริงใจต่อคู่ครองของตนตลอดไป อยู่ในระดับมาก 4) ด้านหลักประกันสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้น้อมนำเอาการงดเว้นจากการพูดเท็จมาปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันกับหมู่คณะ อันจะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านไม่เคยพูดดูหมิ่นผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบช้าเลวทรามหรือพูดประชด อยู่ในระดับมาก 5) ด้านหลักประกันสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีความเชื่อมั่นว่าเมื่อดื่มสุราและยาเสพติดจะทำให้เสียสติ มีสุขภาพที่เสื่อมโทรม อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้น้อมเอาหลักการไม่ดื่มสุราหรือยาเสพติดทุกชนิดที่เป็นโทษต่อร่างกายไปประพฤติปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานการวิจัย พบว่า

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี แตกต่าง

จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ทั้ง 5 ด้าน พบว่า

3.1 ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ทั้ง 5 ด้าน พบว่า

1. ด้านหลักประกันชีวิต ประกอบด้วย 1) ปัญหาการละเมิดศีลข้อหนึ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการฆ่าสัตว์ ในเรื่องของการทำมาหากิน บางคนเลี้ยงหมูฆ่าหมู ฆ่าปลา แต่ก็เป็นการทำเพื่อนำไปเป็นอาหาร 2) การเบียดเบียนสัตว์เนื่องจากประเพณีนิยม เช่น ชนไก่ วัวลาน จนนำไปสู่การส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น 3) การทารุณสัตว์ ฆ่าสัตว์ เพื่อความสนุกสนานเป็นกิจกรรมที่สร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้คนมายาวนานบ้างไม่จำเป็นต้องไปเบียดเบียนเขา ก็กลับทำ บางคนสนุกสนาน บางคนคิดเป็นนิสัย เป็นเรื่องที่เหมาะสมควรได้รับการแก้ไข 4) ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการเข้ามาปรึกษาถึงความไม่เข้าใจในการปฏิบัติ ศีลข้อที่ 1 ว่ามีขอบเขตแค่ไหนอย่างไร เช่น การที่ต้องประกอบอาชีพ เกษตรกร ต้องฆ่าสัตว์เพื่อหาเลี้ยงชีพ ผิดไหม การที่ผู้อื่นทำร้ายตนแล้วตนทำร้ายตอบผิดหรือไม่ ทำได้หรือไม่ 5) ด้วยวิถีชีวิตอาชีพการงาน ที่ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ ภาระหน้าที่ในครอบครัว ทำให้คนในชุมชนมาทำบุญทำทานเข้าวัดได้ไม่บ่อยนัก

2. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงโซเซียลมีเดียอย่างเสรีทำให้เยาวชนเกิดความพึงพอใจ ปัญหาหาเสพติด เหล่านี้เป็นตัวชักนำให้เยาวชนละเมิดศีลข้อสองได้ 2) คนในชุมชนเองมีน้ำใจ มีเมตตาให้แก่คนในชุมชนเป็นปกติ ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อพิจารณาแล้วจะเป็นคนนอกชุมชนที่เข้ามาลักเล็กขโมยน้อย 3) มันก็ไม่ได้เรียกว่าการขโมย เป็นพฤติกรรมที่หยาบของไปเฉยๆ เหมือนยืมแต่ก็ไม่ได้บอกถ้าว่างจะเอามาคืน ถ้าลืมก็แล้วๆ กันไป เขาไม่รู้ว่าการกระทำแบบนี้เรียกว่าขโมย เพราะเขาไม่มีเจตนาพบบ่อยๆ นะมันคือความไม่รู้ในการรักษาศีลข้อ 2

3. ด้านหลักประกันครอบครัว ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงโซเซียลมีเดียโดยไม่มีการควบคุมทำให้เยาวชนเกิดความพึงพอใจในวัตถุนิยม การเที่ยวเตร่ ทำให้มีการละเมิดทำผิดในเรื่องเพศ เยาวชนรุ่นใหม่มีความตื่นตัวทางเพศเร็วไปมองเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดา 2) ปัญหาของครอบครัวที่เกิดจากการขาดความเอาใจใส่ ไม่เห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากทำให้ครอบครัวของตนเองและผู้อื่นแตกแยก การขาดความยับยั้งชั่งใจและเชื่อมั่นในประโยชน์ของการรักษาศีลข้อที่ 3 ที่สำคัญคือ ไม่คิดถึงผลเสียที่จะตามมา ส่วนใหญ่จะเป็นคนในช่วงอายุน้อย วัยเรียนแต่ไม่เรียน 3) ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอน และประพฤติดูให้เป็นแบบอย่างแก่ลูกหลาน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจหลักของศีลข้อ 3 อีกทั้งลูกหลานไม่เชื่อเรื่องบาป เพราะขาดการปลูกฝังจากครอบครัว

4. ด้านหลักประกันสังคม ประกอบด้วย 1) ส่วนมากเป็นการกล่าวคำเท็จเพื่อความสบายใจ มีการโกหกบ้างเพื่อผลประโยชน์เป็นครั้งคราว 2) ชุมชนก็มีการพูดโกหก นินทา พูดเพื่อเจ้าไร้สาระบ้าง แต่ก็ไม่ได้ถึงกับสร้างความแตกแยก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่หมู่คณะ 3) ไม่มีการใช้ความรุนแรง หรือการทะเลาะเบาะแว้งกันจนเป็นปัญหา

5. ด้านหลักประกันสุขภาพ ประกอบด้วย 1) ปัญหาหาเสพติดในเยาวชนยังเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลเสียแก่ชุมชนเป็นอย่างมาก เป็นบ่อเกิดของปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอาชญากรรมต่าง 2) ปัญหาการดื่มสุราแล้วขับรถไปชนผู้อื่นตายหรือบาดเจ็บ หรือเสพสิ่งเสพติดจนมีเงินมาแล้วก็ขาดสติยับยั้งไปประกอบ

กรรมทำร้ายข่มเหง ผู้อื่นให้เดือดร้อนเสียหาย 3) เป็นปัญหามาจากครอบครัว เช่น พ่อและคนในครอบครัวดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ 4) เป็นปัญหาที่เกิดจากการเสพมาก่อนหน้านี้ ทำให้สุขภาพไม่แข็งแรง ดูจากการเสียชีวิตของคนในหมู่บ้าน ที่มีสาเหตุมาจากการเสพของมีนเมา เช่น อุบัติเหตุ การป่วยจนเสียชีวิต ทำให้เห็นว่า การที่จะลดละเลิกเสพของมีนเมา แค่ช่วงเข้าพรรษานั้นไม่เพียงพอ 5) ปัญหาเสพติดยังมีให้เห็น ในกลุ่มเด็กวัยรุ่น วัยทำงานในหมู่บ้าน แต่ถ้าถึงขนาดไม่มีสติทำร้ายผู้อื่นยังไม่มี แต่ก็เป็นที่ทุกขใจของพ่อแม่ญาติเขาแหละ ไม่รู้จะทำยังไง ส่วนกินเหล้า มันก็ปกตินะส่วนใหญ่มากๆ ก็ตามงานในวัดไม่เห็นเพราะมันเป็นงานบุญไม่มีกินเหล้า

3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภอบางบาล จังหวัดราชบุรี สรุปได้ว่า

1. ด้านหลักประกันชีวิต 1) ส่งเสริมหลักเมตตา กรุณาต่อสมาชิกในชุมชน งดเว้นการทำร้ายสิ่งมีชีวิต ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น กิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ 2) มีการส่งเสริมให้ความรู้เรื่องของศีลข้อที่ 1 ถึงประโยชน์ และโทษของการเบียดเบียน และทำร้ายผู้อื่น โดยให้วัดเป็นผู้นำด้านการจัดกิจกรรมทางศาสนา จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม ในช่วงวันพระ หรือวันหยุดสำคัญ เช่น ช่วงวันพ่อ วันแม่ วันวิสาขบูชา เพื่อเป็นโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีการศึกษาและทำความเข้าใจในศีล อาจจะมีการเน้นกิจกรรมในการฟังเทศน์ ควรจะมีการบรรยายอธิบายหลักการประพฤติปฏิบัติในหลักประกันชีวิตให้โยมเข้าใจได้ง่ายขยายความให้เห็นในเชิงรูปธรรมมากขึ้น 3) ประเพณีของท้องถิ่นก็อาจจะต้องอธิบายให้เด็กๆ ได้เข้าใจด้วย ผู้ปกครองควรอธิบายผลของการใช้ความรุนแรง ทำร้ายร่างกายกันกับเด็ก เพื่อให้รู้ถึงผลกระทบที่จะตามมา 4) ในโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรม โครงการ โดยเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติเชิงบวก คือ มีเมตตา กรุณา มีน้ำใจ กับคนรอบตัว ชี้แนะให้เห็นถึงโทษของการขาดความเมตตาต่อคนรอบตัว 5) ควรมีการให้ความรู้ในเรื่องของข้อปฏิบัติของการรักษาศีลข้อที่ 1 ว่าเรื่องไหนทำได้ทำไม่ได้ เช่น ถ้าเป็นอาชีพ มันก็ต้องต้องทำหลีกเลี่ยงได้บ้างก็ควรหลีกเลี่ยง ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความเมตตา สิ่งที่จะได้รับหากเราไปทำร้ายผู้อื่นในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เกิดการพิจารณา เกรงกลัวต่อบาปหรือผลกระทบที่จะตามมา

2. ด้านหลักประเพณีศีล 1) ควรใช้กิจกรรมในชุมชนและในโรงเรียนในการกระตุ้นให้ชุมชนและเยาวชน มีความมั่งคั่ง รักในทรัพย์สินของตน มีน้ำใจ โอบอ้อมอารี มีการให้ความรู้ ว่าการอยู่ร่วมกันต้องซื่อสัตย์ สุจริต ไม่คดโกงกัน 2) ควรมีการจัดความร่วมมือให้คนในหมู่บ้านช่วยกันเป็นหูเป็นตา กันเอง รวมถึงควรเก็บทรัพย์สินของตนเช่น ปิดประตูให้มิดชิด เก็บของให้เป็นที่เป็นระเบียบและให้ความร่วมมือในการเก็บรักษาทรัพย์สินต่างๆ ของตนให้ดี ไม่ล่อตาล่อใจ ไม่ทำให้เกิดการอยากได้ 3) ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรักของ รักษาสมบัติส่วนรวม สร้างความมีระเบียบวินัยในการเก็บรักษาทรัพย์ส่วนตัว ให้รางวัลกับผู้ที่ทำความดี และเน้นให้รู้จักกับความพอใจในของๆ ตน ความพอเพียง การยินดีเมื่อผู้อื่นดี ให้เข้าใจในเหตุและผลที่ถูกต้อง 4) ควรเน้นการสร้าง ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่พอเพียง ให้กับคนในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความรัก ความพอใจในของๆ ตน ช่วยกันดูแลของส่วนรวม ให้รู้ถึงผลเสียของการนำของๆ ผู้อื่นมาเป็นของตน ผ่านการมีส่วนร่วมในการสร้าง และการดูแลของส่วนรวม การเก็บรักษาของๆ ตนและส่วนรวมให้เรียบร้อย 5) ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการให้ความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดของการลักขโมย การเอาของที่ไม่ใช่ของตน เช่น การฉ้อโกง ยักยอก ลักขโมย มันเป็นอย่างไรร ความมีเจตนาและไม่เจตนาผิดไหม ความต้องให้ความรู้ขอบเขตของหลักประกันทรัพย์สิน

3. ด้านหลักประกันครอบครัว 1) ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนให้ความสำคัญในความรักและเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น ดูแลเยาวชนไม่ให้เข้าถึงสื่อลามก อนาจาร ลดความฟุ้งเฟ้อ เน้นการทำกิจกรรม

ร่วมกันในครอบครัวทำให้มากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ เป็นการเพิ่มพูนความรักของครอบครัว

2) ควรส่งเสริมให้นาหลักศีลข้อที่ 3 มาปรับใช้กับชีวิตประจำวัน ปลุกฝังจริยธรรม ผู้ใหญ่ควรปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่ลูกหลาน เพื่อปลุกฝังจิตสำนึก สร้างอุปนิสัยและค่านิยมที่ถูกต้อง โดยส่งเสริมให้มีการเข้าวัดรักษาศีล ให้เห็นถึงคุณค่าและโทษของการรักษาศีลข้อที่ 3 เพื่อช่วยยับยั้งให้ละอายและเกรงกลัวต่อการทำผิด

3) ควรสนับสนุนให้เด็ก ๆ เห็นความสำคัญด้านการศึกษาเรียนรู้หน้าที่ของตนเองตามวัยอันควร มีการสอนด้านหลักของศีล และผลของการทำผิดหรือการละเมิด โดยส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของครอบครัวให้กับนักเรียน และกลุ่มผู้ปกครอง ผ่านโครงการกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนและในรายวิชา

4) ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักหน้าที่ของตนในแต่ละสถานะไม่ว่าจะเป็น เยาวชน ที่ยังต้องศึกษาก็ควรให้ความสำคัญทางด้านการศึกษา หน้าที่ของสามีภรรยา หน้าที่ของพ่อแม่ และลูก มีต่อครอบครัว คุณค่าของครอบครัว เพื่อให้เกิดการพิจารณา การยับยั้งชั่งใจ ในการที่จะกระทำการสิ่งใดที่จะส่งผลต่อตนเอง ครอบครัวตนเอง และครอบครัวผู้อื่น

5) ให้ความรู้ในเรื่องหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่ดีโดยการใช้กิจกรรมทางศาสนาในการการให้ความรู้และความเข้าใจ เห็นคุณค่าและโทษของการมีและไม่มีหลักประกันครอบครัว รวมถึงการสร้างกิจกรรมให้พาครอบครัวมาเที่ยววัด ทำบุญรักษาศีล ฟังธรรมเพื่อจะได้มีความเข้าใจในการปฏิบัติศีลข้อนี้ เพื่อให้เกิดเป็นหลักประกันครอบครัวต่อไป

4. ด้านหลักประกันสังคม 1) ควรมีการสร้างกิจกรรมในโรงเรียน ที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มีความรักความเห็นใจ ใส่ใจและช่วยเหลือกัน เป็นการสร้างความสามัคคี เน้นการคิดเพื่อส่วนรวมทั้ง ครู และนักเรียน ในโรงเรียน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมหลายๆ ฝ่าย

2) ควรมีการร่วมกันสร้างเครือข่ายชุมชน โรงเรียน วัด ให้มีการทำกิจกรรมสื่อสารให้ข้อมูลช่วยเหลือกัน เพื่อให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมระดมความคิด มีปฏิสัมพันธ์กัน ร่วมกันทำความดี จิตใจเบิกบาน มีความสุขร่วมกัน

3) ควรเน้นความร่วมมือกับชุมชน โดยการสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม เพื่อสร้างความสามัคคีและโอกาสในการเรียนรู้เข้าใจกันของคนในชุมชน มีการสร้างประโยชน์ร่วมกันเพื่อคนในชุมชน เกิดการใส่ใจรักหวงแหนทำให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจ

4) ควรมีการเน้นกิจกรรมส่วนรวมไม่ว่าจะเป็นของวัดหรือของชุมชนเอง เพื่อให้คนในชุมชนได้มาพบปะพูดคุยกัน ปรับทัศนคติ และความเข้าใจกัน สร้างความสามัคคี มีส่วนร่วมในการสร้างความดี เกิดเป็นความสุขร่วมกัน ก็จะทำให้ทุกคนมีมุมมองที่ดีต่อกันมองเห็นในน้ำใจความดีงามของกันและกัน

5. ด้านหลักประกันสุขภาพ 1) ควรมีการทำโครงการส่งเสริมการ ลด ละ เลิกเหล้า เหมือนงดเหล้าเข้าพรรษา ให้ข้อมูล (ความรู้) เกี่ยวกับโทษของการดื่มเหล้า สิ่งมีเมาและสิ่งเสพติดอย่างเข้าใจง่าย และเป็นรูปธรรมให้มากที่สุด และการใช้ยาเสพติด รวมถึงการขอความร่วมมือเป็นเครือข่ายข้อมูลให้กัน

ในชุมชน เรื่องของยาเสพติด ว่าใครติด ใครเสพ เพื่อร่วมมือกับหน่วยราชการแก้ไขปัญา

2) ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม สถานที่ อุปกรณ์ ในการออกกำลังกาย ของหมู่บ้าน และโรงเรียน

3) ควรมีโครงการที่ส่งเสริมให้คนในชุมชน รู้ถึงความสำคัญของการมีสติ ประโยชน์ของการมีสติว่ามีความสำคัญในชีวิตประจำวันอย่างไร ผ่านกระบวนการทำงานต่างๆ โดยการร่วมมือกับวัดในชุมชนเพื่อสร้างกิจกรรมเหล่านี้ มีกิจกรรมในการให้ข้อมูลเรื่องของการสร้างสุขภาพที่ดีหากไม่เสพของมึนเมาต่างๆ ให้รู้จักการรักตัวเอง และที่สำคัญถึงวิธีการสร้างสติ

4) ควรส่งเสริมและช่วยกันหลายๆ ฝ่ายไม่ว่าจะเป็นการป้องกัน การเป็นหูเป็นตาของส่วนการปกครอง ชุมชน ครอบครัว วัด ในการสร้างความรักความเข้าใจ ความรู้ เพื่อให้เห็นถึงโทษของยาเสพติดจะช่วยให้การแก้ปัญหาระยะยาวที่ยั่งยืน โทษที่เกิดกับตนเอง ความเสื่อมโทรมของร่างกาย โทษที่กระทบต่อครอบครัว เราคงต้องย้ำและหาโอกาสที่จะให้ความรู้ในเรื่องนี้ทุกครั้งที่มีโอกาสในทุกๆ ระดับของคนในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี มีความเข้าใจหลักศีล 5 อันเป็นคุณธรรมสำคัญที่ประชาชนทุกคนควรประพฤติร่วมกัน เพราะการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข จำเป็นต้องให้คนในสังคมถือปฏิบัติหลักศีล 5 เพื่อเป็นหลักประกัน 5 ด้าน ได้แก่ หลักประกันชีวิตหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ หรือใช้ให้ฆ่า หรือเบียดเบียนข่มเหงรังแกผู้อื่น หลักประกันทรัพย์สินหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการลักทรัพย์ หรือการใช้ให้ลัก หรือการถือเอา หรือการฉกฉวยสิ่งของผู้อื่น หลักประกันครอบครัวหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการประพฤติดิตทางกามหรือนอกใจ คู่ครอง หลักประกันสังคมหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการพูดเท็จ หรือการพูดโกหกหลอกลวง และหลักประกันสุขภาพหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการดื่มของมึนเมา หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของพลศักดิ์ หอมสมบัติ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ครอบครัวรักษาศีล 5: รูปแบบและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของครอบครัวในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า หลักเบญจศีล คือ การรักษากายและวาจาให้มีความเป็นปกติมี 5 อย่าง คือ 1) การห้ามฆ่าสัตว์ 2) ห้ามลักทรัพย์ 3) การห้ามประพฤติดิตในกาม 4) การห้ามพูดปด และ 5) การห้ามดื่มสุราและเมรัย โดยมีหลักธรรมที่ส่งเสริมการรักษาศีล 5 อย่าง คือ 1) หลักเบญจธรรม 2) หลักวินัย 3) หลักขันติโสรัจจะ 4) หลักสติสัมปชัญญะ และ 5) หลักปัญญา การรักษาศีลเป็นประโยชน์ ต่อตนเองและสังคม ส่วนการไม่รักษาศีลเป็นโทษต่อตนเองและสังคม โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5: ชาวประชาเป็นสุขมีหน่วยงานขับเคลื่อนของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มี 3 หน่วยงาน คือ 1) วัด/พระสงฆ์ 2) บ้าน/ชุมชน และ 3) สถานศึกษา/หน่วยงานอื่นๆ มีวัตถุประสงค์คือทำให้พุทธศาสนิกชนตระหนักถึงคุณสมบัติ และความสำคัญและหน้าที่ความเป็นพุทธศาสนิกชนตลอดจนประโยชน์ของการรักษาศีล 5 รูปแบบและกิจกรรมเสริมสร้างการรักษาศีล 5 ของครอบครัวในจังหวัดอุบลราชธานีมี 3 อย่างคือ 1) การให้ทาน 2) การฟังธรรม 3) การปฏิบัติธรรม ส่วนรูปแบบการดำเนินชีวิตตามหลักของศีล 5 มี 3 อย่าง คือ 1) การมีศรัทธา 2) ความเป็นกัลยาณมิตร 3) ความมีปัญญา โดยการรักษาศีลมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความมั่นคงในชีวิต

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานการวิจัย 5 ข้อ มีผลการอภิปรายดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ที่มีเพศชายและหญิงนั้น ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ไม่ต่างกัน เพราะการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 นั้น ไม่ได้ระบุว่าคุณสมบัติที่มีเพศใดจะได้รับผลต่างกัน ถ้าได้ดำเนินการรักษาศีล 5 อย่างสมบูรณ์ก็จะได้รับอานิสงส์ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระชัยพิพัฒน์ โชติโก (แสนทะวงษ์) (2555) ได้ศึกษาการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครวเรือนในชุมชนตะเคียนทอง อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทอง อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้นำครวเรือนที่มี เพศต่างกัน มีการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้า ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากจำนวนอายุของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีมีความไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะมีความคล้ายคลึงกันในหลายบริบท เช่น พื้นที่ของชุมชน ประสพการณ์ การทำงาน การดำเนินชีวิตประจำวัน จึงทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของบุญฤทธิ์ เดือนกลาง (2552) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2.3 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากการศึกษาของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีมีการศึกษาที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องผลการวิจัยของพระอำนาจ ปริมุตโต (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลที่จำแนกตามอายุ ไม่ส่งผลต่อการรักษาเบญจศีลหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

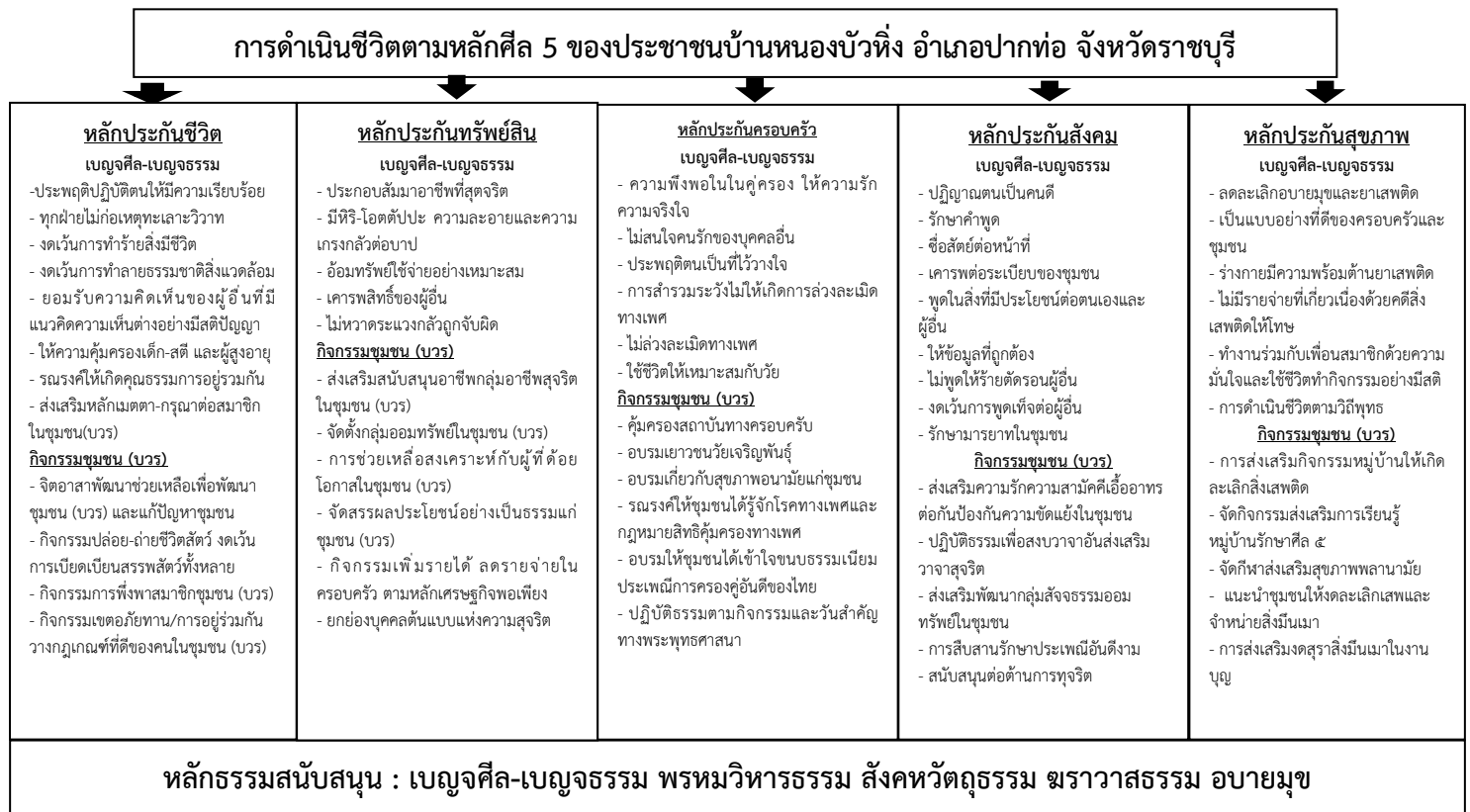
2.4 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากอาชีพของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีไม่มีความแตกต่างกันมากจึงส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอริชฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยพบว่า พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีล 5 ดังกล่าวนี้ หน่วยงานอื่นๆ ควรนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการศึกษาเปรียบเทียบผลที่ได้รับเพื่อให้ได้ข้อมูลได้เชิงลึกต่อไป

2.5 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากรายได้ของประชาชนบ้านหนองบัวหึ่ง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีความแตกต่างกันไม่มากนักส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 อาจเป็นเพราะรายได้ของแต่ละคนต่างก็ส่งผลต่อจิตใจที่มากน้อยแตกต่างกันไปรวมถึงคุณค่าการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันจึงปรากฏผลการวิจัยเช่นนี้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของวิไลพร อุ้นเจ้าบ้าน (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาพฤติกรรมภรรยานาคีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดงพนาหิน จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหาร

ส่วนตำบล อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้
ในชีวิตประจำวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย คือ การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็น การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภอปากทอ จังหวัดราชบุรีอธิบายได้ดังนี้

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภอปากทอ จังหวัดราชบุรีสามารถสร้างหลักประกัน คือ หลักเพื่อความมั่นคงในการดำเนินชีวิตพระพุทธศาสนาได้ให้หลักประกันในการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนที่ได้ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อสามารถให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขความสามัคคี ความเอื้ออาทร พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นถ้าหากคนเราสามารถปฏิบัติตามได้ตามหลักวินัยของพระพุทธศาสนาก็สามารถให้ประกันได้ว่า โลกของเราก็จะอยู่เย็นเป็นสุขหลักประกันในพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึง คือ ศีล เพราะศีล เป็นหลักเบื้องต้นของพระพุทธศาสนา เป็นแม่บทเป็นพื้นฐานแห่งความดีทั้งหลาย เป็นประมุขแห่งคุณธรรมทั้งปวง เพราะพระพุทธศาสนาเห็นถึงคุณค่าของชีวิตทุกชีวิต ได้แก่

1. หลักประกันชีวิต (ปาณาติปาตา) สิ่งมีชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่า สัตว์ทุกชนิดพยายามรักษาชีวิตตนเอง แม้เราก็มักชีวิตของเรา คนอื่นเขาก็ย่อมรักชีวิตของเขาเช่นกัน ดังนั้น คนเราจึงไม่ควรเบียดเบียน ช่มเหง และทำลายคุณค่าแห่งชีวิตและความเป็นอยู่ของบุคคลอื่นให้ตกไป ถ้ามนุษย์เราปฏิบัติตามข้อนี้สังคมก็จะมีหลักประกันชีวิตในการอยู่ร่วมกัน

ประชาชนในชุมชนควรประพฤติปฏิบัติตนให้มีความเรียบร้อยกับทุกฝ่ายไม่ก่อเหตุทะเลาะวิวาท งัดเว้นการทำร้ายสิ่งมีชีวิต งัดเว้นการทำลายธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีแนวคิด ความเห็นต่างอย่างมีสติปัญญา ส่งเสริมหลักเมตตากรุณาต่อสมาชิกในชุมชน จิตอาสาพัฒนาช่วยเหลือเพื่อพัฒนาชุมชน (บวร)

2. หลักประกันทรัพย์สิน (อทินนาทานา) สิ่งของของใคร เขาก็รัก เขาก็เสียดายและอยากสงวนรักษาไว้ ไม่อยากให้ใครบุคคลใดทำลาย ฉก ฉัก ปล้น จี้ ดังนั้น ถ้าใครทำเช่นนี้ก็เป็นการทำลายหรือลักทรัพย์ของบุคคลอื่น เป็นการทำร้ายจิตใจกัน ถ้าสังคมมีการช่วยเหลือกันไม่ลักทรัพย์กัน ช่วยดูแลของกันและกัน สังคมนั้นก็จะอยู่เย็นเป็นสุข ข้อนี้ถือว่าเป็นหลักประกันทรัพย์สิน

ประชาชนในชุมชนประกอบสัมมาอาชีพที่สุจริต มีหิริ-โอตตัปปะ ความละอายและความเกรงกลัวต่อบาป มีการออมทรัพย์ใช้จ่ายอย่างเหมาะสม เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่หว่าดระแวงกลัวถูกจับผิด ส่งเสริมสนับสนุนอาชีพกลุ่มอาชีพสุจริตในชุมชน (บวร) จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน กิจกรรมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในครอบครัว ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3. หลักประกันครอบครัว (กาเมสุมิจฉาจารา ลูก หลาน สามี ภรรยา ของใครใคร่รักก็สงวนอย่างยิ่ง ไม่ประสงค์ให้ผู้หญิงผู้ใดมาล่วงเกิน ซึ่งก็ถือเป็นการทำลายจิตใจผู้อื่นอย่างหนัก เป็นบาปร้ายแรง ถ้าคนในสังคมสามารถประพฤติปฏิบัติตามศีลในข้อนี้ได้ คือไม่ทำการล่วงเกินบุคคลอื่นที่มีผู้ดูแลอยู่ สังคมครอบครัวก็จะมีอยู่เย็นเป็นสุข ความแตกแยกร้างรานในครอบครัวก็จะมีน้อย ซึ่งถือว่าเป็นหลักประกันครอบครัว

ประชาชนในชุมชนควรมีความพึงพอใจในคู่ครอง ให้ความรัก ความจริงใจ ไม่สนใจคนรักของบุคคลอื่น ประพฤติตนเป็นที่ไว้วางใจ การสำรวมระวังไม่ให้เกิดการล่วง ละเมิดทางเพศ ใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับวัย ค้ำครองสถาบันทางครอบครัว รมรงศ์ให้ชุมชนได้รู้จักโรคทางเพศ และกฎหมายสิทธิคุ้มครองทางเพศอบรมให้ชุมชนได้เข้าใจขนบธรรมเนียม ประเพณีการครองคู่อันดีของไทย ปฏิบัติธรรมตามกิจกรรมและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

4. หลักประกันสังคม (มุสาวาทา การพูดเท็จ) การกล่าวคำโกหกหลอกลวงเป็นสิ่งที่ทำลายความเชื่อถือของผู้อื่น ทำให้มีการกล่าวร้ายซึ่งกันและกัน ทำให้คนที่ได้รับข่าวสารเกิดความเข้าใจผิด ซึ่งมีการกล่าววว่า แม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็ไม่พอใจในคำหลอกลวง เช่นกรณีที่มีการฝึกสุนัขหรือสัตว์อื่นๆ ผู้ฝึกมีรางวัลให้แก่สัตว์เหล่านั้น เมื่อทำตามสิ่งที่เขาได้สอนไป แต่ถ้าหากสัตว์เหล่านั้นปฏิบัติได้ แต่ผู้ฝึกไม่มีการให้รางวัลตามที่เคยได้รับ สัตว์นั้นก็จะไม่เชื่อฟังและไม่ปฏิบัติตามคำสอนของครูฝึกอีก ดังนั้น ผู้ที่ต้องการสร้างความเชื่อมั่นสำหรับตนเองให้แก่บุคคลอื่น ก้อย่าได้กล่าวคำโกหกหลอกลวง ซึ่งวันหนึ่งสิ่งนั้นก็จักปรากฏความจริงแก่สังคม เขาก็จะได้รับความเดือดร้อน แต่ถ้าหากผู้ที่ได้รับข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง แล้วเผยแพร่ข่าวสารออกไปสู่วงกว้างก็จะทำให้สังคมได้รับความระส่ำระสาย เกิดความเดือดร้อนเพิ่มยิ่งขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า เพราะน้ำผึ้งหยดเดียวเป็นเหตุแต่ถ้าเราได้กล่าวกันแต่ความจริง สังคมก็จะรับรู้และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ข้อนี้ถือว่าเป็นหลักประกันสังคม

ประชาชนในชุมชนควรปฏิญาณตนเป็นคนดี รักษาคำพูด ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เคารพต่อระเบียบของชุมชน พูดในสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ไม่พูดให้ร้ายต่อนผู้อื่น รักษา มารยาทในชุมชน ส่งเสริมความรักความสามัคคีเอื้ออาทรต่อกัน ป้องกันความขัดแย้งในชุมชน ปฏิบัติธรรมเพื่อสงวนวาจาอันส่งเสริมมาจาสุจริต

5. หลักประกันสุขภาพ (สุราเมรัยมีชชะปมาทัญฐานา) สุรา ยาเสพติด เป็นของมีนเมาให้โทษ ดื่มหรือเสพเข้าไปแล้วทำให้คนดี ลดคุณค่าความดีของตนเองลงตามลำดับและการดื่มสุรา หรือเสพยาก็จะเป็นเครื่องทำลายสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจซึ่งถือเป็นการทำลายตนเองและผู้อื่น เมื่อพิจารณาเห็นโทษของสุรายาเสพติด และไม่ดื่ม ไม่เสพ ก็จะเป็นคนดีของสังคม เป็นผู้ตั้งอยู่ในการกระทำที่มีสติมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง ซึ่งข้อนี้พุทธศาสนาถือเป็นหลักประกันสุขภาพถ้าคนในสังคมมีวิถีชีวิต

ประชาชนในชุมชนลดละเลิกอบายมุขและยาเสพติด เป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวและชุมชน ไม่มีรายจ่ายที่เกี่ยวเนื่องด้วยคดีสิ่งเสพติดให้โทษ ทำงานร่วมกับเพื่อนสมาชิกด้วยความ มั่นใจและใช้ชีวิตทำกิจกรรมอย่างมีสติ การส่งเสริมกิจกรรมหมู่บ้านให้เกิดละ เลิกสิ่งเสพติด จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หมู่บ้าน รักษาศีล 5 การส่งเสริมงดสุราสิ่งมีนเมาในงานบุญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ด้านหลักประกันชีวิต พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ไม่เจตนาในการทำร้ายร่างกายของผู้อื่น ทั้งที่เป็นคนและสัตว์ เหตุนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมอบรมประชาชนให้เกิดความรักความเมตตาในเพื่อนมนุษย์และสัตว์ให้มากขึ้น
 - 1.2 ด้านหลักประกันทรัพย์สิน พบว่า อันดับสุดท้าย คือ มีความมั่งคั่งและไม่สนับสนุนให้ผู้อื่น สับเปลี่ยน แอบสลับเอาของผู้อื่น เหตุนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรอบรมพัฒนาประชาชนให้ตระหนักถึงโทษของการขโมยของคนอื่น และให้เกิดรู้จักความเอาใจเขาใส่ใจเรามากขึ้น
 - 1.3 ด้านหลักประกันครอบครัว พบว่า อันดับสุดท้าย คือ มีความซื่อสัตย์จริงใจต่อคู่ครองของตนตลอดไป เหตุนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรอบรมประชาชนให้เกิดความรักในคู่ครองของตนเองโดยมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างคู่สมรสมากขึ้น
 - 1.4 ด้านหลักประกันสังคม พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ไม่เคยพุดดูหมิ่นผู้อื่นด้วยถ้อยคำหยาบ ข่าเลวทรามหรือพุดประชด เหตุนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรอบรมประชาชนให้เห็นโทษของการกล่าวคำดูหมิ่น คำหยาบ คำประชด เป็นต้น โดยส่งเสริมให้มีการกล่าวคำสุภาพคำไพเราะ คำกล่าวให้เกิดความสามัคคีมากขึ้น
 - 1.5 ด้านหลักประกันสุขภาพ พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ได้น้อมเอาหลักการไม่ดื่มสุราหรือยาเสพติดทุกชนิดที่เป็นโทษต่อร่างกายไปประพฤติปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เหตุนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรอบรมประชาชนให้เห็นประโยชน์ที่เกิดจากการไม่ดื่มสุราและยาเสพติดมากขึ้น
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและแนวการประยุกต์การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี
 - 2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี
 - 2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชาชนบ้านหนองบัวหึง อำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). **พระไตรปิฎกศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จำลอง ดิษยวณิช. (2554). **จิตวิทยาของความดับทุกข์**. เชียงใหม่: กลางเวียงการพิมพ์.
- บุญณภัทร์ เตือนกลาง. (2552). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2553). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระอำนาจ ปริมุติโต. (2553). **ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชน ในชุมชนวัดนารายณ์ราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พวงเพชร ทองหมื่นไวย. (2559). ศีลในฐานะเป็นพื้นฐานของมนุษย์. **วารสารธรรมทศน์**. 16(2). 191-200.
- พลศักดิ์ หอมสมบัติ. (2559). **ครอบครัวรักษาศีล 5 : รูปแบบและการเสริมสร้างวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต ของครอบครัวในจังหวัดอุบลราชธานี**. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รังสรรค์ แสงสุข และคณะ. (2554). **ความรู้คู่คุณธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน. (2554). **ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2549). **ปัญหาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- อธิฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล. (2552). **การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

การประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน
ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

APPLICATION OF IDDHIPĀDA DHAMMA TO PROMOTE THE MANAGEMENT OF
TAI-YUAN TEXTILE HANDICRAFTS AT DON RAE SUBDISTRICT, MUEANG
DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

^[1]ศุภวรรณ คำปลื้ม Supawan Kumplum ^[2]พระครูวาทีรวัดณ์ Phrakru Wateeworawat

^[3]พระครูวิสุทธาันทคุณ Phrakhru Wisutthanantakhun

^[1] ^[2] ^[3]วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ratchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand

Corresponding Author E-mail: Supawankumplum@gmail.com

Article Received: December 30, 2023. Revised: April 07, 2024. Accepted: April 07, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 367 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) และด้านที่มีการปฏิบัติมาก 4 ด้าน คือ การมีใจรักในสิ่งที่ทำ (ฉันทะ) การบริหารจัดการ ความมุ่งมั่นทุ่มเท (วิริยะ) และการทบทวนในสิ่งที่ทำอย่างมีวิจารณญาณ (วิมังสา) ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ และรายได้ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ การศึกษา และอาชีพ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ ชาวไท-ยวนขาดมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอ ขาดเครือข่ายการบริหารจัดการ ขาดความเข้าใจการทำงานกันเป็นทีม

ไม่พัฒนาฝีมือทอผ้าที่เป็นนวัตกรรม ภาครัฐไม่ส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอ ไม่ส่งเสริมพัฒนาฝีมือการหัตถกรรมทอผ้า ไม่เอื้อเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจ ไม่พัฒนาฝีมือทอผ้าให้มีการคิดวิเคราะห์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีเห็นคุณค่าและประโยชน์หัตถกรรมผ้าทอ ควรมีทัศนคติที่ดีที่มีความรับผิดชอบในการทำงานรู้จักทำงานเป็นทีม ควรมีความรอบคอบมีความรู้หมั่นเรียนรู้ในหัตถกรรมทอผ้า รวมถึงสร้างสรรค์นวัตกรรมและเพิ่มมูลค่า

คำสำคัญ: การประยุกต์, อิทธิบาทธรรม, การบริหารจัดการ, หัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน

ABSTRACT

The objectives of this research article were (1) to study the level of application of Iddhipāda Dhamma to promote the management of Tai-Yuan textile handicrafts at Don Rae Sub-district, Mueang District, Ratchaburi Province, (2) to compare the opinions towards the level of application of Iddhipāda Dhamma to promote the management of Tai-Yuan textile handicrafts at Don Rae Sub-district, Mueang District, Ratchaburi Province by classifying according to personal factors and (3) to study problems, obstacles and suggestions for the application of Iddhipāda Dhamma to promote the management of Tai-Yuan textile handicrafts at Don Rae Sub-district, Mueang District, Ratchaburi Province. The research methodology was a mixed method research. In part of quantitative research, a questionnaire was used as a tool to collect field data from 367 Tai-Yuan people who were over 18 years old and lived in Don Rae Sub-district, Mueang District, Ratchaburi Province, and data was analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing by t-test, F-test, one-way ANOVA and in part of qualitative research, document analysis and interview forms were used as the tools to collect field data from 9 key informants and analyzed the data using contextual content analysis techniques. The results showed that; 1) The level of the application of Iddhipāda Dhamma to promote the management of Tai-Yuan textile handicrafts at Don Rae Sub-district, Mueang District, Ratchaburi Province, in general, was at high level of practice and when considering individually, it was found that the practice with the highest level was focused and responsible (Citta) and the practice with high level in all 3 aspects, namely passion of doing (Chanda), manage commitment (Viriya) and investigation (Vīmaṅsā), respectively. 2) The comparative results of the opinions toward the level of application of Iddhipāda Dhamma to promote the management of Tai-Yuan textile handicrafts at Don Rae Sub-district, Mueang District, Ratchaburi Province by classifying according to personal factors, it was found that the genders and incomes were different with statistical significance at the 0.01 therefore, the research hypothesis was accepted. As for ages, education and careers was no difference therefore, the research hypothesis was rejected. 3) The problems and obstacles were that Tai-Yuan people lack of participation in the management of textile handicrafts, lack of management networks, lack of understanding of teamwork, lack of innovative development on weaving skills, the government did not promote textile handicrafts management and

weaving skills development, not generous in business management, not developing analytical thinking to create added value for textile handicrafts and suggestions were seeking the value and benefits of weaving handicrafts, have a good attitude, have a sense of working responsibility, work as a team, prudential, knowledgeable, keep learning in textile handicrafts, including creativity, innovation and always increasing product value.

Keywords: Application, Iddhipāda Dhamma, Management, Tai-Yuan Textile Handicrafts

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2347 ขาวยวนประสพภัยสงครามได้ทำการอพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร โดยมีส่วนหนึ่งเดินทางลงมาพระนคร บางส่วนขอตั้งหลักแหล่งที่เมืองสระบุรี ส่วนที่เหลือทรงโปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้งถิ่นฐาน ณ เมืองราชบุรี บริเวณริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง ห่างจากตัวเมืองราชบุรีไปทางทิศตะวันออกประมาณ 2 กิโลเมตร เรียกว่า บ้านไร่นที (ขาวยวนพื้นบ้านเรียกกันว่าเมืองละพี) (อุดม สมพร, 2540)

การตั้งถิ่นฐานในจังหวัดราชบุรี ชาวไท-ยวน ยังคงรักษาวิถีชีวิต ภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรมของไท-ยวน ไว้อย่างเคร่งครัด มรดกทางวัฒนธรรมที่ยังคงเป็นที่รู้จักในวงกว้าง คือ “ผ้าจก ไท-ยวน” ซึ่งผ้าจกของชาวไท-ยวน ราชบุรี เป็นผ้าที่ทอสำหรับประกอบหรือตกแต่งผ้าผืนใหญ่ เป็นเครื่องนุ่งห่มสำหรับหญิงและชาย เช่น ประกอบเชิงจีนเรียกว่า ชินตีนจก หรืออาจทอผ้าชินเป็นลวดลายจกทั้งผืนก็ได้ ประเภทของผ้าจกไท-ยวน ราชบุรีแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ตามลักษณะและโอกาสที่นำไปใช้ ดังนี้ 1) ผ้าชินตีนจก หมายถึง ชินที่ประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้าซึ่งทอลวดลาย โดยวิธีการทอด้วยการควักเส้นด้ายพิเศษมาผูกมัดกับเส้นยืนเป็นลวดลายต่างๆ ตามแบบ มักจะใช้ในโอกาสพิเศษต่างๆ ผ้าชินจกของชาวไท-ยวนราชบุรี มี 3 ลักษณะ คือ ชินตีนจก จกเฉพาะตีน ตัวชินเป็นผ้าพื้นสีดำหรือสีคราม ชินบางผืนมีตัวชินทอด้วยวิธีจก ส่วนหัวชินใช้ผ้าขาวผ้าแดงเย็บต่อกันแล้วจึงต่อกับตัวชิน ชินจกทั้งตัว ทั้งตีนชินและตัวชินทอด้วยวิธีจกแต่ทอเป็นผ้าคนละชิ้นแล้วนำมาเย็บต่อกันเป็นผ้าผืนเดียว ตัวชินที่พบส่วนมากทอจกด้วยลายกูด ลายนก หรือลายมะลิเลื้อยพันรอบตัวชิน และชินตีนจกด้วยกมุก มีตีนชินทอด้วยการจกเช่นเดียวกับชินตีนจกทั่วไป ส่วนตัวชินทอด้วยวิธีจก 2) ผ้าชินตา ชินตาชาวไท-ยวนราชบุรี มีศิลปะการทอรองจากชินตีนจก เรียก “ชินตาหมู” ชินตาหมูชนิดนี้แตกต่างจากชินอื่นตรงที่ส่วนตัวชินมีการจกลายประกอบเป็นหมู่ๆ พันรอบตัวชินเว้นระยะเป็นช่วงๆ ลายที่ใช้จกส่วนใหญ่เป็นลายหักขอเหลี่ยม ลายมะลิเลื้อย ลายดอกจัน เป็นต้น เป็นชินที่มีศิลปะการทอรองจากชินตีนจก ส่วนใหญ่เป็นลายที่ทอง่ายๆ 3) ผ้าชินชีว เป็นชินที่ทอขึ้นเพื่อใช้นุ่งในการทำงานอยู่กับบ้าน ตีนชินเป็นผ้าพื้นสีดำ ส่วนตัวชินเป็นสีเขียวจกลายประกอบระหว่างรอยต่อตีนกับตัว และตัวกับหัวชิน และ 4) ผ้าชินแล เป็นชินที่ใช้นุ่งทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน มีวิธีการทอไม่ยาก ผู้หญิงไท-ยวนในสมัยก่อนมีชินแลไว้นุ่งกันทุกคน (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี, 2550)

ผู้หญิงไท-ยวนในสมัยก่อนจะต้องฝึกหัดทอผ้าชินใช้เอง ทั้งผ้าชินและผ้าที่ใช้ในวิถีชีวิต โดยเฉพาะผู้หญิงทุกคนจะต้องทอผ้าชินตีนจกให้เป็น เพราะมีค่านิยมกันว่าสตรีใดที่สามารถทอผ้าจกได้จะเป็นผู้มีคุณสมบัติของกุลสตรี เมื่อใดผู้เป็นลูกสาวแต่งงาน เมื่อนั้นผู้เป็นแม่จะต้องเตรียมผ้าชินตีนจกไว้สำหรับรับไหว้ ผ้าชินตีนจกผืนนั้นผู้เป็นลูกสาวจะใช้นุ่ง หรือเก็บรักษาไว้จนเป็นมรดกตกทอดถึงลูกหลานในเวลาต่อมา ผ้าชินตีนจกบางผืนถูกเก็บงำไว้จนถึงปัจจุบัน มีอายุยาวนานมากกว่าร้อยปี และได้มีการสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้า

จกจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อรักษาเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของชาวไท-ยวน จนกลายเป็นผ้าทอพื้นเมือง จังหวัดราชบุรี ที่เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงจวบจนปัจจุบันนี้ (อุดม สมพร, 2540)

ปัจจุบัน ผ้าจกไท-ยวน ราชบุรี พบว่า มีแหล่งกำเนิดแตกต่างกันตามลักษณะของลวดลาย แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) ผ้าจกตระกูลคูบัว แหล่งที่พบมากคือ ตำบลคูบัว และตำบลดอนตะโก ลายที่ใช้ทอจก ได้แก่ ลายดอกเซีย ลายหักนกคู่ ลายโค้งแก้ง ลายหน้าหมอน และลายนกคู่กินน้ำฮ่อม 2) ผ้าตระกูลจกหนองโพ-บางกะโด แหล่งที่พบคือ ตำบลหนองโพ บางกระโด มีลวดลาย สีเส้นและขนาดใกล้เคียงกับผ้าจกตระกูลคูบัว แตกต่างกันตรงตระกูลหนองโพ-บางกะโด มีหางยาวมากกว่าคล้ายกับพญาหงส์ใกล้เคียงกับลายนกของผ้าไท-พวนในภาคเหนือ และ 3) ผ้าจกตระกูลดอนแร่ แหล่งที่พบมากคือ ตำบลดอนแร่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลหนองปลาหมอและตำบลรางบัว ลวดลายที่ใช้ได้แก่ ลายกาบ ลายกาบดอกแก้ว ลายนกคู่กินน้ำฮ่อมเต้า (อุดม สมพร, 2540)

ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งในปัจจุบัน คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม จัดเป็นกระบวนการที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอด จากการที่มีเทคโนโลยีและสารสนเทศของทุกสังคมมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นทำให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นค่อนข้างรวดเร็วและเกิดขึ้นตลอดเวลา เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยที่กำหนดให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ แรงกดดันที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ความเจริญทางเทคโนโลยี และระบบเศรษฐกิจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม (นิเทศ ดินณะกุล, 2549) ดังนั้น การบริหารจัดการตนเอง (Self-Management) ให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกด้วยความรู้เท่าทันตนเอง จัดการกับความคิดและความรู้สึกดังกล่าวได้อย่างสร้างสรรค์ ทั้งในการทำงานและการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม หลักการดังกล่าวนี้ ประกอบด้วย 1) ควบคุมอารมณ์ของตนเอง (Emotional Self-Control) 2) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Orientation) 3) มุมมองเชิงบวก (Positive Outlook) 4) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) (ทศพร ประเสริฐสุข, 2543)

นอกจากนี้ สังคมไทยนับว่ามีความโชคดี ด้วยเหตุที่ พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาตินั้น มีองค์ความรู้หรือหลักธรรมสำหรับการพัฒนาการทำงาน ดังกล่าวนั้น คือ หลักอิทธิบาท 4 ที่เป็นคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ หรือเป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง 3) จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป และ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือทบทวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), (2553))

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยเป็นสารสนเทศสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ตามแนวพุทธ สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 4,443 คนโดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 รูป/คน จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่ 1 หัวหน้าหน่วยงานราชการในตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี กลุ่มที่ 2 ครู/อาจารย์ของโรงเรียนในสังกัดอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี และกลุ่มที่ 3 นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยผ่านการพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม รูปแบบ ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 4) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) กับผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวม 16 ด้าน และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-End Question)

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางของการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการประยุกต์อทิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการประยุกต์อทิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

ที่	การประยุกต์อทิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	ระดับปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การมีใจรักในสิ่งที่ทำ (ฉันทะ)	4.45	0.34	มาก
2	ความมุ่งมั่นทุ่มเท (วิริยะ)	4.36	0.39	มาก
3	การมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ)	4.52	0.35	มากที่สุด
4	การทบทวนในสิ่งที่ทำอย่างมีวิจารณ์ญาณ (วิมังสา)	4.35	0.40	มาก
5	การบริหารจัดการ	4.40	0.37	มาก
	ภาพรวม	4.41	0.25	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด ได้แก่ การมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีใจรักในสิ่งที่ทำ (ฉันทะ) อยู่ในระดับมาก การบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ความมุ่งมั่นทุ่มเท (วิริยะ) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ การทบทวนในสิ่งที่ทำอย่างมีวิจารณ์ญาณ (วิมังสา) อยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านการมีใจรักในสิ่งที่ทำ (ฉันทะ) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชาวไท-ยวน ส่งเสริมชุมชนให้รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชาวไท-ยวน ยินดีให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นทุกเมื่อ อยู่ในระดับมาก 2) ด้านความมุ่งมั่นทุ่มเท (วิริยะ) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชาวไท-ยวน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชาวไท-ยวน เสียสละเวลาส่วนตัว

เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม อยู่ในระดับมาก 3) ด้านการมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชาวไท-ยวน เป็นคนตรงต่อเวลาและรักษาเวลาในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชาวไท-ยวน มีใจจดจ่อต่อการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านการทบทวนในสิ่งที่ทำอย่างมีวิจารณ์ญาณ (วิมังสา) อยู่ในระดับมาก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชาวไท-ยวน มีการหารือร่วมกันเพื่อระดมความคิดใหม่ๆ อยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชาวไท-ยวน มีการทบทวนกระบวนการทำงานของตนเองอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก 5) ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชาวไท-ยวน แสดงออกในเชิงบวกได้ แม้อยู่ในสถานการณ์ที่กดดัน อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชาวไท-ยวน ทุ่มทกกายและใจในการทำงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณภาพ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

3.1 ปัญหา อุปสรรค ในการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ทั้ง 5 ด้าน มีดังนี้

1. การมีใจรักในสิ่งที่ทำ (ฉันทะ) พบว่า 1) ชาวไท-ยวนมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอ 2) ภาครัฐไม่มีการแต่งตั้งมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอ 3) ภาครัฐไม่มีการสอบถามความต้องการความพึงพอใจของชาวไท-ยวนในการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอ 4) ภาครัฐไม่ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอ 5) ไม่มีการหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทอผ้าแบบใหม่

2. ความมุ่งมั่นทุ่มเท (วิริยะ) พบว่า 1) ภาครัฐขาดการส่งเสริมการบริหารจัดการ หัตถกรรมผ้าทอให้ชาวไทย-ยวนมีจิตสำนึกในการทำงาน 2) ภาครัฐขาดได้จัดสถานที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ หัตถกรรมผ้าทอด้วยความพยายามอย่างเต็มที่ 3) ภาครัฐไม่มีส่งเสริมให้ชาวไทย-ยวนมีปรับตัวเกี่ยวกับ สถานการณ์โลกในการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอ 4) ภาครัฐไม่ส่งเสริมให้ชาวไทย-ยวนได้เข้าร่วมการให้ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอ 5) ไม่มีการจัดแหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการหัตถกรรมผ้า ทออย่างเต็มที่

3. การมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) พบว่า 1) ขาดการส่งเสริมการทอผ้าให้ชาวไทย- ยวน สามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมของชุมชน 2) ภาครัฐไม่ได้จัดสถานที่เอื้อต่อการส่งเสริมการบริหาร จัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน 3) ขาดการส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน เพื่อพัฒนาการทำงานให้มีความสะดวกสบายมากขึ้นกว่าเดิม 4) ภาครัฐไม่มีการส่งเสริมให้ชาวไทย-ยวน ได้พัฒนาฝีมือในการทำงานเกี่ยวกับผ้าเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ 5) ไม่มีการส่งเสริมส่งเสริมการบริหารจัดการ หัตถกรรมผ้าทอให้ชาวไทย-ยวน

4. การทบทวนในสิ่งที่ทำอย่างมีวิจารณญาณ (วิมังสา) พบว่า 1) ขาดการตั้งกลุ่ม หรือเครือข่ายการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน 2) ขาดความเข้าใจการทำงานกันเป็นทีม 3) ขาดคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงงานใหม่ๆ ในการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน 4) ขาด ความคิด วิเคราะห์ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมทอผ้าของตน 5) ภาครัฐขาดการ พัฒนาการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน เพื่อสร้างมูลค่าให้กับธุรกิจการทอผ้าสู่สากล

3.2 ข้อเสนอแนะในการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้า ทอของชาวไทย-ยวน ตำบลตอนแร อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

1. การมีใจรักในสิ่งที่ทำ (ฉันทะ) ควรมีการปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจและมุ่งหวัง ผลสำเร็จของงานเหนือสิ่งอื่นใด และ มีความสุข สนุก และจริงจังกับงานที่ปฏิบัติอยู่เสมอแม้งานจะมีปัญหา อย่างมาก ทั้งสมัครใจที่จะปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถแม้งานนั้นจะเหนือความสามารถ ควรมีการปลูก จิตสำนึกความรักในงาน เห็นคุณค่าและประโยชน์จากการทำงาน รวมทั้งมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถของบุคลากร

2. ความมุ่งมั่นทุ่มเท (วิริยะ) ควรต้องปฏิบัติงานได้สม่ำเสมอจนกว่างานจะสำเร็จ โดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก และปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ต่อเนื่องยาวนานไม่เบื่อหน่าย ทั้งต้อง ทุ่มเทเวลาและความสามารถในการปฏิบัติงานแม้เป็นงานที่ไม่ถนัด ควรมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน อย่างมองปัญหาเป็นอุปสรรคถือการทำงานเป็นเรื่องท้าทาย

3. การมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) ควรตั้งจิตใจแน่วแน่มั่นคงต่องานหรือภารกิจ ไม่คิดเรื่องอื่นจนกว่างานจะสำเร็จ รับรู้ และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่แม้งานจะมีอุปสรรค และใส่ใจใฝ่รู้ใน สิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานอยู่เป็นนิตย์ ทั้งในและนอกเวลางาน ควรมีการเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ เต็มที่กับงาน มีจิตสำนึกในหน้าที่ที่รับผิดชอบ

4. การทบทวนในสิ่งที่ทำอย่างมีวิจารณญาณ (วิมังสา) ควรค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน ตรวจสอบ/ทดสอบคุณภาพและประสิทธิภาพของผลงานที่ได้รับ และ ไตร่ตรองและตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา ควรมีสมาธิกับการทำงาน มีความ รอบคอบ มีความรู้ในงานที่ทำ หมั่นเรียนรู้ในงานตลอดเวลา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน รู้จักทำงาน เป็นทีม

5. การบริหารจัดการ ควรทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าวิถีชีวิตของกลุ่มชนไท-ยวน เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและกระแสโลกาภิวัตน์ เนื่องจากความความสะดวกสบาย ของวัฒนธรรมแบบใหม่ที่เข้ามาแทนที่และได้มีการปรับตัวในการนำหลักพุทธธรรมและหลักการบริหารจัดการมาใช้กับหัตถกรรมผ้าทอได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุทินท์ กิตติสัทโท (สายพิมพ์พงษ์) (2551) ที่ผลการวิจัยพบว่า ธรรมะที่เรียกว่า อิทธิบาท 4 เป็นธรรมะที่แสดงให้เห็นถึงหลักการทำงานให้บรรลุความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้และสามารถนำไปใช้ในการประกอบกิจการและอาชีพได้ทุกประเภทส่วน ผลจากการศึกษาในพื้นที่ตำบลด่านเกวียนของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวด่านเกวียนได้ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการทำงานครบทุก 4 องค์ประกอบ คือ มีความพึงพอใจมีความรักในอาชีพการงาน (ฉันทะ) มีความขยันหมั่นเพียรมุ่งมั่น (วิริยะ) มีการเอาใจใส่ดูแล (จิตตะ) และมีการพิจารณาหาช่องทางในการปรับปรุงงานให้เหมาะสม (วิมังสา) ซึ่งผลจากการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ทำให้ชาวด่านเกวียนได้ทำงานในอาชีพที่ตนเองรักอย่างต่อเนื่อง และนำมาซึ่งความสำเร็จในกิจการงานอาชีพ และกลุ่มคนที่เลิกหรือหยุดกิจการนั้นมักบกกพร่องในการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ข้อใดข้อหนึ่ง โดยเฉพาะข้อที่ 1-2 และเมื่อวิเคราะห์ถึงกลุ่มที่มีพื้นฐานอาชีพ (ความรู้ต่างกัน) ก็พบว่าทั้ง 3 กลุ่มสามารถประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดีทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของวิญญาภา เมธีวรฉัตร (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และแนวทางการประยุกต์ใช้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ บุคลากรต้องยึดหลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรักความพอใจในงานปฏิบัติงานด้วยความพากเพียรบากบั่นด้วยความเอาใจใส่ในงานและมีการตรวจสอบความสำเร็จในงานอยู่เสมอ

ผลการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด ได้แก่ การมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การมีใจรักในสิ่งที่ทำ (ฉันทะ) อยู่ในระดับมาก การบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ความมุ่งมั่นทุ่มเท (วิริยะ) อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ การทบทวนในสิ่งที่ทำอย่างมีวิจารณ์ญาณ (วิมังสา) อยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

1.1 ระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านการมีใจรักในสิ่งที่ทำ (ฉันทะ) อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ชาวไท-ยวน เป็นผู้ที่มีใจรักในสิ่งที่ทำอย่างดี สามารถบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอได้อย่างดี เป็นหนึ่งในชาติพันธุ์ที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์และความเป็นชาติพันธุ์อย่างเด่นชัดสามารถปรับตัวเข้ากับความจริงที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสายชล จิตตกาโร (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านฉันทะ พบว่า ควรสร้างความสัมพันธ์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

พยายามศึกษางานของตนเอง มีความอดทนต่อความยากลำบากและพยายามเพิ่มพูนความรู้ของตนอยู่เสมอ มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของบุคลากรแต่ละคน ต้องไม่ยึดติดกับบุคคล หรือนงานนั้น แต่ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กร

1.2 ระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านความมุ่งมั่นทุ่มเท (วิริยะ) อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ชาวไท-ยวน เป็นผู้มีความมุ่งมั่นทุ่มเทอย่างดี สามารถบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอได้อย่างดี เป็นหนึ่งในชาติพันธุ์ที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์และความเป็นชาติพันธุ์อย่างเด่นชัด สามารถปรับตัวเข้ากับความจริงที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสายชล จิตตกาโร (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านวิริยะ พบว่า เพียรพยายามให้มากเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพดีให้ความสำคัญกับงานที่ได้รับมอบหมายทำให้ด้วยความเต็มใจ มีความอดทน ขยันหมั่นเพียรในการทำงานไม่ละเลยในหน้าที่ แม้จะไม่ใช่ว่าในเวลาทำงาน พยายามรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นก่อนตัดสินใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสายชล จิตตกาโร (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านจิตตะ พบว่า มีความเข้าใจถึงความต้องการใฝ่ในและให้ความสำคัญกับงานทุกชิ้นที่เข้ามาหา เอาใจใส่ในการทำงานทั้งตนเองและในทีมงาน รู้คิด และวิเคราะห์ถึงงานที่ทำทุกอย่างว่าให้ผลคุ้มค่าเพียงไร

1.3 ระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านการมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ชาวไท-ยวน เป็นผู้ที่มีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบอย่างดีย่อมสามารถบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอได้อย่างดี เป็นหนึ่งในชาติพันธุ์ที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์และความเป็นชาติพันธุ์อย่างเด่นชัด สามารถปรับตัวเข้ากับความจริงที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสายชล จิตตกาโร (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านจิตตะ พบว่า มีความเข้าใจถึงความต้องการใฝ่ในและให้ความสำคัญกับงานทุกชิ้นที่เข้ามาหา เอาใจใส่ในการทำงานทั้งตนเองและในทีมงาน รู้คิด และวิเคราะห์ถึงงานที่ทำทุกอย่างว่าให้ผลคุ้มค่าเพียงไร

1.4 ระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านการทบทวนในสิ่งที่ทำอย่างมีวิจารณ์ญาณ (วิมังสา) อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ชาวไท-ยวน เป็นผู้มีการทบทวนในสิ่งที่ทำอย่างมีวิจารณ์ญาณอย่างดี สามารถบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอได้อย่างดี เป็นหนึ่งในชาติพันธุ์ที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์และความเป็นชาติพันธุ์อย่างเด่นชัด สามารถปรับตัวเข้ากับความจริงที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสายชล จิตตกาโร (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านวิมังสา พบว่า พัฒนาวิธีการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของงานบริการ หาเหตุผลและจุดที่ผิดพลาดและแก้ไขด้วยปัญญาและส่งเสริมให้ทุกคนปฏิบัติตาม กล้าเสนอแนะเมื่อพบช่องทางที่ดีกว่าจากเหตุที่ปรากฏและได้ตรง

1.5 ระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า

ชาวไทย-ยวน เป็นผู้มีการบริหารจัดการอย่างดี สามารถบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอได้ เป็นหนึ่งในชาติพันธุ์ที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์และความเป็นชาติพันธุ์อย่างเด่นชัด สามารถปรับตัวเข้ากับความจริงที่มีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชาติรี แนวจำปา (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ได้แก่ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสาในการปฏิบัติหน้าที่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของรสา สุนทรายุทธ (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาต่อยอดในอนาคต สามารถทำได้โดยการนำเอากระบวนการทำงานจากโครงการวิจัยนี้มาพัฒนาสร้างสรรค์ต่อเนื่องในด้านต่างๆ ทั้งด้านเครื่องมือ เทคนิควิธีการผลิต รวมไปถึงการกระจายสินค้าในรูปแบบต่างๆ จัดให้เกิดกิจกรรมความร่วมมือกับกลุ่มนักร้องแบบ ศิลปิน และนักเรียนนักศึกษา ด้านการออกแบบและผู้เชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกันส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นที่ยั่งยืนต่อไป

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานการวิจัย 5 ข้อ พบผลการวิจัยว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากเงื่อนไขเกี่ยวกับเพศชายและเพศหญิงของประชาชนชาวไทย-ยวนนั้นส่งผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี เพราะประชาชนชาวไทย-ยวนที่เป็นเพศชายและเพศหญิงอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเป็นเรื่องตามปกติสามัญอยู่แล้ว ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของพระเอกพันธ์ อีรภทโท (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรสำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรสำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากจำนวนอายุของประชาชนชาวไทย-ยวนส่วนใหญ่มีความไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะมีความคล้ายคลึงกันหลายบริบท เช่น พื้นที่ของชุมชน ประสพการณ์ การทำงาน การดำเนินชีวิตประจำวันจึงทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของพระเอกพันธ์ อีรภทโท (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรสำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรสำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัย

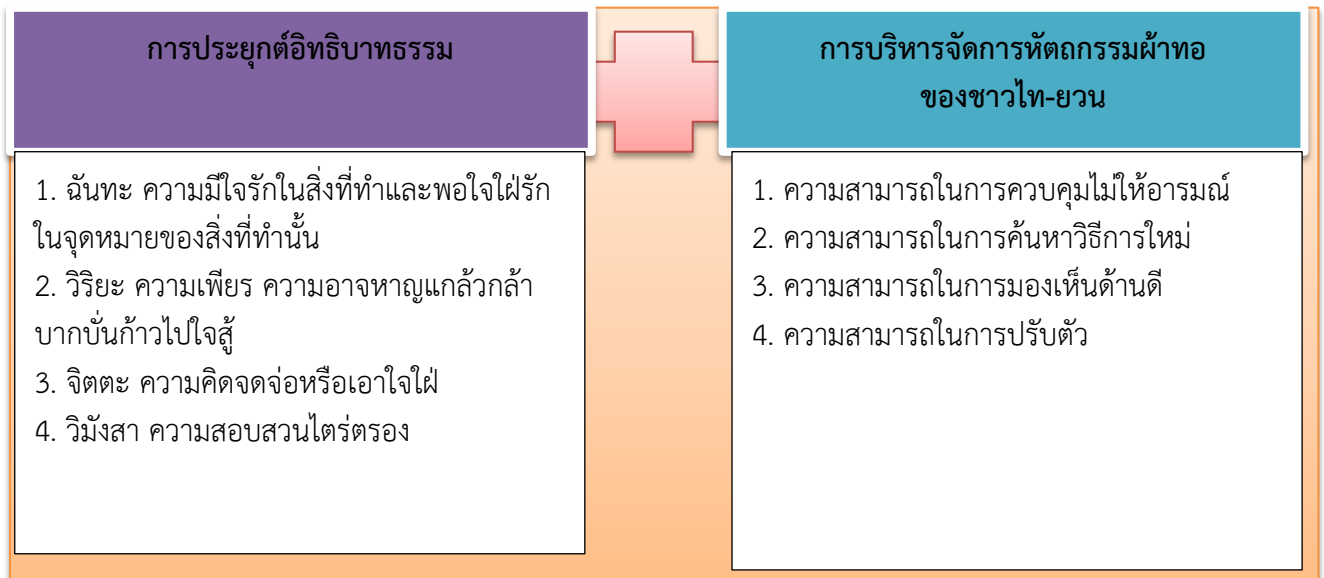
ส่วนบุคคล ด้านการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากการศึกษาของประชาชนชาวไท-ยวนส่วนใหญ่มีการศึกษาที่ไม่แตกต่างกันมากนักอยู่แล้ว เพราะอาจเกี่ยวข้องกับบริบทพื้นฐานที่ไม่แตกต่างกันมากนักจึงทำให้เกิดความเห็นที่ไม่แตกต่างกันได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของชาติรี แนวจำปา (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ส่งผลให้เกิดความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องผลการวิจัยของวิชญาภา เมธีวรฉัตร (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนศรีวังศรีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง พบว่า บุคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนศรีวังศรีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4: กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวังศรีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากอาชีพของประชาชนชาวไท-ยวนแต่ละไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เพราะส่วนใหญ่มีอาชีพทอผ้าเช่นเดียวกันจึงอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพบผลการวิจัยเช่นนี้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องผลการวิจัยของวิชญาภา เมธีวรฉัตร (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนศรีวังศรีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง พบว่า บุคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนศรีวังศรีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4: กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวังศรีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อระดับการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากรายได้ของประชาชนชาวไท-ยวนแต่ละคนแต่ละคนนั้นมีคุณค่าต่อจิตใจที่มากและน้อยย่อมแตกต่างกันเป็นปกติ ซึ่งส่งผลต่อความตระหนักในคุณค่าของการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่สำคัญเหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของพระเอกพันธ์ อีรภทโท (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรสำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรสำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยคือการประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย คือ การประยุกต์อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สรุปได้ดังนี้

1. การประยุกต์อิทธิบาทธรรมเป็นการนำหลักพุทธธรรม คือ หลักอิทธิบาทธรรม อันเป็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปประยุกต์การใช้ชีวิตและการทำงานให้ประสบความสำเร็จของชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มี 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นบรรลุถึงจุดหมาย 2) วิริยะ ความเพียร ความอาจหาญแก้อากัฏฐ์บากบั่นก้าวไปใฝ่สู้อย่างไม่ย่อท้อ ไม่หวั่น กลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก 3) จิตตะ ความคิดจดจ่อหรือเอาใจใส่ คือ ความมีจิตผูกพันจดจ่อเฝ้าเรื่องนั้น ใจอยู่ กับงานนั้นไม่ปล่อยไม่ห่างไปทีอื่น 4) วิมังสา ความสอบสวนไตร่ตรอง การใช้สติปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน บกพร่อง หรือข้อข้องใจเป็นต้นในกิจที่ทำ

2. การบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน เป็นการนำหลักการบริหาร 4 ประการมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ความสามารถในการควบคุมไม่ให้อารมณ์เชิงลบหรือการตอบสนองแบบพันท้วงที่แสดงออกมาและยังสามารถรักษาประสิทธิภาพในการตอบสนองภายใต้สถานการณ์ที่เคร่งเครียดหรือกดดัน 2) การบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสามารถในการค้นหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือปรับปรุงวิธีการปฏิบัติเพื่อความเป็นเลิศ รวมไปถึงการตั้งเป้าหมายที่ท้าทายภายใต้การคำนวณความเสี่ยงที่ยอมรับได้ 3) การบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไทย-ยวน ด้านมุมมองเชิงบวก ความสามารถในการมองเห็นด้านดีหรือสิ่งดีๆ ในบุคคลหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เผชิญ รวมไปถึงความมุ่งมั่นใน

การบรรลุเป้าหมายท่ามกลางอุปสรรคหรือปัญหา 4) การบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ด้านความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการปรับเปลี่ยนวิธีการหรือแนวคิด และยืดหยุ่นในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับการประยุกต์อหิพาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านการมีใจรักในสิ่งที่ทำ (ฉันทะ) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ชาวไท-ยวน ยินดีให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นทุกเมื่อ เหตุนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาชาวไท-ยวน เกี่ยวกับการบริการให้คำปรึกษามากยิ่งขึ้น

1.2 ระดับการประยุกต์อหิพาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านความมุ่งมั่นทุ่มเท (วิริยะ) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ชาวไท-ยวน เสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เหตุนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาให้ชาวไท-ยวน ให้รู้จักการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

1.3 ระดับการประยุกต์อหิพาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านการมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ (จิตตะ) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ชาวไท-ยวน มีใจจดจ่อต่อการทำงาน เหตุนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรอบรมสมาธิให้แก่ชาวไท-ยวน เพื่อส่งเสริมให้มีสมาธิในการทำงานมากขึ้น

1.4 ระดับการประยุกต์อหิพาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านการทบทวนในสิ่งที่ทำอย่างมีวิจารณ์ญาณ (วิมังสา) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ชาวไท-ยวน มีการทบทวนกระบวนการทำงานของตนเองอยู่เสมอเหตุนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมเพิ่มการคิดวิเคราะห์ให้แก่ชาวไท-ยวนเพื่อเพิ่มการคิดวิเคราะห์ในการทำงานมากขึ้น

1.5 ระดับการประยุกต์อหิพาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ด้านการบริหารจัดการ พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ชาวไท-ยวน ทุ่มเทกายและใจในการทำงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณภาพ เหตุนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาชาวไท-ยวน เกี่ยวกับการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและแนวการประยุกต์อหิพาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์อหิพาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการประยุกต์อหิพาทธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการหัตถกรรมผ้าทอของชาวไท-ยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- ชาติรี แนวจำปา. (2553). การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2543). ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา. วารสารการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. 2(1). 8-19.
- นิเทศ ตินณะกุล. (2549). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระปลัดสายชล จิตตกาโร. (2556). การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามหลักอิทธิบาท 4. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2553). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 18. นนทบุรี: โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- พระสุนันท์ กิตติสัทโท (สายพิมพ์พงษ์). (2551). การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการทำงานศึกษานิเทศก์ทำเครื่องปั้นดินเผาต้านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเอกพันธ์ อีรภทโท. (2554). การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรสำนักงาน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพบูลย์ ตั้งใจ. (2553). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 กรณีศึกษา บริษัทแอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รสา สุนทรายุทธ. (2562). การออกแบบผลิตภัณฑ์และการบริการสำหรับชุมชนหัตถกรรมท้องถิ่นผ้าจาก ไทยวน จังหวัดราชบุรี เพื่อขยายกลุ่มงานผลิตภัณฑ์ออกแบบตกแต่งภายในด้วยนวัตกรรมขึ้นรูปผ้าด้วยแม่พิมพ์และสิ่งทอสีเขียว. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิษณุภา เมธีวรณัต. (2553). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4: กรณีศึกษาโรงเรียนศิรวิวงศ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี. (2550). คนราชบุรี. ราชบุรี: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี.
- อุดม สมพร. (2540). ผ้าจากไทยวน-ราชบุรี. ราชบุรี: โรงพิมพ์การพิมพ์.

การพัฒนาารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ A DEVELOPMENT MODEL OF BUDDHIST INNOVATION AREAS LEARNING

^[1]สมศักดิ์ บุญปุ๋ Somsak Boonpoo

^[2]พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

^[3]พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk ^[4]ยุทธีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthavee Kaewthongyai

^[5]ณัชชา อมราภรณ์ Natcha Amaraporn ^[6]วารีย์ โศกเตี้ย Waree Suktai

^[7]อรุณรัตน์ วิไลรัตนกุล Aroonrad Wilairadtanakun

^[1] ^[2] ^[3] ^[4] ^[5] ^[6] ^[7] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: yannawat9@gmail.com

Article Received: March 13, 2024. Revised: April 18, 2024. Accepted: April 18, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 2) สร้างพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการสังเคราะห์องค์ความรู้จากพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษา จำนวน 5 พื้นที่ และการจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มย่อย ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 13 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการพัฒนาคูณภาพและมาตรฐาน กระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญา บูรณาการความรู้และคุณธรรมจริยธรรมเชื่อมโยงกับภูมิสังคม ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรมไทย รวมถึงการพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้เรียน สร้างสัมมาชีพ สร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม รับผิดชอบต่อสังคม โมเดล 6744-Model 2) การสร้างพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถี ประกอบด้วย (1) กายภาพ คือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม (2) กิจกรรมบนพื้นฐาน วิถีชีวิต (3) การเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอน (4) บรรยากาศและ ปฏิสัมพันธ์ ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนิสิต และ (5) การบริหารจัดการ การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ต่อเนื่อง มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ การพัฒนาผู้เรียนตามวิถีพุทธอย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการหลักไตรสิกขา 3) การพัฒนารูปแบบพื้นที่ นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ได้รูปแบบกิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน รูปแบบ กิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ และรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธตามแผนงานกิจกรรม ใช้คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็น ฐานในการเรียนรู้

คำสำคัญ: นวัตกรรมการเรียนรู้, พื้นที่นวัตกรรม, การเรียนรู้วิถีพุทธ

ABSTRACT

The objectives of this research article were to 1) study the conditions of Buddhist learning innovation areas, 2) create the development model of Buddhist learning innovation areas, 3) develop the model of Buddhist learning innovation areas. This research used qualitative research methods and action research by synthesize knowledge from 5 educational learning innovation areas, and focus group discussion of 13 administrators, faculty, staff, and Faculty of Education students under Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Data were analyzed by content analysis. The research results found that: 1) The condition of Buddhist learning innovation area was to develop the quality and standards of the learning process in the form of multiple intelligence by integrating knowledge and morality and ethics linked to the social landscape, wisdom, and Thai arts and culture, including developing the quality of life of students, creating livelihoods, creating good values and conscience, taking into account public benefits, being socially responsible as a model 6744-Model. 2) Creating an innovative learning areas consisting of (1) the physical aspect, namely buildings, classrooms, learning resources, and environments, (2) the activity aspect based on the way of life, (3) the teaching and learning aspect, learning management plan to the teaching and learning process, (4) atmosphere and interaction in the treatment between teachers and students, and (5) management aspect; setting vision, focusing points, setting action plans, supporting, monitoring, evaluating, and continuing development. The aim was to provide effective student development according to the Buddhist way, integrating the Threefold Principles, developing the model of Buddhist learning innovation areas, with the form of Sufficiency Buddhist activities, efficient use of water, and sustainable agriculture. The activity format was walking on foot, moving towards merit, and the format is for transferring Buddhist knowledge according to the activity plan according to the activity plan using Mahachulalongkornrajavidyalaya University, as the learning center using the precepts, meditation and wisdom as a base for learning.

Keywords: Learning Innovation, Innovation Areas, Buddhist Learning

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีคำสอนให้บุคคลได้เรียนรู้ เข้าใจโลกและชีวิตตามความเป็นจริง เพื่อให้บุคคลเกิดการประจักษ์แจ้งด้วยตนเอง การเรียนรู้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในชีวิตของมนุษย์ ทั้งในรูปแบบของการศึกษา การฝึกฝน ค้นคว้า การทำความเข้าใจหลักธรรมและแม้กระทั่งการทำความเข้าใจตนเอง หากการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความสุข ย่อมเอื้ออำนวยให้ผู้เรียน นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลเกิดการพัฒนา หรือก้าวหน้าในวิชาความรู้ หรือศาสตร์ที่กำลังเรียนรู้หรือศึกษาอยู่อย่างต่อเนื่อง เกิดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิผลในการเรียนรู้

ทั้งนี้ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันเริ่มให้ความสำคัญกับระบบการเรียนรู้เชิงพุทธหรือตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษาปัจจุบันซึ่งการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการที่เน้นทั้งความรู้และคุณธรรมแก่ผู้เรียน และที่สำคัญส่งเสริมความสุขแก่ผู้เรียนในขณะที่กำลังเรียนรู้ การศึกษาคือรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้น กลไกในการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยการทดลองจัดการศึกษาที่มีอิสระในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีความคล่องตัว อันส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่ และเพื่อให้มีการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมด้านการศึกษาและการเรียนรู้ รวมทั้งขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งอื่น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา ตลอดจนเพื่อให้การสร้างและพัฒนากิจการศึกษาร่วมกันของทุกภาคส่วน นำไปสู่การยกระดับการจัดการศึกษาของประเทศอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562)

ทั้งนี้ นโยบายด้านการศึกษาที่ดีจำนวนมากแต่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง ขาดการลงมือปฏิบัติและทดลอง การศึกษาไทยมุ่งเน้นตำรา ทฤษฎี และการเรียนในห้องเรียนขาดการลงมือปฏิบัติและทดลอง ส่งผลให้เด็กไม่สามารถนำความรู้ที่มีไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง ใช้หลักสูตรเหมือนกันทั่วประเทศ (One size fit all) และเป็นการศึกษาที่เน้นให้เนื้อหาสาระความรู้ (Content-based) มากกว่าสอนทักษะการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาออกแบบให้เหมือนกันทั่วประเทศโดยไม่ได้นิ่งถึงความต้องการของแต่ละพื้นที่ เน้นให้ความรู้ที่เป็นเนื้อหามากกว่าเรียนทักษะการเรียนรู้ และให้เด็กต้องเรียนรู้ในทุกรายวิชาซึ่งกระบวนการเรียนรู้แบบนี้เหมาะกับโลกที่มีความแน่นอนและเปลี่ยนแปลงช้าเช่นในอดีตในปัจจุบัน การเน้นให้เด็กเรียนทุกรายวิชาไม่สามารถทำให้เด็กมีทักษะที่เชี่ยวชาญได้ในทุกเรื่องตามเป้าหมายของหลักสูตรได้

โดยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หรือ Sand Box นับเป็นแนวคิดและวิธีปฏิบัติที่สร้างพื้นที่เล็กๆ ขึ้นมาเพื่อทดลองสร้างนวัตกรรมการศึกษาโดยเฉพาะ ก่อนจะขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นเครื่องมือการเปลี่ยนผ่านจากระบบการศึกษาแบบเก่าไปสู่แบบใหม่ โดยการปลดล็อกและกระจายอำนาจให้โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาต่างๆ มีอิสระในการบริหารจัดการหลักสูตร บุคลากร และการจัดการเรียนการสอนได้เอง ให้โรงเรียนและพื้นที่สร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่นได้โดยยังสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางที่สำคัญ และเป็นพื้นที่สำหรับทดลองนวัตกรรมการศึกษาแบบใหม่

แนวทางการกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้เป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาขึ้นสำหรับทดลองการบริหารจัดการศึกษา โดยการกำหนดระยะเวลาการทดลองที่ชัดเจนเพื่อนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศ เพื่อส่งเสริมให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เช่น การนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปรับใช้กับการจัดการศึกษาในสถานศึกษานำร่องให้เหมาะสมกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องอย่างต่อเนื่อง การออกแบบการทดสอบผู้เรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ยังไม่ครอบคลุมไปยังพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ด้วยการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามด้วยหลักพุทธธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ” ทั้งนี้เพื่อเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป เพื่อการขยายผลและยกระดับคุณภาพทางการศึกษาไปสู่สังคมแห่งสุขภาวะของสังคมเชิงพุทธ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
2. เพื่อสร้างพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
3. เพื่อพัฒนาแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล การสำรวจเอกสาร และการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธกับบุคคลเป้าหมายแบบเจาะจง โดยการสังเคราะห์องค์ความรู้จากพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษา จำนวน 5 พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ได้แก่ 1) โรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี 2) โรงเรียนรุ่งอรุณ กรุงเทพมหานคร 3) โรงเรียนวัดสุทธิวราราม กรุงเทพมหานคร 4) วิทยาลัยจุลเมธีศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 5) โรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์ จังหวัดเชียงราย และทำการพัฒนาแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธบนพื้นที่แหล่งเรียนรู้ ณ ห้องเรียนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้วิธีการจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มย่อย กับกลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลที่สำคัญ ทำการสรุปข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จากนั้นนำมาสรุปผลและอภิปรายเป็นความเรียงข้อมูลในการพัฒนา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ มาเป็นส่วนสำคัญต่อการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ มีดังนี้

1.1 การสร้างทีมวิจัยหลัก เป็นกระบวนการแสวงหาผู้สนใจ และผู้มีประสบการณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย

1.2 การเลือกประเด็นปฏิบัติการการวิจัย เป็นการสร้างความร่วมมือกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเพื่อร่วมกันพิจารณาคัดเลือกประเด็นที่เป็นคำถามวิจัยหลัก คือเป็นการร่วมกันศึกษาวิจัยภายใต้สภาพปัญหา และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมายจนนำไปสู่การตั้งคำถาม และพัฒนาไปสู่การกำหนดเป้าหมายของการวิจัย

1.3 การวางแผนการวิจัย โดยเริ่มดำเนินการจากการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ในพื้นที่ ความต้องการในพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อค้นหาทีมวิจัยหรือบุคคลที่จะเข้าร่วมเครือข่าย และทีมวิจัยหรือทีมดำเนินงานในพื้นที่

1.4 การดำเนินการอื่นๆ ที่จำเป็น เป็นการร่วมกันพิจารณาแผนการวิจัยหรือขั้นตอนของการวิจัยทั้งหมดว่ามีความเหมาะสม สอดคล้อง และสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดได้ เพื่อนำไปปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ขั้นตอนการทำงาน มีดังนี้

2.1 การเตรียมการ ทั้งในแง่การประสานงานกลุ่มคน การจัดเตรียมทีมงาน วัสดุอุปกรณ์ วางแผนขั้นตอนต่างๆ และการแบ่งหน้าที่ของทีมงาน ส่วนนี้มีความสำคัญในแง่ของความพร้อมในการจัดการ กิจกรรมซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมว่าจะได้ผลตามที่คาดหวังหรือตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

2.2 การปฏิบัติการ เป็นการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ และการปรับเปลี่ยนกิจกรรม ดำเนินงานตามเงื่อนไขที่พบในขณะปฏิบัติการซึ่งอาจมีกิจกรรมที่หลากหลายมีรายละเอียด และขั้นตอนมาก

2.3 การบันทึกกระบวนการ ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งของการวิจัยเพราะต้องมีการ บันทึกข้อมูลที่ได้พบเห็น ทั้งในการเขียนรายงาน การวิเคราะห์ และสรุปผลของกิจกรรม และของการวิจัย รวมทั้งข้อมูลการสรุปกิจกรรม การสังเกตการณ์ การบันทึกเทป การบันทึกภาพ และการสรุปกระบวนการ ทั้งหมด

2.4 การสรุปบทเรียน เพื่อจัดทำฐานข้อมูล และนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชน และหน่วยงานเพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนหน่วยงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงบูรณาการแก่กัน

3. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary study)

การศึกษาในเชิงเอกสาร ผู้วิจัย ทำการศึกษา และรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร และหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากพระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2539 อรรถ ถา หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ รูปแบบ ความสัมพันธ์ การพัฒนาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม และเอกสารอื่นๆ โดยอาศัยแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบพื้นที่ นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

3.2 การศึกษาสังเคราะห์องค์ความรู้จากพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษา จำนวน 5 พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ได้แก่ 1) ภาคเหนือ ได้แก่ โรงเรียนชวนาพุทธเศรษฐศาสตร์ จังหวัดเชียงราย 2) ภาคกลาง ได้แก่ โรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี โรงเรียนรุ่งอรุณ กรุงเทพมหานคร โรงเรียนวัดสุทธิวาราม กรุงเทพมหานคร 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ วิทยาลัยจุลมนิศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ แล้วจึงนำผล การศึกษามาพัฒนาเป็นพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธที่ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2 ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ กระบวนการในการสร้างรูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

3.4 ศึกษาการสร้างรูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสร้างพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ กระบวนการเรียนการสอน และการเรียนรู้วิถีพุทธ เศรษฐศาสตร์วิถีพุทธ การฝึกสติภาวนา วิถีพุทธ วัฒนธรรม/มารยาทชาวพุทธ นวัตกรรมครุติศรีครุศาสตร์

3.5 สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

จากการศึกษาสภาพพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานำร่อง 5 พื้นที่ ได้แก่ 1) โรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี 2) โรงเรียนรุ่งอรุณ กรุงเทพมหานคร 3) โรงเรียนวัดสุทธิวาราม กรุงเทพมหานคร 4) วิทยาลัยจุลมนีศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 5) โรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์ จังหวัดเชียงราย พบว่า เป้าหมายของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาการเรียนรู้วิถีพุทธ มุ่งเน้นด้านการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียน การลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา เป็นการบูรณาการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษากับวิถีพุทธเข้าด้วยกัน เป็น “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษการเรียนรู้วิถีพุทธ” พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญา บูรณาการความรู้และคุณธรรมจริยธรรมเชื่อมโยงกับภูมิสังคม ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรมไทย รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน สร้างสัมมาชีพ สร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม รับผิดชอบต่อสังคม สภาพพื้นที่นวัตกรรมการศึกษการเรียนรู้วิถีพุทธ สามารถสรุปเป็นโมเดล 6744-Model ดังนี้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ 6 ประการ ประกอบด้วย 1) การใช้หลักธรรมในการดำเนินการ 2) ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือวิธีคิด 3) ฐานคิดในการพัฒนาสถานศึกษา 4) เชื่อมโยงวิถีชีวิต หรือวิถีชุมชน 5) บูรณาการฝึกภาคปฏิบัติ 6) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

กระบวนการ 7 ประการ คือ 1) ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง 2) มีความต่อเนื่อง 3) เกิดเป็นอัตลักษณ์ 4) วิธีการบริหารจัดการบูรณาการหลักพุทธศาสนา 5) มีหลักในการคัดเลือกบุคลากร 6) การพัฒนาศักยภาพครู 7) ใช้จิตวิทยาเชิงบวก

4 สร้าง คือ 1) คุณลักษณะของจิตอาสา 2) ให้เกิดพฤติกรรมใหม่ 3) ต้นแบบที่ดี 4) คนดีคนเก่ง

4 พัฒนา คือ 1) วิถีใจที่เปี่ยมไปด้วยกรุณา 2) วิถีชีวิตที่ใช้ในครอบครัว 3) วิถีชุมชนแห่งสติ 4) วิถีชีวิตใหม่

2. ผลการสร้างพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การสร้างพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จัดขึ้นที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย ด้านกายภาพคือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมบนพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนิสิต และด้านการบริหารจัดการ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาต่อเนื่อง การจัดสภาพในแต่ละด้าน จะมุ่งเพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามวิถีพุทธ หรือตามระบบไตรสิกขา ดำเนินได้อย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพ และจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่ เพื่อให้สอดคล้องด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมที่ชวนให้มีจิตใจสงบ ส่งเสริมปัญญา กระตุ้นการพัฒนาศรัทธา และศีลธรรม กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต กระตุ้นให้การกิน อยู่ ดู ฟัง ดำเนินด้วยสติสัมปชัญญะ บูรณาการหลักไตรสิกขา

การสร้างพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธการวางแผนและปฏิบัติแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 วางแผนศึกษาบริบทของพื้นที่ โดยทำการวางแผนศึกษาข้อมูลในพื้นที่ถึงประเด็นที่ต้องการศึกษา ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา เตรียมความพร้อมกับทางภาคีผู้มีส่วนสนับสนุน คือ ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการศึกษาลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสำรวจเอกสาร การสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธกับบุคคลเป้าหมายแบบเจาะจง โดยการสังเคราะห์ องค์ความรู้จากพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษา จำนวน 5 พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การจัดกิจกรรมการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อสรุปข้อมูลสำคัญๆ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เพื่อนำมาสรุปผลและอภิปรายเป็นความเรียงข้อมูลในการ พัฒนา จำนวน 13 รูป/คน ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ สังกัด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ที่จะสามารถให้ข้อมูลที่สำคัญ

3. ผลการพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธการจัดเวทีแสดงความคิดเห็นร่วมกันของกลุ่ม ผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องกับพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เพื่อสร้างรูปแบบ พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 1) รูปแบบกิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตร ยั่งยืน 2) รูปแบบกิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ และ 3) รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ ตามแผนงานกิจกรรม ใช้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐานในการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ พบว่าสภาพพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเป็นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานกระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญา บูรณาการความรู้และคุณธรรม จริยธรรมเชื่อมโยงกับภูมิสังคม ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรมไทย รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน สร้างสัมมาชีพ สร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม รับผิดชอบต่อสังคม สรุปเป็นโมเดล 6744-Model ปัจจัยแห่งความสำเร็จ 6 ประการ ประกอบด้วย 1) การใช้หลักธรรมในการดำเนินการ 2) ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือวิธีคิด 3) ฐานคิดในการพัฒนาสถานศึกษา 4) เชื่อมโยงวิถีชีวิต หรือวิถีชุมชน 5) บูรณาการฝึกภาคปฏิบัติ 6) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กระบวนการ 7 ประการ คือ 1) ทำให้ดูเป็น ตัวอย่าง 2) มีความต่อเนื่อง 3) เกิดเป็นอัตลักษณ์ 4) วิธีการบริหารจัดการบูรณาการหลักพุทธศาสนา 5) มีหลัก ในการคัดเลือกบุคลากร 6) การพัฒนาศักยภาพครู 7) ใช้จิตวิทยาเชิงบวก 4 สร้าง คือ 1) คุณลักษณะของจิต อาสา 2) ให้เกิดพฤติกรรมใหม่ 3) ต้นแบบที่ดี 4) คนดีคนเก่ง 4 พัฒนา คือ 1) วิถีใจที่เปี่ยมไปด้วยกรุณา 2) วิถีชีวิตที่ใช้ในครอบครัว 3) วิถีชุมชนแห่งสติ 4) วิถีชีวิตใหม่ ทั้งนี้เป็นเพราะ พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ มีความเชื่อมโยงกับภูมิสังคม ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างใกล้ชิด มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตพุทธอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ผู้เรียนโดยการสร้างสัมมาชีพที่มีความเข้าใจในค่านิยมและจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม ซึ่งมีประโยชน์ต่อการสร้าง สังคมที่มีความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนและเจริญรุ่งเรืองได้ในอนาคตโดยรวม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคม และชุมชนของตนได้อย่างเต็มที่และมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเจริญรุ่งเรือง ซึ่งสอดคล้องกับการ วิจัยของของพระครูวัฒนสุตานุกุล (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า วัดที่จะจัดการให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ควรมี ลักษณะที่ผสมผสานกันระหว่างวัดในสมัยพุทธกาล และวัดในปัจจุบันโดยการศึกษาสภาพการจัดการวัดที่

จัดการให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีแล้ว และศึกษาจากวัดพัฒนาตีเด่นในปัจจุบัน เพื่อการวางรูปแบบที่เหมาะสมของวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน และแนวคิดสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงใช้หลักธรรมวินัย และพุทธวิธีการบริหารดูแลสังคมสมัยปัจจุบันต้องทำวัดให้เป็นอารามให้มีความสัปปายะทั้ง 4 ด้าน คือ เสนาสนสัปปายะ บุคคลสัปปายะ อาหารสัปปายะ และธัมมสัปปายะให้มีครบทั้ง 4 ด้าน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ และมีความทันสมัย พัฒนาการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนโครงการ และเพียงพอ ได้แก่ พัฒนาการจัดการ และการกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพด้านบุคลากร และการให้บริการ ปัญหา และอุปสรรค ได้แก่ ผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้มีภาระงานอื่นต้องรับผิดชอบ และครูผู้รับผิดชอบ ขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างนวัตกรรมแหล่งการเรียนรู้ใหม่ ๆ

2. การสร้างพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถี ประกอบด้วย ด้านกายภาพคือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมบนพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนิสิต และด้านการบริหารจัดการ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ต่อเนื่อง ซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้าน จะมุ่งเพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามวิถีพุทธ หรือตามระบบไตรสิกขา ดำเนินได้อย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพ และจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่ เพื่อให้สอดคล้องด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมที่ชวนให้มีจิตใจสงบ ส่งเสริมปัญญา กระตุ้นการพัฒนาศรัทธา และศีลธรรม กิจกรรมพื้นฐาน วิถีชีวิต กระตุ้นให้การกิน อยู่ ดู ฟัง ดำเนินด้วยสติสัมปชัญญะ บูรณาการหลักไตรสิกขา ทั้งนี้เพราะ การสร้างพื้นที่การเรียนรู้วิถีพุทธ มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนองค์รวม เป็นการพัฒนาพื้นฐานจิตใจและจิตสำนึกของผู้เรียน รวมถึงสร้างทักษะในการแก้ปัญหา และการปรับตัวอยู่กับสภาพแวดล้อม ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการดำเนินชีวิตในสังคมและชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาต่อไปในทุกๆ ด้านของชีวิต สอดคล้องกับการวิจัยของพระครูวัฒนสุตานุกุล (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า วัดในปัจจุบัน โดยการศึกษาสภาพการจัดการวัดที่จัดการให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีแล้ว และศึกษาจากวัดพัฒนาตีเด่นในปัจจุบัน เพื่อการวางรูปแบบที่เหมาะสมของวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องการบริหาร การจัดการความรู้ การพัฒนา และสอดคล้องกับการวิจัยของวันเพ็ญ ระวีพันธ์ และคณะ (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ รู้จักวิธีการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และจัดกิจกรรมบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อกระตุ้นผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในการผลิตผลงาน ตลอดจนสร้างชิ้นงานที่จับต้องได้ 2) แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ (1) หลักสูตร/เนื้อหา (2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน (3) สื่อและเทคโนโลยีทางการ (4) กิจกรรมการเรียนการสอน (5) การวัดและประเมินผล ให้เป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คิดสิ่งใหม่ได้ (INVENTION) และนำมาพัฒนาจนเป็นนวัตกรรมขึ้นมา (INNOVATION) จากการลงมือและสร้างผลผลิตได้ (PRODUCTION) และเน้นวางรากฐานการศึกษาด้วยความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ (IMAGINATION) จำเป็นต้องใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศจัดการเรียนรู้

3. การพัฒนารูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ได้รูปแบบกิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน รูปแบบกิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ และรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้

วิถีพุทธตามแผนงานกิจกรรม ใช้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐานในการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้กิจกรรมวิถีพุทธ เป็นมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทยที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ตั้งอยู่ในพื้นที่ชานเมืองท่ามกลางพื้นที่เกษตรกรรม และมีวิทยาลัยเขตวิทยาลัยสงฆ์ หน่วยวิทยบริการ กระจายอยู่ทั่วประเทศ ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากคณะสงฆ์และประชาชนทั่วไปให้เปิดการศึกษาเพื่อพัฒนาคณะสงฆ์และประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ รวมทั้งมีพันธมิตรเครือข่ายโรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ร่วมเป็นเครือข่ายการเรียนรู้กิจกรรมวิถีพุทธ โดยพื้นที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขยายผลสู่ต่างประเทศ สอดคล้องกับ Philippe Mustar (อ้างใน พระบุญเลิศ สีลเตโช (จันทร์ทลา), 2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเทคโนโลยีการศึกษา: นวัตกรรม และการเป็นผู้ประกอบการที่ MINES Paris Tech, โรงเรียนวิศวกรรมชั้นนำของฝรั่งเศส พบว่า ความเชี่ยวชาญใหม่เกี่ยวกับนวัตกรรม และการเป็นผู้ประกอบการที่โรงเรียนวิศวกรรมชั้นนำของฝรั่งเศส ได้แก่ 1) พัฒนาวิธีการจัดการเทคโนโลยีที่มีการคัดเลือกสูง และความเชี่ยวชาญด้านการเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักเรียนในสถาบัน และสภาพแวดล้อมของประเทศที่ดีด้านความคิดของผู้ประกอบการ 2) การรวมความรู้ และการพัฒนาทักษะ 3) การพัฒนาทักษะการประกอบการและความสามารถของนักเรียนในการรับผิดชอบ และ 4) วิธีกระตุ้นจินตนาการความคิดสร้างสรรค์การมีส่วนร่วมและการเสี่ยงภัย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธโดยการเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของจิตใจในทางพระพุทธศาสนาจะพัฒนาความสุขและสันติภาพมาสู่สังคมมนุษย์ ซึ่งคำสอนของพระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธความมั่งคั่ง แต่คุณค่าของชีวิตคือความสุขที่แท้จริง ซึ่งมีได้เกิดจากทรัพย์ภายนอกแต่เป็นทรัพย์ภายในหรืออริยทรัพย์ ที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ ด้วยไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นเบื้องต้น จากการศึกษาสภาพพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษานำร่องทั้ง 5 แห่ง สามารถสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการเพิ่มทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยรูปแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ได้แก่

1. ปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้แบบพหุปัญญา บูรณาการความรู้และคุณธรรมจริยธรรม เชื่อมโยงกับภูมิสังคม ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรมไทย
2. การเรียนรู้วิถีพุทธ พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน สร้างสัมมาชีพ สร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี
3. กิจกรรมบนพื้นฐานวิถีชีวิต การเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนิสิต และด้านการบริหารจัดการ
4. รูปแบบกิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงใช้น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน รูปแบบกิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ และรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ ใช้ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐานในการเรียนรู้

สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การพัฒนาแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เกิดจากความร่วมมือของชุมชน โรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย การสื่อสารที่ตรงกันเป็นสิ่งสำคัญเพราะฉะนั้นควรมีการนำระบบเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่เข้ามาร่วมใช้ในกิจกรรมและควรทำความเข้าใจกับเครือข่ายอย่างเป็นระบบอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

2.2 ควรศึกษาพัฒนาแบบพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธบูรณาการหลักพุทธธรรมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม

2.3 ควรศึกษากระบวนการและแนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- พระครูพัฒนสุตานุกุล. (2557). กระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคณะสงฆ์ไทย. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบุญเลิศ สีสวัสดิ์ (จันทร์ทาลา). (2564). แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนยุคดิจิทัลของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันเพ็ญ ธีรวิพันธุ์ และคณะ. (2562). แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 6(1). 116-128.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. แหล่งที่มา <https://www.ocs.go.th/council-of-state/#/public/doc/VTJGc2RHVmtYMTlkMG5Bdk0v andTdkc5MGLZdWZ1aWhra1drQWlsczFhRT0%3D> สืบค้นเมื่อ 10 ต.ค. 2563.
- สุทธิพงษ์ บุญผดุง. (2558). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- G Ghaith, H Yaghi. (1997). Relationships among experience, teacher efficacy, and attitudes toward the implementation of instructional innovation. *Teaching and Teacher Education*. 13(4). 451-458.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4
ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

APPROACHES TO DEVELOPING PARTICIPATORY LEADERSHIP IN THE NEW
NOMAL ERA ACCORDING TO THE FOUR PRINCIPLES OF BRAHMAVIHĀRA OF
SCHOOL ADMINISTRATORS IN LAMPHAYA SAHAWITTHAYA SUEKSA GROUP
UNDER THE OFFICE OF SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

^[1]จีระ พุดหอมโพธิ์ Jeera Puthompho ^[2]พระครูกิตติญาณวิสิฐ PhrakruKittiyanawisit

^[3]พระครูโอภาสณนทกิตติ PhrakruOpatnontakitti

^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: dokapong2563@gmail.com

Article Received: September 06, 2023. Revised: January 11, 2024. Accepted: January 11, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา 2) เพื่อศึกษาวิธีการที่ใช้พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 รูป/คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยเชิงปริมาณสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูจำนวน 92 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา มีวิธีการดังนี้ (1) ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจบริบทของสถานศึกษา เป็นแบบอย่างให้ครู สร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกที่จะพัฒนาตนเอง และควรมีใจเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้กำลังใจชื่นชม ให้รางวัลให้ความรักและความจริงใจกับบุคลากรอย่างทั่วถึง (2) ผู้บริหารต้องกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ช่วยแก้ปัญหา สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ไม่เกิดความอิจฉา พลอยยินดีกับความสำเร็จ (3) ผู้บริหารมีการวางแผนร่วมกับครูในการส่งเสริมให้บุคลากรฝึกกอบรวมความรู้ในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้เชี่ยวชาญควรแสดงความรัก ความหวังดีและความห่วงใย อย่างจริงใจกับทุกคน (4) ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและ ให้อิสระแก่ครูในการเสนอความคิดเห็น ผู้บริหารต้องมีทักษะหลายด้านและควรมีลักษณะเป็นคนมีเมตตา น่าเข้าหา ไม่ดุดัน และต้องควบคุมอารมณ์ตนเองได้ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา ในด้านความเมตตาผู้ควรมีความรู้ความเข้าใจบริบทของครู ตั้งใจให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ ให้กำลังใจชื่นชม ให้รางวัล ด้านความกรุณา ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่า มีความพอใจในการที่พัฒนาตนเอง ช่วยแก้ปัญหา สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ด้านมุนิตา ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้กำลังใจ

กับครูในการทำงานและชื่นชมยินดีเมื่อครูประสบความสำเร็จในการทำงาน ด้านอุเบกขา ผู้บริหารวางตัวเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษโดยยึดหลักความเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม, ยุทธศาสตร์ชีวิตใหม่, หลักพรหมวิหาร 4, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research article were: 1) to study the state of participatory leadership in the new normal era of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group, 2) to study the guidelines for development of the participatory leadership in the new normal era according to the principles of Brahmvihāra of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group, and 3) to propose the guidelines for development of the participatory leadership in the new normal era according to the principles of Brahmvihāra of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected by questionnaires from 92 samples and analyzed by percentage, mean and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with 6 experts and then analyzed by content analysis. The results of the study showed that: 1) The state of participatory leadership in the new normal era of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group was at a high level. 2) The methods for development of the participatory leadership in the new normal era according to the principles of Brahmvihāra of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group were as follows: (1) School administrators should have knowledge and understanding in school contexts, behave oneself as a good model for subordinates, build positive attitude to subordinates, and treat the subordinates with love and kindness. (2) School administrators should encourage the subordinates in self-improving and build moral support and incentive to them. (3) School administrators should cooperate with the subordinates in planning and supporting the subordinates in training with modern technology. (4) School administrators should be open-minded for school administration and opinions from the subordinates. 3) The guidelines for development of the participatory leadership in the new normal era according to the principles of Brahmvihāra of school administrators in Lamphaya Sahawitthaya Sueksa Group were as follows: In Loving-kindness; the school administrators should understand the contexts of teachers and assist them with kindness. In Compassion; the school administrators should build positive attitudes and moral support to teachers and help them solve problems when necessary. In Sympathetic Joy; the school administrators should praise and rejoice with the success of teachers. In Equanimity; the school administrators should treat the subordinates equally without bias.

Keywords: Participatory Leadership, The New Normal Era, The Four Principles of Brahmvihāra, School Administrators

บทนำ

ภาวะผู้นำ นับเป็นเรื่องสำคัญของทุกองค์การโดยทั่วไปมักมีความเชื่อและคาดหวังว่าผู้ที่ที่เป็นผู้นำจะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำให้องค์การมีประสิทธิผล ไม่ว่าจะเป็นระบบสังคมในรูปแบบใดก็ตามต่างต้องการผู้ที่มีภาวะผู้นำเพื่อทำให้องค์การนั้นก้าวหน้าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาจกล่าวได้ว่า ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของงานและองค์การ ปัจจุบันมีความเชื่อว่า ผู้นำไม่ได้เป็นมาโดยกำเนิด แต่การเป็นผู้นำสามารถสร้างขึ้นได้โดยมาจากการที่ผู้นำใช้ความพยายามและการทำงานหนัก การเป็นผู้นำจึงเป็นเรื่องที่เรียนรู้ได้ภาวะผู้นำเป็นคำที่มีผู้ให้นิยามมากมาย แต่ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันก็คือเป็นกระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งตั้งใจใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการอิทธิพลที่ช่วยให้กลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบได้ด้วยหลายองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นในภาวะผู้นำเพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุดในความพอใจของพนักงานในองค์การ (ชาลิกา อิมินกุล, 2562)

การเปลี่ยนแปลงไปทางสังคมอย่างรวดเร็วซึ่งมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาคนว่างงาน และอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาพื้นฐานและปัญหาอื่นๆ ติดตามมาเป็นลูกโซ่ โดยเฉพาะปัญหาด้านศีลธรรม จริยธรรมเสื่อมลงความประพฤติในทางมิชอบ ของบุคคลหลายระดับ และหลายองค์กร รวมถึงสถาบันทางการศึกษาจึงส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นและสังคมในที่สุดเป็นหลักคุณธรรมและศีลธรรมของพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อสังคมไทย คือการศึกษาในระบบพุทธเป็นวิทยาศาสตร์ประชาชน ซึ่งนิยามของวิทยาศาสตร์คือเป็นความรู้สาธารณะ (Public Knowledge) สามารถเข้าพิสูจน์ได้ด้วยตนเองว่าอะไรจริง อะไรไม่จริงสำหรับความรู้ที่ไม่เป็นสาธารณะไม่ใช่วิทยาศาสตร์แต่เป็นอาถรรพเวท พุทธศาสนาทำลายตลอดเวลาว่าให้ทุกคนมาพิสูจน์ได้ด้วยการปฏิบัติด้วยตนเองว่าได้ผลจริงหรือไม่จึงกล่าวว่า พุทธเป็นวิทยาศาสตร์ประชาชน (ประเวศ วสี, 2546)

การเลือกหลักธรรมมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายว่าการจะเป็นนักบริหารที่เก่งและดี เราควรปฏิบัติธรรมอะไรบ้างเพื่อตอบคำถามนี้ เราต้องทราบก่อนว่า ภาวะผู้นำ ทำหน้าที่อะไร ซึ่งภาวะผู้นำ หมายถึง ศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ดังนั้น ผู้นำต้องมีหลักธรรม หรือนำธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติจึงจะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น บุคลากรในองค์กรจะทำงานเป็นทีมได้ดียิ่งขึ้นจะต้องมีผู้นำที่ดีคอยกำกับดูแล ผู้นำที่ดีในทางธรรมคือต้องมีพรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ 1) เมตตา คือการมีความหวังดีที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข มีความรักและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงานซึ่งความรักจะเกิดได้ถ้าผู้นำรู้จักมองในแง่ดีหรือ ส่วนที่ดีของผู้ร่วมงาน ถ้าพบส่วนเสียในตัวเขาต้องรู้จักมองข้ามและให้อภัย เมื่อพบส่วนดีก็จดจำไว้เพื่อได้ใช้คนให้เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของเขา 2) กรุณา คือความสงสารเห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เมื่อผู้ร่วมงานประสบเคราะห์กรรม ผู้นำต้องมีความสงสารและคิดหาทางช่วยให้เขาพ้นทุกข์นั้น ความสงสารจะเกิดได้เมื่อผู้นำต้องมีใจกว้างรับฟังปัญหาของคนอื่น 3) มุทิตา คือความรู้สึกชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี และ 4) อุเบกขา คือความวางใจเป็นกลาง เที่ยงตรงไม่เอนเอียง (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2534)

ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีตอันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหวังล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติ และการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการ

เปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวิถีดั้งเดิมหรือวนหาถึงอดีต โดยคำนี้กำเนิดขึ้นในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลกในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2007 – 2008) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจครั้งใหญ่ การจัดการบางอย่างซึ่งแต่เดิมเคยถูกมองว่าผิดปกติ ได้กลายมาเป็นสิ่งที่พบเห็นกันได้ทั่วไป และถูกนำมาใช้ในบริบทอื่นๆ อย่างเช่น ด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อสื่อสารและทำความเข้าใจถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ เช่น อุณหภูมิที่สูงขึ้นและความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล ส่วน "New Normal" ในบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด – 19 ช่วงปลาย พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2563 นั้น อธิบายได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายจำนวนมาก จนกลายเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่งของมนุษยชาติ มนุษย์จึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิมๆ โดยมีการปรับวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ควบคู่ไปกับการพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เทคโนโลยีใหม่ๆ มีการปรับแนวคิดวิสัยทัศน์วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร เกิดการบ้ายเบนออกจากความคุ้นเคยอันเป็นปกติมาแต่เดิมในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสารการทำธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม (สุภาภรณ์ พรหมบุตร, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยศึกษาลำพญา อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา
2. เพื่อศึกษาวิธีการที่ใช้พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ในกลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา จำนวนทั้งสิ้น 122 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในกลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา จำนวน 92 คน ด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan จากนั้นใช้กลุ่มตัวอย่างจากทุกสถานศึกษา

จำนวน 11 โรงเรียน ในกลุ่มในกลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา ตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละสถานศึกษาทั้งหมด

2. เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและการสังเคราะห์องค์ประกอบ มาเป็นประเด็นคำถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถามแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.2 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว พร้อมทั้งกรอบแนวคิดและนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม รวมทั้งอีกทั้งความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item Objective Congruence) และตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมในเนื้อหา และรูปแบบการพิมพ์ โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน โดยกำหนดคุณสมบัติของ ผู้เชี่ยวชาญ คือ 1) เป็นผู้มีความรู้และความสามารถทางด้านบริหาร 2) เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการพัฒนาบุคลากร และ 3) เป็นนักวิชาการทางด้านการวิจัยและสร้างเครื่องมือ มีรายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

2.3 การวัดค่าดัชนี IOC (Item Objective Congruence) ของแต่ละข้อคำถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็น ว่า ข้อคำถามแต่ละข้อ วัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่

2.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถาม

2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในโรงเรียนบ้านซับบอน และโรงเรียนวัดสามขาว ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถาม เท่ากับ 944

2.7 นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ว่าใช้ได้แล้ว เสนอต่ออาจารย์ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาลำพญา อำเภอเมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูโดยใช้แบบสอบถาม 2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปเก็บข้อมูล กับสถานศึกษาในเขตอำเภอ

มวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 3) เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency value) และค่าร้อยละ (Percentage value) 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 2 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 รูป/คน เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านหลักพุทธธรรม จำนวน 1 รูป/คน และผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการบริหาร จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยมีขั้นตอนการสร้าง และประเมินเครื่องมือสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสัมภาษณ์ กำหนดขอบเขตของคำถาม โดยนำผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ที่มีค่าเฉลี่ยด้านที่น้อยที่สุด เรียงตามลำดับ มาสังเคราะห์ กำหนดเป็นร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา 3) สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ได้จำนวน 5 ข้อ 4) นำแบบสัมภาษณ์กึ่ง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาความถูกต้องของภาษาและความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ การเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) ขออนุญาตจากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 2) ทำการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ 4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอ ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์ค่าให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญาใช้สอบถามประมาณ จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านที่ 2 ด้านการให้ความสำคัญส่วนบุคคล ด้านที่ 3 ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยี และด้าน

ที่ 4 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของครู และบุคลากร ทางการศึกษาสภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานะวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญาภพรวม

สภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานะวิถีชีวิตใหม่ของ ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา โดยภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.30	0.77	มาก	4
2. การให้ความสำคัญส่วนบุคคล	4.38	0.64	มาก	2
3. การบริหารจัดการเทคโนโลยี	4.39	0.60	มาก	1
4. การกระตุ้นทางปัญญา	4.38	0.67	มาก	3
ภาพรวม	4.36	0.61	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานะวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา โดยภาพรวม พบว่ามีสภาพภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการให้ความสำคัญส่วนบุคคล ด้าน การบริหารจัดการเทคโนโลยี และ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา

2. วิธีการที่ใช้พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา

2.1 สร้างแรงบันดาลใจ ในการทำงานในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ในการบริหารจัดการศึกษานั้น ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจบริบทของสถานศึกษา เป็นแบบอย่างให้ครูมีความมั่นใจ ในการบริหารจัดการ สร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่ามีความพอใจในการที่พัฒนาตนเองในการปรับตัวเข้าสู่ยุควิถีชีวิต ใหม่ค่อยกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สร้างความท้าทายใหม่ๆ และสร้างแรงจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจ กับครูในการทำงาน

2.2 การให้ความสำคัญส่วนบุคคล การบริหารงานในยุควิถีชีวิตใหม่นั้นผู้บริหารจึงต้องชี้แนะ งานให้ครูแต่ละคนตามความถนัดของครูและส่งเสริมครูในการเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนการ สอนกำกับติดตามครูแต่ละคนเพื่อให้การช่วยเหลือ ต้องมีการสรุปการทำงานว่ามีอุปสรรคใดบ้างเป็นรายบุคคล เพื่อที่จะสามารถหาทางแก้ไขได้ทัน ดังนั้นผู้บริหารจึงจะต้องให้ความสำคัญกับครูในการให้กำลังใจ สนับสนุน งบประมาณ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการวางแผน จัดการที่ดีมีการรับฟังความคิดเห็นจากครูเพื่อที่จะสามารถรับทราบปัญหาจากครูแต่ละคนเพื่อที่ผู้บริหารจะสามารถเข้าไปช่วยเหลือในด้านต่างๆ ได้ และเสริมสร้างให้ครูมีทักษะที่จำเป็นเพิ่มขึ้น โดยผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมหาความรู้เพื่อสามารถนำมาพัฒนางานของตนตามรายวิชาที่ได้รับผิดชอบ

2.3 การบริหารจัดการเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องมีการวางแผนร่วมกับครูในการจัดหา เทคโนโลยีที่จะสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของนักเรียนที่จะสามารถใช้เทคโนโลยีได้ เหมาะสมจำเป็นต้องส่งเสริมให้บุคลากรฝึกกอบรวมความรู้ในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้เชี่ยวชาญเพื่อที่จะ สามารถนำเทคโนโลยีนั้นมาถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้น

เท่าที่จะทำได้และมีการเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ โดยใช้เทคโนโลยีออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้นเพื่อให้สามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดหาเทคโนโลยีที่เป็นสื่อในการเรียนการสอนให้กับครูในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ

2.4 การกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบระหว่างการปฏิบัติงาน ให้อิสระแก่ครูในการเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปสนับสนุนให้ครูคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการ PLC เพื่อกำหนดปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาและการระดมสมองในการหาแนวทางใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทโดยรวมของสถานศึกษาเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่ได้ตั้งไว้

2.5 การพัฒนาสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ให้สอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร 4 การสร้างแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ให้สอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร 4 นั้นผู้บริหารควรต้องมีความเข้าใจการทำงานของครูมีความยืดหยุ่นในบางเรื่อง ให้กำลังใจครูเมื่อตันตอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก และมีความยินดีเมื่อครูประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ ผู้บริหารจะต้องรับฟังเหตุผลต่างๆ ของครู ไม่ตัดสินใจอะไรโดยขาดความรอบครอบควรมีความเมตตาต่อผู้ได้บังคับบัญชาเห็นอกเห็นใจครู คอยช่วยเหลือสนับสนุนอำนวยความสะดวกให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีความสุข และผู้บริหารควรวางตัวเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษโดยยึดหลักความเท่าเทียมกัน และให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็นด้วย

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา

3.1 แนวทางการสร้างแรงบันดาลใจตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ ด้านความเมตตา ผู้ครมีความรู้ความเข้าใจบริบทของครูมีความมั่นใจให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ ด้านความกรุณา ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่ามีความพอใจในการที่พัฒนาตนเองในการปรับตัวเข้าสู่ยุควิถีชีวิตใหม่คอยกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับครูในการทำงานและชื่นชมยินดีเมื่อครูประสบความสำเร็จในการทำงาน และด้านอุเบกขา ผู้บริหารควรวางตัวเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษโดยยึดหลักความเท่าเทียมกัน

3.1 แนวทางการให้ความสำคัญส่วนบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ ด้านความเมตตา ผู้บริหารต้องชี้แจงงานให้ครูแต่ละคนตามความถนัดของครูและส่งเสริมครูในการเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน ด้านความกรุณา ผู้บริหารต้องกำกับติดตามครูแต่ละคนว่าครูมีปัญหาในการทำงานหรือไม่เพื่อให้การช่วยเหลือหาทางแก้ไขได้ทัน และจะต้องให้ความสำคัญกับครูในการให้กำลังใจ ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับครูในเรื่องการแสดงความยินดีเมื่อครูมีความดีความชอบและให้คำปรึกษาเมื่อครูไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ และด้านอุเบกขา ผู้บริหารจะต้องรับฟังเหตุผลต่างๆ ของครูไม่ตัดสินใจอะไรโดยขาดความรอบครอบและพิจารณาถึงผลกระทบในการตัดสินใจและผลที่จะเกิดขึ้นและรับฟังครูเมื่อมีปัญหาที่จะต้องเข้ามาปรึกษาผู้บริหาร

3.3 แนวทางการบริหารจัดการเทคโนโลยีตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ ด้านความเมตตา ผู้บริหารต้องมีการวางแผนร่วมกับครูในการจัดหาเทคโนโลยีที่จะสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของครูที่จะสามารถใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสม ด้านความกรุณา ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรฝึกอบรมความรู้ในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้เชี่ยวชาญเพื่อที่จะสามารถนำเทคโนโลยีนั้นมาถ่ายทอดองค์ความรู้ได้

อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านมูทิตา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้นเท่าที่จะทำได้และมีการเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านความอุเบกขา เปิดโอกาสให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนอย่างเท่าเทียม

3.4 แนวทางการกระตุ้นทางปัญญาตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ ด้านความเมตตาผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบระหว่างการปฏิบัติงาน ด้านความกรุณา ผู้บริหารให้อิสระแก่ครูในการเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ด้านความมูทิตา สนับสนุนให้ครูคิดแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการ PLC เพื่อกำหนดปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาและการระดมสมองในการหาแนวทางใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทโดยรวมของสถานศึกษาเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ตามที่ได้ตั้งไว้ และด้านความอุเบกขาผู้บริหารควรวางตัวเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษโดยยึดหลักความเท่าเทียมกัน จะต้องมีความยุติธรรม ไม่ลำเอียงหรือ อคติต่อผู้ใดผู้หนึ่ง เพราะรัก ไม่ชอบ หรือเกลียด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยจะเรียงจากระดับรายด้านจากระดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยี รองลงมา ด้านการให้ความสำคัญส่วนบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีอยู่ในระดับมากอันดับหนึ่งนั้นอาจเป็นเพราะผู้บริหารต้องมีการวางแผนร่วมกับครูในการจัดหาเทคโนโลยีที่จะสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของนักเรียนที่จะสามารถใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมจำเป็นต้องส่งเสริมให้บุคลากรฝึกกอบรวมความรู้ในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้เชี่ยวชาญเพื่อที่จะสามารถนำเทคโนโลยีนั้นมาถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้นเท่าที่จะทำได้และมีการเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ โดยใช้เทคโนโลยีออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้นเพื่อให้สามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดหาเทคโนโลยีที่เป็นสื่อในการเรียนการสอนให้กับครูในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องบางประการกับแนวคิดของพระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล (เกตุสุวรรณ) (2565) ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคมนาคมเทคโนโลยีสารสนเทศ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Information Technology หรือ IT เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกันงานด้านการศึกษา การพัฒนาระบบสารสนเทศช่วยการเรียนการสอน การวางแผนและการบริหารการศึกษา การวางแผนหลักสูตรการแนะแนวและบริการการทดสอบวัดผล การพัฒนาบุคลากรเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) หรือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technologies: ICTs) ก็คือเทคโนโลยีสองด้านหลักที่ประกอบด้วยเทคโนโลยีระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมที่ผนวกเข้าด้วยกัน เพื่อใช้ในกระบวนการจัดหา จัดเก็บ สร้าง และเผยแพร่สารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเสียง ภาพ ภาพเคลื่อนไหว ข้อความหรือตัวอักษร และตัวเลข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความถูกต้อง ความแม่นยำ และความรวดเร็วให้ทันต่อการนำไปใช้

ประโยชน์ เหตุนี้ การบริหารและการจัดการกับเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเรื่องใหม่และเป็นความจำเป็นในการบริหารและการจัดการในองค์กรทุกระดับ

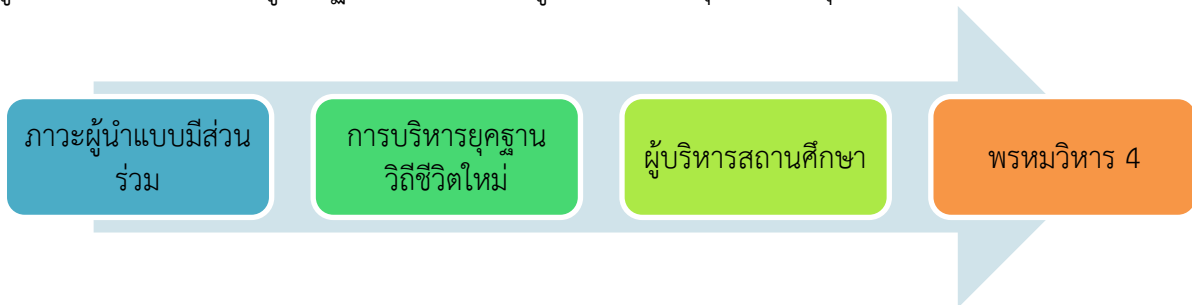
2. วิธีการที่ใช้พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา มีวิธีการดังนี้ 1) ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจบริบทของสถานศึกษา เป็นแบบอย่างให้ครู สร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกที่จะพัฒนาตนเอง และควรมีใจเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้กำลังใจ ชื่นชม ให้รางวัล ให้ความรักและความจริงใจกับบุคลากรอย่างทั่วถึง 2) ผู้บริหารต้องกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ช่วยแก้ปัญหา สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ไม่เกิดความอิจฉา พลอยยินดีกับความสำเร็จ 3) ผู้บริหารมีการวางแผนร่วมกับครูในการส่งเสริมให้บุคลากรฝึกกอบรวมความรู้ในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ให้เชี่ยวชาญควร แสดงความรัก ความหวังดีและความห่วงใย อย่างจริงใจกับทุกคน 4) ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและ ให้อิสระแก่ครูในการเสนอความคิดเห็น ผู้บริหารต้องมีทักษะหลายด้านและควรมีลักษณะเป็นคนมีเมตตา นำเข้าหา ไม่ดูด้น และต้องควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพระเลอวุฒิ ฐิริปัญญา (เนตรตะวรงค์ษา) (2555) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของนายกองค์การ บริหารส่วนตำบล ในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้แก่ 1) ด้านเมตตา ควรกล้าแสดงออก และกล้าตัดสินใจด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง ควรมีวิสัยทัศน์ที่ดีประกอบด้วยปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจปัญหาทาง คน เข้าถึงความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี 2) ด้านกรุณา ควรเปิดใจให้ กว้างให้ความช่วยเหลือความทุกข์ยากของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นธรรม การบริหารงานต้อง ประกอบด้วยหลักธรรม สุจริต ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 3) ด้านมุทิตา ควรแสดงความ ยินดีความชื่นชม เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน และบุคลากรเมื่อประสบความสำเร็จได้ดี 4) ด้านอุเบกขา ควรให้ความยุติธรรม ความเสมอภาพ เป็นกลางในการให้รางวัล และการลงโทษ โดยไม่เอนเอียงเข้าข้างคนใดคนหนึ่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระประกอบ ถิรจิตโต (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองจังหวัด นครพนม ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ลำดับ ตามความสำคัญ คือ ผู้บริหารควรมีความมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา การให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน การพูดจาหักทลายให้ความเคารพ ความรักและปรารถนาดีต่อกัน ยินดีเมื่อเห็นคนอื่นได้ดีและผู้บริหารต้องแสดงความยินดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบความสำเร็จพร้อมกับปลื้มปิติกับผู้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารควรวางตนเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ เหมาะสมกับฐานะวางตนเสมอต้นเสมอปลายไม่ลำเอียง ไม่เลือกปฏิบัติไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ตัดสินปัญหาด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา ในด้านความเมตตาผู้ควรมีความรู้ความเข้าใจบริบทของครูตั้งใจให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ ให้กำลังใจ ชื่นชม ให้รางวัล ด้านความกรุณา ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่า มีความพอใจในการที่พัฒนาตนเอง ช่วยแก้ปัญหา สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้กำลังใจกับครูในการทำงานและชื่นชมยินดีเมื่อครูประสบความสำเร็จในการทำงาน และด้านอุเบกขา ผู้บริหารวางตัวเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษโดยยึดหลักความเท่าเทียมกัน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพระครูวิวัฒน์ธรรมานุกุล (ออดธมมปาโล) และคณะ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณลักษณะพรหมวิหารธรรม สำหรับผู้บริหาร

สถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ หลักการบริหารโรงเรียนเป็นการดำเนินการในการทำงานในโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป 2) คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นลักษณะทางด้านร่างกายและการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นส่วนของอุปนิสัยแสดงออกมาให้ผู้อื่นเห็น 4 ประการ ได้แก่ มีความรู้ความสามารถ มีวุฒิภาวะทางสังคม และใจกว้าง มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 3) พรหมวิหารธรรมเป็นหลักธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจสำหรับผู้บริหาร 4 ประการ ได้แก่ 1) เมตตา ความรักปรารถนาดีอยากให้ผู้อื่นมีความสุข 2) กรุณา ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ 3) มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข 4) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยศึกษาลำพญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ประกอบด้วยภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 4 ประการ การบริหารยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำปฏิบัติตาม และการบูรณาการหลักพุทธธรรมสรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพรหมวิหาร 4

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1. ผู้บริหารควรพัฒนาในการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูโดยการจัดอบรมจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการสร้างแรงบันดาลใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ครูเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติหน้า
 - 1.2. ผู้บริหารควรปรับปรุง และพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยนำหลักพรหมวิหาร 4 เข้าไปปรับใช้ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอยู่เสมอ
 - 1.3. ผู้บริหารควรมีการประพาดิตนในการจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับครูในการทำงานเป็นแบบอย่างให้ครูมีความมั่นใจ ในการบริหารจัดการ สร้างเจตคติที่ดีให้ครูเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่ามีความพอใจในการที่พัฒนาตนเองในการปรับตัวเข้าสู่ยุควิถีชีวิตใหม่คอยกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1. ควรทำการศึกษาวิจัยในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหัวข้อธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.2. ควรมีการวิจัยนวัตกรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ได้

เอกสารอ้างอิง

- จิตาภา เร่งมีศรีสุข. (2560). **พุทธภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ชาลิภา ฮีมีนกุล. (2562). **ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ประเวศ วสี. (2546). **การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กองทุนส่งเสริมงานทางวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม.
- ปาณิสรา ตรัสศรี. (2559). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตแขวงจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปิยะภาภรณ์ ทองบ่อ. (2562). **อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อประสิทธิภาพการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระครูวิวัฒน์ธรรมานุกุล (อ๊อด ธรรมปาโล) และคณะ. (2563). **การพัฒนาคุณลักษณะพรหมวิหารธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา**. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 4(1). 27-37.
- พระประกอบ ธีรจิตโต. (2558). **การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล (เกตุสุวรรณ). (2565). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา**. วารสารพุทธอาชีวศึกษา. 7(1). 50-51.
- พระเลอวุฒิ ภูริปัญโญ (เนตรตะวรงค์ษา). (2555). **ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอรอดูนม จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สว่าง เปี้ยปลูก. (2549). **ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจังหวัดลำปางตามความคิดเห็นของครู**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- สุขุมลย์ ประยูกตินิวัฒน์. (2560). **ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในทัศนะของพนักงานฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์นครหลวง บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของโรงเรียน
ขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
GUIDELINES FOR INTERNAL QUALITY ASSURANCE IN EDUCATIONAL
INSTITUTIONS ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF DITTHADHAMMIKATTHA OF
OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI
AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

^[1]อนุวัตร เลิศประวัติ Anuwat Lertprawat ^[2]พระสุรชัย สุรชัย Phrasurachai Surachayo
^[3]พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano
^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: anuwat001988@gmail.com

Article Received: March 06, 2024. Revised: April 16, 2024. Accepted: April 16, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 2) เพื่อศึกษาวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูที่รับผิดชอบงานด้านประกันคุณภาพ จำนวน 96 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ประกอบด้วย (1) การควบคุมคุณภาพการศึกษาภายใน กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ วิเคราะห์และกำหนดบทบาทของบุคลากร รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทั้งหมด ดำเนินการตามแผน กำหนดทีมงานที่เหมาะสมในการจัดทำมาตรฐานสร้างบรรยากาศที่เชิงประสานและเปิดกว้างทางความคิดเห็น บูรณาการร่วมมือกันของทุกภาคส่วน (2) การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพ ขันหาความรู้พัฒนาบุคลากรด้านประกันคุณภาพสม่ำเสมอหาแนวทางการตรวจสอบที่เหมาะสมและดีที่สุด กำหนดระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน ตรวจสอบความสอดคล้องกับมาตรฐานทางการศึกษาและปรับปรุงแผนการเรียนการสอนจัดทำเอกสารหลักฐาน เก็บหลักฐานที่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ (3) การประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน พัฒนาผลการประเมินของตนเองในรอบปีนั้นๆ ปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนการประกันคุณภาพสถานศึกษาภายใน วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพที่ได้รับ กำหนดแผนการปรับปรุงที่รวมถึง

กิจกรรมและเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา อบรมและพัฒนาครูและบุคลากร เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จำเป็น สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะทั้งทางวิชาการและทักษะทั่วไป และ 3) แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ประกอบด้วย (1) การควบคุมคุณภาพการศึกษาภายใน สร้างบรรยากาศที่เชิงประสานและเปิดกว้างทางความคิดเห็นบูรณาการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ วิเคราะห์และกำหนดบทบาทของบุคลากร กำหนดทีมงานที่เหมาะสมในการจัดทำมาตรฐาน (2) การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพด้วยการจัดทำเอกสารหลักฐาน เก็บหลักฐานอย่างเป็นระบบ ขยันหาความรู้พัฒนาบุคลากรด้านการประกันคุณภาพสม่ำเสมอ หาแนวทางการตรวจสอบที่เหมาะสมและดีที่สุด ตรวจสอบความสอดคล้องกับมาตรฐานทางการศึกษาและปรับปรุงแผนการเรียนการสอน (3) การประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน พัฒนาผลการประเมินของตนเองในรอบปีนั้นๆ อบรมและพัฒนาครูและบุคลากร เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จำเป็น สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะทั้งทางวิชาการและทักษะทั่วไป ปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนการประกันคุณภาพสถานศึกษาภายใน วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพที่ได้รับเพื่อนำมาปรับปรุงการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์, โรงเรียนขยายโอกาส, โรงเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows: 1) to study the state of Internal Quality Assurance in educational institutions of opportunity expansion schools under the office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2, 2) to study methods for Internal Quality Assurance according to the Principles of Dittthadhammikattha of opportunity expansion schools under the office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2, and 3) to propose the guidelines for Internal Quality Assurance according to the Principles of Dittthadhammikattha of opportunity expansion schools under the office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected by questionnaires from 96 samples consisting of teachers and school administrators responsible for Internal Quality Assurance and analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with 5 key-informants and then analyzed by content analysis. The results of the study found that; 1) The state of Internal Quality Assurance in educational institutions of opportunity expansion schools under the office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2 was at a high level overall. 2) The methods for Internal Quality Assurance according to the Principles of Dittthadhammikattha of opportunity expansion schools under the office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2 indicate that: (1) Internal Quality Control; To set vision and mission, to analyze and specify the role of personnel, to collect overall information about work operation, to follow the plan, to

set teamwork for the action, to build collaborative atmosphere, to open for opinions and ideas, and to integrate with every sector, (2) Checking, revising and improving; to find new knowledge for developing assurance personnel eagerly and regularly, to find guidelines for monitoring and evaluating internal quality assurance, to set timeframe and guidelines for internal quality assurance, to check the relevance of educational standard, to improve teaching plans, and to prepare documents and document files systematically, (3) Internal Quality Assurance; to develop the annual assurance results, to improve the results based on the steps of Internal Quality Assurance in Educational Institutions, to analyze the results of quality assurance, to set plans, activities and target for improvement, to train teachers and personnel with the required skills, and to build learning innovations for supporting academic skills and general skills. 3) The guidelines for Internal Quality Assurance according to the Principles of Dittthadhammikattha of opportunity expansion schools under the office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2 were: (1) Internal Quality Control; to build collaborative atmosphere, to open for opinions and ideas, to integrate with every sector, to set vision and mission, to analyze and specify the role of personnel, and to set teamwork for the action, (2) Checking, revising and improving; to prepare documents and document files systematically, to find new knowledge for developing assurance personnel eagerly and regularly, to find guidelines for monitor and evaluating internal quality assurance, to check the relevance of educational standard, and to improve teaching plans, (3) Internal Quality Assurance; to develop the annual assurance results, to train teachers and personnel with the required skills, to build learning innovations for supporting academic skills and general skills, to improve the assurance results based on the steps of Internal Quality Assurance in Educational Institutions, to analyze the results of quality assurance for further improvement.

Keywords: Internal Quality Assurance, Principles of Dittthadhammikattha, Opportunity Expansion Schools, Primary School

บทนำ

การศึกษาแห่งชาติที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 อันเป็นผลส่งให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นข้อบังคับทางกฎหมายที่สามารถเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้มีการพัฒนาในทุกๆฝ่าย เพื่อกระตุ้นให้ทุกคนเกิดความตระหนักและเร่งดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี เพราะในการพัฒนาคุณภาพของคนนั้นมุ่งไปที่การศึกษาให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การศึกษาต้องทำให้คนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้ได้ด้วยตนเองมีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (ณัฐพล ชุมวรฐายี, 2545)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ตามความในหมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ว่า “ให้มีระบบ

การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก” มาตรา 48 “ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก” มาตรา 49 “กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี และต้องเสนอผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2542) พร้อมทั้งให้โอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนที่ด้อยโอกาส มีฐานะยากจน และเป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชนเพื่อให้เป็นบุคคลที่สังคมพึงประสงค์ควบคู่ไปกับการสืบทอดพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาที่เก่าแก่และมีผู้เลื่อมใสศรัทธามากที่สุดในประเทศไทย จึงถือว่าโรงเรียนขยายโอกาสเป็นแหล่งสนับสนุน การพัฒนาคน และเป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การนำหลักธรรมที่พุทธธรรมมีกัตถประโยชน์มาใช้ร่วมกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส เพราะเห็นความสำคัญของหลักธรรมที่พุทธธรรมมีกัตถประโยชน์ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต, 2544) ที่แปลว่า ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง บ้างเรียกว่า หัวใจเศรษฐี “อ อ กะ สะ” เรียกว่า พุทธธรรมมีกัตถะ หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยการประโยชน์สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ ที่คนทั่วไปปรารถนา มี ทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรี เป็นต้น อันจะสำเร็จด้วยธรรม 4 ประการ คือ 1) อุฏฐานสัมปทา มีความขยันในกำหนดระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน ขยันหาความรู้พัฒนาบุคลากรด้านประกันคุณภาพสม่ำเสมอ จัดการเก็บข้อมูลจากผู้เรียนและบุคลากรการดำเนินการสำรวจหรือสัมภาษณ์ จัดทำเอกสารหลักฐาน เก็บหลักฐานที่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ใช้หลักอุฏฐานสัมปทา ขยันหาแนวทางการตรวจสอบที่เหมาะสมและดีที่สุด ดำเนินการปรับปรุงตามแผนที่ได้วางไว้ 2) อารักขสัมปทา รักษามาตรฐานตรวจสอบความสอดคล้องกับมาตรฐานทางการศึกษาและปรับปรุงแผนการเรียนการสอน ประเมินโดยคณะกรรมการภายในและหน่วยงานภายนอก ประเมินกระบวนการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาต่างๆ มีอารักขสัมปทา รักษามาตรฐาน การจัดเก็บเอกสารหลักฐานอย่างเป็นระบบ สื่อสารผลการปรับปรุงและสถานะปัจจุบันของสถานศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง รักษามาตรฐานการประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 3) กัลยาณมิตตตา สร้างเครือข่ายจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา วิเคราะห์และกำหนดบทบาทของบุคลากร กำหนดทีมงานที่เหมาะสมในการจัดทำมาตรฐาน รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทั้งหมดของสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานที่ต้องการให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา ดำเนินการตามแผน และปรับปรุงตามความเป็นไปตามการดำเนินงาน ใช้หลักกัลยาณมิตตตา การคบคนดี ไม่คบคนชั่ว บูรณาการร่วมมือกันของทุกภาคส่วน สร้างบรรยากาศที่เชิงประสานและเปิดกว้างทางความคิดเห็น ให้สิทธิและความรับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานให้กับทุกกลุ่มผู้สัมพันธ์ และ 4) สมชิวิตา ประเมินตนเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนการประกันคุณภาพสถานศึกษาภายใน วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพที่ได้รับ กำหนดแผนการปรับปรุงที่รวมถึงกิจกรรมและเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา ให้การอบรมและพัฒนาครูและบุคลากร เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จำเป็น เก็บข้อมูลเพิ่มเติมและวิเคราะห์ผลการปรับปรุงเพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จของการดำเนินการ ใช้หลักสมชิวิตา พอใจในผลการประเมินของตนเองในรอบปีนั้นๆ พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไปด้วยการทำความเข้าใจและวางแผน สร้างทีมงาน ที่มีความ

เชี่ยวชาญ เช่น ครู ผู้บริหาร นักวิจัย และผู้ปกครอง ประเมินการปฏิบัติและผลงานของครู พัฒนาทักษะของครู ทั้งในด้านการสอนและการประกันคุณภาพ สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะทั้งทาง วิชาการและทักษะทั่วไป ตรวจสอบและประเมินผลของการพัฒนาทุกๆ ขั้นตอน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรของสถานศึกษา อีกทั้งยังมีโอกาสได้เข้าไปสัมผัสส บรรยากาศในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหา การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียน ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 48 โรงเรียน โดยนำ หลักทฤษฎีภูมิคุ้มกันภัยต่อการดำเนินงานในการดำเนินงานว่ามีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการ ประเมินภายนอกและเพื่อให้ทราบสภาพ และปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้เป็นข้อมูลที่จะนำไปปรับปรุงและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีภูมิคุ้มกันภัยของ โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
3. เพื่อเสนอแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีภูมิคุ้มกันภัยของ โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูที่รับผิดชอบงานด้านประกัน คุณภาพภายในและบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 48 โรงเรียน ประชากร ทั้งหมด 96 คน โดยผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งลักษณะ ของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอใน รูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ (Rating Scale) เป็นตัวสถิติวิเคราะห์

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 5 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) ตามคุณสมบัติ ได้แก่ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้มีความรู้ มีประสบการณ์บริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 แบบสอบถาม โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยอาศัยฐานทฤษฎีและงานวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากกรอบเนื้อหาในการนิยาม ศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยจะคำนึงถึงการสร้างแบบสอบถามให้เป็นไปตามหลักวิชาการที่ถูกต้องและการ ได้แบบสอบถามที่ดีมีคุณภาพมีความตรงทั้งในเชิงโครงสร้าง (construct validity) และความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) รวมทั้งความเชื่อมั่น (reliability) 4) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษาและพิจารณาว่าแบบสอบถามครอบคลุม ของเนื้อหาหรือไม่โดยการหาดัชนี (index of congruence: IOC) เท่ากับ 0.5-1.00 4) นำแบบสอบถามที่ ได้รับการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุดจากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.910 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย สถานภาพ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งเป็นแบบ มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

3.2 แบบสัมภาษณ์ โดยมีการสร้างแบบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษา กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยขอคำปรึกษาจาก อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 4) สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามระเบียบวิธีวิจัยให้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 5) นำเสนอโครงร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Validity) 6) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ 7) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับ นำไปใช้จริงเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 1) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบการ บรรยาย 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบ คำบรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ตามแนวคิดของ (Rating Scale) เป็นตัวสถิติวิเคราะห์ 3) การ วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยาย โอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 วิเคราะห์เนื้อหาสาระประเด็น สำคัญแล้วนำเสนอเป็นการเขียนแบบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามหลักทฤษฎีมีกัตถประโยชน์ ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาภายใน และด้านการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุง ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม ดังในตารางที่ 1

สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2	μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1. การควบคุมคุณภาพการศึกษาภายใน	4.04	0.27	มาก	2
2. การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพ	3.99	0.43	มาก	3
3. การประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน	4.05	0.54	มาก	1
รวม	4.03	0.27	มาก	

2. วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีมีกัตถประโยชน์ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีมีกัตถประโยชน์ของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 การควบคุมคุณภาพการศึกษาภายใน ได้แก่ 1) จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา 2) กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา 3) วิเคราะห์และกำหนดบทบาทของบุคลากร 4) กำหนดทีมงานที่เหมาะสมในการจัดทำมาตรฐาน 5) รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทั้งหมดของสถานศึกษา 6) กำหนดมาตรฐานที่ต้องการให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา 7) ดำเนินการตามแผน และปรับปรุงตามความเป็นไปตามการดำเนินงาน 8) ใช้หลักกัลยาณมิตตตา การคบคนดี ไม่คบคนชั่ว 9) บูรณาการร่วมมือกันของทุกภาคส่วน 10) สร้างบรรยากาศที่เชิงประสานและเปิดกว้างทางความคิดเห็น 11) ให้สิทธิและความรับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานให้กับทุกกลุ่มผู้สัมพันธ์

2.2 การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพ ได้แก่ 1) กำหนดระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน 2) ตรวจสอบความสอดคล้องกับมาตรฐานทางการศึกษาและปรับปรุงแผนการเรียนการสอน 3) ประเมินโดยคณะกรรมการภายในและหน่วยงานภายนอก 4) จัดการเก็บข้อมูลจากผู้เรียนและบุคลากรการดำเนินการสำรวจหรือสัมภาษณ์ 5) จัดทำเอกสารหลักฐาน เก็บหลักฐานที่

เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา 6) ประเมินกระบวนการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาด้านต่างๆ 7) ใช้หลักอภิปรัชญาสัมปทา ขยันทาแนวทางการตรวจสอบที่เหมาะสมและดีที่สุด 8) มีอารักขสัมปทา รักษามาตรฐาน การจัดเก็บเอกสารหลักฐานอย่างเป็นระบบ 9) ดำเนินการปรับปรุงตามแผนที่ได้วางไว้ 10) สื่อสารผลการปรับปรุงและสถานะปัจจุบันของสถานศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.3 ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ได้แก่ 1) สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนการประกันคุณภาพสถานศึกษาภายใน 2) วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพที่ได้รับ 3) กำหนดแผนการปรับปรุงที่รวมถึงกิจกรรมและเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา 4) ให้การอบรมและพัฒนาครูและบุคลากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จำเป็น 5) เก็บข้อมูลเพิ่มเติมและวิเคราะห์ผลการปรับปรุงเพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จของการดำเนินการ 6) ใช้หลักสมชีวิตา พอใจในผลการประเมินของตนเองในรอบปีนั้นๆ 7) พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไปด้วยการทำความเข้าใจและวางแผน 8) สร้างทีมงาน ที่มีความเชี่ยวชาญ เช่น ครู, ผู้บริหาร, นักวิจัย, และผู้ปกครอง 9) ประเมินการปฏิบัติและผลงานของครู 10) พัฒนาทักษะของครูทั้งในด้านการสอนและการประกันคุณภาพ 11) สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะทั้งทางวิชาการและทักษะทั่วไป 12) ตรวจสอบและประเมินผลของการพัฒนาทุกๆ ขั้นตอน

3. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ได้แก่

3.1 ด้านการควบคุมคุณภาพ 1) อภิปรัชญาสัมปทา (มุ่งมั่น) มีความมุ่งมั่นในการกำหนดระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน 2) อารักขสัมปทา (รักษามาตรฐาน) รักษามาตรฐานทางการศึกษาและปรับปรุงแผนการเรียนการสอน ประเมินโดยคณะกรรมการภายในและหน่วยงานภายนอก 3) กัลยาณมิตตตา (สร้างบรรยากาศ) สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา วิเคราะห์และกำหนดบทบาทของบุคลากร กำหนดทีมงานที่เหมาะสมในการจัดทำมาตรฐาน 4) สมชีวิตา (ประมาณตน) ประมาณตนเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนการประกันคุณภาพสถานศึกษาภายใน วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพที่ได้รับ กำหนดแผนการปรับปรุงที่รวมถึงกิจกรรมและเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา

3.2 การตรวจสอบ 1) อภิปรัชญาสัมปทา (มุ่งมั่น) จัดการเก็บข้อมูลจากผู้เรียนและบุคลากร การดำเนินการสำรวจหรือสัมภาษณ์ จัดทำเอกสารหลักฐาน เก็บหลักฐานที่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา 2) อารักขสัมปทา (รักษามาตรฐาน) รักษามาตรฐาน การจัดเก็บเอกสารหลักฐานอย่างเป็นระบบ สื่อสารผลการปรับปรุงและสถานะปัจจุบันของสถานศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) กัลยาณมิตตตา (สร้างบรรยากาศ) บูรณาการร่วมมือกันของทุกภาคส่วน สร้างบรรยากาศที่เชิงประสานและเปิดกว้างทางความคิดเห็น ให้สิทธิและความรับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานให้กับทุกกลุ่มผู้สัมพันธ์ 4) สมชีวิตา (ประมาณตน) ประเมินตนเองและส่งเสริมอบรมและพัฒนาครูและบุคลากร เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จำเป็น เก็บข้อมูลเพิ่มเติมและวิเคราะห์ผลการปรับปรุงเพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จของการดำเนินการ

3.3 การประเมินคุณภาพ 1) อภิปรัชญาสัมปทา (มุ่งมั่น) ขยันทาความรู้พัฒนาบุคลากรด้านประกันคุณภาพสม่ำเสมอ พร้อมจัดเตรียมเอกสารเพื่อรับการประเมิน 2) อารักขสัมปทา (รักษามาตรฐาน) รักษามาตรฐานการประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ 3) กัลยาณมิตตตา (สร้างบรรยากาศ) สร้างทีมงานรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทั้งหมดของสถานศึกษา เพื่อประเมินให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา อย่างเป็นกัลยาณมิตร 4) สมชีวิตา (ประมาณตน) พอใจในผลการประเมินของตนเองในรอบปีนั้นๆ พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไปด้วยการทำความเข้าใจและวางแผน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เมื่อนำมาจัดลำดับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เรียงลำดับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านที่น้อยที่สุด ได้ดังนี้ ด้านการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพ ด้านที่น้อยที่สุด คือ ข้อ 13 มีการกำหนดระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน และรองลงมา ข้อ 17 ติดตาม ตรวจสอบการแก้ไข ปรับปรุงการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษา ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านที่น้อยที่สุด คือ ข้อ 7 จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และรองลงมา ข้อ 10 สถานศึกษาจัดตั้งคณะทำงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านที่น้อยที่สุด คือ ข้อ 22 สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนการประกันคุณภาพสถานศึกษาภายใน และรองลงมา ข้อ 20 จัดเตรียมหลักฐาน และข้อมูลต่างๆ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรับการประเมิน จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวาริช ลิขิต (2559) ที่ผลจากการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน สามารถปฏิบัติได้จริงในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดใหญ่สามารถปฏิบัติได้จริงมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนแนวทางสำคัญในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแต่ละด้าน เป็นดังนี้ ด้านการเตรียมการ ได้แก่ การรวบรวม และชี้แจงผู้ปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจระบบการประกันภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานและประชุมชี้แจงครูให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินการด้านการตรวจสอบการปฏิบัติการ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพที่มีความสามารถในการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ง่ายต่อการดำเนินการ และการปรับปรุงแก้ไขงานดำเนินการ ได้แก่ เชิญนักวิชาการให้ความรู้และผู้นำชุมชนควรให้การสนับสนุนทรัพยากรและสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนา ขุนาพรม (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ได้แก่ 1) ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาภายใน 2) ด้านการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพ 3) ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา จากผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของสุภัค พวงขจร, ชนม์ชกรณัฏฐ์ วรอินทร์ และอนุชา กอนพ่วง (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์นี้ที่เหมาะสมประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนกลยุทธ์ขององค์การ 2) การกำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน 3) การจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การจัดการความเสี่ยง 5) การวัดและการติดตามตรวจสอบคุณภาพ 6) การใช้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ 7) การรักษาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 8) การให้รางวัลตอบแทนผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมประสงค์ ยมนา (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) แนวคิดและหลักการของรูปแบบ

3) กลไกการดำเนินงานของรูปแบบ 4) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 5) คำอธิบาย รูปแบบ และ 6) แนวการประเมินรูปแบบ โดยมีกลไกดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ ประกอบด้วย การตกลงร่วมกัน 2) การดำเนินการประกอบด้วย การออกแบบกิจกรรม การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และ 3) การรายงาน ประกอบด้วย การนำเสนอการทบทวนผลการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนขับเคลื่อน ด้วยหลักการมีส่วนร่วมการทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบ การกระจายอำนาจและมีเงื่อนไข ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จได้แก่ ภาวะผู้นำ ความตระหนักรู้ การมีส่วนร่วม คณะกรรมการดำเนินงาน ความเป็นกัลยาณมิตร และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการเสนอแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาลประโยชน์ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ประกอบด้วย 1) มาตรฐานสัมปทา มุ่งมั่นในการกำหนดระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน 2) อารักขสัมปทา รักษามาตรฐานทางการศึกษาและปรับปรุงแผนการเรียนการสอน 3) กัลยาณมิตตตา สร้างบรรยากาศการปฏิบัติงานของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา 4) สมชีวิตา ประมาณตนเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนการประกันคุณภาพสถานศึกษาภายใน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของอภิสิทธิ์ พรหมศิริ (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาลประโยชน์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา 1) การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาล ผู้บริหารควรจัดทำ SWOT กำหนดโครงการวางแผนการใช้งาน วางแผนการควบคุม การจัดหางบประมาณในการสร้าง ซ่อมบำรุงรักษาในสิ่งที่จำเป็นและคุ้มค่า กำหนดตัวชี้วัด วิธีการประเมินผล และอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการร่วมกันทั้งบุคลากรภายในและภายนอก 2) การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักอารักขสัมปทา ผู้บริหารควรรักษามาตรฐานในการดำเนินงานบริหารการใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้ให้มากที่สุด ตรวจสอบการบำรุงรักษาตามแผนที่วางไว้ และติดตามประเมินผลการใช้งานให้เป็นปัจจุบัน 3) การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักกัลยาณมิตตตา ผู้บริหารควรประสานขอความร่วมมือจากชุมชนในการ ร่วมวางแผนการใช้งานการสนับสนุนงบประมาณ การบำรุงรักษา อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จัดตั้งครูเวรร่วมกับชุมชน รักษาความปลอดภัยในโรงเรียน สนับสนุน อุปกรณ์ จัดอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องในการควบคุม และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน 4) การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามหลักสมชีวิตา ผู้บริหารควรจัดสร้างอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้ทรัพยากรในโรงเรียนอย่างทะนุถนอม ใช้งานได้หลากหลายเกิดประโยชน์บำรุงรักษาตามความพอเพียง พอดี และพอประมาณ สร้างความสามัคคีระหว่างชุมชนกับโรงเรียน มีทีมงานรับผิดชอบ และสรุปตรวจสอบผลการประเมินเพื่อนำผลการประเมินที่ได้ไปพัฒนางานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในปีถัดไป

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้อธิบายคือ แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาลประโยชน์ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายองค์ความรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “VQ”

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

VQ (Virtues Conductive Quality Assurance) หมายถึง การนำหลักทฤษฎีธรรมะที่มีกัตถประโยชน์มาประยุกต์ในการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาโดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ด้านการจัดการศึกษาให้นักเรียน ได้แก่

1. อุฏฐานสัมปทา (มุ่งมั่น) มุ่งมั่นกำหนดระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน ขยันหาความรู้พัฒนาบุคลากรด้านประกันคุณภาพสม่ำเสมอ จัดการเก็บข้อมูลจากผู้เรียนและบุคลากร การดำเนินการสำรวจหรือสัมภาษณ์ จัดทำเอกสารหลักฐาน เก็บหลักฐานที่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาใช้หลักอุฏฐานสัมปทา ขยันหาแนวทางการตรวจสอบที่เหมาะสมและดีที่สุด และดำเนินการปรับปรุงตามแผนที่ได้วางไว้

2. อารักขสัมปทา (รักษามาตรฐาน) รักษามาตรฐานทางการศึกษาและปรับปรุงแผนการเรียนการสอน ประเมินโดยคณะกรรมการภายในและหน่วยงานภายนอก ประเมินกระบวนการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาในด้านต่างๆ มีอารักขสัมปทา รักษามาตรฐาน การจัดเก็บเอกสารหลักฐานอย่างเป็นระบบ สื่อสารผลการปรับปรุงและสถานะปัจจุบันของสถานศึกษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง รักษามาตรฐานการประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3. กัลยาณมิตตตา (สร้างบรรยากาศ) สร้างเครือข่ายจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา วิเคราะห์และกำหนดบทบาทของบุคลากร กำหนดทีมงานที่เหมาะสมในการจัดทำมาตรฐาน รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทั้งหมดของสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานที่ต้องการให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา ดำเนินการตามแผน และปรับปรุงตาม

ความเป็นไปตามการดำเนินงาน ใช้หลักกัลยาณมิตตตา การคบคนดี ไม่คบคนชั่ว บูรณาการร่วมมือกันของทุกภาคส่วน สร้างบรรยากาศที่เชิงประสานและเปิดกว้างทางความคิดเห็น ให้สิทธิและความรับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานให้กับทุกกลุ่มผู้สัมพันธ์

4. สมชีวิตา (ประมาณตน) ประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนการประกันคุณภาพสถานศึกษาภายใน วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพที่ได้รับ กำหนดแผนการปรับปรุงที่รวมถึงกิจกรรมและเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา ให้การอบรมและพัฒนาครูและบุคลากร เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จำเป็นเก็บข้อมูลเพิ่มเติมและวิเคราะห์ผลการปรับปรุงเพื่อให้ทราบถึงความสำเร็จของการดำเนินการใช้หลักสมชีวิตาพอใจในผลการประเมินของตนเองในรอบปีนั้นๆ พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไปด้วยการทำความเข้าใจและวางแผนสร้างทีมงาน ที่มีความเชี่ยวชาญ เช่น ครู ผู้บริหาร นักวิจัย และผู้ปกครอง ประเมินการปฏิบัติและผลงานของครู พัฒนาทักษะของครูทั้งในด้านการสอนและการประกันคุณภาพ สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะทั้งทางวิชาการและทักษะทั่วไป ตรวจสอบและประเมินผลของการพัฒนาทุกๆ ขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาควรรักษามาตรฐานคุณภาพให้คงไว้และรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในไปยังหน่วยงานต้นสังกัด
 - 1.2 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สถานศึกษาควรพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประเมินสภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานของสถานศึกษาครั้งที่ 2 หลังจากปฏิบัติงานเป็นระยะ
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการศึกษาการกำหนดระยะเวลาและแนวทางการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในและการติดตาม ตรวจสอบการแก้ไข ปรับปรุงการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษา
 - 2.2 ควรศึกษาการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษาและการจัดตั้งคณะทำงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพล ชุมวรฐายี. (2545). **บันไดสู่การประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.
- นุจนาง ชูนาพร. (2560). **แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2544). **ธรรมนุญชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วาลิช ลิทา. (2559). สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมประสงค์ ยมนา. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2542). ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุภัค พวงขจร, ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์ และอนุชา กอนพวง. (2561). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 11 (3). 115–129.

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ
จังหวัดราชบุรี
BUDDHIST SANGHA'S ROLE OF TOWARD YOUTH'S DEVELOPMENT
IN PAKTHO DISTRICT, RATCHABIRI PROVINCE

^[1]จिरพัชร วงศาโรจน์ Jiraphat Wongsaroj
^[2]พระครูวิสุทธิฐานันท์คุณ Phrakhru Wisutthanantakhun
^[3]พระครูวาทิววัฒน์ Phrakhru Wateeworawat
^{[1] [2] [3]}วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Ratchaburi Budhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand
Corresponding Author E-mail: Jirapach38456@gmail.com

Article Received: August 08, 2023. Revised: January 12, 2024. Accepted: January 19, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 231 รูป และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากการสุ่มแบบแบบเจาะจง จำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูป หรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ด้านร่างกาย พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทการพัฒนาเยาวชนเชิงกายภาพอย่างต่อเนื่อง การอบรมด้วยหลักธรรมตามโครงการและกิจกรรมที่โรงเรียนหรือวัดกำหนดขึ้น รวมถึงการบรรยายธรรมในวันสำคัญ โดยการหลักศีล 5 มาอธิบายประกอบการพัฒนาด้านร่างกาย คือ การไม่เบียดเบียน การไม่ทำร้ายทั้งคนและสรรพสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทะเลาะวิวาท ด้านจิตใจ พระสงฆ์มีส่วนอย่างมากต่อการพัฒนาจิตใจของเยาวชน ฉะนั้น การที่หน่วยงานเหล่านั้นจัดกิจกรรมเชิงศาสนาและวัฒนธรรม พระสงฆ์อบรมสั่งสอนเยาวชนให้ละชั่ว ทำดี ทำจิตให้ผ่องใส และด้านสังคม พระสงฆ์ได้อบรมสั่งสอนหลักการที่ดีเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธ อันเป็นมารยาทไทยที่ทำให้เยาวชนมีกิริยามารยาทที่งดงาม พร้อมที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตร่วมกับสังคม ทั้งที่โรงเรียน หน่วยงาน และกลุ่มเพื่อน 2) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ด้านร่างกาย นักเรียนมีสมาธิสั้นมีความคิดเป็นของตัวเอง ไม่ชอบในการนั่งสมาธิหรือการทำกิจกรรมทางศาสนา ด้านจิตใจ นักเรียนบางกลุ่มที่ต่อต้านการเข้าวัดการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ การค่อยๆ ปลูกฝังใช้เวลา ไม่ควรใช้วิธีการบังคับจิตใจ ด้านจิตใจ ควรส่งเสริมเยาวชนให้มีจริยธรรมเป็นแกนกลางของการพัฒนาด้านอื่นๆ และด้านสังคม เทคโนโลยีและเพื่อนทำให้เด็กไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมกับทางวัด เด็กจะเข้าหาเทคโนโลยีและโทรศัพท์ รวมถึงปัญหาทางด้านยาเสพติด และ 3) การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ด้านร่างกาย ควรมิกิจกรรมที่สามารถให้ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกันด้วย

การใช้หลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน ด้านจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนให้ปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ควรและละทิ้งสิ่งที่ต้องห้ามทั้งหลาย โดยการสอดแทรกไปกับกิจกรรม หรือแบบฝึกเสริม และด้านสังคม พระสงฆ์ควรแสดงบทบาทของการพัฒนาเยาวชน ชุมชน และสังคมไปพร้อมกัน ทั้งด้านการศึกษา ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อมด้าน เศรษฐกิจ และด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน ทั้งนี้ พระสงฆ์ต้องแสดงบทบาทการพัฒนาการศึกษา หลักธรรมให้ชัดเจนเป็นระบบ โดยเข้าไปให้การศึกษาระดับโรงเรียนที่ขยายโอกาสให้กับชุมชนโดยรอบ

คำสำคัญ: บทบาท, พระสงฆ์, การพัฒนาเยาวชน

ABSTRACT

The purposes of this research article were 1) to study the level of Buddhist Sangha's role in youth development in Paktho District, Ratchaburi Province, 2) to compare the Buddhist Sangha's role in youth development in Paktho District, Ratchaburi Province by classifying according to personal factors, and 3) to study problems, obstacles and suggestions for the development of Buddhist Sangha's role in youth development in Paktho District, Ratchaburi Province. It was a mixed method research between quantitative and qualitative research. In term of quantitative research, using a sample group of 231 monks and qualitative research using in-depth interviews with key informants from purposive sampling, classified into 4 groups, totaling 9 monks or people. The research results found that 1) the general conditions of Buddhist Sangha's role in youth development in Paktho District, Ratchaburi Province, it was consisted of the physical aspect, the monks had continually played a role in the physical development of youth, training with Dhamma principles according to projects and activities established by schools or temples, including sermons on Buddhist important days by using the Five Precepts to explain the physically development; that was, not harassing, not harming people and animals, especially quarrels. Mental aspect, Buddhist monks played a great role in the mental development of youth. Physically, that is, not harassing, not harming people and animals, especially quarrels. Mentally, monks play a great role in the mental development of youth. Therefore, the fact that those agencies organized religious and cultural activities, the monks therefore had the opportunity to teach young people to abandon evil, do good, and made their minds pure, and social aspect, the monks taught good principles regarding Buddhist etiquette, as this was Thai etiquette that made young people having a good manner and ready to apply in living with society including school, institute and their friends. 2) Problems, obstacles and suggestions for the development of Buddhist Sangha's role in youth development in Paktho District, Ratchaburi Province, including the physical aspect, students with ADHD had their own ideas as they did not like to meditate or doing religious activities, and the mental aspect, gradually cultivating some groups of students who resisted going to temples or participating in various activities must take time so avoiding forcing them, youth should be encouraged to have ethics as the core of their development in other aspects, and

on the social side, technology and being attached to friends caused children to not want to participate in temple activities, children would rather turned to technology and phones, including drugs problems. 3) The development of Buddhist Sangha's role in youth development in Paktho District, Ratchaburi Province, including the physical aspect, there should be activities that could allow both students and parents to participate in the activities together by using the principles of Bovorn (home, temple, school) to participate in student development, mental aspect, cultivating morality and ethics in students to practice in what should be and discard all prohibited things by interfering with activities or additional training, and on the social aspect, monks should play a role in developing youth, communities, and society at the same time, including education, society and culture, moral and ethical development, environment, economy, and prevention of drug problems in the community. In this regard, monks must play a role in developing the education of Dhamma principles to be clear and systematic by providing school-level education to opportunity expansion schools in surrounding communities.

Keywords: Role, Monks, Youth Development

บทนำ

หากกล่าวถึงเยาวชนแล้วถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาประเทศซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญต่อไปในอนาคต การพัฒนาเยาวชนเริ่มมีการกล่าวถึงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา แต่ก็ยังไม่เป็นรูปธรรม สภาพปัจจัยเยาวชนได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ บางส่วนก่อปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางด้านสังคม จิตวิทยา ปัญหาเหล่านี้ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน กลายเป็นปัญหาของชาติ ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ (สุรพศ ทวีศักดิ์, 2547) ผลจากการรับเอาวัฒนธรรมทางตะวันตกมาโดยไม่ได้อัดกลั่นกรองว่าสิ่งใดเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ ส่งผลแก่เด็กและเยาวชนซึ่งถือเป็นทรัพยากรอันมีค่าของสังคมทำให้เยาวชนตกเป็นเป้าหมายของการตลาด คือ การโฆษณาโดยใช้เยาวชนเป็นสื่อเพื่อจะได้ขายสินค้าให้ได้มากที่สุดและในขณะเดียวกันก็เกิดความอ่อนแอทางด้านวัฒนธรรมไทย (สุชาติ ศรีสุวรรณ, 2546)

ทั้งนี้ เด็กและเยาวชน ตามหลักคตินิยมทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นวัยที่ขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดความอดทน กลัวความลำบากตรากตรำต่อทุกขเวทนา ต่อการกระทบกระทั่ง ต่อความยั่ววนของกิเลส ตัณหา ด้วยเหตุดังกล่าวนี้นี้ พระพุทธองค์จึงไม่ทรงอนุญาตให้อุปสมบทแก่บุคคลผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ดังที่ทรงมีพุทธดำรัสว่า “ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย บุคคลมีอายุหย่อน 20 ปี เป็นผู้ไม่มีความอดทนต่อเย็นร้อน หิวกระหาย เป็นผู้ไม่ปกติไม่อดกลั้นต่อสัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลมแดด สัตว์เลื้อยคลาน ต่อคลองแห่งถ้อยคำที่เขากล่าวร้าย อันมาแล้วไม่ดี ต่อทุกขเวทนาทางกายที่เกิดขึ้นแล้วอันกล้าแข็ง เผ็ดร้อน ไม่เป็นที่ยินดี ไม่เป็นที่ชอบใจ อันอาจทำให้เสียชีวิตได้” (วิ.ม. (ไทย) 6/111/261)

แต่เดิมนั้น เยาวชนไทยจะได้รับการปลูกฝังศีลธรรมอย่างเป็นระบบจากการไปอยู่ปรนนิบัติและศึกษาเล่าเรียนกับพระสงฆ์ ซึ่งพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาด้านศีลธรรมแก่กุลบุตร (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2544) และนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน เราจะเห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์ที่ได้สร้างคุณูปการต่อ

สังคมไว้หลายประการด้วยกัน คือ พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำของคนในสังคม แม้ว่าในทางบ้านเมืองจะมีผู้ปกครองอยู่แล้ว แต่ก็ไม่พ้นที่จะต้องพึ่งพาพระสงฆ์ในยามบ้านเมืองมีวิกฤติอยู่ดี อย่างในเวลาที่จะต้องออกรบในสมรภูมิแห่งสงคราม คนในสังคมจะเข้าหาพระสงฆ์เพื่อขอให้ท่านอำนวยการบิณฑบาตให้การรบในครั้งนั้นๆ ประสพชัยชนะเหนือศัตรู หรือขอให้ตนเองมีชีวิตรอดปลอดภัยจากการรบในครั้งนั้นๆ อีกประการหนึ่งคือ พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูของคนในสังคม เพราะสมัยแต่ก่อนยังไม่มีโรงเรียนเกิดขึ้นอย่างกลาดเกลื่อนเช่นในปัจจุบัน คนในสังคมจึงพากันเข้าไปศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในกำแพงวัดพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้อยู่ภายในวัด จึงทำหน้าที่เป็นครูสอนคนในสังคมโดยปริยาย คนในสมัยแต่ก่อนจึงมีความผูกพันกับพระสงฆ์และวัดมาก (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2542) บทบาทของพระสงฆ์เป็นบทบาทในการแนะนำสั่งสอน และเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง รู้จักฝึกจิต ฝึกปัญญา และประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม และอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขบทบาทในการให้คำแนะนำปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในสังคมในอดีตยังมีความรู้ความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวค่อนข้างน้อยจึงไม่กล้าตัดสินใจ พระสงฆ์ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความรู้มากกว่าชาวบ้านจึงต้องช่วยเหลือให้คำแนะนำและช่วยในการตัดสินใจจึงกล่าวได้ว่า พระสงฆ์ในอดีตทำหน้าที่เป็นครูของสังคมและเป็นผู้นำทางด้านภูมิปัญญาของสังคม (บุญรับ ศักดิ์มณี และโสภณ เสือพันธ์, 2538)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีมากมาย ดังที่ สำนักงานพัฒนาคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในสังคมไทยปัจจุบันไว้ ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาเด็กหนีโรงเรียน การคบเพื่อนชั่ว การปรับตัว สุขภาพอนามัย การศึกษา ศีลธรรม และปัญหาการกระทำผิดกฎหมายบ้านเมือง (สำนักงานพัฒนาคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ, 2532)

ปัญหาของเยาวชนไทยในสภาวะปัจจุบันนี้ นับว่าเป็นปัญหาที่หนักใจแก่ทุกฝ่ายเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากพฤติกรรมที่แสดงออกทางกายและทางวาจาอันไม่เหมาะสมกับวัย เช่น ปัญหาเยาวชนติดพนันฟุตบอล เล่นเกมพนันต่างๆ ไม่เกรงกลัวกฎหมาย ไม่รู้จักประหยัดอดออม หมกมุ่นกับการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ การเข้าสนทนาทางอินเทอร์เน็ตหาคู่ เสนอตัวให้คู่นอน การมั่วเรื่องเพศ ชอบเที่ยวกลางคืน ใช้เงินฟุ่มเฟือยเกินตัว นักศึกษาอยู่กินกันทั้งๆ ที่ยังขอเงินจากผู้ปกครอง เมื่อท้องก็ทำแท้ง หรือเอาลูกไปทิ้ง ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ แต่เชื่อฟังนักร้อง ดาราบางคนเป็นแบบอย่างในทางเสียหาย การติดเพื่อนและเสพยาเสพติด เมาสุรา ไม่ชอบเรียนหนังสือ เป็นต้น (แพทย์หญิงเพ็ญภา ทรัพย์เจริญ, 2543) ฉะนั้น หากเยาวชนไม่ได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงแล้ว ย่อมอาจพลัดพลั้งไปทำความชั่ว สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมโดยรวมได้

พระพุทธศาสนาก็ได้ให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง ที่ย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองเท่าเทียมกับผู้ใหญ่ โดยเชื่อว่า หากมีพฤติกรรมที่ดีงามทางกาย วาจา และจิตใจแล้ว ย่อมเป็นผู้ประเสริฐได้ ดังคำอุปมาอุปไมยในขุททกนิกายชาดกว่า “หงส์ นกกระเรียน นกยูง ช้าง ย่อมกลัวราชสีห์ทั้งนั้นจะถือเอาร่างกายเป็นประมาณไม่ได้ ฉนโค ในหมู่มนุษย์นั้น ถ้าแม่เด็กมีปัญญาก็เป็นผู้ใหญ่ได้ คนโง่ถึงร่างกายใหญ่โตก็เป็นผู้ใหญ่ไม่ได้” (ขุ.ชา. (ไทย) 27/253-254/76) ดังที่ พระพรหมมงคลจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) (2550) ได้กล่าวในประเด็นนี้ว่า เรื่องของเด็กเป็นปัญหาที่ต้องคิดให้มาก เพราะเด็กสมัยนี้ไม่เหมือนสมัยก่อน ผู้ปกครองของเด็กไม่มีเวลามากนักที่จะอยู่กับเด็กเพราะอาชีพบีบคั้น ปัญหาต่างๆ จึงเกิดขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยเป็น

สารสนเทศสำหรับทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมไทย สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีสังกัดในคณะสงฆ์อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 542 คน โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 รูป/คน จำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่ 1 พระสงฆ์ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี กลุ่มที่ 2 หัวหน้าหน่วยงานราชการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี กลุ่มที่ 3 ผู้บริหาร/ครู/อาจารย์ของสถานศึกษาในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และกลุ่มที่ 4 นักวิชาการด้านการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยผ่านการพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม รูปแบบ ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.60 ขึ้นไป 4) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) กับผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยเพศ สังกัดโรงเรียน อาชีพ ผู้ปกครอง และรายได้ผู้ปกครอง ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพพระสงฆ์ศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 3 ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-End Question)

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางของการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติที่มีต่อสภาพบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติที่มีต่อสภาพบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

ที่	บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนใน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การพัฒนาเยาวชนด้านร่างกาย	3.84	0.60	มาก
2	การพัฒนาเยาวชนด้านจิตใจ	4.23	0.56	มาก
3	การพัฒนาเยาวชนด้านสังคม	4.10	0.54	มาก
	ภาพรวม	3.98	0.51	มาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้ 1) การพัฒนาเยาวชนด้านร่างกาย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ พระสงฆ์มีการมีความระมัดระวังไม่กล่าวพาดพิงกระทบศาสนาอื่น อันจะให้เกิดความขัดแย้ง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ พระสงฆ์มีการมีความระมัดระวังไม่กล่าวพาดพิงให้เกิดผลในทางลบแก่ผู้อื่น 2) การพัฒนาเยาวชนด้านจิตใจ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ พระสงฆ์มีการมีความระมัดระวังไม่กล่าวพาดพิงกระทบศาสนาอื่น อันจะให้เกิดความขัดแย้ง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ พระสงฆ์มีการมีความระมัดระวังไม่กล่าวพาดพิงให้เกิดผลในทางลบแก่ผู้อื่น 3) การพัฒนาเยาวชนด้านสังคม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ พระสงฆ์มีการมี

ความระมัดระวังไม่กล่าวพาดพิงกระหนาบศาสนาอื่น อันจะให้เกิดความขัดแย้ง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ พระสงฆ์มีการมีความสำรวมระวังไม่กล่าวพาดพิงให้เกิดผลในทางลบแก่ผู้อื่น

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานการวิจัย พบว่า

สมมติฐานที่ 1 พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีการปฏิบัติต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 มีพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน การปฏิบัติต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการปฏิบัติต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี

3.1 ปัญหา อุปสรรค ในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชน ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาเยาวชนด้านร่างกาย นักเรียน/เยาวชนมีสมาธิสั้นมีความคิดเป็นของตัวเองมาก มีความเอาแต่ใจ นักเรียนอาจจะไม่ชอบในการนั่งสมาธิหรือการทำกิจกรรมทางศาสนา เพราะคิดว่าน่าเบื่อและไม่สนุก ด้านจิตใจ จะมีนักเรียนบางกลุ่มที่ต่อต้านการเข้าวัด การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพราะอาจจะด้วยสถานการณ์โควิด ก็เป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม หรือการเข้าวัด การค่อยๆ ปลุกฝัง การใช้เวลารวมถึงทางครอบครัวผู้ปกครองจะต้องช่วยนักเรียนในส่วนนี้ด้วย ไม่ควรใช้วิธีการบังคับจิตใจ

2. การพัฒนาเยาวชนด้านจิตใจ ควรส่งเสริมเยาวชนให้มีจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาด้านอื่นๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง และการพัฒนาที่ขาดจริยธรรมเป็นหลักยิ่งย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าดี เพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรม ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายได้มากกว่าผู้ด้อยความรู้

3. การพัฒนาเยาวชนด้านสังคม ปัจจุบันเทคโนโลยี และกลุ่มเพื่อนทำให้เด็กไม่อยากจะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับทางวัด เด็กจะเข้าหาเทคโนโลยี เข้าหาที่โทรศัพท์ ถือเป็นปัญหาสังคมอย่างมากในสภาพแวดล้อมของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาทางด้านยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นกระชอก กัญชาเสรี ในส่วนของครอบครัว ผู้ปกครองอาจแสดงเป็นตัวอย่างเห็นเกิดการเรียนแบบเกิดขึ้น สังคม สิ่งแวดล้อมไม่ดีจะส่งผลกับตัวเด็กโดยตรง ผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก อบรมสั่งสอน การแสดงตัวอย่างให้เห็น

3.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภopakทอ จังหวัดราชบุรี ทั้ง 3 ด้านมีดังนี้

1. การพัฒนาเยาวชนด้านร่างกาย ควรมีกิจกรรมที่สามารถให้ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกันได้อย่างหลากหลาย เพราะการใช้หลัก บวร บ้าน วัด โรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน ในส่วนของทางโรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมที่เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมด้วย แต่ทางวัดยังไม่ค่อยมีกิจกรรมที่สามารถให้ผู้ปกครองกับนักเรียน และชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน การเข้าร่วมกิจกรรมที่เชิญ

ผู้ปกครองเข้าร่วมทำกิจกรรมอาจจัดทำในรูปแบบออนไลน์ อาทิ ทางเพจ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก เชิญให้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ข่าวสารของวัดจากทางออนไลน์

2. การพัฒนาเยาวชนด้านจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เปรียบเสมือนการพัฒนาคุณภาพจิตใจ ที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของผู้เรียน ให้ปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดี และละทิ้งสิ่งต้องห้ามทั้งหลาย โดยการสอดแทรกไปกับกิจกรรม หรือแบบฝึกเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ฝึกคิด ฝึกธรรม ในกิจกรรมทางศาสนา ดังนั้นพระสงฆ์ควรเน้นการปลูกฝังลักษณะทางจิตสังคม ที่ขาดความปรารถนาบางประการ คือ มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยรวมของสิ่งเร้าจากสังคม เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตของเยาวชน ซึ่งพระสงฆ์สามารถแสดงบทบาทได้ตามสมควร

3. การพัฒนาเยาวชนด้านสังคม พระสงฆ์ควรแสดงบทบาทของการพัฒนาเยาวชน ชุมชน และสังคมไปพร้อมๆ กัน ทั้งด้านการศึกษา ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ และด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน ทั้งนี้ พระสงฆ์ต้องแสดงบทบาทการพัฒนาการศึกษาหลักธรรมให้ชัดเจนเป็นระบบ แก่บุคคลทุกระดับโดยปัจจุบันเยาวชนเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาตามหลักศาสนา โดยเข้าไปให้การศึกษาระดับโรงเรียนที่ขยายโอกาสให้กับชุมชนโดยรอบ เรียกว่า บวร คือ บ้าน วัด และโรงเรียน (ราชการ)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

1.1 พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทการพัฒนาเยาวชนเชิงกายภาพอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือการอบรมด้วยหลักธรรมตามโครงการและกิจกรรมที่โรงเรียนหรือวัดกำหนดขึ้น รวมถึงการบรรยายธรรมในวันสำคัญต่างๆ ของโรงเรียน โดยการหลักศีล 5 มาอธิบายประกอบการพัฒนาด้านร่างกาย คือ การไม่เบียดเบียน การไม่ทำร้ายทั้งคนและสรรพสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทะเลาะวิวาทซึ่งเป็นผลเสียทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และโรงเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของพระครุชิต โกสโล (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน จังหวัดราชบุรีโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.2 สภาพปัจจุบันของบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนด้านจิตใจ พระสงฆ์มีส่วนอย่างมากต่อการพัฒนาจิตใจของเยาวชน เนื่องจากสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมพระพุทธศาสนา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ ฉะนั้น การที่หน่วยงานเหล่านั้นจัดกิจกรรมเชิงศาสนาและวัฒนธรรม จำเป็นต้องนิมนต์พระสงฆ์เข้าไปบรรยายธรรม ซึ่งการสอนล้วนยกตัวอย่างและข้อเท็จจริงมาจากพระพุทธศาสนา เยาวชนมีทั้งเชื่อในคำสอนของศาสนา และเชื่อในข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ ที่ยากต่อการปฏิเสธ ทั้ง 2 ความเชื่อจึงกล่าวได้ว่า พระสงฆ์ยังมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการอบรมสั่งสอนเยาวชนให้ละชั่ว ทำดี ทำจิตให้ผ่องใส สอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสมุทรประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนน้ำพุ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

1.3 สภาพปัจจุบันของบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนด้านสังคม พระสงฆ์ได้อบรมสั่งสอนหลักการที่ดีเกี่ยวกับมารยาทชาวพุทธ อันเป็นมารยาทไทยที่ทำให้เยาวชนมีกิริยามารยาทที่งดงาม

พร้อมที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตร่วมกับสังคม ทั้งที่โรงเรียน หน่วยงาน และกลุ่มเพื่อน ที่ยังยอมรับบุคลิกภาพที่น่ารักน่าเอ็นดูของกันและกัน ทั้งนี้หน่วยงานหรือโรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้พระสงฆ์เข้าไปแสดงบทบาทอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการวิจัยของพระมหานิคม ญาณโสภณ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของวัดในการเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบศักยภาพพระสงฆ์ในโรงเรียนสังกัดอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานการวิจัย พบผลการวิจัยว่า

2.1 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในโรงเรียนต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน จังหวัดราชบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ พรรษา แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน ส่วนวุฒิการศึกษาสายสามัญ วุฒิกศษานักธรรม วุฒิกศษาศรีปริยัติธรรม และประสบการณ์ในการสอนไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐาน

2.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนน้ำพุ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ของประชาชน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลทำให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนน้ำพุ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีแตกต่างกัน ซึ่ง

2.3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนน้ำพุ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนสถานภาพ เพศ อายุ ตำแหน่ง/หน้าที่ อาชีพ ประสบการณ์การทำงาน เงินเดือน/นิตยภัต ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม ยังคงพบปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของวัดในการเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี คือ แหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอ ขาดป้ายนิเทศการสำคัญทางพระพุทธศาสนา ขาดบุคลากรทดแทน ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา คือ ควรดำเนินการพัฒนา ปรับปรุงอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ให้พร้อมสำหรับการให้บริการอยู่เสมอ ควรจัดอบรมพัฒนาบุคลากรภายในศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอ ควรมีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการวางกลยุทธ์ เป้าประสงค์ การประเมินผล การปรับปรุงแก้ไข

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ได้แก่

1. การสร้างความดี (ละชั่ว) การมีกิจกรรมที่สามารถให้ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกันได้อย่างหลากหลาย เพราะการใช้หลัก บวร บ้าน วัด โรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียน ในส่วนของทางโรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมที่เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมด้วย แต่ทางวัดยังไม่ค่อยมีกิจกรรมที่สามารถให้ผู้ปกครองกับนักเรียน และชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน การเข้าร่วมกิจกรรมที่เชิญผู้ปกครองเข้า

ร่วมทำกิจกรรมอาจจัดทำในรูปแบบออนไลน์ อาทิ ทางเพจ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก เชิญให้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ข่าวสารของวัดจากทางออนไลน์

2. หลบหนีความชั่ว (ทำดี) พระสงฆ์ควรแสดงบทบาทของการพัฒนาเยาวชน ชุมชน และสังคมไปพร้อมๆ กัน ทั้งด้านการศึกษา ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ และด้านการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในชุมชน ทั้งนี้ พระสงฆ์ต้องแสดงบทบาทการพัฒนาการศึกษาหลักธรรมให้ชัดเจนเป็นระบบ แก่บุคคลทุกระดับ โดยปัจจุบันเยาวชนเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาตามหลักศาสนา โดยเข้าไปให้การศึกษาระดับโรงเรียนที่ขยายโอกาสให้กับชุมชนโดยรอบ เรียกว่า บวร คือ บ้าน วัด และโรงเรียน (ราชการ)

3. ยกระดับจิตใจ (ทำจิตใจให้ผ่องใส) การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เปรียบเสมือนการพัฒนาคุณภาพจิตใจ ที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของผู้เรียน ให้ปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดี และละทิ้งสิ่งต้องห้ามทั้งหลาย โดยการสอดแทรกไปกับกิจกรรม หรือแบบฝึกเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ผูกคิด ผูกธรรม ในกิจกรรมทางศาสนา ดังนั้นพระสงฆ์ควรเน้นการปลูกฝังลักษณะทางจิตสังคม ที่ขาดความปรารถนาบางประการ คือ มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยรวมของสิ่งเร้าจากสังคม เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตของเยาวชน ซึ่งพระสงฆ์สามารถแสดงบทบาทได้ตามสมควร สรุปดังในภาพที่ 1

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี		
สร้างสามัคคี (ละชั่ว)	หลบหนีความชั่ว (ทำดี)	ยกระดับจิตใจ (ทำจิตใจให้ผ่องใส)
สร้างกิจกรรมพัฒนาวัด	กิจกรรมยกเลิกการวิวาท	กิจกรรมการฝึกกาย
สร้างกิจกรรมพัฒนาชุมชน	กิจกรรมยกเลิกมิฉฉาชีพ	กิจกรรมการฝึกใจ
สร้างกิจกรรมพัฒนาสถานศึกษา	กิจกรรมยกเลิกมิฉฉาทิฎฐิ	
สร้างกิจกรรมพัฒนาสาธารณประโยชน์		

ภาพที่ 1 บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาเยาวชนในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การรณรงค์ให้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาทางพระพุทธศาสนา ที่ทันสมัย น่าสนใจมากขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถสร้างความสมัครสมานสามัคคีต่อกัน มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยการสื่อสารที่เป็นมิตร รู้จักให้อภัยต่อการกระทำที่ผิดพลาดของผู้อื่น เอาใจใส่และเอื้ออาทรต่อคนในครอบครัว มีปฏิสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพในเชิงบวกกับคนในชุมชนและสังคม และการจัดกิจกรรมหรือโครงการอบรมศีลธรรมหรือปฏิบัติธรรมแก่เยาวชน เช่น ค่ายพุทธบุตร ค่ายธรรมะเชิงปฏิบัติ เป็นต้น

1.2 พระสงฆ์ควรศึกษาหลักการ คือ ปริยัติให้ลึกซึ้ง ครอบคลุมเนื้อหาที่คณะสงฆ์จัดเป็นหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้พระสงฆ์มีองค์ความรู้พื้นฐานที่เหมือนกัน ถ่ายทอดหลักธรรมตามข้อเท็จจริงทางพระพุทธศาสนา โดยมีนำความคิดส่วนบุคคลไปแสดงต่อเยาวชนและประชาชนทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. พระสงฆ์ควรนำเสนอในรูปแบบบทบาทในการพัฒนาเยาวชนให้มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ด้วยการส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุธรรม หลักพุทธธรรม ทางหลักธรรมคำสั่งสอนพระพุทธศาสนาปลูกฝังให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนรู้กาลเทศะ ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาสโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน รู้จักแสดงออกในสิ่งที่ดีหรือก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม และประพฤติตนเป็นคนดีของชาติ พระพุทธศาสนา และพระมหากษัตริย์ การนำเสนอรูปแบบของพระสงฆ์ที่ได้รับตามบทบาทหน้าที่ทางพระพุทธศาสนาที่พึงงาม เพื่อการพัฒนาเยาวชนให้รู้จักสมาธิเพื่ออบรมจิตใจของตนเองให้สงบ เข้าใจเหตุและปัจจัยของความเปลี่ยนแปลงตามสภาพความเป็นจริง มีเจตนาอดกลั้นรู้เท่าทันปัญหาและอุปสรรคตามสถานการณ์ในปัจจุบัน

2.2 คณะสงฆ์ ควรทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมบทบาทวิทยาลัยสงฆ์เพื่อพัฒนาเยาวชนที่สอดคล้องกับภาระงานคณะสงฆ์ 6 ด้าน

เอกสารอ้างอิง

- บุญรับ ศักดิ์มณี และโสภณ เสือพันธ์. (2538). **หนังสือเรียนพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอมพันธ์.
- พระครรรชิต โกสโล. (2544). **บทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาทตฺตโก. (2556). **บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนน้ำพุ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2542). **มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์. (ปัญญานันท์ภิกขุ). (2550). **รักลูกให้ถูกทาง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- พระมหานิคม ญาณโสภณ. (2554). **บทบาทของวัดในการเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แพทย์หญิงเพ็ญภา ทรัพย์เจริญ. (2547). **ปัญหาเยาวชนมีใครสนใจจะแก้**. ไทยโพสต์. 20 มิ.ย. 2547.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2544). **ความรู้คู่คุณธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2532). **คู่มือการพัฒนาคุณธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สุชาติ ศรีสุวรรณ. (2546). **เหตุของปัญหาวัยรุ่น**. มติชน. 11 มิ.ย. 2546.
- สุรพศ ทวีศักดิ์. (2547). **เช็กส์-ยา-ฆ่า อาการป่วยทางจริยธรรมขึ้นวิกฤตของเยาวชนไทย**. มติชน. 3 ต.ค. 2547.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม
โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
GUIDELINES TO DEVELOP STUDENTS' COMPETENCY IN THE NEW NORMAL ERA
ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES, BANG PA-IN "RACHANUKROH 1"
SCHOOL, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

^[1]ทรศนันท์ อุดมฤทธิ์ Thatsanan Audomrit ^[2]พระครูวิรุฬห์สวดคุณ PhrakhruiWirunsuttakun
^[3]อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan

^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: kruthatsanan@gmail.com

Article Received: September 06, 2023. Revised: January 11, 2024. Accepted: January 11, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ใช้กลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่เป็นครู 86 คน เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ใช้สถิติวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน คือ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการคิด ตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม ควรจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม แล้วหาคำตอบร่วมกัน ผ่านการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน แบบใช้โครงงานเป็นฐาน หรือแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยบูรณาการใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของนักเรียน 3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม มีแนวทางดังนี้ อธิสัสสิกขา คือ ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ มีวินัย สื่อสารด้วยท่าทีสุภาพ มีศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต อธิจิตตสิกขา คือ การถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ และทักษะของตนได้อย่างมีสติ ใช้สติในการช่วยเหลือเกื้อกูลและแก้ปัญหาในชีวิต เอาใจใส่ ไม่ปล่อยปละละเลยงานของตน อธิปัญญาสิกขา คือ ใช้ปัญญาเลือกรับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ ประยุกต์ปัญญาความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ใช้ทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ: สมรรถนะผู้เรียน, ฐานวิถีชีวิตใหม่, หลักพุทธธรรม

ABSTRACT

This research article aimed 1) to study the condition of students' competency development in the new normal era, 2) to study methods for developing students' competency in the new normal era according to Buddhist principles, 3) to study the guidelines to develop students' competency in the new normal according to Buddhist principles. It was an integrated research method. A research sample group was 86 teachers. Data were collected from questionnaires and interviewed with 5 experts. Statistics used for analysis were mean, standard deviation and content analysis. The research results found that; 1) the condition of students' competency development in the new normal era as a whole was at a high level in all 5 aspects; namely problem solving ability, technology ability, communication ability, life skills ability and thinking ability, respectively. 2) The methods for developing students' competency in the new normal era according to Buddhist principles were that learning should be organized with an active learning process that emphasized the students as the main focus, allowing them to think, analyze, ask questions and find answers together through learning in the flipped classroom, project-based or problem-based learning, integrated a variety of activities that respond to students' aptitudes and interests. 3) Guidelines to develop students' competency in the new normal according to Buddhist principles were as follows: Adhisīlasikkhā; behave according to the rules and regulations, be disciplined, communicate in a polite manner, and followed the 5 precepts as the living basis, Adhicittasikkhā; the conscious transmission of one's thoughts, knowledge, understanding, and viewpoints, using consciousness in helping and solving life problems, paying attention and not neglecting your work, Adhipaṇṇāsikkhā; use wisdom to choose and receive information reasonably and making decisions with discernment, applying wisdom and knowledge to prevent and solve problems by considering the impact on oneself, society and the environment and using technological process skills creatively.

Keywords: Students' Competency, The New Normal, Buddhist Educational

บทนำ

ในปัจจุบันโลกเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน นับว่าเป็นยุคที่การเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การแพทย์ ระบบการเมือง การปกครอง รวมถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุปโภคบริโภค ทำให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดี ในขณะที่เดียวกันสิ่งที่มาพร้อมกับความเจริญด้านต่างๆ นั้นก็คือปัญหาทั้งระดับนานาชาติจนถึงระดับบุคคล ซึ่งมนุษย์นั้นต้องเรียนรู้ ปรับตัวและแก้ปัญหาเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ โดยมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นบุคคลที่พร้อมเรียนรู้และมีทักษะต่างๆ สามารถแก้ปัญหาและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (วิจารณ์ พานิช, 2556)

จากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 ทำให้พฤติกรรมและวิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไปเป็นยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ เพราะต้องปรับตัวให้อยู่รอดในสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงาน การเรียน และธุรกิจ โดยด้านการเรียนนักเรียนจำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบของการเรียนรู้สู่การเรียนผ่านระบบออนไลน์ทดแทนระบบการเรียนรู้แบบเดิมมากขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดการเรียนต้องหยุดชะงักลงมีการพัฒนาช่องทางการเรียนรู้แบบใหม่ สร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อรองรับสถานการณ์วิกฤตในอนาคต ดังนั้น เยาวชนรุ่นใหม่จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะความยืดหยุ่น ทักษะการเรียนรู้ตลอดเวลา และทักษะการพัฒนาดตนเองเพื่อรองรับกับภาวะความเปลี่ยนแปลงภายใต้ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งทักษะต่างๆ เหล่านี้จะเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการศึกษายุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของศตวรรษที่ 21 กลายเป็นฐานวิถีชีวิตใหม่ที่จะต้องพัฒนาดตนเองให้เป็นทรัพยากรบุคคลส่วนหนึ่งที่มีคุณค่าต่อสังคม (ทงศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ, 2563)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) วางเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัย และได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะคุณลักษณะพื้นฐานและที่จำเป็นของพลเมืองไทยในศตวรรษที่ 21 มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ โดยสถานศึกษาจะต้องจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้นซึ่งการพัฒนาสมรรถนะของบุคคลนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อโลกในยุคปัจจุบัน หากองค์กรหรือหน่วยงานใดไม่ได้เตรียมความพร้อมเพื่อการรองรับในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรย่อมเสียเปรียบในเชิงการแข่งขันไปโดยปริยาย โดยสมรรถนะ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของบุคคลที่จำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554)

ประเทศไทยกำลังพัฒนาการศึกษาให้เป็นการศึกษาฐานสมรรถนะ โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กำหนดให้การศึกษาดำเนินไปเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) โดยมีการกำหนดสมรรถนะที่สำคัญไว้ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะให้ความสำคัญกับสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทักษะต่างๆ ที่นอกเหนือจากการมีความรู้ตามตำราเรียน เช่น การสื่อสารการแก้ไขปัญหา การใช้เทคโนโลยี และการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม สมรรถนะเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า นอกจากผู้เรียนจะต้องมีความรู้แล้วยังจะต้องสามารถลงมือทำได้จริงด้วย แต่การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิตให้เป็นไปตามเป้าหมายและเป็นรูปธรรม ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องมีแนวทางการพัฒนาการศึกษาที่ต่อเนื่อง คือการยกระดับคุณภาพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาต้องจัดรูปแบบและระบบการเรียนรู้ให้มีคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ มีสติปัญญามีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีพฤติกรรมอันเป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งหลักธรรมที่ควร

นำมาบูรณาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ได้แก่ หลักไตรสิกขา คือ การอบรมทางกาย วาจา จิตใจ และสติปัญญา เป็นข้อที่จะต้องศึกษาปฏิบัติเพื่อฝึกหัดให้สูงขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ เชื่อมโยงศาสตร์ต่างๆ พัฒนาเป็นองค์ความรู้ของตนเอง ไตรสิกขาก็เป็นระบบการปฏิบัติในพุทธศาสนา โดยระบบการศึกษาที่สมบูรณ์จะต้องมีองค์ประกอบพร้อมทั้งไตรสิกขา ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และ อธิปัญญาสิกขา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยผลการวิจัยที่ได้จะมีประโยชน์ต่อครูและหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อไปจัดอบรมการพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของครูเพื่อให้ครูมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูโรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จำนวน 111 คน และมีกลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่ครู จำนวน 86 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan (อ้างใน อธิระวุฒิ เอกะกุล, 2544)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จากแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้ทบทวนมาแล้ว แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตามลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยถามเกี่ยวกับสถานภาพ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับสภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิดในการแสดงความคิดเห็น และ 2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นคำถามสำคัญเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5 ประเด็น ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

3. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้มีความครอบคลุมสอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อความคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.95 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 แบบสัมภาษณ์ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหากรอบความคิดของการวิจัย 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในเบื้องต้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) 5) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 รูป/คน มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ แล้วนำไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมเป็นขั้นตอน คือ หลังจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนแปลงเป็นรหัสตัวเลขบันทึกลงในโปรแกรมการวิจัยทางสถิติ ดังนี้

1) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

2) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

3) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อศึกษาสภาพการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้วยการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยยึดเกณฑ์ระดับการให้คะแนนของของบุญชม ศรีสะอาด (2558)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	n=86 คน			
	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ความสามารถในการสื่อสาร	4.08	0.53	มาก	3
2. ความสามารถในการคิด	4.01	0.59	มาก	5
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา	4.15	0.62	มาก	1
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	4.08	0.69	มาก	4
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	4.10	0.65	มาก	2
ภาพรวม	4.08	0.56	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการคิด โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามารถในการสื่อสาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในอันดับมากไปอันดับสุดท้าย คือ ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการสื่อสารในยุควิถีชีวิตใหม่ได้ ครูปรับเนื้อหาและบูรณาการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการสื่อสารในยุควิถีชีวิตใหม่ ครูมีแผนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการสื่อสารในยุควิถีชีวิตใหม่ และครูสามารถวัดและประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการสื่อสารในยุควิถีชีวิตใหม่ให้เป็นไปตามหลักสูตรการวัดและประเมินผลของโรงเรียน ตามลำดับ

สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุควิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามารถในการคิด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในอันดับมากไปอันดับสุดท้าย คือ ครูปรับเนื้อหาและบูรณาการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการคิดในยุควิถีชีวิตใหม่ ครูสามารถวัดผลการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการคิดในยุควิถีชีวิตใหม่ให้เป็นไปตามหลักสูตรการวัดและประเมินผลของโรงเรียน ครูมีแผนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการคิดในยุควิถีชีวิตใหม่ และครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการคิดในยุควิถีชีวิตใหม่ได้ ตามลำดับ

สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในอันดับมากไปอันดับสุดท้าย คือ ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ได้ ครูสามารถวัดผลการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ให้เป็นไปตามหลักสูตรการวัดและประเมินผลของโรงเรียน ครูมีแผนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ และครูปรับเนื้อหาและบูรณาการการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ตามลำดับ

สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในอันดับมากไปอันดับสุดท้าย คือ ครูปรับเนื้อหาและบูรณาการการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ครูสามารถวัดผลการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ให้เป็นไปตามหลักสูตรการวัดและประเมินผลของโรงเรียน ครูมีแผนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ และครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ได้ตามลำดับ

สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในอันดับมากไปอันดับสุดท้าย คือ ครูปรับเนื้อหาและบูรณาการการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ครูมีแผนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ครูสามารถวัดผลการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ให้เป็นไปตามหลักสูตรการวัดและประเมินผลของโรงเรียน และครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ได้ตามลำดับ

2. วิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 ด้านความสามารถในการสื่อสาร ครูควรออกแบบการเรียนรู้ที่เสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนทั้งการพูดสื่อสาร การรู้จักฟัง รู้จักขอบคุณขอโทษ ให้นักเรียนสามารถสื่อสารกับคนอื่นให้เข้าใจ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถรู้ว่า เมื่อไร อย่างไร กับใคร ควรจะสื่อสารอย่างไรจึงจะเป็นการสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสม ครูสามารถใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านการจัดทำโครงการมัคคุเทศก์น้อย โดยให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่นเกี่ยวกับมรดกทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน ศึกษาเอกสารและหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่น นำมาเรียบเรียง เขียนบรรยาย และพูดนำเสนอสถานที่สำคัญ หรือประเพณีในท้องถิ่นของตน ครูควรใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า หรือการสื่อสารทางไกล ที่จะทำให้

ผู้สอนและผู้เรียนมีอิสระเสรีที่จะส่งและรับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนหรือเวลาใด เพื่อเพิ่มความสะดวก รวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร

2.2 ด้านความสามารถในการคิด ครูต้องสร้างสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่ให้นักเรียนรู้สึกอยากตั้งคำถาม สร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ ผ่านการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยประเด็นในการตั้งคำถามควรเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ครูต้องมีส่วนร่วมช่วยในการกระตุ้นหรือเป็นผู้ชวนคิด แล้วให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการหาคำตอบร่วมกัน โดยครูอาจจัดกิจกรรมแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ลองตั้งคำถามและหาข้อคำตอบมาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน

2.3 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ครูควรออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหาหรือฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหา ได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการหาแนวทางแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมต่างๆ ด้วยวิธีทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลมากกว่าการทำงานตามลำพัง โดยครูอาจใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Method) หรือการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ให้นักเรียนเรียนรู้กระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอนจากการปฏิบัติจริง มีการวางแผนในการทำงานหรือการแก้ปัญหายังเป็นระบบ สามารถรับฟังและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การฝึกเผชิญและแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานกลุ่ม ใช้ปัญญาในการช่วยเหลือเกื้อกูลและแก้ปัญหาในชีวิตของตนเอง หมู่คณะ และสังคม ตลอดถึงสิ่งแวดล้อมรอบตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2.4 ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต โรงเรียนต้องมีกิจกรรมการพัฒนาความสามารถที่มีความหลากหลาย ตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของนักเรียนที่แตกต่างกัน ผ่านกิจกรรมชุมนุม ชมรมโดยสามารถบูรณาการกิจกรรมในช่วงโมงกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ครูควรสอนให้นักเรียนรู้จักตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็น และแสดงความคิดเห็นของตนเองด้วยกิริยาวาจาสุภาพ สร้างลักษณะนิสัยให้นักเรียนรู้จักระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์และกติกาตลอดจนมีเมตตากรุณาและเคารพผู้อื่น สามารถจัดการกับความขัดแย้ง ยอมรับและเข้าใจมุมมองหลากหลายแตกต่างทางความคิด รู้จักรับผิดชอบหน้าที่ที่ตนพึงมีต่อหมู่คณะ ชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสม ผ่านการจัดกิจกรรมเข้าค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม การเข้าค่ายฟังธรรมและอบรมจิตใจ หรือนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อย่างจริงจังจนเกิดความเข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้นักเรียนทุกคนเกิดการพัฒนาด้านจิตใจ สามารถเรียนรู้และเข้าใจหลักธรรมที่ถูกต้องจนปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง

2.5 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารต้องมีนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวหน้าด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในห้องเรียน ที่จะเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านการใช้การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ที่ให้นักเรียนเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเองผ่านวิดีโอการสอนแบบออนไลน์จากที่บ้าน และมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม เพื่อสนับสนุนการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่โรงเรียน โดยครูและผู้ปกครอง ร่วมกันดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สามารถเลือกและจัดการเวลาในการใช้สื่อสารสนเทศ และดิจิทัลอย่างรู้เท่าทัน ไม่ให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ตัดสินใจที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ ปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตาม โดยเข้าใจวัตถุประสงค์ ประโยชน์และโทษของสื่อ สารสนเทศ ดิจิทัล สร้างและส่งต่อข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและครอบครัว

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านความสามารถในการสื่อสาร : ครูควรออกแบบการเรียนรู้ที่เสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนทั้งการพูดสื่อสาร การรู้จักฟัง รู้จักขอบคุณขอโทษ ให้นักเรียนสามารถสื่อสารกับคนอื่นให้เข้าใจ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถรู้ว่ เมื่อไร อย่างไร กับใคร ควรจะสื่อสารอย่างไรจึงจะเป็นการสื่อสารที่ถูกกาลเทศะ ครูสามารถใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านการจัดทำโครงการมีคฤเทศก์น้อย โดยให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่นเกี่ยวกับมรดกทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน ศึกษาเอกสารและหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่น นำมาเรียบเรียง เขียนบรรยาย และพูดนำเสนอสถานที่สำคัญ หรือประเพณีในท้องถิ่นของตน ครูควรใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า หรือการสื่อสารทางไกล ที่จะให้ผู้สอนและผู้เรียนมีอิสระเสรีที่จะส่งและรับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นอยู่แห่งหนหรือเวลาใด เพื่อเพิ่มความสะดวก รวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร

3.2 การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านความสามารถในการคิด : ครูต้องสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ให้นักเรียนรู้สึกอยากตั้งคำถาม สร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ผ่านการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยประเด็นในการตั้งคำถามควรเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ครูต้องมีส่วนช่วยในการกระตุ้นหรือเป็นผู้ชวนคิด แล้วให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการหาคำตอบร่วมกัน โดยครูอาจจัดกิจกรรมแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ลองตั้งคำถามและหาข้อคำตอบมาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน

3.3 การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา : ครูควรออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหาหรือฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน เพื่อให้นักเรียน ได้เรียนรู้และได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการหาแนวทางแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมต่างๆ ด้วยวิธีทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลมากกว่าการทำงานตามลำพัง โดยครูอาจใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Method) หรือการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ให้นักเรียนเรียนรู้กระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอนจากการปฏิบัติจริง มีการวางแผนในการทำงานหรือการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถรับฟังและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การฝึกเผชิญและแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานกลุ่ม ใช้ปัญญาในการช่วยเหลือเกื้อกูลและแก้ปัญหาในชีวิตของตนเอง หมู่คณะ และสังคม ตลอดถึงสิ่งแวดล้อมรอบตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

3.4 การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต : โรงเรียนต้องมีกิจกรรมพัฒนาความสามารถที่มีความหลากหลาย ตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของนักเรียนที่แตกต่างกัน ผ่านกิจกรรมชุมนุม ชมรมโดยสามารถบูรณาการจัดกิจกรรมในช่วงว่างกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ครูควรสอนให้นักเรียนรู้จักตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็น และแสดงความคิดเห็นของตนเองด้วยกิริยาจาสุภาพ สร้างลักษณะนิสัยให้นักเรียนรู้จักระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์และกติกาตลอดจนมีเมตตากรุณาและเคารพผู้อื่น สามารถจัดการกับความขัดแย้ง ยอมรับและเข้าใจมุมมองหลากหลายแตกต่างทางความคิด รู้จักรับผิดชอบหน้าที่ที่ตนพึงมีต่อหมู่คณะ ชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสม ผ่านการจัดกิจกรรมเข้าค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม การเข้าค่ายฟังธรรมและอบรมจิตใจ หรือนำมาบูรณาการกับการ

จัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อย่างจริงจังจนเกิดความเข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้นักเรียนทุกคนเกิดการพัฒนาด้านจิตใจ สามารถเรียนรู้และเข้าใจหลักธรรมที่ถูกต้องจนปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง

3.5 การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี : ผู้บริหารต้องมึนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวหน้าด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในห้องเรียนที่จะเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านการใช้การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ที่ให้นักเรียนเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเองผ่านวิดีโอการสอนแบบออนไลน์จากที่บ้าน และมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม เพื่อสนับสนุนการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่โรงเรียน โดยครูและผู้บริหาร ร่วมกันดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สามารถเลือกและจัดการเวลาในการใช้สื่อสารสนเทศและดิจิทัลอย่างรู้เท่าทัน ไม่ให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ตัดสินใจที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ ปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตาม โดยเข้าใจวัตถุประสงค์ ประโยชน์และโทษของสื่อ สารสนเทศ ดิจิทัล สามารถสร้างและส่งต่อข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและครอบครัว

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยมาเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการคิด ซึ่งผลการวิจัยที่พบว่า สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา มีสภาพอยู่ในอันดับที่หนึ่งนั้น อาจเป็นเพราะจากสาเหตุดังนี้ คือ 1) โลกปัจจุบันมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีรูปแบบที่หลากหลายและยากขึ้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะในการวิเคราะห์ปัญหา คิดหาวิธีแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และลงมือทำอย่างมีประสิทธิภาพ 2) เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในชีวิต ผู้เรียนต้องใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูล เรียนรู้ ทดลอง และสื่อสาร ซึ่งทักษะเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา 3) ตลาดงานต้องการคนที่มีทักษะการแก้ปัญหา นายจ้างมองหาพนักงานที่มีทักษะคิดวิเคราะห์ คิดนอกกรอบ ทำงานเป็นทีม และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ 4) การศึกษาในยุคใหม่เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตมากกว่าการท่องจำเนื้อหา การเรียนรู้แบบเน้นสมรรถนะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และลงมือทำ 5) การเรียนรู้แบบออนไลน์และผสมผสานช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทดลอง ผิดพลาด และแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

2. วิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 ด้านความสามารถในการสื่อสาร ควรออกแบบการเรียนรู้ที่เสริมทักษะให้นักเรียนสามารถสื่อสารกับคนอื่นให้เข้าใจใช้การสื่อสารได้ถูกกาลเทศะ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านการจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า หรือการสื่อสารทางไกล ด้วยการบูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือ ไตรสิกขา ได้แก่ 1) อภิสัสสิกขาคือการ

ประพจน์ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบที่ถูกต้อง มีวินัยในตนเอง สื่อสารด้วยท่าทีที่สุภาพ มีกิริยามารยาทที่เหมาะสม เคารพในความแตกต่างระหว่างกัน เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 2) อธิจิตตสิกขาคือมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองอย่างมีสติ 3) อธิปัญญาสิกขาคือการมีปัญญามีความรู้ เลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล เลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีถูกต้อง เหมาะสมและมีประสิทธิภาพโดยคำนึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม มีความสอดคล้องบางประการกับแนวคิดของบัณฑิตกา จารุมา และพยอม ก้อนในเมื่อง (2563) ที่เสนอไว้ว่า วิธีการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพควรพัฒนาทั้งทักษะการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการพูด ผู้พูดต้องพัฒนาทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาของตนเองซึ่งจะทำให้ถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารสมบูรณ์ทั้งเนื้อหาและอารมณ์ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้พูด ส่วนการฟัง ผู้ฟังควรมีความอดทน มีมารยาท มีสมาธิและสติ การฟังและรู้จักกาลเทศะในการตอบกลับหรือถามกลับแก่ผู้พูด อีกทั้งควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมขณะฟัง ในส่วนของการอ่าน ผู้อ่านมีความเสี่ยงต่อการตีความผิดพลาดมากที่สุดเพราะไม่สามารถสื่อสารกับผู้เขียนได้โดยตรงจึงจำเป็นต้องคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองและตีความเนื้อหาด้วยความรู้พื้นฐานที่สอดคล้องกับเนื้อหานั้นๆ และทักษะสุดท้าย คือการพัฒนาทักษะการเขียนซึ่งสามารถฝึกฝนอย่างเป็นระบบผ่านการคิดประเด็น การทบทวนวรรณกรรม การวางโครงเรื่อง การลงมือเขียน และการทบทวนการเขียนเพื่อให้เกิดความผิดพลาดในการสื่อสารน้อยที่สุด

1.2 ด้านความสามารถในการคิด ควรจัดกิจกรรมใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สร้างสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม แล้วให้นักเรียนหาคำตอบร่วมกัน โดยครูต้องมีส่วนช่วยในการกระตุ้นหรือเป็นผู้ชวนคิด ผ่านการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Method) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) โดยการตั้งคำถามควรเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ครูอาจจัดกิจกรรมแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ลองตั้งคำถามและหาข้อคำตอบมาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน ด้วยการบูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือ ไตรสิกขา ได้แก่ อธิศีลสิกขา คือ การประพฤติดี สามารถใช้คุณธรรมกำกับความคิด การตัดสินใจได้อย่างมีวิจารณญาณ มีวัฒนธรรมในการใช้ความคิดให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม อธิจิตตสิกขา คือ การฝึกฝนอบรมจิตใจ หมั่นใช้สติปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล มีการวางแผน คิดค้น วิเคราะห์และพัฒนาปรับปรุง อธิปัญญาสิกขา คือ ใช้ปัญญาในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณบนหลักเหตุผลอย่างรอบด้าน มีความสามารถคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลด้วยความเข้าใจถึงความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งที่อยู่ร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ การตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.3 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ควรออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ให้นักเรียนได้เผชิญกับปัญหา ได้เรียนรู้ และได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหา พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการหาแนวทางแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมต่างๆ ด้วยวิธีทำงานร่วมกัน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project Method) การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ให้นักเรียนเรียนรู้กระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอนจากการปฏิบัติจริง มีการวางแผนในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ด้วยการบูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือ ไตรสิกขา ได้แก่ อธิศีลสิกขา คือ สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน อธิจิตตสิกขา คือ การแสวงหาความรู้ มีสติ สมาธิในการศึกษาและทำกิจวัตรประจำวัน ใช้สติในการช่วยเหลือเกื้อกูลและแก้ปัญหาในชีวิตของตนเอง เข้าใจความสัมพันธ์และการ

เปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ อธิปัญญาศึกษา คือ การมีปัญญา มีความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการวิจัยของสุวิมล ภาวัง (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเสริมต่อการเรียนรู้บนฐานของ การใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนรู้ ในช่วงแรกของการเรียนจะเกิดจากบทบาทเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู เพื่อน และตัวผู้เรียน โดยครูจัดเตรียมสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งใช้หลักการเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ให้นักเรียนประสบกับสถานการณ์ในชีวิตจริง ใช้สถานการณ์ปัญหาเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ให้นักเรียนค้นพบและแก้ปัญหา สร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม สามารถแสดงออกถึงความคิดเห็นของตนเองและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.4 ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต โรงเรียนต้องมีกิจกรรมการพัฒนาความสามารถที่มีความหลากหลาย ตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของนักเรียนที่แตกต่างกัน ผ่านกิจกรรมชุมนุม ชมรมโดยสามารถบูรณาการจัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ สร้างลักษณะนิสัยให้นักเรียนรู้จักระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์และกติกาตลอดจนมีเมตตากรุณาและเคารพผู้อื่น ผ่านการจัดกิจกรรมเข้าค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม หรือนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ นำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้นักเรียนทุกคนเกิดการพัฒนาด้านจิตใจ สามารถเรียนรู้และเข้าใจหลักธรรมที่ถูกต้องจนปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง ด้วยการบูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือ ไตรสิกขา ได้แก่ อธิศีลสิกขา คือ การประพฤติดีด้วยกาย วาจา ใจ วัชรศีลสิกขา คือ การเอาใจฝักใฝ่ ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย เอาใจใส่กับงาน ไม่ปล่อยปะละเลยงานของตน คอยตรวจตรางานอยู่เสมอ อธิปัญญาศึกษา คือ การมีปัญญา ความรู้ ทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งเร้าภายนอก และกิเลสภายในตน สามารถแก้ปัญหาชีวิตได้และต่อยอดพัฒนาไปสู่การปฏิบัติให้เกิดความเจริญงอกงามที่สูงยิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับการวิจัยของพระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (อาทิตย์), สิริวัฒน์ ศรีเครื่องดง และสุวัฒน์ รักขันโท (2564) ได้เสนอแนวคิดว่าการใช้หลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการใช้ทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์กล้าเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต และเตรียมพร้อมต่อการปรับตัว ไม่ว่าจะเป็นการใช้ทักษะด้านศีลเพื่อรักษากายวาจาใจให้ปกติดูแลรักษาตนเอง เท่ากับดูแลสังคมให้น่าอยู่และปลอดภัย การใช้ทักษะด้านสมาธิเพื่อให้มีสติปัญญารู้เท่าทันสถานการณ์ความเป็นไปของโลก ไม่ประมาทไม่ติดเกินเหตุ และการใช้ทักษะด้านปัญญาหาวิธีการรักษาโรคนี้หายและดูแลรักษาตนเอง เพื่อรู้เท่าทันอยู่รอดปลอดภัยและสามารถอยู่ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เป็นภัยคุกคามต่อมนุษยชาติได้อย่างมีความสุข หลักหลักพุทธธรรมจึงมีผลต่อทักษะชีวิต เพราะทำให้ความคิดการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยคิดอย่างสร้างสรรค์ มีวิจารณญาณโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบเดิมๆ เข้าใจตนเองและผู้อื่นเวลาเผชิญกับความเครียดหรือสถานการณ์ยามคับขัน ยอมรับความเห็นต่างจากตนและยินดีช่วยเหลือและปฏิบัติตามสังคม ตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ อย่างมีระบบไม่หลงและไม่มกมาย ที่ส่งผลทางลบต่อร่างกายและจิตใจ สามารถควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสม

2.5 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารต้องมีนโยบายในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในห้องเรียน เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผ่านการใช้การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ที่ให้นักเรียนเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเองผ่านวิดีโอการสอนแบบออนไลน์จากที่บ้าน และมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่มที่

โรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลอย่างรู้เท่าทัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและสังคม ด้วยการบูรณาการกับหลักพุทธธรรม คือ ไตรสิกขา ได้แก่ อธิสัสสิกขา คือ การประพฤติดี มีคุณธรรม รู้จักความพอดี พอประมาณ มีวินัยในการใช้เทคโนโลยีให้เป็นไปตามจุดประสงค์ อธิจิตตสิกขา คือ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ รู้เท่าทันสื่อโฆษณา มีวิจารณญาณในการเลือกใช้ สร้างและส่งต่อสื่อสารสนเทศ ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อนำเสนอความคิดอย่างมีจริยธรรม อธิปัญญาสิกขา คือ ใช้ทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างอย่างสร้างสรรค์ รู้จักเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ ได้ถูกต้องเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สอดคล้องกับพระมหาจักรพล สิริโร (2564) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า จากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ต้องมีการปรับตัวด้านการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนโดยมีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ซึ่งการออกแบบการเรียนรู้ในยุคความปกติใหม่นั้นเป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะให้ผู้เรียนได้เป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และประเมินตนเอง ข้อดีคือทำให้สามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคนทุกที่ ทุกเวลา การเลือกใช้โปรแกรมที่ออกแบบมาสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ช่วยลดปัญหาด้านการขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้ระดับหนึ่ง แม้ผู้เรียนและผู้สอนจะไม่ได้อยู่ในห้องเรียนเดียวกันแต่ก็ยังสามารถโต้ตอบกันได้ ซึ่งการศึกษาในยุคความปกติใหม่ ผู้สอนควรมีการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน หรือเหมาะสมกับความพร้อมและทรัพยากรของผู้เรียนเพื่อที่จะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองได้

องค์ความรู้การวิจัย

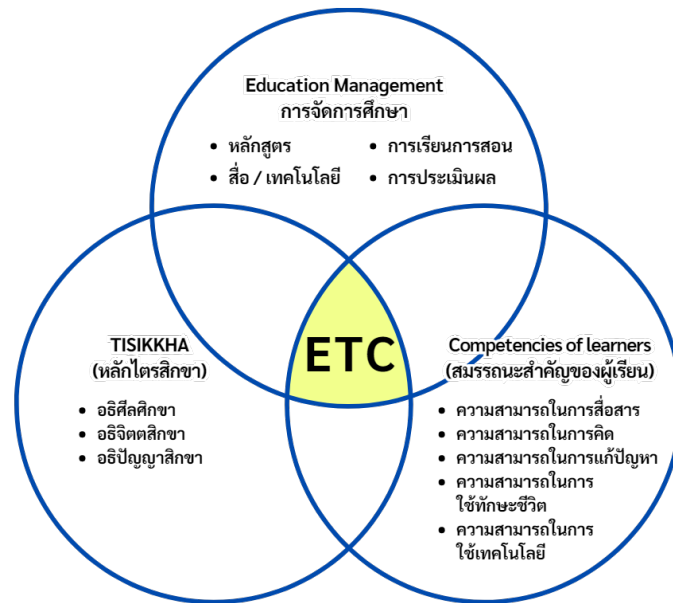
องค์ความรู้การวิจัยเป็นกระบวนการเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยบูรณาหลักพุทธธรรม คือ ไตรสิกขากับสมรรถนะผู้เรียน 5 ด้าน สรุปลองค์ความรู้การวิจัยเป็น ETC อธิบายได้ดังนี้

กระบวนการเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปลเป็น ETC โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

E = Education Management เป็นการจัดการศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตร การเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยี และการประเมินผล

T = TISIKKHA เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรม โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ 1” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยอติสัสสิกขา อธิจิตตสิกขา และอติปัญญาสิกขา

C = Competencies of learners เป็นกระบวนการบูรณาหลักพุทธธรรม คือ ไตรสิกขากับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สรุปลดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านความสามารถในการสื่อสาร พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ครูสามารถวัดและประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้านความสามารถในการสื่อสาร ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ให้เป็นไปตามหลักสูตรการวัดและประเมินผลของโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรให้การส่งเสริม อบรม พัฒนาครูให้สามารถใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลหลากหลายรูปแบบ เพื่อความสะดวกและมีคุณภาพในการวัดและประเมินผลสมรรถนะของผู้เรียน

1.2 สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านความสามารถในการคิด พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ครูสามารถจัดการเรียนการสอน ที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ด้านความสามารถในการคิด ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ได้ ดังนั้น โรงเรียนจึงควรเพิ่มการส่งเสริม การอบรม การพัฒนาด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

1.3 สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ครูปรับเนื้อหาและบูรณาการการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ดังนั้น โรงเรียนจึงควรเพิ่มการส่งเสริม การอบรม การพัฒนาด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนทั้งในสาระและบูรณาการข้ามสาระเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

1.4 สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ครูสามารถจัดการเรียนการสอน ที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ได้ ดังนั้น โรงเรียนจึงควรเพิ่มการส่งเสริม การอบรม การพัฒนาด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

1.5 สภาพการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี พบว่า อันดับสุดท้าย คือ ครูสามารถจัดการเรียนการสอน ที่พัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ได้ ดังนั้น โรงเรียนจึงควรเพิ่มการส่งเสริม การอบรม การพัฒนาด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพื่อ พัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดประเด็นด้านการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ อาจมีรายละเอียดปลีกย่อยที่มากเกินไป กรอบแนวคิด และข้อคำถามแบบสอบถาม ยังไม่ครอบคลุมและ ชัดเจนในการดำเนินการวิจัย และให้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดให้มีความหนักแน่นในการ ดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาคุณภาพสมรรถนะนักเรียนในด้านอื่นๆ ที่สอดคล้องกับ หลักสูตร ยุทธศาสตร์ชาติและกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของผู้เรียนต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ตาม หลักพุทธธรรมของสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทองศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ. (2562). New Normal วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลังโควิด-19: การ งาน การเรียน และธุรกิจ. **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 4(3). 371-386.
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2544). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์.
- บัณฑิตา จารุมหา และพยอม ก้อนในเมือง. (2563). วิถีพัฒนาทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ. **วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์**. 6(1). 406-413.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ (อาทิตย์), สิริวัฒน์ ศรีเครื่องดง และสุวัฒน์ รักขันโท. (2564). ทักษะการใช้ชีวิต ในสถานการณ์โควิด 19 ตามหลักพุทธจิตวิทยา. **วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์**. 7(2). 409-410.
- พระมหาจักรพล สิริธโร. (2564). การศึกษาในยุค New Normal. **Journal of Modern Learning Development**. 6(6). 355-357.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- รมณภัทร กตตน์วงศ์กร. (2557). การศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางจากโกลมประเสริฐอุทิศ สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ตาตาพับลิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุวิมล ภาวัง. (2563). การพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหาแบบร่วมมือด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเสริมต่อการเรียนรู้บนฐานของการใช้ปัญหาเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เอกสิทธิ์ ชินทรภูมิ, มาเรียม นิลพันธุ์, อนิรุทธิ์ สติมัน และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. 11(11). 130-130.

แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATION ACCORDING TO THE PRINCIPLES
OF GOOD GOVERNANCE IN WACHIRAPRAKARN SCHOOLS GROUP, PHRA
NAKHON SI AYUTHAYA PROVINCE

^[1]กรรณิกา รู้แผน Kannika Rupan ^[2]พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

^[3]สุทธิศ สวัสดิ์ Suthit Sawaddi

^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Kannika001988@hotmail.com

Article Received: March 06, 2024. Revised: April 09, 2024. Accepted: April 09, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู จำนวน 108 คน สถิติวิเคราะห์สหภาพที่พึ่งประสงค์และความต้องการจำเป็นที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดขึ้นด้วยวิธี PNI ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ บริหารงานบุคคล บริหารงานทั่วไป บริหารงานงบประมาณ บริหารงานวิชาการ 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารมีการวิเคราะห์แผนพัฒนาการคัดเลือกอัตรากำลังคนให้เหมาะสมกับความต้องการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนของหน่วยงาน ด้านบริหารงบประมาณ สถานศึกษามีการวางแผนการจัดทำงบประมาณประจำปี และจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นธรรม และถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ ด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษามีการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และตามบริบทของสถานศึกษา 3) แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ดังนี้ (1) การบริหารวิชาการ การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกระดับ มีระบบช่วยเหลือผู้เรียน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม กำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้มีลักษณะอันเป็นประสงค์เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม (2) การบริหารงานบุคคล มีการจัดสรรตำแหน่งบุคลากร ตามความรู้ ความสามารถ โดยใช้หลักการคุ้มค่าอย่างเป็นธรรมเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน มีการพิจารณาความดีความชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (3) การบริหารงบประมาณ ผู้บริหารใช้หลักนิติธรรมาบูรณาการกับกฎระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานด้วยความโปร่งใส (4) การบริหารทั่วไป มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ และเชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องหลักธรรมาภิบาลแก่ผู้เรียน เพื่อนำความรู้เรื่องหลักธรรมาภิบาลไปเรียนรู้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาและนำไปปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล, กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the necessary needs of the administration of educational institutions in the Vachiraprakan School Group, 2) to study guidelines for the administration of educational institutions according to the principles of good governance in Vachiraprakan School Group and 3) to propose guidelines for educational institution administration according to the principles of good governance in Vachiraprakan School Group, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample group was 108 administrators and teachers, statistics analyzed the desired conditions and necessary needs that educational institutions wanted to occur by using the Priority Needs Index (PNI) method, mean, standard deviation, and analyzed the content from interviews with 5 experts. The research results found that; 1) the needs that were most important included personnel administration, general administration, budget management, academic administration. 2) The results of the study of the guidelines were as follows; human resource management, administrators had analyzed the development plans and selected manpower to suit the needs in order to build morale for general administrative personnel, administrators had listened to agency opinions from every part, budget management; educational institutions had annual budget planning and allocate the budget fairly and correctly according to government regulations, academic administration; educational institutions promoted the development of educational institution curricula in accordance with the Basic Education Core Curriculum 2008 and according to the context of educational institutions. 3) Guidelines for managing educational institutions according to the principles of good governance as follows: (1) Academic administration; supporting teaching and learning activities to develop students at all levels, having a student support system by adhering to the principles of participation responsibility, providing opportunities for teachers, students, parents, and communities to participate, setting guidelines for developing student quality to have the characteristics that were desired and accepted by the community and society. (2) Personnel management; Personnel positions are allocated according to their knowledge and abilities using the principle of fair value to build morale in the workplace by considering merit and responsibilities. (3) Budget management; administrators used the rule of law to integrate with the rules and regulations of the agency with transparency. (4) General administration; there was coordination with various agencies and invited a lecturer to provide the students with principles of good governance knowledge in order to develop educational institutions and perform students' own work efficiently.

Keywords: School Administration, Principles of Good Governance, Wachiraprakarn Schools Group

บทนำ

โลกปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะสถานการณ์ทางสังคมมีเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศหลายๆ ด้าน เช่น การศึกษาในประเทศจำเป็นต้องการพัฒนาและเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คือ การปรับตัวหรือการปฏิรูปการศึกษา การบริหารท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนาการบริหารองค์กร (นัสนีน อับดุลเลาะ, 2558) ฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงอันส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมที่แตกต่างไปจากเดิม ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม จิตสำนึกความรับผิดชอบที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องมีแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งด้านการบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปตามโครงสร้างการบริหารงาน 4 ฝ่าย สนับสนุนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐและ เอกชนในการจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาไทยให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีหลักการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เหมาะสมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใสศรัทธา มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานให้กิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาดำเนินไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้

หลักธรรมาภิบาลถือว่าเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดีที่ทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเน้นบทบาทของผู้บริหารในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิผล มีการตรวจสอบ การประเมินผลงานได้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (วราภรณ์ พรหมทอง, 2565) ในการดำเนินงานของผู้บริหาร นั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการในการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้บูรณาการบริหารการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาในฐานะที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งสถานศึกษาได้มีการกำหนดขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาให้ครอบคลุมงานวิชาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ให้สอดคล้องหลักธรรมาภิบาลที่นำมาบูรณาการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (จุฑามาส นาคปทุม, 2559) ให้มีความเหมาะสมกับคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติของงานที่มอบให้รับผิดชอบ

กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาให้บริการวิชาการในด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปแก่ผู้รับบริการในสถานศึกษา เพราะว่าสภาพการบริหารที่ผ่านมาบางประเด็นมีการบริหารจัดการให้เกิดความยุติธรรม ทำให้ผู้ศึกษามองเห็นถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ควรนำมาบริหารจัดการให้เกิดความโปร่งใส (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) สอดคล้องกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกล่าวไว้ในเรื่องมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตประพจน์มิชอบลงวันที่ 18 มิถุนายน 2557 โดยมุ่งการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริตประพจน์มิชอบ รัฐบาลได้เห็นถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาการทุจริต เป็นกลไกขับเคลื่อนประสาน กำกับ ติดตามผลการปฏิบัติงานของศูนย์

ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตซึ่งได้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพเป็นไปตามนโยบายของรัฐ (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2566)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูสอนกลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงมีความสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำไปบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษาและผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 149 คน จาก 11 โรงเรียน โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มโรงเรียนมีจำนวนเท่ากันจึงใช้วิธีสุ่มเลือกหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางเปรียบเทียบที่สำเร็จรูปของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรเช่นเดียวกัน และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 108 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบ ลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการเลือกแบบเจาะจงคุณสมบัติสัมพันธ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกลุ่มโรงเรียนวชิรปราการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 รูป/คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกับประเด็นคำถามการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล 2) กำหนดนิยามปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยอาศัยฐานทฤษฎีและงานวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยจะคำนึงถึงการสร้างแบบสอบถามให้เป็นไปตามหลักวิชาการที่ถูกต้องและการได้แบบสอบถามที่ดีมีคุณภาพมีความตรงทั้งในเชิงโครงสร้าง (construct validity) และความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) รวมทั้งความเชื่อมั่น (reliability) 4) นำเสนอร่าง

เครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การใช้ภาษา และพิจารณาว่าแบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่โดยการหาดัชนี (index of congruence: IOC) เท่ากับ 0.8-1.00 4) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.953 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปผู้บริหารและครูกลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การสอน ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 4 ด้านซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.2 แบบสัมภาษณ์ โดยมีการสร้างแบบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ศึกษาแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์เบื้องต้น 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา 5) นำความคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 6) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้จริงเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยสถานภาพ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การสอน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) หาค่าเฉลี่ยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ค่าความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยวิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดังเดิม โดย นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช ข้อคำถามข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกลุ่มโรงเรียนวชิรปราการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิดจากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางกรสือสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกตามรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนวชิรปราการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด พบว่า ผู้บริหารและครูมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด โดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นในระดับสูงสุดเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารวิชาการ และด้านบริหารทั่วไป ดังตารางที่1

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

ความต้องการจำเป็นของ การบริหารสถานศึกษาของ กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	n=108 คน						PNI modified	ลำดับ
	ระดับความคิดเห็น							
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. บริหารวิชาการ	4.36	0.50	มาก	4.60	0.41	มากที่สุด	0.055	4
2. บริหารงบประมาณ	4.40	0.50	มาก	4.65	0.39	มากที่สุด	0.056	3
3. บริหารงานบุคคล	4.31	0.58	มาก	4.61	0.46	มากที่สุด	0.069	1
4. บริหารทั่วไป	4.31	0.55	มาก	4.58	0.47	มากที่สุด	0.062	2
ภาพรวม	4.35	0.49	มาก	4.61	0.40	มากที่สุด	0.059	

2. การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีแนวทางดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการบริหารงานบุคคล สถานศึกษามีการตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์อัตรากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการอัตราของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ (หลักนิติธรรม) มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานที่สถานศึกษาได้รับผิดชอบ (หลักความคุ้มค่า) มีการจัดให้ฝึกอบรมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้การบริหารอย่างเป็นรูปธรรม (หลักการมีส่วนร่วม) ตระหนักถึงหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (หลักความรับผิดชอบ) สร้างแรงจูงใจ สร้างโอกาสบุคลากรมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน (หลักคุณธรรม) ให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยยึดตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาพิจารณาตัดสินใจทุกขั้นตอนอย่างเหมาะสม

2.2 ด้านการบริหารทั่วไป สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลอาคารสถานที่ของโรงเรียนให้มีความพร้อมในการใช้งานตลอดเวลา (หลักความคุ้มค่า) เพื่อให้บริการแก่ชุมชนเข้ามาใช้บริการอาคารสถานที่ของโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการจากภายนอกมีส่วนร่วมบริหารจัดการประเมินความพร้อมในการใช้อาคารสถานที่ (หลักความมีส่วนร่วม) ร่วมคิด ร่วมแผนพัฒนาอาคารสถานที่เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ (หลักความรับผิดชอบ) ซึ่งมีการมาขอใช้อาคารสถานที่ในการให้ความรู้ นั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ

ของภายในสถานศึกษา (หลักนิติธรรม) ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆในชุมชนเพื่อมาให้ความรู้แก่ผู้เรียนภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

2.3 ด้านการบริหารงบประมาณ สถานศึกษามีการวางแผนการจัดทำงบประมาณอย่างเป็นระบบตามระเบียบของทางราชการการทํารายรับ-รายจ่าย และควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ (หลักความโปร่งใส) เป็นธรรมในการบริหารงบประมาณ (หลักนิติธรรม) การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ วินัยข้าราชการ และจรรยาบรรณครู ข้อบังคับภายในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการที่แต่งตั้งให้รับผิดชอบอย่างชัดเจน (หลักความรับผิดชอบ) ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

2.4 ด้านการบริหารวิชาการ สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรตลอดถึงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีความเป็นธรรม (หลักคุณธรรม) มีครูเป็นผู้สำรวจ คัดกรองผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองร่วมกับสถานศึกษา (หลักความมีส่วนร่วม) เปิดโอกาสให้ครูนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสนับสนุนการผลิตสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่หลากหลายอย่างสร้างสรรค์ในการเรียนรู้งานวิชาการของสถานศึกษา

3. การเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 ด้านบริหารงานบุคคล ผู้บริหารจัดการสรรตำแหน่งบุคลากรตามความสามารถ เหมาะสมกับงานที่ทำโดยยึดตามหลักธรรมาภิบาล คือ หลักความคุ้มค่ามาบูรณาการจัดวางตัวบุคลากรที่เหมาะสม หลักความรับผิดชอบต่อมาบูรณาการกับการปฏิบัติหน้าอย่างมีประสิทธิภาพและนำหลักนิติธรรมมาบูรณาการกับข้อกฎหมายและระเบียบของหน่วยงาน หลักคุณธรรมการพิจารณาความดีความชอบในการปฏิบัติงาน

3.2 ด้านการบริหารทั่วไป สถานศึกษาเชิญวิทยากรที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้ให้บุคลากร และสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมพัฒนาสถานศึกษา โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการใช้สถานที่ในการเผยแพร่ความรู้ เป็นไปตามกฎระเบียบของสถานศึกษาตามหลักนิติธรรม

3.3 ด้านการบริหารงบประมาณ สถานศึกษามีระบบการตรวจสอบ ติดตามการทํารายงานการจ่ายงบประมาณและผลการดำเนินงานชัดเจน มีคณะกรรมการตรวจสอบ ติดตามการจ่ายงบประมาณการรับ-การจ่ายประมาณและผลการดำเนินงานชัดเจน ต้องอาศัยหลักคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้และสามารถเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนได้ และหลักนิติธรรม การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ วินัยข้าราชการ และจรรยาบรรณครู ข้อบังคับภายในสถานศึกษา

3.4 ด้านการบริหารวิชาการ สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาผู้เรียนและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีความหลากหลาย สอดแทรกคุณธรรมให้แก่ผู้เรียน และในส่วนของการจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูคัดกรองผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษายึดมั่นในความถูกต้องดีงามตามหลักคุณธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตามรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล ความต้องการจำเป็นมากที่สุด เพราะว่าการบริหารสถานศึกษานั้นบุคลากรมีความจำเป็นอย่างมาที่ช่วยพัฒนาสถานศึกษาให้มีศักยภาพ แต่สถานศึกษาส่วนมากมีบุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอต่อความต้องการ จำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญ ในการปฏิบัติหน้าที่ ควรมีการจัดการอบรมแก่บุคลากรเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และสิ่งที่สำคัญ คือ การสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ ภิญโญ สาร (2550) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล คือ การใช้คนให้ทำงานให้ ได้ผลดีภายในเวลาอันสั้นที่สุด สิ้นเปลืองเงินทองและวัสดุอันน้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกันคนที่เราใช้นั้นก็มี ความสุข มีความพอใจ ที่จะให้ผู้บริหารใช้ พอใจที่จะทำงานตามที่ผู้บริหารต้องการ หรืออีกนัยหนึ่งก็ คือ การบริหารให้บรรดาบริการต่างๆ ของฝ่ายผู้ให้การศึกษาดำเนินไปด้วยดี และเกิดประโยชน์สมตามความมุ่งหมายของการศึกษา โดยอาศัยเทคนิคในการคัดเลือกบุคคลที่มาทำงานให้เหมาะสม และเทคนิคการพัฒนาบุคคลที่มีอยู่แล้วให้มีความรู้ความสามารถที่จะทำงานให้เกิดประโยชน์ ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้คนเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าและได้รับผลตอบแทนเป็นที่พอใจ และมีความสุขในการทำงาน

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผลดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานบุคคล สถานศึกษามีการวิเคราะห์แผนพัฒนาการคัดเลือกอัตรา กำลังคนในการเข้ามาทำงานอย่างเป็นรูปธรรมและมีความโปร่งใสในการคัดเลือกบุคคลเข้ามาปฏิบัติงาน (หลักความโปร่งใส) ตามความต้องการของสถานศึกษาชัดเจนตลอดถึงการฝึกอบรมสัมมนาให้ความรู้หรือไปดูงานตามกลุ่มสาระที่ทำการสอนอย่างยุติธรรม (หลักนิติธรรม) เพื่อการสร้างแรงจูงใจให้โอกาสในความก้าวหน้าและแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรมเป็นระบบ ในการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ปกรณ์ฤช อินทร์มงคล (2550) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการในการบริหารกำลังคนขององค์กรผ่านทาง การวางแผน นโยบาย กฎ ระเบียบ และขั้นตอนการทำงาน เป็นงานที่เกี่ยวกับสมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยของพระศรีพรพรรณ โชติปัญญา (2556) ได้วิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงจากมากไปน้อย ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความ โปร่งใส ด้านหลักความคุ้มค่าและด้านหลักความรับผิดชอบ

2.2 ด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน นำมาปรับปรุงพัฒนางานบริหารทั่วไปให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนหรือสถานศึกษา (หลักการมีส่วนร่วม) การให้บริการอาคารสถานที่ของโรงเรียนให้แก่ชุมชนเข้ามาบริการตลอดถึงการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลสถานศึกษาเข้าสู่เครือข่ายข้อมูลสารสนเทศและเชิญวิทยากรที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ภายในชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาส่วนร่วมจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันการประเมินความพึงพอใจแก่ผู้มาขอใช้บริการและนำผลการประเมินมาปรับปรุง

ระบบการบริการทุกปีการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาและผู้เรียน (หลักคุณธรรม) ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546) กล่าวว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาในฐานะที่เป็นนิติบุคคล หลักการดังกล่าวได้แก่หลักนิติธรรม หลักคุณธรรมหลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักธรรมาภิบาลอาจบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป และเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือทำให้ผู้เรียนเป็นคนดีเก่ง และมีความสุข ดังรายละเอียดแนวคิดของธรรมาภิบาลในแต่ละด้านดังนี้ และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยของภฤติมา สารรัมย์ (2558) ได้วิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักความรับผิดชอบ

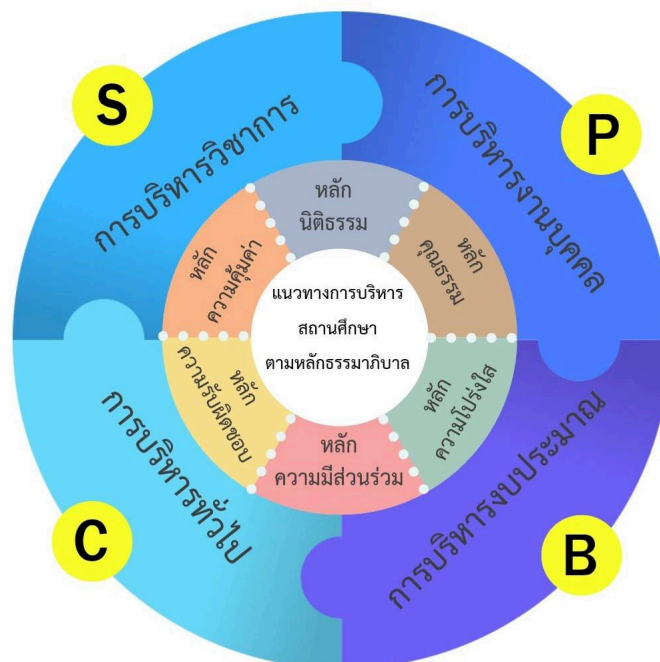
2.3 ด้านบริหารงบประมาณ สถานศึกษามีการวางแผนการจัดทำงบประมาณและเสนอของบประมาณประจำปี และจัดสรรงบประมาณอย่างถูกต้องและบริหารจัดการงบประมาณอย่างเป็นระบบตามระเบียบของทางราชการการทำการรับ-รายจ่าย และควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ การเงิน การจัดซื้อจัดจ้างอย่างชัดเจน (หลักความคุ้มค่า) เป็นระบบเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตรวจสอบงบประมาณทุกขั้นตอนโดยคณะกรรมการที่แต่งตั้งให้รับผิดชอบอย่างชัดเจน (การมีส่วนร่วม)และสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของศิลป์ชัย อวงตระกูล (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า งานงบประมาณหมายถึง การจัดทำและเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานการใช้จ่ายเงินการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์และสอดคล้องกับงานวิจัยของราชัญ สมทบ (2556) ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ย คือ หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส

2.4 ด้านการบริหารวิชาการ สถานศึกษามีการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา บริบทของหลักสูตรท้องถิ่นที่สถานศึกษาได้มีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ในการสนับสนุนการผลิตพัฒนาสื่อ เครื่องมืออุปกรณ์การเรียนการสอนที่หลากหลายอย่างสร้างสรรค์และมีคณะกรรมการติดตามการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย (หลักคุ้มค่า) เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและนำจุดด้อยของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาไปพัฒนาต่อไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สถานศึกษาและผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม (หลักนิติธรรม) สอดคล้องกับการวิจัยของบุญส่ง เจริญศรี (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานภาพ และความต้องการของชุมชนและสังคม โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง

และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการศึกษาจะต้องมีคุณภาพและมาตรฐาน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการวิเคราะห์สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เกี่ยวกับประเด็นด้วย ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยสถานศึกษามีการตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์อัตรากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานมีการอบรมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และสร้างแรงจูงใจ สร้างโอกาสบุคลากรมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยยึดตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาพิจารณาตัดสินใจทุกขั้นตอนอย่างเหมาะสม งบประมาณ สถานศึกษามีการวางแผนการจัดทำงบประมาณอย่างเป็นระบบตามระเบียบของทางราชการการทำการรับ-รายจ่าย และควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ (หลักความโปร่งใส) เป็นธรรมในการบริหารงบประมาณ (หลักนิติธรรม) การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ วินัยข้าราชการ และจรรยาบรรณครู โดยคณะกรรมการที่แต่งตั้งให้รับผิดชอบอย่างชัดเจนและส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรตลอดถึงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีความเป็นธรรมเปิดโอกาสให้ครูนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เกี่ยวกับประเด็นเกี่ยวกับสภาพด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า มีอธิบายดังนี้

1. การบริหารงานบุคคล ระบบการบริหารงานบุคคลและขวัญกำลังใจ (Personnel management and morale system) ตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์อัตรากำลังคนเป็นไปตามหลักนิติธรรมจัดฝึกอบรมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิชาการโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม สร้างแรงจูงใจ สร้างโอกาสบุคลากรมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างเป็นระบบตามหลักนิติธรรม ตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. การบริหารทั่วไป สร้างเครือข่ายการบริหารงานทั่วไป (Create a general administration network) แต่งตั้งคณะกรรมการดูแลอาคารสถานที่ให้มีความพร้อมใช้งานให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการอาคารสถานที่โรงเรียนจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมการประเมินความพร้อมในการใช้อาคารสถานที่ร่วมคิดร่วมพัฒนาอาคารสถานที่เข้ามามีส่วนรับผิดชอบ จัดหางบมาซ่อมบำรุงรักษาอาคารสถานที่

3. การบริหารงบประมาณ ระบบตรวจสอบการบริหารงบประมาณ (Budget management inspection system) วางแผนการจัดทำงบประมาณอย่างเป็นระบบตามระเบียบราชการโดยใช้หลักนิติธรรมจัดทำรายรับ-รายจ่าย ควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ มีคณะกรรมการตรวจสอบด้วยความโปร่งใส คณะกรรมการที่แต่งตั้งให้รับผิดชอบอย่างชัดเจนตามหลักธรรมาภิบาล

4. การบริหารงานวิชาการ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student support system) การส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีคณะกรรมการดูแลระบบช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นธรรม มีครูคัดกรองผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการบริหารงานบุคคล สถานศึกษาควรตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์อัตรากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการอัตราของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบอย่างเป็นธรรมและมีความโปร่งใสในการคัดเลือกและเป็นไปตามเกณฑ์ การคัดเลือกบุคคล โดยยึดผู้มีความรู้ ความซื่อสัตย์และรับผิดชอบตลอดถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลทุกขั้นตอน

1.2 ด้านการบริหารทั่วไป สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการมีหน้ากำกับดูแลและควบคุมรับผิดชอบในการพัฒนาระบบบริหารงานของกลุ่มบริหารทั่วไปให้มีประสิทธิภาพโดยเน้นการมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผนพัฒนากลุ่มบริหารทั่วไปให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา และดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามให้การดำเนินงานต่างๆของกลุ่มบริหารทั่วไปมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 ด้านการบริหารงบประมาณ สถานศึกษามีการวางแผนการจัดทำงบประมาณอย่างเป็นระบบตามระเบียบของทางราชการการทำการรับ-รายจ่าย และควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ ด้วยความ

โปร่งใสตรวจสอบได้ มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

1.4 ด้านการบริหารวิชาการ สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา คือควรจัดโครงการพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการ โดยมีการส่งบุคลากรเข้าอบรมพัฒนากับหน่วยงานต่างๆ ที่จัดอบรมหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการและการพัฒนาระบบฐานข้อมูลวิชาการในระบบจัดเก็บข้อมูลเพื่อสะดวกในการนำมาบริหารต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการผลิตนวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แก่บุคลากรที่มีความหลากหลายอย่างสร้างสรรค์

2.2 ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาการฝึกอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานวิชาการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา

2.3 ควรศึกษาเรื่องส่งเสริมการมีส่วนร่วมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภายในชุมชนระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤติมา สารรัมย์. (2558). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จุฑามาส นาคปฐม. (2559). การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นัสรีน อับดุลเลาะ. (2558). การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บุญส่ง เจริญศรี. (2550). การศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรองผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครพนม.
- ปกรณ์กฤษ อินทร์มงคล. (2550). ความพร้อมของข้าราชการครูที่มีต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ภิญโญ สาธร. (2550). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- ราชัญ สมทบ. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพของการ บริหารงานในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- วราภรณ์ พรหมทอง. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารยุคใหม่. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์. (2547). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมือง
ลำพูน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิลป์ชัย อวงตระกูล. (2553). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมศักดิ์ แก้วสม. (2549). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่
ดี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต
ประพฤติมิชอบ. แหล่งที่มา <https://www.amlo.go.th/index> สืบค้นเมื่อ 10 ก.พ. 2566.

แนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1

GUIDELINES FOR ACADEMIC AFFAIR ADMINISTRATION DURING CORONA VIRUS
2019 PANDEMIC ACCORDANCE WITH FOUR NOBLE TRUTH OF
ADMINISTRATORS UNDER PHRA NAKHON SI AYUTTHATA PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

^[1]ชัตติยาพล ไชยชนะ Kattiyapon Chaiahana ^[2]เกษม แสงนนท์ Kasem Sangnont

^[3]สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand

Corresponding Author E-mail: teerayut.cii@mcu.ac.th

Article Received: August 22, 2023. Revised: January 09, 2024. Accepted: January 09, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู จำนวน 320 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน มีเครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐานคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 6 อยู่ในระดับมาก คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารดำเนินการนิเทศโดยใช้โรงเรียนและโครงการเป็นฐาน และสรุปรายงานผลการนิเทศ ด้วยการศึกษาดูงานการนิเทศและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ปรับรูปแบบการนิเทศ พัฒนาระบบนิเทศด้วยการใช้ระบบพี่เลี้ยง แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศกับสถานศึกษาอื่น และสรุปรายงานผลการนิเทศ (2) ผู้บริหารให้ความเห็นหรือคำแนะนำครูผู้สอนตามหลักการนิเทศอย่างถูกต้องชัดเจน ด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือปรึกษาและจัดทำสรุปรายงานการนิเทศการศึกษา และ 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลัก

อริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยการศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อจัดทำแผนการพัฒนาระบบนิเทศการศึกษา ศึกษาสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงถึงสาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาระบบการนิเทศ สร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคล เป็นกัลยาณมิตรและให้เกียรติระหว่างกัน มีการปรับปรุงแบบในการนิเทศที่หลากหลาย และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนความคิดร่วมกันกับเครือข่ายการนิเทศ ประเมินผลและนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบสรุปและรายงานผลการนิเทศการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, เชื้อไวรัสโคโรนา 2019, อริยสัจ 4, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research article were 1) to study the general condition of academic administration under the outbreak situation of coronavirus 2019 of educational institution administrators, 2) to study methods for developing academic administration under the outbreak situation of coronavirus 2019 according to Four Noble Truths of educational institution administrators, and 3) to present the guidelines for academic administration under the outbreak situation of coronavirus 2019 according to Four Noble Truths principle of educational institution administrators under Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1. This was a mixed methods research. In term of quantitative research, it used questionnaires on a sample of 320 administrators and teachers and interviewed with 5 experts. The research tools were questionnaires and interviews. The quantitative data were analyzed using basic statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and qualitative data were analyzed using content analysis. The research results found that 1) the general condition of academic administration under the outbreak situation of coronavirus 2019 of educational institution administrators under Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1, in overall and each aspect, all 6 aspects were at a high level, namely the development of learning processes, measurement and evaluation, development of educational institution curricula, development and use of technological media, development of internal quality assurance systems and educational standards and educational supervision, respectively, 2) the methods for developing academic administration under the outbreak situation of coronavirus 2019 according to Four Noble Truths of educational institution administrators consisting of (1) administrators conducted supervision using schools and projects as a base and summarized the supervision results by studying the changing world and social situations, adjusting the supervision model, developing the supervision system by using the mentor system, exchanging experiences in organizing supervision systems with other educational institutions and summarizing supervision results reports, (2) administrators gave opinions or advice to teachers according to the principles of supervision correctly and clearly by creating positive interactions between individuals and respecting each other, providing opportunities for supervisors to

exchange experiences or consult and preparing a summary report on educational supervision and 3) the guidelines for academic administration under the outbreak situation of coronavirus 2019 according to Four Noble Truths principle of educational institution administrators, as it was consisted of studying the general conditions and needs in order to create a development plan for the educational supervision system, studying the changing world and social situations and the reasons why the supervision system must be developed, creating positive interactions between individuals, being friendly and respectful among others, there were various forms of supervision and exchanging of knowledge and reflection with the supervision network, evaluation and analysis of supervision results for continuous improvement and systematic in term of summarizing and reporting educational supervision results.

Keywords: Academic Administration, Coronavirus 2019, Four Noble Truths, Educational Institution Administrators, Primary School

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลก ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด และเนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดิมได้สิ้นสุดลง ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ขึ้นเพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ.(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีวัคซีนป้องกันสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมพื้นฐานเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในทุกด้าน มีหน้าที่พัฒนาเด็กวัยเรียนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพเนื่องจากสถานศึกษาเป็นศูนย์รวมของเด็กในชุมชนที่มาจากครอบครัวที่ต่างกันจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาโรคต่างๆ เมื่อนักเรียนคนใดคนหนึ่งเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ และมาเข้าเรียนในสถานศึกษาจึงมีโอกาที่จะแพร่กระจายเชื้อโรคไปสู่เพื่อนคนอื่น ๆ ได้ จากการเล่น การใกล้ชิด และทำกิจกรรมร่วมกัน สถานศึกษาจึงเป็นสถานที่สำคัญมากต่อการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค หรืออาจเปรียบได้ว่า สถานศึกษานับเป็น “Shelter” สำหรับนักเรียนที่ต้องคำนึงและให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเป็นอันดับแรกๆ ภายใต้สถานการณ์โรคและไม่มีการรักษาโรคโดยตรงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อระบบการจัดการเรียนการสอนและสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา สิ่งสำคัญที่สุดในช่วงระยะเวลาต่อจากนี้ไปทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน

ผู้ปกครอง และบุคลากรของสถานศึกษาต้องปรับตัวกับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ “New Normal” เน้นการปฏิบัติภายใต้มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างเคร่งครัดเพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยจากโรคโควิด 19 ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพและปลอดภัยจากโรค

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (COVID-19) มีการระบาดในวงกว้างอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มที่จะเกิดการแพร่ระบาดในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนักถึงสถานการณ์ดังกล่าว และคำนึงถึงความปลอดภัยและสุขภาพของนักเรียน นักศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา โดยตระหนักอยู่เสมอ ไม่ว่าสถานการณ์แวดล้อมจะเลวร้ายและรุนแรงแค่ไหน การเรียนรู้ที่เข้าถึงและมีคุณภาพสำหรับเด็กไทยทุกคนเป็นเป้าหมายสูงสุดตามแนวคิดการเรียนรู้สู่การศึกษา คือ โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้

การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็ง ในการบริหารและจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้ง ปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (โรงเรียนคอนสวรรค์, 2564)

การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหาร ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารการศึกษา ผู้บริหารจึงต้องมีความเป็นผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความปกติใหม่ที่เกิดขึ้น ดังที่ ธีระ รุญเจริญ (2546) ได้กล่าวว่า การบริหารกิจการใดๆ ที่เกี่ยวกับสาธารณะในยุคโลกาภิวัตน์ มีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ ในด้านการจัดการศึกษาของประเทศก็เช่นกันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยผู้บริหารจึงจะทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ ผู้บริหารการศึกษาต้องเป็นผู้นำทางวิชาการอย่างแท้จริง การศึกษาจึงจะก้าวหน้า สอดคล้องกับวิริยูท ขาตะกาญจน์ (2551) ได้กล่าวถึงสถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จจักจะมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา คือ เป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้นำ เป็นผู้สนับสนุน และเป็นผู้นำนวัตกรรมเข้ามาสู่สถานศึกษาและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะในส่วนของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด และสถาบันพัฒนาความก้าวหน้า กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นพฤติกรรมกระทำหน้าที่ตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ในการชี้นำ หรือโน้มน้าวจูงใจข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้าใจและเกิดความตระหนักในการรวมพลังและประสานสัมพันธ์เพื่อพัฒนางานวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพ (สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า, 2553) ทั้งนี้ การขับเคลื่อนงานการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปให้ไปสู่ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งทั้งนี้เพราะเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการและเป็นผู้ที่ต้อมีคุณธรรมจริยธรรม และจิตอาสาที่มีความพร้อมที่จะนำการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลง พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงได้มาก

ที่สุด ซึ่งภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่รุนแรงขึ้นทุกวันจึงมีคำถามว่า การบริหารจัดการทางด้านวิชาการของสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเป็นอย่างไร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีภารกิจในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในสังกัดทั้ง 176 แห่ง ครอบคลุม 9 อำเภอในเขตพื้นที่บริการ ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายและจุดเน้นของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยยึดหลักการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยคำนึงถึงสิทธิและโอกาสของผู้เรียนในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มุ่งเน้นในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาให้ครอบคลุมในทุกมิติ โดยขับเคลื่อนดำเนินการโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของทุกภาคส่วนให้เกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2565)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับก่อนประถมและระดับประถมศึกษามากถึงร้อยละ 85.99 ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ทั้งหมดภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เหตุนี้ ผู้บริหารจึงต้องมีการบริหารจัดการงานของสถานศึกษาในรูปแบบที่ไม่เหมือนเดิมและต้องมียุทธศาสตร์ที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัดกับบริบทของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันไป รวมถึงผู้บริหารจะต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหารงานวิชาการอย่างไร ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในสถานการณ์ไม่ปกติ หรือวิถีการเรียนรู้ใหม่ หลังจากเกิดเหตุการณ์โรคโควิด 19 ในครั้งนี้

ปัญหาการบริหารงานในด้านวิชาการถือว่ามีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นอย่างมาก การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการบริหารงานจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ เหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะหมวดธรรมที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงคือหลักอริยสัจ 4 (ม.ม. (ไทย) 12/340/349) คือ หลักความจริงอันประเสริฐที่ทำให้ผู้เข้าถึงอริยมรรค 4 อย่าง ได้แก่ ทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ และทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2543) เป็นหลักธรรมที่สมบูรณ์ เป็นองค์ธรรมที่เป็นหลักความจริงของชีวิต เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงสอดคล้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบและปัจจัยต่างๆ อย่างเป็นระบบ มีตัวป้อน วิธีการ และผลเชิงประจักษ์ (สุน อมรวิวัฒน์, 2544) เพื่อนำมาบูรณาการกับการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 อันจะเป็นหนทางในการแก้ไขปัญหาได้อีกหนทางหนึ่ง

ผู้วิจัยได้พบปัญหาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาจะสามารถนำไปใช้เป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาด้านวิชาการของสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของ

สถานศึกษารวมทั้งพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1,972 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 320 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยเน้นด้านการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ถึง 1.0 เมื่อมีบางข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) และได้ค่า IOC ได้ค่ามากกว่า 0.05 4) หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ และได้ค่า

ความเชื่อมั่นหรือค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) เท่ากับ 0.93 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 6 ด้านซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และส่วนที่ 2 เป็นประเด็นคำถามที่มุ่งวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยเน้นด้านการนิเทศการศึกษา

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และทำการบันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึกและการบันทึกเสียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเชิงลึกนำมาจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาอ้างอิงคำพูดบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งหมด ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

สภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์ แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของ ผู้บริหารสถานศึกษา		n=กลุ่มตัวอย่าง 320 คน			
		ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.16	0.69	มาก	3
2	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.18	0.66	มาก	1
3	การวัดผลประเมินผล	4.16	0.66	มาก	2
4	การนิเทศการศึกษา	4.09	0.81	มาก	6
5	การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา	4.12	0.66	มาก	5
6	การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี	4.13	0.71	มาก	4
ภาพรวม		4.14	0.64	มาก	

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยภาพรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่แล้วให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรได้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียนผู้ปกครอง และสังคม

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ด้านการวัดผลประเมินผล โดยภาพรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นแบบอย่างที่ดีในทางความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์

ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในระหว่างการนิเทศ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารดำเนินการนิเทศโดยใช้โรงเรียนและโครงการเป็นฐาน และสรุปรายงานผลการนิเทศ

ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยภาพรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ ได้แก่ ผู้บริหารมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการจัดระบบโครงสร้างองค์กรเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี โดยภาพรวมและทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการสำรวจความต้องการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ ผู้บริหารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์สถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีทางการศึกษา

2. วิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นในส่วนของสภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในด้านการนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นด้านที่น้อยที่สุด โดยในส่วนข้อที่น้อยที่สุด 2 อันดับ คือ

2.1 ผู้บริหารดำเนินการนิเทศโดยใช้โรงเรียนและโครงการเป็นฐาน และสรุปรายงานผลการนิเทศ ได้แก่ 1) การปรับปรุงแบบในการนิเทศโดยการประเมินจากการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาให้เป็นไปตามความต้องการของโรงเรียน และการสรุปรายงานผลการนิเทศเพื่อให้ครูได้นำผลการนิเทศไปปรับปรุง 2) การศึกษาสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและการพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาด้วยการใช้ระบบพี่เลี้ยง การให้คำปรึกษาแนะนำโดยพี่เลี้ยง ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้บริหาร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศกับสถานศึกษา

2.2 ผู้บริหารให้ความเห็นหรือคำแนะนำครูผู้สอนตามหลักการนิเทศอย่างถูกต้องชัดเจน ได้แก่ 1) มีการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคล โดยการพูดคุย แลกเปลี่ยนแนวคิด หรือโดยบุคคลิกท่าทางที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ เป็นการสร้างความคุ้นเคยแสดงออกซึ่งความเคารพนับถือ และให้เกียรติระหว่างกันซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความสำเร็จในกิจกรรมใดๆ ที่ดำเนินการ 2) การเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือปรึกษาและจัดทำสรุปรายงานผลการนิเทศ ทำให้ได้รับการให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ และส่งเสริมสนับสนุนในด้านต่างๆ จากผู้นิเทศจนทำให้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนและพัฒนาในด้านการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย 1) ศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อจัดทำแผนการพัฒนาระบบนิเทศ

การศึกษา 2) ศึกษาสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลง สาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาระบบการนิเทศ 3) สร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคล เป็นกัลยาณมิตรและให้เกียรติระหว่างกัน 4) ปรับรูปแบบในการนิเทศที่หลากหลาย และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนความคิดร่วมกันกับเครือข่ายการนิเทศ 5) ประเมินผลและนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ 6) สรุปและรายงานผลการนิเทศ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน ผู้บริหารและครู มีความเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นด้านที่มีระดับความเห็นมากที่สุด ซึ่งทำให้ทราบว่าผู้บริหารได้มีส่งเสริมให้มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูออกแบบกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้ และยังได้ส่งเสริมการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ ร่วมกับการให้มีการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) และสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2554) ที่มุ่งส่งเสริมการศึกษาให้จัดการกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มีการส่งเสริมให้มีการให้บริการเกี่ยวกับสื่อการสอน เพื่อช่วยเหลือครูในด้านการสอนและอุปกรณ์ต่างๆ มีการจัดรวบรวมเอกสารคำสอน คู่มือครู รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น อาคารสถานที่ การจัดหาอุปกรณ์ เป็นต้น จัดบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทางด้านวิชาการ เพื่อให้ผู้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการวัดผลประเมินผล จากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวัดผลประเมินผลมีความสำคัญมากเพราะเป็นข้อมูลที่แสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้ง ผู้บริหารยังส่งเสริมให้มีการวัดผลประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐานติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างเป็นระบบ มีกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และยังมีการส่งเสริมการวัดผลประเมินผลด้านการทดสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพิชญ์พิชา จันทา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีการกำหนดการวัดผลประเมินผลด้านการทดสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระบุญลัทธิ สุวรรณเดช (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนโรงเรียน

ส่วนใหญ่มีการจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลของโรงเรียน และดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

1.3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา จากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาตรฐาน ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้และรายละเอียดต่างๆ ทำให้สถานศึกษาต้องปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น อีกทั้งผู้บริหารยังได้มีการนิเทศติดตาม กระบวนการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และการประเมินผล เพื่อปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพา พรหมแย้ม (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารจัดให้มีระบบควบคุมคุณภาพในด้านการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจัดประสงค์ที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

1.4 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมให้แก่ครูผู้สอนได้ใช้ในการผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ประกอบการเรียนการสอน อันเป็นผลจากการสำรวจความต้องการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและผู้บริหารส่งเสริมให้มีการปรับปรุงการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรพร สิ้นศิริ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ ผลิตจัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จึงมีงบประมาณค่อนข้างสูงและเพียงพอต่อการผลิตจัดหาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของอริวัฒน์ พันธรัตน์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลพบว่า ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.5 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา จากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่งเสริมให้มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการวางแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพา พรหมแย้ม (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ด้านการพัฒนาระบบ

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และผู้บริหารมีการจัดระบบโครงสร้างองค์กรเดียวกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอีกทั้งยังมีการวางแผนพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้วย

1.6 ด้านการนิเทศการศึกษา จากการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการนิเทศของครูผู้สอนอย่างชัดเจน ผู้บริหารและครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในระหว่างการนิเทศ ทำการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ เพื่อจัดทำแผนการพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษา และเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือปรึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพระบุญลั สุวรรณเดช (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า ด้านการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานต่างๆ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ร่วมดำเนินการ

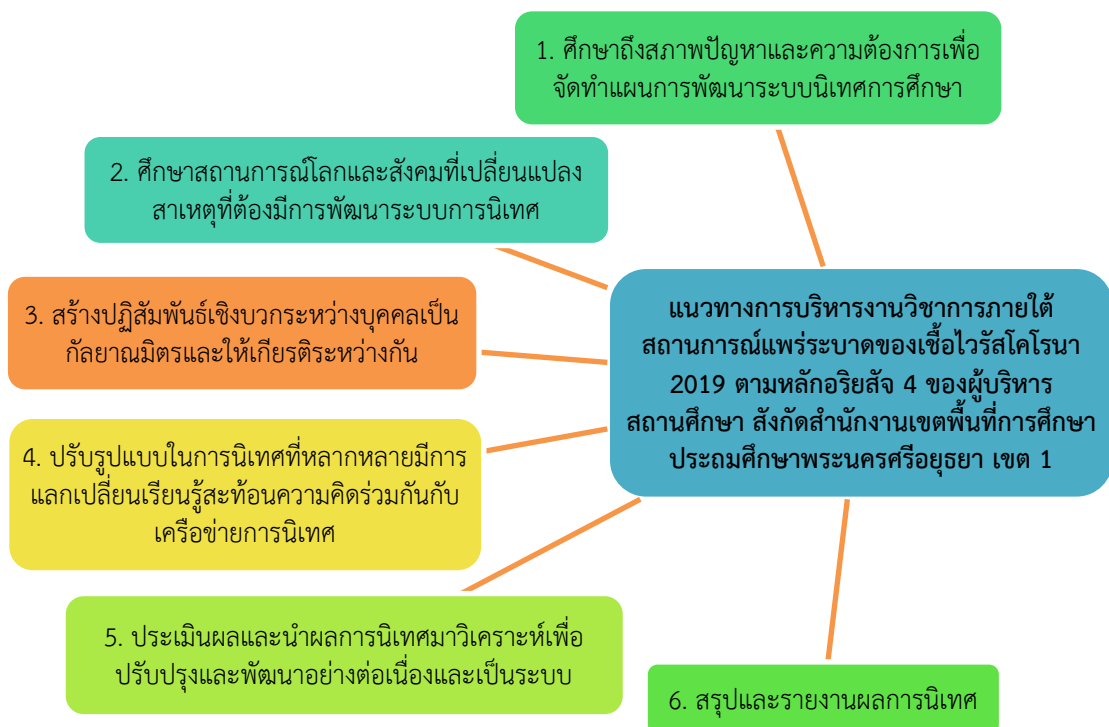
2. ผลศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารดำเนินการนิเทศโดยใช้โรงเรียนและโครงการเป็นฐาน และสรุปรายงานผลการนิเทศ ด้วยการศึกษาสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ปรับรูปแบบการนิเทศพัฒนาระบบนิเทศด้วยการใช้ระบบพี่เลี้ยง แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดระบบนิเทศกับสถานศึกษาอื่น และสรุปรายงานผลการนิเทศ 2) ผู้บริหารให้ความเห็นหรือคำแนะนำครูผู้สอนตามหลักการนิเทศอย่างถูกต้องชัดเจน ด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือปรึกษาและจัดทำสรุปรายงานการนิเทศการศึกษา โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวราพร สีนศิริ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อาชีพ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษาการพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วยการศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อจัดทำแผนการพัฒนาระบบนิเทศการศึกษา ศึกษาสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลง ถึงสาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาระบบการนิเทศ สร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคล เป็นกัลยาณมิตรและให้เกียรติระหว่างกัน มีการปรับรูปแบบในการนิเทศที่หลากหลาย และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนความคิดร่วมกันกับเครือข่ายการนิเทศ ประเมินผลและนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สรุปและรายงานผลการนิเทศการศึกษา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภจิต พันธ์ (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ที่เน้นมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศที่สามารถทำงานร่วมกันได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผู้นิเทศอาจจะเป็นผู้แนะนำชี้แนะ ให้คำปรึกษากับผู้รับการนิเทศและ

อาจจะต้องรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้รับการนิเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยคำนึงถึงบริบท สถานการณ์ และจุดมุ่งหมายที่จะต้องทำการนิเทศการศึกษาด้วย อันสอดคล้องกับกระบวนการอริยสัจ 4 คือ นิโรธ ความดับทุกข์หนทางและวิธีที่จะนำไปสู่มรรค

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยคือแนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

แนวทางการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ได้แก่ 1) การศึกษาถึงสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อจัดทำแผนการพัฒนาระบบนิเทศการศึกษา 2) การศึกษาสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงสาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาระบบการนิเทศ 3) สร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคล เป็นกัลยาณมิตรและให้เกียรติระหว่างกัน 4) ปรับรูปแบบในการนิเทศที่หลากหลาย และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนความคิดร่วมกันกับเครือข่ายการนิเทศ 5) ประเมินผลและนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และ 6) สรุปและรายงานผลการนิเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า ผู้บริหารดำเนินการนิเทศโดยใช้โรงเรียนและโครงการเป็นฐาน และสรุปรายงานผลการนิเทศ น้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการนิเทศโดยใช้โครงการตามแผนปฏิบัติการและโรงเรียนหรือห้องเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นฐานสำคัญ พร้อมให้มีการสรุปรายงานผลการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ
 - 1.2 ผู้บริหารควรให้ความเห็นหรือคำแนะนำครูผู้สอนตามหลักการนิเทศอย่างถูกต้องชัดเจน พร้อมกับการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคคลในการนิเทศการศึกษา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 2.2 ควรศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด 2019 ตามหลักอริยสัจ 4 ด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กัตติกา สกุลสวน. (2565) รูปแบบการนิเทศแนวใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 9(1). 85-90.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2543). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบุญลัธ สุวรรณเดช. (2561). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- พิชญ์พิชา จันทา. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุพา พรหมแย้ม. (2562). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- ราณี กุญรัมย์. (2553). ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- โรงเรียนคอนสวรรค์. (2564). คู่มือการปฏิบัติงาน กลุ่มบริหารงานวิชาการ ปีการศึกษา 2564. แหล่งที่มา <https://www.kwsc.ac.th/> สืบค้นเมื่อ 8 ส.ค. 2565.
- วราพร ลินศิริ. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. 7(3). 289 -297.
- วีรภัทร รักดีพงษ์. (2565). แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. วารสารวิจัยวิชาการ. 5(4). 246.
- วีรยุทธ์ ชาดะกาญจน์. (2551). เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศจีทิพย์ ตาลพันธ์. (2565). การนิเทศการศึกษา. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี. 5(2). 10.
- สถาบันพัฒนาความก้าวหน้า. (2553). ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ใหม่. กรุงเทพมหานคร: เอส.พี.เอ็น. การพิมพ์
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.
- สุน อมรวิวัฒน์. (2544). หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

แนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET)
ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี
THE GUIDELINES FOR ENHANCING THE ORDINARY NATIONAL EDUCATIONAL
TEST (O-NET) BASED ON THE FOUR NOBLE TRUTHS OF SECONDARY SCHOOLS
OF SARABURI PROVINCE

^[1]ทศพล ภักดีลั่น Todsapol Pakdeelon ^[2]พระมหาอุดร อุดตโร Phramaha Udorn Uttaro

^[3]วินัย ทองมัน Winai Tongmun

^{[1] [2] [3]}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: toplimitededition@gmail.com

Article Received: September 26, 2023. Revised: January 11, 2024. Accepted: January 11, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อเสนอแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ขั้นตอนที่ 2 การเสนอแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการทดสอบสมมติฐานแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี พบว่า (1) ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน (2) ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 (3) ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน (4) ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 5 แนวทาง คือ (1) การบริหารจัดการ (2) การพัฒนาคุณภาพครู (3) การพัฒนาคุณภาพนักเรียน (4) การนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ (5) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย

คำสำคัญ: ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน, อริยสัจ 4, โรงเรียนมัธยมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the implementation of the guidelines for enhancing the results of the Ordinary National Educational Test (O-NET) of secondary schools in Saraburi Province 2) to compare teachers' opinions on the implementation of the guidelines for enhancing the results of the Ordinary National Educational Test (O-NET) of secondary schools in Saraburi Province according to personal factors and, 3) to propose a guideline for enhancing the results of the Ordinary National Educational Test (O-NET) according to the Four Noble Truths. It is a mixed methods research. It consists of two research steps as follows: 1. Studying and comparing teachers' opinions regarding the implementation of guidelines for enhancing the results of the Ordinary National Education Test (O-NET) of secondary schools in Saraburi Province. 2. Proposing guidelines for enhancing the results of the Ordinary National Education Test (O-NET) according to the Four Noble Truths. The results of this research showed that 1) Teachers' opinions on the implementation of the guidelines for enhancing the results of the Ordinary National Educational Test (O-NET) of secondary schools in Saraburi Province were overall at a high level. 2) The comparative results of the hypothesis testing approach the guidelines for enhancing the results of the Ordinary National Educational Test (O-NET) according to the Four Noble Truths of secondary schools in Saraburi Province, it was found that (1) teachers of different genders had opinions on the implementation of the guidelines for enhancing the results of the Ordinary National Educational Test (O-NET) of secondary schools in Saraburi Province as a whole did not differ, (2) the opinions of teachers of different age groups on the implementation of the guidelines for enhancing the results of the Ordinary National Educational Test (O-NET) of secondary schools in Saraburi Province were statistically significantly different level of .05, (3) the opinions of teachers of different educational levels on the implementation of the guidelines for enhancing the results of the Ordinary National Educational Test (O-NET) of secondary schools in Saraburi Province as a whole did not differ, (4) the opinions of teachers of different professional experience on the implementation of the guidelines for enhancing the results of the Ordinary National Educational Test (O-NET) of secondary schools in Saraburi Province as a whole did not differ. 3) The guidelines for enhancing the results of the Ordinary National Educational Test (O-NET) according to the Four Noble Truths of secondary schools in Saraburi Province, consisting of the following five approaches : (1) management, (2) quality development of teacher, (3) quality development of students, (4) effective internal and external supervision and (5) participation of school committees, parents, communities and networks.

Keywords: Ordinary National Educational Test, Four Noble Truths, Secondary Schools

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในฐานะที่เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังของประเทศ การศึกษาจึงหมายถึงการเจริญงอกงาม เพราะการศึกษเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน คือ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งการศึกษาถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษ ที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งในหลักการของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้ระบุว่า การที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้น ในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการการพัฒนาทั้งในระยะกลางและระยะยาวโดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้ และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งจากแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) คือ สิ่งที่ย้ำบอกว่า การศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและระยะยาว คุณภาพของการศึกษาในประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2559)

ดังนั้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ ทุกระดับมีเจตนารมณ์เช่นเดียวกันคือตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน (ปนัดดา หัสปราบ, 2557) โดยในการประเมินระดับชาติตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ก็คือ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test หรือ O-NET) ที่เป็นการทดสอบความรู้ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียนที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกคน ทุกสังกัด ดำเนินการโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอกที่ทำหน้าที่ในการประเมินระดับชาติ การทดสอบนี้จัดเป็นการวัดและประเมินผลที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเป็นส่วนหนึ่งของระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกกระดับ ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 ได้ใช้ O-NET เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสำเร็จการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และมีการใช้ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนที่มี

การแข่งขันสูงตามลำดับและยังใช้ O-NET เป็นตัวชี้วัดผลการจัดการศึกษาในระดับกระทรวง เขตพื้นที่ สถานศึกษา ในคำรับรองปฏิบัติราชการของ ก.พ.ร. และเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ของกระทรวงศึกษาธิการ (สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์, 2562)

ในปีการศึกษา 2565 สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สทศ. ได้จัดการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2566 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2566 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2566 ถึง 4 มีนาคม 2566 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ย 55.38, วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 34.39, วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 25.46 และวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 34.53 ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ย 45.37, วิชาสังคมศึกษามีคะแนนเฉลี่ย 32.80, วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 24.77, วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 21.70 และวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 29.39 ซึ่งมีเพียงวิชาภาษาไทย ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้นที่มีคะแนนเฉลี่ยเกิน 50 คะแนน จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรียังคงประสบปัญหาในเรื่องคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ต่ำอยู่ ทำให้ปัญหาคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ต่ำ จึงเป็นปัญหาที่สำคัญที่โรงเรียนจะต้องแก้ปัญหา ซึ่งในการแก้ปัญหาคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ต่ำ โรงเรียนจำเป็นต้องมีแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ที่ดีที่สามารถนำไปใช้ในการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนได้ และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ต่ำ ของโรงเรียนได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี, 2566)

จากปัญหาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์นำเอาหลักธรรมอริยสัจ 4 ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ อันเป็นคำสอนพื้นฐานขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นคำสอนหลักของพุทธศาสนา ครอบคลุมคำสอนสำหรับพุทธศาสนิกชนมาประยุกต์ใช้อริยสัจ 4 มาใช้ในการแก้ปัญหาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) โดยหลักอริยสัจ 4 (The Four Noble Truths) หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ ประกอบด้วย 1) ทุกข์ หมายถึง ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก สภาวะที่บีบคั้น ขัดแย้ง บกพร่อง ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง ความปรารถนาไม่สมหวัง ซึ่งก็คือตัวปัญหา 2) สมุทัย หมายถึง เหตุเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุให้ทุกข์เกิด ซึ่งก็คือเหตุของปัญหา 3) นิโรธ หมายถึง ความดับทุกข์ ภาวะที่เข้าถึงความหลุดพ้น ไม่ติดข้อง สงบ ปลอดโปร่ง เป็นอิสระ หรือคือนิพพานนั่นเอง ซึ่งก็คือ ความดับสิ้นของปัญหา และ 4) มรรค หมายถึง ปฏิบัติที่นำไปสู่ความดับทุกข์ ข้อปฏิบัติให้เข้าถึงความดับทุกข์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามัชฌิมาปฏิปทาซึ่งแปลว่าทางสายกลาง ซึ่งก็คือหนทางปฏิบัติในการกำจัดปัญหา (นรชัย ณ วิเชียร และคณะ, 2562)

จากความสำเร็จการสอบ O-NET สำคัญอย่างมากต่อโรงเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยในหัวข้อแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรี ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดำเนินงานตามแนว

ทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรี และเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์เอาหลักธรรมในศาสนาพุทธคือหลักอริยสัจ 4 มาใช้ในการเสนอแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อที่ได้แนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ที่สามารถนำไปใช้ในการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนได้ และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาลดผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ต่ำ ของแต่ละโรงเรียนได้ ทำให้คะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในแต่ละโรงเรียนดีขึ้น และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน (Questionnaire) แล้ววิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Average) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเปรียบเทียบการทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างอย่างมีนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

ขั้นตอนที่ 2 การเสนอแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน แล้วสรุปข้อมูลโดยการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อเสนอแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม

ที่	การดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET)	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การบริหารจัดการ	4.12	0.62	มาก
2	การพัฒนาคุณภาพครู	4.35	0.50	มาก
3	การพัฒนาคุณภาพนักเรียน	4.32	0.54	มาก
4	การนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ	4.24	0.61	มาก
5	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย	4.26	0.58	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.26	0.51	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นมากที่สุดได้แก่ด้านการพัฒนาคุณภาพครูอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X}=4.35$, S.D. = 0.50) รองลงมาด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X}=4.32$, S.D. = 0.54) รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X}=4.26$, S.D.= 0.58) รองลงมาด้านการนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X}=4.24$, S.D. = 0.61) และความคิดเห็นน้อยสุดได้แก่ด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X}=4.12$, S.D.= 0.62)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า 1) ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน 2) ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 3) ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 4) ครูผู้สอนที่มี

ประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรีโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี จำแนกตามอายุ

ที่	การดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1	การบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	5.317	3	1.772	4.863	.003*
		ภายในกลุ่ม	108.615	298	.364		
		รวม	113.933	301			
2	การพัฒนาคุณภาพครู	ระหว่างกลุ่ม	1.740	3	.580	2.312	.076
		ภายในกลุ่ม	74.735	298	.251		
		รวม	76.475	301			
3	การพัฒนาคุณภาพนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2.258	3	.753	2.636	.050*
		ภายในกลุ่ม	85.069	298	.285		
		รวม	87.327	301			
4	การนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ	ระหว่างกลุ่ม	4.520	3	1.507	4.183	.006*
		ภายในกลุ่ม	107.323	298	.360		
		รวม	111.843	301			
5	การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย	ระหว่างกลุ่ม	4.780	3	1.593	4.836	.003*
		ภายในกลุ่ม	98.194	298	.330		
		รวม	102.974	301			
	รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.041	3	1.014	3.956	.009*
		ภายในกลุ่ม	76.367	298	.256		
		รวม	79.408	301			

* = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม แตกต่างกัน (Sig = .009) จึงสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ด้านการนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ ด้านการมี

ส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ระหว่าง อายุ กับการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ในภาพรวม

อายุ	$\bar{X}$	30 ปี หรือต่ำกว่า	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 ปี หรือสูงกว่า
30 ปี หรือต่ำกว่า	4.339	-	.118	.035	.337*
31 – 40 ปี	4.220	-	-	.084	.218*
41 – 50 ปี	4.304	-	-	-	.302*
51 ปี หรือสูงกว่า	4.002	-	-	-	-

จากตารางที่ 3 เมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ในภาพรวม จำแนกตาม อายุ เป็นรายคู่ พบว่า อายุ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรี ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ กลุ่ม 30 ปี หรือต่ำกว่า มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า กลุ่ม 51 ปี หรือสูงกว่า ($\bar{X}=.337$), กลุ่ม 31 – 40 ปี มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า กลุ่ม 51 ปี หรือสูงกว่า ($\bar{X}=.218$), กลุ่ม 41 – 50 ปี มีระดับค่าเฉลี่ยมากกว่า กลุ่ม 51 ปี หรือสูงกว่า ($\bar{X}=.302$)

3. แนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 5 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการ 2) การพัฒนาคุณภาพครู 3) การพัฒนาคุณภาพนักเรียน 4) การนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ 5) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี โดยจะอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีความเข้าใจและพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี และโรงเรียนมีการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัด

สระบุรี ที่สามารถยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติรัตน์ เพ็ชรอินทร์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนตาม แนวคิดการมองโลกทางวิชาการเชิงบวกในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดการมองโลกทางวิชาการเชิงบวกในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการทดสอบสมมติฐานแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรี พบว่า

2.1 ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผล การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรีโดย ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเพราะในการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทาง การศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียน ครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วยวิธีการ มาตรการ และเป้าหมายเป็นไปในรูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียน ทำให้ไม่ว่าครูผู้สอนมีเพศใดก็ตาม ต่างมีการดำเนินงาน ตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ที่ไม่แตกต่างกันจึงส่งผล ให้มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสัมฤทธิ์ เตชบุญโญ (จำเนียร) (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูในโรงเรียนต่อการบริหารงาน ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (กรุงเทพมหานคร) ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่มีความ แตกต่างกัน

2.2 ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผล การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรีโดย ภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการดำเนินงานตามแนว ทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียน ครูผู้สอนที่อายุน้อย หรือเป็นคนรุ่นใหม่จะมีมุมมองความคิดใหม่ๆ ในการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทาง การศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ส่วนครูผู้สอนที่อายุมากหรือเป็นคนรุ่นเก่าจะมีมุมมองความคิดแบบ ดั้งเดิม ในการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ทำให้ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันจะมีการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ที่แตกต่างกันจึงส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการ ยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด สระบุรี แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุทธิพงษ์ สุเมธโส (งอกลาภ) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ผลการวิจัยพบว่า อายุที่ต่างกันของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษา ยุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 แตกต่างกัน

2.3 ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการ ยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด สระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการ ทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียน ครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วยวิธีการ

มาตรการและเป้าหมายเป็นไปในรูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียน ทำให้ไม่ว่าครูผู้สอนมีระดับการศึกษาใดก็ตาม ต่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประจักษ์ กิตติเมธี (ทองดาษ) (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการ สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

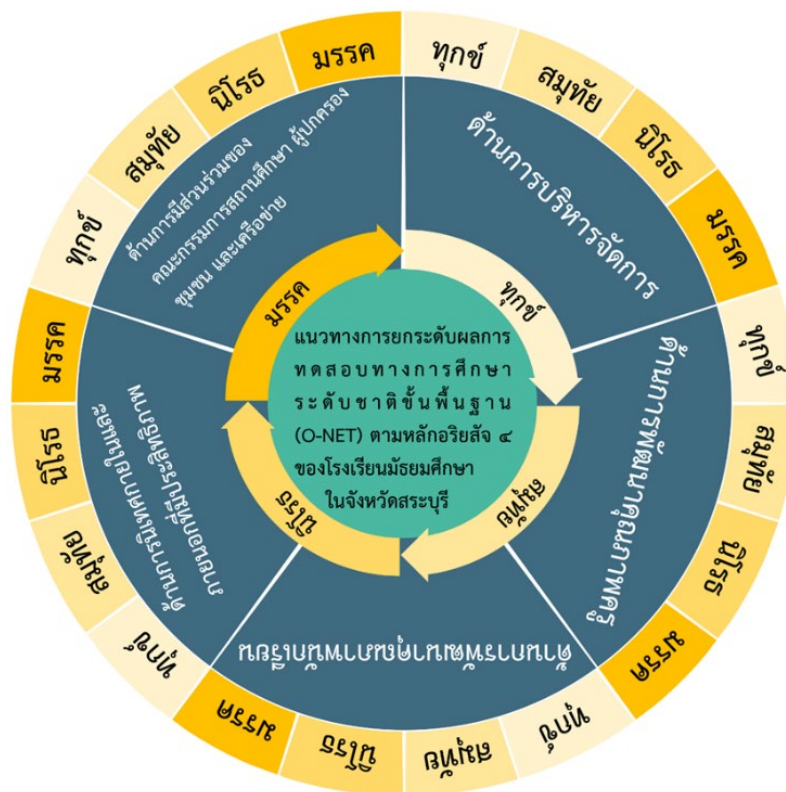
2.4 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียน ครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วยวิธีการ มาตรการและเป้าหมายเป็นไปในรูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียน ทำให้ไม่ว่าครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการทำงานใดก็ตาม ต่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรสวรรค์ รอดคล้าย (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์สอนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี พบว่า แนวทางในการเสนอแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย 5 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการ 2) การพัฒนาคุณภาพครู 3) การพัฒนาคุณภาพนักเรียน 4) การนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ 5) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหาของการดำเนินงานตามแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสระบุรี ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาคุณภาพครู ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ด้านการนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ และด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย สามารถประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มาใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเป็นแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาคุณภาพครู ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ด้านการนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ และด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย ซึ่งจะทำให้โรงเรียนมีการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและทำให้การบริหารจัดการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพส่งผลให้การยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียน ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาด้วยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐานตามหลักอริยสัจ 4 ผลการวิจัยพบว่า สามารถประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ในการประเมินระดับชาติด้วยผล O-NET ได้ดังนี้ 1) ทุกข์เป็นผลจากการจัดการศึกษาที่ได้ผล O-NET ไม่มีพัฒนาการ และหรือต่ำกว่าโรงเรียนที่มีบริบทเดียวกัน และหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) สมุทัยเป็นสาเหตุที่

สถานศึกษาสามารถปรับปรุงและพัฒนาได้ภายในปีการศึกษานั้นๆ 3) นิโรธเป็นผลจากการจัดการศึกษาที่ได้ผล O-NET ในปีการศึกษาถัดไป ที่มีพัฒนาการและหรือสูงกว่าโรงเรียนในบริบทเดียวกัน และหรือเท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 4) มรรคเป็นการบริหารและการจัดการเรียนรู้แบบมีอาชีพ ที่เน้นวงจรคุณภาพ (PDCA Cycle) ตามกระบวนการทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันดังนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแผน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ประกอบด้วยหลักอริยสัจ 4 ประการ และแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี ทั้ง 5 ด้าน สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

วงกลมชั้นในสุด ได้แก่ เป้าประสงค์ ที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าหมาย คือ แนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี

วงกลมชั้นที่ 2 ได้แก่ หลักอริยสัจ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ทุกข์คือสภาวะที่เป็นทุกข์ซึ่งจะต้องกำหนดรู้ตามสภาพที่แท้จริงในตัวของ มันคือ ไม่ใช่รู้ตามที่เรายกให้มันเป็นหรือตามที่เรากลียดซึ่งมัน

แต่พึงรู้ถึงปัญหาที่จะต้องทำความเข้าใจและรู้ขอบเขต ถ้าจัดเป็นชั้น ได้แก่ ชั้นแฉ่ง หรือชั้นสำรวจปัญหา 2) สมุทัยคือรู้สิ่งที่เป็นสาเหตุแห่งทุกข์ซึ่งจะต้องกำจัดเสียให้ออกไป ถ้าจัดเป็น ชั้น ได้แก่ ชั้นสืบค้น วิเคราะห์ และวินิจฉัยถึงมูลเหตุของปัญหาที่จะต้องกำจัดให้หมดไป 3) นิโรธคือรู้สภาวะดับทุกข์ซึ่งจะต้องทำให้ประจักษ์แจ้ง ถ้าจัดเป็นชั้น ได้แก่ ชั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของปัญหาที่เกิดขึ้น ให้เห็นถึงวิธีแก้ปัญห เพื่อให้เข้าถึงปัญหาที่จะต้องทำให้สำเร็จ พร้อมทั้งรู้ว่าการเข้าถึงจุดมุ่งหมายนั้นจะสำเร็จหรือเป็นได้อย่างไร 4) มรรคคือรู้มรรคาหรือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ซึ่งจะต้องมีการฝึกฝนด้วยการปฏิบัติจริง ถ้าจัดเป็นชั้น ได้แก่ ชั้นกำหนดขั้นตอนวิธีการลงมือปฏิบัติและศึกษาถึงรายละเอียดทั้งหลายในการแก้ไขและกำจัดสาเหตุของปัญหานั้นให้หมดสิ้นไป

วงกลมชั้นที่ 3 คือ แนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดสระบุรี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) การพัฒนาคุณภาพครู 3) การพัฒนาคุณภาพนักเรียน 4) การนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ 5) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาควรจัดการประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ในเรื่องการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
 - 1.2 สถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาการนิเทศภายนอกแบบเครือข่าย เพื่อยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET)
 - 1.3 สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดตั้งและพัฒนาระบบภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์และทรัพยากรทางการศึกษา เช่น ชมรมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ชั้นพื้นฐาน (O-NET)
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ชั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ด้านการบริหารจัดการ ให้ดีขึ้น
 - 2.2 ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ชั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ด้านการนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพ ให้ดีขึ้น
 - 2.3 ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ชั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักอริยสัจ 4 ด้านการนิเทศภายในและภายนอกที่มีประสิทธิภาพให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติรัตน์ เพ็ชรอินทร์. (2560). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนตามแนวคิดการมองโลกทางวิชาการเชิงบวกในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรชัย ญ วิเชียร และคณะ. (2562). อริยสัจ 4 กับการพัฒนาองค์กร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี. 13(1). 165-174.

- ปนัดดา หัสปราบ. (2557). แนวทางการนำผลการทดสอบทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.
- พรสวรรค์ รอดคล้าย. (2557). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสังกัด 4 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประจักษ์ กิตติเมธี (ทองดาษ). (2554). การบริหารงานวิชาการ สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสัมฤทธิ์ เตชบุญโญ (จำเนียร). (2553). ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (กรุงเทพมหานคร). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุทธิพงษ์ สุเมธโส (งอกลาภ). (2561). การบริหารสถานศึกษายุค 4.0 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์. (2562). การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาด้วยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขึ้นพื้นฐานตามหลักอริยสัจสี่. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 42(1). 1-20.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี. (2566). ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) กลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับประเทศ ระดับ สพฐ. และระดับ สพม.สระบุรี ปีการศึกษา 2565. แหล่งที่มา <https://sssb.go.th/> สืบค้นเมื่อ 1 ก.ค. 2556.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม กลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์
ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี

GUIDELINES FOR SCHOOL MANAGEMENT IN THE DIGITAL ERA ACCORDING TO
BUDDHIST PRINCIPLES, SAHA THEPPARAT TEEPATTHAI CHALERMPRAKIET
GROUP PATHUM THANI PROVINCE

^[1]สุจินตนา พรหมพัย Sujintana Prompui ^[2]พระครูกิตติญาณวิสิฐ Phrakhrakittiyanavisit
^[3]สุทธิศ สวัสดิ์ Suthit Sawaddi ^[4]เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri
^[1] ^[2] ^[3] ^[4]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Sujin1919@hotmail.com

Article Received: March 06, 2024. Revised: April 16, 2024. Accepted: April 16, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู จำนวน 234 คน รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์วิธีแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม และใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านภาวะผู้นำทางการศึกษา ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ และด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม (ปัญหา 3) ประกอบด้วย (1) จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากความคิด ผู้บริหารและครูมีการคิดค้นหาแนวทางการบริหารงานวิชาการ มีวิสัยทัศน์ความเป็นผู้นำในการบริหารและใช้กระบวนการเรียนรู้นวัตกรรมยุคดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ (2) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง ผู้บริหารและครูมีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารและส่งเสริมให้นำนวัตกรรมการเรียนรู้มาใช้งานให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงทางสังคม และ (3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการกระทำหรือลงมือ ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติจากประสบการณ์ตรงในการบริหารหรือเรียนรู้วิธีการพัฒนาปัญญาเป็นบางโอกาสอย่างต่อเนื่อง 3) แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี (ปัญหา 3) ประกอบด้วย (1) จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากความคิด ผู้บริหารและครู ควรมีกระบวนการคิดวิเคราะห์แผนงานการบริหาร มีวิสัยทัศน์ภาวะความเป็นผู้นำในการสร้างกระบวนการเรียนรู้นวัตกรรมยุคดิจิทัลและนำนวัตกรรมมาเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ (2) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง ผู้บริหารควรตั้งคณะกรรมการศึกษาวิเคราะห์และรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาและควรส่งเสริมการนำนวัตกรรมยุคดิจิทัลมาใช้ในการบริหารหรือการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น และ (3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการกระทำหรือการลง

มีอปฏิบัติ ผู้บริหารและครูควรรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารตามหลักพุทธธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล, หลักพุทธธรรม

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the conditions of school management in the digital era, 2) to study guidelines for school management in the digital era, and 3) to propose guidelines for school management in the digital era according to Buddhist principles, Saha Thepparat Teepathai Chalermprakiet Group Pathum Thani Province. Mixed methods research was designed. A sample of 234 administrators and teachers was used to collect questionnaires and interview regarding guidelines method for school management in the digital era according to Buddhist principles, and used statistics to analyze mean, standard deviation and used content analysis to analyze data from interviews with 5 key informants. The research results found that: 1) Teachers and administrators had shown opinions about the conditions of school management in the digital era. Overall, every aspect was at a high level, including academic administration, educational leadership, management of learning resources, and learning innovation in the digital era, respectively. 2) Results from study of guidelines for school management in the digital era according to Buddhist principles (Paññā) 3) which consisted of (1) Cintāmayapaññā, wisdom resulting from reflection, administrators and teachers were thinking and searching for guidelines for academic administration, had a leadership vision in management and creatively used the innovation learning process in the digital era to create new knowledge; (2) Sutamayapaññā, wisdom resulting from listening, administrators and teachers listened to opinions from all sectors that provided suggestions for management approaches and encouraged the use of learning innovations that related to the changing social context; and (3) Bhāvanāmayapaññā, wisdom resulting from development or practice, administrators and teachers had practiced from direct experience in administration or learned methods for developing intelligence from some occasion continuously. 3) Guidelines for school management in the digital era according to Buddhist principles, Saha Thepparat Teepathai Chalermprakiet Group Pathum Thani Province (Paññā) 3) consisted of (1) Cintāmayapaññā, wisdom resulting from reflection, administrators and teachers should be a process of thinking and analyzing management plans, had a leadership vision in creating an innovative learning process in the digital era and brought innovation to learning creatively for creating new knowledge; (2) Sutamayapaññā, wisdom resulting from listening, administrators should set up a committee to study, analyzed and listened to opinions from all sectors that provided recommendations on school management guidelines and should promote the use of digital era to use for administration or learning corresponding to the context in which social change occurs; and (3) Bhāvanāmayapaññā, wisdom came from action or practice,

administrators and teachers should listen to opinions and suggestions on management guidelines based on Buddhist principles in order to apply to be effective school management.

Keywords: Educational Institution Administration, Digital Era, Buddhist Principles

บทนำ

จากสังคมยุคเกษตรกรรมเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคอุตสาหกรรมและเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ด้วยพลังขับเคลื่อนทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะในอนาคตอันใกล้นี้จะเปลี่ยนผ่านเป็นสังคมยุคนวัตกรรมเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาด้วยแนวคิดทฤษฎีใหม่ๆ ถูกพัฒนาขึ้นเกิดกระบวนการทัศน์ใหม่ เป็นที่ตระหนักดีว่าจุดมุ่งหมายพื้นฐานทางการศึกษา คือ การเรียนรู้ (learning) เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สามารถดำรงอยู่ในโลกตามยุคสมัยได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อสังคมเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ทางการศึกษาเปลี่ยนย่อมจะส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีการเปลี่ยนไปด้วย และในอนาคตจะมีความเข้มข้นขึ้น (เกษม แสงนนท์ และคณะ, 2562) และจากยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 กล่าวว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ควรให้ความสำคัญกับ การปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มี คุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ พัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคนทุกช่วงวัยให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงผลกระทบต่อสุขภาพ พัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัยและผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 22 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ รวมถึงถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ อีกทั้งวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานของความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทักษะการคิด การทำงานของผู้เรียน ถูกพัฒนาจากกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนด้วยเครื่องมือการวัดที่หลากหลายที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถของตนเองได้ตามศักยภาพ

จากรายงานสรุปผลการประชุมของ คสช. ว่าด้วยสถานการณ์สำคัญด้านทุนมนุษย์และความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยด้านคุณภาพการศึกษาและการเรียนของคนไทย มีผลลัพธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คะแนนสอบ PISA อยู่ในระดับต่ำกว่าหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน และพบว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ แม้การใช้อินเทอร์เน็ตจะเพิ่มสูงขึ้นเป็น 26 ล้านคน แต่เป็นการใช้เพื่อการอ่านหาความรู้เพียงร้อยละ 31.7 รวมทั้งคนไทยอ่านหนังสือเฉลี่ยเพียงวันละ 37 นาที และด้านคุณธรรมจริยธรรม คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ โดยผลสำรวจของศูนย์คุณธรรมร่วมกับนิด้าโพล ปี 2557 พบว่า ประชาชนมากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าปัญหาความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ, 2559) และจากผลรายงานผลการติดตามการประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2560 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินงานการบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ คือ การส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนานวัตกรรมยังขาดความต่อเนื่อง สถานศึกษาบางแห่งมีสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีไม่เพียงพอต่อการใช้งานสำหรับครูและบุคลากรบางส่วนยังไม่สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทมธนาภิรักษ์ จังหวัดปทุมธานี ควรเป็นผู้มีคุณลักษณะและทักษะที่โดดเด่นและแตกต่างไปจากผู้บริหารสถานศึกษาในยุคก่อนๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาคุณลักษณะและทักษะที่สอดคล้องกับผู้เรียนเพื่อจะได้รับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครูและผู้เรียน ในการเรียนรู้ คิดค้นสร้างสรรค์ และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางนวัตกรรมได้ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2562) จากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารมีความจำเป็นที่ต้องเข้าใจบริบทของสถานศึกษาในยุคนี้ที่สภาพแวดล้อมภายนอก (external environment) ได้เข้ามามีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เป็นทั้งปัจจัยเอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ถึงแม้ว่าบริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นจะเป็นสิ่งธรรมดาที่ผู้เรียนและครูรุ่นใหม่จะเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี ซึ่งแตกต่างจากครูรุ่นเก่าและผู้บริหารสถานศึกษาหลายๆ คน แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าเพียงพอแล้วสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูและผู้เรียน พวกเขาต้องการผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายของการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกว่าภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีรวมทั้งการนำองค์กรให้สามารถพัฒนานวัตกรรมซึ่งก็คือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

พุทธธรรมเป็นธรรมที่มีหลักการเป็นสากล หรือสอนหลักความจริงที่เป็นสากล ความจริงเป็นสิ่งที่อยู่ตามธรรมชาติคือธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายเป็นเช่นนั้นเองเรียกว่าเป็นกฎธรรมชาติ ในทางปฏิบัติสอนให้คนมีเมตตากรุณาอย่างเป็นสากล ชาวพุทธต้องมีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ทั่วกันหมดไม่เลือกพวกเขาพวกใคร ซึ่งคำว่า พุทธธรรม หมายถึง หลักคำสอนที่เชื่อกันว่าเป็นผลแห่งการค้นคว้าเป็นภูมิรู้ภูมิปัญญาของพระพุทธองค์ที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2550 ปี และได้ชื่อว่าเป็นภูมิปัญญาโลกเป็นภูมิปัญญาของมนุษยชาติเป็นมรดกโลกที่หาค่ามิได้ (สุภาภรณ์ อินทองคง, 2550) โดยเฉพาะหลักปัญญา 3 คือ องค์ความรู้ที่เป็นปัญญา พลังของปัญญาที่เป็นสัมมาทิฐิ เป็นคุณค่าที่ดีในการส่งเสริมพัฒนา เพราะปัญญาจะพัฒนาที่ตัวเราให้งอกงามขึ้นทั้งด้านการประพจน์ทางจิตใจ ให้คิดได้ คิดเป็น ทำได้ ทำเป็น ได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น มนุษย์ต้องอาศัยความรู้ที่ถูกต้อง คือ ปัญญา เพื่อทำลายความทุกข์และต้นเหตุของความทุกข์ทั้งปวง สมดังสุภาษิตที่กล่าวว่า “ปัญญาเป็นเครื่องวินิจฉัยสิ่งที่ฟังมาแล้ว ปัญญาเป็นเครื่องเพิ่มพูนเกียรติยศและชื่อเสียง คนผู้ประกอบด้วยปัญญาในโลกนี้ แม้ในความทุกข์ก็หาความสุขได้” (ขุ.เถร. (ไทย) 26/372/350) คือ รู้ถ่องแท้กับคำว่า ปัญญา หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจหรือความรู้อย่างถึงและมิ่งองค์ประกอบสำคัญของปัญญาอยู่ 3 ประการ คือ 1) จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด 2) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการเล่าเรียน และ 3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการลงมือปฏิบัติ ปัญญาสืบแต่ปัญญาสองอย่างแรก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2551) ปัญญาจึงเป็นความเชื่อที่เป็นปัญญาเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน

การศึกษาหรือการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสมบูรณ์ตามขั้นตอนการพัฒนาอันเกิดจากสัญญาบริสุทธิ์และสัญญาพิเศษ ซึ่งอาศัยพื้นฐาน คือ พุทธิปัญญา

จากความเป็นมาและปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรทางการศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี มีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา และที่สำคัญเป็นศาสนาแห่งความรู้หรือศาสนาแห่งผู้รู้เป็นศาสนาที่ก่อให้เกิดปัญญา โดยผ่านกระบวนการทางประสาทสัมผัส ผ่านกระบวนการทางความคิด และผ่านการพิสูจน์โดยการทดลอง ปฏิบัติจริง โดยจำแนกตามลำดับ การเกิดความรู้เป็นคือ ปัญญา 3 ขั้นตอน คือ จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการเล่าเรียน และภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการลงมือปฏิบัติ สืบแต่ปัญญาสองอย่างแรก ถือว่าเป็นบ่อเกิดความรู้ที่เป็นปัญญา อีกทั้งวิจัยนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานำไปบริหารกับกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาในกลุ่มสหเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 656 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 6 โรงเรียน ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู จำนวน 234 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารข้อมูลปฐมภูมิเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม (หลักปัญญา 3) และข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เช่น แนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ประเด็นคำถามของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม กำหนดกรอบแนวคิด 3) สร้างเครื่องมือวิจัย และนำเสนอร่างเครื่องมือวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป 4) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความเชื่อมั่น การใช้ภาษาและพิจารณาว่า

แบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่โดยการหาดัชนี (index of congruence: IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อค่า Cronbach's Alpha ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.969 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของครูกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดพุมธานี ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การสอน ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดพุมธานี ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดพุมธานี

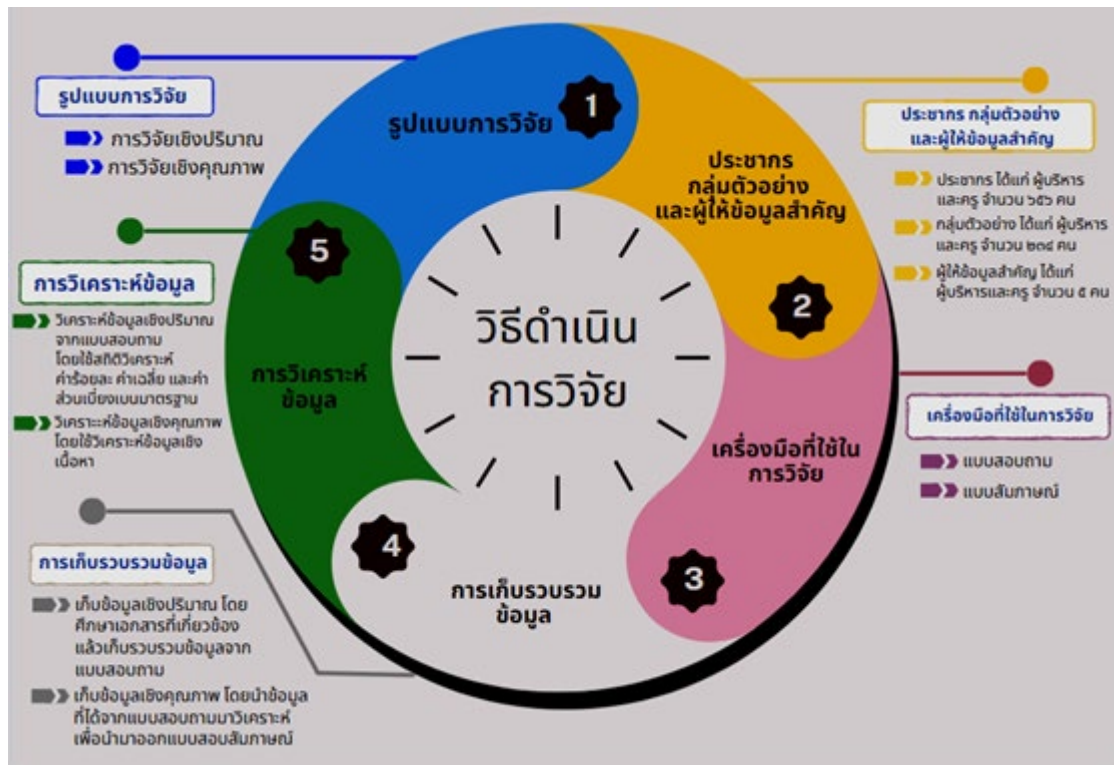
3.2 แบบสัมภาษณ์ โดยมีการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารข้อมูลปฐมภูมิที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรม (หลักปัญญา 3) และข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เช่น แนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 3) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ 5) นำเสนอโครงร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Validity) 6) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ 7) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้จริงเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดที่รวบรวมได้กลับมาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม แล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) 2) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้บริหารและครูกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดพุมธานี ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการสอน ใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม (หลักปัญญา 3) กลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดพุมธานี ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 1) การรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒินำมาจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดพุมธานี 2) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดพุมธานี ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาและการอ้างอิงคำพูดบุคคล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดพุมธานี สามารถสรุปวิธีดำเนินการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 4 ด้าน มีระดับอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านภาวะผู้นำทางการศึกษา ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ และด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

สภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม		n= 234 คน			
		ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	การบริหารแหล่งเรียนรู้	4.23	0.71	มาก	3
2.	ภาวะผู้นำทางการศึกษา	4.24	0.74	มาก	2
3.	การบริหารงานวิชาการ	4.26	0.80	มาก	1
4.	นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล	4.20	0.75	มาก	4
ภาพรวม		4.23	0.75	มาก	

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี

2.1 การบริหารแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษามีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ สร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้บุคลากรทางการศึกษา เข้าใจเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ กำหนดนโยบายชัดเจน จัดทำแผนในระดับพื้นที่ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ครูและนักเรียนได้ใช้ประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ ได้จากประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้

2.2 ภาวะผู้นำทางการศึกษา ผู้บริหารมีสติสัมปชัญญะในการพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำความรู้เทคโนโลยีดิจิทัล และการให้ “โอกาส” จะช่วยให้องค์กรสามารถหาแนวทางปรับเปลี่ยนและแก้ไขสถานการณ์ได้ก่อนคู่แข่ง มองโลกในแง่ดีภายใต้พื้นฐานแห่งความเป็นจริง อีกทั้งมองหาวิธีที่แตกต่างรวมถึงกล้าที่จะทดลองอะไรใหม่ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้องค์กรพัฒนาในยุคการเปลี่ยนแปลง

2.3 การบริหารงานวิชาการ เป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารงานวิชาการ

2.4 นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่างๆ ให้ทุกคนสามารถจัดเก็บข้อมูลนำมาพัฒนาความรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล และสามารถใช้นวัตกรรมที่ถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมสร้างทักษะการคิด และการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง

3. การเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม (ปัญญา 3) ของสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี

3.1 การบริหารแหล่งเรียนรู้

1) จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะทางด้านความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ในการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัล โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาให้ความรู้ ความคิดอย่างสร้างสรรค์มีเหตุผลที่น่าเชื่อถือให้สอดคล้องกับกระบวนการของปัญญาให้ความรู้และบริการข้อมูลนวัตกรรมการเทคโนโลยีดิจิทัล

2) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟังหรือการศึกษาเรียนรู้ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรมีส่งเสริมการฟังอย่างมีความสร้างสรรค์ จากนวัตกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดทางเทคโนโลยีดิจิทัล และนำข้อมูลที่ได้จากการฟังหรือการศึกษามาบริหารจัดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับยุคการเปลี่ยนแปลง

3) ภวานามยปัญญา ปัญญาเกิดจากปฏิบัติ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีการปฏิบัติหรือการบำเพ็ญทำให้มีขึ้นได้จริงที่ได้จากประสบการณ์ตรง ที่เกิดจากปัญญาที่พัฒนาต่อจากสุตมยปัญญาและจินตามยปัญญาสองอย่างแรกนั้น ในการพัฒนาก้าวต่อไปด้วยกระบวนการของโยนิโสมนสิการ และพัฒนาเข้าสู่การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาปฏิบัติให้เกิดปัญญาที่แท้จริง

3.2 ภาวะผู้นำทางการศึกษา

1) จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด ผู้บริหารหรือผู้นำต้องมีทักษะ ความคิดริเริ่ม รับฟังความคิดเห็นบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ และเป็นบุคคลที่ทรงอิทธิพลแห่งการเรียนรู้ มีวิสัยทัศน์ พัฒนาตนเองในการเป็นผู้นำยุคดิจิทัล และใช้กระบวนการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

2) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟังหรือการศึกษาเรียนรู้ ผู้บริหารหรือผู้นำควรยอมรับ ความฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น หรือจากสื่อ รู้เท่าทันสื่อ ไม่หลงเชื่อ เพียงได้อ่าน ได้ยิน ได้ฟัง สามารถคิด วิเคราะห์ และรู้จักตั้งคำถามว่า สิ่งนั้นจริงหรือไม่จริง ใครให้ข้อมูล ผู้นำต้องใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่าง รอบคอบก่อนเชื่อ

3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากปฏิบัติ ผู้บริหารหรือผู้นำ คือ ผู้ใช้อิทธิพลในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติการหรือการบริหารให้เกิด ประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุตามเป้าหมายในการบริหารจัดการใน สถานศึกษา

3.3 การบริหารงานวิชาการ

1) จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับ เทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนงานวิชาการ สนับสนุนให้มีอุปกรณ์ซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ ตลอดจนมีนโยบาย ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพพัฒนาทักษะทางความคิดงานวิชาการ ส่งเสริมการ พัฒนาระบบฐานข้อมูลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสนับสนุนให้ครูนำนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือวัดและประเมิน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้มีศักยภาพเท่าทันยุคดิจิทัล

2) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟังหรือการศึกษาเรียนรู้ ผู้บริหารมีการรับฟังความ คิดเห็นหรือความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการให้บริการ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการ บริหารงานวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำมาพัฒนางานวิชาการ

3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากปฏิบัติ ผู้บริหารมีการลงมือปฏิบัติเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา หรือการพัฒนากระบวนการพัฒนางานวิชาการที่ได้จากประสบการณ์ตรง ที่เกิดจากสุตมยปัญญาและจินตามยปัญญาสองอย่างเป็นอาศัยปัญญาสองอย่าง เพื่อก้าวเข้าสู่การนำนวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัลที่รู้แจ้งจริง

3.4 นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

1) จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด ผู้บริหารและครูต้องมีความคิด ปรับตัวหรือ ปรับบทบาทตัวเองให้เป็นเหมือนสะพาน ในการเชื่อมโยงความรู้นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ตลอดถึง พฤติกรรมทางความคิดในการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง สามารถเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ และมีความเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายสถานศึกษาในการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล โดยคำนึงถึง คุณธรรมจริยธรรมในการนำข้อมูลเพื่อสื่อความหมายต่อสาธารณะ และเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น บนโลกออนไลน์

2) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟังหรือการศึกษาเรียนรู้ ผู้บริหารมีการรับฟังความ คิดเห็นหรือความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการให้บริการการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อันเป็น เครื่องมือในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิธีการเล่นโซเชียลมีเดีย และการสื่อสารหรือให้ความรู้ทางเทคโนโลยี ดิจิทัล เพราะเทคโนโลยีดิจิทัลจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมวิถีชีวิตอย่างสิ้นเชิง การพัฒนา ศักยภาพคนทุกช่วงวัยและสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้สอดคล้องแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

ให้ความสำคัญว่า ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัล และเกิดการสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเหมาะสมที่มีต่อเด็กและเยาวชน ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองตามกระบวนการพัฒนาปัญญา 3 คือ ฟัง คิด และปฏิบัติ พัฒนาตนเองให้มีความฉลาดทางดิจิทัล เข้าใจ เลือกใช้ สร้างสรรค์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกช่วงวัย อีกทั้งเป็นโค้ชคอยชี้แนะการเป็นพลเมืองดีในโลกจริงและโลกเสมือนจริง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากปฏิบัติ ผู้บริหาร และครูจำเป็นต้องทราบแนวทางปฏิบัติและพฤติกรรมอันพึงปฏิบัติต่อวงจรการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ท้าวมกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยผ่านกระบวนการของปัญญา 3 คือ กระบวนการคิด (จินตามยปัญญา) กระบวนการฟังหรือการศึกษาเรียนรู้ (สุตมยปัญญา) และการลงมือปฏิบัติในขั้นสุดท้าย (ภาวนามยปัญญา)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทมธัมมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยนำประเด็นผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์มาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาศาภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทมธัมมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร ที่จะต้องมีการนำนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้เป็นกระบวนการดำเนินการจัดการบริหารใช้กระบวนการต่างๆ ตามภารกิจของสถานศึกษา โดยเริ่มจากผู้บริหารมีการวางแผนการวินิจฉัยสั่งการ การอำนวยการการควบคุม และการจัดการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนละบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา สำหรับการมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในยุคดิจิทัลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นหน้าที่ผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างเด่นชัด เป็นรูปธรรม และมีความเป็นไปได้อย่างชัดเจน ซึ่งใช้ความพยายามต่างๆ ในการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ การประเมินผล และการจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อ การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และผู้เรียนมีคุณภาพอันพึงประสงค์ของสังคมและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรา จรรยาธรรม (2564) ได้วิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัลเป็นพหุวิธีการสนับสนุนกระบวนการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัย ซึ่งประกอบด้วยการวางแผนกำหนดกรอบและทิศทาง ควรมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้แผนสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา การเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม (หลักปัญญา 3) ของสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทมธัมมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี

2.1 การบริหารแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษามีการนำเอาหลักพุทธธรรมมาศึกษาพัฒนากระบวนการคิดในยุคดิจิทัล (จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรพัฒนาทักษะการคิด มีวิสัยทัศน์ คิดวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา ให้ความรู้ อย่างสร้างสรรค์ ตามกระบวนการของปัญญาผ่านกระบวนการนวัตกรรมทางการศึกษาได้

เรียนรู้วิธีการคิด (สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟังหรือการศึกษาเรียนรู้) ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรได้รับการส่งเสริมการฟังอย่างสร้างสรรค์ผ่านนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการฟังเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล และนำข้อมูลที่ได้จากการฟังหรือการศึกษามาพัฒนาแหล่งเรียนรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง (ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากปฏิบัติ) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคน มีปฏิบัติหรือการบำเพ็ญ ทำให้มีขึ้นจริงจากประสบการณ์ตรง จนเกิดปัญญาที่พัฒนาต่อจากสุตมยปัญญาและจินตามยปัญญา สองอย่างแรก ในการพัฒนาก้าวต่อไปตามกระบวนการของโยนิโสมนสิการและพัฒนาเข้าสู่วัตรกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดปัญญารู้แจ้งซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2551) ได้กล่าวว่า ปัญญา หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจหรือความรู้อย่างถึง และมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญของปัญญาอยู่ 3 ประการ คือ จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการเล่าเรียน และภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการลงมือปฏิบัติบำเพ็ญ สามารถนำข้อมูลหรือความรู้เหล่านั้นมาแก้ปัญหาต่างๆ ได้โดยใช้ปัญญา 2 ด้าน คือ 1) ปัญญาด้านคุณภาพ สำหรับการดำเนินการประกอบอาชีพการงานให้ประสบผลสำเร็จ 2) ปัญญาด้านคุณธรรม สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตไปในทางที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนและผู้อื่นควบคู่กันไป

2.2 ภาวะผู้นำทางการศึกษา ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำในการนำหลักพุทธธรรมบูรณาการเรียนรู้ให้เกิดทักษะการคิดในยุคดิจิทัล (จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด) ผู้นำต้องมีทักษะความคิดริเริ่ม รับฟังความคิดเห็นบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์เรียนรู้สร้างความมั่นใจให้กับตนเอง มีวิสัยทัศน์พัฒนาความเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ความเป็นผู้นำที่ดี สามารถวางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้ (สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟังหรือการศึกษาเรียนรู้) ผู้บริหารหรือผู้นำควรยอมรับความฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น รู้เท่าทันสื่อ ไม่หลงเชื่อ เพียงได้อ่าน ได้ยิน ได้ฟัง สามารถคิด วิเคราะห์ รู้จักตั้งคำถามใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบ และผู้บริหารหรือผู้นำ คือ ผู้นำที่ใช้อิทธิพลทางความคิดให้สร้างความสัมพันธ์ที่มีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่างๆ ในการปฏิบัติการหรือบริหารให้บรรลุตามเป้าหมายให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากปฏิบัติ) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาณี สิ้นไชย (2565) ได้วิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาครูโค้ชสู่วิถีชีวิตด้วยหลักปัญญา 3 ฐาน ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการพัฒนาครูโค้ชมีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยครูยุคใหม่สวมบทบาทเป็นครูโค้ชคือครูผู้สร้างแรงบันดาลใจผ่านการใช้คำถามที่ทรงพลัง มีการสะท้อนคิดระหว่างการใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ คือ การนำหลักปัญญา 3 ฐานซึ่งเป็นธรรมะในการพัฒนาปัญญา เพื่อให้มนุษย์เกิดความรู้แจ้ง เห็นจริง เกิดความเข้าใจด้วยเหตุและผล หากครูสามารถนำกระบวนการพัฒนาครูโค้ชด้วยหลักปัญญา 3 ฐานมาบูรณาการกับการเรียนรู้และฝึกกระบวนการโค้ชของ “The GROW Model” เป็นการเปิดพื้นที่ให้ครูโค้ชได้ถอดบทเรียนจากกระบวนการพัฒนาการโค้ชของตนสะท้อนคิดโดยใช้หลักปัญญา 3 ฐานมาบูรณาการในกระบวนการพัฒนาครูโค้ช อันได้แก่ ฐานที่ 1 สุตมยปัญญา ฟังให้เกิดปัญญา ฐานที่ 2 จินตามยปัญญา คิดวิเคราะห์ให้เกิดปัญญา และฐานที่ 3 ภาวนามยปัญญา การปฏิบัติจนเกิดปัญญา หากครูผู้สอนได้เรียนรู้และนำเอาแนวคิดกระบวนการพัฒนาครูโค้ชด้วยหลักปัญญา 3 ฐานไปใช้เป็นหลักในการพัฒนาตนเอง สิ่งที่จะได้รับ คือ ปัญญาที่เกิดเป็นองค์ความรู้ของตนเองผ่านการฝึกพัฒนาตนทั้ง 3 ฐาน ปัญญาอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นวิถีชีวิตแห่งการโค้ชทั้งในวิชาชีพและวิชาชีพชีวิตของตน

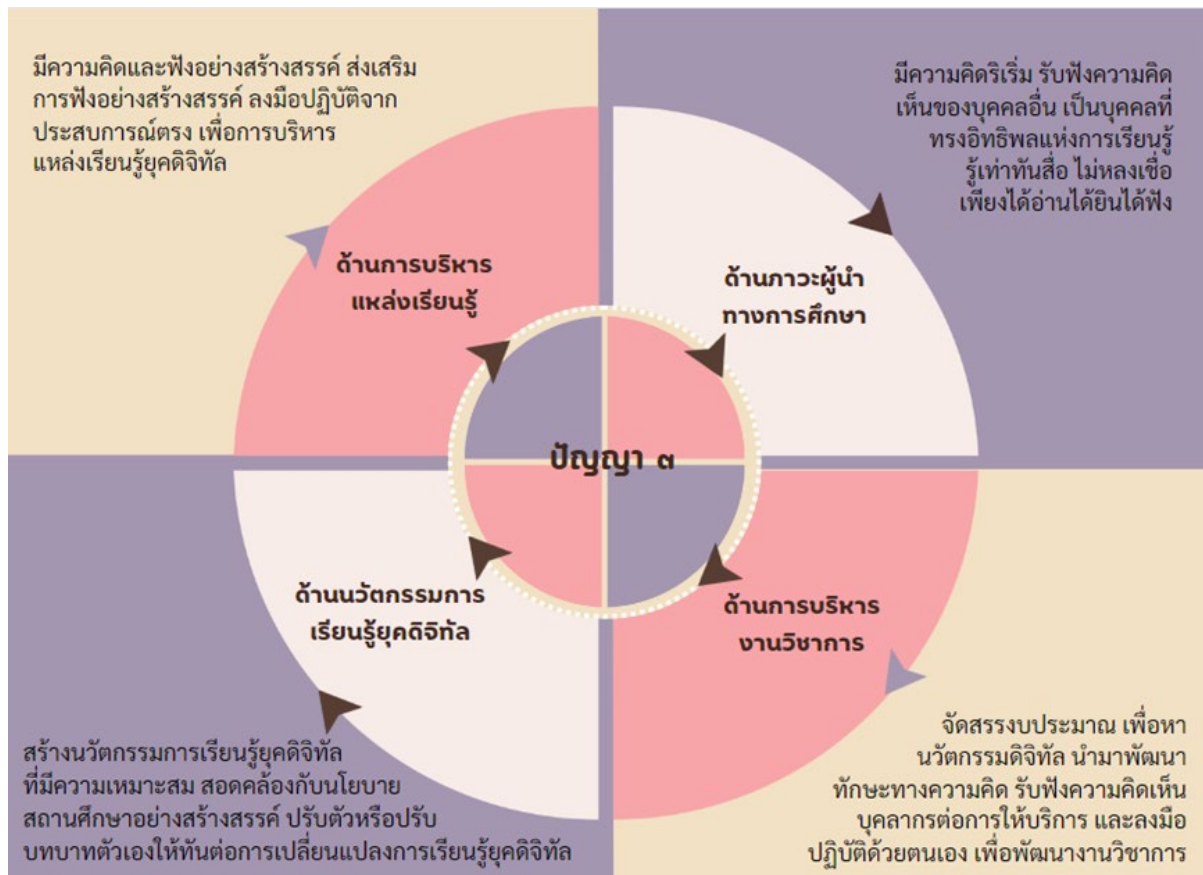
2.3 การบริหารงานวิชาการ สถานศึกษามีการนำเอาหลักพุทธธรรมมาพัฒนากระบวนการคิดบริหารสถานในยุคดิจิทัล (จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด) สถานศึกษาควรจัดสรรหางบประมาณ

เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนการหาอุปกรณ์ซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ตลอดถึงมีนโยบายส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะความคิดงานวิชาการ ส่งเสริมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลพื้นฐานงานวิชาการ และสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษานำนวัตกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามสภาพจริง (สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟังหรือการศึกษาเรียนรู้) ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้านการบริหารงานวิชาการทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษาเพื่อนำมาพัฒนางานวิชาการ (ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากปฏิบัติ) ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาลงมือปฏิบัติเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อวางแผนพัฒนากระบวนการงานวิชาการจากประสบการณ์ตรงที่เกิดจากสุตมยปัญญาและจินตมยปัญญาสองอย่างเป็นอาศัยปัญญาสองอย่างแรก พัฒนาก้าวเข้าสู่การนำ นวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลที่แท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระธานินทร์ ชินเมธ (พุกเนียม) (2558) ได้วิจัยเรื่องการใช้หลักปัญญา 3 ในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักปัญญา 3 ในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช บางขุนเทียน เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล สถานศึกษามีการนำหลักพุทธธรรมมาพัฒนากระบวนการ คิดเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับกระบวนการของปัญญาทาง พระพุทธศาสนา (จินตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิด) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีความทักษะการคิดในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อเชื่อมโยงนวัตกรรมบนโลกออนไลน์ในการบริหารแหล่งเรียนรู้ ทางวิชาการ ตลอดถึงความเป็นผู้นำนวัตกรรมยุคดิจิทัลและรับฟังความคิดเห็นต่างๆ ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การศึกษา (สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟังหรือการศึกษาเรียนรู้) ผู้บริหาร ครูต้องรับฟังความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้โซเซียลมีเดียที่เป็น สังคมแห่งการเรียนรู้ใหม่ สอดคล้องแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ให้ความสำคัญว่า “ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของเทคโนโลยี ดิจิทัล และเกิดการสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเหมาะสมที่มีต่อเด็กและเยาวชน ครูจำเป็นต้อง พัฒนาค้นตนเองตามกระบวนการพัฒนาปัญญา 3 คือ “ฟัง คิด และปฏิบัติ” พัฒนาค้นตนเองในมีความฉลาดทาง ดิจิทัล เข้าใจ เลือกใช้ สร้างสรรค์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกช่วงวัย อีกทั้ง เป็นโค้ชคอยชี้แนะการเป็นพลเมืองดีในโลกจริงและโลกเสมือนจริง”ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และ (ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากปฏิบัติ) ผู้บริหารและครู จำเป็นต้องทราบแนวทางปฏิบัติอันพึงปฏิบัติต่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัลท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงโดยผ่านกระบวนการของปัญญา 3 คือ กระบวนการ คิด (จินตมยปัญญา) กระบวนการฟังหรือการศึกษาเรียนรู้ (สุตมยปัญญา) การลงมือปฏิบัติในขั้นสุดท้าย (ภาวนามยปัญญา) สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2553) ได้กล่าวว่า ปัญญาเป็นทั้งความรู้และความรู้สึก บ่อเกิดแห่งปัญญามาจาก 3 แหล่ง คือ 1) ปัญญาที่เกิดจากการรับรู้ ข้อมูลจากภายนอกและการศึกษาเรียนรู้กับครูบาอาจารย์ แล้วนำมาจัดระบบเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน เกิด ความรู้รอบ รู้ลึก เรียกว่า สุตมยปัญญา ปัญญาประเภทนี้อาศัยความจำเป็นสำคัญ เราเรียกว่า อ่านมาก ฟังมาก และจำได้มากกว่า พหูสูตร หรือ ผู้คงแก่เรียน 2) ปัญญาที่เกิดจากการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลได้รับมา จากสุตะ แล้วทำให้เกิดความคิด เรียกว่า จินตมยปัญญา และ 3) ปัญญาที่เกิดจากการฝึกหัดปฏิบัติจนรู้แจ้ง เห็นจริงด้วยตนเอง เรียกว่า ภาวนามยปัญญา วิปัสสนาญาณที่เห็นไตรลักษณ์ เกิดจากการฝึกหัดปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานก็จัดเป็นภาวนามยปัญญา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยคือแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรมของสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี และผลการสัมภาษณ์สามารถสรุปผลได้ ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม ของสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม อันประกอบด้วยการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ได้แก่ การบริหารแหล่งเรียนรู้ ภาวะผู้นำทางการศึกษาการบริหารงานวิชาการ และนวัตกรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ซึ่งหมายถึง หลักปัญญา 3 ได้แก่ จินตามยปัญญา สุตมยปัญญา และภาวนามยปัญญา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม กลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน

และสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยด้านการบริหารงานวิชาการที่ว่า ผู้บริหารมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

1.2 ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม กลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาทุกด้าน แต่สถานศึกษาควรนำผลการวิจัย ด้านภาวะผู้นำทางการศึกษาที่ว่า ผู้บริหารส่งเสริมความเป็นผู้นำให้ครูจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ยุคดิจิทัลไปใช้ในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการบริหารด้านนวัตกรรมการเรียนรู้ ยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม เพื่อการบูรณาการบริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี และโรงเรียนเครือข่ายอื่นๆ

2.2 ควรทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม กลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี และโรงเรียนเครือข่ายอื่นๆ

2.3 ควรทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา นวัตกรรมการเรียนรู้ ยุคดิจิทัลตามหลักพุทธธรรม กลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดปทุมธานี และโรงเรียนเครือข่ายอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์. (2560). ศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพริพิตยา. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2555. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกษม แสงนันท และคณะ. (2562). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการบริการโรงเรียนวิถีพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนครศรีอยุธยา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ญาณิศา ดวงสีทอง. (2561). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนหนองไสพรเจริญวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). หลักการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2553). ปัญญาต้องคู่กับกรุณาจึงจะพาชาติรอด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธานินทร์ ชินเมธ (พุกเนียม). (2558). การใช้หลักปัญญา 3 ในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียนเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมฉบับพุทธศาสตร์ ประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระราชวุฒาจารย์ (เพชรไพร). (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปริยธรรม 7
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภัทรา จรรย์ธรรม. (2564). การบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2551). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ การ
ปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). รายงานผลการติดตามและประเมินผลการบริหาร
และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: เอ็น.เอ.ร.ต้น
เทรตติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). รายงานสรุปผลการประชุมประจำปี 2559
ของ คสช. เรื่องร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). ภาวะผู้นำในองค์การสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- สุภาภรณ์ อินทองคง. (2550). การใช้หลักพุทธธรรมนำการวิจัยและพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่
สุขภาพองค์กรรวม. สงขลา: ศูนย์เรียนรู้ชุมชนภาคใต้ (ศรช.).
- สุภาณี สิ้นไชย. (2565). กระบวนการพัฒนาครูโค้ชสู่วิถีชีวิตด้วยหลักปัญญา 3 ฐาน. วารสารครุศาสตร์
ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 9(2). 431.

แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4
ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง
APPROACHES TO DEVELOPING CREATIVITY ACCORDING TO THE 4
FOUNDATIONS OF MINDFULNESS OF TEACHERS AT THE ANG THONG
PROVINCIAL SPECIAL EDUCATION CENTER

^[1]ชูชัย นະนิตย์ Chuchai Nanit ^[2]พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

^[3]บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand

Corresponding Author E-mail: teach1903@hotmail.com

Article Received: August 27, 2023. Revised: January 09, 2024. Accepted: January 09, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามครูศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอ่างทอง 194 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร ครู จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดริเริ่ม โดยมีความสามารถคิดแก้ปัญหาได้รวดเร็วในการปฏิบัติงาน ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที สามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ มีลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดา 2) วิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ในด้านความคิดยืดหยุ่นซึ่งเป็นด้านที่น้อยที่สุดของระดับความคิดสร้างสรรค์ ในส่วนข้อที่น้อยที่สุด 2 อันดับ คือ (1) ความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้มีความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยการพิจารณาเห็นกาย มีความเพียร มีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริง เห็นจิต แลเห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้มีความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (2) มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ มีสติเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ การปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ในขั้นต้นนั้น ต้องใช้สติเป็นบาทฐานในการปฏิบัติ มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์โดยนำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้การแก้ปัญหา 3) แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองเน้นด้านความคิดยืดหยุ่น ได้แก่ สามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยเหตุผลได้เสมอ คิดได้หลากหลายและสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้ดี พิจารณาเห็นกาย มีความเพียร มีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริง พิจารณาเห็นจิต

และเห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ มีกระบวนการในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นใช้เหตุผลในการตัดสินใจไม่ยึดติดวิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมๆ นำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้การแก้ปัญหา มีสติเป็นพื้นฐานในการคิดหาแนวทาง เหตุผลในการแก้ไข

คำสำคัญ: การพัฒนา, ความคิดสร้างสรรค์, หลักสติปัญญา 4, ครู

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the creativity of special education teachers in Ang Thong Province, 2) to study the methods for developing creativity according to the Four Foundations of Mindfulness of special education teachers in Ang Thong Province, 3) to propose guidelines for developing creativity according to the Four Foundations of Mindfulness of special education teachers in Ang Thong Province. It was an integrated research method between quantitative and qualitative research. It consisted of quantitative research as a questionnaire was used for 194 special education center teachers in Ang Thong province. Data were analyzed with basic statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation. In term of qualitative research, interviewed a group of administrators and teachers of 5 people. Data were analyzed by content analysis. The results showed that; 1) Creativity of special education teachers in Ang Thong Province in overall, it was at a high level. When considering each aspect, it was found that all three aspects were at a high level, namely, fluent thinking, flexible thinking and initiative with the ability to think quickly to solve problems in operation, immediately flexible thinking, able to try to think many things freely, had a novel idea different from ordinary thinking. 2) The results of the study of creative development methods according to the Four Foundations of Mindfulness of special education teachers in Ang Thong Province. In terms of flexible thinking, which was the lowest aspect of the level of creativity. In the least two items, namely: (1) Thoughts in details to decorate or expand the main idea for a more complete meaning with physical consideration, having perseverance, discernment, mindfulness, learning external things to considering the truth, seeing the mind, seeing the Dharma, having thought in detail to decorate or expand the main idea to have a more complete meaning. (2) Ability to think and solve immediate problems in a timely manner, be mindful in order to solve immediate problems fluently in the situation, practicing the Four Foundations of Mindfulness principles initially required the use of mindfulness as a basis for practice, having the ability to think and solve immediate problems in a timely manner by using other skills to help solve problems. 3) Propose a guideline for creative development according to the Four Foundations of Mindfulness of special education teachers in Ang Thong Province, emphasizing flexibility in thinking, i.e. being able to try to think many things independently, always listen to other people's opinions with reason, able to think of various and adapted from one thing to many things well, consider the body perseverance,

discernment, mindfulness, learning external things to consider the truth, contemplating the mind and seeing the Dharma, having thoughts in detail in order to decorate and solve immediate problems fluently and in a timely manner, having a process for solving problems appropriately with the arising problems, using reason for making decisions, not sticking to traditional problem solving methods, bringing other skills to help problems solving, having consciousness as the basis for thinking of reasonable ways to solve problems.

Keywords: Development, Creativity, Principles of Mindfulness 4, Teachers

บทนำ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention) ที่เตรียมความพร้อมเด็กพิการทุกประเภท เพื่อการส่งต่อไปยังโรงเรียนหรือสถานบริการที่เหมาะสมกับเด็ก อีกทั้งบริการวิชาการบริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ซึ่งมีบทบาทดังนี้ 1) จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาพิเศษ ในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของคณาจารย์ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น 2) พัฒนา และฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 3) จัดระบบส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ 4) จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ 5) ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน ด้วยกระบวนการศึกษา 6) เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ 7) จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในจังหวัด 8) ภาระหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย (ประกาศรณนันทนฤมิตร, 2564)

ปัจจุบันประเทศไทยได้กำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งบุคคลเหล่านี้ถือว่าเป็นทรัพยากรในสังคม และการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการประเทศกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการศึกษาพิเศษไว้ 9 ประเภท คือ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้อน กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้ทุก

โรงเรียนทั้งในระดับเรียนร่วมและมัธยมศึกษา รับบุคคลดังกล่าว เข้าเรียนร่วมและจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทั้ง 9 ประเภทยังเป็นเรื่องใหม่ สำหรับครูอาจารย์ในโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา การช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพ ขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอน และเพื่อให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่อง เหล่านี้ได้โอกาสทางการศึกษาอย่างครอบคลุมทั่วถึง ได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากหลาย ครอบครัวเผชิญปัญหาในการปรับตัวต่อการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ทั้งด้านอุปกรณ์ สถานที่ หรือแม้กระทั่ง ความพร้อมด้านจิตใจของนักเรียน ครูอาจารย์ และผู้ปกครองเอง จึงทำให้คุณภาพของการศึกษาลดลง ธนาคารโลก (World Bank) ประเมินว่าวิกฤตโควิด-19 ทำให้มีนักเรียนจำนวนหนึ่งไม่สามารถศึกษาต่อได้ หรือ ได้รับคุณภาพการศึกษาลดลง และยังเป็นปัจจัยเพิ่มความเหลื่อมล้ำในประเทศ เนื่องจากครอบครัวรายได้ น้อย นักเรียนในพื้นที่ห่างไกล และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการศึกษา อาจปรับตัวต่อการเรียนออนไลน์ ได้ยากกว่า และยังเป็นการเพิ่มความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศรายได้สูงกับรายได้ต่ำอีกด้วย (การศึกษาสำหรับ คนพิการ, 2565)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด19 (COVID19) ได้สร้างผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจ สังคมอย่างเป็นวงกว้างไปทั่วทั้งโลก ทางด้านเศรษฐกิจนั้น จากเหตุการณ์ล็อกดาวน์ (Lockdown) ในหลายที่ ทำให้หลายหน่วยงานตั้งแต่ SME จนถึงองค์กร มหาชนเกิดการสูญเสียรายได้ เกิดการลดค่าจ้างและ สวัสดิการ บางแห่งเกิดการปลดพนักงานหรือ แม้กระทั่งปิดตัวลง ระบบเศรษฐกิจหดตัว ส่วนทางด้านสังคมนั้น ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่เหล่านี้เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้คนและสังคมสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างใกล้เคียงกับสถานการณ์ปกติก่อนโรคโควิดแพร่ ระบาดมากที่สุดจึงได้เกิดคำศัพท์ใหม่ขึ้นที่เรียกว่า วิถีชีวิตแบบใหม่ หรือ New Normal

การบริหารงานในสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดว่า “การบริหารสถานศึกษาคืองานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็น บุคคลที่จะต้องมีความรู้และทักษะที่เพียงพอพร้อมด้วยเรื่องของศาสตร์และศิลป์ในการบริหารคนบริหารงาน” เพราะผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบสำคัญยิ่งในการบริหารงาน และมีอำนาจในการตัดสินใจ รวมทั้งการ กำหนดนโยบายต่างๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี สำนักงานคณะกรรมการ เรียนร่วมแห่งชาติ (2541) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่ดีไว้ว่า ผู้นำที่ดีควรเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายดี มี อารมณ์ สังคมและสติปัญญาดีมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม ผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องขึ้นอยู่กับ ผู้นำของสถานศึกษา เพราะผู้บริหารคือบุคคลที่สร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงสังคมหน่วยงาน โดยผู้นำที่จะพัฒนา คนและพัฒนางานได้อย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญมี 3 ประการ คือ เก่งด้านการวางแผน เรียกว่า “เก่ง งาน” เก่งด้านการเข้ากับคนสังคม เรียกว่า “เก่งคน” หรือเรียกว่า มีมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะที่ผู้บริหาร สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจทำงานด้วย ความเต็มใจและพอใจ และเก่งคิด เรียกว่า “เก่งคิดพัฒนา” เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ โครงสร้างระบบการ บริหารนโยบาย สามารถมองเห็นภารกิจทั้งหมด ซึ่งเมื่อผู้บริหารได้ใช้ทักษะทั้งสามประการนี้มากย่อมส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากด้วยเช่นกัน (ประเสริฐ บุญเรือง, 2552)

หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ การ ปฏิรูปการเรียนรู้และผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด ที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ มากที่สุด คือ “ครู” หน้าที่โดยตรงของครูคือการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละ คน ดังนั้น ครูจะต้องใช้ความพยายามอยู่ตลอดเวลากับการค้นหาวิธีการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้

ได้ดีที่สุด ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า การวิจัยเป็นกระบวนการ ค้นหาความรู้และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเชื่อถือได้ ดังนั้น ถ้าครูได้นำหลักการสำคัญการวิจัยมาใช้ในการ ค้นหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนจะช่วยหาคำตอบหรือตอบคำถามที่ต้องการได้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทด้านการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย ได้กล่าวถึงครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้ มาตรา 24(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัด บรรยายภาพ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ การศึกษา จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้เห็นว่า พ.ร.บ. การศึกษานี้ให้ความสำคัญในการกระบวนการวิจัยมาใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูด้วยตนเองซึ่งการวิจัยเป็นกระบวนการที่ต้องมีการ ดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต การปฏิบัติจริงของครูมิใช่แยกส่วนจากการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การ วิจัยและพัฒนา การเรียนการสอนจึงเกิดขึ้นพร้อมกันในการปฏิบัติงานการเรียนการสอนตามปกติของครู (boonchuay noochoo, 2555)

จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ได้นั้นสำคัญอยู่ที่การพัฒนาตาม แนวสติปัญญา 4 (ที. ม. (ไทย) 10/373/301) ซึ่ง ประเวศ วะสี (2550) กล่าวไว้ว่า การเจริญสติเป็นทางอันเอก ที่ทำให้เกิดอิสรภาพหลุดพ้นจากความบีบคั้นของกาลเวลาและบาปกรรมทั้งปวง ประสบความสงบ ความงาม ความสุข มิตรภาพและพลังแห่งการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ อย่างหาที่เปรียบมิได้ การเจริญสติ คือ การฝึกให้รู้ตัว ความรู้กับความรู้ตัวไม่เหมือนกัน มนุษย์มักเรียนรู้ให้มีความรู้ซึ่งก็เป็นประโยชน์ส่วนหนึ่ง แต่ขาดความสมบูรณ์ ถ้าไม่เรียนรู้ให้รู้ตัว ความรู้ยังเหมือนสิ่งนอกตัว แต่การรู้ตัวนั้นเป็นเรื่องในตัวเองที่ รู้ตัวนั้น ตัวประกอบด้วย กายกับจิต การเจริญสติ คือ การฝึกให้รู้ กายและให้รู้จิต การรู้จิตนั้นแบ่งออกเป็น 3 คือ เวทนา จิต ธรรม ในทางวิชาการเมื่อพูดถึงการเจริญสติ มักพูดกันจนคล่องปากว่า เจริญสติให้รู้ใน 4 เรื่อง คือ กาย เวทนา จิต ธรรม ทั้ง 4 เรื่อง แปลว่า มีมหาสติทั้ง 4 หรือ มหาสติปัญญา 4 คือ มีสติอยู่ในฐานทั้ง 4 หรือในทุกเรื่อง เกี่ยวกับตัวหมดแล้ว การพัฒนาทุนมนุษย์ตามแนวสติปัญญา 4 จึงเหมาะสำหรับทุกคน และจำเป็นอย่างยิ่งที่ ต้องศึกษาโดยละเอียด เพื่อนำไปแก้ปัญหาในสภาวะวิกฤติของสังคมปัจจุบันโดยเฉพาะการนำมาบูรณาการในการ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครู

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครูศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง เพื่อนำผล การศึกษาไปพัฒนาครูในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research Design) ทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอ่างทอง จำนวน 194 คน โดยผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ การสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอ่างทอง จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษาและพิจารณาว่าแบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่โดยมีผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.5 ถึง 1.00 มีจำนวน 30 รายการ และปรับปรุงแก้ไขภาษาตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ 4) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุดในครูศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองจำนวน 30 คน ได้แก่ ครูศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.903 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เช่น สถานภาพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-End Question)

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา เพื่อให้ทราบวิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองโดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่นความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองเป็นอย่างไร วิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยสถานภาพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) หาค่าเฉลี่ยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีการแปลผลคะแนน สำหรับการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

ความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง	N = ประชากร 194			
	ระดับความคิดเห็นของครู			
	μ	σ	ระดับ	อันดับที่
1. ความคิดคล่องแคล่ว	4.13	0.73	มาก	1
2. ความคิดยืดหยุ่น	4.05	0.78	มาก	3
3. ความคิดริเริ่ม	4.12	0.82	มาก	2
ภาพรวม	4.10	0.78	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ภาพรวม 3 ด้าน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาห้อย ได้แก่ ด้านความคิดคล่องแคล่ว รองลงมา ได้แก่ ด้านความคิดริเริ่ม และด้านความคิดยืดหยุ่น ตามลำดับ

2. วิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง โดยผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นในส่วนของความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองในด้านความคิดยืดหยุ่นซึ่งเป็นด้านที่น้อยที่สุดของระดับความคิดสร้างสรรค์ ในส่วนข้อที่น้อยที่สุด 2 อันดับ คือ

2.1 ความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) พิจารณาเห็นกาย มีความเพียรมีสัมปชัญญะ มีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริงว่า ที่เป็นอย่งนั้นด้วยเหตุผลข้อใดตามสภาพที่แท้จริง เมื่อเข้าใจความจริงจิตก็ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น ความทุกข์จะไม่เกิดขึ้นแน่นอนแล้ว นั้นแหละความรู้สึกที่ถูกต้องตามความเป็นจริงที่ไม่ได้ปรุงแต่ง 2) พิจารณาเห็นจิต แลเห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ มีความคิดของผู้ที่ยืดหยุ่นสามารถจัดกลุ่มได้หลายทิศทางหรือหลายด้าน

2.2 มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ ได้แก่ 1) สะท้อนให้เห็นถึงความมีสติเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ การปฏิบัติสติปัญญา 4 ในขั้นต้นนั้น ต้องใช้สติเป็นบาทฐานในการปฏิบัติ 2) เมื่อเกิดปัญหามีกระบวนการในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นใช้เหตุผลในการตัดสินใจไม่ยึดติดวิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมๆ ยอมรับในสถานการณ์ต่างๆ และมีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา มีมนุษยสัมพันธ์ในการสร้างสัมพันธ์

3) มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์โดยนำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้ การแก้ปัญหา ศึกษาปัญหาให้รอบด้าน เมื่อหาต้นตอหรือปัญหาที่แท้จริงได้แล้ว ต้องลองศึกษาหาข้อมูลถึงธรรมชาติของปัญหานั้นๆ มีสติเป็นพื้นฐานในการคิดหาแนวทาง เหตุผลในการแก้ไขปัญหานั้นๆ

3. แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย 1) สามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ 2) ยินดีรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยเหตุผลได้เสมอ 3) สามารถที่จะคิดได้หลากหลาย และสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้ดี 4) พิจารณาเห็นกาย มีความเพียรมีสัมปชัญญะ มีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริงว่าที่เป็นอย่างนั้นด้วยเหตุผลข้อใดตามสภาพที่แท้จริง เมื่อเข้าใจความจริงจิตก็ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น ความทุกข์จะไม่เกิดขึ้นแน่นอนแล้ว นั่นแหละความรู้สึกที่ถูกต้องตามความเป็นจริงที่ไม่ได้ปรุงแต่ง 5) พิจารณาเห็นจิต แลเห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อแตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ มีความคิดของผู้ที่ยืดหยุ่นสามารถจัดกลุ่มได้หลายทิศทางหรือหลายด้าน 6) สะท้อนให้เห็นถึงความมีสติเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ การปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ในขั้นต้นนั้น ต้องใช้สติเป็นบาทฐานในการปฏิบัติ 7) เมื่อเกิดปัญหามีกระบวนการในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นใช้เหตุผลในการตัดสินใจไม่ยึดติดวิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมๆ ยอมรับในสถานการณ์ต่างๆ และมีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา มีมนุษยสัมพันธ์ ในการสร้างสัมพันธ์ 8) มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์โดยนำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้ การแก้ปัญหา ศึกษาปัญหาให้รอบด้าน เมื่อหาต้นตอหรือปัญหาที่แท้จริงได้แล้ว ต้องลองศึกษาหาข้อมูลถึงธรรมชาติของปัญหานั้นๆ มีสติเป็นพื้นฐานในการคิดหาแนวทาง เหตุผลในการแก้ไขปัญหานั้นๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดริเริ่ม โดยมีความสามารถคิดแก้ปัญหาได้รวดเร็วในการปฏิบัติงาน ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันทีที่สามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ มีลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดา จากผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของสุทธิ บุญรอด (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงราย มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ จัดการเรียนรู้แบบ On demand และแนวทางการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงราย ในด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงแก้ไข

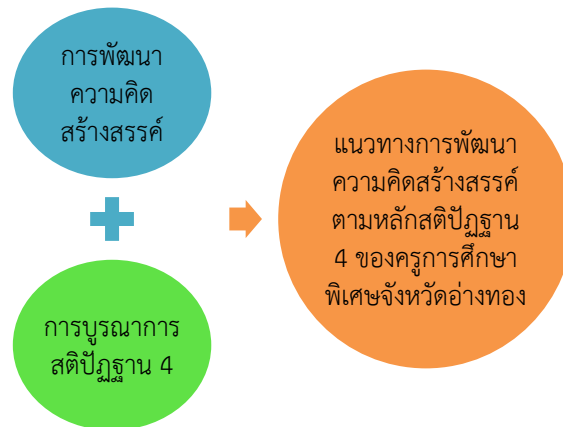
2. วิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ในด้านความคิดยืดหยุ่นซึ่งเป็นด้านที่น้อยที่สุดของระดับความคิดสร้างสรรค์ ในส่วนข้อที่น้อยที่สุด 2 อันดับ คือ 1) ความคิดในรายละเอียด เพื่อแตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยการพิจารณาเห็นกาย มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริงเห็นจิต แล

เห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2) มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ มีสติเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ การปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ในขั้นต้นนั้น ต้องใช้สติเป็นบาทฐานในการปฏิบัติ มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์โดยนำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้ การแก้ปัญหา โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของปิยะดา เนียมสุวรรณ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดการการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ จากการศึกษาพบว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ถูกพัฒนามากที่สุด คือ ทักษะความคิดริเริ่มและเพราะนักศึกษาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การเรียนการสอนแบบวิถีชีวิตใหม่ได้อย่างรวดเร็ว และเนื่องจากสถานการณ์นี้ทำให้ต้องฝึกฝนการกำกับชี้นำตนเองเพื่อให้มีความสนใจในการเรียนอย่างมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้ขาดแรงกระตุ้นทางการเรียน ส่วนทักษะที่ถูกพัฒนาน้อยหรือแทบไม่ได้รับการพัฒนาเลยเพราะข้อจำกัดทางการเรียนแบบวิถีชีวิตใหม่ คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)

3. แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทองเน้นด้านความคิดยืดหยุ่น ได้แก่ สามารถที่จะพยายามคิดได้หลายอย่างอย่างอิสระ รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยเหตุผลได้เสมอ คิดได้หลากหลาย และสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้ดี พิจารณาเห็นกาย มีความเพียรมีสัมปชัญญะ มีสติ การเรียนรู้สิ่งภายนอกพิจารณาให้เข้าใจความจริง พิจารณาเห็นจิต แลเห็นธรรม มีความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ มีกระบวนการในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นใช้เหตุผลในการตัดสินใจไม่ยึดติดวิธีการแก้ปัญหาแบบเดิม นำทักษะอื่นๆ มาเป็นตัวช่วยได้ การแก้ปัญหา มีสติเป็นพื้นฐานในการคิดหาแนวทาง เหตุผลในการแก้ไข ซึ่งการนำหลักสติปัฏฐาน 4 มาบูรณาการในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มีความสอดคล้องบางประการกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2558) กล่าวว่า สติปัฏฐาน 4 คือ หัวข้อทั้ง 4 ของหลักธรรมหมวดนี้ มีชื่อเรียก คือ 1) กายานุปัสสนา (การพิจารณากาย การตามรู้ทันกาย) 2) เวทนานุปัสสนา (การพิจารณาเวทนา การตามรู้ทันเวทนา) 3) จิตตานุปัสสนา (การพิจารณาจิต การตามรู้ทันจิต) 4) ธัมมานุปัสสนา (การพิจารณาธรรมต่างๆ การตามรู้ทันธรรม) โดยสติปัฏฐานทำงานกับทุกสิ่งทุกอย่าง ที่เกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตของเราตลอดเวลา นี้เอง ท่านจึงจัดแยกสติปัฏฐานออกตามประเภทของสิ่งที่ชีวิตของเราเกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 4 ข้อ คือ 1) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันสภาพทางร่างกาย 2) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันความรู้สึกสุขทุกข์ หรือไม่สุขไม่ทุกข์ที่เกิดขึ้น 3) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันสภาพจิตใจ 4) ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ใช้สติตามดูโดยมีปัญญารู้เท่าทันเรื่องราวทั้งหลายที่รู้ที่คิดที่เกิดขึ้นในใจ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2555)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยคือแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัฏฐาน 4 ของครูการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามหลักสติปัญญา 4 ของครุการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่

1. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (ความคิดยืดหยุ่น) เป็นการพัฒนาความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ คิดได้หลากหลายทิศทาง โดยอาศัยประสบการณ์เดิมหรือประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ครูมีความคิดได้อย่างอิสระ มีอิสระในการคิดนอกกรอบ รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์ สามารถดัดแปลงความรู้ หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลายๆ นำแนวคิดเก่ามาผสมกับแนวคิดใหม่

2. การบูรณาการสติปัญญา 4 การมีสติรู้เท่าทันและพิจารณาใน กาย เวทนา จิต และธรรมอย่างมีสติทุกอิริยาบถและทุกลมหายใจเพื่อทำให้คลายความทุกข์ บรรลุธรรมที่ถูกต้องและทำให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) กายานุปัสสนา การพิจารณากาย หรือตามดูรู้ทันกาย ให้รู้เห็นตามความเป็นจริงว่าเป็นเพียงแค่งายไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครุการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง 2) เวทนานุปัสสนา การตามดูรู้ทันเวทนา คือ เมื่อเกิดความรู้สึกสุขก็ดีทุกข์ก็ดี เฉยๆ ก็ดี ทั้งที่เป็นชนิดอามิส และนิรามิส ก็รู้ชัดตามที่เป็นอยู่ในขณะนั้นๆ ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครุการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง 3) จิตตานุปัสสนา การตามดูรู้ทันจิต คือ จิตของตนในขณะนั้นๆ เป็นอย่างไร เช่น มีราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ ฟุ้งซ่าน เป็นสมาธิหลุดพ้น ยังไม่หลุดพ้น ฯลฯ ก็รู้ชัดตามที่เป็นอยู่ในขณะนั้นๆ ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครุการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง 4) อัมมานุปัสสนา การตามดูรู้ทันธรรม ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครุการศึกษาพิเศษจังหวัดอ่างทอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูมีความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
 - 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูมีความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์
 - 1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมครูมีความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง สามารถที่จะ

คิดได้หลากหลาย และสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้ดี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่นให้เกิดความคิดในรายละเอียด เพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในการส่งเสริมความสามารถคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างคล่องแคล่วทันสถานการณ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ประภาศรี นันทน์ฤมิต. (2564). การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. วารสารการจัดการทางการศึกษาปฐมวัย. 3(1). 51-68.
- ประเวศ วะสี. (2550). วิถีมุขยในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: แพลนพรีนติ้ง.
- ประเสริฐ บุญเรือง. (2552). เอกสารฝึกอบรมคุณลักษณะผู้บริหารยุคใหม่. นครปฐม: สถาบันพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาวัดไร่ขิง.
- ปิยะดา เนียมสุวรรณ. (2564). การศึกษาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2555). ธรรมะฉบับเรียนลัด. พิมพ์ครั้งที่ 30. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2558). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ 43. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สุฤทธิ์ บุญรอด. (2563). แนวทางการจัดการเรียนรู้วิถีใหม่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Chaiya Hongnee. (2555). การศึกษาสำหรับคนพิการ. (2565). แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/164054>. สืบค้นเมื่อ 28 ก.พ. 2565.

วิธีการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียม
ของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร
จังหวัดสมุทรสาคร

APPROACHES TO SCHOOL MANAGEMENT FOR EQUALITY AND FAIRNESS WAT
TUK MAHACHAYARAM (SAMUT KHUNAKORN) MUNICIPAL SCHOOL, MUEANG
SAMUT SAKHON DISTRICT, SAMUT SAKHON PROVINCE

จำเนียร จูเจริญ Jumnain Jujaraun

โรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร)

Wat Tuk Mahachayaram (Samutkhunakon) Municipal School, Thailand

Corresponding Author E-mail: jumnian.bum@gmail.com

Article Received: February 29, 2024. Revised: April 18, 2024. Accepted: April 18, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยวิธีการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชยาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ 2) เพื่อศึกษาผลการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครู นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้าง ความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) โดยมีขั้นตอนการวิจัยได้แก่ 1) แบบประเมินผลการบริหารจัดการ 2)แบบสรุปผลการบริหารจัดการ 3) แบบสำรวจความพึงพอใจ ของการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อสร้าง ความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านนักเรียน (S - Students) นักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา และ มีการเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนทั่วไป 2) ด้านสิ่งแวดล้อม (E - Environment) โรงเรียนจัด สภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนร่วม 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน (A - Activities) โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษได้เรียนรู้ร่วมกัน 4) ด้านการบริหารและทรัพยากร หรือเครื่องมือ (T - Tools) โรงเรียนมีแผนการ บริหารจัดการเรียนร่วม พัฒนาวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษา แบบเรียนร่วม จัดหาสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการโรงเรียน, โครงสร้างซีท (SEAT), ความเสมอภาค, ความเท่าเทียม

ABSTRACT

This research article writing on school management approaches for creating equality and fairness at Wat Tuek Mahachayaram (Samut Kunakorn) Municipal School, Mueang Samut Sakhon District, Samut Sakhon Province. The objectives of the research are 1) to examine school administration approaches that create equality and fairness through the SEAT structure, leading to success, 2) to investigate the effectiveness of school administration in creating equality and fairness by utilizing the SEAT framework to achieve success, 3) to investigate teachers', students', and parents' satisfaction with school administration's efforts to create equality and fairness through the use of the SEAT framework for success development. This was a qualitative research using the SEAT structure. The research procedures were as follows: 1) fill out a management assessment form, 2) summary of management results, 3) satisfaction survey of school administration for achieving fairness and equality utilizing the SEAT framework to build towards success. The research findings revealed that; 1) student aspect (S - Students), students with disabilities or special educational needs were prepared, as well as typical students. 2) Environmental aspect (E-environment), the school provided a physical and social environment that supported learning management. 3) Teaching and learning process (A-Activities), the school planed teaching and learning activities that encouraged both regular students and students with special needs to learn together. 4) Management and resources or tools (T-Tools), the school had a co-learning management strategy, create a vision, strategy, and action plan to align with inclusive education, provided media and amenities and clearly organizing the management structure.

Keywords: School Management, SEAT Framework, Equality, Fairness

บทนำ

จากแนวกรนโยบายการบริหารจัดการศึกษาที่ว่าการศึกษาของบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันอย่างทั่วถึงไม่น้อยกว่า 12 ปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในสถานะใด ไม่ว่าผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษา โดยทัดเทียมกับผู้อื่นและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับผู้อื่น โดยจะต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 หมวด 4 มีเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากกว่าที่เคยผ่านมา ทำให้การจัดการศึกษาเอื้อประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับสิทธิและความเสมอภาคทั้งทางด้านการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสื่อสาร การเข้าถึงอาคาร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามกฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องซึ่งได้กำหนดไว้เช่นเดียวกับนักเรียนทั่วไป โดยรัฐต้องพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในรูปแบบและวิธีการอันเหมาะสมกับสภาพความต้องการพิเศษทางด้านการศึกษาเป็นรายบุคคลและเป็นการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาคอขวด

อันเนื่องมาจากสภาพความบกพร่อง หรือความต้องการพิเศษ โดยการจัดให้เข้าเรียนตามสภาพความบกพร่อง ในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด ซึ่งโดยทั่วไป หมายถึง การจัดให้เข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติร่วมกับ นักเรียนทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตรา 10 ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาต้องจัด ให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ระบุว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่ สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ” และสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษในวรรค 4 ที่กำหนดว่า “การจัดการศึกษา สำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงความสามารถของบุคคลนั้น” ทั้งนี้เพราะเด็กในกลุ่มนี้ต้องการความช่วยเหลือโดยเฉพาะการได้รับการส่งเสริมความสามารถพิเศษ ของเขาให้โดดเด่นยิ่งขึ้น มีความแตกต่างจากเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2545)

การพัฒนาประเทศชาติโดยการเริ่มต้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มี ความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การพัฒนาทางการศึกษาที่ดีจะส่งผลให้มนุษย์มีความสามารถ ในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบข้าง การศึกษาเป็นเรื่องจำเป็นในการพัฒนาชีวิตมนุษย์ ทุกคน ไม่ว่าคนคนนั้นจะเป็นคนปกติหรือคนพิการ ยากไร้ หรือด้อยโอกาสทางการศึกษา ความเสมอภาคทาง การศึกษาที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 ในมาตรา 10 ที่มุ่งให้เห็นถึงการให้สิทธิและโอกาสใน การรับการศึกษาแก่คนทุกกลุ่มในสังคม โดยไม่ขึ้นกับความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ภาษา สถานะภาพทางกาย ดังที่ปรากฏในหมวด 10 ที่ทุกคนมีสิทธิได้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

และเมื่อวิเคราะห์ถึงแผนการแห่งชาติ 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ที่มีเป้าหมายในการสร้าง โอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมของการศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญคือส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคน ได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยี ดิจิทัล เพื่อการศึกษาทุกช่วงวัยและการจัดทำข้อมูลสารสนเทศรายบุคคลและทางการศึกษาให้ครอบคลุม ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

ในปีการศึกษา 2565 เทศบาลนครสมุทรสาคร ได้กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการศึกษาเพื่อ สร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยส่งเสริมหลักการความรับผิดชอบต่อนานาชาติ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนเครือข่าย และภาคเอกชน โรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชาราม (สมุทรคุณาร) เป็นโรงเรียนหนึ่งในสังกัดเทศบาลนครสมุทรสาครที่ได้ ดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความเสมอภาคโดยได้ดำเนินการจัดทำ โครงสร้างซีท (SEAT : FRAMWORK) เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมทั้งในชั้นเรียนร่วม และใน สถานศึกษาซึ่ง เป็นโครงสร้างที่มีความยืดหยุ่น และมีความชัดเจน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนที่มีความ แตกต่างกันได้รับบริการตามกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษทาง การศึกษาเป็นเฉพาะบุคคล ซึ่งโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม ต้องบริหารตามโครงสร้างซีท ให้ครอบคลุม องค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 ประการคือ นักเรียน (S: Student) สิ่งแวดล้อม (E: Environment) กิจกรรมการ เรียนการสอน (A : Activities) เครื่องมือ (T : Tool) เหตุนี้ เบญจา ชลธารนนท์ (2546) ที่ปรึกษาด้าน

การศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานจึงได้พัฒนาระบบโครงสร้างซีท (SEAT) ขึ้นเพื่อกำหนดปัจจัยสำคัญหลายๆ ที่จะช่วยให้การบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมนี้ดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เด็กพิการสามารถเรียนร่วมได้อย่างมีความสุขและโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคลและเป็นที่มาของการพัฒนาระบบโครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้เกิดความเสมอภาค

การดำเนินการในด้านการบริหารงานของโรงเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราม (สมุทรคุณาร) ปรากฏว่า ประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะผู้บริหารยังมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนร่วมน้อยทำให้การบริหารจัดการไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอนทั้งยังมีหน้าที่รับผิดชอบหลายด้านทำให้การดำเนินการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเด็กและนักเรียนปกติที่เรียนร่วมกับเด็กพิเศษ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาเรื่องนี้โดยเฉพาะสำหรับโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราม (สมุทรคุณาร) ได้จัดให้มีโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา ซึ่งโรงเรียนเห็นความสำคัญของนักเรียนทุกคนที่ควรได้รับการช่วยเหลือทางศึกษาและพัฒนาทักษะความสามารถอย่างเท่าเทียมกัน เริ่มจากการรายงานผลการสำรวจและคัดกรองนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราม (สมุทรคุณาร) พบว่า นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราม (สมุทรคุณาร) มีนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จำนวน 27 คน นักเรียนด้อยโอกาส จำนวน 121 และนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ จำนวน 45 คน และสำรวจข้อมูลนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ประเภทที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ปีการศึกษา 2565 มีจำนวน 34 คน นักเรียนด้อยโอกาส 124 คน และนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ จำนวน 148 คน ซึ่งเป็นความหลากหลายของนักเรียน โรงเรียนได้ดำเนินการบริหารงานโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นแบบพิเศษทางการศึกษาเป็นเฉพาะบุคคลและมีความหลากหลายของนักเรียนที่จะต้องจัดการเรียนร่วมจากสาระสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุอยู่ในวัยการศึกษา ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันและอย่างทั่วถึง โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางร่างกายและสติปัญญา ทำให้ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและหลักสูตรของโรงเรียน ประกอบกับโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาราม (สมุทรคุณาร) ได้ศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักเรียนทั้งด้านการศึกษา สังคม และเศรษฐกิจของนักเรียน พบว่ามีปัญหาหลายด้านที่โรงเรียนควรเร่งดำเนินการแก้ไข และบริหารจัดการศึกษาให้มีความเป็นระบบเป็นรูปธรรมและเกิดผลดีต่อนักเรียนให้มากที่สุดและผลสำเร็จ (ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสมุทรสาคร, 2550)

จากความเป็นมาของปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนในโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ โดยศึกษาใน 4 ด้านคือ 1) S = Students การดำเนินงานด้านนักเรียน 2) E = Environment การดำเนินงานด้านสภาพแวดล้อม 3) A = Activities การดำเนินงานด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) T = Tools การดำเนินงานด้านเครื่องมือ เพื่อจะนำผลการศึกษารั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติพัฒนางานให้สำเร็จยิ่งขึ้น และเสนอแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการเรียนร่วมแก่โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรสาคร ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ
2. เพื่อศึกษาผลการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครู นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) การดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาและรายงานผลในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลวัดดึกขามหาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ครูจำนวน 30 คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 30 คน รวม 90 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Specified Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบประเมินผลการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ 2) แบบสรุปผลการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ จำนวน 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 รายงานผลการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ ปีการศึกษา 2564 ชุดที่ 2 รายงานผลการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ ปีการศึกษา 2565 3) แบบสำรวจความพึงพอใจของครู นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ
3. สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ ตามความคิดเห็นและความพึงพอใจของครู นักเรียน ผู้ปกครอง ต่อการดำเนินการตามโครงสร้างซีท (SEAT) ปรากฏผลโดยสรุป ดังนี้

1. วิธีการดำเนินการการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) การดำเนินงานการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ ในปีการศึกษา 2564-2565 ซึ่งรวมระยะเวลาการดำเนินการด้านการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความสำเร็จและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ มาเป็นระยะเวลา 2 ปีการศึกษา มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังนี้

1.1 ด้านนักเรียน (S - Students) นักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา และการเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนทั่วไป

1.2 ด้านสิ่งแวดล้อม (E - Environment) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ โรงเรียนได้พัฒนาห้องเรียน ห้องการศึกษาพิเศษ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่นน่าดู น่าอยู่ น่ามอง เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน มีความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ จัดที่นั่งพักผ่อนและจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างเหมาะสม

1.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอน (A - Activities) การปรับหลักสูตรให้เหมาะกับการพัฒนาผู้เรียน และมีการจัดทำแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (IIP) และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคต่างๆ ให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมกับนักเรียนทั่วไป

1.4 ด้านการบริหารและทรัพยากร หรือเครื่องมือ (T - Tools) มีการวางแผนการบริหารจัดการเรียนร่วมเพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จโดยใช้สาระสำคัญตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการบริหารการศึกษาของโรงเรียน ปรับวิสัยทัศน์ กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการโรงเรียนให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมและเอื้อประโยชน์ในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนทุกคน โดยประสานกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสมุทรสาคร จัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะ เพื่อดำเนินการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมให้กับนักเรียนโดยโรงเรียนมีการประชุมวางแผนในการใช้จ่ายเงินและมีการจัดสรรหางบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น จัดระบบโครงสร้างการบริหารงานตามโครงการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมอย่างชัดเจน และจัดตั้งเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการดูแลโดยเฉพาะ

2. ผลการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ ทั้ง 4 ด้าน คือ นักเรียน สิ่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือ

2.1 ด้านนักเรียน (S = Students) โรงเรียนดำเนินการสำรวจข้อมูลนักเรียนพื้นฐาน คัดแยกและคัดกรอง ใ้บุคลากรครูไปอบรมด้านการคัดกรองนักเรียน และการจัดการเรียนร่วมทุกคน สำรวจข้อมูลนักเรียนพื้นฐาน คัดแยกและคัดกรอง จัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้ทราบในการเข้าร่วมโครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้เรียนร่วมกันทุกรายวิชา โดยกำหนดเป็นนโยบาย จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ อารมณ์ และทักษะใ้แก่นักเรียนมีความสุขในการเรียน จัดประชุมสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน ครู และนักเรียนได้เข้าใจในการจัดการเรียนร่วม ประสานงานร่วมมือในการดูแลนักเรียน

2.2 ด้านสิ่งแวดล้อม (E = Enviroment) มีวิธีการบริหารจัดการโดยการให้บริการนักเรียน 2 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ โรงเรียนได้บริการปรับปรุงห้องเรียนทุกห้องเรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท และติดพัดลมทุกห้องเรียน และมีการจัดมุมความรู้ มีห้องเรียนเสริมเป็นเอกเทศ มีห้องดำเนินการในโครงการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียม เป็นเอกเทศ มีสาระ โครงสร้างการบริหารงาน การบริการสื่อ เกมพัฒนาสมอง และทักษะ 2) ด้านบุคคล โรงเรียนได้จัดบุคลากรครูและขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการเรียนร่วม มีครูทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมโดยเฉพาะ และเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการดำเนินการ มีคณะกรรมการคัดกรองนักเรียนโดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา นักเรียน ครูการศึกษาพิเศษหรือครูที่มีประสบการณ์ คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นทีมงานคัดกรองนักเรียน มีครูผู้สอนทักษะและความรู้แก่นักเรียนเป็นการเฉพาะ เช่น ครูภาษาไทย ทำหน้าที่สอนด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทย จัดอบรมครูเกี่ยวกับการดูแลนักเรียนเรียนร่วม

จัดอบรมครูเกี่ยวกับการเขียนแผนการสอนเฉพาะบุคคล และแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล จัดศึกษาดูงานแก่ครูผู้รับผิดชอบงาน ครูทุกคนสามารถทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล จัดอบรมครูเกี่ยวกับการศึกษานักเรียนเป็นรายกรณี และการวิจัยในชั้นเรียน

2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A = Activities) โรงเรียนมีคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร โดยปรับปรุงและแยกออกจากหลักสูตรสถานศึกษา เป็นหลักสูตรเฉพาะนักเรียนในโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ปรับกระบวนการและวิธีทัศน์ใหม่ให้มีความสอดคล้องและผู้เรียน ครูผู้สอนทุกคนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (IEP) ในรายวิชาที่ตนสอนทุกคนทุกรายวิชา จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ในรายวิชาที่ตนสอนทุกคนทุกรายวิชา นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน จัดให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาได้เรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป ทุกรายวิชา จัดกิจกรรมสอนเสริมนอกเวลาเรียน จัดครูดูแลนักเรียนเป็นการเฉพาะ โดยครู 1 คน ต่อนักเรียน 1-2 คน

2.4 ด้านเครื่องมือ (T = Tools) โรงเรียนดำเนินการจัดหาคอมพิวเตอร์สำหรับบริการนักเรียน ด้านการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตแก่นักเรียน จัดหาเครื่องเล่น VCD สำหรับเรียนรู้ฝึกทักษะ จัดหาหนังสือและเอกสารเพิ่มเติม หนังสืออ่านนอกเวลาสำหรับนักเรียน จัดเจ้าหน้าที่ดูแลประจำห้องเรียนเสริม จัดทำคู่มือการบริหารจัดการโรงเรียนในโครงการโรงเรียนเพื่อการสร้างเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียม มีวิสัยทัศน์พันธกิจ และเป้าหมายในการจัดการเรียนร่วมโดยเฉพาะมีหลักสูตรสำหรับนักเรียนในโครงการโดยเฉพาะ มีโครงสร้างการบริหารงานในโครงการโรงเรียนเพื่อการสร้างเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยเฉพาะ

3. ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ปกครอง ครู และนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียน เพื่อการสร้างเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ 4 ด้าน คือ นักเรียนสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการสอน และเครื่องมือ ที่ดำเนินการในปีการศึกษา 2564 - 2565 ดังนี้ ด้านที่ 1 นักเรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ด้านที่ 2 สิ่งแวดล้อม โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ด้านที่ 3 กิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ด้านที่ 4 เครื่องมือ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย โดยรวมมีค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ารายการที่มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ด้านที่ 3 กิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมาคือด้านที่ 2 สิ่งแวดล้อม รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านที่ 4 เครื่องมือ โดยมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ มีประเด็นสำคัญที่น่ามาอภิปรายได้ดังนี้

1. ด้านนักเรียน (S = Students) โรงเรียนมีการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียม โดยจัดกิจกรรมตามกรอบแนวคิดการบริหารงานโรงเรียนเพื่อการสร้างเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียม ให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาได้เรียนร่วมกัน จากการคัดกรองนักเรียนทำให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจในความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาของนักเรียนเรียนร่วมที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไปและนักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ได้มากขึ้นจากการใช้แผนการเรียนรู้อย่างบุคคล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสอนเสริม การแยกวิธีการประเมินผลสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษากับนักเรียนปกติเฉพาะและใน

ส่วนของนักเรียนปกติทั่วไปสามารถยอมรับเพื่อนและอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดีด้วยความเข้าใจช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกันและกัน และโรงเรียนได้จัดกิจกรรมอื่นๆ เสริม เช่น จัดตั้งชุมนุมพี่สอนน้องอ่านหนังสือ จัดกิจกรรมอบรมตัวแทนนักเรียนอาสาช่วยสอนเสริมนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา เช่น พี่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน จัดทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ จัดสถานการณ์จำลอง จัดวัสดุอุปกรณ์พัฒนาสติปัญญาและศักยภาพผู้เรียนด้านทักษะความสามารถ เช่น การจัดเกมฝึกสมองประลองปัญญาอย่างพอเพียง แบบทดสอบศักยภาพ ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษย์รินทร์ อมฤตธำรงรัตน์ และนันท์รัตน์ เจริญกุล (2566) ที่สรุปผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสทศวิทยาเขตนนทบุรี 3 แบ่งออกเป็น 4 แนวทางได้แก่ แนวทางที่ 1 ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยการเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนมากที่สุด เพื่อกกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง แนวทางที่ 2 ส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ซึ่งก่อให้เกิดการสนับสนุนช่วยเหลือ และเกิดประโยชน์ที่คุ้มค่าต่อผู้เรียนโดยเน้นทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง แนวทางที่ 3 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาโดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง และแนวทางที่ 4 พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลให้ครอบคลุมทุกด้านตัวชี้วัดโดยมุ่งเน้นให้ระบบการประเมินนั้นสามารถสะท้อนการเรียนรู้ตามสภาพจริงของนักเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง

2. ด้านสิ่งแวดล้อม (E = Enviroment) การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียน เช่น ครู เพื่อน ผู้ปกครอง มีความเข้าใจยอมรับและร่วมมือช่วยเหลือในการจัดการเรียนรู้รายบุคคล โดยเฉพาะผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการเรียนรู้รายบุคคลด้วย ซึ่งโรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจแก่บุคคลทั่วไป รวมถึงการจัดสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องได้ใช้ประโยชน์อย่างเพียงพอ เช่น การจัดห้องส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะทางของนักเรียน การอำนวยความสะดวกในการจัดนักเรียนเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นจะได้นั่งอยู่แถวหน้าสุดของห้องเรียนเพื่อที่จะได้มองเห็นอย่างชัดเจนการจัดสภาพห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทสะดวกและมีแสงสว่างอย่างเพียงพอ มีสถานที่พักผ่อนออกกำลังกายอย่างเหมาะสม ครูผู้สอนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศในการเรียนการสอน และที่สำคัญครูผู้สอนนักเรียนเอาใจใส่ต่อการพัฒนานักเรียนอย่างเต็มความสามารถและมีความรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระพจน์ ตันติปัญญพร (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานแก่นำจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแก่นำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดชัยภูมิทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ นักเรียนสภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เครื่องมือ คุณภาพโรงเรียน กระบวนการทำงานภายในสถานศึกษาและการปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ปัจจัยสนับสนุนจากภายในและภายนอก และการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วม มีสภาพการบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A = Activities) การบริหารจัดการด้านกระบวนการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการบริหารจัดการหลักสูตร มีการปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้เหมาะสมกับศักยภาพของบุคคล การจัดทำหลักสูตรเฉพาะ และหลักสูตรเพิ่มเติม ครูผู้สอนใช้กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลายนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม มีการร่วมมือจากบุคลากรหลายๆ ฝ่ายในการจัดกิจกรรมวัดผลประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (IIP) พร้อมกับมีการนิเทศติดตามผลการประเมินอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ได้จัดการตั้งคณะกรรมการเรียน

ร่วมและครูพิเศษที่ทำหน้าที่ดูแล ด้านการจัดการเรียนร่วมโดยเฉพาะ และส่งเสริมให้บุคลากรครู และนักเรียน ได้รับการอบรมและพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่องเพื่อนำสาระความรู้มาพัฒนานักเรียนให้มีทักษะความสามารถเพิ่มขึ้น มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพระมหาไกรสร อรุณ (ตรงดี), พระครูกิตติญาณวิสิฐ และสมศักดิ์ บุญปู (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านหลักสูตร2) แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ วางแผนและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบโดยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้มีความทันสมัย สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมตามความถนัดของผู้เรียนและสถานการณ์ต่างๆ มีการประยุกต์ใช้ระบบการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) เปิดโอกาสให้พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4. ด้านเครื่องมือ (T = Tools) การบริหารจัดการด้านเครื่องมือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม โดยผู้รายงานในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาได้มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบจัดทำ โรงเรียนเพื่อการสร้างเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียม มีการจัดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ มีการขอรับการสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานอื่นๆ มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการจัดระบบสื่อ เอกสาร ตำรา สิ่งอำนวยความสะดวกตามกฎกระทรวงไว้บริการ มีแผนปฏิบัติการด้านการจัดการเรียนร่วม มีการประชาสัมพันธ์ จัดป้ายนิเทศ แผ่นพับ คู่มือการจัดการเรียนร่วม ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีครูการศึกษาพิเศษ (ครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะ) มีศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด สามารถประสานงานในการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา รัตนสังข์ (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานในการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในโครงการการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 และเขต 2 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของทองคำ ชุ่มวิจารณ์ (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจังหวัดลำปาง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการวางแผน และด้านการจัดองค์กร ส่วนสภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาทั้งช่วงชั้นที่ 1 – 2 – 3 – 4 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือวิธีการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมของโรงเรียนเทศบาลวัดติกมหาชาราม (สมุทรคุณากร) อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร สรุปลเป็นโครงสร้างซีท (SEAT) เมืองประกอบหลักดังนี้

1. นักเรียน (Students) = S โรงเรียนร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/จังหวัด ต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป และนักเรียนพิการเพื่อการเรียนร่วมดังนี้ นักเรียนทั่วไปจำเป็นต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความพิการของเพื่อนก่อนที่จะเข้ามาเรียนร่วม ครูประจำชั้นอาจต้องใช้เวลาในวันเปิดเรียนวันแรกบอกให้นักเรียนทั้งชั้นได้รับรู้และจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ช่วยเหลือเด็กทั้งชั้นเข้าใจข้อจำกัดของเพื่อนพิการ

2. สภาพแวดล้อม (Environment) = E โรงเรียนจำเป็นต้องบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ดังนี้

1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนพิการเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด และจัดให้นักเรียนพิการใช้สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆได้อย่างสะดวกและปลอดภัยและเข้าถึงได้ (Barrier-free and Accessible) (1) การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร เช่น บริเวณภายนอกอาคาร ประเภทของตัวอาคาร ทางเชื่อมอาคาร ทางเข้า ทางเดิน ทางข้าม ลานจอดรถ เก้าอี้กลางถนนต้นไม้ ร่องน้ำ เป็นต้น (2) การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคาร ได้แก่ ประตู สวิตช์ไฟ ทางลาด ระบบเตือนภัย บันได ลิฟท์ ทางเดินภายในตัวอาคาร พื้น แสงสว่าง ห้องน้ำ โทรศัพท์ เป็นต้น การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในอาคาร ต้องจัดให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เรื่อง กำหนดลักษณะอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวก โดยตรงแก่คนพิการ โดยคำนึงถึงความสะดวกและปลอดภัยเป็นสำคัญ (2) บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อม (Significant Others) ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครองครูและ บุคลากรอื่นในโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจะเป็นผู้นำ ดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดประชุมทุกกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อแจ้งให้ทราบว่าโรงเรียนมีโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมและจะต้องมีการดำเนินงานอย่างไรบ้าง 2) เป็นผู้นำสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการเรียนร่วมในโรงเรียนให้ครูและบุคลากรทุกคน แม่ค้ารวมทั้ง นักการ ยาม และคนขับรถรับรู้ และร่วมมือกันดูแลและช่วยเหลือเด็กพิการอย่างถูกวิธี 3) จัดให้มีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร นักวิชาชีพ ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอกจากชุมชน ร่วมกันกำหนด นโยบาย แนวทางดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน 4) ประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคลากรทุกคน และชุมชนทราบ เพื่อเกิดความร่วมมือกันในการทำงานเป็นคณะและชุมชนมีส่วนร่วม

3. กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) = A กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการทั้งหมดเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนและโรงเรียน หมายถึงการบริหารและการใช้หลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความพิการระดับมากหรือรุนแรง (Severe) หลักสูตรทั่วไปแต่ปรับบางวิชาหรือหลักสูตรเพิ่มเติม เช่นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นจัดให้มีการเรียนรู้ในเรื่องการทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว อักษรเบรลล์ ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจัดให้เรียนภาษามือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจัดให้เรียนรู้ทักษะชีวิตประจำวัน การดูแลสุขลักษณะของตนเอง เช่น การสระผม นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนการสอน ยังรวมหมายถึง การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan IIP) การตรวจสอบทางการศึกษา การใช้เทคนิคการสอนพิเศษ เช่นการวิเคราะห์งาน (Task Analysis) การใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การสอนเสริม และการจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในชั้นเรียน เป็นต้น

4. เครื่องมือ (Tools) = T เครื่องมือมีความหมายกว้างขวาง หมายถึง สิ่งที่น่ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วม สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ 1) งบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา/จังหวัดรับผิดชอบในการบริหารจัดการเงินจำนวน 40,000 บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) ต่อโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม 1 โรงเรียน 2) วัสดุทัศน/พันธกิจ/ยุทธศาสตร์/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม โดยกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล 3) บริการ เช่น บริการสอนเสริม กายภาพบำบัด

กิจกรรมบำบัด 4) สื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ระบบการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียนต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการการวางแผนโดยนำเสนอและให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม กำหนดแนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โครงสร้างซีท (SEAT)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการดำเนินการครั้งนี้ เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นว่า ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จในระดับมากและมีความพึงพอใจต่อการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จในระดับมากขึ้นกัน ดังนั้น การดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จนี้จึงสามารถนำไปใช้กับโรงเรียนอื่นเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมที่ต้องการพัฒนาคุณภาพของการบริหารงาน

และนักเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นการพัฒนาการบริหารงานการจัดการเรียนร่วม

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ ให้เข้าใจและเลือกวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมกับสภาพ ความพร้อม และความต้องการของโรงเรียน

1.3 การดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จมีประโยชน์ต่อโรงเรียน นักเรียน และครู ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องทั่วไปควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จอย่างจริงจัง

1.4 การดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ สถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น มีการเชื่อมต่อบริบบงานดูแลนักเรียนงานแนะแนว เพื่อให้การบริการนักเรียนทางด้านการศึกษาและอาชีพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันให้สอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ของโรงเรียนและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามมาตรา 43 ที่กล่าวถึงสิทธิของบุคคลที่มีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี เป็นต้น

1.5 สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริม ด้านการศึกษาให้ครบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ตามมาตรา 43 ที่กล่าวถึงสิทธิของบุคคลที่มีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ทั้ง 4 ด้าน โดยให้นักเรียน ผู้ปกครอง ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการในโรงเรียนทุกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำโครงการสนับสนุนเพิ่มเติมขึ้นให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพนักเรียน

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียม ให้ครบทั้ง 3 ประเภท คือ นักเรียนด้อยโอกาส นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ และนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ เพื่อนำผลมาคิดวิเคราะห์ถึงจุดเด่นจุดด้อย

2.4 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมหรือโรงเรียนทั่วไป สามารถนำผลการศึกษาและวิเคราะห์ผลการดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อการสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) เพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2551). **สภาพการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- กลุ่มงานการศึกษาพิเศษ. (2551). **คู่มือแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงสร้างซีทสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานการศึกษาพิเศษ.
- กองการศึกษาเพื่อคนพิการ. (2542). **การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทองคำ ชุ่มวิจารณ์. (2550). **การบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- บุษย์รินทร์ อมฤตธำรงรัตน์ และนันทรัตน์ เจริญกุล. (2566). **แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตนนทบุรี 3**. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 10(3). 191-192.
- เบญจา ชลธารันนท์. (2546). **คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พระมหาไกรสร อรุโณ (ตรงดี), พระครูกิตติญาณวิสิฐ และสมศักดิ์ บุญปู. (2565). **แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร**. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 9(2). 45-46.
- วีระพจน์ ตันติปัญจพร. (2550). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสมุทรสาคร. (2550). **คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท**. สมุทรสาคร: ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสมุทรสาคร.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสมุทรสาคร. (2550). **เอกสารสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดสมุทรสาคร**. สมุทรสาคร: ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสมุทรสาคร.
- สดศรี สุทธการ. (2547). **การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการศึกษาพิเศษ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสบกอน สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สำนักงานการบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2547). **คู่มือครูการกระจายสิ่งอำนวยความสะดวกสื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). **การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ**. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

- สุกัญญา รัตนสังข์. (2547). การจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนโครงการการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุวารินทร์ ถิ่นทวี. (2549). การประเมินโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับ
พระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี

APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES FOR ENHANCING THE QUALITY OF
SERVICE OF THE ROYAL SPONSORED FUNERAL SERVICE DIVISION OF
RATCHABURI PROVINCIAL CULTURAL OFFICE

^[1] เติวิช สุทธิประเสริฐ Tewit Sutthiprasoet

^[2] พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทตโต Phrakhrusangharak Songphan Jayadatto

^[3] พระครูวาทิวัณณ Phrakru Wateeworawat

^[1] ^[2] ^[3] วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ratchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand

Corresponding Author E-mail: Tewit2001@hotmail.com

Article Received: August 05, 2023. Revised: January 11, 2024. Accepted: January 11, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยแบบแบบผสมวิธี โดยในส่วนของ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนามจากจากประชาชนผู้รับบริการจากกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี จำนวน 129 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และในส่วนของ การวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านจิตพิริยะ (ปิยวาจา) ด้านโอบอ้อมอารี (ทาน) ด้านวางตนเหมาะสม (สมานัตตตา) และด้านสงเคราะห์ผู้คน (อิตถจริยา) 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ มีความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี แตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3) ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ เจ้าหน้าที่ไม่เสียสละเวลาทำงาน ไม่เอื้อเฟื้อแก่บุคคลอื่น ไม่พูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะในการให้บริการ พูดจาไร้สารประโยชน์ ไม่ถูกกับกาลเทศะ ไม่ทำงานร่วมกันด้วยกายและใจ ขาดกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน การให้บริการ วางตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ ไม่วางตนเป็นกลางรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ควรใช้วาทีศิลป์พูดจาให้กำลังใจ กล่าววาจาสุภาพด้วยความจริงใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนทุกระดับชั้น ให้ความช่วยเหลือ มีความประพฤติตนเสมอต้นเสมอปลาย วางตนได้เหมาะสมแก่ฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพุทธธรรม, คุณภาพการให้บริการ, กลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน

ABSTRACT

The objectives of this research article were 1) to study the level of application of Buddhist principles for enhancing the quality of service of the royal sponsored funeral service division of Ratchaburi Provincial Cultural Office, 2) to compare the opinions towards the application of Buddhist principles for enhancing the quality of service of the royal sponsored funeral service division of Ratchaburi Provincial Cultural Office by classifying according to personal factors and 3) to study problems, obstacles and suggestions in application of Buddhist principles for enhancing the quality of service of the royal sponsored funeral service division of Ratchaburi Provincial Cultural Office. The research methodology was a mixed method research. In part of the quantitative research, a questionnaire was used as a tool to collect field data from 129 people who received services from the royal sponsored funeral service division of Ratchaburi Provincial Cultural Office. The data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing by t-test, F-test, and one-way ANOVA and in part of qualitative research, document analysis and the interview form were used as the tools for collecting field data from 9 key informants and analyzing the data with contextual content analysis techniques. The results showed that; 1) The level of application of Buddhist principles for enhancing the quality of service of the royal sponsored funeral service division of Ratchaburi Provincial Cultural Office, in general, the practice was at the highest level, when considering individually, it was found that they were at the highest level in all 4 aspects, namely, kindly speech (Piyavācā), generosity (Dāna), self-righteousness (Samānattatā), and people-supporting (Atthacariyā). 2) The comparative results of the opinions towards the application of Buddhist principles for enhancing the quality of service of the royal sponsored funeral service division of Ratchaburi Provincial Cultural Office by classifying according to personal factors, it was found that personal factors such as gender, age, education and income had opinions towards the application of Buddhist principles for enhancing the quality of service of the royal sponsored funeral service division of Ratchaburi Provincial Cultural Office was no difference, therefore, the research hypothesis was rejected. 3) The problems and obstacles were as follows; officers did not sacrifice time to work, lack of

generosity to other people, lack of pleasant speech in service, useless talk, not appropriate for the right time, lack of physical and mental collaboration, lack of encouragement and motivation to work in the service, place oneself inappropriately with the position, lack of neutrality in listening to opinions and suggestions were that one should sacrifice personal interests for the common good, should use rhetorical words to encourage, speak politely with sincerity, have good human relations with people at all levels, provide assistance, behave consistently and place oneself appropriately as a service officer.

Keywords: Application, Buddhist Principles, Service Quality, Royal Sponsored Funeral

บทนำ

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี เป็นหน่วยงานบูรณาการด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมสู่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้คู่คุณธรรม สามารถดำรงชีวิต และสร้างสรรค์สังคมไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และสันติสุขบนพื้นฐานความภาคภูมิใจในความเป็นไทย” ทั้งนี้ กลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน เป็นหน่วยงานระดับกองในสังกัด ที่รับผิดชอบในการประสานขอพระราชทานเพลิง ณ ศาลากลางจังหวัด โดยรับและตรวจสอบเอกสารการขอพระราชทานเกี่ยว กับพิธีการศพตามหลักเกณฑ์ของสำนักพระราชวังจากทายาทหรือผู้ขอ (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2564)

ปัจจุบันกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ในฐานะผู้ให้บริการได้ปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงานพร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความรอบรู้ ตอบสนองความต้องการของประชาชน สร้างประทับใจ และก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อประชาชนผู้มาขอรับบริการ เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันและเกิดความพึงพอใจมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม การบริการของหน่วยงานภาครัฐ ที่มีหน้าที่ในการให้บริการประชาชนในหน่วยงานต่างๆ ตามบทบาทที่ของแต่ละหน่วยงาน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดบริการสาธารณะให้เกิดความพึงพอใจแก่ประชาชน ซึ่งหลายหน่วยงานอาจเจอปัญหา เมื่อประชาชนไม่ได้รับบริการที่ไม่เป็นที่พึงพอใจอาจเกิดการร้องเรียนในรูปแบบต่างๆ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อเกิดปัญหากับหน่วยงานนั้นๆ ได้ การให้ความสำคัญแก่ประชาชนจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก (ณัฐมลกันต์ ไชยวิมลศิริ, 2561)

การให้บริการแก่ประชาชนจึงต้องบูรณาการหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ หรือการครองใจคน ตามหลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ให้เกิดความรัก ความสงเคราะห์ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่เรียกว่า สังคหวัตถุธรรม ดังพุทธพจน์ที่ปรากฏในสังคหวัตถุสูตรมีความว่า “การให้ทาน การพูดจาไพเราะ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ ในโลกนี้ความเป็นผู้มีตนสม่าเสมอในธรรมทั้งหลายนั้นตามควร (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/51) ทั้งนี้ สังคหวัตถุ คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน สังคหวัตถุ 4 คือ สิ่งที่เป็นเครื่องสงเคราะห์และยึดเหนี่ยวน้ำใจซึ่งกันและกัน (อรศิริ เกตุศรีพงษ์, 2550) ประกอบไปด้วย 1) ทาน ให้ปัน คือ ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือ ทรัพย์สิน สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจและศิลปวิทยา 2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่ายินดี ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงามหรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือและ

ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) อุตถจริยา ทำประโยชน์แก่กัน คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม และ 4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2550) ดังนั้น หากกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี นำหลักสังฆคัตถุธรรมไปประยุกต์ใช้ในการให้บริการแก่ประชาชน ก็จะสามารถแก้ไข้ปัญหาต่างๆ ในการให้บริการประชาชนได้ อาทิ ปัญหาจิตสำนึกของบุคลากรในการให้บริการด้วยความเป็นมิตร ปัญหาการควบคุมกิริยาของบุคลากรในทุกสถานการณ์ ปัญหาความไม่กระตือรือร้นในการให้บริการของบุคลากร ความไม่เสมอภาคในการให้บริการของบุคลากร เป็นต้น (ฐานิดาพานิชเจริญ, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยเป็นสารสนเทศสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนผู้รับบริการจากกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564) จำนวน 189 คน โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง 129 คน จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประเภทกรณีปกติ 23 คน และกรณีพิเศษ 106 คน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 9 รูปหรือคน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) มีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 2) สร้างเครื่องมือ 3) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 รูปหรือคน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข้ทั้งใน

ด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม รูปแบบ ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีผลการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80-1.00 4) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ นำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) กับผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ของCronbach โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 5) นำเครื่องมือไปใช้จริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ทั้งหมด 4 ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สรุปผลการวิจัย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ในภาพรวม

ที่	การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	โอบอ้อมอารี (ทาน)	4.65	0.34	มากที่สุด
๒	วิจิไพเราะ (ปิยวาจา)	4.67	0.35	มากที่สุด
๓	สงเคราะห์ผู้คน (อิตถจริยา)	4.63	0.35	มากที่สุด
๔	วางตนเหมาะสม (สมานัตตตา)	4.64	0.35	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.65	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด ได้แก่ ด้านวจีไพบรา (ปิยวาจา) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านโอบอ้อมอารี (ทาน) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวางตนเหมาะสม (สมานัตตตา) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านสงเคราะห์ผู้คน (อตถจริยา) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านโอบอ้อมอารี (ทาน) ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ที่มีขั้นตอนการติดต่อประสานที่ชัดเจนประหยัดสำหรับผู้ใช้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ เจ้าหน้าที่ที่คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำแก่ประชาชนผู้มาติดต่ออย่างเป็นระบบและเป็นกันเอง อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านวจีไพบรา (ปิยวาจา) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ เมื่อผู้รับบริการโกรธหรือไม่พอใจในบริการ เจ้าหน้าที่ก็ได้พูดชี้แจงให้เข้าใจคลายโกรธได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ เจ้าหน้าที่ที่พูดจาทักทายท่านด้วยถ้อยคำไพเราะอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านสงเคราะห์ผู้คน (อตถจริยา) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ที่แสดงความพึงพอใจที่ได้ให้ช่วยเหลือหรือให้การบริการแก่ผู้รับบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ เจ้าหน้าที่ที่มีความเต็มใจที่จะให้บริการอย่างสุดความสามารถ อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านวางตนเหมาะสม (สมานัตตตา) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่โดยมุ่งสนองตอบความต้องการของประชาชนผู้รับบริการเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำสุด คือ เจ้าหน้าที่แต่งกายด้วยเครื่องแบบที่สุภาพสะอาด อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดราชบุรี

3.1 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี มีดังนี้

1. ด้านโอบอ้อมอารี (ทาน) พบว่า 1) เจ้าหน้าที่ไม่ให้เกิดการเสียสละเวลาการทำงานตามเวลาราชการ 2) ไม่มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น 3) เจ้าหน้าที่ที่มีความตระหนี่ถี่เหนียวไม่มีการให้บริการดูแล 4) ขาดการทำงานจะต้องช่วยเหลือกันแบ่งปันไม่เห็นแก่ตัว 5) ขาดการยกย่องชมเชยเพื่อนร่วมงานที่มีผลงานการบริการที่ดี 6) ขาดสร้างแรงจูงใจแก่ตนเองให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบให้บริการ

2. ด้านวิจิไพเราะ (ปิยวาจา) พบว่า 1) ขาดการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานในการให้บริการ 2) บางครั้งมีการพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับกาลเทศะ 3) ขาดพูดเจรจากันด้วยไมตรีและความปรารถนาดีต่อประชาชนและเพื่อนร่วมงาน 4) ขาดการพูดให้กำลังใจแก่ประชาชนที่ไม่สามารถปฏิบัติงานไม่ได้ตามเป้าหมาย 5) มีการพูดจาประชาชนในงานที่ไม่เหมาะสมอาจสร้างความรู้สึกเสียใจให้กับประชาชนในงาน 6) ไม่มีความจริงใจในการทำหน้าที่ให้บริการและให้การต้อนรับดูแลประชาชนในงาน

3. ด้านสงเคราะห์ผู้คน (อัตถจริยา) พบว่า 1) ขาดการปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและเพื่อนร่วมงาน 2) ไม่มีการทำงานร่วมกันด้วยกายและใจ ทำงานต่างคนต่างทำ 3) ขาดกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงานการให้บริการ 4) ไม่มีความซื่อสัตย์จริงใจของเจ้าหน้าที่จากความเป็นคนเห็นแก่ตัวทำงานไม่เต็มเวลาราชการ 5) ขาดการเสียสละประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ที่ทำการต้อนรับประชาชนและการช่วยเหลือคนอื่น 6) มีการนิ่งดูดายต่อการทำการให้บริการอย่างเต็มที่ต่อประชาชนในงานซึ่งส่งผลด้านลบต่อหน่วยงานราชการ

4. ด้านวางตนเหมาะสม (สมานัตตตา) พบว่า 1) ขาดการวางตนได้อย่างเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่เป็นที่ยอมรับในสังคม 2) ขาดการปฏิบัติตนในตำแหน่งหน้าที่การให้บริการแก่ประชาชนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย 3) ไม่มีความวางตนเป็นกลางรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในงาน 4) ไม่มีความทุกข์ร่วมสุขกับประชาชนและเพื่อนร่วมทำงานการให้บริการงานศพ 5) เจ้าหน้าที่บางคนมีความถือตัวว่าตัวเองเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการและมีการรับผลประโยชน์กับเจ้าภาพ 6) ไม่มีการวางตนตนเป็นกันเองกับประชาชนและเจ้าภาพ ทำงานด้วยความสุขเอาเผากิน

3.2 ข้อเสนอแนะในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี

1. ด้านโอบอ้อมอารี (ทาน) พบว่า 1) ควรมีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม 2) ควรให้ความช่วยเหลือเมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อน 3) ควรให้คำแนะนำปรึกษาแก่ประชาชนด้วยไมตรีจิต 4) ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนางานการบริการประชาชนในงานศพ 5) ควรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อประชาชนในงาน 5) ควรมีการวางแผนพัฒนาเจ้าหน้าที่ในการอบรมพัฒนาให้บริการแก่ประชาชนสม่ำเสมอ

2. ด้านวิจิไพเราะ (ปิยวาจา) พบว่า 1) ควรใช้วาทศิลป์ในการพูดจาให้กำลังใจประชาชนในงานศพ 2) ควรกล่าววาจาสุภาพน่าประทับใจ ไม่กล่าววาจาล่วงเกินหรือดูถูกประชาชน 3) ควรมีวาทศิลป์ดึงดูดใจเพื่อนร่วมงานได้ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย 4) ควรมีการพูดจาด้วยความจริงใจ ไม่มีเสแสร้งหรือหลอกให้ทำ 5) ควรกล่าวคำที่ให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในงานศพ 6) ควรกล่าวยกย่องและชมเชยเพื่อนร่วมงานที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

3. ด้านสงเคราะห์ผู้คน (อัตถจริยา) พบว่า 1) ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรประชาชนทุกระดับชั้น 2) ควรให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกคนด้วยความเอื้อเฟื้อจริงใจ 3) ควรมีน้ำใจเมื่อเห็นประชาชนเดือดร้อนและขอความช่วยเหลือ 4) ควรตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ของประชาชนและหน่วยงานราชการ 5) ควรเป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม 6) ควรมีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชนในงานศพ

4. ด้านวางตนเหมาะสม (สมานัตตตา) พบว่า 1) ควรร่วมทุกข์ร่วมสุขในการให้บริการแก่ประชาชนในทุกงาน 2) ควรเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอกันเสมอไป 3) ควรทำตนให้เป็นที่น่ารัก น่าเคารพนับถือ และนำให้ความร่วมมือช่วยเหลือ 4) ควรทำตนให้คงเส้นคงวา มีความมั่นคงในอารมณ์ต่อประชาชนและเพื่อนร่วมงาน 5) ควรวางตนได้เหมาะสมแก่ฐานะเจ้าหน้าที่ให้บริการตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม 6) ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะผู้ได้บังคับบัญชาทั้งกายวาจาใจ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยสำคัญที่นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทานเป็นการที่ต้อง เพราะสังคหวัตถุธรรมเป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน เป็นเครื่องสงเคราะห์และยึดเหนี่ยวน้ำใจซึ่งกันและกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับที่ อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จากผลการวิจัยพบว่า ควรพัฒนาด้านการบริการอย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ควรมีการอบรมด้านคุณธรรมโดยนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ 4 สงเคราะห์ประชาชน และวางตัวเหมาะสม มาใช้ในการพัฒนาเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อมีความยึดหยุ่นในการให้บริการ รวมทั้งเน้นการบริการที่สามารถนำมาซึ่งความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการและส่งผลย้อนกลับไปยังผู้ให้บริการ โดยทำให้ประชาชนผู้รับบริการรู้สึกประทับใจในการให้บริการ สอดคล้องกับที่ ธิธาร์ตน์ ศิละวรรณโณ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ 4 กรณศึกษา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริการ เพราะหลักพุทธธรรมทั้งหลายเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นหลักสังคหวัตถุ 4 หรือหลักธรรมใดๆ ก็ตามเป็นหลักความดีของการกระทำทางกาย วาจา และใจ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ตามสมมติฐานการวิจัยพบผลการวิจัยว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากเงื่อนไขเกี่ยวกับเพศชายและเพศหญิงของประชาชนนั้นไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับ

พระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี เพราะประชาชนที่เป็นเพศชายและเพศหญิงอาจมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องผลการวิจัยของ ด.ต.หญิง ญัฐวีร์ภัทร์ ถิ่นมีผล (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของนักท่องเที่ยวยาวชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบทักษะของนักท่องเที่ยวยาวชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยวตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อทักษะของนักท่องเที่ยวยาวชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องผลการวิจัยของสามเณรเมธี เสี่ยงพวง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตนานาวา กรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตนานาวา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตนานาวา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากจำนวนอายุของประชาชนที่มาให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี เป็นสิ่งบ่งบอกประสบการณ์ บ่งบอกถึงสิ่งต่างๆ ที่บุคคลๆ นั้นประสบพบเจอมาจากการทำงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน และบ่งบอกถึงความเปี่ยมมีอาชีพและศักยภาพในการทำงาน การตัดสินใจ ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งในมุมมองที่กว้างไกล ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องผลการวิจัยของ ด.ต.หญิง ญัฐวีร์ภัทร์ ถิ่นมีผล (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของนักท่องเที่ยวยาวชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบทักษะของนักท่องเที่ยวยาวชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยว ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อทักษะของนักท่องเที่ยวยาวชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรีนั้นจะใช้วุฒิความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเฉพาะที่มีบริบทแตกต่างจากหลักสูตรอื่นในสถานศึกษาทั่วไป 3 ระดับ ได้แก่ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก โดย ก.พ. เทียบวิทยฐานะนักธรรมชั้นตรีให้เท่ากับประโยคประถมศึกษาตอนต้น (ป.4) นักธรรมชั้นโท เท่ากับประโยคประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5) และนักธรรมชั้นเอก เท่ากับประโยคประถมศึกษาตอนปลาย (ป.6) ดังนั้น การศึกษาที่แตกต่างกันจึงทำให้เกิดความเห็นที่ไม่แตกต่างกันได้ มีความสอดคล้องผลการวิจัยของสามเณรเมธี เสี่ยงพวง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพ

การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 แก่ผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากอาชีพของประชาชนที่มาใช้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรีนั้นแต่ละคนมีความแตกต่างกัน บางครอบครัวอาจเป็นครอบครัวผู้ยากไร้ที่ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก หรือร่ำรวย และมีการประกอบอาชีพตามที่ตนถนัดและสามารถเกิดเป็นรูปธรรมได้มากเช่นเดียวกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของสามเณรเมธี เสี่ยงพวง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2.5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากรายได้ของประชาชนการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรีนั้นแต่ละคนนั้นมีคุณค่าต่อจิตใจที่มากและน้อยย่อมแตกต่างกันเป็นปกติ ซึ่งส่งผลต่อความตระหนักในคุณค่าของการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่สำคัญเหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องผลการวิจัยของสามเณรเมธี เสี่ยงพวง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยคือการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สรุปดังในภาพที่ 1

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพ			
1. โอบอ้อมอารี (ทาน) การให้การเสียสละอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่เป็นอย่างดีให้คำปรึกษาแนะนำแก่ประชาชนผู้มารับบริการอย่างเป็นระบบ	2. วชิโพราะ (ปิยวาจา) การพูดด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ เป็นประโยชน์และเหมาะสมแก่ผู้รับบริการ ทักทาย พูดจาด้วยความเต็มใจและจริงใจ	3. สงเคราะห์ผู้คน (อิตถจริยา) การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้รับบริการโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีน้ำใจเต็มใจที่จะให้บริการอย่างสุดความสามารถ	3. วางตนเหมาะสม (สมานัตตตา) การเป็นผู้มีความประพฤติที่ดีในการให้บริการอย่างเสมอต้นเสมอปลาย แต่งกายเหมาะสม สุภาพ เรียบร้อย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้การวิจัย มีอธิบายได้ดังนี้

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี เป็นการนำหลักพุทธธรรมคือสังคหัตถุธรรมอันเป็นคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเป็นคุณธรรมอันเป็นเครื่องสงเคราะห์และยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เพื่อการส่งเสริมคุณภาพการให้บริการด้วยท่าทีอ่อนโยน ซึ่งก่อให้เกิดผลดีและเกิดความประทับใจ และก่อให้เกิดความรู้สึที่ดีต่อผู้มาขอรับบริการ เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และเกิดความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่

1. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการด้านโอบอ้อมอารี (ทาน) การให้การเสียสละหรือเอื้อเฟื้อแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่ผู้รับบริการ คอยอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ไปติดต่อเป็นอย่างดี คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำแก่ประชาชนผู้มารับบริการอย่างเป็นระบบ

2. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการด้านวชิโพราะ (ปิยวาจา) การพูดด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ เป็นประโยชน์และเหมาะสมแก่ผู้รับบริการ พูดจาทักทายท่านด้วยถ้อยคำไพเราะ พูดจาด้วยความเต็มใจและจริงใจไม่มีเสแสร้ง พูดให้คำแนะนำด้วยถ้อยคำนุ่มนวล

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการด้านสงเคราะห์ผู้คน (อิตถจริยา) การสงเคราะห์บนพื้นฐานของความถูกต้องอันเป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ ให้ความช่วยเหลือผู้รับบริการโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีน้ำใจไม่นิ่งดูดายเมื่อประชาชนต้องการความช่วยเหลือ มีความเต็มใจที่จะให้บริการอย่างสุดความสามารถ คอยดูแลเอาใจใส่ต่อการให้บริการประชาชน

4. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการด้านวางตนเหมาะสม (สมานัตตตา) การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติที่ดีในการให้บริการอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ดำรงตนด้วยความเรียบร้อยและเหมาะสม แต่งกายด้วยเครื่องแบบที่สุภาพสะอาด ปฏิบัติตัวกับประชาชนที่มาติดต่อรับบริการทุกคนอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ด้านโอบอ้อมอารี (ทาน) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ เจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำแก่ประชาชนผู้มาติดต่ออย่างเป็นระบบและเป็นกันเอง เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมการให้คำแนะนำและการดูแลแก่เจ้าหน้าที่มากยิ่งขึ้น
 - 1.2 ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ด้านวิจิไพเราะ (ปิยวาจา) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ เจ้าหน้าที่พูดจาที่ทักทายท่านด้วยถ้อยคำไพเราะ เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมการพูดจาต้อนรับแก่ประชาชนที่มาใช้บริการเป็นประจำ
 - 1.3 ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ด้านสงเคราะห์ผู้คน (อิตถจริยา) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ เจ้าหน้าที่มีความเต็มใจที่จะให้บริการอย่างสุดความสามารถ เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีจิตใจรับผิดชอบต่อการให้บริการและมีจิตสำนึกในการบริการมากขึ้น
 - 1.4 ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ด้านวางตนเหมาะสม (สมานัตตตา) พบว่า อันดับสุดท้าย คือ เจ้าหน้าที่แต่งกายด้วยเครื่องแบบที่สุภาพสะอาด เหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมระเบียบ กฎเกณฑ์ การแต่งตัวของเจ้าหน้าที่ให้เป็นประจำ
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและแนวการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรีโดยบูรณาการกับหลักธรรมอื่น และในจังหวัดอื่น
 - 2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการของกลุ่มพิธีการศพที่ได้รับพระราชทาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- ฐานิดา พานิชเจริญ. (2564). การให้บริการตามหลักพุทธธรรมของโรงพยาบาลราชบุรี. วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ. 4(2). 39-47.
- ณัฐมกลานต์ ไชยวิมลศิริ. (2561). การสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนในการให้บริการของภาครัฐ. วารสารชัยภูมิปริทรรศน์. 1(1). 30.
- ด.ต.หญิง ณัฐวีร์ภัทร์ ถิ่นมีผล. (2553). ทักษะของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบริการของตำรวจท่องเที่ยวตามหลักสังคหวัตถุ 4. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ ศิละวรรณโณ. (2553). ความคิดเห็นของพนักงานส่วนตำบลต่อการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักสังคหวัตถุ 4 กรณีศึกษา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2546). คำวัด. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2550). ธรรมญูชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 82. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สวย.
- มณีนุช ไพรดี. (2553). การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท พรอพเพอร์ตี้แคร์เซอร์วิสเชส (ประเทศไทย) จำกัด. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สามเณรเมธี เสี่ยงปวง. (2560). คุณภาพการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. (2564). การขอพระราชทานเกี่ยวกับพิธีการศพ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.
- อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์. (2553). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อรศิริ เกตุศรีพงษ์. (2550). สังคหวัตถุ 4: วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้. วารสาร Productivity World เพื่อการเพิ่มผลผลิต. 12(68). 43-46.

แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
THE GUIDELINES FOR GENERAL ADMINISTRATION BASED ON BRAHMAVIHARA 4
OF PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATOR IN MUANG DISTRICT,
NAKHON SAWAN PROVINCE

^[1]สมศักดิ์ ไชยเดช Somsak Chaiyade ^[2]พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ Phrakhru Srisuthamniwith
^[3]พระมหาอุดร อุดตโร Phramaha Udorn Uttaro
^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: bird17032535@gmail.com

Article Received: September 28, 2023. Revised: January 11, 2024. Accepted: January 11, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ใช้ระเบียบวิธีแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 260 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้ (1) การบริหารงานธุรการ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดระบบการดำเนินงาน ประสานงาน ติดต่อ สื่อสาร ทั้งภายในและภายนอก สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น (2) การบริหารงานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรรับฟังความคิดเห็นและจัดให้มีการร่วมพิจารณาวางแผนดำเนินการ (3) การบริหารจัดการทำสำมะโนผู้เรียน ควรจัดทำเครื่องมือสำมะโนผู้เรียน จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ (4) การบริหารงานพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ควรพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่าย สนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ (5) การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรจัดทรัพยากรที่ใช้ในงานสารสนเทศ ประสานความร่วมมือเกี่ยวกับข้อมูล (6) การบริหารงานจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร กำหนดนโยบายวางแผนงานโครงการส่งเสริมการเผยแพร่กิจกรรมที่สร้างชื่อเสียงของโรงเรียน (7) การบริหารงานจัดระบบควบคุมภายใน จัดระบบควบคุมภายในให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (8) การบริหารงานบริการสาธารณะ ควรอำนวยความสะดวกบริการชุมชน รวบรวมข้อมูล จัดทำสถิติ ประเมินสรุป รายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (9) การบริหารงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ สนับสนุนและพัฒนาให้บุคลากรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาควบคุม ติดตาม ประเมินผล

(10) การบริหารงานส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและบริหารทั่วไป กำหนดเกณฑ์ เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัด ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงาน หรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

คำสำคัญ: การบริหารงานทั่วไป, หลักพรหมวิหาร 4, ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research article were as follows: 1) to study the general administrative situation of primary school administrators; in Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province, 2) to find out the guidelines for the general administration of school administrators according to the Brahmvihāra 4 principle of primary schools in Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province. The research used quantitative and qualitative research methods. The sample group was 260 educational institution administrators and primary school teachers in Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province, and 9 key informants. The research tools were questionnaires and semi-structured interviews. Data were analyzed by finding frequencies, percentages, means, standard deviations and content analysis. The research results showed that; 1) the general administration guidelines of primary schools administrators in Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province, in overall, it was at a high level. 2) guidelines for the general administration of school administrators according to the Brahmvihāra 4 principle of primary schools in Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province were as follows: (1) administrative management, administrators should give an importance on organizing operations, coordinating, contacting, communicating both internally and externally, supporting the other agencies operations, (2) secretarial administration of the Basic Education Commission, there should be listening to opinions and holding joint consideration of action plans, (3) student census management, student census tools should be created, and information systems should be organized, (4) information network systems developing management, should develop personnel responsible for network systems, support the dissemination of information, (5) information technology management, should organize resources used in information work, coordinate cooperation regarding information, (6) management of organizing administrative and organizational development systems, setting policies and planning projects to promote the dissemination of activities that created the school's reputation, (7) internal control systems management, arranging internal control systems in accordance with laws, regulations, and using resources efficiently and effectively, (8) public service management, should facilitate community services, collect data, prepare statistics, evaluate summaries, and continuously report performance results for the academic year, (9) educational technology management, innovation and technology for education should be used to support and develop personnel to apply it for education to control, monitor, and evaluate results, (10) administering academic promotion and support,

budget, personnel and general administration, setting success criteria for educational institutions according to educational standards and indicators, coordinating cooperation in studies, analysis, research, as well as publishing results or developing the quality of teaching.

Keywords: General Administration, Brahnavihāra 4 Principle, Primary School Administrator

บทนำ

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นสังคมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ (Knowledge Based Society) และเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Economy) ซึ่งมีผลให้การบริหารจัดการศึกษาไทยต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขันและความมุ่งมั่นตามความคาดหวังของสังคม ดังนั้นในกระบวนการบริหารจัดการจึงต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องสนใจใฝ่รู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะทำให้การบริหารจัดการขององค์กรอยู่รอดบังเกิดผลดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์ (ธีระรุญเจริญ, 2550) และจากการปรับเปลี่ยนบริบทโครงสร้างของการบริหารจัดการศึกษาไทยตามรูปแบบใหม่ในปัจจุบันให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาโดยมีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญามีความสุข และมีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและให้ความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์บนเวทีโลก ซึ่งมุ่งถึงความสำเร็จเป็นสำคัญ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญเนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา หากไม่มีระบบการบริหารสถานศึกษาก็คงไม่สามารถดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมไปตามเป้าหมายได้ และการบริหารสถานศึกษายังเป็นเครื่องมือที่ชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษาอีกด้วย จึงได้นำหลักระบบแนวความคิดการบริหารคุณภาพมาใช้ในสถานศึกษา ซึ่งการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นจุดบรรจบของความรู้สาขาต่างๆ ในวิชาการบริหารกับพลังแห่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อกำหนดขึ้นเป็นนโยบายที่หนักแน่นแม่นยำ เป็นระบบการบริหารที่มีวิวัฒนาการมาจากระบบธุรกิจ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้กับองค์กร ไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก รัฐหรือเอกชน และจำเป็นการบรรลุผลสำเร็จขององค์กรด้วย ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาเกิดผลดีและมีคุณภาพตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้จึงขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการและดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งถือว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา และนำหลักสูตรไปปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดการศึกษาที่มี คุณภาพแก่ผู้เรียนได้โดยตรง โรงเรียนที่จะประสบผลสำเร็จก็จะมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการเป็นผู้นำและรู้จักการมอบหมายงาน ผู้บริหารมีบทบาทในการกระจายอำนาจ สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ และทักษะเพิ่มขึ้นและชักจูงให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงานของโรงเรียน (บุญมี เณรยอด, 2546)

สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทมีภารกิจหลักที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ตามระดับและประเภทของการศึกษา คุณภาพที่คาดหวัง หมายถึง คุณสมบัติอันพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ทักษะ ความสามารถ สุขภาพกายและจิต และคุณลักษณะในด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งคาดหวังไว้ในหลักสูตร คาดหวังโดยชุมชนและสังคมคาดหวังโดยสถานศึกษาและคาดหวังในตัวผู้เรียนอีกด้วย ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพที่คาดหวังนั้นประกอบด้วยงาน 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหาร งานทั่วไป (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546) ซึ่งการบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญ

ของโรงเรียนในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติ งานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะงานบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร เป็นการให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่วางไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาตาม หลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การจัดระบบบริหารงานในสถานศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับภาระความรับผิดชอบนั้นเป็นปัจจัยที่จะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพได้ ทั้งนี้เนื่องจากเพราะการบริหารจัดการนั้นครอบคลุมกิจกรรมการดำเนินการต่างๆ ทางการศึกษาไว้ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของครูและบุคลากร นักเรียน หลักสูตรและการเรียนการสอน การจัดทำนโยบายและแผนการประเมินผลระบบข้อมูลสารสนเทศ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นถ้าการบริหารจัดการทั่วไปไม่ดี ไม่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลต่อคุณภาพต่อการศึกษาได้ (เผด็จ ขอบรูป, 2553) ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญในการใช้อำนาจบริหารจัดการต้องใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะ และแสดงถึงคุณธรรมในการบริหารทั่วไป ต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารงานไปจากเดิม สิ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาคือ การมีผู้บริหารที่ดีหากมีผู้บริหารหรือผู้นำที่ดีจะนำพาสถานศึกษาและบุคลากรรวมถึงนักเรียนไปสู่ความก้าวหน้า และการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีทั้งตัวผู้บริหาร บุคลากร สถานศึกษา และนักเรียนซึ่งเปรียบเสมือนการพัฒนาอนาคตของชาติ ผู้บริหารที่ดีในการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยนำหลักธรรมที่เป็นหัวใจทางพระพุทธศาสนานั้นก็คือ หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับทุกคน เป็นหลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ ประกอบด้วย 1) เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข 2) กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี 4) อุเบกขา การรู้จักวางเฉย ซึ่งหลักธรรมดังกล่าวจะเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การบริหารงานทั่วไปนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อระบบการศึกษาจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาถึงทางการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามทัศนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเป็นการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณเป็นงานวิจัยหลัก และศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานวิจัยสนับสนุนโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสุ่มกลุ่ม

1.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 132 โรงเรียน ประชากรรวมทั้งสิ้นจำนวน 805 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณจากสูตรทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 271 คน จากนั้นจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 260 คน

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน เป็นผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 รูป/คน เป็นผู้มีความรู้ทางด้านพุทธธรรมจำนวน 2 รูป/คน และเป็นมีนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาหรือพระพุทธศาสนาเป็นผู้ไม่มีอคติในการให้ข้อมูลทั้งทางด้านการบริหารและพรหมวิหาร 4 จำนวน 2 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถาม 3) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษาและพิจารณาว่าแบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่ โดยการ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.5 ถึง 1.00 4) นำแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยผู้วิจัยเลือกทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสภาพการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน และ ประสบการณ์ทำงาน และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 10 ด้าน

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) โดยมีการสร้างแบบสัมภาษณ์ดังนี้ 1). ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามถึงโครงสร้าง 2) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ และนำข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดสองลำดับแรกในแต่ละด้าน มาสร้างข้อคำถามเพื่อหาแนวทางการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 3) สร้างแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างได้จำนวน 10 ข้อ 4) นำเสนอโครงร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ผู้ควบคุมดุขนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Validity) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำ 5) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้จริงเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) จากผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และ

ประสบการณ์ด้านบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 รูป/คน เป็นผู้มีความรู้ทางด้านพุทธธรรมจำนวน 2 รูป/คน และเป็นมีนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาหรือพระพุทธศาสนาเป็นผู้ไม่มีอคติในการให้ข้อมูลทั้งทางด้านการบริหารและพรหมวิหาร 4 จำนวน 2 รูป /คน ด้วยวิธีการเจาะจงด้วยคุณสมบัติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แบบสอบถามสภาพการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency value) และค่าร้อยละ (Percentage value) 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แล้วแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยยึดเกณฑ์ระดับการให้คะแนนของของบุญชม ศรีสะอาด (2558)

3.2 แบบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ และวิเคราะห์ แนวการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวม

สภาพการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัด นครสวรรค์ โดยภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การบริหารงานธุรการ	4.51	0.50	มากที่สุด
2. การบริหารงานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.36	0.51	มาก
3. การบริหารจัดการทำสำมะโนผู้เรียน	4.52	0.50	มากที่สุด
4. การบริหารงานพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ	4.44	0.52	มาก
5. การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.48	0.52	มาก
6. การบริหารงานจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร	4.48	0.51	มาก
7. การบริหารงานจัดระบบควบคุมภายใน	4.52	0.49	มากที่สุด
8. การบริหารงานบริการสาธารณะ	4.49	0.53	มาก
9. การบริหารงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.42	0.49	มาก
10. การบริหารงานส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและบริหารทั่วไป	4.46	0.51	มากที่สุด
ภาพรวม	4.46	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาพรวมด้านการบริหารงานจัดระบบควบคุมภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ภาพรวมด้านการบริหารจัดการทำสำมะโนผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และ ด้านการบริหารงานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับโดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1.1 การบริหารงานธุรการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านผู้บริหารมีการติดตามประเมินผลและปรับปรุงการ จัดระบบ การบริหารให้มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด รองมาคือด้านผู้บริหารมีการศึกษาวิเคราะห์ สภาพงาน ธุรการของสถานศึกษาตามระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติ ผู้บริหารมีการวางแผนออกแบบระบบธุรการ โดยการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานส่วนด้านผู้บริหารมีการดำเนินงานธุรการตามระบบที่ กำหนดไว้โดยยึดหลักความถูกต้องรวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า ด้านผู้บริหารมีการดำเนินการบริหารจัดการ เป็นไปตามโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการที่กำหนด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.2 การบริหารงานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมทุกข้ออยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารปรับปรุงและ พัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และการรายงานผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมาคือด้านผู้บริหารจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ทิศทางของเขต พื้นที่การศึกษา และสนองต่อความต้องการของชุมชนสังคม โดยการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน องค์กร สถาบัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารศึกษา วิเคราะห์ วิจัยการจัดและพัฒนาสถานศึกษาของสถานศึกษาตามนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาของสถานศึกษาที่ สอดคล้องกับทิศทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผู้บริหารจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา และด้าน ผู้บริหารดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบที่ กำหนดไว้ และตรงตามความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามลำดับ

1.3 การบริหารจัดการทำสำมะโนผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ เช่นการ ติดตามผลการเรียนของนักเรียน สมาคมศิษย์เก่า ยกย่องชมเชยศิษย์เก่าที่ทำประโยชน์ต่อสถานศึกษา ด้านผู้บริหารจัดระบบข้อมูลสารสนเทศจากการทำสำมะโนผู้เรียน ด้านผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมส่งเสริม นันทนาการ สหกรณ์ ทักษะศึกษา กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี และการบำเพ็ญประโยชน์ โดยยึดนโยบายของ สถานศึกษา ผู้บริหารมีการประสานกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจและจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับ บริการทางการศึกษาของสถานศึกษา และผู้บริหารเสนอข้อมูลสำมะโนผู้เรียนให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ ตามลำดับ

1.4 การบริหารงานพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารมีการวางแผน กำหนด นโยบาย และแนวทางการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนา สถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านผู้บริหารจัดทำระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อใช้ในการ บริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ด้านผู้บริหารเสนอและเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการและการประชาสัมพันธ์ ด้านผู้บริหารมีการส่งเสริมให้มีการวิจัยพัฒนาการผลิตเทคโนโลยีทางการศึกษา และผู้บริหารมีการติดตาม ประเมินผลการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเหมาะสม ตามลำดับ

1.5 การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารประสานงานด้านความร่วมมือเกี่ยวกับข้อมูลกับงานต่างๆ เพื่อรวบรวมและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องเหมาะสมและทันสมัยที่จะบ่งบอกถึงสภาพปัญหาความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านผู้บริหารวางแผนงาน/โครงการ และจัดทรัพยากรที่ใช้ในงานสารสนเทศของกลุ่มบริหารทั่วไป ด้านผู้บริหารรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียน เกณฑ์การประเมินมาตรฐานแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านผู้บริหารจัดทำเอกสารเผยแพร่ข้อมูลให้กลุ่มงาน ได้ใช้ประโยชน์ในการวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนางานในกลุ่มงานต่อไป และด้านผู้บริหารสร้างความร่วมมือกับสารสนเทศของโรงเรียน เผยแพร่งานของกลุ่มบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมากตามลำดับ

6. การบริหารงานจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านผู้บริหารนำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นเครื่องมือ การขับเคลื่อนการบริหารและพัฒนาองค์กร รองลงมาคือด้านผู้บริหารจัดระบบการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารจัดการ ด้านผู้บริหารปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารงานสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านผู้บริหารประเมินผลงานและรายงานการพัฒนาองค์กร และด้านผู้บริหารมีการจัดระบบบริการข้อมูลข่าวสาร และงานบริการอื่นอย่างเหมาะสมโดยยึดหลักรวดเร็ว ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ตามลำดับ

1.7 การบริหารงานจัดระบบควบคุมภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารมีการประเมิน และรายงานผลการระดมทรัพยากรและการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุง ด้านผู้บริหารดำเนินการควบคุมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินกำหนด ด้านผู้บริหารมีการบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมโดยยึดหลักความคุ้มค่า มั่นคง และปลอดภัยต่อผู้เรียน ด้านผู้บริหารมีการวิเคราะห์การกำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงานของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านผู้บริหารวางแผนการจัดระบบการควบคุมภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากตามลำดับ

1.8 การบริหารงานบริการสาธารณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบที่กำหนดไว้ รองลงมาคือด้านผู้บริหารรายงานผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านผู้บริหารศึกษา วิเคราะห์วิจัยการจัดและพัฒนาสถานศึกษาของสถานศึกษาตามนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับทิศทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผู้บริหารประสานความร่วมมือกับหน่วยราชการส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา และด้านผู้บริหารจัดระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ตามลำดับ

1.9 การบริหารงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ผู้บริหารติดตาม ประเมินผลการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผู้บริหารระดมจัดหาเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการศึกษาในงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านผู้บริหารสนับสนุนและพัฒนาให้บุคลากรสามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษา ด้านผู้บริหารส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านผู้บริหารวางแผนและดำเนินการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาตามลำดับ

1.10 การบริหารงานส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านผู้บริหารนำผลการวิจัยมาปรับปรุงพัฒนานโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของสถานศึกษาและด้านผู้บริหารการส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ได้แก่การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์การยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนที่ประพฤติดี อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านผู้บริหารมีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในทุกด้าน ซึ่งครอบคลุมถึงการประสาน ความร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงาน สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และสถานศึกษาในการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาาร่วมกัน ด้านผู้บริหารกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับผู้เรียนให้เป็นไปตามบริบท สภาพแวดล้อมของแต่ละสถานศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครูผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านผู้บริหารมีการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานและระบบการประเมินมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูป/คน ประกอบด้วย 10 ด้าน โดยมีแนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร 4 ดังนี้

2.1 การบริหารงานธุรการ ผู้บริหารมีการดำเนินการบริหารจัดการเป็นไปตามโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการที่กำหนด ควรให้ความสำคัญจัดระบบการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงาน และเป็นหลักฐานอ้างอิงที่ถูกต้อง รวมถึงการค้นคว้าข้อมูลในอนาคต เอื้อให้มีการประสานงาน ติดต่о สื่อสารทำความเข้าใจระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงาน หน่วยงานกับบุคคล และบุคคลกับบุคคล ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความความยินดี และจริงใจ ในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในสถานศึกษา และส่วนราชการอื่น ด้วยความเสมอภาค และเท่าเทียม

2.2 การบริหารงานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบที่กำหนดไว้ และตรงตามความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ บทบาทหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมพิจารณา วางแผนดำเนินการ รับฟังความคิดเห็น และร่วมทำงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สำเร็จลุล่วง ควรควบคุม ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างน้อย 3 ครั้ง/ปีการศึกษา โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้วยความเสมอภาค และเท่าเทียม

2.3 การบริหารจัดการทำสำมะโนผู้เรียน ผู้บริหารเสนอข้อมูลสำมะโนผู้เรียนให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ จัดทำเครื่องมือสำมะโนผู้เรียนและเสนอให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบผ่านการจัดทำทะเบียนนักเรียน การรับและย้ายและพิจารณาการยกเว้นคุณสมบัตินักเรียนที่ถูกต้อง และมีความชัดเจน กำหนดเขตบริการศึกษา และแผนการรับนักเรียนโดยประสานกับเขตพื้นที่ ผ่านการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศจากสำมะโนผู้เรียน และเสนอรายงานข้อมูลสารสนเทศสำมะโนผู้เรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบด้วยความยินดี สำรวจความต้องการในการเข้ารับบริการการศึกษา ทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย และบริการตามอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง อย่างเท่าเทียม และเสมอภาค

2.4 การบริหารงานพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ผู้บริหารมีการติดตาม ประเมินผล การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเหมาะสม จัดให้มีการสำรวจระบบและจัดทำทะเบียนการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศกับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องและเป็นโยชน์ต่อการกิจจัดการศึกษาของสถานศึกษา และส่งเสริมการออกแบบและจัดทำระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เช่น ฐานข้อมูลนักเรียน ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลสื่อการเรียนการสอน ข้อมูลครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ข้อมูลชุมชน เป็นต้น เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาศูนย์ข้อมูลหรือระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติการกิจ และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศ ให้เกิดการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการ และการประชาสัมพันธ์ ผ่านการประเมิน และประสานงานระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ โดยปรับปรุงพัฒนาเป็นระยะอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

2.5 การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารสร้างความร่วมมือกับสารสนเทศของโรงเรียน เผยแพร่งานของกลุ่มบริหารทั่วไป จัดทรัพยากรที่ใช้ในงานสารสนเทศของกลุ่มบริหารทั่วไปที่เอื้อต่อการจัดทำเอกสารเผยแพร่ข้อมูลในกลุ่มงานได้ใช้ประโยชน์ในการวางแผนแก้ปัญหา หรือพัฒนางานในกลุ่มงานต่อไป พร้อมกับการประสานงานด้านความร่วมมือเกี่ยวกับข้อมูลกับงานต่างๆ เพื่อรวบรวมและจัดระบบข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ถูกต้องเหมาะสม และทันสมัยที่จับบ่งบอกถึงสภาพปัญหาความต้องการต่างๆ ส่งเสริมความร่วมมือกับสารสนเทศของโรงเรียน เผยแพร่ของกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยความยินดี และประเมินสรุปรายงานการดำเนินงานประจำปีการศึกษา เพื่อประกอบการตัดสินใจ และการบริหารจัดการในอนาคต

2.6 การบริหารงานจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร ผู้บริหารมีการจัดระบบบริการข้อมูลข่าวสาร และงานบริการอื่นอย่างเหมาะสมโดยยึดหลักรวดเร็ว ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ กำหนดนโยบายวางแผน งานโครงการ โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับนโยบายและจุดประสงค์ของโรงเรียน เอื้อให้มีการประสานงานร่วมมือกับกลุ่มสาระการเรียนรู้และงานต่างๆ ของโรงเรียนในการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ทั้งในและนอกโรงเรียน ผ่านการแสดงความคิดเห็นถึงความต้องการ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการต้อนรับ และบริการผู้มาเยี่ยมชม หรือดูงานโรงเรียน รวมถึงต้อนรับ และบริการผู้ปกครอง หรือแขกผู้มาติดต่อกับนักเรียน และทางโรงเรียนด้วยความยินดี และส่งเสริมการเผยแพร่กิจกรรมต่างๆ และชื่อเสียงของโรงเรียนทางสื่อมวลชน โดยมีการรวบรวม สรุปผลและสถิติต่างๆ เกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์และจัดทำรายงานประจำปีของงานประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

2.7 การบริหารงานจัดระบบควบคุมภายใน ผู้บริหาร วางแผน และบริหารงานจัดระบบควบคุมภายในให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

ของหน่วยรับตรวจ รวมทั้งการปฏิบัติตามนโยบาย และวิธีการปฏิบัติงานที่องค์กรได้กำหนดขึ้น บริหารจัดการการใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการดูแลรักษาทรัพย์สิน การป้องกันหรือลดความผิดพลาด ความเสียหาย การสิ้นเปลือง หรือการทุจริตของหน่วยรับตรวจ สร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผล รวมถึงการเปิดรับฟังความต้องการ และความคิดเห็น เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือแผนงานที่ได้กำหนดไว้ และเอื้อให้มีการจัดทำรายงานทางการเงินที่จัดทำเพื่อใช้ภายใน และภายนอกหน่วยรับตรวจ เป็นไปอย่างถูกต้อง เชื่อถือได้ และทันเวลา

2.8 การบริหารงานบริการสาธารณะ ผู้บริหารจัดระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา วางแผนกำหนดงาน โครงการงบประมาณแผนปฏิบัติงาน ด้านงานบริการสาธารณะตลอดจนการติดตามการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และบริการสาธารณะ สนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรต่างๆ เพื่อช่วยเหลือโรงเรียน เช่น สมาคมฯ มูลนิธิ และประสานการให้บริการแก่คณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น อีกทั้งผู้บริหารควรมีการอำนวยความสะดวกการบริการชุมชนในด้านข่าวสาร สุขภาพอนามัย อาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และวิชาการด้วยความยินดี และจัดให้มีการรวบรวมข้อมูล จัดทำสถิติ ประเมินสรุป รายงาน ผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการประจำปีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เสมอภาค ทั้งถึงอย่างเท่าเทียม

2.9 การบริหารงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้บริหารวางแผนและดำเนินการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ระดมจัดหาเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการศึกษาในด้านต่างๆ ของสถานศึกษา สนับสนุนและพัฒนาให้บุคลากรสามารถนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษา รวมถึงส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาควรควบคุม ติดตาม ประเมินผลการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้

2.10 การบริหารงานส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและบริหารทั่วไป ผู้บริหารมีการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานและระบบการประเมินมาตรฐาน การปฏิบัติงานของสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวงศึกษาธิการ เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและบริหารทั่วไปในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง เอื้อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงาน หรือการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวองค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น รวมถึงการเตรียมความพร้อม ส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาอย่างทั่วถึงตามขีดความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยมาเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ จากการวิจัยสภาพการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา

ตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก งานบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบบริหารองค์การให้บริการบริหารงานอื่นๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ และการบริหารงานบุคคล ให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งได้สอดคล้องกับ ศิวรินทร์ ตาเต็ง ได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสตรีศรีน่าน อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารมีความพึงพอใจในภาพรวมน้อยในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของครูโรงเรียนสตรีศรีน่านที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารโรงเรียนสตรีศรีน่าน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่มีช่วงอายุที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารในโรงเรียนสตรีศรีน่าน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ศิวรินทร์ ตาเต็ง, 2558)

2. แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีดังนี้ 1) การบริหารงานธุรการ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดระบบการดำเนินงาน ประสานงาน ติดต่อ สื่อสาร ทั้งภายในและภายนอก สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น 2) การบริหารงานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรรับฟังความคิดเห็นและจัดให้มีการร่วมพิจารณาวางแผนดำเนินการ 3) การบริหารจัดการทำสำมะโนผู้เรียน ควรจัดทำเครื่องมือสำมะโนผู้เรียน จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ 4) การบริหารงานพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ควรพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่าย สนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ 5) การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรจัดทรัพยากรที่ใช้ในงานสารสนเทศ ประสานความร่วมมือเกี่ยวกับข้อมูล 6) การบริหารงานจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร กำหนดนโยบายวางแผนงานโครงการส่งเสริมการเผยแพร่กิจกรรมที่สร้างชื่อเสียงของโรงเรียน 7) การบริหารงานจัดระบบควบคุมภายใน จัดระบบควบคุมภายในให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 8) การบริหารงานบริการสาธารณะ ควรอำนวยความสะดวก บริการชุมชน รวบรวมข้อมูล จัดทำสถิติ ประเมินสรุป รายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 9) การบริหารงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ สนับสนุนและพัฒนาให้บุคลากรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาควบคุม ติดตาม ประเมินผล 10) การบริหารงานส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและบริหารทั่วไป กำหนดเกณฑ์เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัด ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงาน ซึ่งการนำหลักพรหมวิหารมาบูรณาการกับการบริหารงานทั่วไปนั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดของลลิตา เฉลิมพลโยธิน (2560) ที่กล่าวไว้ว่า 1) เมตตา ผู้บริหารมีความปรารถนาให้ครูทุกคนมีความสามัคคีกันในการทำงานโดยการให้ทำกิจกรรมร่วมกัน มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถให้ตรงกับบุคคล รับฟังความคิดเห็นของครู สนับสนุนครูให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปและการวางตัวให้เหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา 2) กรุณา ผู้บริหารมีการจัดระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับงานของมหาวิทยาลัยโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักเป็นที่ปรึกษาที่ดีและให้คำแนะนำแก่ครูเมื่อมีปัญหาให้โอกาสผู้ที่ทำงานผิดพลาดได้ปรับปรุงตนเองและเข้าร่วมงานต่อ ชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์และสิ่งที่เป็นโทษให้กับบุคลากรอย่างจริงจัง ร่วมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นด้วยความใส่ใจ เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ สร้างสัมพันธภาพอันดีงามแก่ครูทุกคน 3) มุทิตา ผู้บริหารจัดโครงการพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการ

อบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงาน การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรทุกภาคเรียน ตามงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้ แสดงความยินดีกับบุคลากรทุกคนที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับสม่ำเสมอ ชื่นชมผลการปฏิบัติงานของครูด้วยความจริงใจ จัดระเบียบหรือเกณฑ์การให้รางวัลผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานอย่างเหมาะสม สร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดกับครูอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนในการเผยแพร่ผลงานและความสำเร็จของครู เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ สร้างสัมพันธ์ภาพอันดีงามแก่บุคลากรทุกคน

4) อุเบกขา ผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบอย่างยุติธรรม คือ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่การรับผิดชอบงานตามความรู้ความสามารถของบุคลากร มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ ยึดกฎระเบียบและความถูกต้องตามกฎหมายของมหาวิทยาลัย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยคือแนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าในการบริหารงานทั่วไป ซึ่งในการบริหารงานทั่วไปทั้ง 10 ด้านนั้น ผู้บริหารต้องมีหลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเป็น หลักความประพฤติของผู้บริหารสถานศึกษาและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยอัธยาศัยมีน้ำใจดังหลักพรหมวิหาร 4 มาเป็นส่วนช่วยในการบริหารงานทั่วไป 10 สรุปในภาพที่ 1

แนวทางการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
หลักพรหมวิหาร 4 - เมตตา การแสดงออกถึงความรักความปรารถนาดี - กรุณา การแสดงออกถึงความสงสาร - มุทิตา การแสดงออกถึงความแจ่มใสเบิกบาน - อุเบกขา การแสดงออกถึงการวางใจเป็นกลาง
การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา - การบริหารงานธุรการ - การบริหารงานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน - การบริหารงานจัดทำสำมะโนผู้เรียน - การบริหารงานพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ - การบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศ - การบริหารงานจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร - การบริหารงานจัดระบบควบคุมภายใน - การบริหารงานบริการสาธารณะ - การบริหารงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา - การบริหารงานส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและบริหารทั่วไป

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้การบริหารงานทั่วไปได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี
 - 1.2 ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปสร้างแนวทางการบริหารงานทั่วไปให้เป็นระบบ ผู้บริหารควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีช่วยเหลือเกื้อกูล และมีความเมตตาอารีต่อบุคลากรในการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น
 - 1.3 ผู้บริหารควรวางแผนพัฒนาการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาในแต่ละด้านให้มีการปฏิบัติได้มากยิ่งขึ้นและหาแนวทางปรับปรุงด้านที่มีการนำไปใช้ต่ำกว่าด้านอื่นๆ ให้สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานด้านการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้แนวทางการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน และปัจจัยที่มีส่งผลกระทบต่อการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร 4
 - 2.2 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการส่งเสริมการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: แอล.ที.เพรส.
- บุญมี เณรยอด. (2546). **หลักการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา,
- เผด็จ ขอบรูป. (2553). **ปัญหาการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลิขิตา เฉลิมพลโยธิน. (2560). **ภาวะผู้นำกับการพัฒนาองค์การโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. 11(26). 162-172.
- ศิวรินทร์ ตาเต็ง. (2558). **ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสตรีน่าน อำเภอเมือง จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 (แพร่-น่าน)**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). **การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครู
กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

GUIDELINES FOR PROMOTING MOTIVATION FOR WORK ACCORDING TO THE
PRINCIPLE OF DITTHADHAMMIKATTHA VIEWS OF THE TEACHERS OF THE WANG
CHOLASIN SCHOOL GROUP, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

^[1]สุภาพร กสิกร Supaporn Kasikorn ^[2]เกษม แสงนนท์ Kasem Sangnont
^[3]ณัชชา อมราภรณ์ Natcha Amaraporn ^[4]เผด็จ จงสกุลศิริ Padet Jongsakulsiri
^{[1] [2] [3] [4]}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Supaporn8487@gmail.com

Article Received: March 06, 2024. Revised: April 16, 2024. Accepted: April 16, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู 2) เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครู 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี จากประชากรเป็นครู จำนวน 136 คน สถิติที่ใช้เป็นการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านการปกครอง ด้านลักษณะของงานที่ทำ และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ตามลำดับ 2) วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ มีดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารชั้นตรวจสอบให้การดูแลบุคลากรทางการศึกษาทุกคนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดถึงการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน คอยให้การช่วยเหลือครูที่มีความเดือดร้อนทุกคนด้วยความเป็นกันเอง อย่างมีความเป็นกัลยาณมิตรกับบุคลากรทางการศึกษาทุกคน ด้านโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูหมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและรักษาตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง ด้านการปกครอง ผู้บริหารมีความขยันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้านลักษณะของงานที่ทำ ผู้บริหารมีการพิจารณาความเหมาะสมของงานกับความรู้ความสามารถของครูที่รับผิดชอบ และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ผู้บริหารมีการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใส ให้รางวัลกับครูผู้ปฏิบัติงานดีเพื่อรักษาความดีความชอบของครูเป็นการสร้างแรงจูงใจ 3) แนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ทั้ง 6 ด้าน มีดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน มอบหมายให้ครูหมั่นตรวจสอบให้การดูแลบุคลากรทางการศึกษาทุกคนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดถึงการดูแลอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอร่วมกันกับครูเพื่อรักษาผลประโยชน์และชื่อเสียงของโรงเรียนไว้เป็นอย่างดี ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ส่งเสริมให้ครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและบุคลากรทุกคนอย่างเป็นกัลยาณมิตรและให้ดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ ด้านโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ให้โอกาสครูที่มีความสามารถ ตั้งใจ พยายามทำงาน และรักษาหน้าที่การงานที่ปฏิบัติให้ดี

ตลอดไปตลอดถึงการเลี้ยงชีวิตของครูอย่างชอบธรรม ด้านการปกครอง ส่งเสริมให้ครูมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาอย่างเต็มความสามารถ ด้านลักษณะของงานที่ทำ ส่งเสริมให้ครูขยันรักษาการปฏิบัติงานที่ตามงานที่ได้รับมอบหมายและรักษาผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองไม่ให้ขาดตกบกพร่องและความเป็นมิตรกับเพื่อนร่วมงานทุกคน และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ พิจารณาการเลื่อนเงินเดือนจากผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การประเมินเพื่อเลื่อนเงินเดือนด้วยความโปร่งใสเพื่อรักษาผลประโยชน์ของบุคลากรและมีสวัสดิการช่วยเหลือยามฉุกเฉิน

คำสำคัญ: การส่งเสริมแรงจูงใจ, หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์, ครู

ABSTRACT

This research article had the objectives 1) to study the motivational conditions in teachers' work, 2) to study methods for promoting motivation in working according to the principles of Dittthadhammikattha of teachers, 3) to propose guidelines for promoting motivation in working according to the principle of Dittthadhammikattha of teachers in the Wang Cholasin School Group, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. It was a combined method research by collecting questionnaire data from a population of 136 teachers. Statistics used to analyze were mean, standard deviation and content from interviews with 5 experts. The research results found that: 1) Conditions of motivation for teachers' work in overall and every aspect was at a high level including the work environment, relationship with co-workers, opportunities for advancement in positions, governance, nature of work and compensation and welfare, respectively. 2) The results of studying methods for promoting motivation in working according to the principle of Dittthadhammikattha were as follows: 2.1) Governance; executives were diligent in performing their duties to the best of their ability. 2.2) Opportunities for advancement in positions; administrators encouraged teachers to diligently study and acquire knowledge to develop themselves and maintain their positions. 2.3) Compensation and welfare; executives consider salary increased with transparency and giving rewards to teachers who perform well in order to maintain their merit as an incentive. 2.4) Relationships with co-workers; waiting to help all teachers who were in trouble with friendliness. 2.5) The nature of the work; administrators considered the suitability of the work with the knowledge and abilities of the teachers in charge, and 2.6) work environment; administrators were diligent in checking and providing regular care to all educational personnel as well as inspecting the environment within the educational institution in a friendly manner with all educational personnel. 3) Guidelines for promoting motivation in working according to the principle of Dittthadhammikattha, all 6 areas were as follows: 3.1) operating environment; administrators regularly check and provide care to all educational personnel as well as taking care of the buildings, learning resources within the educational institution were always available for use to maintain the interests and reputation of the school as well. 3.2) Relationships with co-workers; administrators should build good relationships with teachers and all personnel, be

friendly to all personnel, and live with awareness. 3.3) Opportunities for advancement in positions; gave opportunities to teachers who were talented, determined, and dedicated to their work and maintained good work duties forever and earn a living righteously. 3.4) Governance; executives promoted commitment and determination to perform duties assigned by superiors and maintain them to the best of their ability. 3.5) The nature of the work performed; encouraged teachers to be diligent in performing their assigned tasks and maintain results performing one's own duties without fail and being friendly to all co-workers and, 3.6 Compensation and welfare; executives considered salary increases based on the performance of personnel duties according to the criteria evaluating salary increases with transparency to protect the interests of personnel and the school and having emergency assistance benefits.

Keywords: Promoting Motivation, Principle of Dittthadhammikattha Views, Teachers

บทนำ

การบริหารงานใดๆ ในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล นอกจากมีการวางแผนที่ดีและจัดโครงสร้างขององค์กรให้เหมาะสมแล้ว สิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือการจัดหาบุคคลที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงาน ดังนั้น คนจึงเป็นปัจจัยในการดำเนินงานที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกของการบริหาร เพราะไม่ว่าจะเป็นการบริหารทั่วไปหรือการบริหารการศึกษา จุดมุ่งหมายสำคัญ คือต้องการให้งานนั้นบรรลุตามเป้าหมาย และจุดประสงค์ที่วางไว้โดยการใช้ทรัพยากรการบริหารพื้นฐานซึ่งประกอบด้วยคน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และการจัดการ (Management) เช่นเดียวกับการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จะส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารงานนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญของหน่วยงานที่วางแผน ควบคุม ดูแล ดำเนินงาน ให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและลุล่วงสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้น อาจมีปัจจัยมาจากหลายประการและที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การบริหารด้านบุคลากร และการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องมีการดูแลเอาใจใส่สร้างแรงจูงใจให้เกิดกำลังใจพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างดีและมีคุณภาพ เพราะครูเป็นผู้นำนโยบายและหลักสูตรไปปฏิบัติ ซึ่งการที่ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาจะปฏิบัติงานได้ผลดีมากน้อยเพียงใด ปัจจัยที่สำคัญคือ ขวัญและกำลังใจที่ดีของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เหตุนี้ แรงจูงใจจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การที่บุคคลจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต่อเมื่อมีขวัญกำลังใจที่ดีในการรับการตอบสนองด้านความต้องการอย่างเหมาะสมเพราะขวัญกำลังใจย่อมให้เกิดเกื้อกูลต่อการปฏิบัติงาน ขวัญกำลังใจของบุคคลหรือคนในหน่วยงานที่เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพการเสริมสร้างขวัญกำลังใจก็ช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานหลายประการ คือ มีความสนใจศรัทธา และเชื่อมั่นต่อหน่วยงานที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานมีความร่วมมือร่วมใจต่อผู้บังคับบัญชา มีความเสียสละความ รับผิดชอบอย่างเต็มที่ ดังที่ ปรียาพร วงศอนุตโรจน์ (2547) ได้กล่าวถึง

ขวัญและกำลังใจในแนวทางเดียวกัน คำว่า “ขวัญ และกำลังใจ” ทางการศึกษาได้เข้ามาและได้รับการยอมรับเป็นอย่างดีจากผู้บริหารเนื่องจากผู้บริหารตระหนักดีว่าทรัพยากรการบริหารที่สำคัญที่สุด คือ คน เพราะคนเป็นผู้ทำให้งานสำเร็จหรือล้มเหลว มีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำบุคคลที่มีขวัญดีจะมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้ 1) มีความกระตือรือร้นที่จะร่วมทำงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายของสถานศึกษา 2) อยู่ในระเบียบวินัย และเต็มใจที่จะทำตามระเบียบข้อบังคับต่างๆ 3) มีแรงจูงใจ และความสนใจในงานอย่างมาก 4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เช่นเดียวกับ นุชลี โพธิ์วรกร (2549) กล่าวว่า “ขวัญ” หมายถึง กำลังใจในการต่อสู้ ส่วน “กำลังใจ” หมายถึง ขวัญ ความฮึกเหิม ดังนั้นเมื่อรวมคำว่า “ขวัญและกำลังใจ” เข้าด้วยกันในแง่ของการปฏิบัติงานแล้ว เหตุนั้น ขวัญและกำลังใจในการทำงาน คือ สภาพทางจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน เช่น ความรู้สึกหรือความนึกคิดที่ได้รับอิทธิพลแรงกดดันหรือสิ่งเร้าจากปัจจัยสภาพแวดล้อมในองค์การที่อยู่รอบตัวเขา และจะมีปฏิกิริยาโต้กลับคือ พฤติกรรมในการทำงานซึ่งมีผลโดยตรงต่อผลงานของบุคคลนั้น จะเห็นได้ว่าการสร้างขวัญและกำลังใจเป็นเรื่องที่สำคัญในการสร้างแรงจูงใจของบุคลากรในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ครูในฐานะบุคคลสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการดูแลให้มีความสุข มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดหมายสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ “ครู” จะเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากครูเป็นตัวเชื่อมโยงกับส่วนต่างๆ ของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร กลุ่มครู หรือชุมชน และที่สำคัญที่สุดคือผู้เรียน ดังนั้นครูจึงเป็นฟันเฟืองสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) การยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของครูนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยแรงจูงใจในการทำงานซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามจุดหมายจึงกล่าวได้ว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสำคัญ และมีความจำเป็นสำหรับองค์กรทุกแห่ง เพราะการที่ครูจะปฏิบัติงานได้ดีมีผลดีมาน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับขวัญกำลังใจและแรงจูงใจที่ดีของครูที่ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนการสอนในโรงเรียน อาจกล่าวได้ว่าการแรงจูงใจครูให้มีความทุ่มเทในการปฏิบัติงานเป็นวิธีสร้างความสำเร็จของการเรียนการสอนนั่นเอง เพราะถ้าครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดีหรือสูงแสดงว่าครูมีความรู้สึกที่ดีต่อสถานศึกษาหรือสถาบันนั้นๆ และรู้สึกดีต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน รู้สึกที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน แต่ในทางตรงข้ามถ้าครูในสถานศึกษาขาดขวัญกำลังใจ ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จะมีความหวาดระแวง ไม่เชื่อถือต่อกันในหมู่คณะ การละทิ้งงานก็จะเกิดขึ้น ภารกิจของสถานศึกษานั้นย่อมไม่สามารถบรรลุผลหรือวัตถุประสงค์นั้นได้ในที่สุด

ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของตนพยายามสร้างความพอใจ ความผูกพัน ความตระหนักในหน้าที่และความสำคัญของอาชีพแก่บุคลากรของตน ผลักดันให้พวกเขาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และมีการพัฒนาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการซึ่ง ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารงาน รวมทั้งประสบการณ์และทักษะการบริหารงานของผู้บริหารในการดำเนินงานของผู้บริหารนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการในการชักนำบุคคลในองค์การ ให้มีความตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันปฏิบัติงานในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องหาแนวทาง วิธีการในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพควบคู่กับการบริหารงานที่ส่งเสริมครูในด้านขวัญกำลังใจ ส่งเสริมครูด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน นั่นคือ การบริหารโดยยึดหลักพุทธธรรม ซึ่งเป็นอีกแนวทางการบริหารที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการสถานศึกษาให้เกิด

ความเป็นธรรม มีการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน โดยใช้ระบบตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ในการบริหารจัดการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) โดยเฉพาะหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ซึ่งเป็นหลักธรรมที่อำนวยความสะดวกสุขขั้นต้นมี 4 ประการ ได้แก่ 1) อุทฺธฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานที่ตนได้ทำไว้ 3) กัลยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักเสวนาคบหาคน ผู้มีความ สามารถผู้นำเคารพนับถือและมีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพการงาน 4) สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตแต่พอดี คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายมิให้ผิดเคือง หรือฟุ่มเฟือย ให้อยู่พอดีสมรายได้ (พระธรรมปิฎก ป. อ. ปยุตฺโต, 2547)

การปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นอกจากจะมีระเบียบวินัย คำสั่ง เป็นตัวควบคุมให้ครูผู้ปฏิบัติงาน ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้แล้ว สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ ต้องการได้นั้นก็คือความสุขกาย ความสบายใจในการทำงาน ซึ่งความรู้สึกดังกล่าว จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยแรงจูงใจเป็นตัวกำหนด หรือเป็นพลังผลักดันให้ครูเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน เพราะหากครูมีแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงาน จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ดีต่อองค์กร แต่ในปัจจุบันครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ ยังมีความจำเป็นที่ต้องการการส่งเสริมด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อให้ครูมีแรงจูงใจและขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้วิจัยในฐานะครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มองเห็นความสำคัญของการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู จึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยใช้หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์กับการบริหารงานของครู ที่จะช่วยส่งเสริมครูในด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้สูงขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูในกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 136 คน ใช้เป็นประชากรในการวิจัยทั้งหมด เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 5 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจงคุณสมบัติ คือ เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษามาแล้ว 2 ปี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยจะคำนึงถึงการสร้างแบบสอบถามให้เป็นไปตามหลักวิชาการที่ถูกต้องและการได้แบบสอบถามที่ดีมีคุณภาพมีความตรงทั้งในเชิงโครงสร้าง (construct validity) และความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) รวมทั้งความเชื่อมั่น (reliability) 4) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) การใช้ภาษาและพิจารณาว่าแบบสอบถามครอบคลุมของเนื้อหาหรือไม่โดยการหาดัชนี (index of congruence: IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป 4) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.978 5) นำเครื่องมือไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การสอน ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นถึงทัศนคติที่มีต่อการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในด้านต่างๆ

3.2 แบบสัมภาษณ์ โดยมีการสร้างแบบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครู กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษา กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 4) สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามระเบียบวิธีวิจัยให้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครู กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5) นำเสนอโครงร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Validity) 6) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ 7) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้จริงเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การสอน ในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) หาค่าเฉลี่ยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครู กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครู กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปวิธีการดำเนินการวิจัยได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก สรุปดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

สภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม		N = 136 คน			
		ระดับความคิดเห็น			
		μ	σ	แปลผล	อันดับ
1.	การปกครอง	4.19	0.67	มาก	4
2.	โอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	4.23	0.50	มาก	3
3.	ค่าตอบแทนและสวัสดิการ	4.08	0.56	มาก	6
4.	ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.29	0.54	มาก	2
5.	ลักษณะของงานที่ทำ	4.12	0.61	มาก	5
6.	สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน	4.32	0.44	มาก	1
ภาพรวม		4.21	0.45	มาก	

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ การปกครอง ลักษณะของงานที่ทำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ค่าตอบแทนและสวัสดิการ

2. วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สามารถสรุปผลได้ดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่

1. อุฏฐานสัมปทา ขยันหมั่นเพียร มีวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารต้องมีการตรวจสอบ ดูแล สถานที่ภายในโรงเรียนให้พร้อมสำหรับการใช้งานของนักเรียนและครู อยู่เสมอเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานของครูมากยิ่งขึ้นผู้ทรงคุณวุฒิ (2) ผู้บริหารต้องหาแนวทางในการจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติด้านการสอนของครู และด้านการงานที่ได้รับมอบหมายของครู โดยของงบประมาณในการสนับสนุน ด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนของเรียน และการปฏิบัติงานอื่นๆ ขององค์กร (3) มีการดูแลแหล่งเรียนรู้ ห้องเรียนภายในโรงเรียนให้พร้อมใช้งานมีความสะอาด และความปลอดภัยสำหรับนักเรียนและครู เพื่อให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (4) มีการหมั่นตรวจสอบ ดูแล ห้องเรียน บริเวณโรงเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ ของโรงเรียนให้สามารถอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน มีความปลอดภัย สะอาด บรรยากาศเหมาะสมกับการสอนและการทำงาน

2. อารักขสัมปทา รักษาดี มีวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมบรรยากาศในห้องเรียนให้น่าอยู่ สะอาด เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครูดูแลสภาพห้องเรียนให้น่าเรียน (2) ผู้บริหารต้องมอบหมายคณะครูให้รักษามาตรฐานการจัดห้องเรียนให้น่าอยู่ เอื้อต่อเรียนเรียนของผู้เรียน มีมุมกิจกรรม ป้ายนิเทศให้ความรู้แก่ผู้เรียน (3) ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายในการรักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อมทั้งภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ห้องน้ำ โรงอาหาร สนามหญ้าและบริเวณอื่นๆ

รอบโรงเรียนให้คณะครู นักเรียนปฏิบัติอย่างเคร่งครัด (4) ผู้บริหารต้องกำชับ เรื่องการดูแลรักษาวัสดุ อุปกรณ์ของโรงเรียนซ่อมแซมวัสดุที่ชำรุดเสียหาย ให้พร้อมใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน (5) ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมประกวดบรรยากาศในห้องเรียน เพื่อให้ครูรักษามาตรฐานของห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนของผู้เรียน มีความสะอาด ปลอดภัย และเหมาะต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. กัลยาณมิตตตา มีกัลยาณมิตร มีวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารต้องให้การส่งเสริมให้ครูช่วยเหลือกันในการตกแต่งห้องเรียน และช่วยกันจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้น่าอยู่ สวยงาม และปลอดภัย (2) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการวางแผนกับคณะครูช่วยกันออกแบบและจัดตกแต่งมุมต่างๆ ภายในโรงเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศที่น่าอยู่และใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน (3) จัดโครงการศึกษา ดูงาน โรงเรียนต้นแบบที่เป็นแบบอย่างในการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครู และเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน (4) ผู้บริหารและคณะครูต้องประสานงานกับชุมชนชาวบ้านหรือหน่วยงานที่สามารถให้ความอนุเคราะห์ วัสดุของตกแต่ง เพื่อปรับภูมิทัศน์จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้น่าอยู่และเกิดประโยชน์กับนักเรียน ครู และบุคลากร (5) กำหนดนโยบายให้คณะครูจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้ออำนวยกับผู้ปฏิบัติงานทุกคนอย่างเป็นรูปธรรม โดยผู้บริหาร คณะครู นักเรียนต้องช่วยกันจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้น่าอยู่ และเอื้อกับประโยชน์ของผู้เรียนมากที่สุด

4. สมชีวิตา ใช้ชีวิตพอเพียง มีวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารต้องให้การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูนำความรู้ และทรัพยากรภายในท้องถิ่นมาจัดประยุกต์ สร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เช่น การทำโรงเพาะเห็ด บ่อเลี้ยงปลา บ่อเลี้ยงกบ เป็นต้น (2) ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรในสถานศึกษา ต้องร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนและบริเวณภายนอกโรงเรียน ให้มีความปลอดภัยในทรัพย์สินของสถานศึกษา ครู และนักเรียน (3) สถานศึกษาต้องขอความร่วมมือชุมชน ชาวบ้าน และผู้ปกครองนักเรียนในการช่วยกัน ดูแลโรงเรียนในด้านความปลอดภัยของโรงเรียน และความปลอดภัยของชีวิตครูและนักเรียน เมื่อเกิดเหตุร้าย (4) สถานศึกษาต้องมีการจัดระบบดูแลรักษาความปลอดภัยภายในโรงเรียน มีเวลาในการเปิด-ปิด ประตูโรงเรียนอย่างชัดเจน ช่วยกันดูแลทรัพย์สินของโรงเรียน เพื่อความปลอดภัยของครูที่พักอาศัยในโรงเรียน (5) บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องช่วยกันดูแลความปลอดภัยของครูที่อาศัยอยู่ในบ้านพักโรงเรียน และครูที่มาปฏิบัติหน้าที่เวรยามรักษาความปลอดภัยในวันหยุด โดยการติดตั้งกล้องวงจรปิดในบริเวณต่างๆ รอบโรงเรียน เพื่อดูแลทรัพย์สินของโรงเรียน

2.2 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่

1. อุฏฐานสัมปทา ขยันหมั่นเพียร มีวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักธรรมภิบาล ปฏิบัติงานร่วมกับครู โดยรับฟังความคิดเห็น มีความรับผิดชอบต่องาน (2) ผู้บริหารต้องปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีความตรงต่อเวลา และมีความรับผิดชอบ (3) ผู้บริหารต้องประพฤติตนอย่างมุ่งมั่น ขยัน และไม่แสดงความเกียจคร้านในการทำงาน ต่อหน้าผู้ใต้บังคับบัญชา ควรปฏิบัติด้วยความตั้งใจ รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (4) ผู้บริหารและคณะครูต้องร่วมกันวางแผนในการดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ และมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เปิดโอกาสและรับฟังให้คณะครู แสดงความคิดเห็น และรับฟังอย่างมีเหตุผล (5) ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้น ให้ความร่วมมือกับคณะครูทุกครั้ง รับฟังความคิดเห็นของครู มีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

2. อารักขสัมปทา รักษาดี มีวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารต้องปฏิบัติเป็นผู้นำที่ดี ในการรักษาความลับของทางราชการ รักษาผลประโยชน์ขององค์กร รักษาสิทธิ และประโยชน์ของผู้ใต้บังคับบัญชา (2) ผู้บริหารต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต ต่อตำแหน่งหน้าที่การงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้รับบริการทุกคน (3) ปฏิบัติงานของผู้บริหารนั้น ต้องรักษาสีทธิประโยชน์ของตนเองของผู้ใต้บังคับบัญชา และสิทธิประโยชน์ขององค์กร (4) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการให้บริการแก่ผู้ที่มาติดต่อราชการ ผู้รับบริการทุกคนไม่เลือกปฏิบัติ มีความซื่อสัตย์ ไม่สร้างความเสียหายต่อองค์กรเพื่อเป็นการรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน (5) ผู้บริหารต้องรักษามาตรฐานที่ดีในการปฏิบัติงานของตนเอง โดยคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กร นักเรียน ครูและบุคลากรเป็นหลัก

3. กัลยาณมิตรตตา มีกัลยาณมิตร มีวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารส่งเสริม ให้ครูและบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรม วันสำคัญของชุมชน หน่วยงานราชการอื่นๆ บริเวณโรงเรียนและพื้นที่ใกล้เคียงอย่างสม่ำเสมอ (2) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างและส่งเสริมการให้ความร่วมมือกับชุมชน เมื่อได้รับการขอความช่วยเหลือ ในเรื่องที่โรงเรียนสามารถช่วยเหลือและสามารถร่วมกันจัดขึ้นได้ รวมถึงส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทุกคน เข้าร่วมกิจกรรมทั้งภายในภายใน นอกโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่นๆ ของชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการช่วยเหลือกันและกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน (3) ผู้บริหารควรแสดงความมีน้ำใจในการช่วยเหลืองานของคณะครูและบุคลากร และให้ความช่วยเหลืองานเพื่อนครูต่างโรงเรียนงานในสังคมและงานในชุมชน เพื่อสร้างความผูกพัน สร้างมิตรภาพที่ดีต่อกัน (4) ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการเข้าร่วมกิจกรรม หน่วยงานราชการอื่นๆ ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กร และส่งเสริมให้ครูบุคลากรในองค์กรมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ด้วย

4. สมชีวิตา ใช้ชีวิตพอเพียง มีวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารต้องให้การช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยความเต็มใจในทุกเรื่องรวมทั้งการใช้ชีวิต และให้คำปรึกษาในเรื่องของปัญหาต่างๆ ได้อย่างเต็มใจและหวังดี (2) ผู้บริหารต้องให้คำแนะนำกับเพื่อนร่วมงาน ครู และบุคลากรในเรื่องของการวางแผนในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงและเหมาะสมกับรายได้ (3) ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูมีแผนการออมเงิน การจัดสรรรายได้อย่างสมดุลมีความพอดี เหมาะสมกับการใช้จ่ายเงินในการเลี้ยงชีพตนเองและดูแลครอบครัว (4) ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักในการดำเนินชีวิตวางแผนการใช้ชีวิตเผื่ออนาคต (5) ผู้บริหารควรส่งเสริม และแนะนำให้ครูมีการวางแผนการใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับรายได้ มีแผนการออมเงินในอนาคต

2.3 โอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีอัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่

1. อุฏฐานสัมปทา ขยันหมั่นเพียร วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพเดียวกันและผู้ใต้บังคับ บัญชา ได้รู้จักและกล่าวถึงเส้นทางสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพข้าราชการครู (2) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีความขยันหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องใหม่ความรู้ใหม่เพื่อให้มีความรู้ทันต่อโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะกฎเกณฑ์ในการเลื่อนตำแหน่งวิทยฐานะ (3) บริหารเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาในการสร้างผลงานเพื่อความก้าวหน้า ในตำแหน่งหน้าที่การงานส่งเสริมของครูปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและขยันหมั่นเพียร ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นปัจจุบัน (4) ผู้บริหารต้องทำให้ครูมีความรู้สึกดีต่ออาชีพว่ามีความมั่นคงและมีโอกาสในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งใน

ระดับสูงขึ้น และมีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถที่จะก้าวหน้าต่อไป (5) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างของความคิด และทัศนคติเชิงบวกจากความพยายาม และความขยันหมั่นเพียรของตนเองต่อความมั่นคงทางวิชาชีพที่ได้รับ

2. อารักขสัมปทา รักษาดี วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการส่งผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะให้กับคณะครู (2) รักษาตนให้มีแต่ความดี ไม่กระทำความผิดจรรยาบรรณวิชาชีพ รักษาชื่อเสียงและเกียรติทั้งของตนเอง องค์กร และครอบครัว เพื่อโอกาสที่ดีในอนาคต (3) ผู้บริหารให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษามาตรฐานของตนเองเพื่อเป็นข้าราชการที่มีคุณภาพ และเพื่อโอกาสที่ดีในอนาคต (4) ให้กำลังใจแก่ครูและบุคลากรในด้าน การปฏิบัติตน รักษาตนให้มีโอกาสในความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ เช่น การประพฤติดี มีผิดต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ (5) ควรใช้ปัญญาในการประพฤติ ปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรม รักษาคุณงามความดีของตนอยู่เสมอ รวมถึง รักษาประโยชน์ส่วนตัวและส่วนร่วม และโอกาสที่ดีในการทำงานจะได้รับอย่างแน่นอน

3. กัลยาณมิตตตา มีกัลยาณมิตร วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองในทุกมิติ มีการให้คำแนะนำ มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้บริหารกับครู หรือครูกับครูเอง (2) ผู้บริหารควรส่งเสริมในคณะครูและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่องค์กรและเป็นผลงานของตนเองที่จะใช้ในโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ได้ (3) ผู้บริหารควรยกย่องครูทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน สร้างผลงาน รางวัลต่างๆ ให้กับองค์กร รวมถึงจัดเสนอเผยแพร่ผลงานให้กับหน่วยงานอื่นๆ ได้เห็นเป็นแบบอย่าง และเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายที่ดีระหว่างครูในโรงเรียน และครูโรงเรียนอื่น (4) ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูแสดงออกซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในระดับชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพและเพื่อประโยชน์ แก่ครูมีอายุราชการน้อยกว่า ได้เตรียมตัวในการประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ (5) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน โดยมีการให้ครูที่มีความสามารถโดดเด่นในการพัฒนาตนเองแนะนำ แบ่งปัน เทคนิคในการสร้างผลงานวิธีการสอนและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อให้ครูในองค์กรดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. สมชีวิตา ใช้ชีวิตพอเพียง วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารให้คำแนะนำแผนการออมของรัฐบาลสำหรับข้าราชการ แก่เพื่อนครูเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการใช้จ่ายเพื่ออนาคต (2) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้ชีวิตให้สมกับรายได้ของตน ประหยัดอดออม ไม่มีการแข่งขันในด้านปัจจัย 4 และปัจจัยภายนอก (3) ผู้บริหารต้องส่งเสริมและสนับสนุนดำเนินชีวิตตามหลักรายได้ของครอบครัว ไม่เสียสละทรัพย์สินของตนเองในงานขององค์กร เพื่อความสบายใจของครูในการทำงาน (4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมด้านความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ทั้งอบรมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (5) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินรายได้ของตนเองและครอบครัวในเรื่องต่างๆ ทั้งในการดูแลครอบครัวของตนเอง และในเรื่องการทำงานอนาคต

2.4 การปกครอง วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่

1. อุฏฐานสัมปทา ขยันหมั่นเพียร วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายงานในหน้าที่ร่วมลงมือปฏิบัติงานด้วยกับผู้ใต้บังคับบัญชา (2) ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนเป็นผู้นำ รู้จักใช้ปัญญาในการสอดส่องหาวิธีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนขยันหมั่นเพียรในกิจของตนอย่างจริงจัง (3) ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

ในเรื่องการทำงานอย่างเต็มที่ มีความความทุ่มเทกับงานและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ (4) ส่งเสริมครูให้มีความขยันหมั่นเพียรในด้านการปฏิบัติงานการสอนและการปฏิบัติด้านอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย เช่น จัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของครู (5) ผู้บริหารต้องให้ความร่วมมือปฏิบัติงานไปพร้อมกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน

2. อารักขสัมปทา รักษาดี วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารควรมีการยกย่องชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาจากผลการปฏิบัติงานที่สร้างชื่อเสียง เป็นเกียรติแก่องค์กรในแต่ละโอกาส เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้ทราบถึงคุณงามความดี (2) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการรักษาศีล ความดี และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการสมาทานศีลและรักษาไว้อย่างเคร่งครัด ไม่มัวเมาในอบายมุข (3) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการรักษาคุณงามความดี การได้รับรางวัลต่างๆ ทั้งของตนเอง หรือของโรงเรียน (4) ผู้บริหารต้องให้คำแนะนำ การปรึกษาในเรื่องการรักษาความดีในการปฏิบัติงานเพื่อรักษาชื่อเสียงของตนเองและองค์กร และ (5) ผู้บริหารควรให้การยกย่องเกียรติคุณกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความสำเร็จสูงส่งและเพื่อให้ครูได้รักษาคุณงามความดีนั้นสืบไป

3. กัลยาณมิตตตา มีกัลยาณมิตร วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และผู้รับบริการ (2) ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการกระทำอย่างเป็นมิตรกับทุกคน ด้วยกาย วาจา จิตใจ การพูดต่อหน้าผู้อื่น การมีเมตตาในการบริหารคน (3) ผู้บริหารต้องมีความเมตตากับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน ไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (4) ผู้บริหารต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างในการมีเมตตากับผู้อื่นและผู้ใต้บังคับบัญชา คิดดี ทำดี สร้างศรัทธาด้วยการกระทำ (5) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางความคิดในการทำงานร่วมกับผู้อื่นแบบกัลยาณมิตร

4. สมชีวิตา ใช้ชีวิตพอเพียง วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารควรให้คำแนะนำในเรื่องของการวางแผนในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง (2) ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูมีรูปแบบแผนการออมเงิน การจัดสรรรายได้รายจ่ายอย่างสมดุล (3) ส่งเสริมให้ครูมีความพอดี สมดุลเหมาะสมกับการใช้จ่ายเงินในการเลี้ยงชีพ รู้จักอดออม (4) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช้จ่ายสุรุยสุร่าย (5) ผู้บริหารส่งเสริมการวางแผนการใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับรายได้ มีแผนการออมเงินในอนาคต เช่น ออมเงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู และการออมกับกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)

2.5 ด้านลักษณะของงานที่ทำ วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่

1. อุฏฐานสัมปทา ขยันหมั่นเพียร วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารต้องส่งเสริมครูให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง (2) ผู้บริหารต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูศึกษาหาความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติงาน เช่น เข้ารับการอบรมในเรื่องงานที่ตนเองไม่ถนัด เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรที่รับผิดชอบในส่วนของงานที่มีหลายขั้นตอน เช่น งานการเงิน งานพัสดุและบัญชี เป็นต้น เพื่อให้ครูที่รับผิดชอบสามารถปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้องตามระเบียบ (4) ควรจัดให้มีการอบรมเฉพาะด้าน ศึกษาดูงานจากโรงเรียนหรือครูต้นแบบ เพื่อให้ครูและบุคลากรเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานที่ได้รับหมายอย่างเข้าใจ

และเกิดความชำนาญในงานนั้นๆ (5) ผู้บริหารต้องให้ความรู้ คำแนะนำ และให้คำปรึกษาในเรื่องลักษณะงานที่มอบหมายให้ครูปฏิบัติ โดยมีการติดตามและตรวจสอบการทำงานของครูอย่างเป็นระบบ

2. อารักขสัมปทา รักษาดี วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารต้องคำนึงในเรื่องการมอบหมายงานให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถของครูและบุคลากรแต่ละบุคคล (2) ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานอย่างเท่าเทียมเป็นธรรม และเป็นระบบเหมาะสมกับความสามารถของครูแต่ละท่าน หากเกิดปัญหาในการดำเนินงานต้องร่วมกันแก้ไขและหาทางออก (3) ผู้บริหารต้องดูแลสนับสนุนในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานของครูแต่ละคน ในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น มีวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอในการดำเนินงาน เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เกิดประสิทธิภาพ (4) ผู้บริหารควรมีการจัดสรรให้มีบุคลากรเพียงพอในสถานศึกษา และมอบหมายงานเหมาะสมกับความสามารถของครู โดยให้ครูคำนึงถึงความถูกต้องตามระเบียบ ซื่อสัตย์ต่องานและองค์กรเป็นสำคัญ (5) การมอบหมายงานให้ครูปฏิบัติ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงการรักษาผลประโยชน์ของนักเรียน และองค์กรเป็นหลัก และกำชับให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

3. กัลยาณมิตตตา มีกัลยาณมิตร วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพของคณะครู เพื่อให้คณะครูช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้คำแนะนำในเรื่องการทำงาน (2) ผู้บริหารควรส่งเสริมในคณะครูและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย (3) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำให้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครู และส่งเสริมให้ครูทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานภายในองค์กร และ ภายนอกองค์กรกับครูโรงเรียนอื่น (4) ผู้บริหารต้องมีการระดมวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ภายในองค์กรยังขาดแคลนจากหน่วยงานอื่นๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการทำงานเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุผล (5) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน โดยมีการให้ครูที่มีความสามารถ มีความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เอกสารประจำชั้นเรียน และงานอื่นๆ แนะนำ แบ่งปัน ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เพื่อให้ครูในองค์กร มีความเข้าใจทั่วกัน

4. สมชีวิตา ใช้ชีวิตพอเพียง วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) มีการจัดเลี้ยงภายในองค์กร เมื่อปฏิบัติงานสำคัญของโรงเรียนสำเร็จลุล่วงด้วยดี เพื่อสร้างความสุขให้กับครูและบุคลากรภายในองค์กร (2) กำหนดให้มีนโยบาย ไม่สนับสนุนให้ครูนำงานโรงเรียนไปทำที่บ้าน เพราะอาจทำให้ครูเครียดกับงานโรงเรียนมากเกินไป การทำงานจะไม่เกิดประสิทธิภาพ (3) ผู้บริหารมีการมอบหมายงานให้ครูและบุคลากรปฏิบัติตามคำสั่ง จะต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม เพื่อไม่เป็นการเบียดเบียนเวลาในวันหยุดหรือนอกเวลาราชการเกินไป (4) ต้องส่งเสริมให้ครูทำงานภายในเวลาราชการ เพื่อครูจะได้มีเวลาส่วนตัวกับครอบครัว และเพื่อให้ครูทำงานอย่างสบายใจและมีความสุขกับการทำงาน (5) ผู้บริหารควรมอบหมายการทำงานที่นอกเหนือจากงานสอนของครู โดยการมอบหมายอย่างเหมาะสมกับความสามารถและเท่าเทียม ไม่หนักเกินไป เพื่อป้องกันการเกิดความเครียดหรืองานที่หนักเกินไป

2.6 ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีอัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่

1. อุฏฐานสัมปทา ขยันหมั่นเพียร วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) พิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนของผู้ได้บังคับบัญชาอย่างโปร่งใสและเท่าเทียม (2) ผู้บริหารควรพูดให้ขวัญกำลังใจแก่ครูทุกคนที่ขยันทำงานเพื่อองค์กร พัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และพิจารณาความดีความชอบตามความเหมาะสม (3) ผู้บริหารต้องส่งเสริม สนับสนุน ครูผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเทเสียสละ

ขยันหมั่นเพียรต่อการสอน และพัฒนานักเรียนอย่างเต็มสามารถ (4) ผู้บริหารมีนโยบายให้มีสวัสดิการให้ครูและบุคลากร เพื่อสร้างแรงจูงใจ และขวัญกำลังใจในการขยันทำงานมากขึ้น เช่น อาหารกลางวัน เครื่องดื่ม (5) ผู้บริหารควรมีรางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจในการขยันทำงาน เช่น เกียรติบัตรรางวัลครูที่ไม่เคยลา หรือรางวัลครูที่ตั้งใจทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

2. อารักขสัมปทา รักษาดีวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารควรมีนโยบายจัดกองทุนสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อใช้ในโอกาสต่างๆ เช่น เจ็บป่วย เสียชีวิต และอื่นๆ (2) บริหารต้องให้กำลังใจผู้ปฏิบัติงานได้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชารักษามาตรฐานของการทำงานให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ (3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรพัฒนางาน สร้างผลงานที่เป็นประโยชน์เพื่อเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น ได้ค่าตอบแทนรายได้เพิ่มขึ้น (4) ผู้บริหารควรมีนโยบายจัดกองทุนสวัสดิการพิเศษแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียน เพื่อใช้ในโอกาสต่างๆ เช่น ของเยี่ยมเมื่อเจ็บป่วย ของรางวัลเมื่อมีงานมงคล และอื่นๆ (5) ผู้บริหารควรมีนโยบายจัดสวัสดิการด้าน ของรางวัล ของขวัญ เมื่อมีเรื่องที่น่ายินดี เช่น การแต่งงาน การได้เลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น และของเยี่ยมเมื่อเวลาเจ็บป่วย อุบัติเหตุ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครู

3. กัลยาณมิตตตา มีกัลยาณมิตร วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารควรจัดให้มีกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กร เพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (2) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูมีการทำงานร่วมกันในทุกระดับชั้น เปิดโอกาสให้ครูทุกคนเสนอความคิดเห็น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และเสนอแนวทางในการปฏิบัติงานขององค์กร (3) ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาครู เพื่อให้ครูได้ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เกี่ยวกับงานในวิชาชีพ (4) ผู้บริหารต้องเป็นคนที่คอยสนับสนุน ดูแลครูในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำงานให้ประสบความสำเร็จ เพื่อครูมีโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ มีรายได้ค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้น (5) ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ครูทำงานร่วมกัน ครูที่มีประสบการณ์คอยช่วยเหลือสอนงานครูมีประสบการณ์น้อย แนะนำการทำผลงานเพื่อหน้าที่การงานที่สูงขึ้นและค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้น

4. สมชีวิตา ใช้ชีวิตพอเพียง วิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ (1) ผู้บริหารต้องจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุง ซ่อมแซมบ้านพักครู เพื่อช่วยเหลือครูที่บ้านไกล เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเช่าที่อยู่อาศัยภายนอก (2) ผู้บริหารต้องประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน และบุคคลภายนอกในการดูแลที่พักอาศัยของครูที่อยู่ต่างถิ่น เพื่อเป็นการช่วยเหลือลดภาระค่าใช้จ่ายของครู (3) ผู้บริหารต้องช่วยเหลือแนะนำ และดูแลครูที่มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดให้มีที่พักอาศัยที่ปลอดภัย ใกล้โรงเรียน การใช้จ่ายเงินจากรายได้ในชีวิตประจำวันที่เหมาะสม (4) ผู้บริหารต้องส่งเสริมด้านสวัสดิการหรือประโยชน์เกื้อกูลต่างๆ นอกเหนือจากรายได้ เงินเดือน ค่าจ้างธรรมดา เช่น การจัดให้มีสวัสดิการเมื่อเจ็บป่วย หรือของขวัญวันเกิด เป็นต้น (5) ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในดำเนินชีวิตบนความพอเพียง มีการประหยัด อดออม และการใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับรายได้ค่าตอบแทน

3. แนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎี 5 มิติของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้

3.1 ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน 1) อุฏฐานสัมปทา (ขยันหมั่นเพียร) ผู้บริหารต้องหมั่นตรวจสอบ ดูแล อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ มีการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุน ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและกิจกรรมของนักเรียน 2) อารักขสัมปทา (รักษาดี) ผู้บริหารต้องมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรทุกคนในองค์กร ช่วยกันดูแลรักษาวัสดุ

อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ ภายในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู 3) กัลยาณมิตตตา (มีกัลยาณมิตร) ผู้บริหารต้องร่วมมือกับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาในการกำหนดนโยบายเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับครูและนักเรียน 4) สมชีวิตา (การใช้ชีวิตพอเพียง) ผู้บริหารต้องกำหนดข้อควรปฏิบัติในการใช้สถานที่ของสถานศึกษา เช่น มีการติดตั้งกล่องวงจรปิดบริเวณรอบๆ สถานศึกษา กำหนดเวลาเปิดปิดสถานศึกษา และห้ามบุคคลภายนอกเข้าออกสถานศึกษาโดยไม่ได้รับการอนุญาต

3.2 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 1) อุฏฐานสัมปทา (ขยันหมั่นเพียร) ผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและบุคลากรทุกคน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในองค์กร 2) อารักขสัมปทา (รักษาดี) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูเสนอความคิดเห็น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันกับครู เป็นผู้คอยให้คำแนะนำและยอมรับในผลของการปฏิบัติงานซึ่งกันและกัน ร่วมมือกับครูพัฒนาองค์กรและรักษาผลประโยชน์ขององค์กรในทุกด้าน 3) กัลยาณมิตตตา (มีกัลยาณมิตร) ผู้บริหารต้องเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอมีการสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญของชุมชน หน่วยงานราชการอื่นๆ เพื่อสร้างความผูกพันสร้างมิตรภาพที่ดีต่อกันกับชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น 4) สมชีวิตา (ใช้ชีวิตพอเพียง) ผู้บริหารควรให้กำลังใจ ให้คำแนะนำครูด้วยความเป็นกันเอง กำกับติดตามการทำงานของครูอย่างเป็นระบบอย่างมีความเสมอต้นเสมอปลายกับบุคลากรทุกคน

3.3 ด้านโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ 1) อุฏฐานสัมปทา (ขยันหมั่นเพียร) ผู้บริหารควรให้โอกาสครูที่มีความสามารถ ความตั้งใจ และทุ่มเทในการทำงาน ได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่สูงขึ้น เช่น หัวหน้ากลุ่มสาระ หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย เป็นต้น 2) อารักขสัมปทา (รักษาดี) ผู้บริหารและครูต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ รักษามาตรฐานของการเป็นข้าราชการที่ดีตนเองที่มีคุณภาพและพร้อมปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ 3) กัลยาณมิตตตา (มีกัลยาณมิตร) ผู้บริหารต้องควรสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานมีส่งเสริมสนับสนุน ให้ความรู้กับครูเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเข้าฝึกอบรมตามสิ่งที่ครูสนใจ หรือ การเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและมีความเป็นกันเองกับบุคลากรทุกคน 4) สมชีวิตา (ใช้ชีวิตพอเพียง) ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตให้สมกับรายได้ของตน มีแผนการออมไว้ใช้ในอนาคต เช่น ออมเงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู และการออมกับกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

3.4 ด้านการปกครอง 1) อุฏฐานสัมปทา (ขยันหมั่นเพียร) ผู้บริหารมีแนวทางส่งเสริมความมุ่งมั่นตั้งใจ มีความมั่นคงทางอารมณ์ในการปฏิบัติที่ด้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา เช่น ผู้บังคับบัญชาให้กำลังใจด้วยยกย่องความดีความชอบแก่ครูที่ปฏิบัติอันเป็นประโยชน์แก่สถานศึกษา 2) อารักขสัมปทา (รักษาดี) ผู้บริหารมีการรักษาชื่อเสียงของครูหรือบุคลากรของสถานศึกษาที่ได้สร้างชื่อเสียงไว้ด้วยบันทึกเป็นข้อมูลประวัติให้ได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไป 3) กัลยาณมิตตตา (มีกัลยาณมิตร) ผู้บริหารและครูหรือบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา มีความสามัคคีปฏิบัติหน้าที่หรือช่วยเหลือกันไม่เลือกกว่าเพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเป็นกันเอง ผู้บริหารก็ให้ความคุ้นเคยกับผู้ใต้บังคับบัญชาโดยไม่เลือกปฏิบัติ 4) สมชีวิตา (ใช้ชีวิตพอเพียง) ผู้บริหารมีความเสมอต้นเสมอปลายกับผู้ใต้บังคับบัญชา คอยให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำอย่างสร้างสรรค์และส่งเสริมให้ครูมีการวางแผนการใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายภายในครอบครัว

3.5 ด้านลักษณะของงานที่ทำ 1) อนุญาตสัมปทา (ขยันหมั่นเพียร) ผู้บริหารต้องมีความขยันในการวางแผนพัฒนาและมอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถของครู หรือส่งเสริมให้ครูได้ปฏิบัติงานที่ตรงตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งจะส่งเสริมให้ผลของการปฏิบัติงานของครูเกิดประสิทธิภาพ 2) อารักขสัมปทา (รักษาดี) ผู้บริหารควรมีการจัดสรรและสนับสนุนเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานของครู โดยคำนึงถึงการรักษาสภาพประโยชน์ของนักเรียน และองค์กรเป็นหลัก 3) กัลยาณมิตตตา (มีกัลยาณมิตร) ผู้บริหารควรทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน จากการฝึกอบรมหรือหาวิทยากรมาให้องค์ความรู้ในส่วนของงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายมีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอยู่เป็นระยะ 4) สมชีวิตา (ใช้ชีวิตพอเพียง) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูทำงานภายในเวลาราชการ แนะนำให้ครูแบ่งเวลาในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม เพื่อให้ครูทำงานอย่างสบายใจและมีความสุขกับการทำงาน

3.6 ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ 1) อนุญาตสัมปทา (ขยันหมั่นเพียร) ผู้บริหารควรพิจารณาการเลื่อนเงินเดือน ตั้งใจตรวจสอบประเมินผลบุคลากรตามเกณฑ์การประเมินที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินเพื่อเลื่อนเงินเดือนอย่างชัดเจน มีการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส 2) อารักขสัมปทา (รักษาดี) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้เลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น มีค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานของการทำงานให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ 3) กัลยาณมิตตตา (มีกัลยาณมิตร) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องของการทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น เช่นการจัดอบรมเกี่ยวกับเรื่องการเลื่อนวิทยฐานะ จากครูที่ประสบความสำเร็จในการทำผลงานเพื่อเป็นแนวให้ครูมีความเข้าใจขั้นตอนการทำอย่างเป็นระบบ 4) สมชีวิตา (ใช้ชีวิตพอเพียง) ผู้บริหารควรมีนโยบายในการให้รางวัลกับผู้ที่มีการปฏิบัติงานดี เช่น ผู้ที่มาปฏิบัติงานโดยไม่มีวันลา ผู้ที่มาปฏิบัติงานที่มีความเสมอต้นเสมอปลาย และมีสวัสดิการการมอบของขวัญพิเศษในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันคล้ายวันเกิด วันปีใหม่ สำเร็จการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำประเด็นมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมของสภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารและครูมีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านการปกครองของผู้บังคับบัญชา ด้านลักษณะของงานที่ทำ และ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ สอดคล้องกับ ดารณี พานทองพาลุสุข กล่าวถึง แรงจูงใจ คือ ปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแรงสภาวะก่อให้เกิดแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมีทิศทาง เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่ต้องการซึ่งปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแรงผลักดัน ได้แก่ การทำให้ตื่นตัว (Arousal) การคาดหวัง Expectancy) การใช้เครื่องล่อ (Incentive) และการลงโทษ (Punishment) โดยที่ปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวนี้อาจเป็นสภาวะที่ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา (ดารณี พานทองพาลุสุข, 2538)

2. ผลการศึกษาวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ดังนี้

2.1 ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องมีการตรวจสอบ ดูแล สถานที่ แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ อุณหภูมิอากาศ (เย็นหมั่นเพียร) มีนโยบายในการรักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อมทั้งภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียนให้คณะครู นักเรียนปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และดูแลเรื่องความปลอดภัยของทรัพย์สินในสถานศึกษา อารัขสัมปทา (รักษาคี) เช่นการติดตั้งกล้องวงจรปิด การกำหนดเวลาเปิดปิดสถานศึกษา และห้ามบุคคลภายนอกเข้าออกสถาน ศึกษาโดยไม่ได้รับการอนุญาต สอดคล้องกับเสนาะ ดิยาว (2535) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ สภาพทางกายภาพของการทำงาน เช่น แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน รวมทั้งลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่นอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน

2.2 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สถานศึกษาควรมีการสร้างความสัมพันธ์ในการร่วมงาน อารัขสัมปทา (เย็นหมั่นเพียร) ครูทุกคนต้องให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเพื่อไม่ให้ภาระตกอยู่กับใครหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ควรจัดกลุ่มงานให้ครูที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันอยู่ด้วยกัน พร้อมทั้งจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน ผู้บริหารและครูมีการยอมรับในผลของการปฏิบัติงานซึ่งกันและกัน ผู้บริหารควรให้กำลังใจ กลยาณมิตตดา (มีกลยาณมิตรดี) ให้คำแนะนำครูเป็นกันเอง กำกับติดตามการทำงานของครูอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับอุทัย หิรัญโต (2540) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับกลุ่มครู การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นหน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำให้ครูมีขวัญสูงได้โดยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ความสัมพันธ์ที่ดีจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงระดับขวัญของครูได้ดี ฉะนั้นจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างตนเองกับครูเสียก่อนในเบื้องต้น จากนั้นการสร้างขวัญก็จะเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยากนัก

2.3 ด้านโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ผู้บริหารควรให้โอกาสครูที่มีความสามารถ ความตั้งใจ และทุ่มเทการทำงาน อุณหภูมิอากาศ (เย็นหมั่นเพียร) ได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่สูงขึ้น เช่น หัวหน้ากลุ่มสาระ หัวหน้างาน หัวหน้าฝ่าย เป็นต้น มีการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ ปฏิบัติงาน ส่งเสริมสนับสนุน ให้ความรู้กับครูเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อารัขสัมปทา (รักษาคี) ให้เข้าฝึกอบรมตามสิ่งที่ครูสนใจ การเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับสมพงศ์ เกษมสิน (2523) กล่าวว่า ความก้าวหน้าเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา และคงไม่มีใครปฏิเสธตราบดีที่คนเรายังมีความหวังที่จะก้าวหน้าก็ย่อมจะมีกำลังใจที่จะฝ่าฟันอุปสรรคในการปฏิบัติงานนั้นๆ ให้ลุล่วงไปด้วยกำลังใจที่ดีเสมอ แต่ถ้าตราบดีที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกรอคอยในความก้าวหน้าเขาย่อมขาดกำลังใจในการทำงานและไม่รักงาน ซึ่งเป็นผลให้การทำงานไม่มีประสิทธิภาพตามมา ซึ่งตัวอย่างนี้จะเห็นได้เป็นอันมากจากเจ้าหน้าที่บางคนที่มีเงินเดือนต้นไม่สามารถปรับขึ้นเงินเดือนได้อีก ฉะนั้น เมื่อทุกคนมีความต้องการเช่นนี้ ผู้บริหารก็ควรให้โอกาสก้าวหน้าแก่คนงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาตามสมควรของแต่ละบุคคล เช่น หาทางส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ให้โอกาสเขาได้รับความรู้ความสามารถในการทำงานจากการฝึกอบรมหรือแสวงหาความรู้ได้อย่างเต็มที่

2.4 ด้านการปกครอง ผู้บังคับบัญชาควรมีความขยันหมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานมีความมั่นคงทางอารมณ์ อุณหภูมิอากาศ (เย็นหมั่นเพียร) ใช้เหตุผลในการตัดสินใจเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดจรรยาบรรณวิชาชีพในการปฏิบัติตนต่อผู้ใต้บังคับบัญชารวมไปถึงการ ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามขั้นตอนที่เคยปฏิบัติอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับเสนาะ ดิยาว (2542) กล่าวว่า หัวหน้างานที่ชอบนำหน้าเวลาปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในเรื่องการรบ ถ้าหากหัวหน้าออกหน้าจะทำให้ลูกน้องทำการรบอย่างกล้าหาญนั้นก็เพราะมีกำลังใจที่ได้เห็นความเป็นผู้นำของหัวหน้าในการปฏิบัติงานก็เช่นเดียวกัน การใช้อำนาจต่อสมาชิก

โดยอาศัยลักษณะของความเป็นผู้นำจะส่งผลให้เกิดท่าทีในทางที่ดีต่อสมาชิก คุณสมบัติของหัวหน้าเป็นสิ่งที่บันดาลให้แรงจูงใจเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในทางดีและไม่ดี

2.5 ด้านลักษณะของงานที่ทำ สถานศึกษาควรมีการประเมินประสิทธิภาพหรือสมรรถนะของครูก่อนมอบหมายงานให้ปฏิบัติเพื่อบอกหมายงานให้ตรงตามความถนัดของครู อุฐานสัมปทา (ขยันหมั่นเพียร) เมื่อครูได้ปฏิบัติงานที่ตรงตามความสามารถและความสนใจของครู ผลของการทำงานก็จะมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน จากการฝึกอบรมหรือหาวิทยากรมาให้องค์ความรู้ในส่วนองงานต่างๆ กัลยาณมิตตดา (มีกัลยาณมิตรดี) ที่ได้รับมอบหมายมีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอยู่เป็นระยะ สอดคล้องกับวัฒนา ศรีสม (2542) กล่าวว่า ลักษณะของงานที่ทำ หมายถึง คุณลักษณะของงานที่ทำในปัจจุบัน ได้แก่ ความท้าทายของงาน ความหลากหลายในงาน การได้ใช้ความสามารถในการทำงาน การมีความหมายของงาน และความสำเร็จของงาน

2.6 ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ควรพิจารณาการเลื่อนขึ้นเงินเดือน มีการประเมินผลตามเกณฑ์การประเมินในการประเมินเพื่อเลื่อนขึ้นเงินเดือนเพื่อให้ครูได้เห็นอย่างชัดแจ้ง และปฏิบัติงานให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วยความยุติธรรม โปร่งใส อารักขสัมปทา (รักษาดี) ควรมีการเพิ่มค่าตอบแทนให้กับผู้ที่ปฏิบัติงานที่อุทิศตนให้กับงานโดยเพิ่มเงินค่าตอบแทนตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย มีสวัสดิการ ของขวัญ พิเศษในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันคล้ายวันเกิดวันปีใหม่ สำเร็จการศึกษา เป็นต้น ให้รางวัลให้กับผู้ที่มีการปฏิบัติงานดี เช่น ผู้ที่ไม่มีวันลา ผู้ที่มาปฏิบัติงานตรงเวลา เป็นต้น สอดคล้องกับ บุญเสริม ร่มทรัพย์ (2542) ได้ให้ความหมายว่าเป็นค่าตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับเป็นรายเดือน และเกิดจากการได้รับการเลื่อนขึ้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้นๆ เป็นที่พอใจของผู้ปฏิบัติงาน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือแนวทางวิธีการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของครูกลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอธิบาย ดังนี้ 1) การปกครอง ส่งเสริมให้ครูมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ในการปฏิบัติที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา รักษาชื่อเสียงขององค์กร มีความสามัคคีช่วยเหลือกัน และให้ครูมีการวางแผนการใช้ชีวิตที่เหมาะสม 2) โอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ สร้างความมั่นใจในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เปิดโอกาสให้บุคลากรได้เลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น ส่งเสริมให้ครูอบรมศึกษาหาความรู้ในการพัฒนาตนเองให้เกียรติแก่ครูและบุคลากรที่สร้างชื่อเสียงแก่ตนเองและสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป 3) ค่าตอบแทนและสวัสดิการ พิจารณาการเลื่อนเงินเดือนด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้เลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น มีการให้รางวัลกับผู้ที่มีการปฏิบัติงานดีมีสวัสดิการมอบของขวัญพิเศษในวันสำคัญต่างๆ และมีสวัสดิการของเยี่ยมในยามเจ็บป่วย 4) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครู บุคลากรทุกคน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันกับครู ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำครูด้วยความเป็นกันเอง 5) ลักษณะของงานที่ทำ ผู้บริหารมีความขยันวางแผนพัฒนาและมอบหมายงาน ให้ตรงตามความสามารถของครู และสนับสนุนเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานของครู โดยคำนึงถึงการรักษาผลประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก ส่งเสริมให้ครูทำงานภายในเวลาราชการ แนะนำให้ครูแบ่งเวลาในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม และ 6) สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องหมั่นตรวจสอบ ดูแล อาคารสถานที่แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู มีข้อกำหนดควรปฏิบัติการใช้

สถานที่ของสถานศึกษา เช่น มีการติดตั้งกล้องวงจรปิด กำหนดเวลาเปิดปิด และห้ามบุคคลภายนอกเข้าออก โดยไม่ได้รับการอนุญาต ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ดังนั้น สถานศึกษาควรพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาหรือภายในองค์กรต่อไป

1.2 ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนวังชลสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่ครูเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารงานของสถานศึกษาตามหลักหลักทฤษฎีมิกัดประโชยน์

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมให้กับครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาตนเองตามหลักทฤษฎีมิกัดประโชยน์

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้หลักหลักที่ฐานธัมมิกัตถประโยชน์

2.4 ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลกิจกรรมต่างๆ ตามหลักที่ฐานธัมมิกัตถประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- ดารณี พานทองพาลสุข. (2538). **ทฤษฎีการจูงใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- นุชลี โพธิ์วารการ. (2549). **พฤติกรรมผู้นำความพึงพอใจในการทำงาน และขวัญกำลังใจในการทำงานของพนักงานบริษัทหลักทรัพย์ย่านถนนราชดำริ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- บุญเสริม รวมทรัพย์. (2542). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญและกำลังใจของพนักงานธนาคารกสิกรไทย สาขาในเขตจังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา**
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2547). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต.
- พระครูสังฆรักษ์สุพจน์ พรหมญาโณ (เสียนดอน). (2558). **ศึกษาการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- พระจรรย์ทศ วิสุทธีสาร (เทียนขาว). (2555). **ศึกษาการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูระดับประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2547). **ธรรมนุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พัชรี คงดี. (2556). **ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณภา กลับคง. (2552). **ขวัญกำลังใจของครูในการปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- วัฒนา ศรีสม. (2542). **แรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานส่งเสริมการขายสินค้าอุปโภคบริโภค ของบริษัทไปโอ คอนซูเมอร์ จำกัด. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- วิไลพรรณ ทิศใหม่. (2552). **ขวัญและกำลังใจของครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนและครูศูนย์การเรียนชุมชนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.**

- สมพงศ์ เกษมสิน. (2523). **การบริหารบุคคลแนวใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2551–2552**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2535). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2542). **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทัย หิรัญโต. (2540). **สังคมวิจารณ์**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- Green, L. W. and M. W. Kreuter. (1991). **Health Promotion Planning: An Educationnal and Environmen Approach**. California: Mayfield.

หลักพุทธธรรมกับกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
THE BUDDHISM PRINCIPLES AND STRATEGY FOR SUCCESS
IN SCHOOL BASED MANAGEMENT

^[1]ไพโรจน์ กันทพงษ์ Phairoat Kanthapong ^[2]ณัฐนิชา ปัญญานิภา Natnicha Pannipa

^[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

^[2]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author Email: phairoat.kan64@gmail.com

Article Received: January 13, 2024. Revised: April 05, 2024. Accepted: April 05, 2024.

บทคัดย่อ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาโดยใช้หลักการกระจายอำนาจให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบบริหารงานได้อย่างอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการในด้าน การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ภายใต้หลักการบริหาร แบบมีส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องดำเนินการ ตามกลยุทธ์และอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องจึงจะประสบความสำเร็จได้ ผู้เขียนได้นำหลักปาปนิกรรม 3 มาปรับใช้กับกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนี้ 1) จักขุมา ความรอบรู้ในการ บริหาร 2) วิจุโร การมุ่งมั่นต่อการดำเนิน 3) นิสสยสัมปันโน การระดมความคิดเห็น การบริหารโดยยึด หลักธรรมนี้จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น บรรลุสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม, กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ, การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ABSTRACT

School-based management is a concept for organizing education using the principle of decentralization to allow schools to have authority, duties, and responsibilities to manage independently, with flexibility in management in terms of academic administration, budget management, personnel administration and general administration under the principles of participatory management in the form of a committee consisting of the school committee, administrators, teachers, personnel, parents, students and the community. School Based Management could be successful and must be strategically implemented and rely on cooperation from those involved to be successful. The author had applied the Pāpaṇikadhamma 3 principle to the strategy for success in school based management namely, 1) Cakkhumā, omniscience in administration, 2) Vidhūro, commitment to operations, 3) Nissayasampanno, brainstorming. Administering based on this principle

would help promoting school based management to be more efficient and effective, achieving stable and sustainable success according to the goals set.

Keyword: Buddhist Principles, Strategy for Success, School Based Management

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิต เป็นแหล่งบ่มเพาะความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ให้แก่นุชนูชนทุกคน การศึกษามีความสำคัญทั้งด้านบุคคลและด้านสังคม กล่าวคือ ด้านตัวบุคคล การศึกษาช่วยให้บุคคลมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีรายได้และความมั่นคง สามารถพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม การศึกษายังช่วยพัฒนาสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหา ทำให้บุคคลสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ ด้านสังคม การศึกษาช่วยให้สังคมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สังคมที่มีการศึกษาดีจะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการทำงาน สามารถแข่งขันกับสังคมอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษายังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทำให้ประชาชนมีสุขภาพดี มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และมีชีวิตที่มีความสุข ดังนั้น การศึกษาจึงมีความสำคัญ และประชาชนในประเทศทุกคนควรได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้อย่างเต็มศักยภาพ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษามากที่สุด ปรากฏในมาตรา 39 ที่ระบุให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ประกอบกับในมาตรา 40 ที่ระบุว่าให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้นำทางศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยมีเจตนารมณ์มุ่งเน้นการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด ให้มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาและเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติงาน สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการตนเองบนฐานข้อมูลและบริบทของสถานศึกษาได้เอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) โดยเจตนารมณ์ในมาตรา 39 และมาตรา 40 มีความสอดคล้องตรงตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management หรือ SBM) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง ให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีอิสระและความคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการทุกด้าน โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ร่วมกัน บริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการบริหารและการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาทั้งหลักการ แนวคิด ภารกิจ กลยุทธ์ รูปแบบการตัดสินใจสั่งการ รูปแบบภาวะผู้นำ การใช้อำนาจ การใช้ทรัพยากร เทคนิคการบริหารจัดการ ฯลฯ เนื่องจากโรงเรียนหรือสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการด้วย

ตนเอง ต่างจากเดิมที่ต้องถูกควบคุมโดยหน่วยงานจากส่วนกลางอย่างเคร่งครัด (ดิเรก วรรณเศียร, 2554) แต่จากการติดตามประเมินผลการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ การขาดความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ความขัดแย้งทางความคิดเห็นและความเข้าใจเรื่องการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้บริหาร คือ การขาดความรับผิดชอบ ขาดความจริงจัง ไม่เข้าใจวัฒนธรรมของครู วัฒนธรรมการศึกษา โรงเรียนยึดติดกับวัฒนธรรมการบริหารแบบดั้งเดิม คือ เป็นแบบสั่งการ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนกระบวนการคิด กระบวนการทำงานที่เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบ และกฎระเบียบต่างๆ ยังไม่เอื้อให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล จึงทำให้ขาดความคล่องตัวในการทำงาน (จิตราภา กุณชลบุตร, 2548)

ในบทความนี้จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกลยุทธ์สู่ความสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยนำพุทธธรรม คือ ปาปณิกธรรม 3 (ปาปณิกังคะ) (อง.ติก. (ไทย) 20/459/146) มาปรับใช้ ดังนี้ 1) จักขุมา ความรอบรู้ในการบริหาร ในการกำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มีความรอบรู้ และมองการณ์ไกล มุ่งมั่นพัฒนาให้โรงเรียนเกิดการพัฒนา ก้าวหน้า และมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น 2) วิธูโร การมุ่งมั่นต่อการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เต็มกำลังความสามารถแห่งตน และ 3) นิสสยสัมปันโน การระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ครู และผู้ปกครอง ในการวางแผนทำงานเพื่อการพัฒนาของโรงเรียน พร้อมทั้งจะรับฟังความคิดเห็นกันโดยปราศจากอคติ ผู้เขียนเห็นว่าหากนำหลัก ปาปณิกธรรม 3 มาปรับใช้ในกลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะช่วยให้กระบวนการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนประสบความสำเร็จ เป็นไปในทิศทางเป้าหมายที่สอดคล้องตามนโยบายการศึกษา สามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สามารถแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจในการบริหารงานสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการจัดการศึกษาโดยการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีความอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการในการสั่งการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการโรงเรียนร่วมกันบริหาร มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมาย แนวคิด และประโยชน์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ สรุปได้ดังนี้

1. ความหมาย

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) หมายถึง แนวคิดในการจัดการศึกษาโดยการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่โรงเรียนโดยตรง ให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบบริหารงานที่เป็นอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ภายใต้การบริหารรูปแบบคณะกรรมการซึ่งจะประกอบไปด้วยคณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษามีการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกๆ ฝ่าย และเพื่อให้การจัดการศึกษาตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นสำคัญ (ภัทรารุณ มีทรัพย์มัน, 2556) ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาบริหารทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกับเป้าประสงค์ที่วางไว้ตามยุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนาของสถานศึกษา (อำนาจ ทองโปร่ง, 2555)

2. แนวคิด

แนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงในวงการธุรกิจและอุตสาหกรรมที่ประสบผลสำเร็จจากการประยุกต์ใช้หลักการ วิธีการและกลยุทธ์ ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพในการทำงาน มีผลการปฏิบัติงานสูงขึ้น มีคุณภาพ สร้างกำไร และสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ มอบอำนาจการตัดสินใจ เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม ในปี ค.ศ. 1960-1979 วงการศึกษาของสหรัฐอเมริกาและประเทศต่างๆ ได้แสวงหานวัตกรรมมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร และวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ พบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นนั้นต้องปรับปรุงกระบวนการและวิธีการจัดการศึกษาที่เน้นเรื่องการจัดการเรียนการสอน การปรับปรุงและพัฒนาระบบบริหารโรงเรียนโดยมุ่งปรับระบบโครงสร้างการบริหารโรงเรียนเสียใหม่ มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาไปยังโรงเรียน และให้โรงเรียนบริหารแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น ทำให้เกิดกระบวนการตัดสินใจร่วม และในปี ค.ศ. 1980 พบว่ามีการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน เกิดขึ้นหลายรูปแบบในสหรัฐอเมริกา และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายไปยังประเทศอื่นๆ ด้วย (ดิเรก วรณเศียร, 2554) แนวคิดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่สำคัญมี 2 ประการ คือ ประการแรก โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญสำหรับการตัดสินใจ การตัดสินใจสิ่งๆ ที่ควรอยู่ที่หน่วยปฏิบัติ ดังนั้นจึงควรเพิ่มอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณให้กับโรงเรียนมากขึ้น และลดการควบคุมจากส่วนกลางลง และประการที่ 2 การมีส่วนร่วมและการมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการปฏิรูปการบริหารและ จัดการศึกษา ความสำเร็จของการปฏิรูปไม่ใช่เกิดจากการควบคุมจากภายนอก หากแต่เกิดจากการที่สมาชิกในโรงเรียนและชุมชนให้ความร่วมมือกันในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารและการปฏิบัติงาน (Cheng ,1996) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) จะมีรูปแบบการบริหารที่ยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการ หรือใช้โรงเรียนเป็นฐานในการคิดและกำหนดการดำเนินงานของแต่ละโรงเรียน ให้โรงเรียนดูแลรับผิดชอบด้วยตนเองเป็นหลัก

สำหรับในประเทศไทยการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานได้กลายเป็นกลยุทธ์สำคัญในการปรับปรุงการศึกษา และเป็นการบริหารที่เน้นหลักการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยมีคณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมกันคิดบริหารจัดการและตัดสินใจ ในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคลากร และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ผู้เรียนได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีความรู้และทักษะตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล โรงเรียนสามารถจัดการฝึกอบรมตามความต้องการและความเหมาะสม สามารถจัดหาระดมทรัพยากรรวมถึงให้บริการแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายตามความต้องการและตามศักยภาพของผู้เรียน โดยมีการสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในหรือภายนอกโรงเรียน เกิดการระดมผู้เชี่ยวชาญมาเพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษาให้ดีขึ้น เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ และที่สำคัญคือการทำให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2561)

ภาพที่ 1 การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM)
(Hoy and Miskel, 2005)

3. ประโยชน์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สรุปได้ดังนี้

3.1 ทำให้โรงเรียนมีความสามารถในการพัฒนาตนเองได้ตรงตามความต้องการของโรงเรียน และท้องถิ่นหรือชุมชน เนื่องจากการระดมผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์เพื่อมาร่วมกันจัดการศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งคณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียน สร้างสรรค์แนวทางการทำงานแบบใหม่ๆ ช่วยในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทุกคนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและความรู้สึกการเป็นเจ้าของโรงเรียนเพิ่มขึ้น

3.2 โรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรทางการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น โดยการอาศัยเครือข่าย สร้างความยืดหยุ่นในการทำงาน ทำให้เกิดโครงการใหม่ๆ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนมากขึ้น การบริหารและการตัดสินใจทำด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้เนื่องจากการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการโรงเรียน

3.3 พัฒนาทักษะความเป็นผู้นำให้แก่บุคลากร โดยการกระจายความรับผิดชอบให้ทีมงานต่างๆ ทำให้เกิดผู้นำกลุ่มและสมาชิกในโรงเรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำในทีมงานของแต่ละงาน เพิ่มทักษะในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีมจะทำให้ต้องมีการสื่อสารภายในทีมงาน และระหว่างหน่วยงานภายในโรงเรียนมากขึ้น เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย และแนวทางของโรงเรียน

3.4 เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจของครู เนื่องจากการมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบในการบริหารเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนของครู จะทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจในงานการสอนของโรงเรียน เพราะได้มีโอกาสร่วมคิดร่วมทำเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร (Hoy and Miskel, 2005)

สรุปได้ว่า การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานเน้นหลักการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้โรงเรียน มีอิสระในการบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยมีคณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วมกันคิดบริหารจัดการและตัดสินใจ ส่งผลให้โรงเรียนพัฒนาได้ตรงตามความต้องการของโรงเรียนและท้องถิ่นหรือชุมชน สามารถระดมทรัพยากรทางการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น เกิดการกระจายอำนาจ สร้างขวัญและกำลังใจของครูได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร

หลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

จากการศึกษาเอกสารพบว่าหลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมี 5 ประการ ได้แก่

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวงและส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของผู้เรียน โดยมีคณะกรรมการการศึกษาเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนให้สามารถตัดสินใจดำเนินการได้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงสุด

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา ซึ่งได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลเหล่านั้นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะทำให้เกิดความตระหนัก ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) ในอดีตการจัดการศึกษาจะทำการกันหลากหลายโดยครอบครัวและชุมชน บางแห่งก็ให้วัดหรือองค์กรในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมา มีการรวมการจัดการศึกษาไปให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบเพื่อให้เกิดเอกภาพและมาตรฐานทางการศึกษาเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาโดยส่วนกลางเริ่มมีข้อจำกัด เกิดความล่าช้า และไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง จึงต้องมีการคืนอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนได้จัดการศึกษาเองอีกครั้ง โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว องค์กร ชุมชน สถานประกอบการ มีสิทธิจัดการศึกษาได้ หรือการมีตัวแทนชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนไปร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียน โดยคณะกรรมการมาจากตัวแทนกลุ่มต่างๆ ตามสัดส่วนที่กำหนดในระเบียบ ร่วมกันจัดทำวิสัยทัศน์และแผนพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และชุมชน

4. หลักการบริหารตนเอง (Self-management) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นมีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี การที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมายแล้วให้โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการ มีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเอง มีอำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงานได้หลากหลายแนวทาง ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันแล้วแต่ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องรอการตัดสินใจจากส่วนกลาง มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันเหตุการณ์และเหมาะสมตรงตามความต้องการของทุกฝ่าย สามารถเลือกใช้แบบเรียน และสื่อประกอบการเรียนการสอนอื่นๆ ได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และมีความสามารถในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อมาพัฒนาโรงเรียนได้อย่างอิสระ

5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) เมื่อโรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการก็ต้องพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดโดยจะต้องบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรมมีความโปร่งใสและจัดทำรายงานการดำเนินงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนเป็นประจำทุกปี ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามกำหนดและเป็นไปตามนโยบายของชาติ โรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกันเสมอ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543)

สรุปได้ว่า หลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานประกอบด้วย หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

รูปแบบของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

รูปแบบของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไม่ได้ยึดติดกับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง บนพื้นฐานความเชื่อว่าโรงเรียนมีอิสระที่จะเลือกใช้รูปแบบหรือวิธีการบริหารแบบใดก็ได้ที่ดี และทำให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งโรงเรียนสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบท และการพัฒนาโรงเรียนของตนเอง โดยรวมแล้วจะมี 4 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบที่มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก (Administrative Control SBM) โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาที่ตั้งขึ้นมา มีบทบาทในการเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาให้แก่ผู้บริหารซึ่งผู้บริหารโรงเรียน มีฐานะเป็นประธานคณะกรรมการโดยตำแหน่ง คณะกรรมการที่อยู่ในรูปแบบนี้จะประกอบไปด้วย ตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา คณะกรรมการมีบทบาทหน้าที่ในการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหาร แต่อำนาจการตัดสินใจเป็นของผู้บริหารโรงเรียน

2. รูปแบบที่มีครูเป็นหลัก (Professional Control SBM) รูปแบบนี้เกิดขึ้นมาจากแนวคิด ที่เชื่อว่าครูเป็นผู้มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ย่อมจะรับรู้ปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ถ้ามีโอกาสในการได้ตัดสินใจในการบริหารก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด ทำให้คณะกรรมการส่วนใหญ่ในรูปแบบนี้เป็นกลุ่มครู คณะกรรมการสถานศึกษาจะประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นประธาน ผู้แทนครูจากสภาพครู 1 คน ผู้แทนครูเลือกโดยกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ผู้แทนครูซึ่งกลุ่มครูเลือกกันเอง 2 คน ตัวแทนผู้ปกครอง 1-2 คน และสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน บทบาทของคณะกรรมการเป็นทั้งกรรมการที่ปรึกษาและกรรมการบริหาร

3. รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทหลัก (Community Control SBM) จุดประสงค์ของรูปแบบนี้ คือ การต้องการเพิ่มความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้รับบริการการศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการศึกษามากที่สุด คณะกรรมการโรงเรียน จึงจะมีสัดส่วนจำนวนตัวแทนผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนก็คือ การทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการในการบริหารโรงเรียน รูปแบบนี้มีแนวคิดสำคัญ คือ การมีหลักสูตร มีการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่นได้มากที่สุด

4. รูปแบบที่มีครูและชุมชนมีบทบาทหลัก (Professional/Community Control SBM) รูปแบบนี้มีแนวคิดที่ว่าครูและผู้ปกครองต่างมีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนเป็นหลัก ครูจะได้รับรู้ค่านิยม และความต้องการของผู้ปกครอง ในขณะเดียวกันผู้ปกครอง ก็มีโอกาสช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูด้วย ทำให้สัดส่วนของผู้แทนครูและผู้แทนผู้ปกครอง/ชุมชนจะมีจำนวนเท่าๆ กัน (วีระยุทธ ชาติกาญจน์, 2555)

สรุปได้ว่า รูปแบบของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไม่มีรูปแบบตายตัว สามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและการพัฒนาโรงเรียนของตนเองได้โดยมี 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก รูปแบบที่มีครูเป็นหลัก รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทหลัก และรูปแบบที่มีครูและชุมชนมีบทบาทหลัก

กลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นกลยุทธ์ทางการบริหารและการจัดการศึกษา คือ การกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางให้โรงเรียนมีอำนาจ มีอิสระคล่องตัวในการตัดสินใจดำเนินการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ภายใต้การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน จะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับโรงเรียนเป็นสำคัญ โดยความสำเร็จของการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่โรงเรียนจะทำให้โรงเรียนปรับเปลี่ยนสภาพไปสู่การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หรือการบริหารจัดการด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นอย่างมากที่จะสร้างสรรค์ออกแบบระบบ และกระบวนการการบริหารที่มีคุณภาพ กลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ได้แก่

1. การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ได้เกิดความตระหนัก ความรู้ และความเข้าใจของการมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างทั่วถึง
2. การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนที่เหมาะสม และมีมาตรฐานของคณะกรรมการโรงเรียนชัดเจน ผู้บริหาร ครู ควรที่จะพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และทักษะความสามารถในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของตน โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทใหม่มาเป็นผู้นำในการบริหารแบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น
3. การสรรหาคณะกรรมการโรงเรียน ต้องคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีเวลา ทุ่มเท เสียสละเพื่องานของโรงเรียนอย่างเต็มกำลัง
4. การฝึกอบรม สัมมนา ผู้บริหาร และคณะกรรมการโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาทักษะการบริหารจัดการตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ถูกต้อง
5. การสร้างเครือข่ายคณะกรรมการโรงเรียนกับครู และบุคลากรของโรงเรียน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
6. การสนับสนุน ให้โรงเรียนมีความสามารถดำเนินงานตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พัฒนาระบบการคิดและการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ให้โรงเรียนรับผิดชอบตนเอง และมีอำนาจในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546)

สรุปได้ว่า กลยุทธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การกำหนดบทบาทหน้าที่ การสรรหาคณะกรรมการโรงเรียน การฝึกอบรม สัมมนา การสร้างเครือข่ายทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การให้โรงเรียนรับผิดชอบตนเอง และมีอำนาจในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ปาปณิกรรม 3 : หลักธรรมของการบริหารสู่ความสำเร็จ

หลักพุทธธรรมเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของชาวพุทธที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีมีคุณธรรม สามารถนำมาใช้ในการบริหารโรงเรียนได้ เพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ บริหารงานตามแนวพระพุทธศาสนา พัฒนาการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม พัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ และปัญญาไปพร้อมกัน เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวม ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา หลักพุทธธรรมที่นิยมนำมา

ปรับใช้ในแวดวงการบริหารโรงเรียน เช่น หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นธรรมของผู้ประเสริฐ ประกอบด้วยรู้หลักการ รู้จุดหมาย รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน และรู้บุคคล หลักอิทธิบาท 4 เป็นธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา หลักพรหมวิหาร 4 เป็นธรรมของผู้เป็นใหญ่ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว ผู้เขียนเห็นว่ามีหลักพุทธธรรมที่มีประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียน เป็นหลักในการนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด คือ หลักปาปนิกรธรรม 3 หรือ องค์คุณแห่งพ่อค้า เพื่อความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ไพบุลย์แห่งโกศทรัพย์ ปาปนิกรธรรมมีปรากฏใน ทุติยปาปนิกรสูตร ซึ่งมีข้อความในพระสูตรว่า “ภิกษุทั้งหลาย พ่อค้าประกอบด้วยองค์ 3 ประการ ไม่นานนักก็ถึงความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ไพบุลย์ในโกศทรัพย์ องค์ 3 ประการ อะไรบ้าง คือ พ่อค้าในโลกนี้ มีตาดี (จักขุมา) มีธุรกิจดี (วิธูโร) เพียบพร้อมด้วยที่พักพิงอาศัย (นิสสยสัมปันโน)” (อง.ติก. (ไทย) 20/20/163-165) ซึ่งพระธรรมโกศาจารย์ (2549) ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับหลักปาปนิกรธรรม 3 ไว้ดังนี้

1. จักขุมา หมายถึง ปัญญามองการณ์ไกล (Conceptual Skill) คือ การชำนาญในการใช้ความคิดหรือทักษะทางด้านความคิด เช่น ถ้าพ่อค้าหรือนักบริหารธุรกิจ ต้องรู้ว่าอนาคตเศรษฐกิจหรือตลาดจะมีแนวโน้มเป็นแบบไหนหรือสามารถคาดการณ์ทิศทางหรืออนาคต ในการดำเนินธุรกิจได้แม่นยำจากการอาศัยกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผล โดยอาจใช้ประสบการณ์ในอดีตร่วมในการตัดสินใจและวางแผนด้วย

2. วิธูโร หมายถึง จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Technical Skill) คือ ความชำนาญการด้านเทคนิค หรือทักษะทางด้านการปฏิบัติงาน เช่น นักการเงินต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญทางการเงินสามารถคำนวณอัตราผลตอบแทนต่างๆ ได้หรือเข้าใจในงบการเงินที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจได้หรือกรณีแพทย์ก็ต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางเช่นกัน

3. นิสสยสัมปันโน หมายถึง พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้เพราะมีมนุษยสัมพันธ์ดี (Human Relation Skill) คือ ความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์ หรือทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการติดต่อประสานงานให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด สื่อสารและประสานงานกันแต่ละฝ่ายในองค์กรดำเนินแนวทางตามกรอบทิศทางที่องค์กรต้องการบรรลุได้ มีความสามารถในการผูกใจคนให้เป็นที่รักของคน ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ปาปนิกรธรรม 3 คือ หลักธรรมที่สามารถนำพาให้การบริหารโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ประกอบด้วย จักขุมา คือ มีปัญญา มองการณ์ไกล วิธูโร คือ จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นิสสยสัมปันโน คือ พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้เพราะมีมนุษยสัมพันธ์ดี

หลักพุทธธรรมกับกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การบริหารโรงเรียนในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากหลายด้าน ทำให้การศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูป ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) จึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่จะนำพาให้การบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ โดยการเลือกรูปแบบการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองและสังคมไทย เช่น รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทหลัก (Community Control SBM) หรือ รูปแบบที่มีครูและชุมชนมีบทบาทหลัก (Professional/Community Control SBM) เป็นต้น ทั้งนี้เพราะชุมชนและครูมีผลต่อการพัฒนาโรงเรียนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ 1) โรงเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน คือ บุคคล หรือองค์กรที่อยู่รอบๆ ในการสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น ด้านทรัพยากรทาง

การศึกษา หรือการจัดกิจกรรม 2) ครู คือ บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และสามารถเข้าถึงผู้ปกครอง ทำให้ทราบความต้องการที่แท้จริงและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ความสำเร็จของการบริหารโรงเรียน คือการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้ได้มากที่สุด เพื่อเป้าหมายสำคัญ คือ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนจึงนำหลักปาณิธรรม 3 มาปรับใช้กับกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยหลักธรรมนี้จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น บรรลุสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ดังนี้

1. จักขุมา ความรอบรู้ในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ และมองการณ์ไกล มุ่งมั่นพัฒนาให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาก้าวหน้า และมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนี้ 1) พัฒนาระบบการสรรหา คัดเลือกคณะกรรมการโรงเรียนจากผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีเวลาทุ่มเท เสียสละเพื่องานของโรงเรียนอย่างเต็มกำลัง 2) ฝึกอบรม สัมมนา ครู ผู้บริหาร และคณะกรรมการโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาทักษะการบริหารจัดการตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่ถูกต้อง 3) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ได้เห็นวิสัยทัศน์ร่วมกัน เกิดความตระหนัก ความรู้ และความเข้าใจของการมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างแท้จริงและทั่วถึง

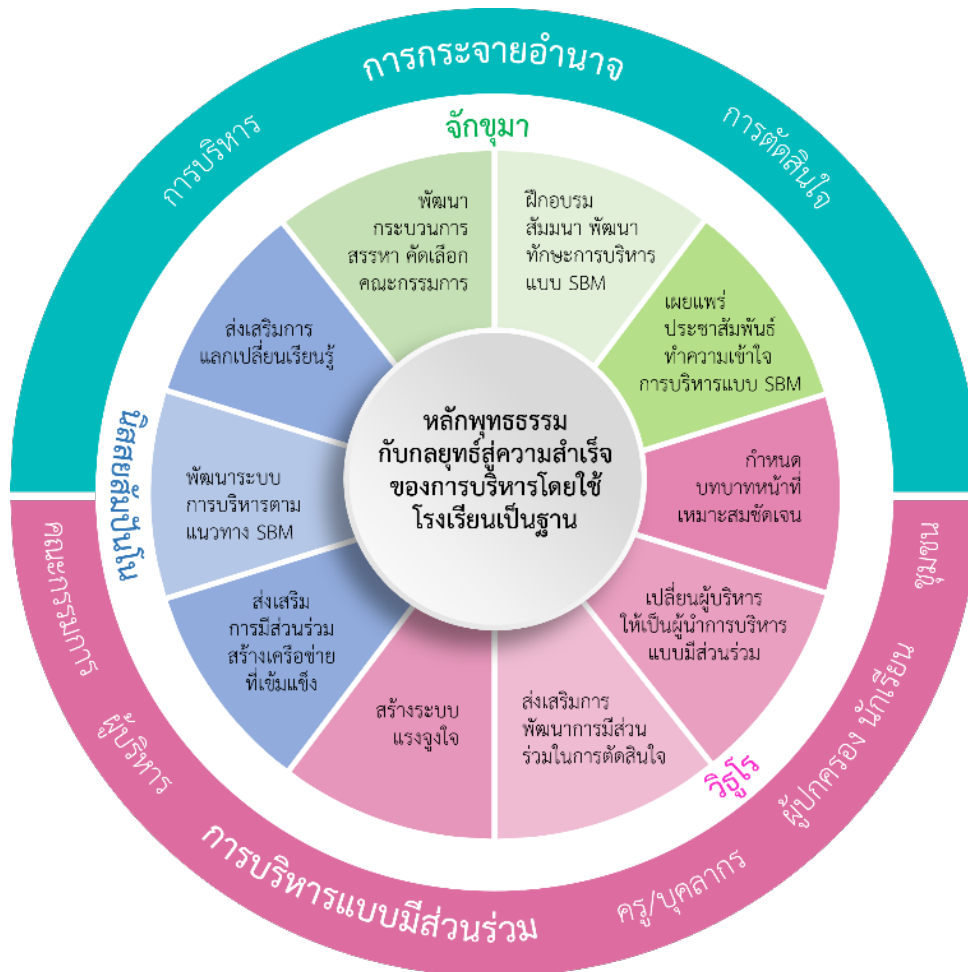
2. วิรูโร การมุ่งมั่นต่อการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เต็มกำลังความสามารถแห่งตน มีกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนี้ 1) กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนที่เหมาะสม และมีมาตรฐานของคณะกรรมการโรงเรียนชัดเจน 2) ปรับเปลี่ยนบทบาทผู้บริหารให้เป็นผู้นำในการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และทักษะความสามารถการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ 4) สร้างระบบแรงจูงใจเพื่อให้ครูและบุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ

3. นิสสยสัมปันโน การระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ได้แก่ คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ในการวางแผนทำงานเพื่อการพัฒนาของโรงเรียนพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นกันโดยปราศจากอคติ มีกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนี้ 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งและยั่งยืน 2) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3) พัฒนาระบบการบริหารตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้เกิดกระบวนการคิดและการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ให้โรงเรียนรับผิดชอบตนเอง และมีอำนาจในการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และสามารถตรวจสอบได้

บทสรุป

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) คือ แนวคิดในการจัดการศึกษาโดยการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่โรงเรียนโดยตรง ให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบบริหารงานที่เป็นอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ภายใต้การบริหารรูปแบบคณะกรรมการ คือ คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ผู้เขียนนำหลักปาณิธรรม 3 มาปรับใช้กับกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดังนี้ 1) จักขุมา ความรอบรู้ในการบริหาร มีกลยุทธ์ คือ พัฒนาระบบการสรรหาคณะกรรมการ ฝึกอบรม สัมมนา และเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) วิธโร การมุ่งมั่นต่อการดำเนิน มีกลยุทธ์คือ กำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมและชัดเจน เปลี่ยนผู้บริหารให้เป็นผู้นำ พัฒนาความรู้ความเข้าใจทักษะ ความสามารถมีส่วนร่วม และการตัดสินใจ สร้างระบบแรงจูงใจ 3) นิสยสัมพันธ์ การระดมความคิดเห็น มีกลยุทธ์ คือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และพัฒนาระบบการบริหารตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐาน การบริหารโดยยึดหลักธรรมนี้จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บรรลุสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมั่นคงและยั่งยืน สรุปได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 หลักพุทธธรรมกับกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2561). **คู่มือประเมินการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. แหล่งที่มา <https://www.moe.go.th/backend/wp-content/uploads/2020/10/3.-พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542-ฉ.2.pdf> สืบค้นเมื่อ 4 ม.ค. 2567.

- จิตรภา กุณฑบุตร. (2548). รายงานการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ดิเรก วรรณเคียร. (2554). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน: คำตอบสุดท้ายของการปฏิรูประบบบริหาร การศึกษา. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. 7(2). 213-222.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.
- ภัทรารุณ มีทรัพย์มัน. (2556). การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีระยุทธ ชาศะกาญจน์. (2555). เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: วีพรีนท์.
- อำนวย ทองโปร่ง. (2555). ภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มิตรภาพการพิมพ์และ สติวิดี.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2543). การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management). กรุงเทพมหานคร: โรง พิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). หลักการบริหารแบบฐานโรงเรียน (S-B-M). กรุงเทพมหานคร: พระธรรมสี่กรพิมพ์.
- Cheng, Yin Cheong. (1996). School Effectiveness and School-based Management: A Mechanism for Development. London: The Falmer.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2005). Educational Administration. New York: McGraw-Hill.

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN THE 21ST CENTURY

^[1]พัชรินทร์ อักษรพอม Patcharin Augsonpom ^[2]สุนทรี วรรณไพเราะ Suntaree Wannapairo
^{[1] [2]}มหาวิทยาลัยทักษิณ Thaksin University, Thailand
Corresponding Author E-mail: rukna_dao@hotmail.com

Article Received: February 09, 2024. Revised: March 25, 2024. Accepted: March 25, 2024.

บทคัดย่อ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 เป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลเพื่อให้ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยผ่านกิจกรรมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ขององค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจในการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง วางกลยุทธ์ในการบริหาร จัดการความรู้ในองค์กร พัฒนาความรู้และนวัตกรรมตลอดเวลา มีองค์ประกอบด้านวิชาการ ภาวะผู้นำด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องมีการขับเคลื่อนองค์กร ดังนี้ 1) การพัฒนาทักษะแห่งอนาคต โดยการพัฒนาให้บุคลากรในองค์กรมีการปรับตัว มีทักษะด้านภาษา ทักษะในการสื่อสาร ทักษะใหม่ๆ ที่ตอบสนองต่อระบบดิจิทัล 2) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล ในการบริหารจัดการงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การสร้างองค์กรแห่งความคล่องตัว พัฒนาบุคลากรให้มีความคล่องตัวด้านความคิด ปฏิสัมพันธ์กับคน การเปลี่ยนแปลง ผลลัพธ์ และการตระหนักรู้ในตนเอง พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ให้บุคลากรทุกระดับสามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารทรัพยากรมนุษย์, ผู้บริหาร, ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

Human resource management in the 21st century is the use of human resources to perform tasks successfully according to the organization's objectives through the organization's creative activities. Human resource management used the theory of motivation in personnel management. Executives must provide leadership in change, set up the management strategies, knowledge management in the organization, knowledge and innovation development constantly, having academic component, leadership, innovation, and technology. Executives must propel the organization as follows: 1) Developing future skills by developing personnel in the organization to adapt, have language skills, communication skills, and new skills that respond to digital systems. 2) Digital Technology Development in managing work in the organization effectively. 3) Creating an agile organization by develop personnel in agile thinking, people interaction, change, results and self-awareness along with changing the paradigm so that personnel at all levels could work effectively with technology.

Keywords: Human Resource Management, Administrator, 21st Century

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 กำลังคนภาครัฐในศตวรรษนี้ต้องมีความรู้ ทักษะ สมรรถนะ ในศตวรรษที่ 21 มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง อันเกิดจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านดิจิทัล ซึ่งเป็นแรงกดดัน ทำให้เกิดการปฏิวัติด้านดิจิทัล (Digital Revolution) และการพลิกโฉมองค์กร (Organizational Transformation) โลกปัจจุบันอยู่ในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ทำให้ระบบราชการไทยต้องพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ต้องมีการพัฒนานโยบาย กฎและระเบียบต่างๆ ให้มีความสอดคล้องและส่งเสริมการปฏิบัติงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งต้องพัฒนาศักยภาพของกำลังคนภาครัฐให้สอดคล้อง และรองรับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้น ปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยี และทรัพยากรมนุษย์ (รณรงค์ ศุภรัตน์, 2563) แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่างๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกัน บนฐานของความรู้ คุณธรรม และความเพียร 2) การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ระดับ ประกอบด้วย (1) การพร้อมรับ หรือ ระดับ “อยู่รอด” (2) การปรับตัว หรือ ระดับ “พอเพียง” (3) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือ ระดับ “ยั่งยืน” 3) เป้าหมายการพัฒนายอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติโดยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่ บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม และ 4) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567)

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ปัจจุบัน องค์กรส่วนใหญ่ยังไม่ได้เตรียมตัวกับอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้น เพราะว่าผู้บริหารจำนวนมากชอบวางกลยุทธ์และบริหารงานแบบตั้งรับ (Reactive) คือการบริหารงานแบบที่เมื่อเกิดปัญหาอะไรแล้วจึงค่อยหาทางแก้ไขในวันข้างหน้า แต่บางองค์กรอาจจะมีการวางแผนเชิงรุก (Proactive) บ้าง เช่น มีการป้องกันความเสี่ยงโดยการทำ Business Continuity Plan หรือ Contingency Plan แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการขับเคลื่อนองค์กรในยุคปัจจุบัน หลายองค์กรมุ่งเน้นเรื่องความสามารถในการตอบสนองต่อปัญหา หรือการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมุ่งเน้นเรื่องการทำผลงานในปัจจุบันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นให้เร็วที่สุด แต่ไม่ได้คิดถึงอนาคตมากนัก ซึ่งแนวคิดแบบนี้อาจไม่ใช่สิ่งผิดเสียทั้งหมด แต่เป็น “กั๊ก” ที่ทำให้องค์กรไม่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและเป็นผู้นำได้อย่างแท้จริง เพราะผู้บริหารที่มีความสามารถด้านการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) คือผู้บริหารที่ต้องให้ความสนใจกับอนาคตขององค์กรในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (กุลเชษฐ์ มงคล, 2563)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการจัดการบุคคลในองค์กรเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณภาพเข้าสู่องค์กรและเพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้อยู่กับองค์กรได้ในระยะยาว (กุลชลี พวงเพชร, 2560)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศสู่จุดหมายขององค์กรซึ่งความสำคัญของ ทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านแรงงาน เริ่มจากการสร้างกำลังคนที่มีประสิทธิภาพได้มาตรฐานสากลสู่แรงงานที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมทันสมัย มีความคิดสร้างสรรค์ และทักษะด้านการวิจัยและพัฒนา จนถึงยุคสังคมการทำงานแห่งปัญญาสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อองค์กรให้มีความพึงพอใจไม่ว่าจะเป็นการจ่ายค่าตอบแทน ค่าจ้างและสวัสดิการต่างๆ เพื่อดึงดูดใจพนักงานไม่คิดลาออกไปและทุ่มเทความรู้ ความสามารถในการทำงานตามหน้าที่ของตนเองให้กับองค์กรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด เพื่อทำให้การลงทุน เสียค่าใช้จ่าย เวลา และได้ประโยชน์สูงสุด ดังนั้น แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจจึงมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลภายในองค์กรและสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อรักษานักงาน หรือทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อองค์กรให้ดำรงอยู่ในองค์กรและปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยไม่คิดลาออกไป และมีความพร้อมที่จะก้าวไปพร้อมกับการเจริญเติบโตของธุรกิจหรือองค์กรต่อไป (เกียรติ บุญโย, 2562)

การบริหารงานบุคคล (Personnel Management) ซึ่งมีความหมายที่แคบกว่า โดยมองการบริหารบุคคลที่เกี่ยวกับกิจกรรมและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาและการรักษาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนถึงการให้พ้นจากงานจึงมีลักษณะเป็นงานบริการและงานธุรการ ต่อมาคำว่า “การจัดการทรัพยากรมนุษย์” ได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้น เนื่องจากการให้ความสำคัญว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าเป็นปัจจัยสำคัญที่นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ แตกต่างจากทรัพยากรอื่นๆ ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรม ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิตของบุคคลด้วย โดยเป้าหมายการจัดการจะเน้นที่การสร้างคุณค่าเพิ่มขึ้นโดยการใช้ศักยภาพของมนุษย์ที่จะทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรม โปรแกรม และนโยบายที่กว้างขวางมากขึ้นกว่าคำว่า “การบริหารงานบุคคล” (ไตรรัตน์ ยืนยง, 2563)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนในองค์กร ตั้งแต่ระยะการได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ (Recruit Phase) ได้แก่ การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์และการออกแบบงาน การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหาและการคัดเลือก ระยะการบำรุงรักษาทรัพยากรมนุษย์ (Retain Phase) เป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการบำรุงรักษาทรัพยากรมนุษย์ การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทนและอื่นๆ เพื่อธำรงรักษาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร และระยะการออกจากองค์กร (Retire Phase) เป็นขั้นตอนการออกจากงาน สิทธิและผลประโยชน์หลังออกจากงานเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันเมื่อบุคคลออกจากองค์กรไป (ศักดิ์พันธ์ ดันวิมลรัตน์, 2563)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การใช้ทรัพยากรบุคคลอันทรงค่าขององค์กรให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยมีภารกิจหลัก 7 องค์ประกอบ คือ การวางแผนด้านกำลังคน การสรรหาและการคัดเลือก การฝึกอบรมพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทน และผลประโยชน์เกี่ยวเนื่อง การดูแลสุขภาพความปลอดภัย แรงงานสัมพันธ์ และการวิจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ (วุฒิพงศ์ จันทน์เมืองไทย, 2564)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร เพราะมนุษย์เป็นผู้ให้บริการที่สำคัญซึ่งการบริหารทรัพยากรมนุษย์จะช่วยให้ได้คนที่มีความสามารถมาทำงานที่เหมาะสมกับงาน มีการรักษา

คนให้อยู่กับองค์กรโดยมีการพัฒนา การให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ และการประเมินผลที่เหมาะสม ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนทำงานซึ่งจะส่งผลให้สามารถใช้ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเหมาะสมในการทำงานให้องค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์ (ชัยพิมล วสียงกูร, 2565)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ กระบวนการที่เป็นไปเพื่อการเรียนรู้การเพิ่มผลงาน การเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ โดยผ่านกิจกรรมความคิดริเริ่มและกิจกรรมทางการบริหารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในงานศักยภาพในคน รวมทั้งความจำเป็นกับการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว และเกี่ยวข้องกับการวิวัฒนาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ขอบเขตการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับมหภาคและการพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับจุลภาค ตลอดจนเป็นการนำมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร (พระมหาจันทน์ ผมไผ, 2566)

สรุปได้ว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการจัดการบุคคลในองค์กร เป็นการใช้ทรัพยากรบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยผ่านกิจกรรมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ขององค์กรการบริหารทรัพยากรมนุษย์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจในการบริหารงานบุคคล เพื่อให้บุคคลในองค์กรทำงานได้อย่างมีความสุข และมีกำลังใจ

ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21

ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารควรมีทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 5) ทักษะทำงานเป็นทีม 6) ทักษะการแก้ปัญหา โดยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่ แตกต่างกัน แต่ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สิ่งดังกล่าวไม่เป็นอุปสรรคต่อการมีทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา (สวัณณ กุเกียรติกาญจน, 2564)

การบริหารในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง กล้าคิด กล้าทำมองอนาคตอย่างมีวิสัยทัศน์ วางกลยุทธ์การบริหารจัดการสู่เป้าหมายให้มีประสิทธิภาพ โดยมีเครื่องมือที่ช่วยขับเคลื่อนการบริหารสู่ความสำเร็จคือการจัดการความรู้ในองค์กร พัฒนาความรู้และสร้างนวัตกรรมอยู่ตลอดเวลา การทำงานที่มีความยืดหยุ่นทันต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีม การสร้างเครือข่ายในการทำงานที่เข้มแข็งและยั่งยืน (พิกุล นามสูง, 2565)

ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ในสังกัดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมี 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านวิชาการ องค์ประกอบด้านนวัตกรรม องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ และองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กัน สามารถรวมกันเป็นทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ได้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์และจะเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลที่ดีขึ้น (ภารดี ขาวนรินทร์, 2565)

สรุปได้ว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง วางกลยุทธ์ในการบริหาร จัดการความรู้ในองค์กร พัฒนาความรู้และนวัตกรรมตลอดเวลา มีองค์ประกอบด้านวิชาการ ด้านภาวะผู้นำ ด้านนวัตกรรม และด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวหน้าและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 มีการแนวทาง ได้แก่ 1) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 คือ จะต้องปรับตัวและเพิ่มทักษะในการเรียนรู้ด้วยตัวเองคนไทยต้องมีทักษะด้านภาษาและการสื่อสารสำหรับเข้าถึงข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน 2) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในวัฒนธรรมของการเรียนรู้ชุดใหม่ สามารถปรับตัวเข้ากับกระแสวัฒนธรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเรียนรู้สถานการณ์จากมุมมองใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม 3) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในการสร้างภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ 4) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในการบริหารทรัพยากรบุคคลแบบใหม่ สรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานในองค์กร 5) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาองค์การให้มีศักยภาพการทำงานสูง 6) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในบทบาทการนำองค์การแห่งการเรียนรู้ของนักทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่ เน้นหลักที่สำคัญเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ สร้างการเรียนรู้ในองค์การ และองค์การสู่ความเป็นองค์การอัจฉริยะที่สามารถดำรงอยู่ในศตวรรษที่ 21 (ผกากาญจน์ ปฐมาญาตา, 2565)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร เพราะมนุษย์เป็นผู้ให้บริการที่สำคัญซึ่งการบริหารทรัพยากรมนุษย์จะช่วยให้ได้คนที่มีความสามารถมาทำงานที่เหมาะสมกับงาน มีการรักษาคนให้อยู่กับองค์กรโดยมีการพัฒนา การให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ และการประเมินผลที่เหมาะสมตลอดจนการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับคนทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้สามารถใช้ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเหมาะสมในการ ทำงานให้องค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตเกิดขึ้นจากการสร้างองค์กรแห่งความคล่องตัว (Agile Organization) ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาบุคลากรให้มีกรอบความคิดคล่องตัว (Agile Mindset) ได้แก่ ความคล่องตัว ความคิด ปฏิสัมพันธ์กับคน การเปลี่ยนแปลง ผลลัพธ์ และการตระหนักรู้ในตนเอง (รณรงค์ ศุภรัศมี, 2563)

ในโลกปัจจุบันก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนจากการทำงานด้วยมือหรือแรงคนมาสู่การใช้เทคโนโลยีแทนนำไปสู่วัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยีในการดำเนินกิจการและบริหารธุรกิจ เพื่อสร้างความพร้อมขององค์กรในการปรับตัว เพื่อตอบสนองวิวัฒนาการของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้โลกเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมา เป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำงานให้มีความสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรด้วยการรับเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงาน พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนกระบวนการใหม่ให้บุคลากรทุกระดับสามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีได้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกควรส่งเสริมให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์เสริมทักษะใหม่ให้ตอบสนองในยุคดิจิทัล ตลอดจนพัฒนาระบบการบริหารจัดการภายในองค์กรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อช่วยให้องค์กรมีความแข็งแกร่งและสามารถยืนหยัดท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้ (มณีรัตน์ ชัยยะ, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษ 21 เป็นงานส่วนแรกที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านดิจิทัลส่งผลให้ผู้บริหารด้านทรัพยากรมนุษย์หลายองค์กรเริ่มหันมาให้ความสำคัญในการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีให้ทันยุคเพื่อแสวงหาความต้องการของบุคลากรต้องอ่านข้อมูลและแปลความหมายได้อย่างถูกต้องและครบสมบูรณ์ เพื่อค้นหาและเข้าถึงข้อมูลเฉพาะบนโลกออนไลน์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องเปลี่ยนตัวเองเป็นคลังค้นหาข้อมูลที่อัดแน่นไป

ด้วยข้อมูลหลากหลายมิติต้องทำงานจากข้อมูลจริงของทั้งพนักงาน บุคลากรในองค์กร และสถานการณ์แวดล้อม เพื่อเข้าถึงความต้องการของบุคลากรในองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 มีแนวทางในการบริหารดังนี้

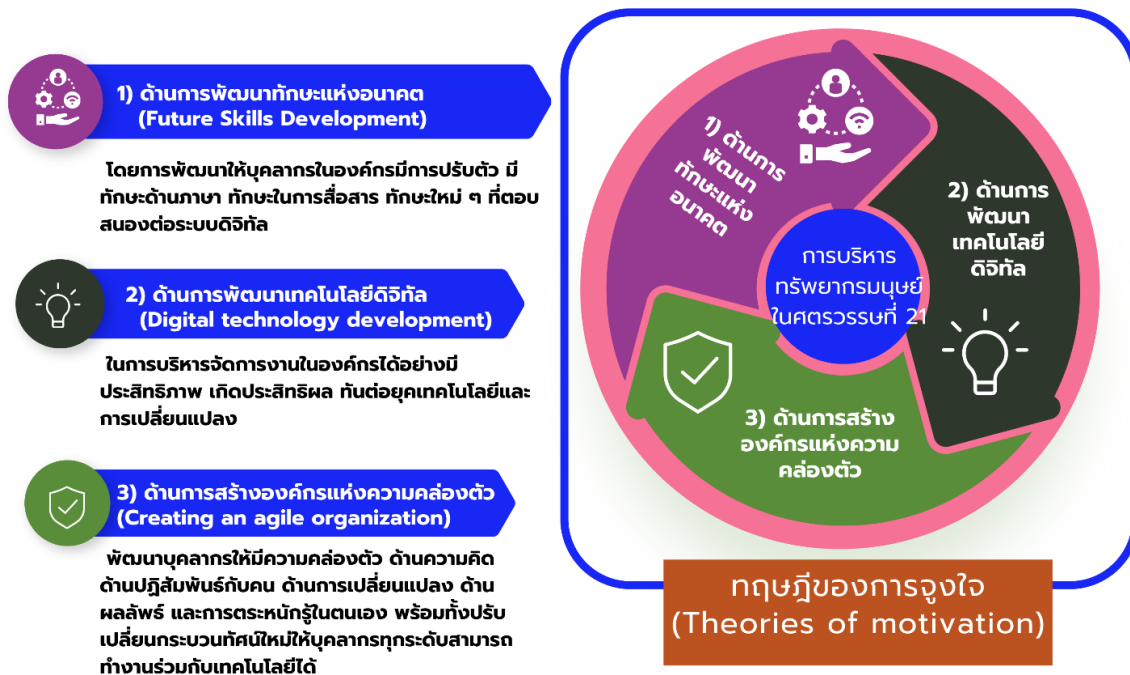
1. การพัฒนาทักษะแห่งอนาคต (Future Skills Development) โดยการพัฒนาให้บุคลากรในองค์กรมีการปรับตัว มีทักษะด้านภาษา ทักษะในการสื่อสาร ทักษะใหม่ๆ ที่ตอบสนองต่อระบบดิจิทัล
2. การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology Development) ในการบริหารจัดการงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ทนต่อยุคเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง
3. การสร้างองค์กรแห่งความคล่องตัว (Creating Agile Organization) พัฒนาบุคลากรให้มีความคล่องตัว ด้านความคิด ด้านปฏิสัมพันธ์กับคน ด้านการเปลี่ยนแปลง ด้านผลลัพธ์ และการตระหนักรู้ในตนเอง พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ให้บุคลากรทุกระดับสามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีได้

โดยใช้ทฤษฎีแรงจูงใจควบคุมในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อรักษาพนักงานหรือทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อองค์กรให้ดำรงอยู่ในองค์กรและปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ที่ไม่คิดลาออกไป และมีความพร้อมที่จะก้าวไปพร้อมกับการเจริญเติบโตของธุรกิจหรือองค์กรตลอดไปได้

บทสรุป

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 เป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลเพื่อให้ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยผ่านกิจกรรมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ขององค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจในการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงวางกลยุทธ์ในการบริหาร จัดการความรู้ในองค์กร พัฒนาความรู้และนวัตกรรมตลอดเวลา มีองค์ประกอบด้านวิชาการ ด้านภาวะผู้นำด้านนวัตกรรม และด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องมีการขับเคลื่อนองค์กร ดังนี้ 1) การพัฒนาทักษะแห่งอนาคต โดยการพัฒนาให้บุคลากรในองค์กรมีการปรับตัว มีทักษะด้านภาษา ทักษะในการสื่อสาร ทักษะใหม่ๆ ที่ตอบสนองต่อระบบดิจิทัล 2) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล ในการบริหารจัดการงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การสร้างองค์กรแห่งความคล่องตัว พัฒนาบุคลากรให้มีความคล่องตัว ด้านความคิด ด้านปฏิสัมพันธ์กับคน ด้านการเปลี่ยนแปลง ด้านผลลัพธ์ และการตระหนักรู้ในตนเอง พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่ให้บุคลากรทุกระดับสามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีได้ ดังแสดงในภาพที่ 1

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 1 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี พวงเพ็ชร. (2560). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี: ยูโอเพ่น.
- กุลเชษฐ์ มงคล. (2563). การคาดการณ์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Foresight) ภายใต้วิกฤติ : สมรรถนะสำคัญของกำลังคนในโลกแห่งความผันผวนยุค VUCA. วารสารข้าราชการ. 62(2). 12.
- เกียรติ บุญโย. (2562). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคใหม่. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 21(1). 165-170.
- ไทรรัตน์ ยืนยง. (2563). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) การบริหารทรัพยากร มนุษย์ภาครัฐและเอกชน. ตาก: ศูนย์การพิมพ์นอร์ทเทิร์น.
- ธัญพิมล วสยางกูร. (2565). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคการเปลี่ยนแปลงพลิกผัน ด้วยการสร้างองค์กรแห่งความคล่องตัว. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. 4(4). 15-27.
- ผกากาญจน์ ปฐมาญาดา. (2565). แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ. 10(1). 1-14.
- พระมหาจันทน์ ผมไผ. (2566). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่. 1(1). 66-79.
- พิกุล นามสูง. (2565). การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา. 1(2). 30-43.

- ภารดี ชวนรินทร์. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย. **วารสารวิจัยวิชาการ**. 5(1). 113-128.
- มณีนรัตน์ ชัยยะ. (2566). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ภายใต้การเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล (Digital HR). **วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ**. 11(1). 104-115.
- รณรงค์ ศุภรัตน์. (2563). สมรรถนะหลักสำหรับนักบริหารระดับสูงภาครัฐของไทยในศตวรรษที่ 21. **วารสารข้าราชการ**. 62(2). 4.
- วุฒิพงศ์ จันทน์เมืองไทย. (2564). นวัตกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับองค์กรด้านการศึกษา. **วารสารนวัตกรรมและการจัดการ**. 6(2). 50-62.
- ศักดิ์พันธ์ ตันวิมลรัตน์. (2563). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2566-2567)**. แหล่งที่มา https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651&filename=develop_issue สืบค้นเมื่อ 20 ม.ค. 2567.
- สุวัฒน์ กุ้เกียรติกาญจน์. (2564). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 10(3). 69-80.

วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
Journal of Bovern Multi-Education and Human Social Sciences
(JOB_EHS)

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์
Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences
(JOB_EHS)

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของ
วารสารวารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ ในวารสารอื่น
3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
6. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขเรื่องแล้ว กองบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงจะทำการออกหนังสือตอบรับบทความ

ระเบียบการส่งต้นฉบับบทความวิชาการและบทความวิจัย

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ลงวารสารวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 20 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 20 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 3) ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

4) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียน

5) ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) (ภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

6) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียนร่วม

7) E-mail อีเมลของผู้เขียนที่ใช้ในการติดต่อได้จริง ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา และเบอร์โทรติดต่อ ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

8) หัวข้อของบทความย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

9) เนื้อหาบทความย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ไม่ควรเกิน 250-300 คำต่อบทความย่อ

10) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

11) หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

12) หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย

13) เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้าแต่ไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)

1.4 จำนวนเอกสารอ้างอิง ควรมีอย่างน้อย 5-10 เรื่อง

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

2.1 บทควมวิจัย

- 1) ชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3) ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ ของผู้เขียน

4. บทคัดย่อ / Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250-300 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์ และมืองค์ประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

5) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of this research) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยระบุเป็นข้อ

7) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแปรการวิจัย (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

8) สรุปผลการวิจัย (Research Result) เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย สรุปผลการวิจัยด้วยตารางและภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพที่ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูปภาพที่จำเป็นอาจใช้ภาพสเก็ต

9) อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด (ถ้ามี) และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์

10) องค์ความรู้การวิจัย (Research Body of Knowledge) อธิบายองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ควรสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพ/โมเดล พร้อมคำอธิบายภาพ/โมเดลให้สามารถเข้าใจได้โดยสมบูรณ์

11) ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion) เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.2. บทความวิชาการ

- 1) ชื่อเรื่อง ควรสั้น และกะทัดรัด ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
- 3) สังกัด ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน
- 4) บทคัดย่อ / Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250-300 คำ หรือ 14 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง
- 5) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา ปัญหาการวิจัย เหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 6) เนื้อหา (Material) ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหานี้ได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการค้นคว้า
- 7) บทสรุป (Summary) เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งองค์ความรู้จากการศึกษา ที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล รวมถึงเสนอแนะองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษา
- 8) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.3 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน ปีที่ตีพิมพ์ และหมายเลขหน้า (ถ้ามี) กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้ อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1) พระไตรปิฎก/อรรถกถา :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระครูโสภาสนทนทิตต์ (ศักดิ์ โอภาโส) และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน (บุตดาวงษ์). (2562). **แนวคิดทางการศึกษาสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. อ่างทอง : วรศิลป์การพิมพ์89.

3) สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่องสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย**.

ชื่อระดับสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานวิจัย. ชื่อมหาวิทยาลัย หรือแหล่งให้ทุนการวิจัย.

ตัวอย่าง.

พระครูปลัดอิทธิพล ปธานโก (เพ่งผล). (2559). **การศึกษาการจัดกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนสายไหม (ทัศนารมย์อนุสรณ์) เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุวรรณหมาพุทธานิบาล (ไอ้ สุภทโท). (2562). **รูปแบบการจัดการเรียนรู้ศีล ๕ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน. (2563). **การพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) บทความในวารสาร :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. **ชื่อวารสาร**. ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์). เลขหน้าที่อ้างอิง.

ตัวอย่าง.

พระครูปลัดสุวรรณ์ สิริวฑฒโก (อุกฤษโซค) และศุภกัญญา ศรีคำไทย. (2562). **การบริหารตนตามแนวพุทธธรรมเพื่อบริหารองค์การทางการศึกษา**. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 6(3). 266-277.

5) บทความในหนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. ใน **ชื่อบรรณาธิการ**. **ชื่อหนังสือ**. พิมพ์ครั้งที่. (เลขหน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระมหาสมจินต์ สมมาปญโย. (2542). **ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) : วิเคราะห์จากหนังสือ ทางสายกลางของการศึกษาไทย**. ใน **มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. **ชีวิตและผลงานของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) และน่านาทศนะของนักวิชาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6) สื่ออินเทอร์เน็ต :

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (ปีเผยแพร่). ชื่อเรื่อง. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

วัดญาณเวศกวัน. (2556). ประวัติพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). แหล่งที่มา http://www.watnyanaves.net/th/web_page/biography สืบค้นเมื่อ 10 ก.ย. 2563.

7) หนังสือพิมพ์ออนไลน์ :

ผู้แต่ง. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

เดลินิวส์. (27 ก.พ. 2562). เริ่มนำร่องการเรียนรู้สถิติสมมติเป็นฐานภาคเรียนที่ 1-62. เดลินิวส์. แหล่งที่มา <https://www.dailynews.co.th/education/695610> สืบค้นเมื่อ 10 ก.ย. 2563.

8) ราชกิจจานุเบกษา :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ตอนที่ หน้า (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (10 ก.ย. 2563).

การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

3. สถานที่ติดต่อ

วารสารบรรณการศึกษามนุษยสังคมศาสตร์

วัดหนองบัวหิง ตำบลดอนทราย อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี 70140

โทรศัพท์ : 099-1916295, 099-6166595, 095-5426695

E-mail: ukitchock@gmail.com

https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JOB_EHS

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง และส่งผลการอ่านประเมินคืน ผู้เขียนให้เพิ่มเติมแก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ (Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences) ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสารฯ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากวารสารฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงานด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บไซต์ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 25%

ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ โดยรวมทั้งทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์และวารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์ (Journal of Bovorn Multi-Education and Human Social Sciences) ได้กำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานบทความในวารสาร ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนร่วมในการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียวทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
8. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
9. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
10. ในกรณีที่ บทความวิจัยมีกระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ผู้นิพนธ์จะต้องส่งหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการลงตีพิมพ์ด้วยจึงจะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. หลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการวารสารและผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
2. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือกระบวนการวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
3. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

4. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นอย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นจะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการตอบรับ หรือปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความนั้นๆ
4. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
5. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
6. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน
7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง